

ബ്രഹ്മസൂത്രം

(ഭാഷാടീകരണമായിതം)

വ്യാഖ്യാതാ:

സ്വാമി ജ്ഞാനാനന്ദസരസ്വതി

ദാരതത്തിന്റെ ആധ്യാത്മികജ്ഞാനവും സാംസ്കാരികപൈതൃകവും പരിപോഷിപ്പിക്കുകയും പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന മഹദ്ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, അവയുടെ മൂല്യവും വ്യക്തതയും ഒട്ടും ചോർന്നുപോകാതെത്തന്നെ, നൂതന സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് പരിരക്ഷിക്കുകയും ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് സൗജന്യമായി പകർന്നുകൊടുക്കുകയും ചെയ്യുക എന്ന ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷന്റെ ലക്ഷ്യ സാക്ഷാത്കാരമാണ് ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറി.

ഗ്രന്ഥശാലകളുടെയും ആധ്യാത്മിക പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും വ്യക്തികളുടെയും സഹകരണത്തോടെ കോർത്തിണക്കിയിരിക്കുന്ന ഈ ഓൺലൈൻ ലൈബ്രറിയിൽ അപൂർവ്വങ്ങളായ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾ സ്കാൻ ചെയ്ത് മികവാർന്ന ചെറിയ പി ഡി എഫ് ഫയലുകളായി ലഭ്യമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഇവ കമ്പ്യൂട്ടറിലോ പ്രിന്റ് ചെയ്തോ എളുപ്പത്തിൽ വായിക്കാവുന്നതാണ്.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയിൽ ലഭ്യമായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വ്യക്തിപരമായ ആവശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി സൗജന്യമായി ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ വാണിജ്യപരവും മറ്റുമായ കാര്യങ്ങൾക്കായി ഇവ ദുരുപയോഗം ചെയ്യുന്നത് തീർച്ചയായും അനുവദനീയമല്ല.

ഈ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിന് മുതൽക്കൂട്ടായ ഈ പുണ്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ രചയിതാവിനും പ്രകാശകർക്കും നന്ദി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

ശ്രേയസ് ഓൺലൈൻ ഡിജിറ്റൽ ലൈബ്രറിയെക്കുറിച്ചും ശ്രേയസ് ഫൗണ്ടേഷനെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ അറിയാനും പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളിയാകാനും ശ്രേയസ് വെബ്സൈറ്റ് സന്ദർശിക്കുക.

<http://sreyas.in>

വേദാന്തദർശനം

അഥവാ

ബ്രഹ്മസൂത്രം

(ഭാഷാകീകാസഹിതം)

പ്രാഖ്യാതാ:

സ്വാമി ജ്ഞാനാനന്ദസരസ്വതി

ആ മുഖം

ബ്രഹ്മർഷി ശ്രീ വേദവ്യാസനാൽ എഴുതപ്പെട്ടതും അ
ഖ്യാതശാസ്ത്രങ്ങളെന്നു പ്രസിദ്ധങ്ങളായ 'ദർശന'ങ്ങളുടെ
അഗ്രിമസ്ഥാനത്തു നില്ക്കുന്നതുമായ 'വേദാന്തദർശനം' അ
ഥവാ 'ബ്രഹ്മസൂത്ര'മെന്ന ഗ്രന്ഥം വളരെ മാധാന്യമേറി
യ കന്നുതന്നെ. ചുരുങ്ങിയ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഇതിൽ
പരബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തിന്റെ സാംഗോപാംഗനിരൂപണം
ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടാണു് 'ബ്രഹ്മസൂത്ര
മെന്നു് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്നു പേരുണ്ടാവാനിടവന്നതു്. അ
ങ്ങിനെതന്നെ വേദങ്ങളുടെ അന്ത്യസിദ്ധാന്തമായ ജ്ഞാ
നത്തെ നിദേശനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടു്
'വേദാന്തദർശന'മെന്നും പേരുണ്ടാവാനിടയായി. വേദ
ങ്ങളുടെ ആദ്യഭാഗങ്ങളായ ഉപനിഷത്തുകളുടെ സൂക്ഷ്മ
തത്വങ്ങളെ ഇതിൽ വേണ്ടപോലെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കു
ന്നു എന്ന കാരണത്താൽ മുൻപറയപ്പെട്ട പേർ അന്വ
ർത്ഥംതന്നെ. വേദങ്ങളുടെ പൂർവ്വഭാഗശ്രുതികളെല്ലാം ക
ർമ്മവിഷയങ്ങളാണു്. അവയെ ശ്രോധീകരിച്ചുകൊണ്ടു്
ജൈമിനിയാകുന്ന ആചാര്യൻ എഴുതിയ ഗ്രന്ഥത്തിന്നു
'പൂർവ്വമീമാംസ'യെന്നു പ്രസിദ്ധീകൃതമാകാതെ ഈ ഗ്രന്ഥ
ത്തിന്നു് 'ഉത്തരമീമാംസ'യെന്നും പേരുണ്ടാവാനിടയാ
യി. ജീവന്റെ പരമലക്ഷ്യമായ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തേയും
ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന പരമപുരുഷാരൂപത്തേയും ഇതിൽ

വേണ്ടപോലെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിനാൽ ദർശനങ്ങളുടെ യിടയിൽ വേദാന്തദർശനത്തിനുള്ള സ്ഥാനം ഏറ്റവും വലിയതാണ്. ആ കാരണത്താൽ പ്രായേണ എല്ലാ മതവാദികളായ ആചാര്യന്മാരും ബ്രഹ്മസൂത്രത്തിനു ഭാഷ്യമെഴുതിയിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്ഥാനത്രയമെന്ന വക്രപ്പിൽ ഒരു അംഗവുമാണ് ബ്രഹ്മസൂത്രം. ഈ വക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ട് അസാധാരണമായ മഹത്വവും ദിവ്യത്വവുമുള്ള ഒന്നാണ് ബ്രഹ്മസൂത്രം.

സംസ്കൃതത്തിൽ അനേകം ഭാഷ്യങ്ങൾ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനുണ്ട്. നാട്ടുഭാഷകളിലും മിക്കവാറും നല്ല വ്യാഖ്യാനങ്ങളുണ്ട്. എന്നിരുന്നാലും മലയാളഭാഷയിൽ അധികം വ്യാഖ്യാനങ്ങളുണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ചുരുക്കം ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് ബ്രഹ്മസൂത്രം. അടുത്ത കാലത്തായി ശ്രീ സാഹിത്യകശലൻ, പബ്ലിററ് പി. ഗോപാലൻനായരായാൽ എഴുതപ്പെട്ട ഒരു വ്യാഖ്യാനമാണ് കാര്യമായിട്ടുള്ളത്. അതു വേണ്ടത്ര വിപുലവും വിദഗ്ദ്ധന്മാരെ രസിപ്പിക്കുന്നതും പൂർണ്ണവുമാണ്. എന്നാൽ അതിനുമുമ്പു ശ്രീ ശങ്കുണ്ണിമേനോൻ എന്നൊരാളെഴുതിയ വ്യാഖ്യാനവും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ അതു വേണ്ടത്ര വിപുലമോ പൂർണ്ണമോ അല്ല. കർമ്മയുക്തമേ കണ്ടതായി കാണുന്നുള്ളൂ. മലയാളികളിൽ മറ്റൊരും ഇതുവരെ ബ്രഹ്മസൂത്രത്തിൽ കൈവെള്ളാതിരുന്നത് സാധാരണ ജനങ്ങൾക്ക് അതു് അത്രമാത്രം പ്രയോജനമല്ലെന്നു കരുതിട്ടായിരിക്കുമോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു.

ഞങ്ങളുടെ ഈ പുതിയ പ്രസിദ്ധീകരണത്തെ ഒരു വ്യാഖ്യാനമെന്നു പറയാൻതന്നെ അർഹതയില്ല. ആക്ഷേപ

പസമാധാനങ്ങളെ വേണ്ടത്ര പ്രകടമാക്കാതെയും സിദ്ധാന്തത്തെ ദൃഢതയോടെ സമർത്ഥിക്കാതെയുമുള്ള ഒരു വിശദീകരണം വ്യാഖ്യാനമാവാൻ വയ്ക്കുന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ശബ്ദാർത്ഥത്തെ യഥാർത്ഥം വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ടും ആശയത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുമുള്ള ഒരു 'ടീക'യാവണമെന്നേ ഞങ്ങളുദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളൂ. വിസ്മൃതമായ വ്യാഖ്യാനം നിലവിലുള്ള സ്ഥിതിക്കു ബ്രഹ്മസ്മൃതത്തിന്റെ ഒരു 'ടീക'വ്യാഖ്യാനമാണു് ഇന്നു് കൈരളിക്കാവശ്യമെന്നു കരുതിയാണു് ഞങ്ങളീ സംരംഭത്തിനൊരുങ്ങിയതു്.)

കന്യാകുമാരി

3-7-1993

സ്വാമി ജ്ഞാനാനന്ദസരസ്വതി

വേദാന്തദർശനം അഥവാ ബ്രഹ്മസൂത്രം

വുച്ചാഭ്യം

(ഭാഷാടീകാസഹിതം)

ഒന്നാമധ്യായം

ഒന്നാം പാദം

സൂത്രം:—അഥാതോ ബ്രഹ്മജിജ്ഞാസം. 1

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഥ=അനന്തരം. അതഃ=ഇതുപോലെയായിട്ട്. ബ്രഹ്മജിജ്ഞാസം=ബ്രഹ്മത്തെ അറിയാനുള്ള ആഗ്രഹം.

സാരം:—“അനവധി ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളായി നാനാകാലദേശങ്ങളിൽ ജനിച്ചു മരിച്ചു കഴിഞ്ഞുകൂടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന എനിക്കു് എത്രയോ അനവധി ജന്മങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു എങ്കിലും ഇനിയും കർമ്മം ക്ഷയിക്കയാകട്ടെ സംസാരം നിവർത്തിക്കുകയാകട്ടെ ചെയ്തില്ല. ഇപ്പോഴും കർമ്മം വലിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. കർമ്മം വലിക്കുംതോറും ജന്മങ്ങളും വലിക്കുമല്ലോ. ഈ ജന്മത്തിലും ഇത്രയും ആയുസ്സു കഴിഞ്ഞുവല്ലോ. വേദങ്ങളും, ശാസ്ത്രങ്ങളും പഠിച്ചു. യജ്ഞങ്ങളും, ധർമ്മങ്ങളും ആചരിച്ചു. ഇത്രയൊക്കെയായിട്ടും എനിക്കു മനശ്ശാന്തി വന്നില്ലല്ലോ. ഇതുകൊണ്ടൊന്നും കിട്ടാവുന്നതല്ല മനശ്ശാന്തി അല്ലെങ്കിൽ സംസാരനിവൃത്തി. ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമേ സമാ

ധാനം കൈവത്ര, സംശയമില്ല. അതുകൊണ്ട് ഇനി എനിക്കു ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഉണ്ടാവണം അതിനുവേണ്ടിയാണ് ഇന്നു മുതൽക്കുള്ള എന്റെ സർവ്വപ്രയത്നങ്ങളും.” എന്നു് കരാറു തന്നത്താൻ ബോധിക്കുമ്പോൾ ബ്രഹ്മവിചാരം ആരംഭിക്കാം. വിചാരം ആരംഭിക്കേണ്ട സമ്പ്രദായമാണു് അടുത്ത സൂത്രംമുതൽക്കു പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു്.

ഈ പ്രഥമസൂത്രത്തിൽ ‘അഥ’ എന്ന പ്രഥമശബ്ദം കൊണ്ടു മംഗളാചരണം പ്രകടിതമായി.

“കാങ്കാരശ്ചാഥശബ്ദശ്ച
 ദ്വാവേതൗ ബ്രഹ്മണഃ പൂരാ
 കണ്ഠം ഭിതപാ വിനിയുതൗ
 തസ്മാൽ മാംഗളികാവൃതൌ.”

എന്നുണ്ടല്ലോ.

അങ്ങിനെതന്നെ അനുബന്ധചതുഷ്ടയവും വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. തന്റെ അജ്ഞാനത്തെ ബോധിച്ചു ഭൂഷിക്കുന്ന വിരക്തനായ മുതുകുമാണു് അധികാരി. അജ്ഞാനകൃതബന്ധമോക്ഷം പ്രയോജനം. ബ്രഹ്മജ്ഞാനമാണു് വിഷയം. ജിജ്ഞാസ സംബന്ധവും.

സൂ:—ജന്മാദ്യസ്യ യതഃ 2

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജന്മാദി = ഉല്പത്തിസ്ഥിതിലയങ്ങൾ. അസ്യ=ഇതിന്റെ. യതഃ=യാതൊന്നുമേതുമായിട്ടു്.

സാരം:—ജഡമായ ഈ ലോകത്തിലെ വിചിത്രങ്ങളും, വിഭിന്നങ്ങളുമായ വസ്തുക്കളേയും, അവകളുടെ ഉല്പത്തിയേയും, സ്ഥിതിയേയും, നാശത്തേയും നോക്കിക്കാ

ണന്ന ഏതു വിജ്ഞാനിക്കും ആശ്ചര്യം ജനിക്കാതെ കഴിയില്ല. അത്യന്തദുരതകരമായ ഈ ജഗദ്‌വ്യാപാരത്തിന്റെ പിന്നിൽ ഏതോ ഒരു ദിവ്യശക്തി ഉണ്ടാവാതെ തരമില്ല. ആ ദിവ്യശക്തിയെത്തന്നെ പരാൽപരനെന്നും, പരമപുരുഷനെന്നും, ഈശ്വരനെന്നും കൈ പറയുന്നതു്. അതുതന്നെ ബ്രഹ്മം. ആ സദ്യേശ്വരൻ തന്റെ ദിവ്യമായ അലൗകികശക്തികൊണ്ടു്, ഈ സന്ധ്യുണ്ണവിശ്വത്തിന്റെ നിർമ്മാണ-ധാരണ-പാലന-പോഷണങ്ങളെ തന്നിൽവെച്ചുതന്നെ ചെയ്യുന്നു. അനന്തരം പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാം തന്നിൽ ലയിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മാങ്ങ കണ്ടാൽ എപ്രകാരം മാവിനെ ബോധിക്കാമോ അതുപോലെ കായ്‌സ്വരൂപമായ പ്രപഞ്ചത്തെ കാണുന്ന ഒരാൾക്കു കാരണസ്വരൂപമായ ഈശ്വരനെ അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മത്തെ മനോബുദ്ധീന്ദ്രിയങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അറിയാൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിലും ഉണ്ടെന്നു ബോധിക്കാതിരിക്കാൻ വയ്യ.

ലോകം ഉണ്ടെന്നും, അതു ജഡമാണെന്നും നമുക്കറിയാം. സചേതനമായ ഒരു ശക്തിയുടെ സൃശക്തമായ പ്രവർത്തനത്തിൽക്കൂടെയല്ലാതെ ഈ രൂപത്തിൽ സംഭവിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ദേവ-അസുര-മനുഷ്യ-പശു-പക്ഷി-വൃക്ഷ-സസ്യ-ലതാദി അനേകജീവിപരിപൂണ്ണവും, ആദിത്യചന്ദ്രനക്ഷത്രഗ്രഹാദികളോടും, നാനാലോകലോകാന്തരങ്ങളോടും കൂടിയതുമായ ഈ ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തിനു് അവശ്യം ഒരു കർത്താവുണ്ടായേ തീരൂ. അതാണു് ബ്രഹ്മം. ഈശ്വരനെന്നും, പരമേശ്വരനെന്നും, പ

രമാത്മാവെന്നും, ഭഗവാനെന്നും പല പേരുകൾകൊണ്ടു് ആ മഹാശക്തി പറയപ്പെട്ടുവരുന്നു. സർവ്വവ്യാപിയും, സർവ്വാധാരനും, സർവ്വജ്ഞനും, സർവ്വേശ്വരനും, സർവ്വസർവ്വപ്രപന്നമായ ആ പരമപുരുഷന്റെ അപാരശക്തിയുടെ ഒരു ചെറിയ അംശം മാത്രമാണു് ഈ കാണപ്പെടുന്ന ലോകം.

സംശയം:—പറയപ്പെട്ട ബ്രഹ്മം ഉപനിഷത്തുകളിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ അകർത്താവും, അഭോക്താവും, അസംഗനും, അവ്യക്തനും, അഗോചരനും, അചിന്ത്യനും, നിർഗ്ഗുണനും ക്കെയായിട്ടാണു്. ഇവിടെയാകട്ടേ ലോകത്തിന്റെ കർത്താവാണെന്നു പറയുന്നു. കർത്തൃത്വമുണ്ടാവുമ്പോൾ പ്രയോജനം വേണം. അപ്പോൾ ഭോക്താവുമാണു്. കർത്താവും ഭോക്താവുമാണെങ്കിൽ നിർഗ്ഗുണനാവാൻ തരമില്ല. അപ്പോൾ സഗുണനും, ദൃശ്യനാണെന്നും വരുന്നു. അങ്ങിനെ ശ്രുതിപ്രസിദ്ധങ്ങളായ ബ്രഹ്മലക്ഷണങ്ങൾകൊക്കെ വിരലമാണു് ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ചതു്. അതിനാൽ ഇതു ശരിയാവാൻ വയ്യ.

സമാധാനം:—

വേദങ്ങളിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ഈശ്വരൻ അകർത്താവാണെങ്കിലും കർത്താവും, അഭോക്താവാണെങ്കിലും ഭോക്താവും, നിർഗ്ഗുണനാണെങ്കിലും സഗുണനാണുമാണു്.

“തസ്യ കർത്താരമപി മാം
വിദ്വ്യകർത്താരമവ്യയം”

(ശ്രീത—4-13)

“പരാസ്യ ശക്തിർവിവിധൈവ ശ്രുതേ
സപാഭാവികീ ജ്ഞാനബലക്രിയാ ച”

(ശ്ലോകം—6-8)

“ഏകോ ദേവഃ സർവ്വഭൂതേഷു ഗുഡഃ
സർവ്വവ്യാപി സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ
കർമ്മാല്യക്ഷഃ സർവ്വഭൂതാധിവാസഃ
സാക്ഷീ ചേതാ കേവലോ നിർ്ണശ്ച.”

(ശ്ലോകം—6-11)

“ഏഷ സർവ്വേശ്വര ഏഷ സർവ്വജ്ഞ ഏഷോന്നതും
മ്യേഷ യോനിഃ സർവ്വസ്യ പ്രഭവാപ്യയോ ഹി ഭൂതാനാം.”
(മാ-6)

“നാനഃപ്രജ്ഞം ന ബഹിഃപ്രജ്ഞം നോഭയതഃപ്ര
ജ്ഞം ന പ്രജ്ഞാനഘനം ന പ്രജ്ഞം നാപ്രജ്ഞം.

അദൃശ്യമവ്യവഹാർത്ഥഗ്രാഹ്യമലക്ഷണമചിന്ത്യമവ്യ
പദേശ്യമേകാത്മപ്രത്യയസാരം പ്രപഞ്ചോപശമം ശാന്തം
ശിവമദ്വൈതം ചതുർത്ഥം മന്യന്തേ സ ആത്മാ സ
വിജ്ഞയഃ.” (മാ-7)

ഇത്യാദിശ്രുതിസ്മൃതികളിൽക്കൂടെ ഈശ്വരന്റെ
കർത്തൃത്വകർത്തൃത്വഭാവങ്ങളും, സഗുണനിർ്ണതപങ്ങളും,
ഭോക്തൃത്വഭോക്തൃത്വങ്ങളും ഉപന്യസിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെ
ന്നതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾ
ക്ക് ഏകനായ ഈശ്വരൻതന്നെ കർത്താവു്.

ഈശ്വരന്റെ അപ്രമേയമായ മഹിമ മനുഷ്യപ്രജ്ഞ
യ്ക്കു് അഗോചരമാണു്. അതിനാൽ ചിലപ്പോൾ സഗു
ണനാണെന്നും, മറ്റു ചിലപ്പോൾ നിർ്ണതനാണെന്നും,

ചിലപ്പോൾ അകത്താവും, അഭോക്താവുമാണെന്നും, മറ്റു ചിലപ്പോൾ കത്താവും ഭോക്താവുമാണെന്നും കക്കേതോന്നാം. അതൊക്കെ മനസ്സിന്റെ മാപല്യങ്ങൾ മാത്രമാണ്. താനടക്കമുള്ള ഈ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും, ഏകനും, അദിതീയനും ആയ ഈശ്വരൻ മാത്രമാണ്. രണ്ടാമതൊന്നു സത്യമായിട്ടില്ല. അതിനാൽ ആ ഈശ്വരന്റെ പരാശക്തിതന്നെ സകല ചരാചാരങ്ങളിൽക്കൂടിയും പ്രവർത്തിക്കുകയും പ്രവർത്തിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു്. തന്നിലും ആ പരാശക്തിതന്നെയാണു് പ്രകാശിക്കുന്നതു്. അതുമാത്രം സത്യം. ബാക്കിയെല്ലാം ഭ്രമം. അതിനാൽ അതിനെയാണു് നാം അറിയേണ്ടതു്.

സു:—ശാസ്ത്രയോനിതപാൽ. 3

ശബ്ദാർത്ഥം:—വേദശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു കൊണ്ടും.

സാരം:—വേദശാസ്ത്രങ്ങളിലും നിർദ്ദേശനായ ഈശ്വരനെത്തന്നെ ഈ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്കു കാരണമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും ജഗൽകാരണം നിർദ്ദേശബ്രഹ്മമതന്നെ.

“ഏഷ യോനിഃ സർവ്വസ്യ” (മാ-6)

“യതോ വാ ഇമാനി ഭൂതാനി ജായന്തേ. യേന ജാതാനി ജീവന്തി. യൽ പ്രയന്ത്യഭിസംവിശന്തി. തദപിജിജ്ഞാസസ്വ. തദ് ബ്രഹ്മേതി.” (തൈത്തിരീയം) ഇത്യാദി ശ്രുതിമന്ത്രങ്ങൾ ഇതിന്നു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു. അ

തിനാൽ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണവും ഈശ്വരൻമാത്രം.

സു:—തത്തു സമന്വയം. 4

ശബ്ദാർത്ഥം:—തൽ=അതു (ബ്രഹ്മം), തു=അപ്രകാരം, സമന്വയം=എല്ലാ ജഗൽവസ്തുക്കളിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടു്.

സാരം:—ശാസ്ത്രവചനങ്ങളെക്കൊണ്ടും, യുക്തിപൂർവ്വമായ ചിന്തനംകൊണ്ടും എപ്രകാരം ബ്രഹ്മം ഈ ജഗത്തിനു നിമിത്തകാരണമാണെന്നു ബോധിക്കാമോ അതുപോലെത്തന്നെ ഉപാദാനകാരണവുമാണെന്നു ബോധിക്കാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആ ഈശ്വരനിൽനിന്നു് അന്യമായി ഒരു അണുപോലും കാണപ്പെടുന്നില്ല. കടകുണ്ഡലാദി ആരേണങ്ങൾ എപ്രകാരം സ്വർണ്ണത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമാത്രമാണോ, ഘടശരാവാദി പാത്രങ്ങൾ എപ്രകാരം മണ്ണിന്റെ പ്രതിഫലനമാത്രമാണോ, അതുപോലെ കാണപ്പെടുന്ന നാമരൂപാത്മകമായ പ്രപഞ്ചം മുഴുവൻ നിർമ്മാണബ്രഹ്മത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമാണു്.

സു:—ഈക്ഷതേന്ദാശബ്ദം. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഈക്ഷതേ=ശ്രുതികളിൽ ജഗൽകാരണപ്രതിപാദനത്തിൽ 'ഈക്ഷാ'ശബ്ദമുള്ളതുകൊണ്ടു്. അശബ്ദം=ശബ്ദപ്രമാണശൂന്യമായ ജഡപ്രകൃതി ന=ജഗൽകാരണമല്ല.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിൽ ജഗൽസൃഷ്ടിക്കുമുമ്പു ൧൧ അവിസ്ഥയേയും, ജഗൽസൃഷ്ടിയേയും പ്രതിപാദിച്ചി

ട്ടുണ്ട്. “സദേവ സോമ്യേദമഗ്ര ആസീൽ. തദൈക്ഷ്ണ
 ത ബഹു സ്ത്യാം പ്രജായേയ” (ഛാന്ദോഗ്യം). “ആത്മാ
 വാ ഇദമേകമേവാഗ്ര ആസീൽ. സ ഈക്ഷ്ണത ലോകാൻ
 ന സൃജൈ (ഐതരേയം) എന്നിങ്ങിനെ. അവിടെയൊ
 കത്തെനെയും ജഗൽസൃഷ്ടിക്കു കാരണമായി ‘ഈക്ഷ്യാ’ശ
 ബ്ധം ഉപയോഗിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. അതായതു ജഗത്തു
 ണ്ടാവുന്നതിനുമുമ്പ് ‘സത്താ’യ ബ്രഹ്മമാത്രം എങ്ങും
 നിറഞ്ഞുനിന്നു. ഏകനായ ഞാൻതന്നെ പലതായിത്തീ
 രട്ടെ എന്ന വിചാരം ബ്രഹ്മത്തിലങ്കുരിച്ചു. അതിന്റെ
 ഫലമായി സച്ചിദാനന്ദനിർമ്മലമായ നിർഗുണബ്രഹ്മംത
 ന്നെ സഗുണവും, നാമരൂപാത്മകവും, അന്യതജഡഭുഖ
 സ്വരൂപവുമായ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു. ഇതാണ് ഉപ
 നിഷ്കൃതുകളിലെ പ്രതിപാദനത്തിന്റെ സ്വഭാവം. വി
 ചാരമാണ് ജഗത്തിനു കാരണമെന്നാണിതിൽനിന്നു ധ
 രിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. ജഡസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃ
 തിയിൽ ‘വിചാര’മെന്ന ധർമ്മമുണ്ടാവാൻ വയ്യാത്തതുകൊ
 ണ്ടും, ചൈതന്യസ്വരൂപവും, വിജ്ഞാനമയവുമായ ബ്ര
 ഹ്മത്തിൽ വിചാരം സംഭവിക്കാവുന്നതുകൊണ്ടും അന്യ
 ശാസ്ത്രങ്ങൾ പറയുന്നമാതിരി ജഡസ്വരൂപമായ പ്രധാ
 നം (പ്രകൃതി) ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ വയ്യ. അതി
 നാൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാ
 രണങ്ങളും ബ്രഹ്മമാത്രം.

സു:—ഗൌണശ്ചേൽ നാത്മശബ്ദാൽ. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഗൌണഃ=‘ഈക്ഷ്യാ’ശബ്ധം ഗുണസ്വ
 രൂപിണിയായ പ്രകൃതിയെ അപേക്ഷിച്ചാണെന്നു്.

ചേൽ=പറയുന്നു എങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. ആത്മ ശബ്ദാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആ മന്ത്രത്തിൽതന്നെ ആത്മശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചതുകൊണ്ട്.

സാരം:—ഗുണസ്വരൂപമായ 'വിചാര'ധർമ്മം നിർമ്മാണസ്വരൂപമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ സംഭവിക്കാൻ വയ്യെന്നും, ഗുണസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയോടു ബന്ധപ്പെടുത്തിയാണു് വിചാരശബ്ദമുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. കാരണം 'ആത്മാ വാ' എന്നാരംഭിക്കുന്ന മന്ത്രത്തിൽ ആദ്യംതന്നെ ആത്മശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചു പറഞ്ഞതു പിന്നീടു പറയുന്ന വിചാരധർമ്മം പ്രകൃതിയിലേക്കു യോജിപ്പിക്കേണ്ടതല്ലെന്നു കാണിക്കാനാണു്. അതിനാൽ വിചാരധർമ്മം ഗുണസ്വരൂപമാണെങ്കിലും ജഗൽകാരണം നിർമ്മാണബ്രഹ്മംതന്നെ. അല്ലാതെ ജഡപ്രകൃതിയല്ല.

സൂ:—തന്നിഷ്ടസ്യ മോക്ഷോപദേശാൽ. 7

ശബ്ദാർത്ഥം:—തന്നിഷ്ടസ്യ=ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനു്. മോക്ഷോപദേശാൽ=മോക്ഷം പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും, ജഗൽകാരണം പ്രകൃതിയല്ല.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ രണ്ടാം വല്ലിയിൽ ഏഴാമത്തെ അനുവാകത്തിൽ സൃഷ്ടിസ്വരൂപം പറയുന്നുണ്ടു്. അതിൽ വളരെ വ്യക്തമായി പറയുന്നു, 'തദാത്മാനം സ്വയമകരുത' എന്നിങ്ങിനെ. ബ്രഹ്മം തന്നെക്കൊണ്ടുതന്നെ ജഗത്തിനെ ചമച്ചു. അല്ലെങ്കിൽ താൻതന്നെ നാമരൂപാത്മകമായ ജഗദാകാരമായിത്തീർന്നു

എന്നാണല്ലോ അതിനർത്ഥം. കൂടാതെ അതേ മന്ത്രത്തിൽത്തന്നെ സംസാരനിഷ്ഠനായ ജീവൻ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനാവുമ്പോൾ അജ്ഞാനസ്വരൂപമായ സംസാരത്തിൽ നിന്നു മുക്തനാവുന്നു എന്നും പറയുന്നു. ഇങ്ങനെതന്നെ ചോദനോദ്യോഗപരിഷ്കൃതിയിൽ ശേഖരകേതുവിനു^o ഉദ്ദാലകൻ പരമകാരണമായ ബ്രഹ്മാവസ്ഥിതിയാണു^o മോക്ഷസ്വരൂപമായി പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതു്. ഇതുപോലെ പ്രകൃതിയിലുള്ള അവസ്ഥിതികൊണ്ടു മോക്ഷമുണ്ടാവുമെന്നാൽ പരമേശ്വരൻ കാണുന്നില്ല; സംഭവിയ്ക്കും കാണുന്നില്ല. അതിനാൽ 'തദാത്മാനം സ്വയമകരത' എന്ന മന്ത്രത്തിലെ ആത്മശബ്ദത്തിന്നു പ്രകൃതിയെന്നല്ല ബ്രഹ്മമെന്നർത്ഥമാണു്. അതിനാൽ ജഡപ്രകൃതി ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്യ; നിശ്ചിന്നബ്രഹ്മംതന്നെ ജഗൽകാരണം.

സൂ:—ഹേയത്പാവചനാച്ച. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഹേയത്പാവചനാൽ ച = തള്ളിക്കളയാൻ പറഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും.

സാരം:—'തദാത്മാനം സ്വയമകരത' എന്ന മന്ത്രത്തിലെ ആത്മശബ്ദത്തിനു^o, ഗുണവൃത്തിഹേതുവായിട്ടു പ്രകൃതി എന്നർത്ഥമാണെന്നും, അതിനാൽ ജഗത്തിന്നു കാരണം പ്രകൃതിയാണെന്നും പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതേ ശ്രുതിയിൽത്തന്നെ മേലോട്ടു ചെല്ലുമ്പോൾ പ്രകൃതിയെ തള്ളിക്കളയാനും, ജഗൽകാരണമായ ആത്മാവിൽ നിഷ്ഠയെ ഉറപ്പിക്കാനും പറയുന്നുണ്ടു്. എവിടേയും ആത്മാവിനെ തള്ളിക്കളയാൻ പറയുന്നുമില്ല. അതിനാൽ ആത്മശബ്ദത്തി

ന പ്രകൃതിയെന്നർത്ഥമല്ല; നിർമ്മലബ്രഹ്മമെന്നതന്നെ അർത്ഥം ജഗൽകാരണം പ്രകൃതിയല്ല; നിർമ്മലബ്രഹ്മമെന്നതന്നെ.

സു:—സ്വാപ്യയാൽ. 9

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്വാപ്യയാൽ = തന്റെ ലയാവസ്ഥയെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും.

സാരം:—മാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ആറാം അധ്യായത്തിൽ പറയുന്നു. ‘യത്രൈതൽ പുരുഷഃ സ്വപിതി നാമ സതാ സോമ്യ തദാ സമ്പന്നോ ഭവതി. സ്വമപിതോ ഭവതി തസ്മാദേനം സ്വപിതീത്യാചക്ഷതേ’ എന്നു് (അല്ലയോ സൌമ്യ! എപ്പോൾ ഈ ജീവാത്മാവു് ഉറങ്ങുന്നുവോ അപ്പോൾ തനിക്കു കാരണമായ സത്തിനോടു കൂടി ചേരുന്ന അതുകൊണ്ടാണു് സ്വപിക്കുന്നു എന്നു പറയാനിടയാവുന്നതു്.) ഈ മന്ത്രത്തിൽ സമസ്തജഗത്തിനും കാരണമായി ഏതൊരു സത്തിനെ നിദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അതിൽ ജീവാത്മാവു കൂടി ചേരുന്നതായും, അതായിത്തീരുന്നതായും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം ജഡപ്രകൃതിയല്ല; സച്ചിദാനന്ദബ്രഹ്മമെന്നതന്നെ.

‘സ്വാപ്യയാൽ’ എന്ന സൂത്രത്തിനു തന്റെ ലയമെന്നതിനു പകരം തന്നിൽ ലയമെന്നർത്ഥം പറയുന്നുവെങ്കിൽ മന്ത്രത്തിൽ പരമാത്മവാചകമായുപയോഗിച്ച ‘സൽ’ എന്ന ശബ്ദത്തിനു ജീവനെന്നർത്ഥം പറയാം. അപ്പോൾ ജഗൽകാരണം ജീവനല്ലേ എന്നു ശങ്കയുണ്ടാകാം. പക്ഷേ അതു ശരിയല്ല. ‘സദേവ സോമ്യേമേഗ്ര ആ

സീൽ' ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു സൃഷ്ടിക്കുമെന്നു ജീവാത്മാവിന്റെ സത്തിലുള്ള ലീനാവസ്ഥയെ പറഞ്ഞിരിക്കുകൊണ്ടു സത്തിനു സ്വഭാവമുപയോഗിച്ചു എന്നു ഉള്ളു. അപ്പോൾ ഈ പക്ഷത്തിലും ജഗൽകാരണം സച്ചിദാനന്ദബ്രഹ്മംതന്നെ.

സൂ:—ഗതിസാമാന്യാൽ. 10

ശബ്ദാത്മം:—ഗതിസാമാന്യാൽ=എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകളും ഒരുപോലെ ചൈതന്യത്തെ ജഗൽകാരണമായി കാണുന്നതുകൊണ്ടും.

സാരം:—‘തസ്മാദോ ഏതസ്മാദാത്മനഃ ആകാശഃ സംഭൂതഃ’ (തൈത്തിരീയം) ആ ഈ ആത്മാവിൽനിന്നാകാശമുണ്ടായി. ‘ആത്മത ഏവേദം സർവ്വം’ (ഛാന്ദോഗ്യം) ആത്മാവിൽനിന്നാണ് ഇതെല്ലാമുണ്ടായത്. ‘ആത്മത ഏഷഃ പ്രാണോ ജായതേ’ (പ്രശ്നം) ആത്മാവിൽനിന്നു ഈ പ്രാണനുണ്ടാകുന്നു. ‘ഏതസ്മാൽ ജായതേ പ്രാണോ മനഃ സർവ്വേന്ദ്രിയാണി ച ഖം വായുജ്ജ്യാതിരാപഃ പൃഥ്വി വീശ്വസ്യ ധാരിണീ’ (മുണ്ഡകം) ഇതിൽനിന്നു പ്രാണനും, മനസ്സും, എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും, ആകാശവും, വായുവും, അഗ്നിയും, ജലവും, സർവാധാരയായ ഭൂമിയും ഉണ്ടാകുന്നു.

ഇപ്രകാരം എല്ലാ ശ്രുതികളും, ഒരുപോലെ ചേരുന്ന സാമാന്യമായ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെ ജഗൽകാരണമായി നിദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ പ്രകൃതിയെ ജഗൽകാരണമാണെന്നു പറയാൻ വയ്യ.

സു:—ശ്രുതപാഠ്യ. 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശ്രുതപാഠ്യം ച=ശ്രുതികളിൽ ജഗൽകാരണമായി ബ്രഹ്മത്തെമാത്രം പറഞ്ഞിരിക്കുകൊണ്ടും.

സാരം:—‘സ കാരണം കരണാധിപാധിപോ ന മാസ്മ്യ കശ്മിൽ ജനിതാ ന മാധിപഃ’ (ശേപതാശപതരോപനിഷത്) ആ പരമാത്മാവു് എല്ലാറ്റിനും പരമകാരണവും, കാരണങ്ങൾക്കു് അധിഷ്ഠാനവും അധിപതിയുമാകുന്നു. ആരും പരമാത്മാവിനു ജനയിതാവോ അധിപതിയോ അല്ല. ‘സ വിശ്വകൃത്’ (ശേപതാശപതരം) അദ്ദേഹം ജഗത്തിന്റെ കർത്താവാണ്, ‘അതഃ സമുദ്രാഃ ഗിരയശ്ച സദ്യേ’ (മുണ്ഡകം) ഈ പരമാത്മാവിൽനിന്നു് എല്ലാ സമുദ്രങ്ങളും പർവ്വതങ്ങളുമുണ്ടായി. ഇങ്ങിനെ ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെ സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനുമായ ഈശ്വരൻ (ബ്രഹ്മം) ആണു് ജഗൽകാരണമെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ വേദപ്രാമാണ്യത്തിൽക്കൂടെ സർവാധാരനായ പരത്മാവാണ് ജഗൽകാരണമെന്നും, ജഡപ്രകൃതിയല്ലെന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു.

സു:—ആനന്ദമയോഭ്യാസാൽ. 12

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഭ്യാസാൽ=വീണ്ടും വീണ്ടും പറഞ്ഞിരിക്കുകൊണ്ടു്. ആനന്ദമയഃ=ആനന്ദമയശബ്ദം പരമാത്മവാചകമാകുന്നു.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മാനന്ദപല്ലിയിൽ സൃഷ്ടിപ്രകരണത്തിൽ സർവാത്മാവായ പര

മേശം രജസ്വിനം ആകാശദിഗ്ദൃതങ്ങളുടേയും മറ്റും വശിക്കുവശിയായുള്ള ഉല്പത്തിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞകൂട്ടത്തിൽ അന്നമയം, പ്രാണമയം, മനോമയം, വിജ്ഞാനമയം, ആനന്ദമയം എന്നീ പഞ്ചകോശങ്ങളുടെ വർണ്ണനയുണ്ട്. അവിടെ അന്നമയത്തിനു പ്രാണമയത്തെയും, പ്രാണമയത്തിനു മനോമയത്തെയും, മനോമയത്തിനു വിജ്ഞാനമയത്തെയും, വിജ്ഞാനമയത്തിനു ആനന്ദമയത്തെയും അന്തരാത്മാവായി പറയുന്നുണ്ട്. ആനന്ദമയത്തിനാകട്ടെ, മറ്റൊന്നിനെയും അന്തരാത്മാവായി പറയുന്നുമില്ല.

ആനന്ദമയത്തിൽനിന്നു ജഗത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയെ പറഞ്ഞു ആനന്ദത്തിന്റെ മഹിമയെ വാഴ്ത്തി ആനന്ദമയനായ സർവ്വാത്മാവിനെ അറിയുന്നതുകൊണ്ടു തന്മയതയെ പ്രാപിക്കാമെന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മാനന്ദചല്ലി അഖസാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇവിടെ ആനന്ദമയശബ്ദംകൊണ്ടു ആരെയാണു വർണ്ണിച്ചതു? ഈശ്വരനെയോ അഥവാ, ജീവനെയോ എന്നുള്ളതാണു ഈ സൂത്രത്തിലെ ചർച്ചാവിഷയം.

ഒരു വിഷയത്തെ ദൃഢപ്പെടുത്തുന്നതിനുവേണ്ടി ആവർത്തിച്ചുവർത്തിച്ചു പറയുന്നതിനു 'അഭ്യാസ'മെന്നു പറയും. തൈത്തിരീയം, ബൃഹദാരണ്യകം എന്നീ ഉപനിഷത്തുകളിൽ ബ്രഹ്മമെന്ന അർത്ഥത്തിൽ അനവധി പ്രാവശ്യം ആനന്ദശബ്ദംകൊണ്ടു ആവർത്തിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മാനന്ദചല്ലിയിൽത

ഒന്നു അനവധി പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ‘രസോ വൈ സഃ; രസം ഹ്യേവായം ലബ്ധ്വാ ആനന്ദീഭവതി; കോ ഹ്യേവാത്യാൽ കഃ പ്രാഞ്ചാൽ യദേഷ ആകാശ ആനന്ദോ ന സ്പ്രാൽ; ഏഷ ഹ്യേവാനന്ദയാതി’ പരമാത്മാവു് ആനന്ദരസമാണു്. ജീവൻ ആനന്ദരസത്തെ പാനംചെയ്തിട്ടാനന്ദിയായിത്തീരുന്നു. ഈ ആകാശം ആനന്ദമല്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ ആക്കാണിതിൽ ജീവിക്കാനോ ശ്വസിക്കാനോ കഴിയുന്നതു്? ‘സൈഷാ ആനന്ദസ്യ മീമാംസാ ഭവതി.’ ആ ഇതു് ആനന്ദത്തിന്റെ മീമാംസയായിത്തീരുന്നു. ‘ഏതമാനന്ദമയമാത്മാനമുപസംക്രാമതി’ ആനന്ദമയമാകുന്ന ഈ ആത്മാവിനെ ഉപസംക്രമിക്കുന്നു. ‘ആനന്ദോ ബ്രഹ്മതി വൃജാനാൽ’ ആനന്ദമാണു് ബ്രഹ്മമെന്നറിഞ്ഞാലും. ‘വിജ്ഞാനമാനന്ദം ബ്രഹ്മ’ വിജ്ഞാനവും ആനന്ദവുമാണു് ബ്രഹ്മം. ഇങ്ങനെ ശ്രുതികളിൽ അവിടുവിടെ ആനന്ദശബ്ദത്തെ പരമാത്മാവാചകമായി അനവധി പ്രാവശ്യം കീർത്തിച്ചിരിക്കയാൽ പ്രകൃതത്തിലുള്ള ആനന്ദമയശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥം സർവ്വശക്തനും സർവ്വജഗൽകാരണനും സർവ്വനിയന്താവും സർവ്വവ്യാപിയുമായ പരമപുരുഷനെല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല.

സു:—വികാരശബ്ദാനേതി ചേന്ന പ്രാചുര്യാൽ. 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—വികാരശബ്ദാൽ = വികാര(മയ)ശബ്ദം ഹേതുവായിട്ടു ന=ബ്രഹ്മവാചകമല്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ ന=അതു ശരിയല്ല. പ്രാചുര്യാൽ=(എ

ഇതുകൊണ്ടെന്നാൽ, 'മയ'ശബ്ദം ഇവിടെ) പ്രചുരതയെ കാണിക്കാനുള്ളതാണ് (വികാരതയെ കാണിക്കാനുള്ളതല്ല.) എന്നുള്ളതുകൊണ്ട്

സാരം:—'ആനന്ദ'ശബ്ദത്തോടുകൂടി വികാരരൂപമായ 'മയ'പ്രത്യയം ചേർത്തു് ആനന്ദമയമെന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ട് അതു പരമാത്മാവെന്ന അർത്ഥത്തിലാവാൻ വയ്യെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. കാരണം 'മയ'പ്രത്യയത്തിനു പ്രചുരരൂപമുണ്ടെന്നു 'തൽ പ്രകൃതവചനേ മയ' എന്ന പാണിനീയസൂത്രംകൊണ്ടു ബോധിക്കാവുന്നതാകയാൽ ഇവിടെ ആനന്ദമയശബ്ദത്തിനു് 'ആനന്ദഘനമെന്നേ അർത്ഥമുള്ളു. അതിനാൽ ആനന്ദമയശബ്ദം ഏറ്റവും ഉചിതമായ പരമാത്മാവണ്ണനമായിട്ടുണ്ട്.

സു:—തലേതുവ്യപദേശോച്ച. 14

ശബ്ദാർത്ഥം:—തലേതുവ്യപദേശാൽ ച=ശ്രുതികളിൽ ആനന്ദത്തിന്റെ ഹേതുവ്യപദേശമുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും.

സാരം:—അടുത്തു കഴിഞ്ഞ പ്രകരണത്തിൽ ആനന്ദമയനെന്നതിനു് ആനന്ദത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നവനെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ പരമാത്മാവു സ്വയം ആനന്ദഘനനും, സർവ്വകം ആനന്ദത്തെ കൊടുക്കുന്നവനും, സ്വയം ആനന്ദത്തിന്റെ ഉറവിടവുമാണ്. അതിനാൽ 'മയ'പ്രത്യയത്തിനു പ്രചുരരൂപം സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ അബദ്ധമില്ല.

സു:—മാന്ത്രവണ്ണികമേവ ച ഗീയതേ. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അങ്ങിനെതന്നെ. മാത്രവണ്ണി കം=മന്ത്രാക്ഷരങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ആരെ വണ്ണിച്ചുവോ, ആ പരമാത്മാവിനെ. ഏവ=തന്നെ. ഗീയതേ=പ്രതിപാദിക്കുന്നു. (അതുകൊണ്ടു് ആനന്ദമയശബ്ദാർത്ഥം ബ്രഹ്മമെന്നാണു്.)

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മാനന്ദവല്ലിയുടെ ആരംഭത്തിൽ “സത്യം ജ്ഞാനമനന്തം ബ്രഹ്മ യോ വേദേ നിഹിതം ഗുഹായാം പരമേ വ്യോമൻ, സോശ്നതേ സർവാൻ കാമാൻ സഹ ബ്രഹ്മണാ വിപശ്വിതാ” എന്ന മന്ത്രമുണ്ടു്. (ബ്രഹ്മം സത്യവും, ജ്ഞാനവും, അനന്തവുമാകുന്നു. ആ ബ്രഹ്മം സർവ്വരുടേയും ഹൃദയഗുഹാന്തർഗത്തു വർത്തിക്കുന്നു. ഇതിനെ ആരറിയുന്നുവോ, അവൻ ബ്രഹ്മലോകത്തു് എല്ലാ അഭീഷ്ടങ്ങളേയും അനുഭവിച്ചു സുഖിക്കുന്നു.) ഈ മന്ത്രത്തെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണു് സൂത്രത്തിൽ മാത്രവണ്ണികമെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. പ്രസ്തുതമന്ത്രംകൊണ്ടു് എല്ലാവരുടേയും അന്തരാത്മാവായി ബ്രഹ്മത്തെ വണ്ണിച്ചിരിക്കയാൽ, പരമമായിരിക്കുന്ന അന്തരാത്മാവായി ആനന്ദമയശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചതു പരമാത്മാവിനെ പറയാൻതന്നെയെന്നു വ്യക്തമായി.

സൂ:—നേതരോന്മുഖപതേ: 16

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരഃ=ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് അന്യമായി മറ്റൊന്നു്. ന=ആനന്ദമയമായി സംഭവിക്കില്ല. അനുപപതേ: =എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അപ്പുറവും ഇല്ല

റവുമുള്ള വണ്ണനങ്ങളെക്കൊണ്ടു മരൊന്നിനെ ആനന്ദമയമായി കീർത്തിക്കാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുതന്നെയായി മരൊന്നിനെ ആനന്ദമയമെന്നു പറയാൻ ഉപപത്തിയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും, ശ്രുതിപ്രാമാണ്യത്തില്ലാത്തതുകൊണ്ടും ആനന്ദമയശബ്ദാർത്ഥം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സൂ:—ഭേദവ്യപദേശാച്ച. 17

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭേദവ്യപദേശാൽ ച = ജീവാത്മാവിനും പരമാത്മാവിനും വ്യത്യാസം കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും.

സാരം:—അതേ വല്ലിയിൽതന്നെ മേലോട്ടു ചെല്ലുമ്പോൾ സൂക്ഷ്മമായ ജീവനാണ് പരമാത്മാവിന്റെ ആനന്ദരസത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതെന്നും, പാപിയായ ജീവനു് അതനുഭവിക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്നും വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ ജീവാത്മപരമാത്മാക്കൾക്കുള്ള ഭേദകല്പനകൊണ്ടും ആനന്ദമയശബ്ദത്തിനു പരമാത്മാവെന്നു തന്നെ അർത്ഥം.

സൂ:—കാമാച്ച നാനുമാനാപേക്ഷാ. 18

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അങ്ങനെതന്നെ. കാമാൽ=കാമശബ്ദപ്രതിപാദനംകൊണ്ടും. അനുമാനാപേക്ഷാ=പ്രകൃതിയിൽ ആനന്ദമയശബ്ദാർത്ഥം യോജിപ്പിക്കേണ്ട ആവശ്യം. ന=സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിൽ എവിടെയൊക്കെ ആനന്ദശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായുപയോഗിക്കുന്നുവോ, അ

വിടെയൊക്കെ 'സോകാമയത്' എന്നും പറഞ്ഞുകാണാം. പരമാത്മാവു സൃഷ്ടിധർമ്മത്തെ ആഗ്രഹിച്ചു എന്നർത്ഥമാണല്ലോ അതിന്. ആഗ്രഹിക്കുകയെന്നതു ജഡസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയിൽ സംഭവിക്കാൻ വയ്യാത്തതിനാൽ പ്രകൃതത്തിലും ആനന്ദമയശബ്ദാർത്ഥം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സൂ:—അസ്മിന്നസ്യ ച തദ്യോഗം ശാസ്തി. 19

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസ്മിൻ=പ്രസ്തുത ഉപനിഷത്തിലെ അതേ പ്രകരണത്തിൽതന്നെ. അസ്യ=ജീവാത്മാവിന് തദ്യോഗം=പരമാത്മാവുമായുള്ള ചേർച്ചയെ. ശാസ്തി=ശാസിക്കുന്നു. ച=അതുകൊണ്ടും.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിലെ അതേ പ്രകരണത്തിൽതന്നെ പറയുന്നു. ആനന്ദമയനായ പരമാത്മാവിനെ പരമാർത്ഥത്തിൽ അറിയുന്ന വിദ്വാൻ അന്നമയാദി എല്ലാ ശരീരങ്ങളുടേയും ആത്മാവായ ആനന്ദമയബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നിങ്ങനെ. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നവൻ ബ്രഹ്മമായി ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നു എന്നും പറയുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള ശ്രുതിവചനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജഡസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയോ, ജീവാത്മാവോ രണ്ടും സ്വതഃവേ ആനന്ദസ്വരൂപമല്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നു. അത്രയുംകൂടി; ചേതനാസ്വരൂപനായ ജീവാത്മാവിനു ജഡസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയിലോ, തന്നെപ്പോലെ പരതന്ത്രനായ മറ്റൊരാൾ ജീവനിലോ ലയിച്ചതുകൊണ്ടു വിശേഷ

മൊന്നുമില്ലെന്നും ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നതുകൊണ്ടുമാത്രമേ ചാരിതായ്കൂമുണ്ടാവുന്നുള്ളൂ എന്നും വരുന്നു. അതിനാൽ ഏകനും, അദിതീയനുമായ പരമാത്മാവുമാത്രമാണ് ആനന്ദമയശബ്ദാത്മവും, ജഗൽകാരണവും.

സൂ:—അന്തസ്സുലയോപദേശാൽ. 20

ശബ്ദാത്മം:—അന്തഃ=അകത്തു് (ഹൃദയാന്തർഭാഗത്തു്, അല്ലെങ്കിൽ ആദിത്യമണ്ഡലാന്തർഭാഗത്തു്) തലയ്ക്കുവ്യപദേശാൽ=പരമാത്മധർമ്മപ്രതിപാദനംകൊണ്ടും.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ “സർവ്വസ്യ വശീ സർവ്വസ്യേശാനഃ സർവ്വസ്യാധിപതിഃ...ഏഷ സർവ്വേശ്വര ഏഷ ഭൂതപാലഃ” എന്നു മന്ത്രമുണ്ടു്. അതു പരമാത്മാവു സർവ്വാന്തർയാമിയും, സർവ്വാധാരനും, സർവ്വേശ്വരനുമെന്നു വ്യക്തമാക്കുന്നു. അങ്ങനെയെന്നു ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പരമാത്മാവിനെ സൂർയ്യമണ്ഡലാന്തർത്തിയായും വർണ്ണിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം അപ്രമേയങ്ങളായ പരമാത്മധർമ്മങ്ങൾ തത്തൽകാലദേശങ്ങളിൽ ഭിന്നയോനികളിൽ ജനിച്ചു മരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജീവന്മാർക്കു കരിക്കലും യോജിക്കാവുന്നതല്ല. അതിനാൽ വിജ്ഞാനമയനായി ഹൃദയാന്തർഭാഗത്തും, ഹിരണ്യനയനായി സൂർയ്യമണ്ഡലത്തിലും വർത്തിക്കുന്ന ദേവൻ പരമാത്മാവല്ലാതെ മറ്റൊരാളാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ അന്തർയാമിസ്വപ്നരൂപേണയും, സർവ്വാധാരസ്വപ്നരൂപേണയും കീർത്തിച്ചു ആനന്ദമയശബ്ദം പരമാത്മാവിനുമാത്രം യോജിക്കത്തക്കതുതന്നെ.

സു:—ഭേദവ്യപഭേദശ്ചാനുഭവം. 21

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അപ്രകാരം ഭേദവ്യപഭേദശ്ച=ഭേദകേന്ദ്രനകൊണ്ടു്. അന്യം=അന്യനാകുന്നു.

സാരം:—സൂത്രമണ്ഡലാന്തർത്തിയായി ഹിരണ്യനായ ഭേദൻ സൂത്രമണ്ഡലാധിഭേദതയായിരിക്കണം. അല്ലാതെ പരമാത്മാവൊന്നുമല്ലെന്ന ശങ്കയ്ക്കു സമാധാനമാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു നിദ്ദേശിക്കുന്നതു്.

ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ അന്തർത്യാമിബ്രാഹ്മണത്തിൽ പറയുന്നു: “യ ആദിത്യേ തിഷ്ണന്നാദിത്യാനേതരോ യ മാദിത്യോ ന വേദേ യസ്യാദിത്യഃ ശരീരം യ ആദിത്യമനതരോ യമയത്യേഷ ത ആത്മാന്തർത്യാമൃതഃ” എന്നു്. ‘ആദിത്യമണ്ഡലാന്തർഗത്തു് ആർ അധിവസിക്കുന്നുവോ, ആ ഭേദനെ ആദിത്യൻ അറിയുന്നില്ല. ആദിത്യനെ ഉപാധിയാക്കി ആദിത്യാന്തർഗത്തിനാണു് ആദിത്യനെ നിയമിക്കുന്നു. ആ ഭേദൻ അമൃതസ്വരൂപനായ അന്തർത്യാമിയാണു്. ഇപ്രകാരം ആദിത്യമണ്ഡലാന്തർത്തിയായ ഹിരണ്യപുരുഷൻ ആദിത്യമണ്ഡലാധിഭേദതയല്ലെന്നും, സർവ്വാന്തർത്യാമിയായ പരമാത്മാവാണെന്നും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്.

സു:—ആകാശസ്തല്ലീംഗാൽ. 22

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആകാശഃ = ആകാശശബ്ദം. തല്ലീംഗാൽ=ബ്രഹ്മലക്ഷണമുള്ളതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവാചകമാകുന്നു.

സാരം:—ഇതുവരെയുള്ള ചർച്ചകൊണ്ടു ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്കു നിമിത്തപാദനങ്ങളാ

യ രണ്ടു കാരണവും അപരിച്ഛിന്നവും, സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപവുമായ ബ്രഹ്മമാണെന്നും, ജഡസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയോ, ജീവനോ അല്ലെന്നും വ്യക്തമായി. എന്നാൽ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾ ആകാശത്തിൽവെച്ചു നടക്കുന്നതായി ശ്രുതികളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ആകാശവും പരമാത്മാവും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധവും സൃഷ്ടിക്രമവുമാണ് ഈ സൂത്രം മുതൽക്കു നിരൂപിക്കുന്നത്. മാനോദ്യോപനിഷത്തിൽ “സദ്യാണി ഹവാ ഇമാനി ഭൂതാന്യാകാശാദേവ സമുൽപദ്യന്ത. ആകാശം പ്രത്യസ്തം യാന്ത്യാകാശോ ഹ്യേവേദ്യോ ജ്യായാനാകാശഃ പരായണം” എന്നു പറയുന്നു. അതായതു, കാണപ്പെടുന്ന ചരാചരങ്ങളാകുന്ന സമസ്തുഭൂതങ്ങളും ആകാശത്തിൽനിന്നുണ്ടായി. ആകാശത്തിൽ ലയിക്കുന്നു. ആകാശം എല്ലാറ്റിനേക്കാളും വലിയതാണ്. എല്ലാവർക്കും ആകാശം ആശ്രയവുമാണ് എന്നും. പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിൽ ആകാശത്തിനു പായപ്പെട്ട വിശേഷണങ്ങൾ ഈ ഭൂതാകാശത്തിൽ സംഭവിക്കാവുന്നവയല്ല. ഭൂതാകാശം പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒന്നു മാത്രമാണ്. ജഡവുമാണ്. അതിനാൽ അതിനു ഭൂതങ്ങളുടെ സൃഷ്ടികർത്തൃത്വം മുതലായതുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അപ്പോൾ പറയപ്പെട്ട ആകാശശബ്ദത്തിനർത്ഥം പരമാത്മാവെന്നുതന്നെ. എല്ലാറ്റിലുംവെച്ചു ശ്രേഷ്ഠവും, വലുതും, സദ്യാധാരവും പരമാത്മാവുമാത്രമാണല്ലോ. അതിനാൽ ശ്രുതികളിൽ സൃഷ്ടികർത്തൃത്വേന ഉപന്യസിക്കപ്പെട്ട ആകാശശബ്ദത്തിനു പരമാത്മാവെന്നു മാത്രമാണർത്ഥം.

സു:—അത ഏവ പ്രാണഃ. 23

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ ഏവ=ഇതുഹേതുവായിട്ടുതന്നെ.
 പ്രാണഃ=പ്രാണനം ബ്രഹ്മമാകുന്നു.

സാരം:—മുൻപറയപ്പെട്ട മാനോഗ്യാപനീഷ്ണിയിൽതന്നെ പ്രാണനിൽനിന്നാണ് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നും പറയുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ ഏതിനെയാണ് വിശ്വസിക്കേണ്ടതെന്ന ശങ്കയെ പരിഹരിക്കുകയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്.

“സർവ്വാനി ഹ വാ ഇമാനി ഭൂതാനി പ്രാണമേവാഭിസംവിശന്തി. പ്രാണമജ്ജ്ജിഹതേ” (മാനോഗ്യാം). എല്ലാ ഭൂതങ്ങളും പ്രാണനിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നത്; പ്രാണനിലാണ് ലയിക്കുന്നതെന്നു നിശ്ചയം. നിർദ്ദിഷ്ടമായ ഈ ധർമ്മ പ്രാണികളിൽ സാധാരണ ചലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രാണവായുവിനു യോജിക്കാൻ വയ്യ. എല്ലാ ഭൂതങ്ങളുടേയും ഉൽപത്തിസ്ഥിതിലയങ്ങൾക്കു പ്രാണൻ കർത്താവായിത്തീരുകയെന്നതസംഭാവ്യമാണ്. അതിനാൽ ഇവിടെ പ്രാണശബ്ദവും ബ്രഹ്മവാചകമായിട്ടാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

സു:—ജ്യോതിശ്ചരണാഭിധാനാൽ. 24

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചരണാഭിധാനാൽ—പാദകല്പനഹേതുവായിട്ട്. ജ്യോതിഃ=ജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാകുന്നു.

സാരം:—മാനോഗ്യാപനീഷ്ണിയിൽ മൂന്നാമത്തെ അധ്യായത്തിൽ പറയുന്നു: “അഥ യദതഃ പരോ ദിവോ ജ്യോതിർദിവ്യതേ വിശ്വതഃ പൃഷ്ഠേഷു സർവ്വതഃ പൃഷ്ഠേഷു പരന്തമേഷു തമേഷു ലോകേഷു പിദം വാവ തദ്ദൃദിദമസ്മിന്ന

ന്നഃ പുരുഷേ ജ്യോതിഃ” എന്നു്. ‘സ്വഗ്ഗ്ലോകത്തിനും മീതെ യാതൊരു പരമജ്യോതിസ്സു പ്രകാശിക്കുന്നുവോ അതു് എല്ലാ ലോകങ്ങളിലും വെച്ചു് അത്യന്തമായ ലോകത്തു പ്രകാശിക്കുന്നു. അതു തീർച്ചയായും പുരുഷന്റെ അന്തർജ്യോതിസ്സാണു്’ എന്നു്. ഈ മന്ത്രത്തിൽ പറയപ്പെട്ട ജ്യോതിശ്ശബ്ദം കേവലം ജഡമായ പ്രകാശത്തിന്റെ വാചകമല്ല. അതു് അതിന്റെ വണ്ണനത്തിൽനിന്നുതന്നെ മനസ്സിലാവുന്നു. എന്നാൽ എന്തിന്റെ വാചകമാണു് ജ്യോതിശ്ശബ്ദം? ജ്ഞാനപ്രകാശത്തിന്റെയോ, ജീവന്റെയോ, പരമാത്മാവിന്റെയോ എന്നു വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടും ഇല്ല. അതിനാൽ ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നു, പ്രസ്തുതജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രസ്തുത ഉപനിഷത്തിൽതന്നെ അതിന്നുമുമ്പു ജ്യോതീരൂപമായ ബ്രഹ്മത്തെ പാദവിജ്ഞനസ്വരൂപേണ കീർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്. വേറെയും ശ്രുതികളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ചതുഷ്ഠാത്തായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഒരു പാദമാണു് ചരാചരാത്മകമായ പ്രപഞ്ചമായി നില്ക്കുന്നതെന്നും, ബാക്കി മൂന്നു പാദങ്ങൾ അമൃതസ്വരൂപേണ ഉരൂപലോകത്തു പ്രകാശിക്കുന്നുവെന്നും ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ‘താവാനസ്യ മഹിമാ തതോ ജ്യായാംശ്ച പുരുഷഃ പാദോസ്യ സർവാ ഭൂതാനി ത്രിപാദസ്യോമൃതം ടിവി.’ എന്നിങ്ങനെ. മാണ്ഡൂക്യോപനിഷത്തിലും ഇതുപോലെ ആത്മാവിനെ തേജോരൂപേണ വണ്ണിക്കുകയും നാലു പാദസ്വരൂപേണ വിഭജിച്ചു കാണിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ഇവിടെ ജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണു്.

സു:—ഛന്ദോഭിധാനാൽ നേതി ചേന്ന തഥാ ചേതോപ്പണനിഗദാൽ തഥാ ഹി ദൾനം. 25

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഛന്ദോഭിധാനാൽ=ഗായത്രീഛന്ദസ്സിന്റെ കഥനംഹേതുവായിട്ട്. ന=ബ്രഹ്മപ്രതിപാദനമല്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ, ന=അതു ശരിയല്ല; ബ്രഹ്മപ്രതിപാദനംതന്നെ. തഥാ=വണ്ണനപ്രകാരം. ചേതോപ്പണനിഗദാൽ=മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിപ്പിക്കാൻ പറഞ്ഞതുകൊണ്ട്. തഥാ ഹി ദൾനം=അപ്രകാരമുള്ള വണ്ണനം വേറെ ശ്രുതികളിലും കാണുന്നുമുണ്ട്.

സാരം:—ഛന്ദോഗ്യാപനീഷത്തിൽ മൂന്നാമധ്യായത്തിൽ പന്ത്രണ്ടാം ഖണ്ഡത്തിൽ ഗായത്രീചർച്ചയുണ്ട്. അതു കഴിഞ്ഞിട്ടാണ് മതൃഷ്യാത്ഥനിരൂപണമെന്നതിനാൽ അതു ബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിയല്ല; ഗായത്രീയുടെ നാലു പാദങ്ങളെപ്പറ്റിയാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്ന തെറ്റിദ്ധാരണയെ നീക്കുകയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്.

ഗായത്രീയെന്നതു് ഒരു ഛന്ദസ്സിന്റെ പേരാണ്. അതു ജഡവുമാണ്. ജഡമായ ഛന്ദസ്സിനെയല്ല, അവിടെ ഗായത്രീയായും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ‘ഈ ജഗത്തു്, ഗായത്രീമയമാണ്’ എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അതു ജഡമായ ഛന്ദസ്സിനെ അപേക്ഷിച്ചല്ലെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണ്. അപ്പോൾ ഗായത്രീരൂപത്തിൽ വണ്ണിച്ചതും ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണെന്നു തീർച്ചയാണ്. എങ്കിലും പാദകഥനം ഛന്ദസ്സിനെ സംബന്ധിച്ചാവണമെന്നു കരുതുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതും ശരിയല്ല. കാരണം, വണ്ണിച്ച സ്വ

രൂപത്തിൽ മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മത്തിലേയ്ക്കു നയിക്കാൻ പിന്നീടു പറയുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ പാദകേമനം ബ്രഹ്മത്തെ സംബന്ധിച്ചതുതന്നെ എന്നു നിസ്സംശയമാവുന്നു. കൂടാതെ ഇതുപോലുള്ള വണ്ണനങ്ങൾ ബ്രഹ്മവണ്ണനമായി വേറെയും ശ്രുതികളിൽ കാണാനുമുണ്ട്. അതിനാൽ സ്ഥൂലമായ മനസ്സിനെ സൂക്ഷ്മവും ഏകാഗ്രവുമാക്കിത്തീർത്തുകൊടുക്കുകയും ബ്രഹ്മത്തോടു ചേർക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗമായിട്ടാണ് ഇങ്ങനെ വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു കരുതണം. അതുകൊണ്ടു പാദവിജ്ഞനസ്വരൂപേണയുള്ള വണ്ണനം ഛന്ദസ്സിന്റേതല്ല; ബ്രഹ്മത്തിന്റേതല്ല.

സു:—ഭൂതാദിപാദവ്യപദേശോപപത്തേയൈവം.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭൂതാദിപാദവ്യപദേശോപപത്തേ: ച = ഭൂതാദിപാദകല്പനകളുടെ കൗമിത്യംഹേതുവായിട്ടും. ഏവം = ഇങ്ങനെതന്നെ.

സാരം:—ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഗായത്രീവണ്ണനം കേവലം ഛന്ദസ്സിന്റേതല്ല; ഗായത്രീരൂപേണ ബ്രഹ്മത്തിന്റേതാണെന്നു പൂർവ്വാഭിപ്രായത്തെ കനുകൂടി ഉറപ്പിക്കാൻവേണ്ടി ഈ സൂത്രം പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഗായത്രീപ്രകരണത്തിൽ ഗായത്രിയ്ക്കു ഭൂതം, പൃഥ്വി, ശരീരം, ഹൃദയം എന്നിങ്ങനെ നാലു പാദങ്ങൾ കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പിന്നീടു ചതുഷ്ഠാദസ്വരൂപമായ ഗായത്രിയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ വണ്ണിച്ചു പുരുഷസ്വരൂപിയായ പരമാത്മാവിനോടു തുല്യതയെ പ്രതിപാദിച്ചു അതിന്റെ ഒരു പാദമാണ് ചരാചരാത്മകപ്രപഞ്ചമെന്നും ബാക്കി മൂന്നും അമൃതസ്വ

രൂപേണ സർവ്വോൽകൃഷ്ടമായ ഉപരിലോകത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നു എന്നും പറയുന്നു. ഇതുകൊണ്ട് ഇവിടെ ഗായത്രി ശബ്ദംകൊണ്ടു പ്രതിപാദിച്ചത് ഛന്ദസ്സിനെയാണെന്നു വ്യക്തമാണ്. അതിനാൽ പൂർവ്വസൂത്രത്തിലെ സിലാന്തം ശരിയാണ്.

സൂ:—ഉപദേശഭേദംനേതി ചേന്നോഭയസ്തിന
വ്യവീരോധാൽ. 27

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉപദേശഭേദം=ഉപദേശവ്യത്യാസം ഹേതുവായിട്ട്. ന=രണ്ടും ഒന്നല്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ, ന=അതു ശരിയല്ല ഉഭയസ്തിൻ അപി=രണ്ടിലും. അവിരോധാൽ=വ്യത്യസ്തതാഭാവമില്ലാത്തതുകൊണ്ട്.

സാരം:—പൂർവ്വമന്ത്രത്തിൽ ജ്യോതീരൂപത്തേയും, ഉത്തരമന്ത്രത്തിൽ ഗായത്രിയേയും വ്യത്യാസപ്പെട്ട രൂപത്തിലാണ് വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അവകൾക്കു രണ്ടിനും കരത്വമാവാൻ വയ്യ. എന്നു ധരിക്കുന്ന പക്ഷം ശരിയല്ല. കാരണം വർണ്ണനയുടെ ശൈലിയിൽ ഈഷൽവ്യത്യാസമുണ്ടെങ്കിലും താല്പര്യത്തിൽ മാറ്റമില്ല. ജ്യോതീരൂപേണയും, ഗായത്രിരൂപേണയും വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ബ്രഹ്മത്തിന്നു സർവ്വോപരി പരമധാമത്തിലുള്ള സ്ഥിതിയെ പ്ര ശിഷ്ടിക്കലാണ് ശ്രുതിയുടെ ഉദ്ദേശം. അതു രണ്ടിലും സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അവ രണ്ടും രണ്ടു വസ്തുവിന്റെ നിരൂപണമല്ല; ബ്രഹ്മത്തിന്റെമാത്രം.

സൂ:—പ്രാണസ്തഥാനഗമാൽ. 28

ശബ്ദാത്മം:—പ്രാണഃ=പ്രാണശബ്ദം. തഥാനുഗമാൽ=പൂർവ്വാപരവിചാരത്തിൽ ബ്രഹ്മവാച്യതയെത്തന്നെ അനുഗമിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവാച്യംതന്നെ.

സാരം:—പ്രാണശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായിട്ടാണ് ശ്രുതികളിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു് ഇരുപത്തിമൂന്നാമത്തെ സൂത്രംകൊണ്ടു സിദ്ധാന്തിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, കൌഷീതകി ഉപനിഷത്തിൽ ഇന്ദ്രൻ പ്രതദ്ദനനോടു 'ഞാൻ ജ്ഞാനസ്വരൂപനായ പ്രാണനാണ്. ആ യുസ്സിന്റെയും അമൃതത്തിന്റെയും സ്വരൂപത്തിൽ നീയെന്നെ ഉപാസിക്കണമെന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. ഇവിടെ ഇന്ദ്രൻ പറഞ്ഞ പ്രാണശബ്ദത്തിനു് ഇന്ദ്രനെന്നോ, ജീവനെന്നോ, പ്രാണവായുവെന്നോ, ബ്രഹ്മമെന്നോ എന്നാണർത്ഥമെന്ന സംശയത്തെ പരിച്ഛേദിക്കാനാണ് ഈ സൂത്രം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

പ്രതദ്ദനൻ ആദ്യംതന്നെ ഇന്ദ്രനോടു പൃഥുഷാത്മസ്വരൂപമായ വരമാണു് ചോദിക്കുന്നതു്. അതിനു് ഇന്ദ്രൻ ഹിതകരമായ ഉപദേശത്തെ കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിൽ പരം ഹിതകരമായ ഒരു വസ്തുവുമുണ്ടാവാൻ വയ്യല്ലോ. അതിനാൽ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണ് ഇന്ദ്രൻ ഉപദേശിച്ചതെന്നു വിചാരിക്കണം. അതിനാൽ അവിടെ പ്രാണശബ്ദത്തിനു ബ്രഹ്മമെന്നുതന്നെയാണ് അർത്ഥം. കൂടാതെ പ്രാണശബ്ദത്തെ വിജ്ഞാനശബ്ദംകൊണ്ടു വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടും ഉണ്ടു്. അതിനും പുറമെ അവസാനത്തിൽ അജരത്വം, അമരത്വം തുടങ്ങിയ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും പ്രാണശബ്ദം വിശേഷിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. പിന്നെ ആ പ്രാണനെത്തന്നെ ഈ ജഗത്തിന്റെ

മുഴുവൻ രക്ഷിതാവെന്നും, അധിപതിയെന്നും, ആ നിലയ്ക്കു സമ്പ്രദേശപരനെന്നും പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടും ഉണ്ടു്. ഈ ധർമ്മങ്ങളൊക്കെ ബ്രഹ്മത്തിൽമാത്രം ചേരാവുന്നതുകൊണ്ടു് ഉക്തമായ പ്രാണശബ്ദത്തിന്നു ബ്രഹ്മമെന്നുതന്നെ അർത്ഥം.

സു:—ന വക്ത്രരാത്മാപദേശോദിതി ചേദ്യേവ
ത്വസംബന്ധഭൂമാ ഹ്യസ്മിൻ. 29

ശബ്ദാത്മാ:—വക്ത്രം=വക്താവായ ഇന്ദ്രന്റെ ആത്മാപദേശാൽ=തന്നെത്തന്നെ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ടുള്ള ഉപദേശമായതുകൊണ്ടു് ന=പ്രാണശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാവാൻ വയ്യ. ഇതി ചേൽ=എന്നാണെങ്കിൽ (ന=അതു ശരിയല്ല.) ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അസ്മിൻ=ഈ പ്രകരണത്തിൽ അല്യാത്മസംബന്ധഭൂമാ=അല്യാത്മജ്ഞാനോപദേശത്തിന്റെ ബഹുളതകൊണ്ടു് മറ്റൊന്നാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—ഈ പ്രകരണത്തിൽ ഇന്ദ്രൻ തന്നെ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ടുതന്നെയാണു് പ്രാണശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നതിനാൽ ഇവിടെ പ്രാണശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാവാൻ വയ്യെന്നു വിചാരിക്കുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല. കാരണം ഈ പ്രകരണത്തിൽ അല്യാത്മത്തെയാണു് വിവരിക്കുന്നതു്. അധിദൈവത്തെല്ല. ഇന്ദ്രൻ അധിദൈവത്തിന്റെ വക്ത്രത്തിലാണല്ലോ പെടേണ്ടതു് പ്രകൃതം അതിന്നു യോജിച്ചതല്ലെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണു്. അതിനാൽ ഇവിടെയും പ്രാണശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകംതന്നെ.

സു:—ശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യോ തുപദേശോ വാമദേവവൽ. 30

ശബ്ദാത്മാഃ—ഉപദേശഃ=ഇന്ദ്രന്റെ ഉപദേശം. തു= ആകട്ടെ. വാമദേവവൽ=വാമദേവനെന്ന്പോലെ. ശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യാ=ശാസ്ത്രദൃഷ്ടിയിൽകൂടെയാണു്.

സാരം:—ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറയുന്നുണ്ടു്. “തദ്യോ യോ ദേവാനാം പ്രത്യബുദ്ധ്യത സ ഏവ തദഭവത്തഥഷീണാം തഥാ മനുഷ്യാണാം ത ലൈതൽ പശ്യന്യഷിർവാമദേവഃ പ്രതിപേദേഹം മനുര ഭവം സൂർയ്യശ്ചേതി”—“ദേവന്മാരിൽ ആർ ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നുവോ, അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നു. അങ്ങി നെതന്നെ ജ്ഞികളിലും മനുഷ്യരിലും ആർ ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നുവോ, അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നു. ബ്രഹ്മ ത്തെ താനായിക്കണ്ട വാമദേവജ്ഞി ‘ഞാൻ മനുവായി ത്തീൻ. സൂർയ്യനുമായി’ എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു.” ഇ തിൽനിന്നു ബ്രഹ്മത്തെ അറിഞ്ഞ മഹാത്മാവു ബ്രഹ്മമയ നായിത്തീരുന്നു എന്നു വ്യക്തമായി. ഈ നിലയിൽ ബ്ര ഹ്മമയനായിട്ടാണു് ഇന്ദ്രനും ഞാൻ വിജ്ഞാനമയനായ പ്രാണനാണെന്നു പറഞ്ഞതു്. അതിനാൽ അവിടെ (ഇ ന്ദ്രന്റെ ഉപദേശത്തിൽ) പ്രാണശബ്ദത്തെ ബ്രഹ്മമായി ഗ്രഹിക്കുന്നതിൽ ദോഷമില്ല.

സു:—ജീവമുഖ്യപ്രാണലിംഗാനേതി ചേനോ പാസാത്രൈവില്യുദാശ്രിതതപാദിഹ ത ദ്യോഗാൽ. 31

ശബ്ദാത്മാഃ—ജീവമുഖ്യപ്രാണലിംഗാൽ=ജീവന്റെ യും, മുഖ്യപ്രാണന്റെയും സൂചനയുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു്. ന=പ്രാണശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമല്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. ഉപാസാത്രൈ

വിദ്യാൽ=മൂന്നു പ്രകാരത്തിൽ ഉപാസനം സംഭവിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും ആശ്രിതതപാൽ=ബ്രഹ്മത്തെ ആശ്രയിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും. ഇഹ=ഈ വിഷയത്തിൽ. തദ്യോഗാൽ=ബ്രഹ്മലക്ഷണങ്ങളെ ചേർത്തി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും.

സാരം:—ഇതേ കൌഷീതകോപനീഷത്തിൽതന്നെ “ന വാചം വിജിജ്ഞാസീത. വക്താരം വിദ്യാൽ” എന്നു പറയുന്നു. അതായതു വാക്കിനെയല്ല, വക്താവിനെയെന്ന് ഗ്രഹിക്കേണ്ടതു് എന്നു്. അപ്പോൾ ഞാൻ വിജ്ഞാനസ്വരൂപനായ പ്രാണനാണെന്നു പറഞ്ഞ ആളെയാണു് ഗ്രഹിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നതു്. അതു് കന്നുകിൽ ജീവൻ; അല്ലെങ്കിൽ പ്രാണൻ. ഇവക്കു രണ്ടാറുകൾ വചനത്തിന്റെ കർത്തൃത്വം കല്പിക്കാം. ഏതായാലും അവിടെ ബ്രഹ്മമെന്നർത്ഥം കിട്ടാൻ വയ്യെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. കാരണം അങ്ങനെ പറഞ്ഞാൽ പ്രാണനും, ജീവനും ഉപാസ്യങ്ങളായിത്തീരും. അപ്പോൾ ബ്രഹ്മവും, പ്രാണനും, ജീവനും ഇങ്ങനെ മൂന്നുപാസ്യങ്ങളുണ്ടായിത്തീരും. അതു ശരിയല്ല. ബ്രഹ്മമാത്രമാണുപാസ്യമായിരിക്കുന്നതു്. കൂടാതെ ജീവനും പ്രാണനും പരതന്ത്രങ്ങളാണു്. ബ്രഹ്മത്തെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവകളാണു്. അതിനും പുറമെ ആ മന്ത്രത്തിൽതന്നെ പ്രാണശബ്ദത്തെ ബ്രഹ്മലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇവക കാരണത്താൽ പ്രകൃതമന്ത്രത്തിലെ പ്രാണശബ്ദത്തിന്നു ബ്രഹ്മമെന്നുതന്നെ അർത്ഥം.

ഒന്നാമധ്യായത്തിൽ ഒന്നാംപാദം കഴിഞ്ഞു.

രണ്ടാം പാദം

കനാം പാദത്തിൽ ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിസ്ഥിതിലയങ്ങൾക്കു നിമിത്തവും, ഉപാദാനവുമായ ഏകകാരണം ബ്രഹ്മം മാത്രമാണെന്നും, ശ്രുതികളിൽ ആനന്ദമയം, ആകാശം, പ്രാണൻ, ഗായത്രി ഇത്യാദി ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തെയാണു് വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും സമർത്ഥിച്ചു. അതുകൊണ്ടു പരമപുരുഷനായ പരമേശ്വരന്റെ സർവ്വജ്ഞത്വം, സർവ്വശക്തത്വം, സർവ്വാഖ്യക്ഷത്വം, സർവ്വാധാരത്വം എന്നീ മഹിമകൾ വ്യക്തമാകുവണ്ണം പ്രകാശിതമായി. അതിനാൽ ആ ഈശ്വരനാണു് സർവ്വകാരകപോലെ ആരാധ്യനും, ആസേവ്യനും, ഉപാസ്യനുമായിട്ടിരിക്കുന്നതെന്നും സൂചിതമായി. അനന്തരം ശ്രുതിപ്രാമാണ്യതയോടുകൂടുംവണ്ണം ഈശ്വരന്റെ ഉപാസ്യതയെ സമർത്ഥിക്കുന്നു ഈ രണ്ടാം പാദത്തിൽ.

സു:—സർവ്വത്ര പ്രസിലോപദേശാൽ. 1

ശബ്ദാർത്ഥം:—സർവ്വത്ര=എല്ലാ ശ്രുതികളിലും. പ്രസിലോപദേശാൽ=ഈശ്വരനാണു് ഉപാസ്യനെന്നു പ്രസിലമായി ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു്.

സാരം:—എല്ലാ ശ്രുതികളിലും സ്മൃതികളിലും, പുരാണങ്ങളിലും ഈശ്വരന്റെ ഉപാസ്യത പ്രസിലമാണു്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ മൂന്നാമധ്യായത്തിൽ പതിനാലാം ഖണ്ഡത്തിന്റെ ആദ്യംതന്നെ ഉപാസ്യതയെ നിർണ്ണയിച്ചുകൊണ്ടു പറയുന്നു. “സർവ്വം ഖലപിദം ബ്രഹ്മതജ്ജലാനിതി ശാന്ത ഉപാസീത. അഥ ഖലു ക്രതുര്യഃ

പുരുഷോ യഥാക്രമേണ സ്മിൻ ലോകേ പുരുഷോ ഭാതി, സ ക്രമം കർച്ചിത” എന്നു്. ഈ ജഗത്തു മുഴുവൻ ബ്രഹ്മമയമാണു്. സാധകൻ രാഗാദിവികാരങ്ങളെ അകറ്റി ശാന്തനായി എല്ലാം തന്മയമായി ഭാവിച്ചുപാസിക്കണം. കാരണം മനുഷ്യൻ സങ്കല്പമയനാണു്. അവൻ എന്തു സങ്കല്പിക്കുന്നുവോ, അതാണു് സംഭവിക്കുന്നതു്. ഈ ലോകത്തെ സങ്കല്പങ്ങളാണു് അവൻ പരലോകത്തനുഭവിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ സങ്കല്പം എപ്പോഴും സത്യമായിരിക്കണം. എങ്കിലേ അനുഭവം നന്നാവൂ എന്നു്. ഈ മന്ത്രത്തിൽ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയും, ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്കു കാരണഭൂതനും, പരമപുരുഷനുമായ ഈശ്വരന്റെ ഉപാസ്യതയെ വ്യക്തമായി ഉപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതുപോലെ എല്ലാ ശ്രുതികളിലും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ എല്ലാ ജീവികൾക്കും പരമോപാസ്യനായിട്ടിരിക്കുന്നതു് ഈശ്വരൻ മാത്രമാണു്.

സു:—വിവക്ഷിതഗുണോപപത്തേശ്വ. 2

ശബ്ദാത്മം:—വിവക്ഷിതഗുണോപപത്തേഃ ച=ശ്രുതികളിൽ കീർത്തിക്കപ്പെട്ട മഹിമകളുടെ ഉപപത്തി ബ്രഹ്മത്തിൽ മാത്രമാണുള്ളതെന്നതു്കൊണ്ടും.

സാരം:—ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ മൂന്നാമധ്യായത്തിൽ പതിനാലാം ഖണ്ഡത്തിലെ പ്രഥമമന്ത്രമാണല്ലോ പുഷ്പസൂത്രത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഉപാസ്യതയ്ക്കു പ്രമാണമായിക്കാണിച്ചതു്. അതിന്റെ തന്നെ അടുത്ത മന്ത്രം ശങ്കയ്ക്കു കാരണമാണെന്നതിനാൽ ആ ശങ്കാവിഷ

യത്തെ പരിഹരിക്കലാണു് ഈ സൂത്രത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം. “മനോമയഃ പ്രാണശരീരോ ഭാരൂപസ്സത്യസങ്കല്പ ആകാശാത്മാ സർവ്വകർമ്മാ സർവ്വകാമഃ സർവ്വഗന്ധഃ സർവ്വരസഃ സർവ്വമിദമക്യാത്തോ വാക്യനാദരഃ” ഇതാണു് പ്രസ്തുത മന്ത്രം. ഇതിൽ ഉപാസ്യദേവനാകുന്ന ഈശ്വരൻ മനോമയനും, പ്രാണസ്വരൂപശരീരനും, പ്രകാശരൂപനും, സത്യസങ്കല്പനും, ആകാശംപോലെ സർവ്വവ്യാപിയും, ജഗത്തിന്റെ കർത്താവും, പൂർണ്ണകാമനും, സർവ്വഗന്ധനും, സർവ്വരസനും, ജഗത്തിന്റെ സകലവശത്തും നിറഞ്ഞവനും, വാക്യശൂന്യനും, നിശ്ചലനമാണെന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ വക ലക്ഷണങ്ങൾ ജീവനുണ്ടാവാമെന്നതിനാൽ ഉപാസ്യദേവൻ ജീവനായിക്കൂടേ എന്നാണു് ശങ്ക. അതു ശരിയല്ല. പറയപ്പെട്ട എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളും ജീവനുണ്ടാവാൻ വയ്യ. ഈശ്വരനാകട്ടെ പ്രസ്തുത എല്ലാ ഗുണങ്ങളും ഉണ്ടെന്നു് അന്യശ്രുതികളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ ജീവൻ ഉപാസകനായിരിക്കേ ഉപാസ്യദേവൻ താനാവാൻ വയ്യാത്തതിനാലും ഇവിടെ ഉപാസ്യദേവനെക്കുറിച്ചു ശങ്ക ജനിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ ഉപാസ്യദേവൻ ജഗത്തിനു കാരണഭൂതനായി പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻതന്നെ.

സ്യഃ—അനുപപത്തേസ്യ ന ശാരീരഃ. 3

ശബ്ദഃർത്ഥഃ—തു=അത്രയല്ല. അനുപപത്തേഃ=ശ്രുതിവണ്ണിതങ്ങളായ മറ്റുപാസ്യധർമ്മങ്ങളും ജീവകൽ യോജിക്കാത്തതിനാൽ. ശാരീരഃ ന=ജീവാത്മാവു് ഉപാസ്യനല്ല.

സാരം:—ഉപാസനാസൗകര്യത്തിനുവേണ്ടി സത്യ സങ്കല്പതപം, സർവ്വചാപകതപം, സർവ്വജ്ഞതപം, സർവ്വശക്തിമത്ത തുടങ്ങിയ ഗുണങ്ങളൊന്നുംതന്നെ ജീവന്മാവിന്നു യോജിക്കാത്തതുകയാൽ ജീവനെയല്ല, ഈശ്വരനെത്തന്നെയാണു് ഉപാസ്യദേവനായി പറഞ്ഞതെന്നു ധരിക്കാം.

സൂ:—കർമ്മകർത്തവ്യപദേശാച്ച. 4

ശബ്ദാർത്ഥം:—കർമ്മകർത്തവ്യപദേശാൽ ച=ജഗൽ സൃഷ്ടി പ്രാദികർമ്മങ്ങളും, കർത്തൃതപഭാവവുംകൊണ്ടു് ഈശ്വരൻതന്നെ ഉപാസ്യനെന്നു തെളിയുന്നു.

സാരം:—ജഗൽസൃഷ്ടി പ്രാദിലീലകളും, എല്ലാറ്റിന്റേയും കർത്തൃതപവും ഈശ്വരജൽ മാത്രമേ യോജിക്കുവുള്ളൂ എന്നതുകൊണ്ടും, കൂടാതെ സകല ചരാചരങ്ങളുടേയും ഹൃദയകഥരത്തിൽ ഈശ്വരൻ അനുസ്യവരൂപേണ വർത്തിക്കുന്നുവെന്നും, സുകൃതിയായ ജീവൻ മരണാനന്തരം ആ ഈശ്വരനെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നുംകൂടി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാലും ജീവനല്ല, ഈശ്വരനാണു് ഉപാസ്യദേവനെന്നു വ്യക്തമായി തെളിയുന്നു.

സൂ:—ശബ്ദവിശേഷാൽ. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശബ്ദവിശേഷാൽ = ഉപാസ്യനെന്നും, ഉപാസകനെന്നുമുള്ള ശബ്ദവിശേഷംകൊണ്ടും ഈശ്വരനാണുപാസ്യനെന്നു തെളിയുന്നു.

സാരം:—ഹാദോദ്യോപനിഷത്തിൽ മൂന്നാമധ്യായത്തിൽ “ഏഷ മ ആത്മാന്തർഹൃദയേണീയാൻ പ്രീഹേദ്യാ യവാദോ സഷ്പാദോ ശ്യാമാകാദോ ശ്യാമാകതണ്ഡുലാൽ

വൈഷമ്യം ആത്മാന്തർഹൃദയേ ജ്യായാൻ പൃഥിവ്യാ ജ്യാ
 യാനന്തരിക്ഷാജ്ജ്യായാൻ ദിവോ ജ്യായാനേദ്യോ ലോകേ
 ഭൂഃ” എന്ന മന്ത്രത്തിൽ ഉപാസ്മ്യോപാസകന്മാരായ ഈ
 ശ്വരനെയും ജീവനെയും പ്രതിപാദിച്ചതു ഭിന്നശബ്ദങ്ങളെ
 കൈകൊണ്ടും, ഭിന്നവിഭക്തികളെക്കൊണ്ടുമാണ്. ഈ
 ശ്വരപ്രതിപാദകമായ ‘ആത്മ’ശബ്ദം പ്രഥമാവിഭക്തി
 യിലും, ജീവപ്രതിപാദകമായ ‘മേ’ എന്ന ശബ്ദം ഷഷ്ഠീ
 വിഭക്തിയിലുമാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇങ്ങനെ
 ശബ്ദഭേദംകൊണ്ടും ശരീരാഭിമാനിയായ ജീവനല്ല, സ
 മ്യോപാധിവിനിമുക്തനും, അണവിൽവെച്ചുണ്ടവും, മ
 ഹത്തിൽവെച്ചു മഹത്തും, എങ്ങും നിറഞ്ഞവനുമായ ഈ
 ശ്വരനാണ് ഉപാസ്യദേവനെന്നു വ്യക്തമായി.

സു:—സ്മൃതേശ്വ. 6

ശബ്ദാത്മം:—സ്മൃതേഃ ച=സ്മൃതിപ്രമാണത്തിൽ
 കൂടെയും ഉപാസ്മ്യോപാസകഭേദം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ഗീതാദിസ്മൃതികളും ഈശ്വരന്റെ ഉപാ
 സ്യതാഭാവത്തെ സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്.

“മയ്യേവ മന ആധത്വ
 മയി ബുദ്ധിം നിവേശയ
 നിവസിഷ്യസി മയ്യേവ
 അത ഉജ്ജ്വലം ന സംശയഃ.
 അന്തകാലേ ച മാമേവ
 സ്മരൻ മുക്തപാ കളേഖരം
 യഃ പ്രയാതി സ മത്ഭാവം
 യാതി നാസ്ത്വത്ര സംശയഃ”

ഇത്യാദി ശ്ലോകങ്ങളിൽക്കൂടെ. ഇങ്ങിനെ ഈ പ്രസംഗത്തിൽക്കൂടെ എല്ലാംകൊണ്ടും ഈശ്വരനാണു് ഉപാസ്യനായിട്ടിരിക്കുന്നതു്, ജീവനല്ല എന്നു തെളിയുന്നു.

സൂ:—അർക്കുകസ്തുപാത്തദ്യേപദേശോച്ച നേതി
ചേന്ന നിചായ്യതപാദേവം വ്യോമവച്ച. 7

ശബ്ദാർത്ഥം:—അർക്കുകസ്തുപാൽ ച=ശരീരത്തിലെ ഏകദേശസ്ഥാനമായ ഹൃദയത്തിൽ അധിവസിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും; തദ്യേപദേശാൽ=ഏറ്റവും ചെറുതായി (അനുവിൽവെച്ചുണവായി) നിദ്ദേശിച്ചതുകൊണ്ടും. ന=ഉപാസ്യദേവൻ ബ്രഹ്മമല്ല. ബ്രഹ്മം ഇത്ര ചെറുതല്ല. അതിനാൽ നിദ്ദിഷ്ടദേവൻ ബ്രഹ്മമാവാൻ തരമില്ല. ഇതിലേക്ക്=എന്നു സംശയിക്കുന്നു എങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. നിദ്ദിഷ്ടോപാസ്യദേവൻ ബ്രഹ്മംതന്നെ. നിചായ്യതപാൽ=ഹൃദയത്തിൽവെച്ചു സാക്ഷാൽക്കരിക്കാമെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും. ഏവം=ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു എന്നേ ഉള്ളൂ. വ്യോമവൽ ച=പക്ഷേ അതേ സമയത്തുതന്നെ ആകാശംപോലെ സർവ്വചയാപിയുമാണു്

സാരം:—ഏറ്റവും ചെറിയ സ്ഥലമായ ഹൃദയാന്തർഗാഗത്തൊതുങ്ങിയിരിക്കുന്നു ബ്രഹ്മമെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ബ്രഹ്മമെന്നു പറഞ്ഞാൽതന്നെ എങ്ങും നിറഞ്ഞതെന്നർത്ഥമാണു്. ആ സ്ഥിതി ഹൃദയാന്തർഗാഗത്തുള്ള ഉപാസ്യദേവൻ ബ്രഹ്മമാവാൻ വഴിയില്ലെന്നു വല്ലവരും ശങ്കിക്കുന്നു എങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. ഹൃദയത്തിൽവെച്ചു സാക്ഷാൽക്കരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സർവ്വചയാപിതപത്തിന്നു ന്യൂനത വരുന്നില്ല. ദീപത്തിൽ

കൂടെ സാക്ഷാൽക്കരിക്കപ്പെടുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ട് അഗ്നിയുടെ സർവ്വപ്രാപിതപത്തിന്നു ന്യൂനത വരുന്നില്ല. എങ്ങും നിറഞ്ഞ വായുവിനെ വിശദി തുടങ്ങിയ ഉപകരണങ്ങളിൽകൂടെ സാക്ഷാൽക്കരിക്കാറുണ്ടല്ലോ. അതുകൊണ്ടു വായുവിന്നു സർവ്വത്ര വ്യാപ്തിയില്ലെന്നും വരുന്നില്ല. ഇതുപോലെ എങ്ങും നിറഞ്ഞ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെ ഹൃദയത്തിൽ സാക്ഷാൽക്കരിക്കുന്നു എന്നേ പറഞ്ഞതിനർത്ഥമുള്ളൂ. അതിനാൽ ഉപാസ്യദേവൻ ബ്രഹ്മമല്ലെന്നു വരുന്നില്ല. ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സൂ:—സംഭോഗപ്രാപ്തിരിതി ചേന്ന വൈശേഷ്യം. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംഭോഗപ്രാപ്തിഃ = പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ ഈശ്വരൻ എല്ലാ ജീവികളുടേയും ഹൃദയത്തിൽ വസിക്കുന്നു എന്നു വന്നാൽ സാധാരണജീവികളുണ്ടായിരിക്കാറുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളുടെ അനുഭൂതി ആ ദേവനും ഉണ്ടാവണം. ഇതി ചേൽ=എന്നു പറയുന്നു എങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. വൈശേഷ്യം=ദുഃഖിയായ ജീവൻ സുഖത്തിനുവേണ്ടി ഈശ്വരനെ ആശ്രയിക്കുന്നു എന്നുള്ളതെന്ന ഈശ്വരന്റെ ജീവിസാമാന്യത്തിൽനിന്നുള്ള വിശേഷതയ്ക്കു തെളിവാണു്.

സാരം:—ആകാശം സർവ്വപ്രാപകമായിട്ടിരിക്കുന്നു എങ്കിലും കാലദേശാധീനമായ സുഖദുഃഖാനുഭവങ്ങളിൽ ഭാഗഭാക്കാകുന്നില്ല. കാരണം ആകാശം ജഡമാണു്. സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കാനുള്ള പ്രജ്ഞയില്ല. അതു

കൊണ്ടാണങ്ങിനെ വരുന്നത്. എന്നാൽ ഈശ്വരൻ അങ്ങിനെയല്ല. ജഡനല്ല, ചേതനനാണ്. അതിനാൽ ജീവികളുടെ ഹൃദയത്തിനും, കാലദേശങ്ങൾക്കും അധീനങ്ങളായ സുഖദുഃഖാദ്യനഭവങ്ങൾ അവശ്യം അനുഭവിച്ചേ തീരൂ. അങ്ങിനെ സുഖിയും, ദുഃഖിയുമായ ഈശ്വരനാണ് ഉപാസ്യദേവനെങ്കിൽ ദുഃഖിയായ ജീവനിൽനിന്നെന്താണ് വ്യത്യാസം? എന്നൊക്കെ സംശയിക്കുന്നു എങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. കാരണം ഈശ്വരൻ ചേതനനും, സർവ്വവ്യാപിയുമാണ്. സ്വയം ജ്ഞാനമയനായിരിക്കയാൽ തന്നിൽനിന്നത്രമായ മറ്റൊന്നിന്റെ പ്രതീതിയില്ല. അതിനാൽ ഒന്നിലും അജ്ഞനായ ജീവന്റെ മാതിരി അഭിമാനമില്ല. അഭിമാനമില്ലായ്കൊണ്ട് ഒന്നിന്റേയും കർത്തൃത്വമാകട്ടെ ഭോക്തൃത്വമാകട്ടെ ഇല്ല. അതിനാൽ കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വാഭിമാനിയായി, അജ്ഞനായ ജീവനും, ജീവന്റെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങൾക്കും അനുഭവങ്ങൾക്കും സാക്ഷിമാത്രനാണ്. ഈ കാരണത്താൽ സുഖദുഃഖാദിസംസാരധർമ്മങ്ങൾ ഈശ്വരനെ സ്സ്പർശിക്കുന്നില്ല. ഈ അവസ്ഥ മൂണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. “തയോരന്ത്യഃ പിപ്സലം സ്വാഭേത്യനശ്നന്നന്ത്യാ അഭിപാകശീതി” എന്നിങ്ങിനെ. ‘ഈശ്വരനും ജീവനുമായ രണ്ടുളകളിൽ ജീവൻ സംസാരഫലങ്ങളെ അനുഭവിച്ചു ക്ഷയിക്കുന്നു. ഈശ്വരനാകട്ടെ ഒന്നും അനുഭവിക്കാതെതന്നെ കാജസപിയായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു’ എന്നു്.

സൂ:—അത്താ ചരാചരഗ്രഹണാൽ. 9

ശബ്ദാത്ഥം:—ചരാചരഗ്രഹണാൽ=ചരാചരസ്വരൂപമായ ജഗത്തിനെ തന്നിൽ ധരിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ. അത്താ=പ്രളയകാലത്തിൽ എല്ലാം തന്നിൽ ലയിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ ഈശ്വരൻ ജഗത്തിന്റെ ഭോക്താവെന്നു പറയാം.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ “യസ്യ ബ്രഹ്മ ചക്ഷത്രം മോഭേ ഭവത കാദനഃ മുത്യ്യസ്പ്രോപസേചനം ക ഇത്ഥാ വേദ യത്ര സഃ” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ട്. “യാതൊരീശ്വരനേ ബ്രഹ്മക്ഷത്രസ്വരൂപമായ ജഗത്തു” അന്നവും, സംഹാരസ്വരൂപമായ മുത്യ്യ വ്യഞ്ജനവുമാകുന്നുവോ, ആ ഈശ്വരനെ ആർക്കാണ് കഴിയുന്നതു്? എന്നാണ് മന്ത്രാത്ഥം. ഈ മന്ത്രത്തെ മുൻനിർത്തി ഈശ്വരൻ അഭോക്താവെന്നു പറയാൻ പാടില്ലെന്നു ശരിക്കു വരുടെ ശങ്കയ്ക്കു സമാധാനമാണീ സൂത്രത്തിന്റെ പ്രയോജനം. ജഗത്തിനെ സംഹാരകാലത്തിൽ തന്നിൽ ലയിപ്പിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിനെയാണിവിടെ ഭോക്തൃത്വത്തിന്റെ ലക്ഷണമായിപ്പറഞ്ഞതു്. പക്ഷേ അതു സുഖദുഃഖസ്വരൂപമായ സംസാരഫലങ്ങളെ അനുഭവിക്കും പോലുള്ള ഭോക്തൃത്വമല്ല. നാനാത്വത്തിന്റെ സംഹാരമാണു്. ചമൽക്കാരത്തിനുവേണ്ടി ഭോക്തൃശബ്ദം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നേ ഉള്ളൂ. ഈശ്വരൻ അഭോക്താവുതന്നെ.

സൂ:—പ്രകരണാച്ച. 10

ശബ്ദാത്ഥം:—പ്രകരണാൽ ച=പ്രകരണംകൊണ്ടും ഈ അർത്ഥം സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽതന്നെ മേൽപറയപ്പെട്ട മന്ത്രത്തിനു മുമ്പ് ഇരുപതു മുതൽ ഇരുപത്തിനാലു കൂടിയ മന്ത്രങ്ങൾ പരബ്രഹ്മസപത്രപനായ ഈശ്വരനെ നിരൂപിക്കുന്ന പ്രകരണമാണ്. അതിൽ ഈശ്വരന്റെ മഹിമ, കാരണ്യം, ദാതുത്വം, ആശ്രിതവാത്സല്യം ഇത്യാദി ഗുണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ പറഞ്ഞ മന്ത്രത്തിൽതന്നെ ഈശ്വരനെ അറിയാനുള്ള വിഷമവും, ഭഗവൽദർശനത്തിന്റെ ഭില്ലഭൂതയും കൈവെളിവാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഈശ്വരന്റെതന്നെ കരുണകൊണ്ടും അനുഗ്രഹംകൊണ്ടും മാത്രമേ ഭഗവാനെ അറിയാൻ സാധിക്കൂ എന്നും സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ പൂർ്യാപരങ്ങളെ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ പ്രകരണംതന്നെ ഈശ്വരന്റെ അഭോക്തൃത്വാദി മഹിമകൾ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു തെളിയും.

സു:—ഗൃഹാം പ്രവിഷ്യാവാത്മാനൌ ഹി തദ്ദർശനാൽ 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഗൃഹാം=ഘൃതേഗൃഹയെ പ്രവിഷ്യാ=പ്രവേശിച്ച ആത്മാനൌ=രണ്ടാത്മാക്കൾ (ജീവാത്മാവും, പരമാത്മാവും) ഹി=ഉണ്ടല്ലോ തദ്ദർശനാൽ=എന്നാൽ ഇങ്ങിനെയും കാണുന്നുവല്ലോ.

സാരം:—ഈശ്വരൻ അഭോക്താവാണെന്നു സമർപ്പിച്ചുവല്ലോ. എന്നാൽ അതേ ഉപനിഷത്തിൽതന്നെ മറ്റൊരു മന്ത്രവും പ്രസിദ്ധമാണ് “ഋതം പിബന്തൗ സുകൃതസ്യ ലോകേ ഗൃഹാം പ്രവിഷ്യാ പരമേ പരാദ്ധേ. പരായാതവൌ ബ്രഹ്മവിദോ വദന്തി പഞ്ചാഗ്നയോ യേ

ച ത്രിണാചികേതാഃ” എന്നും. ‘മനുഷ്യശരീരത്തിൽ ഹൃദയഗുഹാന്തർഗതതു നിഴലും വെയിലുമെന്നപോലെ അത്യന്തവിരുദ്ധധർമ്മത്തോടുകൂടി രണ്ടാറും കർമ്മഫലങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതായി ബ്രഹ്മജ്ഞനാഭം, ഗുഹസ്ഥനാർകൂടിയും പറയുന്നു.’ ഇതാണ് മന്ത്രാർത്ഥം. ഹൃദയഗുഹാന്തർഗതതുളള രണ്ടാളുകൾ ഈശ്വരനും ജീവനുമായിരിക്കണമല്ലോ. അതിൽ ഈശ്വരൻ അഭോക്താവായാണെങ്കിൽ പിന്നെ കർമ്മഫലം ഭുജിക്കുന്ന രണ്ടാളുകളാണോ? എന്ന ശങ്കയെ പരിഹരിക്കലാണ് ഈ സൂത്രത്തിന്റെ പ്രയോജനം. അകർത്താവും, അഭോക്താവും ഈശ്വരൻതന്നെ എല്ലാ ദേവതാസ്വരൂപേണയും വിളങ്ങുന്നതു്. അതിനാൽ സുകൃതിയായ ജീവൻ അർപ്പിക്കുന്ന എല്ലാ യജ്ഞങ്ങളുടേയും അതതു ദേവതാസ്വരൂപേണ ഭുജിക്കുന്നു എന്നർത്ഥത്തിലാണ് പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധി. ഈ വസ്തുത സ്മൃതികളിൽകൂടിയും അറിയാം. “ഭോക്താരം യജ്ഞതപസാം സർവ്വലോകമഹേശ്വരം. സുഹൃദം സർവ്വഭൂതാനാം ജ്ഞാതാ മാം ശാന്തിമുച്യതി. അഹം ഹി സർവ്വയജ്ഞാനാം ഭോക്താ ച പ്രഭുരേവ ച.” എന്നിങ്ങനെ. തത്തൽദേവതാസ്വരൂപേണ അങ്ങനെ യജ്ഞങ്ങളെ ഭുജിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നതും കരു പ്രകാരത്തിൽ ഭോക്തൃത്വമല്ലേ? എന്നാണെങ്കിൽ അല്ല. കാരണം ഈശ്വരൻ ജീവനോടുള്ള കാരുണ്യം കൊണ്ടാണ് ദേവതാസ്വരൂപേണ യജ്ഞങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുന്നതു്. അല്ലാതെ ഭുജിക്കാനുള്ള ഇച്ഛകൊണ്ടല്ല. ഇനി ഭുജിച്ചാലും ഈശ്വരനും ഭോക്തൃത്വംഭിമാനമുണ്ടാവുന്നില്ല. തന്റെ നൈർദ്ദണ്യതാദിഭാവങ്ങൾക്കു ദോഷം

സംഭവിക്കുന്നുമില്ല. “സർവ്വേന്ദ്രിയഗുണാഭാസം, സർവ്വേന്ദ്രിയവിവർജ്ജിതം. അസക്തം സർവ്വഭുജൈവ നിർമ്മണം ഗുണഭോക്തൃ ച.” എന്നിങ്ങനെ ഈശ്വരന്റെ സർവ്വജ്ഞതയെക്കുറിച്ചു താദാത്മികതയെക്കുറിച്ചും ഭോഷം സംഭവിക്കുന്നില്ലെന്നു സ്മൃതികളും തെളിയിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈശ്വരൻ അകർത്താവും അഭോക്താവുംതന്നെ.

സു:—വിശേഷണാച്ച. 12

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിശേഷണാൽ ച=ഈശ്വരന്റെ വിവിധങ്ങളായ വിശേഷണശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും മുൻപറയപ്പെട്ട തത്വം വെളിവാവുന്നു.

സാരം:—ജീവന്റെ പരമരക്ഷിതാവെന്നും, നിയമകനെന്നുമൊക്കെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഈശ്വരന്റെ വിശേഷണശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും അകർത്തതാദിഭാവങ്ങളും മഹിമകളും വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

സു:—അന്തര ഉപപത്തേ: 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്തരേ = നേത്രഗോളത്തിനുള്ളിൽ വിളങ്ങുന്ന ദശനദായിയായ ചൈതന്യം ബ്രഹ്മമാണ്. ഉപപത്തേ: = ഇപ്രകാരമുള്ള നിരൂപണത്തിലാണ് പൂർണ്ണ പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഭൗമിത്യമിരിക്കുന്നത്.

സാരം:—മാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ നാലാമധ്യായത്തിൽ പത്താം ഖണ്ഡത്തിൽ ഒരു കഥയുണ്ട്. അതിങ്ങനെയാണ്: ഉപകോസലൻ എന്ന ഒരു ബ്രഹ്മചാരിയെ സത്യകാമനെന്ന ജ്യേഷ്ഠന്റെ ആശ്രമത്തിൽ ഗൃഹസേവയും, അഗ്നിസേവയും ചെയ്തു വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്തു താമസിച്ചുവന്നു. അങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. എ

ന്നിട്ടും ഗുരു ഉപകോസലനം ബ്രഹ്മവിദ്യ ഉപദേശിച്ചില്ല. സമാവർത്തനം കഴിച്ച ഗുഹത്തിലേയ്ക്കു മടക്കിയയച്ചതുമില്ല. ബാക്കി കുട്ടികളെയൊക്കെ സമാവർത്തനം ചെയ്യിച്ചു ഗുഹത്തിലേയ്ക്കയച്ചു. ഇതു കണ്ടു് ഉപകോസലൻ വിഷണ്ണനായി. അതു കണ്ടു ഗുരുപതി സത്യകാമനോടു ശിഷ്യനെ സമാവർത്തനം ചെയ്യിക്കാതെപേക്ഷിച്ചു. അദ്ദേഹം ഒന്നും മിണ്ടാതെ ആശ്രമത്തിൽനിന്നു പുറത്തേയ്ക്കു പോയി. കാച്ച ദിവസത്തിന്നു മടങ്ങിവന്നതുമില്ല. ഉപകോസലൻ വളരെ വ്യസനിച്ചു. അവസാനം ആഹാരം വേണ്ടെന്നുവെച്ചു് ഉപവാസം തുടങ്ങി. അപ്പോൾ ഗുരുപതി എന്തുകൊണ്ടാണാഹാരം കഴിക്കാത്തതെന്നു ചോദിച്ചു. അതിന്നു് ആ കുട്ടി ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു: മനുഷ്യന്റെ മനസ്സിൽ പല ആഗ്രഹങ്ങളുമുണ്ടു്. അവ നിറവേരാതിരുന്നാൽ അവൻ ദുഃഖിക്കേണ്ടിവരും. അങ്ങിനെ ഞാനിപ്പോൾ ദുഃഖിയാണു്. അതുകൊണ്ടാണു് ആഹാരം കഴിക്കാത്തതെന്നു്. അതുവരെ ആ കുട്ടി ഭക്തിയോടെ സേവിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന അഗ്നികൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു് അപ്പോൾ ഉപദേശം കൊടുത്തു. ആദിത്യമണ്ഡലത്തിൽ കാണുന്ന ചൈതന്യത്തെ 'ഞാനെ'ന്നറിഞ്ഞുപാസിക്കുന്ന ഗുഹസ്ഥൻ മരണാനന്തരം ദിവ്യലോകത്തെ പ്രാപിക്കും എന്നൊരാൾ പറഞ്ഞപ്പോൾ മറ്റൊരാൾ മിഥ്യമണ്ഡലത്തിലെ ചൈതന്യത്തേയും, മൂന്നാമത്തെ അഗ്നി മിന്നൽപിണരിലുള്ള ചൈതന്യത്തേയും ഇതേ രൂപത്തിൽ ഉപാസിക്കാൻപദേശിച്ചപ്പോൾ സംശയാലുവായിത്തീർന്നു ഉപകോസലനോടു മൂന്നു് അഗ്നീദേവന്മാരും ഒന്നിച്ചു് അതു മൂന്നും മൂന്നല്ല, ഒന്നുതന്നെ എന്നു

പദേശിച്ചു. അതായതു ചൈതന്യത്തെ 'ഞാനെന്ന' ഭാവത്തിൽ ഉപാസിക്കാനുപദേശിച്ചു മറഞ്ഞു. അപ്പോഴേക്കും ഗുരു വന്നു. കുട്ടിയുടെ പ്രസന്നമുഖം കണ്ടു സന്തോഷിച്ചു. നീ ബ്രഹ്മജ്ഞനായമാതിരി തോന്നുന്നല്ലോ. എങ്ങിനെ? എന്നു ചോദിച്ചു. അതിനു മറുപടിയായി നടന്ന സംഗതികളൊക്കെ കുട്ടി പറകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ ആചാര്യൻ പറഞ്ഞു. അവരുപദേശിച്ചു വിദ്യകളൊക്കെ മരണാനന്തരം കാരോ ലോകങ്ങളിൽ പോയി സുഖിക്കാൻ പററുന്നവകളാണു്. അല്ലാതെ അജ്ഞാനം നശിക്കാൻ പററുന്നതല്ല. കേട്ടാൽതന്നെ പാപം നശിക്കുന്ന സത്യമായ ബ്രഹ്മവിദ്യ ഞാനുപദേശിക്കാം. എന്നു പറഞ്ഞു്, ഇങ്ങിനെ ഉപദേശിച്ചു: ചൈതന്യത്തേയും ചൈതന്യമില്ലാത്തതിനെയുമൊക്കെ നിണ്ണയിക്കുന്നതു കണ്ണിനുളളിലുള്ള ചൈതന്യമാണല്ലോ. അതുതന്നെ ആത്മാവു്. അതുതന്നെ അമൃതം. അതിനെ ഞാനെന്നു പാസിച്ചാൽ അജ്ഞാനം നശിച്ചു് അമൃതത്വത്തെ പ്രാപിക്കും എന്നു്.

കഥാസപരൂപമായ ഈ പ്രകരണത്തെ പരിശോധിച്ചാൽ ദുഗന്തജ്ജ്യാതിസ്സു ബ്രഹ്മമാണെന്നറിയാം. ഇവിടെ ബ്രഹ്മത്തെ ഉപന്യസിക്കാൻവേണ്ടി പറഞ്ഞ എല്ലാ വിശേഷണങ്ങളും ഈശ്വരന്റെ വിശേഷണങ്ങളാണു്. ഈശ്വരനുമാത്രം യോജിക്കുന്നവയുമാണു്. മുൻപറയപ്പെട്ട എല്ലാ ഗുണങ്ങളും അവകളിൽകൂടി ബോധ്യപ്പെടാം.

സു: —സ്ഥാനാദിവ്യപദേശോച്ച. 14

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്ഥാനാദിവ്യപദേശാൽ ച=ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെ ബ്രഹ്മത്തിന്നു സ്ഥാനാദികല്പന ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നതിനാൽ നേത്രാന്തഃസ്ഥാനകല്പനയും യോഗ്യംതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെ ബ്രഹ്മത്തിന്നു സ്ഥാനാദികല്പന ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഉദാഹരണത്തിന്നു് അന്തർയാമിബ്രാഹ്മണത്തിൽ ഭൂമി തുടങ്ങിയ പല സ്ഥാനങ്ങൾ കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ദൃഗന്തർഭാഗസ്ഥാനകല്പന ഉചിതംതന്നെ.

സു: —സുഖവിശിഷ്ടാഭിധാനാവേ ച. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—സുഖവിശിഷ്ടാഭിധാനാൽ= നേത്രാന്തർവൃത്തിയായ പുരുഷനു് ആനന്ദമുക്തത്വം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനാൽ. ഏവ ച=ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സാരം:—നേത്രാന്തർവൃത്തിയായ പുരുഷനു് ആനന്ദാത്മകത്വം നിദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ ബ്രഹ്മമെന്നു നിസ്സംശയംതന്നെ.

സു: —ശ്രുതോപനിഷൽകഗത്യഭിധാനോച്ച. 16

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശ്രുതോപനിഷൽകഗത്യഭിധാനാൽ ച=ഉപനിഷൽജ്ഞാനം ശ്രവിച്ചു കരാളുടെ ഗതിയെത്തന്നെ ഇവിടെയും പറഞ്ഞതുകൊണ്ടും അക്ഷിചൈതന്യം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സാരം:—ഈ പ്രകരണത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ അക്ഷിപുരുഷജ്ഞാനം സിലിച്ചവൻ പുനരാവൃത്തിരഹി

തമായ ദേവയാനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതു കൊണ്ടും നേത്രാന്തജ്ജ്യാതിസ്സു ബ്രഹ്മംതന്നെ എന്നു സിദ്ധമായി.

സൂ:—അനവസ്ഥിതേരസംഭവാച്ച നേതരഃ. 17

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനവസ്ഥിതേഃ= മരൊന്നിന്റെയും സ്ഥിതിയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും, അസംഭവാൽ പ=ശ്രുതിപ്രസിദ്ധങ്ങളായ അമൃതതപാദിഗുണങ്ങൾ പരമപുരുഷനൊഴിച്ചു മരൊരാൾക്കില്ലാത്തതുകൊണ്ടും, ഇതരഃ ന=ബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമപുരുഷനല്ലാതെ മരൊരുമില്ല.

സാരം:—നേത്രാന്തർത്തിയായ പുരുഷൻ എന്തു കൊണ്ടു നേത്രേന്ദ്രിയാധിദേവതയോ അല്ലെങ്കിൽ ജീവനോ ആവാൻ പാടില്ല എന്നു ശങ്കയ്ക്കു സമാധാനമാണീ സൂത്രം. ഇന്ദ്രിയാഭിമാനിയായ അധിദേവത എപ്പോഴും നേത്രേന്ദ്രിയത്തെ അധിവസിക്കുന്നില്ല, രൂപഗ്രഹണസമയത്തുമാത്രമേ അധിവസിക്കുന്നുള്ളൂ, എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു് എപ്പോഴും അധിവസിക്കുന്ന പുരുഷൻ ഇന്ദ്രിയാധിദേവതയാവാൻ വയ്യ. അങ്ങനെയെന്ന ജീവനും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ മാറിമാറി അധിവസിക്കുന്നതുകൊണ്ടും സ്വപ്നസൃഷ്ടികളിൽ ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നു തീരെ അകന്നു പോവുന്നതുകൊണ്ടും, എപ്പോഴും നേത്രാന്തർത്തിയായ പുരുഷനല്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു. കൂടാതെ നേത്രാന്തർത്തിയായ പുരുഷനു് അമൃതതപം, നിർമ്മലത തുടങ്ങിയ ഗുണങ്ങൾ ശ്രുതികളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അവയും ഇന്ദ്രിയാധിദേവതയിലോ ജീവനിലോ ഉണ്ടാകാവുന്ന ഗുണങ്ങളല്ല. ഈവക കാരണങ്ങളാൽ നേത്രാന്തർത്തിയായ പു

രഷൻ പരമപുരുഷനായ ബ്രഹ്മമല്ലാതെ മറാരുമല്ലെന്നു വ്യക്തമാണ്.

സു:— അന്തർയാമ്യധിദൈവാദിഷ്യ തലമ്വ്യപദേശാൽ. 18

ശബ്ദാർത്ഥം:— അധിദൈവാദിഷ്യ = അധിദൈവം, അദ്ധ്യാത്മം, അധിഭൂതം എന്നിവകളിൽ. അന്തർയാമീ= അന്തർയാമിയായി വ്യപദേശിക്കപ്പെട്ട ബ്രഹ്മമതന്നെ. തലമ്വ്യപദേശാൽ=ഇവിടെയും അന്തർയാമിയായിരിക്കുന്നുവെന്ന് ആ ധമ്വ്യപദേശംകൊണ്ടു തീർച്ചപ്പെടുത്താം.

സാരം:— ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ കരിടത്തു് ഉദാഹരണ യാജ്ഞവൽക്യനോടു് ആദ്യം സൂത്രാത്മാവിനെക്കുറിച്ചും, പിന്നീടു് അന്തർയാമിയെക്കുറിച്ചും ചോദിക്കുന്നുണ്ടു്. അവിടെ യാജ്ഞവൽക്യാചാര്യൻ വായുവിനെ സൂത്രാത്മാവായി പറഞ്ഞു് അന്തർയാമിയെ വളരെ വിസ്തരിച്ചുപന്യസിക്കുന്നുണ്ടു്. സമസ്തചരാചരപ്രപഞ്ചത്തിന്റെയും നിയന്താവും, കർത്താവുമാണു് അന്തർയാമിയെന്നു സമർത്ഥിച്ചു് ഒടുവിൽ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നു: ആർക്കും അങ്ങോടു കാണാൻ വരുന്നില്ലും എല്ലാവരെയും ഇങ്ങോടു കാണുന്നു. ആർക്കും കേൾക്കാൻ വരുന്നില്ലും എല്ലാ ശബ്ദങ്ങളെയും കേൾക്കുന്നു. ആർക്കും വിചാരിച്ചറിയാൻ വരുന്നില്ലും എല്ലാവരുടെയും വിചാരത്തിന്നു കാരണമായിരിക്കുന്നു. ഒരാൾക്കും പ്രത്യേകമായറിയാൻ വരുന്നില്ലും എല്ലാവരെയും പ്രത്യേകമായറിയുന്നു എന്നിങ്ങനെ. ഈ വണ്ണനംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണു് അന്തർയാമിയായി വണ്ണിച്ചുകാണിച്ചതെന്നു വ്യക്തമാ

൯°. ജീവാത്മാവിന്നോ, അധിദേവതയ്ക്കോ ഈ മഹിമകൾ യോജിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ നേത്രാന്തർത്തിയായ പുരുഷനും പ്രസ്തുത അന്തർത്ഥാമിയാണെന്നും അതിനാൽ ബ്രഹ്മമാണെന്നും ബോധിക്കാം.

സു:—ന ച സ്മാൻതമതലമ്മാഭിലാപാൽ. 19

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്മാൻതം ച=സാംഖ്യമതപ്രസിദ്ധമായ പ്രധാനവും. ന=അന്തർത്ഥിയല്ല. അതലമ്മാഭിലാപാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഈ പ്രകരണത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ച ധർമ്മങ്ങളൊന്നും പ്രകൃതിക്കുണ്ടാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—പുറംസൂത്രത്തിൽ വിധിസ്വരൂപേണ അന്തർത്ഥി ബ്രഹ്മമാണെന്നു കാണിച്ചു. ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു നിഷേധസ്വരൂപേണയും അന്തർത്ഥി ബ്രഹ്മമാണെന്നു കാണിക്കുന്നു. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ അന്തർത്ഥിപ്രകരണത്തിൽ വർണ്ണിച്ച മഹിമകളും, സാംഖ്യസ്മൃതിയിൽ പ്രധാനവർണ്ണനത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ച ധർമ്മങ്ങളും തമ്മിൽ വളരെ വ്യത്യാസമുണ്ട്. അതിനാൽ സാംഖ്യശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധമായ പ്രധാനം അന്തർത്ഥിയാവാൻ വയ്യ.

സു:—ശാരീരശ്ചോഭയേപി ഹി ഭേദേനൈനമധീയതേ. 20

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശാരീരഃ ച=ജീവനും. ന=അന്തർത്ഥിയല്ല. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഉഭയേ അപി=കാണാമധ്യംഭിനശ്രുതികൾ രണ്ടും. ഏനം=ജീവനെ. ഭേദേന=അന്തർത്ഥിയിൽനിന്നു വ്യത്യാസപ്പെടുത്തി. അധീയതേ=അധ്യയനംചെയ്യുന്നു.

സാരം:— കാണപമാധ്യംഭിനശ്രുതികൾ രണ്ടും, കരു പോലെ അന്തർയാമിയെ നിയന്താവായും, ജീവനെ നിയമ്യനായും പറയുന്നു. അതിനാൽ ജീവനും അന്തർയാമിയല്ല. അന്തർയാമി സാക്ഷാൽ പരബ്രഹ്മംതന്നെ.

സൂ:— അദൃശ്യത്വാദിഗുണകോ ധർമ്മോക്തേ: 21

ശബ്ദാർത്ഥം:— അദൃശ്യത്വാദിഗുണക: = അദൃശ്യത്വാദിഗുണങ്ങൾ ബ്രഹ്മത്തിന്റേതെന്നെ. ധർമ്മോക്തേ: = എങ്കിലും ജഗത്തിൽ സർവ്വജ്ഞത്വാദിധർമ്മങ്ങളുടെ വർണ്ണനങ്ങളുണ്ട്.

സാരം:— മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ അദൃശ്യത്വാദി ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട തത്വം അന്ത്യത്തിൽ ജഗൽകാരണമായി നിദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടു. അതു പ്രകൃതിയാവാനേ വഴിയുള്ളൂ എന്ന ശങ്കയ്ക്കു സമാധാനമാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ ജിജ്ഞാസുവായ ശൌനകൻ അംഗിരസ്സുമഹർഷിയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു് “ഏതൊന്നിനെ അറിഞ്ഞാൽ എല്ലാം അറിയപ്പെട്ടതാകുമോ എങ്കിൽ അതു പറഞ്ഞുതരണു്” എന്നുപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ അംഗിരസ്സുമഹർഷി അറിയാനുള്ള ഉപകരണമാകുന്ന വിദ്യ പറയെന്നും, അപരയെന്നും, രണ്ടുതരത്തിലാണെന്നും, നാലു വേദങ്ങളും ആറു ശാസ്ത്രങ്ങളും കൂടിച്ചേർന്നതു് അപരാവിദ്യയാണെന്നും, ഏതൊന്നുകൊണ്ടു് അക്ഷരത്തെ അറിയുന്നുവോ അതു പരാവിദ്യയാണെന്നും പറയുന്നു. അനന്തരം ആ അക്ഷരത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളായിട്ടാണു് “യത്തദദൃശ്യമഗ്രാഹ്യമഗോത്രമവർണ്ണമചക്ഷുശ്രോത്രം. നിത്യം വിഭും സർവ്വഗതം സുസൂക്ഷ്മം

തദവ്യയം തൽഭൂതയോനിം പരിപശ്യന്തി ധീരാഃ” എ
ന്നിങ്ങനെ പറയുന്നതു്. അതിനാൽ അഭ്യുത്പാദി
ക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ധർമ്മനിർദ്ദേശങ്ങളെക്കൊണ്ടും ബ്ര
ഹ്മത്തെത്തന്നെയൊന്നുപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അപ്പോൾ
അന്നയാമി പ്രകൃതിയോ, ജീവനോ അല്ലെന്നും ബ്രഹ്മമാ
ണെന്നും സിലമാവുന്നു.

സു:—വിശേഷണഭേദവ്യപദേശാഭ്യം ച നേ
തരൈ. 22

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിശേഷണഭേദവ്യപദേശാഭ്യം ച=ജീ
വപ്രകൃതികളുടെയും ബ്രഹ്മത്തിന്റെയും വിശേഷണങ്ങ
ളിൽ കാണുന്ന വ്യത്യാസപ്രകടനംകൊണ്ടും. ഇതരൈ
ന=ജീവാത്മാവോ പ്രകൃതിയോ അല്ല.

സാരം:—“സമാനേ വൃക്ഷേ പുഷ്പേഷോ നിമഗ്നോ/നീ
ശയാ ശോചതി മുഹ്യമാനഃ. ജ്ജഷ്ടം യദാ പശ്യത്യന്യമീ
ശമസ്യ മഹിമാനമിതി വീതശോകഃ.” ഇത്യാദി വിശേ
ഷണങ്ങൾ ജീവനെയും, ഈശ്വരനെയും വേർതിരിച്ചു കാ
ണിക്കുന്നതിനാലും ജഗൽകാരണം പ്രകൃതിയോ ജീവനോ
അല്ല, ബ്രഹ്മംതന്നെ എന്നു വ്യക്തമായി.

സു:—രൂപോപന്യാസോച്ച. 23

ശബ്ദാർത്ഥം:—രൂപോപന്യാസാൽ ച=ശ്രുതികളിൽ
ബ്രഹ്മത്തിന്നു സകലലോകമയമായ വിരാട് സ്വരൂപവ
ണ്ണനംകൊണ്ടും.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ പരബ്രഹ്മസ്വരൂ
പിയായ പരമേശ്വരനെ സർവ്വലോകമയനായ വിരാട്
സ്വരൂപനായി വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

“അഗ്നികൂലം ചക്ഷുഷീ ചന്ദ്രസൂര്യൗ ദിശഃ ശ്രോത്രേ വാഗ് വിവൃതായ വേദഃ വായുഃ പ്രാണോ ഹൃദയം വിശ്വമസ്യ പരേത്യം പൃഥിവീ ഘ്രേഷ്ഠ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ.” ഇതിനെ. (ദൃഢോക്തം പരമേശ്വരന്റെ മൂലംവുമു, ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ കണ്ണുകളും, ദിക്ഷകൾ രണ്ടു ചെവികളും വേദങ്ങൾ വാക്കും, വായു പ്രാണനും, അന്തരീക്ഷലോകം ഹൃദയവും, ഭൂമി പാദങ്ങളുമാണ്. ഈ ദേവൻ എല്ലാ ചരാചരങ്ങളാകുന്ന പ്രാണികളുടേയും അന്തരാത്മാവുമാകുന്നു.) ഇതിനെ സർവ്വലോകാത്മകത്വവും, സർവ്വലോകാന്തർത്ഥാത്മകത്വവും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ ഈശ്വരൻ പ്രകടമാക്കി വർണ്ണിച്ചിരിക്കയാൽ ഇവിടെ പ്രകൃതത്തിലുള്ള ജഗൽകാരണത്വം ആ പരമേശ്വരനിൽമാത്രമേ നില്ക്കുകയുള്ളൂ എന്നു വ്യക്തമായി.

സൂ:—വൈശ്വാനരഃ സാധാരണശബ്ദവിശേഷാൽ. 24

ശബ്ദാർത്ഥം:—വൈശ്വാനരഃ=പരബ്രഹ്മത്തിന്നു പര്യായമായുപയോഗിച്ച വൈശ്വാനരശബ്ദം. സാധാരണശബ്ദവിശേഷാൽ=സാധാരണശബ്ദപ്രയോഗത്തിൽനിന്നു വ്യത്യാസപ്പെട്ടതാകയാൽ ജറാഗ്നി വാച്യമല്ല.

സാരം:—മുൻ സൂത്രാർത്ഥത്തിൽ ഉദാഹരണമായെടുത്തുകാണിച്ച മുണ്ഡകോപനിഷന്മാരുടെയിലെ വിരാട് വർണ്ണനംപോലെതന്നെ മാനന്ദേശ്വരപനിഷത്തിലൊരു വർണ്ണനമുണ്ട്. അതു വൈശ്വാനരനെ അധികരിച്ചാണ്. വൈശ്വാനരശബ്ദം ജറാഗ്നിവാച്യമാണ്. അതിനാൽ അവിടെ ജറാഗ്നിയെന്നോ വർണ്ണിച്ചത്? അതിനെ

യാണെങ്കിൽ പ്രസ്തുത രണ്ടു വണ്ണനങ്ങളും തമ്മിൽ വൈരുദ്ധ്യമുണ്ടല്ലോ എന്നു ശങ്കയെ പരിഹരിക്കലാണു് ഈ സൂത്രത്തിന്റെ പ്രയോജനം.

ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ അഞ്ചാം അധ്യായത്തിലെ പന്ത്രണ്ടാം ഖണ്ഡത്തിലാണീ വിഷയം വരുന്നതു്. പ്രാചീനശാലൻ, സത്യയജ്ഞൻ, ഇന്ദ്രദ്വൈതൻ, ജനൻ, ബുദ്ധിമൂർഖൻ എന്നീ അഞ്ചാളുകൾ വേദജ്ഞന്മാരായ ഉത്തമശ്രമസ്ഥന്മാരും, എന്നാൽ തപസ്വികളുമായിരുന്നു. ഇവരഞ്ചാളും ഒരിക്കൽ കന്നിച്ചു കൂടിച്ചേർന്നു് ഒരിടത്തിൽ നന്നമ്മുടെ ആത്മാവേതാണു്? ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപമെന്താണു്? എന്നിങ്ങിനെ വിചാരംചെയ്തു. വളരെനേരം വിചാരംചെയ്തു നോക്കീട്ടും കന്നും വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാതെ വന്നപ്പോൾ അവർ 'ഉദാളക'ന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു പോവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ഇക്കാലത്തു ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാരിൽവെച്ചു യോഗ്യനും, ബ്രഹ്മത്തെ ഉപന്യാസിച്ചു പറഞ്ഞുതരാൻ പ്രാപ്തിയുള്ള ആളും ഉദാളകനാണു്. അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു പോയാൽ സംഗതി മനസ്സിലാവാതെ വരില്ലെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി അവരഞ്ചാളുകളുംകൂടി ഉദാളകനെ അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടു. ഇവരെ അഞ്ചാളുകളെയും കണ്ടപ്പോൾ ഉദാളകമഹർഷി വിചാരിച്ചു: ഇവരെന്നോ എന്നോടു ചോദിക്കാൻ വന്നിരിക്കയാണു്. അവരുടെ ചോദ്യങ്ങൾക്കു പൂർണ്ണമായ മറുപടി പറയാൻ എനിക്കു സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അതിനാൽ ചോദ്യം തുടങ്ങുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ പ്രാപ്തനായ മറ്റൊരുപദേഷ്ടാവിനെ ഇവർക്കു കാണി

ചുകൊടുക്കാം. അതാണു് നല്ലതു് എന്ന്. അതിനാൽ അദ്ദേഹം അതിഥികളായ അവരെ സ്വാഗതം ചെയ്ത ഉടനെ പറഞ്ഞു, തപസ്വികളേ! ഇപ്പോൾ അശ്വപതി രാജാവു് കരാൾമാത്രമേ വൈശ്യാനരബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നതായിട്ടുള്ളൂ എന്നാണെന്റെ അറിവു്. അതിനാൽ നമുക്കെല്ലാവർക്കുംകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു പോവാമെന്നു്. അങ്ങിനെ അവരെ അഞ്ചാളുകളെയും കൂട്ടി ഉദ്യാളകമഹർഷി അശ്വപതിരാജാവിന്റെ അരമനയിൽ ചെന്നു. രാജാവുവരെ യഥോചിതം സല്ലൂരിച്ചു പിറോദിവസം യജ്ഞശാലയിൽ ചെന്നാൽ യഥാശക്തി ദ്രവ്യം ദാനംചെയ്യാമെന്നറിയിച്ചു. അപ്പോൾ അവർ പറഞ്ഞു: ഞങ്ങൾ ധനേച്ഛിക്കുള്ളല്ല; ധനത്തിനുവേണ്ടി വന്നവരുമല്ല. അങ്ങയ്ക്കു വൈശ്യാനരബ്രഹ്മത്തെ അറിയാമെന്നു ഞങ്ങൾ കേട്ടു. ഞങ്ങൾക്കതു വിവരിച്ചു പറഞ്ഞുതരണം. അതിനാണു് ഞങ്ങൾ വന്നതു്. രാജാവുവരെ അന്നവിടെ താമസിപ്പിച്ചു. പിറോന്നു് എല്ലാവരെയും വിളിച്ചു പ്രസ്തുത വൈശ്യാനരബ്രഹ്മവിഷയത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കെന്തറിവുണ്ടെന്നു് കാരോരുത്തരോടും പ്രത്യേകം ചോദിച്ചു. പ്രാചീനശാലൻ പറഞ്ഞു: “ഞാൻ ദുഃഖോകത്തെയാണു് വൈശ്യാനരാത്മാവായി ബോധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതിനെ ആ രൂപത്തിൽ ഉപാസിക്കുന്നും ഉണ്ടു്.” ഞാൻ സൂയ്യനെയാണുപാസിക്കുന്നതെന്നാണു് സത്യയജ്ഞൻ പറഞ്ഞതു്. ഇന്ദ്രദുർഗ്ഗൻ വായുവിനെ വൈശ്യാനരാത്മാവായുപാസിക്കുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞു. ജനൻ ആകാശത്തേയും, ബുദ്ധിമൂർത്തി ജലത്തേയുമാണു് വൈശ്യാനരാത്മാവായി കരുതി ഉപാസിക്കുന്നതെന്നും

പറഞ്ഞു. ഇവരുടെ മൊഴികളെക്കേട്ട രാജാവു പറഞ്ഞു: “നിങ്ങളെല്ലാവരും വിശ്വത്തിന്റെ ആത്മാവായിരിക്കുന്ന വൈശ്വാനരനെത്തന്നെയാണു് ഉപാസിക്കുന്നതു്. പക്ഷേ പൂണ്ണമായിട്ടല്ല, അപൂണ്ണമായിട്ടാണെന്നു് ഉള്ളു. നിങ്ങളുപാസിക്കുന്ന കാരോന്നും, വൈശ്വാനരനായ ഈശ്വരന്റെ കാരോ അവയവങ്ങൾ മാത്രമാണു്. എല്ലാം കൂടിച്ചേർന്നാൽ പൂണ്ണമായി. പൂണ്ണമായുപാസിച്ചാൽ പൂണ്ണാനുഭൂതിയുണ്ടാകും.” എന്നു പറഞ്ഞു് ആ പൂണ്ണതാസ്വരൂപത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഇവിടെയാണു് പ്രസ്തുത വിരാട് വണ്ണനം.

“തസ്യ ഹ വാ ഏതസ്യാത്മനോ വൈശ്വാനരസ്യ മുഖൈവ സുതേജശ്ചക്ഷുർവിശ്വരൂപഃ പ്രാണഃ പൃഥഗ് വർത്മാത്മാ സന്ദേഹോ ബഹുലോ വസ്തിരേവ രയിഃ പൃഥിവ്യേവ പാദാവരോ വേദില്ലോമാനി ബഹ്വിഹൃദയം ഗാർഹപത്യോ മനോന്വാഹാർച്ചപചന ആസ്യമാഹവനീയഃ” എന്നിങ്ങനെ. (വിശ്വത്തിന്റെ ആത്മാവായ ആ ഈ വൈശ്വാനരനു ദൃലോകം ശിരസ്സും, സൂര്യൻ നേത്രവും, വായു പ്രാണനും, ആകാശം ശരീരത്തിന്റെ മദ്ധ്യഭാഗവും, ജലം വസ്തിസ്ഥാനവും, ഭൂമി കാലുകളും, മാർദ്ദിടം വേദിയും, രോമം ദർഭയും, ഹൃദയം ഗാർഹപത്യാഗ്നിയും, മനസ്സു് അന്വാഹാർച്ചപചനാഗ്നിയും, മുഖം ആഹവനീയാഗ്നിയുമാകുന്നു.) ഈ വണ്ണനത്തിൽനിന്നു വൈശ്വാനരശബ്ദം ജന്മാഗ്നിവാചകമായിട്ടല്ല ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും, വിശ്വത്തിന്റെ മുഴുവൻ ആത്മാവും, പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയുമായ പരമേശ്വരന്റെ വാചകമായി

ട്ടാണു് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും വ്യക്തമായറിയുന്നു. അതിനാൽ ജറാഗ്നിയുടെ സംശയമേ ഇവിടെ ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

സൂ:—സൂക്തമാണമനമാനം സ്യാദിതി. 25

ശബ്ദാത്മാ:—സൂക്തമാണം=സ്മൃതികളിലുള്ള വിരാട് സപരൂപവണ്ണനവും. അനമാനം=മൂലഭൂതമായ ശ്രുതിവണ്ണനത്തെ ദൃശ്യപ്പെടുത്തുന്നു. ഇതി സ്യാൽ=ഈ കാരണത്താൽ ഈ പ്രകരണത്തിൽ വൈശ്വാനരശബ്ദത്തിനു പരമാത്മാവെന്നുതന്നെ അർത്ഥം.

സാരം:—മഹാഭാരതം ശാന്തിപർവ്വത്തിൽ പറയുന്നു:—

“യസ്യാഗ്നിരാസ്യം ഔദ്യർമ്മുലാ ഖം നാഭിശ്ചരണൗ ക്ഷിതിഃ സൂക്തശ്ചക്ഷുദ്ദിശഃ ശ്രോത്രം തസ്മൈ ലോകാത്മനേ നമഃ” എന്നു്. (ഏതൊരു ദേവനു് അഗ്നിമുഖവും, ഉപലോകം ശിരസ്സും, ആകാശം നാഭിയും ഭൂമി കാലുകളും, ആദിത്യൻ നേത്രവും, ദിക്കുകൾ കണ്ണുകളുമാകുന്നുവോ, ലോകസപരൂപിയായ ആ ഈശ്വരനാണെന്നു് നമസ്കാരം) ഇപ്രകാരം ഈ സ്മൃതിയിൽ പരബ്രഹ്മസപരൂപിയായ ഈശ്വരനെ ലോകമയനായി വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സ്മൃതികൾക്കൊക്കെയും ശ്രുതിയാണാധാരമെന്ന കാരണത്താൽ സ്മൃതികളിൽ കാണുന്ന ഏതൊരു വിവരണത്തിനും ശ്രുതിയിൽ മൂലഭൂതമായിട്ടൊരു വാക്യമെങ്കിലുമുണ്ടായിരിക്കണം. ഈ നിലയ്ക്കു മുൻപായപ്പെട്ട ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ വൈശ്വാനരവണ്ണനമാണു്

ഈ സ്മൃതിവാക്യത്തിന്നാധാരമായിട്ടിരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ പൂർവ്വാക്രമത്തിൽ വിരാട് സപത്രപിയായ പരമേശ്വരനെന്നാണ് വൈശ്വാനരശബ്ദം കൊണ്ടുപന്യസിച്ചതെന്നു സ്മൃതികൊണ്ടും തെളിയുന്നു.

ഇതിനുപുറമെ മാന്യൂക്യോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ നാലു പാദങ്ങളാക്കി വേർതിരിച്ചുപന്യസിച്ചപ്പോൾ ആദ്യത്തെ പാദത്തിനു വൈശ്വാനരനെന്നാണ് പേരിട്ടത്. അവിടേയും വൈശ്വാനരശബ്ദം ജരാഗ്നിയുടേയോ ജീവാത്മാവിന്റേയോ, പ്രകൃതിയുടേയോ വാചകമായിട്ടല്ല; വിരാട് സപത്രപിയായ ഈശ്വരന്റെ വാചകമായിട്ടാണ് പറഞ്ഞതെന്നു വ്യക്തമാണ്. അതിനാൽ ശ്രുതികളിൽ വൈശ്വാനരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായോ ഗിക്കാറുണ്ടെന്നു തെളിയുന്നു. അതിനാൽ പ്രസ്തുത മാനോഹ്യോപനിഷന്മന്ത്രത്തിലെ വൈശ്വാനരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണ്. അല്ലാതെ ജരാഗ്നിയുടേയോ ജീവാത്മാവിന്റേയോ വാചകമല്ല.

സു—ശബ്ദാദിഭ്യോന്തഃപ്രതിഷ്ഠാനാച്ച നേതി
ചേന്ന തഥാ ദൃഷ്ട്യപദേശോസേഽഖാൽ പ
രഷമപി ചൈനമധീയതേ. 26

ശബ്ദാത്ഥം:—ശബ്ദാദിഭ്യഃ = ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും, അന്യശ്രുതികളിൽ വൈശ്വാനരശബ്ദം അഗ്നിവാചകമായോ ഗിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടും. അന്തഃപ്രതിഷ്ഠാനാൽ. ച= ശ്രുതികളിൽ വൈശ്വാനരശബ്ദാത്ഥത്തെ ശരീരാന്തർഗ്ഗതമായി പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും. ന ഇതി മേൽ=വൈശ്വാനരശബ്ദം പരമാത്ഥവാചകമല്ല

എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ. ന=ആ അഭിപ്രായം ശരിയല്ല. തഥാ ദൃഷ്ട്വപദേശാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വൈശ്വാനരനിൽ ബ്രഹ്മദൃഷ്ടിയെ ചെയ്യണമെന്നുള്ള ഉപദേശംകൊണ്ടും. അസംഭവാൽ ച=പ്രസ്തുത ഉപദേശം ജരാഗ്നിയെ സംബന്ധിച്ചാവാൻ വഴിയില്ലെന്നതുകൊണ്ടും ഏതം=വൈശ്വാനരശബ്ദത്തെ. പുരുഷം അപി=പരമപുരുഷനെന്ന അർത്ഥത്തിലും. അധീയതേ=പഠിച്ചുവരുന്നുണ്ടു്.

സാരം:— ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിൽ “സ യോഹൈതമേവാഗ്നിം വൈശ്വാനരം പുരുഷവിധം പുരുഷേന്ദ്രഃ പ്രതിഷ്ഠിതം വേദേ.” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ടു്. (ആരു് ഈ വൈശ്വാനരാഗ്നിയെ പുരുഷാകാരമായി ശരീരാന്തസ്തഥായി അറിയുന്നുവോ) ഇവിടെ വൈശ്വാനരശബ്ദത്തെ അഗ്നിയുടെ വിശേഷസ്വരൂപമായി കീർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും, അങ്ങിനെതന്നെ ഗാർഹപത്യാദി അഗ്നിത്രയം വൈശ്വാനരന്റെ അംശസ്വരൂപങ്ങളായി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും, അതുപോലെതന്നെ ഭഗവൽഗീതയിലും വൈശ്വാനരശബ്ദത്തെ ജരാഗ്നിവാചകമായുപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും മറ്റും ആകപ്പാടെ നോക്കുമ്പോൾ മുൻമന്ത്രത്തിലുള്ള വൈശ്വാനരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാവാനല്ല, ജരാഗ്നിവാചകമാവാനാണു് വഴിയെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിലെ പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിൽത്തന്നെ വൈശ്വാനരശബ്ദാർത്ഥത്തിൽ ബ്രഹ്മദൃഷ്ടിയെ ചെയ്യണമെന്ന ഉദ്ദേശത്തോടെയാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു

പ്രത്യക്ഷമാണ്. അല്ലെങ്കിൽ 'പുരുഷാകാര'മെന്നു പറയേണ്ടതില്ല. അതുപോലെ ഭഗവൽഗീതയിലും വൈശ്വാനരശബ്ദം ഭഗവദിദൃതിസ്വരൂപമായിട്ടാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. മാത്രമല്ല, ബ്രഹ്മാണുസത്തെ ഒട്ടാകെത്തന്നെയും വൈശ്വാനരാകാരമായി ശ്രുതിയിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതു ജറാഗ്നിയെയാണെന്നാരിക്കലും വിചാരിക്കാൻ വയ്യ. ഈ നിലയ്ക്കു ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിലും, പ്രകൃതത്തിലുള്ള ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷന്മാരുത്തിലും കാണുന്ന വൈശ്വാനരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായിട്ടാണെന്നതിന്നു സംശയമില്ല.

സൂ:—അത ഏവ ന ദേവതാ ഭൂതം ച. 27

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ ഏവ=മുൻപറയപ്പെട്ട കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ വൈശ്വാനരശബ്ദാർത്ഥം. ദേവത=ദ്രോവ്, സൂർയ്യാൻ തുടങ്ങിയ ദേവതാഗണമോ. ഭൂതം ച=ആകാശാദിഭൂതസമുദായമോ. ന=അല്ലെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണ്.

സാരം:—ഉക്തപ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ ദ്രോവ്, സൂർയ്യാൻ തുടങ്ങിയ ദേവതകളേയും, ആകാശാദിഭൂതങ്ങളേയും ആത്മരൂപന ഉപാസിക്കാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, അവയൊന്നും പൂർണ്ണസ്വരൂപങ്ങളല്ലെന്നു ഇതിന്നു മുന്യുതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഇവിടെ വൈശ്വാനരശബ്ദംകൊണ്ടും അങ്ങിനെ ഏതെങ്കിലും വിഭൂതികളെ സൂചിപ്പിച്ചതാണെന്നു വിചാരിക്കാൻ വയ്യ. കാരണം, ബ്രഹ്മാണുസാകാരമായ വിരാട് സ്വരൂപത്തിന്റെ വാചക

മായി വൈശ്വാനരശബ്ദത്തെ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു പരമാത്മാവായ പരമപുരുഷന്റെ സമ്പൂർണ്ണതയെക്കാണിടുന്നതാണ്. അതിനാൽ വൈശ്വാനരശബ്ദത്തിനു പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമാത്മാവെന്നുതന്നെ അർത്ഥം.

സൂ:—സാക്ഷാദ്വ്യവീരോധം ജൈമിനിഃ. 28

ശബ്ദാർത്ഥം:—സാക്ഷാൽ=വൈശ്വാനരശബ്ദത്തിനു സാക്ഷാൽ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയെന്നർത്ഥം പറയുന്നതിനാണ്. അവിരോധം=വിരോധമില്ലെന്ന്. ജൈമിനിഃ=ജൈമിനി എന്ന ആചാര്യനും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—മുമ്പു കഴിഞ്ഞ ഇരുപത്താറാമത്തെ സൂത്രത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ച ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിലെ മന്ത്രാന്തസ്തമയ വൈശ്വാനരശബ്ദം ജറാഗ്നിവാചകമാണെങ്കിലും, ജറാഗ്നിസ്വരൂപത്തിൽ പരമാത്മശബ്ദിയെ ചെയ്യണമെന്നുൽബോധിപ്പിച്ചുവല്ലോ. എന്നാൽ സാമഗ്രാമശിലയിൽ വിഷ്ണുസ്വരൂപത്തെ ഉപാസിക്കുന്ന മാതിരി ജറാഗ്നിയെ പരബ്രഹ്മമായുപാസിക്കാറുണ്ടോ എന്നു പൂർവ്വപക്ഷകാരന്റെ സംശയത്തിനു മറുപടി പറയലാണ് സൂത്രത്തിന്റെ പ്രയോജനം.

ജൈമിനി ആചാര്യനും പറയുന്നു, ജറാഗ്നിവാചകമായ വൈശ്വാനരശബ്ദത്തിനു പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമപുരുഷനെന്ന് പറയുന്നതിൽ ദോഷമില്ലെന്ന്. അതുകൊണ്ടു സാമഗ്രാമശിലയിൽ വിഷ്ണുസ്വരൂപോപാസന ചെയ്യുമ്പോൾ ജറാഗ്നിയിൽ ബ്രഹ്മോപാസന ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമില്ലതാനും.

സു:—അഭിവൃക്ഷേതരിത്യശ്ശരഥ്യ: 29

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഭിവൃക്ഷേതഃ = ഭക്താനുഗ്രഹത്തിനു വേണ്ടി തത്തൽകാലദേശങ്ങളിൽ തത്തൽസ്വരൂപേണ പ്രകാശിക്കുന്നു ഈശ്വരനെനുള്ളതുകൊണ്ടു സാകാരഭാവ പ്രതിപാദനത്തിനു ദോഷമില്ല. ഇതി=എന്നു്. ആശ്ശരഥ്യഃ=ആശ്ശരഥ്യനെന്ന ആചാര്യൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

സാരം:—നിർദ്ദിഷ്ടനിരാകാരനും, കാലദേശങ്ങളിൽ നിന്നതീതനുമായ പരബ്രഹ്മത്തിനു സഗുണസാകാരതാ സ്വരൂപേണ കാലദേശങ്ങളിൽ കരുണിക്കൊണ്ടുള്ള വിരാട്സ്വരൂപവർണ്ണനം അനുചിതമല്ലേ എന്ന സംശയത്തിനുള്ള മറുപടിയായ് ഈ സൂത്രം മുതലുട പരയുന്നതു്, 29 മുതൽ 31 കൂടിയ മൂന്നു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഈ വിഷയത്തിൽ അത്യാചാര്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായത്തെ പറഞ്ഞു 32-ാമത്തെ സൂത്രംകൊണ്ടു് ആചാര്യൻ സ്വാഭിപ്രായംകൊണ്ടു സിദ്ധാന്തം വെളിപ്പെടുത്തി ഈ ദ്വിതീയപാദത്തെ ഉപസംഹരിക്കുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്.

ആശ്ശരഥ്യാചാര്യൻ പറയുന്നു—ഭക്തന്മാരുടെ ഭാവനയ്ക്കനുരൂപമായി ഭഗവാൻ അപ്പഴപ്പോൾ അതതു സ്വരൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുകയും, അവർക്കു ദർശനം, കൊടുക്കുകയും, അവരെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു് ഈശ്വരൻ നിർദ്ദിഷ്ടനും, നിരാകാരനാണെന്നു കിലും സഗുണസാകാരവർണ്ണനം ഉചിതമാണെന്നു്. ഇതു് ഉപനിഷത്തുകളിലും ഭഗവൽഗീതയിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ മണ്ഡൂക്യോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിനുള്ള പാദവിഭജനം ഈ വിഷയത്തിൽ ദൃഷ്ടാന്തവുമാണു്.

സു:—അനുസ്മൃതേബ്യാദരീ: 30

ശബ്ദാത്ഥം:—അനുസ്മൃതേ = വിരാട്സ്വരൂപത്തിൽ നിരന്തരസ്മരണ മുറിവുകൂടാതെ നിലനിൽക്കാൻ കാലദേശങ്ങളോടു കൂട്ടിയോജിപ്പിക്കുന്നതിൽ വിരോധമില്ലെന്നു്. ബാദരീ:—ബാദരീ എന്ന ആചാര്യൻ പറയുന്നു.

സാരം:—പരബ്രഹ്മപരമാത്മസ്വരൂപിയായ ഈശ്വരൻ കാലദേശങ്ങൾക്കും, നാമരൂപങ്ങൾക്കും, ഗുണകർമ്മങ്ങൾക്കും അതീതനാണെങ്കിലും, ഭക്തന്മാർക്കു പൂജിക്കാനും, ധ്യാനിക്കാനും, കീർത്തിക്കാനുംവേണ്ടി അതേ ഈശ്വരനെ കാലദേശങ്ങളിലും, നാമരൂപങ്ങളിലും, ഗുണകർമ്മങ്ങളിലും കരുതി വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ തൊരില്ല. കാരണം ഈശ്വരൻ സർവ്വസമത്വമാണു്. ഈശ്വരനു കാലദേശാതീതനും, കാലദേശാന്തർഗ്ഗതനും, നിരാകാരനും, സാകാരനും കൈയാവാനും സാധിക്കുമെന്ന കാരണത്താൽ ഈശ്വരനെ എങ്ങിനെയും വാഴ്ത്താം. വാഴ്ത്തുന്നതിൽ തെറ്റില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, അപാരമായ സുകൃതമുണ്ടുതാനും. ഇതാണു് ബാദരീ എന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സു:—സമ്പത്തേരിതി ജൈമിനിസ്തഥാ ഹി ശ്ലോയതി. 31

ശബ്ദാത്ഥം:—സമ്പത്തേ:—അവസാനമില്ലാത്ത വിഭൂതികളെക്കൊണ്ടു സമ്പന്നനാണു് ഈശ്വരനെനുള്ളതിനാൽ കാലദേശാന്തർഗ്ഗതത്വവർണ്ണനത്തിൽ ദോഷമില്ല. ഇതി=എന്നാണു്. ജൈമിനി:—ജൈമിനി ആചാര്യന്റെ

അഭിപ്രായം. തഥാ ഹി=അങ്ങിനെതന്നെ. ദേശ്യതി=
വേറെ ശ്രുതികളും ബോധിപ്പിക്കുന്നു.

സാരം:—ജൈമിനി ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം
ഈശ്വരൻ അനന്തങ്ങളായ വിഭൂതികളെക്കൊണ്ടു സമ്പ
ന്നനെന്നാണു്; അതിനാൽ കാലദേശാതീതനും, നിർദ്ദ
ണനും, നിരാകാരമാണെന്നിടും, കാലദേശാന്തർഗ്ഗതനും,
സാകാരമായി വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ ദോഷമില്ലെന്നാണു്.
ഈ അഭിപ്രായം വേറെ ശ്രുതികളും പ്രകടമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്.
ഉദാഹരണത്തിന്നു മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലെ 'അഗ്നിമു
ഖാ' ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങൾ നോക്കുക.

സു:—ആമനന്തി ചൈനമസ്മിൻ. 32

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസ്മിൻ=ഈ വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽ.
ഏനം=ഈശ്വരനെ. ച=ഇങ്ങിനെയും. ആമനന്തി=പ്ര
തിപാദിക്കുന്നു.

സാരം:—ആചാര്യൻ സ്വാഭിപ്രായപ്രകാരം സിദ്ധാ
ന്തം അവതരിപ്പിക്കുന്നു. ഈ വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽ ഈ
ശ്വരനെ നിർദ്ദേശനായും, സഗുണനായും, നിരാകാരനാ
യും, സാകാരനായും പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. യുക്തിക്കും
തർക്കത്തിന്നും അതീതനാണു് ഈശ്വരൻ. അതിനാൽ
ശാസ്ത്രമാണു് പ്രമാണം. ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തപ്രകാരം ഈ
ശ്വരൻ കാലദേശാന്തർഗ്ഗതനും, കാലദേശാതീതനാണു്.
ഏല്ലാ കാലത്തിന്റെയും, ദേശത്തിന്റെയും അകത്തും
പുറത്തും ഹിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഏല്ലാമായും, ഒന്നുമല്ലാതെ
യും ഇരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈശ്വരനെ ആർക്കും എവി
ടേയും, എപ്പോഴും ഏതു രൂപത്തിലും ധ്യാനിക്കാം, സേ

വികാരം, സാക്ഷാൽക്കരിക്കാരം. ഇതാണു^o ശ്രുതിയുടെ
 യും അഭിപ്രായം. ശേപതാശ്ചതരോപനീഷത്തിൽ പറ
 യുന്നു:

“അനാദ്യനന്തം കലിലസ്യ മധ്യേ
 വിശ്വസ്യ സ്രഷ്ടാരമനേകരൂപം
 വിശ്വസ്യൈകം പരിവേഷ്ടിതാരം
 ജ്ഞാതപാ ദേവം മുച്യതേ സർവ്വപാപൈഃ.

ഒന്നാമധ്യായത്തിൽ രണ്ടാം പാദം കഴിഞ്ഞു.

മൂന്നാം പാദം

സു:—ദ്വേഭാദ്വായതനം സപശബ്ദം. 1

ശബ്ദാത്മം:—ദ്വേഭാദ്വായതനം=സപശ്ചം ഭൂമി മുതലായ ലോകങ്ങൾക്കു ധാരമെന്നു പറയപ്പെട്ടു. സപശബ്ദം=ആത്മശബ്ദപ്രയോഗംകൊണ്ടു്.

സാരം:—കഴിഞ്ഞ രണ്ടു പാദങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ ഈശ്വരന്റെ സർവ്വവ്യാപകത്വത്തെ വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു സമർത്ഥിച്ചുകഴിഞ്ഞു. സർവ്വധാരതപത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി ഈ പാദം ആരംഭിക്കുന്നു.

മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ “യസ്മിൻ ദ്വേഷഃ പൃഥിവീ ചാന്തരിക്ഷമോതം മനഃ സഹ പ്രാണൈശ്ച സര്യോഃ തമേവൈകം ജാനഥ ആത്മാനമത്യാ വാചാ വിമുഞ്ചഥാ മുതസ്യൈഷ സേതുഃ” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ടു്. ‘ഭൂമിയും സപശ്ചവും, അവയ്ക്കു മദ്ധ്യത്തിലുള്ള അന്തരിക്ഷവും എല്ലാ പ്രാണങ്ങളുമടക്കം മനസ്സും ഏതൊന്നിൽ ഘടകസ്വരൂപണ ചേർന്നിരിക്കുന്നുവോ, ആത്മാവാകുന്ന അതിനെ മാത്രം അറിയു; ബാക്കിയുള്ള അറിയുകയൊക്കെ വിട്ടേയ്ക്കു. ഇതാണു് അമൃതത്തിന്റെ അതുത്തി’ എന്നു പറയുന്ന ഈ മന്ത്രത്തിൽ സപശ്ചഭൂമികൾക്കും പ്രാണമനസ്സുകൾക്കും ആധാരഭൂതമായി വൃഷ്ടിയിലും സമഷ്ടിയിലും ഒരുപോലെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ഏതൊന്നിനെ ‘ആത്മ’ ശബ്ദംകൊണ്ടു് ബോധിപ്പിച്ചുവോ എങ്കിൽ അതു ജീവാത്മാവോ, പ്രകൃതിയോ അല്ല; പരബ്രഹ്മമുത്തിയായ പര

മേശ്വരൻതന്നെ. ഇവിടെ ആത്മശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണ്. ബ്രഹ്മം ഏപ്രകാരം സർവ്വവ്യാപകമാണോ, അതുപോലെ സർവ്വാധാരവുമാണ്.

സൂ:—മുക്തോപസ്തപ്യവ്യപദേശാൽ. 2

ശബ്ദാർത്ഥം:—മുക്തോപസ്തപ്യവ്യപദേശാൽ = മുക്തപുരുഷന്മാരുടെ പ്രാപ്യസ്ഥാനമായി ബ്രഹ്മത്തെ നിദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതിനാൽ എല്ലാത്തിൽനിന്നും വിട്ടുപോകുന്ന മുക്തനായ ഒരാൾക്കും ബ്രഹ്മം ആധാരമാണ്.

സാരം:—മുൻപറഞ്ഞ മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽത്തന്നെ വേറെയും ഒരു മന്ത്രമുണ്ട്, “യഥാ നദ്ര്യഃ സ്വന്ദമാനഃ സമുദ്രേസ്തം ഗച്ഛന്തി നാമരൂപേ വിധായ. തഥാ വിദ്വാൻ നാമരൂപാദിമുക്തഃ പരാൽപരം പുരുഷമുചൈതി ദിവ്യം” എന്നിങ്ങിനെ. ‘കഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന നദികൾ സമുദ്രത്തിലെത്തി സമുദ്രത്തോടു ചേർന്നുകഴിയുമ്പോൾ പിന്നെ സമുദ്രത്തിൽനിന്നു വേറെ പ്രത്യേകമായൊരു നാമമോ, രൂപമോ ഇല്ലാതിരിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ, അതുപോലെ അഭിജ്ഞനായ പുരുഷൻ നാമരൂപങ്ങളെ വിട്ടു പരാൽപരമായ പരമപദത്തെ പ്രാപിച്ചു അതിൽ താദാത്മ്യം പ്രാപിക്കുന്നു. പിന്നെ പ്രത്യേകനാമരൂപങ്ങളില്ലാതാകുന്നു’ എന്നു താല്പര്യം. ഇതുകൊണ്ടു പരമാത്മാവായ പരമപുരുഷൻ മുക്തപുരുഷന്മാർക്കുകൂടി ആധാരഭൂതനാണെന്നു വ്യക്തമാക്കി. അപ്പോൾ പൃഥിവ്യാദിലോകങ്ങൾക്കുധാരമായിപ്പറഞ്ഞ ആത്മശബ്ദസൂചിതവസ്തു ജീവനോ പ്രകൃതിയോ ആവാൻ വയ്യ. പരമാത്മാ

വൃതനെ. അതിനാൽ ഈ ജഗത്തിനു^o ആധാരവും, ആശ്രയവും പരമാത്മാവൃതനെ.

സു:—നാനുമാനമതച്ഛബ്ദാൽ. 3

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനുമാനം=കല്പിതമായ പ്രധാനം. അതച്ഛബ്ദാൽ=ഈ പ്രകരണത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ. ന=സപ്താദിലോകങ്ങൾക്കുധാരമല്ല.

സാരം:—ഈ പ്രകരണത്തിൽ പ്രകൃതിയെ അല്ലെങ്കിൽ പ്രധാനത്തെസ്സംബന്ധിച്ചു^o ഒരു വാക്കും പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ അതു ജഗത്തിന്നുധാരമാണോ എന്നു ശങ്കയ്ക്കേ അവകാശമില്ല. ജഗത്തിന്നുധാരം പരമാത്മാവൃതനെ.

സു:—പ്രാണഭൂച്ച. 4

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രാണഭൂൽ ച=ജീവാത്മാവും ജഗത്തിന്നുധാരമല്ല.

സാരം:—ഏപ്രകാരം പ്രകൃതിവാചകമായ ശബ്ദം ഈ പ്രകരണത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിട്ടില്ലയോ, അതുപോലെ ജീവാത്മവാചകമായ ശബ്ദവും പ്രയോഗിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ ജീവാത്മാവുമല്ല ജഗത്തിന്നുധാരമെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണു^o. ആത്മശബ്ദം അന്യത്ര ജീവാത്മവാചകമായിട്ടുപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഇവിടെ പരമാത്മവാചകമായിട്ടാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതിനുമതിയായ തെളിവുണ്ടു^o. “ഏഷ അമൃതസ്യ സേതുഃ” എന്ന വിശേഷണം ജീവാത്മാവിനു യോജിക്കാത്തതും പരമാത്മാവിനു യോജിക്കുന്നതുമായാൽ ആത്മശബ്ദത്തി

നും ഈ പ്രകരണത്തിൽ പരമാത്മാവെന്നുതന്നെ അർത്ഥം. അതിനാൽ ജഗത്തിന്നാധാരം പരമാത്മാവുതന്നെ.

സു:—ഭേദവ്യപശോൽ. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:— ഭേദവ്യപശോൽ = ഭേദകല്പനഹേതുവായിട്ടും ജീവാത്മാവല്ല, പരമാത്മാവാണു് ജഗദാധാരമെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ 2-2-5-ാമത്തെ മന്ത്രത്തിൽ 'ആ ആത്മാവിനെ അറിയു' എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. ജ്ഞാതാവായ ജീവാത്മാവിൽനിന്നു വേറെയാണു് ജ്ഞാതവ്യനായ ഈ പരമാത്മാവെന്നു് ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ വ്യക്തമാണു്. പോരെങ്കിൽ അതേ ഉപനിഷത്തിൽത്തന്നെ 3-1-7-ാമത്തെ മന്ത്രത്തിൽ 'ആ ആത്മാവിനെ അറിഞ്ഞവൻ ഹൃദയഗൃഹയിലെ രഹസ്യത്തെ അറിഞ്ഞതു' എന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. ഇതുകൊണ്ടു് ഈ പ്രകരണത്തിൽ ആത്മശബ്ദം പ്രാണധാരിയായ ജീവാത്മാവിനെ ലക്ഷ്യമാക്കിയല്ല, പരമാത്മാവിനെ ലക്ഷ്യമാക്കിയാണു് പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു പറയാതിരിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ദൃഢോകാദിബ്രഹ്മാണുഷത്തിന്റെ പരമാധാരം പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരൻതന്നെ.

സു:—പ്രകരണാൽ. 6

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതു പരബ്രഹ്മത്തെ അധികരിച്ചുള്ള പ്രകരണമാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും ആത്മശബ്ദം ജീവാത്മാവാചകമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—ഈ പ്രകരണത്തിൽ പ്രകൃതമന്ത്രത്തിന്റെ മുന്യംപിന്യുമുള്ള മന്ത്രങ്ങളെ നോക്കിയാലും പരമാത്മവണ്ണനമാണ്. സർവ്വജ്ഞാനം സർവ്വശക്തനും ജീവാത്മാവിന്നു പ്രാപ്യനമാണ് എന്നിങ്ങനെ വണ്ണിക്കുന്നു. ഈ നിലയ്ക്കു ജീവാത്മാവും പരമാത്മാവും വേറെയാണെന്നും ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവിനെ അറിയേണ്ടവനും പ്രാപിക്കേണ്ടവനാണെന്നും വ്യക്തമാണ്. അതിനാൽ സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങൾക്കുധാരം ജീവാത്മാവോ ജഡപ്രകൃതിയോ അല്ല, പരമാത്മാവുതന്നെ.

സൂ:—സ്ഥിത്യഭോഗോഭോഗം ച. 7

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്ഥിത്യഭോഗോഭോഗം=പരമാത്മാവിന്നു ശരീരത്തിൽ സാക്ഷിരൂപേണയുള്ള സ്ഥിതിയും ജീവാത്മാവിന്നു സുഖാകാരമായ വിഷയഭൂകൃതിയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ച=അതുകൊണ്ടും ജീവാത്മാവിന്നും പരമാത്മാവിന്നും ഭേദം സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ട്.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ “ഓ സുപണ്ണാ സയുജാ സഖായാ സമാനം വൃക്ഷം പരിഷ്വസപജാതേ. തയോരന്ത്യഃ പിപ്ലവം സ്വാദപന്ത്യനസ്തന്നന്ത്യാ അഭിമാകശീതി” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ട്. അതായതു ശരീരമാകുന്ന വൃക്ഷത്തിൽ ജ്ഞാനവും അജ്ഞാനവുമാകുന്ന രണ്ടുകൊമ്പുകളിൽ അന്ത്യാന്ത്യസഖ്യത്തോടുകൂടിയ രണ്ടു പക്ഷികൾ താമസിക്കുന്നുണ്ട്. (പരമാത്മാവിനെയും ജീവാത്മാവിനെയുമാണ് ഇവിടെ പക്ഷികളായിക്കീർത്തിച്ചിരിക്കുന്നത്.) അതിൽ ഒന്ന് (സുഖദുഃഖാത്മകങ്ങളായ കർമ്മഫലങ്ങളെ) ആസക്തിയോടുകൂടി ഭുജിക്കുന്നു. മ

റെറാനു നോക്കിയിരിക്കമാത്രം ചെയ്യുന്നു. ജീവാത്മാവു കർമ്മഫലങ്ങളെ ആസക്തിയോടുകൂടി ഭൂജിച്ച സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നുവെന്നും പരമാത്മാവു സാക്ഷിമാത്രനായിരിക്കുന്നുവെന്നും ധരിക്കണം. ഇതാണ് മന്ത്രാർത്ഥം. ഈ വസ്തുതയിൽക്കൂടെ ജീവാത്മാവിനും പരമാത്മാവിനും ഭേദം സ്പഷ്ടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഭൂലോകാദിലോകങ്ങൾക്കുവലംബം ജീവാത്മാവല്ല, പരമാത്മാവുതന്നെ.

സൂ:—ഭൂമാ സംപ്രസാദാദധുപദേശാൽ. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭൂമാ=ഭൂമാശബ്ദവാച്യനായ പരമാത്മാവ്. സംപ്രസാദാൽ=ജീവാത്മാവിനെക്കാൾ. അധി=വളരെ വലുതാണ്. ഉപദേശാൽ=എന്നു വ്യക്തമാക്കിയതുകൊണ്ട്.

സാരം:—മുൻപ്രകരണംകൊണ്ടു സർവ്വാധാരനായ പരമാത്മാവിന്റെ വാചകമാണ് ആത്മശബ്ദമെന്നു സമർത്ഥിച്ചു. ശരി, അപ്പോൾ വേറെ ഒരു സംശയമുണ്ടാകുന്നു. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഏഴാമധ്യായത്തിൽ നാരദമഹർഷിയും സനൽകുമാരമഹർഷിയും തമ്മിലുള്ള സംഭാഷണത്തിൽ ആത്മാവിന്റെ സ്വരൂപത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിക്കുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ വാക്ക്, വാഗീന്ദ്രയശക്തി, മനസ്സ്, സങ്കല്പം, ചിത്തം, ധ്യാനം, വിജ്ഞാനം, ബലം, അന്നം, ജലം, തേജസ്സ്, ആകാശം ഇവകളെ ഉത്തരോത്തരം വലിയതും സൂക്ഷ്മങ്ങളുമായി ഉപാസിക്കാൻ പറഞ്ഞു അവസാനം എല്ലാറ്റിലുംവെച്ചു വലിയതായി പ്രാണനെ ഉപാസിക്കാനാണ് പറയുന്നത്. അതിനെക്കേ

ട്ടു നാരദമഹർഷി യാതൊരു ചോദ്യവും പിന്നീടു ചോദിക്കുന്നുമില്ല. അപ്പോൾ എല്ലാറ്റിലുംവെച്ചു വലതു പ്രാണനാണെന്നല്ലേ ധരിക്കേണ്ടതു്? ‘ഭ്രമാ’ശബ്ദവും ആത്മശബ്ദവുംകൂടി അവിടെ പ്രാണവാചകമായി ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ മുൻപ്രകരണത്തിൽ ആത്മശബ്ദം പരമാത്മവാചകമായി സമർത്ഥിച്ചെങ്കിലും അതു ശരിയല്ല; പ്രാണവാച്യനായ ജീവാത്മാവിന്റെ വാചകമായിട്ടല്ലേ ആത്മശബ്ദത്തെ ധരിക്കേണ്ടതു്? ചോദകിൽ ശ്രുതി പറയുന്നു: “യഥാ വാ അരാ നാഭൗ സമച്ഛിതാ ഏവമസ്തിൻ പ്രാണേ സർവ്വം സമച്ഛിതം. പ്രാണഃ പ്രാണേന യാതി, പ്രാണഃ പ്രാണം ദദാതി, പ്രാണായ ദദാതി. പ്രാണോ ഹ പിതാ, പ്രാണോ മാതാ, പ്രാണോ ഭ്രാതാ, പ്രാണഃ സ്വസാ, പ്രാണ ആചാർത്വഃ, പ്രാണോ ബ്രാഹ്മണഃ” എന്നിങ്ങനെ. ‘ചക്രത്തിന്റെ അഴികൾ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള നാഭിയിൽ ഘടിപ്പിച്ചുപോലെ എല്ലാം പ്രാണനിൽ സമച്ഛിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പ്രാണൻ മറ്റൊന്നിനെ അവലംബിക്കാതെ പ്രാണനെക്കൊണ്ടുതന്നെ (തന്നത്താൻ) സഞ്ചരിക്കുന്നു. പ്രാണൻ പ്രാണനെ കൊടുക്കുന്നു. പ്രാണനായിക്കൊണ്ടു കൊടുക്കുന്നു. അച്ഛനും, അമ്മയും, സഹോദരനും, സഹോദരിയും, ആചാർത്വനും, ബ്രാഹ്മണനും എല്ലാം പ്രാണനാണു്.’ എന്നിപ്രകാരമുള്ള വണ്ണനത്തിൽ പ്രാണശബ്ദംകൊണ്ടു ജീവാത്മാവിനെയാണു് വിവക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു സ്സഷ്ടമാണു്. പ്രാണശബ്ദത്തിന്റെ പശ്ചാത്തമെന്ന നിലയിൽ സംപ്രസാദേശബ്ദംകൂടി ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സംപ്രസാദേശബ്ദം ജീവാത്മവാചകമാണെന്നതിന്നു സംശയമില്ലല്ലോ. ഈ സ്ഥിതി

തിക്കു മുൻപ്രകരണത്തിലെ ആത്മശബ്ദം ജീവാത്മവാചകമല്ലെന്നുണ്ടെന്ന വിശ്വസിക്കാം? അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ ദൃഢോക്താവിലോകങ്ങൾക്കുവലംബം ജീവാത്മാവാണെന്നല്ലേ പറയേണ്ടതു് എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടിപറയലാണു് ഈ സൂത്രത്തിന്റെ ആശയം.

മാന്ദന്ദോശ്യാപതിഷത്തിലെ പ്രസ്തുത ചോദ്യോത്തരപ്രകരണത്തിലെ പൂർവ്വഭാഗം മാത്രമേ സംശയവിവരണത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതിൽത്തന്നെ അവസാനം സനൽകുമാരമഹർഷി എല്ലാറ്റിലുംവെച്ചു വലിയതായും, എല്ലാറ്റിന്നും പരമാവലംബമായും, സത്യസ്വരൂപമായും ബ്രഹ്മത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. ആദ്യമാദ്യം ധരിക്കേണ്ടതിനെ ആദ്യമാദ്യം പറഞ്ഞുകൊടുത്തു എന്നേ അർത്ഥമുള്ളൂ. ബ്രഹ്മത്തെ ബോധിക്കാവുന്ന സംസ്കാരം ബുദ്ധിക്കുണ്ടാവാൻവേണ്ടിയാണു് അങ്ങിനെ ചെയ്തതു്. അതുണ്ടായപ്പോൾ ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാൽ ജീവാത്മാവാണു് ജഗദാധാരമെന്നൊന്നും പ്രസ്തുത പ്രകരണംകൊണ്ടു വന്നുചേരുന്നില്ല. ജഗദാധാരം പരമാത്മാവുതന്നെ. ഭൂമാശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകംതന്നെ.

സു:—ധമോപപത്തേശ്വ. 9

ശബ്ദാർത്ഥം:—ധമോപപത്തേ: ധ=ഭൂമാവിന്റെ ധർമ്മം വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ടു്. അതു പരമാത്മാവിന്നുമാത്രം യോജിക്കുന്നതാണു്. അതുകൊണ്ടും ഭൂമാശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണു്.

സാരം:—“യത്ര നാന്യൽ പശ്യതി, നാന്യൽ ശൃണോതി, നാന്യൽ വിജാനാതി, സ ഭൂമാഥ യത്രാന്യൽ

പശ്യത്യന്യത് ശൃണോത്യന്യത് വിജാനാതി തദല്ലം യോ
 വൈ ഭൂമാ തദമൃതമഥ, യദല്ലം തന്മന്ത്യാം” എന്നിങ്ങി
 നെ ഭൂമാവിന്റെ ധർമ്മത്തെ ശ്രുതി പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കു
 ന്നു. ‘ഏതൊന്നിൽ മറ്റൊന്നിന്റെ കാഴ്ചയോ, കേൾ
 വിയോ, അറിവോ ഇല്ലയോ അതു ഭൂമാവു്. തന്നെ വി
 ട്വന്യത്തിന്റെ കാഴ്ചയും, കേൾവിയും, അറിയും അനുഭവി
 ക്കുകയെന്നതു തുച്ഛമാണു്. ‘ഭൂമാവു് അമൃതവും, മറ്റുള്ള
 വ മൃത്യുവുമാണു്” എന്നിപ്രകാരമുള്ള ഭൂമാധർമ്മപ്രകാശനം
 കൊണ്ടു ഭൂമാശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു പ്രത്യക്ഷ
 മാണു്.

സു:—അക്ഷരമംബരാനന്യതേ. 10

ശബ്ദാർത്ഥം:—അക്ഷരം=ഉക്തപ്രകരണത്തിൽ അ
 ക്ഷരശബ്ദവും പരബ്രഹ്മവാചകമായിട്ടാണു് ഉപയോഗി
 ച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, അംബരാനന്യ
 തേ=അകാശപര്യന്തമുള്ള ബ്രഹ്മാണുഘടകങ്ങളുടെ മുഴു
 വൻ പ്രതീതിയുണ്ടാവുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ഒരിടത്തു
 ഗാർഗ്ഗി യാജ്ഞവൽക്യനോടു ചോദിക്കുകയാണു്:—“സഹോ
 വാച യദൃൽപം യാജ്ഞവൽക്യ! ദിവോ യദവാക് പുഥി
 വ്യാഃ യദന്തരാ ദ്രാവാപുഥിവീ ഇമേ യൽ ഭൂതം ച ഭവച്ച
 ഭവിഷ്യച്ചേത്യാചക്ഷതേ കസ്മിൻ തദോതം ച പ്രോതം
 ചേതി” അതായതു സ്വർഗ്ഗലോകത്തിന്നു മുകളിലും, ഭൂമി
 ക്കീഴിലും, സ്വർഗ്ഗഭൂമികളുടെ മദ്ധ്യത്തിലും, സ്വർഗ്ഗഭൂമി
 കളിലും വ്യാപ്തമായിരിക്കുന്ന ഭൂതവർത്തമാനഭവിഷ്യൽസ്വ
 രൂപമായ കാലം ഏതൊന്നിലാണു് കാരപ്രോതമായിട്ടി

രിക്കുന്നത്? എന്നാണു് ചോദ്യം. അതിനു യാജ്ഞവൽക്യൻ എല്ലാം ആകാശത്തിലാണു് കാതപ്രോതമായിട്ടിരിക്കുന്നതെന്നാണു് മറുപടി പറയുന്നതു്. അപ്പോഴും ഗാർഗ്ഗി വിട്ടുനില്പു. ആ ആകാശം ഏതൊന്നിൽ കാതപ്രോതമായിട്ടിരിക്കുന്നു എന്നാണു് പിന്നെ ചോദിക്കുന്നതു്. ഏതൊന്നിൽ ആകാശം കാതപ്രോതമായിട്ടിരിക്കുന്നുവോ ആ തത്വത്തെ ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാർ 'അക്ഷരം'മെന്നാണു് പറയാറു് എന്നാണതിന്നു യാജ്ഞവൽക്യൻ മറുപടി പറയുന്നതു്. ഇപ്രകാരം അക്ഷരശബ്ദസൂചിതമായ തത്വം ആകാശമടക്കം എല്ലാറ്റിനേറയും വിധാരകശക്തിയായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതിനാൽ അക്ഷരശബ്ദംകൊണ്ടു പരമാത്മാവിന്റെ വർണ്ണനമാണു് ചെയ്തിരിക്കുന്നതെന്നു കരുതണം. അതിനാൽ അക്ഷരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണു്.

സു:—സാ ച പ്രശംസനാൽ. 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അത്രയല്ല. സാ=അതു്—ആകാശപര്യന്തമുള്ള എല്ലാറ്റിനേറയും വിധാരകശക്തി—പ്രശംസനാൽ=മറെറല്ലാറ്റിനേയും ശാസിക്കുന്നു എന്നുള്ളതു കൊണ്ടും അക്ഷരശബ്ദം പരബ്രഹ്മവാചകമാണു്.

സാരം:—ഇതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ കുറച്ചുകൂടി മുന്നോട്ടു പോയാൽ പ്രസ്തുത അക്ഷരശബ്ദവാച്യമായ തത്വം കാലം തുടങ്ങിയ എല്ലാറ്റിനേയും ശാസിക്കുന്നു എന്നും, ആ ശാസനംകൊണ്ടാണു് കാരോന്നം അതതിന്റെ ധർമ്മം തെറ്റാതെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. അതു ജഡയായ പ്രകൃതിയെ സംബന്ധിച്ചാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ അക്ഷരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകംതന്നെ.

സു:—അന്യഭാവവ്യാവൃത്തേശ്വ. 12

ശബ്ദാത്ഥം:—അന്യഭാവവ്യാവൃത്തേഃ = അക്ഷരശബ്ദ വാച്യമായ തത്പത്തിൽ പ്രധാനം തുടങ്ങിയ അന്യവസ്തു കളുടെ ഭാവങ്ങളെ നിരാകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ച=അതുകൊണ്ടും അക്ഷരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണ്.

സാരം:—ഇതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ ഇനിയും മുന്നോട്ടു പോവുകയോ പഠിക്കുന്നുണ്ട്, “ഈ അക്ഷരത്തെ കാണാൻ വയ്യെങ്കിലും അതു് എല്ലാറ്റിനേയും കാണുന്നു. കേൾക്കാൻ വയ്യെങ്കിലും അതു് എല്ലാറ്റിനേയും കേൾക്കുന്നു. വിചാരിക്കാൻ വയ്യെങ്കിലും അതു് എല്ലാറ്റിനേയും വിചാരിക്കുന്നു” എന്നിങ്ങനെ. ഈ പ്രതിപാദനംകൊണ്ടു കാണാനും കേൾക്കാനും വിചാരിക്കാനും കഴിയാത്ത ജഡമായ പ്രധാനത്തിന്റെ ധർമ്മങ്ങളെ നിരാകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതുകൊണ്ടും അക്ഷരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണ്.

സു:—ഈക്ഷതികർമ്മവ്യപദേശാൽസഃ. 13

ശബ്ദാത്ഥം:—ഈക്ഷതികർമ്മവ്യപദേശാൽ= ഇവിടെ പരമപുരുഷന്റെ ഈക്ഷതികർമ്മവ്യപദേശവുമുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും. സഃ=അക്ഷരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാകുന്നു.

സാരം:—ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു വിചാരം ചെയ്യപ്പെടുന്ന മന്ത്രം ഇതാണ്:—“യഃ പുനരേതം ത്രിമാത്രേണോമിത്യേതേനൈവാക്ഷരേണ പരം പുരുഷമഭിജ്യായീയ സ തേജസി സൃഷ്ടു സമ്പന്നഃ യഥാ പാദോദരസ്തുപചാ വിനിർമ്മൂഢ്യത ഏവം ഹ വൈ സ പാപമനാ വിനിർമ്മൂക്തഃ സ സാമഭിരനീയതേ ബ്രഹ്മലോകം സ ഏതസ്മാൽ ജീ

വചനാൽ പരാൽപരം പുരീശയം പുരുഷമീക്ഷന്തേ.”
 അതായത്, ആര് ത്രിമാത്രാസ്വരൂപമായ പ്രണവാകാര
 മായ ഈ അക്ഷരോപാസനയിൽക്കൂടെ പരമപുരുഷനെ
 നിരന്തരം ധ്യാനിക്കുന്നുവോ, അവൻ തേജോമയമായ സൂ
 യ്തലോകത്തെത്തുന്നു. സർപ്പം ഉറ ഉഴരിയിടുന്നമാതിരി
 എല്ലാ പാപങ്ങളിൽനിന്നും അവൻ മുക്തനാകുന്നു. പാ
 പമുക്തിക്കുശേഷം സൂയ്മണ്ഡലത്തേയും ഭേദിച്ച ബ്രഹ്മ
 ലോകത്തെത്തുന്നു. അനന്തരം സർപ്പജീവന്മാരുടേയും സ
 മഷ്ടിയും, പരമപുരുഷനുമായ പരമേശ്വരന്റെ സാക്ഷാ
 ല്ക്കാരത്തേയും പ്രാപിക്കുന്നു. ഇവിടെ ത്രിമാത്രാസ്വരൂ
 പമായ പ്രണവംകൊണ്ട് ഏതൊരക്ഷരത്തെയാണോ ഉ
 പാസിക്കാൻ പറഞ്ഞത്, അതു ബ്രഹ്മമാണെന്നു സംശ
 യരഹിതമാണ്. അതിനാൽ അക്ഷരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാ
 ചകമായാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്.

സു:—ഘോര ഉത്തരേഭ്യഃ. 14

ശബ്ദായം:—ഘോരഃ=ഉക്തപ്രകരണത്തിൽ ഘോര
 ശബ്ദംകൊണ്ട് ഏതൊരു ജ്ഞേയതത്വത്തെയാണോ നി
 ദ്രേശിച്ചിരിക്കുന്നത്, അതു ബ്രഹ്മമാണ്. ഉത്തരേഭ്യഃ=
 എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതിനുശേഷം ഉപയോഗിച്ച ശ
 ബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടത്ര വ്യക്തമാകുന്നു.

സാരം:—ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു,
 “അഥ യദിദമസ്തിൻ ബ്രഹ്മപുരേ ഘോരം പുണ്യരീകം
 വേശ്ണു ഘോരോസ്തിന്നന്തരാകാശഃ തസ്തിൻ യന്തേസ്തദന്വേ
 ഷ്ടവ്യം തദോ വ വിജിജ്ഞാസിതവ്യം” എന്നു്. അതായ
 ത്, ‘ബ്രഹ്മനഗരമാകുന്ന മനുഷ്യശരീരത്തിൽ, താമരയു

ടെ ആകൃതിയിലുള്ള ഒരു ഗൃഹമുണ്ടു്. ഹൃദയമെന്നർത്ഥം. അതിനുള്ളിൽ അതിസൂക്ഷ്മമായ ആകാശമുണ്ടു്. അതിനുള്ളിൽ യാതൊരു വസ്തുവുണ്ടോ അതിനെ അന്വേഷിക്കാനും അറിയാനും ശ്രമിക്കു്. ഈ വസ്തുനത്തിൽ ഏതൊരു തത്വത്തെ ജ്ഞാതവ്യമായി വ്യപദേശിച്ചിരിക്കുന്നുവോ, 'ദേഹര'ശബ്ദത്താൽ ലക്ഷ്യസ്വപത്രപേണ പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ട ആ തത്വം ബ്രഹ്മമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല. മാത്രമല്ല, അതേ പ്രകരണത്തിൽ മേലോട്ടു പറഞ്ഞുപോവുമ്പോൾ ഇതിനുള്ളിൽ എല്ലാ ബ്രഹ്മാണുങ്ങളും ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. കൂടാതെ ഈ ആത്മാവു് എല്ലാ പാപങ്ങളിൽനിന്നും, ജരാമരണങ്ങളിൽനിന്നും, അതീതവും, ദുഃഖരഹിതവും, ക്ഷുൽപിപാസാവജ്ജിതവും, സത്യകാമവും, സത്യസങ്കല്പവുമാണെന്നുകൂടി പറയുന്നുണ്ടു്. അവസാനമായി എന്നാൽ പറയപ്പെട്ട ഈ ആത്മാവു് അമൃതവും, അഭയവും, 'ബ്രഹ്മ'വുമാണു്. ഇതിന്റെ പേരാണ് സത്യമെന്നു് ഇത്രയും പറഞ്ഞതിൽനിന്നു ദേഹരശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥം 'ബ്രഹ്മ'മെന്നാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—ഗതിശബ്ദാഭ്യാം തഥാ ദൃഷ്ടം ലിംഗം ച.15

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഗതിശബ്ദാഭ്യാം=ബ്രഹ്മത്തിൽ ഗതിവസ്തുനംകൊണ്ടും, ബ്രഹ്മവാചകശബ്ദമുള്ളതുകൊണ്ടും. തഥാ ദൃഷ്ടം ച=ഇപ്രകാരം മറ്റു ശ്രുതികളിലും വസ്തുനംകാണുന്നതുകൊണ്ടും. ലിംഗം=ഈ വസ്തുനത്തിലും വന്നുചേർന്ന അർത്ഥം ബ്രഹ്മമെന്നുതന്നെ. അതിനാൽ ദേഹരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണു്.

സാരം: — “ഇമാഃ സർവ്വഃ പ്രജാ അഹരഹശ്ചക്ലന്ത്യ
 ഏതം ബ്രഹ്മലോകം ന വിനന്ത്യന്തതേന ഹി പ്രത്യുധഃ”
 എന്ന ചോദനോദ്യോഹരിഷന്മന്ത്രമാണു് ഇവിടെ ചർച്ചാ
 വിഷയമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. ‘ഈ ജീവിസമുദായം മുഴുവ
 നും പ്രതിദിനം സൃഷ്ടിപ്പികാലത്തു ബ്രഹ്മലോകത്തു പോ
 വുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അസത്യത്തിന്റെ ആചരണം ഹേതു
 വായിട്ടതിനെ അറിയുന്നില്ല.’ എന്ന പ്രസ്തുത മന്ത്രാർത്ഥ
 ത്തിൽ പ്രതിദിനം ബ്രഹ്മലോകത്തു പോകുന്നു എന്നതു
 ഗതിവണ്ണനമാണു്. ‘ദേഹ’ശബ്ദത്തിന്നു ബ്രഹ്മലോക
 മെന്നുള്ള കല്പന ബ്രഹ്മവാചകവുമാണു്. ഈ രണ്ടു കാര
 ണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദേഹശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു
 വ്യക്തമാവുന്നു. ഇതിന്നുപുറമേ വേറെയും ഇതുപോലുള്ള
 വണ്ണനങ്ങളുണ്ടു്, “സതാ സോമ്യ തദാ സന്ധനോ ഭവ
 തി.” “ഹേ സോമ്യ! സൃഷ്ടിപ്രവസ്ഥയിൽ ജീവൻ ബ്രഹ്മ
 ത്തോടു കൂടിച്ചേരുന്നു’ എന്നിങ്ങനെ. ഈവക കാരണ
 ങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദേഹശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു സ
 വിദിതമാവുന്നു.

സു:— ധൃതേശ്വ മഹിജ്ഞോസ്യംസ്തിന്നപലണ്യേ. 16

ശബ്ദാർത്ഥം:— ധൃതേഃ ച=ഈ ദേഹത്തിൽ എല്ലാ
 ലോകങ്ങളുടേയും ധാരണകർമ്മത്തെപ്പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊ
 ണ്ടും. അസ്യ=ഇതിന്റെ. മഹിജ്ഞേ=എല്ലാ ലോകങ്ങളേ
 യും ധരിക്കാൻ കഴിയുന്നു എന്ന മഹിമയുടെ വ്യാപ്തി. അ
 സ്തിൻ=പരബ്രഹ്മത്തിൽ മാത്രം ഉണ്ടാകാവുന്നതാണെന്ന
 തുകൊണ്ടും. ഉപലണ്യേ=മറ്റു ശ്രുതികളിലും ഈ തത്വം
 കാണുന്നതുകൊണ്ടും ദേഹശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാകുന്നു.

സാരം:—“അഥ യ ആത്മാ സ സേതുദ്വീപൃതിരേ ഷാം ലോകാനാം” ഈ ആത്മാവു് എല്ലാ ലോകങ്ങളുടേയും ധാരണത്തിന്റെ അതിർത്തിയാകുന്നു എന്നിങ്ങനെ. മാനന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഹേരശബ്ദക്ഷ്യമായ ആത്മാവിൽ എല്ലാ ലോകങ്ങളുടെ ധാരണസ്വരൂപമായ ശക്തിയെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ഹേരശബ്ദം പരമാത്മവാചകംതന്നെ എന്നു നിസ്സംശയം പറയാം. പോരൈകിൽ വേറെയും ശ്രുതികളിൽ ഇതേ ആശയത്തെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. “ഏതസ്യ വാ അക്ഷരസ്യ പ്രശാസനേ ഗാർഗ്ഗി! സൂർയാചന്ദ്രമസൗ വിധൃതൗ തിഷ്ഠതഃ” “അല്ലേ ഗാർഗ്ഗി! അക്ഷരമാകുന്ന ഈ പരമാത്മാവിന്റെ ശാസനയ്ക്കു വിധേയന്മാരായിട്ടു് ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ ലോകങ്ങളെ ധരിക്കുന്നു” എന്നിങ്ങനെ. ഇതിന്നുപുറമെ “ഏഷ സ ദ്വേഷപര ഏഷ ഭൂതാധിപതിരേഷ ഭൂതപാല ഏഷ സേതുദ്വീധാരണ ഏഷാം ലോകാനാമസംഭേദായ” എന്നുകൂടി പറയുന്നു. അതായതു് ഇതു് എല്ലാറ്റിനും ഈശ്വരനാണു്; ഇതു് എല്ലാ പ്രാണികളുടേയും അധിപതിയാണു്; ഇതു് എല്ലാ ജീവികളുടേയും പാലകനും, പോഷകനുമാണു്. ഈ എല്ലാ ലോകങ്ങളുടേയും വിധാരണത്തിന്റെ അതിർത്തിയാണു്. പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരനൊഴിച്ചു മറ്റാർക്കും ഈ വിശേഷണങ്ങൾ യോജിക്കാൻ വയ്യാത്തതാണല്ലോ. അതിനാൽ ഇവിടെ ഹേരശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നതിന്നു സംശയമുണ്ടാവാൻ വയ്യ.

സു:—പ്രസിലേതു. 17

ശബ്ദാത്മം:—പ്രസിലേ: ച=പ്രസിലികൊണ്ടും—
അതായത് ആകാശശബ്ദം പരമാത്മാവ് എന്ന അർത്ഥം
ത്തിൽ പ്രസിലിയുള്ളതായതുകൊണ്ടും—ദേഹശബ്ദം ബ്ര
ഹ്മവാചകമാണ്.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ പലേടത്തും ആകാശശബ്ദം
ബ്രഹ്മവാചകമായുപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ആ
കാശശബ്ദം പരമാത്മാവെന്നർത്ഥത്തിൽ പ്രസിലവുമാ
ണ്. “കോ ഹ്യേവാന്ത്യാൽ കഃ പ്രാഞ്ചാൽ യദേഷ ആ
കാശ ആനന്ദാ ന സ്യാൽ.” ഈ ആകാശം (പരമാ
ത്മാവ്) ആനന്ദമയമല്ലെങ്കിൽ ആരാണ് ജീവിക്കുന്നത്?
“സച്ഛാണി ഹ വാ ഇമാവി ഭൂതാന്ത്യാകാശാദേവ സമുൽ
പദ്യന്തേ.” ഈ എല്ലാ ജീവരാശികളും ആകാശത്തിൽ
(പരമാത്മാവിൽ) തിന്നുതന്നെ ഉണ്ടാവുന്നു. എന്നിങ്ങി
നെ പലേടത്തും ശ്രുതികളിൽ ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാ
ചകമായുപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ കാരണമകൊണ്ടും ഇ
വിടെ ദേഹശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണ്.

സു:—ഇതരപരാമർശാൽ സ ഇതി ചേന്നാസംഭ
വാൽ. 18

ശബ്ദാത്മം:—ചേൽ=എന്നാൽ. ഇതരപരാമർശാൽ=
ജീവാത്മാവിന്നു സങ്കേതമാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ട്. സഃ=
ദേഹശബ്ദാത്മം ജീവാത്മാവാണെന്നു പറയുന്നു എങ്കിൽ.
ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല. അസംഭവാൽ=ഇവിടെ പറ
യപ്പെട്ട ലക്ഷണങ്ങൾ ജീവാത്മാവിന്നു യോജിക്കാത്തതു
കൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—മാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു, “സ ബ്രൂയാൽ നാസ്യ ജരയൈതൽ ജീർത്തി ന വധേ നാസ്യ ഹന്ത്യത ഏതൽ സത്യം ബ്രഹ്മപുരമസ്തിൻ കാമാഃ സമാഹിതാ ഏഷ ആത്മാ അപഹതപാപ്മാ വിജരോ വിമൃത്യുവ്വീശോകോ വിജീഘസോപിപാസഃ സത്യകാമസ്സത്യസങ്കല്പോ യഥാ ഘ്യേവേഹ പ്രജാഃ അനപാവിശന്തി യഥാനശാസനം യം യമനമഭികാമാ ഭവന്തി യം ജനപഭം യം ക്ഷേത്രഭാഗം തം തമേവോപജീവന്തി” എന്നു്. അതായതു്—‘ശിഷ്യനോടു് ആചാര്യൻ പറയുകയാണു്. ഈ ശരീരത്തിന്റെ ജരാവസ്ഥകൊണ്ടു് അതു ജീർണ്ണിക്കുന്നില്ല; ഈ ബ്രഹ്മപുരം സത്യമാണു്; ഇതിൽ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും വേണ്ടപോലെ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നുണ്ടു്. ഈ ആത്മാവു് പുണ്യപാപങ്ങളിൽനിന്നും, ജരാമൃത്യുക്കളിൽനിന്നും, ക്ഷുൽപിപാസകളിൽനിന്നും അതീതവും, ശോകരഹിതവും, സത്യകാമവും, സത്യസങ്കല്പവുമാണു്. ഈ ലോകത്തിൽ പ്രജകൾ രാജാവിന്റെ ആജ്ഞയെ പാലിക്കുന്നപോലെ അതാതു വസ്തുക്കളെയും, കാലദേശങ്ങളെയും, നാമരൂപങ്ങളെയും ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അവയെ അനുഭവിച്ചു സുവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു’ എന്നുള്ള ഈ മന്ത്രാർത്ഥംകൊണ്ടു് ജീവാത്മാവിനെയാണുപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു ധരിക്കുന്നവർ ദഹരശബ്ദം ജീവാത്മവാചകമാണെന്നു പറഞ്ഞേക്കാം. എന്നാൽ അതു ശരിയല്ല; പ്രസ്തുതമന്ത്രംകൊണ്ടു് ജീവാത്മാവിനെയല്ല, പരമാത്മാവിനെയാണുപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതു്. സത്യകാമൻ, സത്യസങ്കല്പൻ ഇത്യാദിമഹിമകൾ ജീവാത്മാവിന്നുണ്ടാവാൻ വയ്യാത്തതിനാൽ പരമാത്മാവിനെയാണുപന്യസി

ച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു വ്യക്തമാണു്. അതിനാൽ ഹേരശബ്ദം ജീവാത്മവാചിയാണോ എന്ന സംശയത്തിന്നു പ്രസക്തിയുണ്ടാവുന്നില്ല.

സു: — ഉത്തരാച്ചേദോവിർഭൂതസ്വരൂപസു. 19

ശബ്ദാത്മം: — ചേൽ = എന്നാൽ. ഉത്തരാൽ = അതിനുശേഷമുള്ള മന്ത്രംകൊണ്ടു ഹേരശബ്ദം ജീവാത്മവാചിയാണെന്നു ബോധപ്പെടുന്നു എന്നു പറയുന്നപക്ഷം. തു = ആ അഭിപ്രായം ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ആ വിർഭൂതസ്വരൂപഃ = ആ മന്ത്രത്തിൽ ആരുടെ വർണ്ണനമുണ്ടോ, അതു ശുദ്ധസ്വരൂപത്തിലുള്ള ആത്മാവിന്റേതാണു്.

സാരം: — ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു, “അഥ യ ഏഷ സംപ്രസാദോ അസ്മാൽ ശരീരാൽ സമുത്ഥായ പരം ജ്യോതീരൂപസംപദ്യ സേവന രൂപേണ അഭിനിഷ്ഠദ്യത ഏഷ ആത്മേതി ഹോവാചൈതദ്ദൃതമഭ്യമേതൽ ബ്രഹ്മേതി തസ്യ ഹ വാ ഏതസ്യ ബ്രഹ്മണോ നാമ സത്യം” എന്നു്. അതായതു്, ഈ സംപ്രസാദൻ ഈ ശരീരത്തിൽനിന്നു വിട്ടാൽ പരം ജ്യോതിസ്സിൽ സ്വരൂപാവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഇതു് അമൃതവും, അഭയവും, ബ്രഹ്മവുമാണു്. ഈ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ പേരാണ് സത്യം എന്നു്. ഈ മന്ത്രത്തിൽ സംപ്രസാദശബ്ദംകൊണ്ടു ജീവാത്മാവിനെയാണു് സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ജീവാത്മാവിനുതന്നെ അമൃതത്വവും, അഭയത്വവും, ബ്രഹ്മത്വവും എല്ലാം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു ഹേരശബ്ദം ജീവാത്മവാചിയാവാൻ വിരോധമില്ല എന്നു ശ

ജിജ്ഞാസൻ എങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇതേ മന്ത്രത്തിൽത്തന്നെ തന്റെ ശുദ്ധരൂപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നുള്ളതെങ്ങിനെ ജീവാത്മാവിന്റെ വിശേഷണമാവും? അതു വരാൻ വയ്യല്ലോ. അതിനാൽ ആ ഒരൊറ്റ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ ഹേരശബ്ദം ജീവാത്മാവാചിയാണെന്നും, പരമാത്മാവാചിയാണെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—അന്യാത്മശ്ച പരാമൾഃ. 20

ശബ്ദാത്മം:—പരാമൾഃ ച=ജീവാത്മാവിനു ലക്ഷ്യമാക്കിപ്പെട്ടുവെച്ച സങ്കേതവും. അന്യാത്മം=മറ്റൊരാൾ വശ്യത്തിനുവേണ്ടിയാണു്

സാരം:—വ്യക്തപ്രകരണത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്റെ ലക്ഷ്യസ്വഭാവമായ ശബ്ദപ്രയോഗം ഹേരശബ്ദാത്മത്തെ ജീവാത്മാവാചിയായി ഗ്രഹിക്കാൻവേണ്ടിയല്ല, അതു മറ്റൊരാൾ വശ്യത്തിനുവേണ്ടിയാണു്. പരമാത്മാവിന്റെ യഥാർത്ഥജ്ഞാനമുണ്ടാവുമ്പോഴേ ജീവാത്മാവിനു താദാത്മ്യം കൈവരു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടാണു് അവിടെ ജീവാത്മാവിനെ ആ രൂപത്തിൽ വർണ്ണിച്ചതു്. അതിനാൽ ഹേരശബ്ദം ജീവാത്മാവാചകമല്ല; പരമാത്മാവാചകംതന്നെ.

സു:—അല്ലശ്രുതേരിതി ചേതദക്തം. 21

ശബ്ദാത്മം:—അല്ലശ്രുതേഃ=ശ്രുതികളിൽ അല്ലമായിട്ടേ ഹേരശബ്ദം ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളൂ എന്നുള്ളതു ജീവാത്മാവാചകമാണു്. ഇതി ചേൽ=എന്നാണിപ്രായമെ

ങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. തൽ ഉക്തം=അതു പറയപ്പെട്ടിട്ടും ഉണ്ടു്.

സാരം:—ദേഹശബ്ദം വളരെ കുറച്ച മാത്രമേ ശ്രുതികളിൽ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു പ്രസ്തുത ശബ്ദം പരമാത്മവാചകമാവാൻ വയ്യ. പരമാത്മവാചകമായിരുന്നു എങ്കിൽ ശ്രുതികളിൽ പലേടത്തും അതിന്റെ ഉപയോഗം വേണ്ടിവരുമായിരുന്നു. അങ്ങിനെ സംഭവിച്ചിട്ടില്ലാത്തതുകൊണ്ടു ജീവാത്മവാചകമാവാനേ വഴിയുള്ളൂ എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. ഈ വാദത്തിന്നു് ഇതിനു മുന്പുതന്നെ രണ്ടാംപാദം ഏഴാംസ്കന്ദംകൊണ്ടു മറുപടി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പറഞ്ഞതിനെത്തന്നെ വീണ്ടും ആവർത്തിച്ചു പറയേണ്ട ആവശ്യമില്ലാത്തതുകൊണ്ടിവിടെ പറയുന്നില്ല. അതിനാൽ ദേഹശബ്ദം ജീവാത്മവാചകമല്ല; പരമാത്മവാചകംതന്നെ.

സൂ:—അനുകൃതേസ്തസ്യ ച. 22

ശബ്ദാർത്ഥം:—തസ്യ=ജീവാത്മാവിന്റെ. അനുകൃതഃ ച=അനുകരണംകൊണ്ടും.

സാരം:—മനുഷ്യന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ വലുപ്പം കരു പെരുവിരൽ പുറംകൈകൾ കൂടുതലുണ്ടാവാൻ വയ്യ. എന്നാൽ ജീവാത്മാവോടുകൂടി പരമാത്മാവു പ്രവേശിച്ച ധിവാസിക്കുന്നു എന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്, “ഋതം പിബന്തേ സുകൃതസ്യ ലോകേ ഗൃഹാം പ്രവിഷ്ണുത പരമേ പരാലേ” എന്നിങ്ങനെ. അതായതു ‘സുകൃതത്തിന്റെ ഫലമായ മനുഷ്യശരീരത്തിൽ പരമപുരുഷനായ

ഈശ്വരന്റെ ആവാസസ്ഥാനമായ ഹൃദയാകാശത്തിനു ജ്ജിതം ബുദ്ധിസ്വരൂപമായ ഗുഹയിൽ നിശ്ശബ്ദനാരായി സത്യത്തെ പാനംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന രണ്ടാളുകളുണ്ടു്” എന്നു്. ഇവിടെ രണ്ടാളുകളെന്നതിനു ജീവാത്മാവെന്നും, പരമാത്മാവെന്നുമാണു് വിവക്ഷ. “തൽ സൃഷ്ടാ തദേവാനപ്രാവിശൽ.” പരമാത്മാവു ജഡമായ ജഗൽ ഗോളത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു ജീവാത്മാവോടുകൂടി അതിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഇങ്ങിനെ പലേടത്തും ശ്രുതികളിൽ പരമാത്മാവിനു ജീവാത്മാവിന്റെ അനുകരണത്തെ പ്രഖ്യാപിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടും, പരമാത്മാവിനു് അല്പപരിമാണം കല്പിക്കുന്നതു തെറ്റല്ല. ഈ അഭിപ്രായത്തെ ഉള്ളിൽ വെച്ചുകൊണ്ടു ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെ ‘അണോരണീയാൻ’ അണുവിൽവെച്ചു് അണു അല്ലെങ്കിൽ ചെറുതിൽവെച്ചു ചെറുതെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അങ്ങിനെതന്നെ ‘മഹതോ മഹീയാൻ’ വലുതിൽവെച്ചു വലുതെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഈവക ന്യായങ്ങളെക്കൊണ്ടും ദേഹരശ്മി പരമാത്മാവാചകമാവാൻ വിരോധമില്ല.

സു:—അപി ച സൂയുതേ. 23

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപി ച=അത്രയല്ല; ഇതിനൊക്കെ പരാമെ. സൂയുതേ=സ്മൃതിയിലും പറയുന്നു.

സാരം:—പരബ്രഹ്മമാകുന്ന പരമേശ്വരൻ എല്ലാ ജീവികളുടേയും ഹൃദയാന്തർഗതത്വധിവാസിക്കുന്നു എന്നും, അണുവിൽവെച്ചുണവാണെന്നും സ്മൃതിയിലും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. “സർവ്വസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിഷ്ടുഃ, ഈശ്വരഃ സർവ്വഭൂതാനാം ഹൃദേശേജ്ജന തിഷ്ഠതി,

അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷു വിഭക്തമിവ ച സ്ഥിതം, അ
 ന്നോരണീയാംസം” ഇത്യാദി. ഇപ്രകാരമുള്ള വർണ്ണന
 ണ്ടി അസംഖ്യമുള്ളതുകൊണ്ടു പരമപുരുഷനായ ഈശ്വ
 രനെ സ്ഥാനകല്പനയെ അനുസരിച്ചു ചെറുതായി വർണ്ണി
 ക്കുന്നു എന്നുള്ളതുചിതംതന്നെ. അതിനാൽ ഓരോ
 ബ്ധം പരമാത്മവാചകംതന്നെ; ജീവാത്മവാചകമല്ല.

സു:—ശബ്ദാവേ പ്രമിതഃ. 24

ശബ്ദാത്മം:—ശബ്ദാൽ ഏവ = ഉക്തപ്രകരണത്തി
 ലെ ശബ്ദംകൊണ്ടുതന്നെ പ്രമിതഃ=അളവു കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു: “അംഗുഷ്ഠ
 മാത്രഃ പുരുഷഃ മദ്ധ്യേ ആത്മനി തിഷ്ഠതി” എന്നും “അം
 ഗുഷ്ഠമാത്രഃ പുരുഷോ ജ്യോതിരിവാധ്യമകഃ. ഈശാനോ ഭൂത
 ഭ്യേസ്യ സ ഏവാദ്യ സ ഉ ശ്വഃ” എന്നും പറയുന്നു. അതാ
 യതു് അംഗുഷ്ഠമാത്രനായ പുരുഷൻ (പരമാത്മാവു്) ശരീ
 രമദ്ധ്യത്തിൽ അധിവസിക്കുന്നു. ഭൂതഭാവികളുടെ അധി
 പതിയായി പുകയില്ലാത്ത തേജസ്സന്നപോലുള്ള പുരു
 ഷൻ (പരമാത്മാവു്) പെരുവീരഭോജംമാത്രം വലുപ്പമു
 ള്ളതാണു്. ഇന്നും നാളെയും സ്ഥിരമായുള്ളതു് അതുമാ
 ത്രമാണു് എന്നു്. ഇതിൽ അംഗുഷ്ഠമാത്രപരിമാണത്വം
 പറഞ്ഞതു പരമാത്മാവിനാണു്. മാറ്റു വിശേഷണങ്ങ
 ലെക്കൊണ്ടു് അതു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ ഓ
 റോരോബ്ധം പരമാത്മവാചകംതന്നെ എന്നു വ്യക്തമാ
 വുന്നു.

സു:—ഏവേപേക്ഷയാ തു മനുഷ്യാധികാരതപാൽ.

ശബ്ദാത്മം:—തു=എന്നാൽ. ഹൃദി=ഹൃദയത്തിൽ. അപേക്ഷയാ=അപേക്ഷകൊണ്ടും. മനുഷ്യാധികാരതപാൽ =മനുഷ്യാധികാരതപംകൊണ്ടും അംഗുഷ്ഠമാത്രപ്രമിതനായി കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്ക് അധികാരി മനുഷ്യനാണ്. വിശേഷബുദ്ധിയോ വിവേകമോ ഇല്ലാത്ത തിര്യകജീവികൾക്കതിനെ അറിയാനും പ്രവർത്തിക്കാനും സാധ്യമല്ല. ഒരു മനുഷ്യൻ ഏതെല്ലാം യോനികളിൽ എത്രയൊക്കെ ജനിച്ചു മരിക്കേണ്ടിവന്നാലും അപ്പോഴൊന്നും പരമാത്മാവായ ഈശ്വരനെ അറിയാനോ സേവിക്കാനോ പ്രാപിക്കാനോ സാധിക്കുന്നില്ല. മനുഷ്യശരീരം കിട്ടുമ്പോൾ മാത്രമാണ് ഈശ്വരകാരുണ്യത്താൽ ധർമ്മികജീവിതവും സൽസംഗവും വേദാന്താത്മ്യസമുചൈകൈ സാധിക്കുന്നത്. അതൊക്കെ സാധിക്കുമ്പോഴാണ് ഹൃദയാന്തർഗ്ഗതനായ ഈശ്വരനെ അറിയാനും സേവിക്കാനും സാക്ഷാൽക്കരിക്കാനും പ്രാപിക്കാനും കഴിയുന്നത്. മനുഷ്യഹൃദയമാകട്ടെ അംഗുഷ്ഠമാത്രപരിമിതവുമാണ്. ബ്രഹ്മവിദ്യയധികാരിയായ മനുഷ്യന്റേയും, മനുഷ്യന്റെ ഹൃദയത്തിന്റേയും പ്രാധാന്യത്തെ മുൻനിർത്തിയാണ് പരമാത്മാവും സർവ്വത്രവ്യാപ്തിഹേതുവായിട്ടു പരിച്ഛിന്നനുമായ പരമപുരുഷനെ ശ്രുതികൾ അംഗുഷ്ഠമാത്രപ്രമിതനായി വർണ്ണിക്കുന്നത്.

സൂ:—തദുപയുപി ബാദരായണഃ സംഭവാൽ. 26

ശബ്ദാത്മം:—ബാദരായണഃ=ബാദരായണാചാര്യൻ (വ്യാസമഹർഷി). തദുപരി അപി=മനുഷ്യർക്കുപരിയായ

ദേവോദികരക്ഷം. സംഭവാൽ=സംഭവിക്കാവുന്നതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിന്നധികാരമുണ്ടെന്നു പറയുന്നു.

സാരം:—മനുഷ്യർക്കു താഴെയുള്ള പക്ഷിമൃഗാദികൾക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കധികാരമില്ലെന്നു പറഞ്ഞമാതിരി മനുഷ്യർക്കുപരിയായ ദേവോദികരക്ഷം സ്ഥൂലശരീരമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിന്നധികാരമില്ലെന്നു പറയാറുണ്ടു് ചില ആചാര്യന്മാർ. എന്നാൽ ഖാദരായണാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ദേവന്മാർക്കും, ഉപദേവന്മാർക്കും ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുണ്ടാവാൻ വിരോധമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സ്ഥൂലശരീരമില്ലെന്നു കറവാണല്ലോ ദേവന്മാർക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കധികാരമില്ലെന്നു പറയാൻ കാണിക്കുന്ന കാരണം. സ്ഥൂലശരീരംകൊണ്ടല്ല; സൂക്ഷ്മശരീരംകൊണ്ടാണു് ജ്ഞാനം സ്വപാദിക്കുന്നതു്. അതു് അവർക്കുണ്ടുതാനും. സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ ശുദ്ധിക്കു സ്ഥൂലശരീരത്തിന്റെ കർമ്മം ആവശ്യമാണു്. എന്നാൽ സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ സൂക്ഷ്മശരീരം നിർമ്മലമാണെങ്കിൽ അവർക്കു ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുണ്ടാവാം; മുക്തന്മാരുമാവാം എന്നാൽ സർവ്വസാധാരണമായി അങ്ങിനെ സംഭവിക്കാറില്ല. സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മങ്ങളാകുന്ന രണ്ടു ശരീരങ്ങൾ സ്വതന്ത്രങ്ങളായിട്ടുണ്ടായിട്ടും എല്ലാ മനുഷ്യർക്കും ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുണ്ടാവാറില്ലല്ലോ. ഒല്ലഭം ചിലക്കല്ലേ സാധിക്കാറുള്ളു. ഇതുപോലെ എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുണ്ടാവാറില്ലെങ്കിലും അഹരതയുള്ളവർക്കുണ്ടായിക്കൂടാത്തതു്. പക്ഷേ അങ്ങിനെയുള്ളവർ ചുരുങ്ങുന്നു എന്നുമാത്രം.

സു:—വിരോധഃ കർമ്മബീതി ചേന്നാനേകപ്രതി പത്തേദ്ദുർനാൽ. 27

ശബ്ദാർത്ഥം:—കർമ്മണി=ദേവന്മാർക്കു മനുഷ്യാദികളെപ്പോലെ ശരീരധാരിത്വം കല്പിച്ചാൽ യജ്ഞാദികർമ്മത്തിൽ. വിരോധഃ = വിരോധം സംഭവിക്കും. ഇതിചേൽ ന=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. അന്തഃകപ്രതിപത്തേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ദേവാദികൾക്കു് കരേ സമയത്തു് അന്തഃകസ്വരൂപത്തിൽ പ്രകാശിക്കാൻ കഴിയുമെന്നു്. ദർശനാൽ=ശ്രുതിയിലും ശാസ്ത്രങ്ങളിലും കാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ദേവന്മാർ മനുഷ്യരുടെ മാതിരി പ്രത്യേക ശരീരധാരികളാണെന്നു ധരിക്കുന്നപക്ഷം യജ്ഞാദികർമ്മങ്ങളിൽ അവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യമുണ്ടെന്നു നിദ്ദേശത്തിനു വിരോധം സംഭവിക്കും. കരേ ദേവനെ അധികരിച്ചു് കരേ സമയത്തുതന്നെ പല സ്ഥലത്തും പല യജ്ഞങ്ങളും നടക്കുന്നുവെന്നു വരുമ്പോൾ കരാൾതന്നെ പല സ്ഥലത്തും കരേ സമയത്തു് എങ്ങിനെ സന്നിധാനം ചെയ്യും? അപ്പോൾ ചിലേടത്തു പോവുന്നു; മിലേടത്തു പോവുന്നില്ലെന്നു പറയേണ്ടിവരും. അതു യുക്തിക്കും ശ്രുതിക്കും വിരുദ്ധമാണു്. അതിനാൽ ദേവന്മാർ പ്രത്യേകസ്വരൂപികളല്ല; സർവ്വവ്യാപകസ്വരൂപന്മാരാണെന്നു ധരിക്കുന്നതായിരിക്കും നല്ലതു് എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. കാരണം, ദേവന്മാർക്കു യോഗികളെന്നപോലെ കരേ സമയത്തു് അന്തഃകം സ്വരൂപത്തിൽ പല സ്ഥലത്തും പ്രകാശിക്കാൻ കഴിയുമെന്നു ശ്രുതികളും ശാസ്ത്രങ്ങളും നിദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ഈ വിഷയം പറയാനിടയാവുന്നുണ്ടു്, ശാകല്യനും യാ

ജ്ഞവൽക്യനും തമ്മിലുള്ള സംവാദത്തിൽ. ശാകല്യൻ യാജ്ഞവൽക്യനോടു ചോദിക്കുകയാണു്, ദേവന്മാർ ഏതു യാണെന്നു്. യാജ്ഞവൽക്യൻ ആദ്യം മുന്തൂറിയെന്നു നും, പിന്നെ മൂവായിരത്തിമൂന്നെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. പിന്നെയും ശാകല്യൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ യാജ്ഞവൽക്യൻ നിസ്സംശയരൂപേണ മുപ്പത്തിമൂന്നെന്നു പറയുന്നു. വീണ്ടും വീണ്ടും ശാകല്യൻ ചോദിക്കുമ്പോൾ യാജ്ഞവൽക്യൻ ദേവന്മാർ പ്രഭാവശാലികളാണെന്നും അവർക്കു് ഒരേ സമയത്തു് അനവധി സ്വരൂപത്തിൽ പല സ്ഥലത്തും പ്രകാശിക്കാൻ കഴിയുമെന്നുമാണു് പറയുന്നതു്. ഇങ്ങിനെ ശ്രുതി ദേവന്മാർക്കു് അനവധി സ്വരൂപത്തെ ധരിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന തത്വത്തെ വെളിവാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. യോഗികളിലും ഇങ്ങിനെയുള്ള ശക്തി കാണാറുണ്ടു്. അതിനാൽ യാതൊരു വിരോധവും സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സൂ:—ശബ്ദ ഇതി ചേന്നാതഃ പ്രഭവാൽ പ്രത്യക്ഷാനുമാനാഭ്യം. 28

ശബ്ദാന്തരം:—ശബ്ദം=ദേവന്മാർ ശരീരധാരികളാണെന്നു ധരിക്കുന്നപക്ഷം വൈദികശബ്ദത്തിന്നു വിരോധം സംഭവിക്കും. ഇതി ചേൽ ന=എന്നാണെന്നകിൽ അതു ശരിയല്ല. അതഃ പ്രഭവാൽ=അതേ വേദോക്തശബ്ദംകൊണ്ടുതന്നെ. ദേവാദികളുടെ ഉൽപത്തിയെ കല്പവണ്ണനത്തിൽ. പ്രത്യക്ഷാനുമാനാഭ്യം=പ്രത്യക്ഷമായ വേദപ്രമാണംകൊണ്ടും, അനുമാനപ്രമാണംകൊണ്ടും ബോധിക്കാൻ കഴിയും.

സാരം:—ദേവന്മാർക്കു് അനേകശരീരധാരണശക്തിയുണ്ടെന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ടു് യജ്ഞാദികർമ്മങ്ങൾക്കു വിരോധം സംഭവിക്കുന്നില്ല എന്നതു ശരിതന്നെ. എന്നാൽ അങ്ങിനെ പറയുന്നതുകൊണ്ടു് നിത്യമായ വേദോക്തശബ്ദത്തിന്നു വിരോധം സംഭവിക്കുന്നു. എങ്ങിനെയെന്നാൽ, ശരീരധാരിയാണെന്നു ബോധിക്കുമ്പോൾ ജനനമരണങ്ങളുണ്ടെന്നും ബോധിക്കണം. അങ്ങിനെ വരുമ്പോൾ അവർ നിത്യന്മാരല്ലെന്നു വരും. അപ്പോൾ നിത്യമായ വൈദികശബ്ദത്തിന്നു് അവരുടെ നാമരൂപങ്ങളോടുള്ള സംബന്ധം ഇല്ലാതായിത്തീരും എന്നു സംശയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, കല്പത്തിന്റെ ആദിയിൽ ദേവാദികളുടെ ഉൽപ്പത്തിയുടെ വർണ്ണനമുണ്ടു്. അതിൽ ഏതേതു് ഐശ്വര്യവും രൂപവുമുള്ള ദേവനു് എന്തെന്തു പേരാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ വേദോക്തശബ്ദംതന്നെ കാരോ ദേവന്റെയും ഐശ്വര്യത്തേയും, സ്വരൂപത്തേയും, പേരിനേയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതു് ഒരു കല്പത്തിലേയ്ക്കു മാത്രമുള്ള കല്പനയല്ല; എല്ലാ കല്പങ്ങളിലേയ്ക്കുംകൂടിയാണു്. ഈ വർത്തമാനകല്പത്തിലും അത്രയും ദേവന്മാർ അതേ ഐശ്വര്യത്തോടും, സ്വരൂപത്തോടും പേരോടുംകൂടി ഉല്പന്നന്മാരായിട്ടുണ്ടു്. ഇതിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നു, കാരോ കല്പത്തിലും ദേവന്മാർ മാറുമെന്നും എന്നാൽ അവരുടെ നാമരൂപൈശ്വര്യങ്ങൾക്കു മാറാമില്ല എന്നും. അപ്പോൾ ദേവന്മാരെന്നതു് ഒർ പദവിയാണു് അതു കിട്ടിയാൽ കല്പകാലംമുഴുവൻ നില്ക്കും. കല്പാന്തരത്തിൽ ജീ

വന്മാർ മാറും. എന്നാലും സ്ഥാനത്തിനും പദവിക്കും മാറാതെ മാറ്റില്ലതാനും. ഇതു ശ്രുതിയിലും സ്മൃതിയിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ശ്രുതിസ്മൃതിപ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കാനും കഴിയും. ഉദാഹരണത്തിനും തൈത്തിരീയബ്രാഹ്മണത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നുണ്ട്: “സ ഭൂരിതി വ്യാഹരൽ സ ഭൂമിമസ്യജത.” “സ ഭൂവരിതി വ്യാഹരൽ, സോന്തരിക്ഷമസ്യജത.” അതായത്, അദ്ദേഹം ഭൂവനം മനസ്സിൽ വ്യാഹരിച്ചു. അനന്തരം ഭൂമിയെ സൃഷ്ടിച്ചു. അദ്ദേഹം ഭൂവ എന്നു മനസ്സിൽ പറഞ്ഞു. അനന്തരം അന്തരിക്ഷത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു. ഇവിടെ സൃഷ്ടിക്കു മുന്പുതന്നെ നാമകരണം ചെയ്യുന്നത് അവയുടെ നാമരൂപങ്ങൾ നിത്യങ്ങളാണെന്നുള്ളതു കൊണ്ടാണല്ലോ. ഇതുപോലെ മനുസ്മൃതിയിലും,

“സദ്യേഷാം തു സ നാമാനി
കർമ്മാണി ച പൃഥക് പൃഥക്,
വേദഗബ്ജേഭ്യ ഏവാദൈ
പൃഥക് സംസ്ഥാശ്ച നിർമ്മമേ.”

എന്നു പറയുന്നു. അതായതു സൃഷ്ടികർത്താവായ പരമാത്മാവു സൃഷ്ടിക്കു മുന്പുതന്നെ അവരുടെ എല്ലാവരുടേയും പേരുകളേയും, കർമ്മങ്ങളേയും, സ്ഥാനങ്ങളേയും വേദഗബ്ജങ്ങൾക്കനുസരിച്ചു രൂപീകരിച്ചു. ഇതിൽനിന്നു ദേവന്മാർ ജനനമരണങ്ങളോടുകൂടിയവരാണെന്നും, എന്നാൽ ദേവതപമാകുന്ന പദവി നിത്യമാണെന്നും വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടല്ലോ.

സു:—അത ഏവ ച നിത്യതപം. 29

ശബ്ദാത്മം:—അതഃ ഏവ=ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ. നിത്യതപം ച=വേദത്തിനു നിത്യതപവും സിലമാവുന്നുണ്ടല്ലോ.

സാരം:—സൃഷ്ടികർത്താവായ പരമേശ്വരൻ വൈദികശബ്ദങ്ങളെ അനുസരിച്ചാണ് എല്ലാ ലോകങ്ങളെയും സൃഷ്ടിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ടു വേദങ്ങൾക്കു നിത്യതപം സ്വതസ്സിലമായിത്തീരുന്നു. എന്നാൽ പ്രത്യേകകല്പങ്ങളിൽ വേദങ്ങളെപ്പോലും പുതുക്കി സൃഷ്ടിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിവിടെ പറഞ്ഞിട്ടില്ല.

സു:—സമാനനാമരൂപതപാച്ചാവൃത്താവപ്യവീരോ
യോ ദർശനാൽ സ്മൃതേശ്വ. 30

ശബ്ദാത്മം:—ച=അങ്ങിനെതന്നെ. സമാനനാമരൂപതപാൽ=കല്പാന്തരങ്ങളിലും ദേവാദികൾക്കു തുല്യനാമരൂപതപംഹേതുവായി. ആവൃത്തേ=പുനരാവൃത്തിയിലും. അവിരോധഃ=വിരോധം സംഭവിക്കുന്നില്ല. ദർശനാൽ=ശ്രുതിയിൽനിന്നും. സ്മൃതേഃ ച=സ്മൃതിയിൽനിന്നും ഇതു ബോധിക്കാൻ കഴിയുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—ജഗദേതരീൽ പറയുന്നു: “സൂർയാചന്ദ്രമസൗ ധാതാ യഥാപൂർവ്വമകല്പയൽ.” അതായത്, ധാതാവു ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരെ ആദ്യത്തെ മാതിരി സൃഷ്ടിച്ചു എന്നു. ശേപതാശ്ചതരോപനിഷത്തിൽ “യോ ബ്രഹ്മണം വിദധാതി പൂർവ്വം, യോ വൈ വേദാംശ്ച പ്രഹിണോതി തസ്മൈ. തം ഹ ദേവമാത്മബുദ്ധിപ്രകാശം മുമുക്ഷുവൈ ശരണമഹം പ്രപദ്യേ” എന്നു പറയുന്നു. അതായ

തും, ആരും ആദ്യം ബ്രഹ്മാവിനെ സൃഷ്ടിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിനു വേദങ്ങളെ ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തുവോ, ആത്മബുദ്ധിപ്രകാശകനായ ആ ദേവനെ മോക്ഷേച്ഛിയായ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു എന്ന്. ഇങ്ങിനെ സ്മൃതികളിലും പറയുന്നു. ഉദാഹരണത്തിനു മഹാഭാരതത്തിൽ:—

“തേഷാം യേ യാനി കർമാണി
പ്രാകൃത്യഷ്ട്യാം പ്രതിപേദിരേ
താന്വേവ തേ പ്രപദ്യന്തേ
സൃജ്യമാനഃ പുനഃ പുനഃ.”

എന്നു പറയുന്നു. അതായത്, പൂർവ്വസൃഷ്ടിയിൽ ഒരു ജീവി ഏതൊരു കർമ്മത്തിൽ വ്യാപൃതനായിരുന്നുവോ, പുനഃസൃഷ്ടിയിലും അതേ കർമ്മത്തെത്തന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്ന്. ഇപ്രകാരം ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ വണ്ണനങ്ങളിൽ നിന്നു കല്പംതോറും ദേവാദികൾ മാറുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അവരുടെ സ്ഥാനമാനങ്ങൾക്കോ, നാമരൂപങ്ങൾക്കോ മാറ്റമില്ലെന്നു ധരിക്കാൻ കഴിയുന്നു.

സു:—മലപാദീഷ്വസംഭവാനേധികാരം ജൈമിനി: 31

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജൈമിനി: = ജൈമിനി എന്നു പ്രസിദ്ധനായ ആചാര്യൻ. മലപാദീഷു = മധുവിദ്യ തുടങ്ങിയവയിൽ. അനധികാരം = ദേവാദികൾക്ക് അധികാരമില്ലെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അസംഭവാൽ = എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതു സംഭവിക്കാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ചാനോഗ്രോപനീഷത്തിൽ മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ കന്നമുതൽ പതിനൊന്നു വണ്ഡങ്ങൾ മധുവിദ്യയുടെ പ്രകരണമാണ്. അതിൽ ആദിത്യൻ ദേവന്മാർക്കു സ്വയം മധു കൊടുക്കുന്നതായി പറയുന്നുണ്ട്. മനുഷ്യർക്കു സാധനാനുഷ്ഠാനംകൊണ്ടുമാത്രം കിട്ടാവുന്ന വസ്തു ദേവന്മാർക്കു കന്നം ചെയ്യാതെതന്നെ കിട്ടുന്നു. ഈ കാരണത്താൽ ദേവന്മാർക്കു മധുവിദ്യയുടെ ആവശ്യം നേരിടുന്നില്ല. അതിനാൽ ദേവന്മാർക്കു മധുവിദ്യയിൽ അധികാരമില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ തെറ്റില്ല. അങ്ങിനെതന്നെ സ്വർ്ഗ്ഗാദിലോകങ്ങളിൽ പോലും, അവിടുത്തെ ഭോഗാനുഭവങ്ങളെ അനുഭവിപ്പാനും വേദോക്തങ്ങളായ യജ്ഞങ്ങൾ മുഖേന ദേവന്മാരെ സുകാമോപാസന ചെയ്തെന്നതും മനുഷ്യർക്കു ആവശ്യമുള്ള; ദേവന്മാർക്കാവശ്യമില്ല. അതിനാൽ യജ്ഞാദികൾക്കു മനുഷ്യരാണ് അധികാരികൾ. ദേവന്മാർക്കു യജ്ഞാദികൾക്കധികാരമില്ല. വേദോക്തമായ കർമ്മയോഗത്തിനും, ഉപാസനയ്ക്കും ഏല്പുകാരം ദേവന്മാർക്കധികാരമില്ലയോ അതുപോലെ ബ്രഹ്മവിദ്യയിലും അതായതു ജ്ഞാനയോഗത്തിനും അവർക്കധികാരമില്ല. ഇതാണ് ജൈമിനി ആചാര്യന്റെ വാദം. അദ്ദേഹം സർവ്വമാ ദേവന്മാർക്കു ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിന്നധികാരമില്ലെന്നുതന്നെ സമർത്ഥിക്കുന്നു.

സൂ:—ജ്യോതിഷി ഭാവോച്ച. 32

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജ്യോതിഷി=ജ്യോതിർമ്മയലോകത്തിൽ. ഭാവോൽ ച=ദേവന്മാർക്കു സ്ഥിതിയുള്ളതുകൊണ്ടും യജ്ഞാ

ദികമ്യോഗത്തിനും, ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനും അധികാരമില്ല.

സാരം:—ദേവന്മാർ സ്വതഃവേതന്നെ ജ്യോതിർമ്മയലോകത്തിൽ താമസിക്കുന്നവരാണ്. എല്ലാ ഐശ്വര്യങ്ങളുടേയും പരിപൂർത്തി അവിടെ അവർക്കുണ്ടുതാനും. അപ്പോൾ യജ്ഞാദികമ്ങ്ങളെക്കൊണ്ടോ സകാമോപാസനകൊണ്ടോ അവർക്ക് പുതുതായിട്ടൊന്നും സാധിക്കേണ്ടതായിട്ടില്ല. അതിനാൽ ദേവന്മാർക്കു കമ്ത്തിലും, ഉപാസനയിലും അധികാരമില്ല. കമ്തോപാസനകളിൽ അധികാരമില്ലാത്തവർക്കു ജ്ഞാനത്തിനും അധികാരമുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ദേവാദികൾക്കു ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനാധികാരമില്ല.

സു:—ഭാവം തു ബാദരായണോസ്തി ഹി. 33

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. ബാദരായണഃ=ബാദരായണാചാര്യൻ. യജ്ഞാദികമ്ത്തിലും ബ്രഹ്മവിദ്വയിലും ദേവാദികൾക്കധികാരമുണ്ടെന്നു്. ഭാവം=ബോധിക്കുന്നു. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അസ്തി=ശ്രുതിയിൽ, അവയുടെ അധികാരത്തിന്റെ വസ്തുതമുള്ളതുകൊണ്ടു്.

സാരം:—എന്നാൽ ബാദരായണാചാര്യൻ തന്റെ മതത്തെ ദൃഢതയോടെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു, ദേവന്മാർക്കു യജ്ഞാദികമ്ത്തിലും ബ്രഹ്മവിദ്വയിലും അധികാരമുണ്ടെന്നു്. അതിന്റെ ന്യായം വേദപ്രാമാണ്യതയുമാണു്. ശ്രുതിയിൽ അങ്ങിനെ വസ്തു്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ അവർക്കധികാരമുണ്ടെന്നുതന്നെ പറയണമെന്നാണു് ബാദരാ

യണമതം. “പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജായേയേതി സ ഏതദഗ്നിഹോത്രം മിഥുനമപശ്രൂതം. തദദിതേ സൃഷ്ടേ ജ്ജഹോത്” എന്നു തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണത്തിലും, “ദേവാ വൈ സത്രമാസത” എന്നു തൈത്തിരീയസംഹിതയിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇതുപോലെ മറ്റനേകം ശ്രുതികളിലും ദേവന്മാരുടെ കർമ്മജ്ഞാനാധികാരത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ട്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ “തൽ യോ ദേവാനാം പ്രത്യബുദ്ധ്യത സ ഏവ തദഭവത്” എന്നു പറയുന്നു. ഇതിനൊക്കെ പുറമെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഇന്ദ്രനും, വിരോചനനും വളരെക്കാലം ബ്രഹ്മചര്യവ്രതത്തോടുകൂടി ബ്രഹ്മദേവനെ ശുശ്രൂഷിച്ചുവെന്നും, അതിന്റെ ഫലമായി വളരെ കൊല്ലങ്ങൾക്കുശേഷം അവർക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യ ലഭിച്ചു എന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെയുള്ള പ്രമാണങ്ങളെ മുഴുവൻ നോക്കുമ്പോൾ ദേവാദികൾക്കു കർമ്മജ്ഞാനങ്ങൾക്കധികാരമുണ്ടെന്നാക്കും ബോധിക്കാൻ കഴിയും. അതിനാൽ ദേവാദികൾക്കു കർമ്മത്തിനും ജ്ഞാനത്തിനും അധികാരമുണ്ട്. ദേവനു ബ്രഹ്മവിദ്യയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനവുമുണ്ടാവാം.

സു:—ശുഗസ്യ തനോദരശ്രവണാത്തദാദ്രവണാൽ സൂച്യതേ ഹി. 34

ശബ്ദാർത്ഥം:—തനോദരശ്രവണാൽ = ഹംസമുഖത്തിൽനിന്നു തന്റെ അനാദരവിനെക്കേട്ടിട്ട്. അന്യ= ജാനശ്രുതിരാജാവിന്റെ മനസ്സിൽ ശുക്=ശോകം ഉല്പന്നമായി. തൽ=അതിനുശേഷം ആദ്രവണാൽ=രൈ

കപമുനിയിൽനിന്നു ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി കാടിച്ചെടുത്തു. ഈ കാരണത്താൽ ദൈവകപമുനി അദ്ദേഹത്തെ ശുഭ്രനെനപഹസിച്ച്. ഹി=അതിനാൽ. സൂച്യതേ=ദൈവകപമുനിയുടെ സർവ്വജ്ഞത സ്മരിപ്പിക്കപ്പെട്ടു.

സാരം:—ഈ പ്രകരണത്തിൽ ദൈവകപമഹർഷി ജാനശ്രുതിമഹാരാജാവിനെ ശുഭ്രനെ സംബോധന ചെയ്തപ്പോൾ അദ്ദേഹം ശുഭ്രജാതിയിൽ ജാതനെന്നു അർത്ഥത്തിലല്ല, ശോകത്തിന്റെ പിന്നാലെ കാടുന്നവനെന്നു അർത്ഥത്തിലാണ്. ഈ തത്വം പ്രസ്തുത പ്രകരണത്തെ നിരൂപിക്കുമ്പോൾ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതാണ്.

“ശുഭ്രം ആദ്രവതി ഇതി ശുഭ്രം” ഇതാണ് ശുഭ്രശബ്ദത്തിന്റെ വ്യക്തത. അതായതു വ്യസനത്തിന്റെ പിന്നാലെ പായുന്നവനെന്നർത്ഥം.

മാന്ദോദ്യോപനിഷത്തിലുള്ളതാണ് പ്രസ്തുത പ്രകരണം. അതിനെ വിവരിക്കാം. “ജാനശ്രുതിയെന്നു പ്രസിദ്ധനായൊരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം വളരെ വലിയ ദാനശീലനുമായിരുന്നു. അതിമികടകും പാണ്ഡന്മാർക്കും വിശ്രമിക്കാൻ അനവധി ഘരങ്ങൾ അദ്ദേഹം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ധാരാളം അന്നപാനീയങ്ങളും അവർക്കു ഭക്ഷിക്കാനായി കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം രാത്രി ആഹാരമൊക്കെക്കഴിഞ്ഞു അരമനയിൽ നിലാമുറത്തിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു സംഘം ഹംസങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപരിഭാഗത്തുള്ള ആകാശമണ്ഡലത്തിൽ പറന്നു കൂടി

ക്കാൻ തുടങ്ങി. അതിൽ ഒരു ഹംസം മറൊരു ഹംസത്തോടു പറഞ്ഞു: 'ഏടോ ഹംസമേ, പതുക്കെ പറക്കൂ. മഹാനായ ജാനശ്രുതിരാജാവിന്റെ തേജസ്സ് ഈ ആകാശത്തിൽ വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനെ തൊടേണ്ട. അദ്ദേഹം നിന്നെ ഭസ്മമാക്കും.' ഇതു കേട്ടു മുന്തിൽ പോവുന്ന ഹംസം പറഞ്ഞു: 'ഏടോ സഹോദര! താൻ എന്തൊരു മഹത്വത്തെക്കണ്ടിട്ടാണ് ഈ രാജാവിനെ ഇത്ര വലിയ മഹാനെന്നു മാനിക്കുന്നത്? താനിദ്ദേഹത്തെ ആ വണ്ടിക്കാരൻ റൈകപനോടു തുല്യനായിട്ടോ മറോ കാണുന്നുണ്ടോ?' അപ്പോൾ പിന്നിലെ ഹംസം ചോദിച്ചു: 'റെകപനെന്താ വിശേഷം?' മുനിലുള്ള ഹംസം അതിനു മറുപടി പറഞ്ഞു: 'കാഹോ, റൈകപന്റെ വിശേഷം മനസ്സിലായിട്ടില്ലേ? ഈ ലോകത്തിൽ ഏതൊരു ജീവി എന്തൊരു സല്കൃതം ചെയ്യാലും അതിന്റെയൊക്കെ ഫലം റൈകപനു കിട്ടുന്നു. റൈകപനെന്തറിവുണ്ടോ ആ അരിവു മറുള്ളവർക്കുണ്ടായാൽ അവരും ഇതേ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കും.' ഇപ്രകാരം ഹംസങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സംഭാഷണത്തിൽക്കൂടെ കേൾക്കാനിടവന്ന തന്റെ തുച്ഛതയെക്കുറിച്ചൊർത്തപ്പോൾ രാജാവിനു മനസ്സിൽ വ്യസനമുണ്ടായി. പിന്നെ റൈകപനെക്കുറിച്ചുന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞു അദ്ദേഹത്തിന്റെയടുക്കലേയ്ക്കു വിദ്യാഗ്രഹണത്തിനു പോയി. റൈകപമുനി സർവ്വജ്ഞനായിരുന്നു. അതിനാൽ രാജാവിന്റെ തല്പാലത്തെ മനസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചറിഞ്ഞു. അദ്ദേഹം അടുത്തു വന്ന രാജാവിനെ ശ്രദ്ധയുണ്ടാവാൻവേണ്ടി ഈർഷ്യകൊണ്ടെന്നപോലെ ദൂരത്തുകാറി. അനന്തരം താൻ സർവ്വജ്ഞനാണെന്നു വെളിപ്പെടുത്താൻ അദ്ദേഹം

ത്തെ 'ശുദ്ര'നെന്നു" അപഹസിക്കുകയും ചെയ്തു." ജാനശ്രുതിരാജാവു ക്ഷത്രിയനാണെന്നറിയാതെയല്ല, ദൈകപൻ അദ്ദേഹത്തെ ശുദ്രനെന്നു വിളിച്ചതു്. ശോകത്തിന്നു വശീഭൂതനായി കാടിവന്നവനെന്നർത്ഥത്തിലാണു് അദ്ദേഹം ശുദ്രനെന്നു വിളിച്ചതു്. അതിനാൽ ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു വേദവിദ്യയ്ക്കു ശുദ്രനധികാരമുണ്ടെന്നു വരുന്നില്ല.

സൂ:—ക്ഷത്രിയത്വാവഗതേഷു ഉത്തരത്ര ചൈത്രരഥേന ലിംഗാൽ. 35

ശബ്ദാർത്ഥം:—ക്ഷത്രിയത്വാവഗതേഷു=ജാനശ്രുതി ക്ഷത്രിയനാണെന്ന തത്വം ഉക്തപ്രകരണംകൊണ്ടറിയാൻ കഴിയുന്നതുകൊണ്ടും. ച=അങ്ങനെയെന്നു. ഉത്തരത്ര=വാദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും. ലിംഗാൽ=ക്ഷത്രിയസൂക്തമായ അടയാളംകൊണ്ടും, അദ്ദേഹം ക്ഷത്രിയനാണെന്നു വ്യക്തമാണു്.

സാരം:—ഉക്തപ്രകരണത്തിൽ എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും ജാനശ്രുതി ക്ഷത്രിയനാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. അദ്ദേഹം അനവധി ദാനങ്ങൾ ചെയ്തിരുന്നുവെന്നും പലരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോയി ആഹാരം കഴിച്ചിരുന്നുവെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. ശൌനകനും ചൈത്രരഥനുമായ രണ്ടതിഥികൾ ആഹാരം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു ബ്രഹ്മചാരി ഭിക്ഷയ്ക്കു വന്നു എന്നും മറ്റുമൊക്കെ പ്രസംഗവശാൽ പറയുന്നുണ്ടു്. അതിൽ ശൌനകൻ ബ്രഹ്മണനും ചൈത്രരഥൻ ക്ഷത്രിയനുമായ

ണം. അവർ ശുഭ്രഹത്തിൽ ആചാരം കഴിക്കാൻ കാരണമില്ല. ഇങ്ങനെ അനവധി ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജാനശ്രുതി ക്ഷത്രിയനാണെന്നു തെളിയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ദൈകപൻ അദ്ദേഹത്തെ ശുഭ്രനെന്ന് സംബോധന ചെയ്തതു ജാതിശുഭ്രനെന്ന് അർത്ഥത്തിലല്ല. അതിനാൽ ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു ജാതിശുഭ്രനു വേദവിദ്വൽക്കര്യംകൊണ്ടു തെളിയുന്നില്ല.

സു:—സംസ്കാരപരാമർശാത്തദോവാഭിലാപാച്ച.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംസ്കാരപരാമർശാൽ = ശ്രുതിയിൽ വേദവിദ്വാഗ്രഹണത്തിനുമുമ്പ് ഉപനയനാദിസംസ്കാരങ്ങൾ അവശ്യം ചെയ്തിരിക്കേണ്ടതാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും. ച=അങ്ങനെതന്നെ. തദോവാഭിലാപാൽ=ശുഭ്രനു ഉപനയനാദി സംസ്കാരങ്ങളുടെ അഭാവത്തെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും ജാതിശുഭ്രനു വേദവിദ്വൽക്കര്യംകൊണ്ടു തെളിയുന്നില്ല.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിൽ അവിടവിടെ വേദവിദ്വൽക്കര്യത്തെ അല്പയനസമ്പ്രദായത്തെ കീർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. അവിടെയൊക്കെപ്പറയുന്നു, ആചാര്യൻ ആദ്യം ശിഷ്യനു ഉപനയനാദിസംസ്കാരങ്ങളെ ചെയ്തു വേദവിദ്വൽക്കര്യം ഉപദേശിക്കണമെന്നു. “തേഷാമേവൈതാം ബ്രഹ്മവിദ്വാം വദേത ശിരോവ്രതം വിധിവൽ യൈസ്തു ചീണ്ണം.” “ഉപതാ നേഷ്യേ” “തം ഹോപനിന്ത്യേ” എന്നിങ്ങനെ വേദവിദ്വൽക്കര്യത്തെ പ്രാരംഭത്തിൽ ഉപനയനാദിസംസ്കാരങ്ങൾ അവശ്യം ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇ

തുകൊണ്ടു വ്യക്തമാവുന്നു, ജാതിശൂദ്രനു വേദവിദ്യയ്ക്കു ധികാരമില്ലെന്നു്.

സൂ:—തദഭാവനിർദ്ധാരണേ ച പ്രവൃത്തേഃ. 37

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദഭാവനിർദ്ധാരണേ=ശിഷ്യനിൽ ശൂദ്രത്വഭാവനിശ്ചയത്തിലും. പ്രവൃത്തേഃ ച=പ്രവൃത്തിയിൽ നിന്നും ശൂദ്രനു വേദാഭ്യയനത്തിന്നധികാരമില്ലെന്നു തെളിയുന്നു.

സാരം:—ജാനശ്രുതിയുടേയും, ദൈവകപന്ദരയും കഥയ്ക്കു പുറമെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഇതേ വിഷയത്തെ അധികരിച്ചുതന്നെ മറ്റൊരു കഥയുണ്ടു്. ജാബാലയുടെ പുത്രനായ സത്യകാമൻ എന്ന കുമാരൻ കരിക്കൽ ഗൗതമനെന്നു പേരായ ആചാര്യന്റെ അടുത്തു ചെന്നു് അദ്ദേഹത്തെ ശരണംപ്രാപിച്ചു തന്നെ ബ്രഹ്മചര്യദീക്ഷ വരിപ്പിച്ചു വേദം പഠിപ്പിക്കണമെന്നുപേക്ഷിച്ചു. ഗൗതമൻ കുട്ടിയുടെ വണ്ണനിശ്ചയത്തിനുവേണ്ടി ഗോത്രമെന്തെന്നു ചോദിച്ചു. അതിനു് ആ കുട്ടി വ്യക്തമായ ഭാഷയിൽ ഉത്തരം പറഞ്ഞു, “എന്റെ ഗോത്രമേതാണെന്നറിഞ്ഞുകൂടെ”ന്നു്. അമ്മയോടു ചോദിച്ചപ്പോൾ അമ്മയും അങ്ങിനെയാണു് പറഞ്ഞതെന്നും അതിനാൽ ഗോത്രമറിഞ്ഞുകൂടെന്നും കുട്ടി സ്പഷ്ടമായിപ്പറഞ്ഞു. അവജ്ഞാസൂചകമായ ആ വാക്കു ലജ്ജകൂടാതെ ജനമഭ്യൂത്തിൽവെച്ചു് ഉച്ചത്തിൽപ്പറയാൻ കഴിഞ്ഞതു സത്യത്തിലുള്ള നിഷ്കൊണ്ടാണു്. അതേ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ ആചാര്യൻ ആ കുട്ടിയെ ബ്രാഹ്മണക്കുട്ടിയെന്നു തിരിച്ചറിയുകയും സ്വീകരിച്ചുപഠയിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇങ്ങിനെ ഉപനിഷത്തുകളിൽ അവിടവിടെ കാണുന്ന പല പ്രകരണങ്ങളിൽനിന്നു ജാതിശുദ്രനു വേദവിദ്യാധികാരമില്ലെന്നു തെളിയുന്നു.

സു:—ശ്രവണാധ്യയനാത്മപ്രതിഷേധാൽ സ്മൃതേശ്ച. 38

ശബ്ദാത്മം:—ശ്രവണാധ്യയനാത്മപ്രതിഷേധാൽ=വേദത്തിൽ ശുദ്രനു വേദത്തിന്റെ ശ്രവണവും അധ്യയനവും, അത്മചിന്തനവും പ്രതിഷേധിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും. സ്മൃതേഃ ച=സ്മൃതിയിലും അങ്ങിനെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും ജാതിശുദ്രനു വേദവിദ്യയ്ക്കധികാരമില്ലെന്നു തെളിയുന്നു.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ശുദ്രനു വേദശ്രവണവും വേദാധ്യയനവും വേദാത്മചിന്തനവും നിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ട്. “ഏതൽ ശൂശാനം യൽ ശുദ്രഃ തസ്മാൽ ശുദ്രസ്യ സമീപേ നാഭ്യേതവ്യം.” “ശുദ്രൻ ശൂശാനത്തിന്നു തുല്യം അശ്രുചിയാകുന്നു. അതിനാൽ ശുദ്രന്റെ സമീപത്തിന്നു വേദാധ്യയനം ചെയ്യാതെ” എന്നിങ്ങിനെ. ഇതുകൊണ്ടു ശുദ്രനു വേദാധികാരം നിഷേധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ശ്രവികാൻതന്നെ അധികാരമില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ പിന്നെ അധ്യയനത്തിന്നും അത്മചിന്തനത്തിന്നും അധികാരമില്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഇങ്ങിനെതന്നെ സ്മൃതിയും ഈ വിഷയത്തെ സ്മരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പരശുരാമസ്മൃതിയിൽ പറയുന്നു: “വേദാക്ഷരവിചാരേണ ശുദ്രഃ പതതി തൽക്ഷണാൽ.” “വേദാക്ഷരവിചാരംകൊണ്ടു ശുദ്രൻ പെട്ടെന്നു് അധഃപതിക്കാൻ ഇടയായിത്തീരുന്നു” എന്നി

ങ്ങിനെ. ഇങ്ങിനെ ജാതിശൂദ്രനു വേദാധികാരത്തെ നിഷേധിച്ചിരിക്കുന്നു ശ്രുതിസ്മൃതികൾ.

ഇവിടെ ജാതിശൂദ്രനെന്നു വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ജനംകൊണ്ടോ അഥവാ സംസ്കാരംകൊണ്ടോ ശൂദ്രതപമെന്നു ശ്രുതിയോ സ്മൃതിയോ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടില്ല എന്നും ബോധിക്കേണ്ടതാണ്.

ദേവന്മാർക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കധികാരമുണ്ടോ എന്ന ചിന്തയായിരുന്നു ഇവിടെ പ്രകൃതവിഷയം. പ്രസംഗവശാൽ ശൂദ്രന്റെ വേദാധികാരത്തേയും നിരൂപിച്ചു. ശൂദ്രനു വേദാധികാരമില്ലെന്നും ദേവനു വേദാധികാരമുണ്ടെന്നും സിദ്ധാന്തിച്ചുകൊണ്ടു് ഈ പ്രകരണം ഇവിടെ അവസാനിപ്പിച്ചു പൂർവ്വവിഷയത്തിലേയ്ക്കു തന്നെ കടക്കുന്നു അടുത്ത സൂത്രംകൊണ്ടു്.

സു:—കമ്പനാൽ. 39

ശബ്ദാർത്ഥം:—(അംഗശ്യാമാത്രപുരുഷൻ പരമാത്മാവുതന്നെ എന്നാണ് പൂർവ്വാക്തപ്രകരണവിഷയം) കമ്പനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതിനെ ഭയന്നു് എല്ലാം വിറയ്ക്കുന്നുവെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും, അംഗശ്യാമാത്രപുരുഷൻ പരമാത്മാവാകുന്നു.

സാരം:—കറോപനിഷത്തിൽ രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലെ പ്രഥമവല്ലിയിൽനിന്നു തുടങ്ങി തൃതീയവല്ലിവരെ അംഗശ്യാമാത്രപുരുഷനെ നിരൂപിക്കുന്ന പ്രകരണമാണ്. അവിടെ അംഗശ്യാമാത്രപുരുഷനായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു പരബ്രഹ്മസംരൂപിയായ പരമാത്മാവിനെയാണ്. പ്രഭാവവർണ്ണനംകൊണ്ടു് അതു വ്യക്തമാവുന്നു. “യദിദം കി

ഞ്ച ജഗൽ സർവ്വം പ്രാണ ഏജതി നിസ്സൃതം. മഹൽ ഭയം വജ്രമുദ്രതം യ ഏതൽ വിദൂരമൃതാസ്തേ ഭവന്തി. ഭയാഭസ്രാഗ്നിസ്തപതി, ഭയാത്തപതി സൂര്യഃ. ഭയാദിന്ദ്രശ്ച വായുശ്ച മൃത്യുൽവാപതി പഞ്ചമഃ” ‘ഈ ജഗത്തു മുഴുവൻ ആ പരമാത്മാവിൽനിന്നാണുണ്ടായത്. പ്രാണ സ്വരൂപിയായ അതിലാണ് ഈ ജഗത്തു ചേഷ്ടിക്കുന്നത്. വജ്രധാരിയെപ്പോലെ ഭയസ്വരൂപനായ ആ പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്നവർ അമൃതസ്വരൂപന്മാരായിത്തീരുന്നു. ഇതിനെ ഭയപ്പെട്ടാണ് അഗ്നി തപിക്കുന്നത്; സൂര്യൻ തപിക്കുന്നത്. ഇതിനെ ഭയപ്പെട്ടാണ് ഇന്ദ്രൻ വായു മൃത്യു എന്നിവർ അവരവരുടെ കർമ്മങ്ങളിൽ വ്യാപരിക്കുന്നത്.’ എന്നുള്ള വണ്ണനകൊണ്ട് അംഗുഷ്ഠമാത്രപുരുഷൻ പരബ്രഹ്മ സ്വരൂപിയായ പരമാത്മാവാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു. സകലജഗത്തും ഏതൊന്നിൽ വ്യാപരിക്കുന്നുവോ, ഏതിനെ ഭയപ്പെട്ട് എല്ലാ ദേവതകളും തങ്ങളുടെ കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യുന്നുവോ, അതു പ്രാണനോ ഇന്ദ്രനോ ഒന്നുമാവാൻ വയ്യ. ഇന്ദ്രവായുപാദികൾ സ്വയം അതിന്റെ കല്പനയ്ക്കു വശംവദന്മാരായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈ അംഗുഷ്ഠമാത്രപുരുഷൻ പരമാത്മാവുതന്നെയാവണം. ഇതിൽ അല്പംപോലും സംശയത്തിന്നവകാശമില്ല.

ഈ പാദത്തിൽ 14-ാം സൂത്രം മുതൽ 23-ാം സൂത്രംവരെ ഭേദരാകാശത്തിന്റെ നിരൂപണപ്രകരണമായിരുന്നു. പിന്നെ 24-ാം സൂത്രം മുതൽ കരോപനിഷത്തിലെ അംഗുഷ്ഠമാത്രപുരുഷന്റെ നിരൂപണം ആരംഭിച്ചു.

എന്നാൽ ഹേരാകാശത്തിന്റെ വിഷയം അതിന്നിടയിലും നിരൂപിക്കാനിടയായി. ആ പ്രകരണത്തിൽ ദേവന്മാർക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കു ധികാരമുണ്ടോ എന്ന വിഷയം പ്രസംഗവശാൽ നിരൂപിക്കാനിടയായി. 38-ാം സൂത്രത്തോടെ ആ വിഷയം അവസാനിച്ചു. പിന്നെ 39-ാം സൂത്രത്തിൽ ആദ്യം വിട്ടുപോന്ന അംഗുഷ്ഠമാത്രപുരുഷന്റെ നിരൂപണംതന്നെ ആരംഭിച്ചു. ഇങ്ങിനെ മദ്ധ്യത്തിൽ കടന്നുകൂടിയ വിഷയങ്ങളെ നിരൂപിച്ചുവസാനിപ്പിച്ചു. വീണ്ടും 40-ാം സൂത്രംമുതൽ ആദ്യം അവസാനിപ്പിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഹേരാകാശത്തെത്തന്നെ നിരൂപിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു.

സൂ:—ജ്യോതിർഗ്ഗർഭംനാൽ. 40

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജ്യോതിഃ=ഇവിടെ ജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാകുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഗ്ഗർഭംനാൽ=ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും ജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായി ഉപയോഗിച്ചു കാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഹോമോഗ്യാപനീഷത്തിൽ ഹേരാകാശവിഷയമായ പ്രകരണത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “യ ഏഷ സബ്രസാദോസ്മാച്ഛരീരാൽ സമത്മായ പരമജ്യോതിരപസന്ധ്യേ സേവന രൂപേണാഭിനിഷ്ഠ്യതേ.” ‘ജീവാത്മാവു’ ഈ ശരീരത്തിൽനിന്നു വേറിട്ടു പരമജ്യോതിസ്സിനോടു കൂടിച്ചേർന്നു താദാത്മ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ വണ്ണത്തിലുള്ള ജ്യോതിശ്ശബ്ദം പരമാത്മവാചകമാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും ഇതുപോലെ ജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായി ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

മാത്രമല്ല ജ്യോതിശ്ശബ്ദം ഉപയോഗിച്ച മിക്ക സ്ഥലത്തും പരമശബ്ദംകൂടി ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ പരബ്രഹ്മവാചകംതന്നെയാണു് ജ്യോതിശ്ശബ്ദമെന്നു പ്രത്യേകമായും വ്യഞ്ജിക്കുന്നു.

സു:—ആകാശോത്ഥാന്തരതപാദിവ്യപദേശാൽ.

ശബ്ദാത്ഥം:—ആകാശം=അവിടെ ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകംതന്നെ. അത്ഥാന്തരതപാദിവ്യപദേശാൽ= എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നാമരൂപാത്മകമായ പ്രപഞ്ചത്തിൽനിന്നതീതമായിട്ടതിനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—മുമ്പിലത്തെ സൂത്രജ്യോതിശ്ശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു നിർണ്ണയിക്കാൻ ഹേരാകാശവിഷയമായ പ്രകരണമാണല്ലോ അവതരിപ്പിച്ചതു്. ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുമാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്.

ഹാനോഗ്യാപനിഷത്തിൽ ഹേരാകാശവിഷയമായ പ്രകരണത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്: “ആകാശോ വൈ നാമ നാമരൂപയോന്നിപ്പുഹിതാ തേ യദന്തരാതൽ ബ്രഹ്മ തദമൃതം സ ആത്മാ.” ‘ആകാശമെന്ന തപം നാമരൂപങ്ങളുടെ ധാരകമാണു്. ആകാശമദ്ധ്യത്തിലാണു് അവ നില്ക്കുന്നതു്. പ്രസ്തുത ആകാശം ബ്രഹ്മവും, അമൃതവും, ആത്മാവുമാണു്.’ ഈ വർണ്ണനത്തിൽ ആകാശത്തെ നാമരൂപാത്മകജഗത്തിന്റെ ധാരകതപമായിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നുവല്ലോ. അങ്ങിനെ നാമരൂപങ്ങളുടെ ധാരകവസ്തുവാകണമെങ്കിൽ അതു നാമരൂപങ്ങളിൽനിന്നു വേറെയായിരിക്കണമല്ലോ. ഈ കാരണത്താൽ ഇ

വിടെ ആകാശശബ്ദംകൊണ്ടു ഭൂതാകാശത്തെയോ ജീവനെയോ അല്ല, പരമാത്മാവിനെയാണു് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നു വ്യക്തമാണു്. അങ്ങനെയെന്ന അമൃതം, ആത്മാവു് ഇത്യാദി വിശേഷണങ്ങളും പരമാത്മാവിന്നുമാത്രം യോജിക്കുന്നതാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഈവക കാരണങ്ങളാൽ ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകംതന്നെ.

സു:—സുഷുപ്തകൃൽക്രാന്ത്യോഭേദേന. 42

ശബ്ദാർത്ഥം:—സുഷുപ്തകൃൽക്രാന്ത്യോഃ = സുഷുപ്തിയിലും മരണത്തിലും. ഭേദേന=ജീവാത്മപരമാത്മക്കൾ തമ്മിൽ ഭേദമുള്ളതുകൊണ്ടു്, ഇവിടെ ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകംതന്നെ.

സാരം:—മുക്തനായ ജീവാത്മാവു ബ്രഹ്മത്തോടു ചേരുന്നു. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളും മുക്താത്മാവിലുണ്ടാവുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ പ്രസ്തുത ആകാശശബ്ദത്തിന്നു മുക്താത്മാവെന്നു് അർത്ഥമായിക്കൂടേ എന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടിയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. സുഷുപ്തിയിൽ ജീവൻ സത്തിനോടു സന്ധനനാവുന്നു എന്നും, സമ്പ്രസാദൻ ഈ ശരീരത്തെ വിട്ടു പരമജ്യോതിസ്സിനോടു ചേരുന്നു എന്നും സുഷുപ്തിയിലും മരണത്തിലും ജീവാത്മപരമാത്മാക്കളെ വേർതിരിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നതിനാൽ മുക്താത്മാവിന്നു ബ്രഹ്മത്തിന്റെ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിലും, മുക്താത്മാവെന്നും ബ്രഹ്മമെന്നും രണ്ടു ശബ്ദം വ്യവഹാരസ്വരൂപമായിട്ടുള്ളേടത്തോളംകാലം ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമായിട്ടില്ലാതെ മുക്താത്മാവാചകമാവാൻ വയ്യ.

സു:—പത്യാദിശബ്ദഭ്യഃ. 43

ശബ്ദാർത്ഥം:—പത്യാദിശബ്ദഭ്യഃ=പരബ്രഹ്മത്തിനു ശ്രുതിയിൽ പതി, പരമപതി, പരമമഹേശ്വരൻ ഇത്യാദി വിശേഷണശബ്ദങ്ങൾ പ്രസിദ്ധങ്ങളായിരിക്കയാലും ജീവാത്മപരമാത്മാക്കൾക്കു തമ്മിൽ ഭേദമുണ്ടെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണ്.

സാരം:—ശ്ലോകാശ്ചതരോപനിഷത്തിൽ പരമാത്മാവിന്റെ സ്വരൂപത്തെ ഇങ്ങിനെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്:

“തമീശ്വരാനാം പരമം മഹേശ്വരം
തം ദേവതാനാം പരമം ച ദൈവതം
പതിം പതീനാം പരമം പരസ്കാൽ
വിദാമ ദേവം ഭുവനേശമീഡ്യം.”

ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു ജീവാത്മപരമാത്മാക്കളുടെ ഭേദം പ്രത്യക്ഷമാണ്. അതിനാൽ ഇവിടെ ആകാശശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകം തന്നെ.

ഒന്നാമധ്യായത്തിൽ മൂന്നാം പാദം കഴിഞ്ഞു.

ചതുർത്ഥപാദം

കഴിഞ്ഞ മൂന്നു പാദങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെ വേദോക്യപ്രമാണസഹിതം സമർത്ഥിച്ചു. ശ്രുതിയിൽ അവിടവിടെ ബ്രഹ്മവാചകമായുപയോഗിച്ച ആകാശം, ആനന്ദമയം, ജ്യോതിസ്സു്, പ്രാണൻ തുടങ്ങിയ ശബ്ദങ്ങൾ ജീവവാചകങ്ങളോ പ്രകൃതിവാചകങ്ങളോ അല്ല, ബ്രഹ്മവാചകങ്ങൾതന്നെ എന്നു സമർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു. പ്രസംഗവശാൽ അപ്പഴപ്പോൾ നിരൂപിക്കേണ്ടിവന്ന വിഷയങ്ങളെ നിരൂപിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ ചതുർത്ഥപാദത്തിൽ സാംഖ്യശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധമായ പ്രകൃതിതത്വത്തിന്നു വേദപ്രാമാണ്യതയില്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. കറോപനിഷത്തിലെ ‘അവ്യക്ത’മെന്ന ശബ്ദം പ്രകൃതിവാചകമാണോ എന്നു നിരൂപിച്ചുകൊണ്ടാണു് വിഷയം ആരംഭിക്കുന്നതു്.

സു:—ആനന്ദാനികമപ്യേകേഷാമിതി ചേന്ന ശരീരരൂപകവിന്യസ്കൃഗൃഹീതേദ്ദശയതി ച. 1

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആനന്ദാനികം അപി=അനന്ദാനകല്പിതയായ ജഡപ്രകൃതിയും. ഏകേഷാം മേൽ=ചിലക്കു വേദപ്രതിപാദിതമാണു് എന്നു് അഭിപ്രായമുണ്ടെങ്കിൽ. ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല. ശരീരരൂപകവിന്യസ്കൃഗൃഹീതേ: =എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശരീരത്തെത്തന്നെയാണു് ഇവിടെ രഥത്തിന്റെ രൂപത്തിൽ ‘അവ്യക്ത’ശബ്ദംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ. ദശയതി ച=ഈ കാഴ്ചം ശ്രുതിതന്നെ വെളിവാക്കുന്നുമുണ്ടു്.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ പ്രസിദ്ധമായ അദ്വൈതശബ്ദം അനുമാനകല്പിതവും സാംഖ്യപ്രതിപാദിതവുമായ പ്രകൃതിയുടെ വാചകമല്ല. ആത്മാവു്, ശരീരം, ബുദ്ധി, മനസ്സു്, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, വിഷയങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയെ രഥം, രഥി, സാരഥി തുടങ്ങിയവയായി കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ കല്പനയിൽ ശരീരത്തെയാണു് രഥമാക്കിക്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ അതിൽ ശരീരത്തിന്റെ പര്യായമായി അദ്വൈതമെന്ന ശബ്ദമാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു മാത്രം. പ്രസ്തുതമന്ത്രത്തിൽ ആത്മാവിനെ രഥിയായും, ശരീരത്തെ രഥമായും, ബുദ്ധിയെ സാരഥിയായും, മനസ്സിനെ കടിഞ്ഞാണായും, ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ കതിരുകളായും, വിഷയങ്ങളെ കുതിരകൾക്കോടാനുള്ള വീഥികളായും കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ ഉപകരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കാമെന്നാണു് മന്ത്രാഭിപ്രായം. ഇങ്ങിയെ ഏഴു വസ്തുക്കളുടെ കല്പനയുണ്ടു്, പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിൽ. അവ ഉത്തരോത്തരം ബലവത്തരങ്ങളാണെന്നു കാണിച്ചുകൊണ്ടുമാണു്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു വിഷയങ്ങൾ ബലവത്തരങ്ങളാണു്. പുല്ലു് കുതിരയെ ആകർഷിക്കുപോലെ വിഷയങ്ങൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ആകർഷിക്കുന്നു. വിഷയങ്ങളേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും അപേക്ഷിച്ചു മനസ്സു കൂടുതൽ ബലവത്തരമാണു്. കടിഞ്ഞാണു് വലിച്ചാൽ ഏപ്രകാരം കുതിരകൾക്കിടുകാൻ വയ്യയോ, അതുപോലെ മനസ്സു പിൻതിരിഞ്ഞാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കിടുകാൻ വയ്യ. മനസ്സിനെ അപേക്ഷിച്ചു ബുദ്ധിയും ബലവത്തരയാണു്. മനസ്സു കടിഞ്ഞാണും, ബുദ്ധി സാരഥിയുമാണു്. സാരഥിയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലാ

ണല്ലോ കടിഞ്ഞാണിന്റെ നിൽപുതന്നെ. ബുദ്ധിയേക്കാൾ ബലവത്തരമാണ് മഹാനായിരിക്കുന്ന ആത്മാവ്; അതായതു ജീവൻ. ജീവനാണ് രഥി, രഥത്തിൽ ഇരുന്ന യാത്ര ചെയ്യുന്ന ആൾ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായപ്രകാരമാണല്ലോ രഥത്തിന്റെ ചംക്രമണംതന്നെ. “മഹതഃ പരമവ്യക്തം” എന്നാണ് മന്ത്രത്തിലെ ബാക്കി ഭാഗം. മഹാനായ ആത്മാവിനേക്കാൾ—ജീവനേക്കാൾ—ബലവത്തരമാണ് അവ്യക്തം എന്നർത്ഥം. ഇവിടെ അവ്യക്തശബ്ദത്തെ ഭഗവാന്റെ മായാശക്തി എന്നർത്ഥത്തിലാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതുതന്നെയാണല്ലോ കാരണശരീരം. അതിനെത്തന്നെയാണിവിടെ രഥമാക്കിക്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതും. അതിനാൽ ഇവിടെ അവ്യക്തശബ്ദം സാംഖ്യശാസ്ത്രകല്പിതമായ പ്രകൃതിവാചകമായിട്ടല്ല, ഭഗവാന്റെ മായാശക്തിയെ—കാരണശരീരത്തെ—വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. മായാശക്തി എന്ന അർത്ഥത്തിൽ അവ്യക്തശബ്ദം അനുചിതവുമല്ല.

സു:—സൂക്ഷ്മം തു തദഹ്തപാൽ. 2

ശബ്ദാർത്ഥം:—സൂക്ഷ്മം തു=ഈ പ്രകരണത്തിൽ ശരീരശബ്ദത്തിനു സൂക്ഷ്മശരീരഗ്രഹണമാകട്ടെ. തദഹ്തപാൽ=അതു് അർഹിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെയാണുതാനും.

സാരം:—പരമാത്മാവിന്റെ ശക്തിസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതി അത്യന്തസൂക്ഷ്മസ്വരൂപിണിയാണ്. കാണാനോ, തൊടാനോ, വണ്ണിക്കാനോ പരാത്ത നിലയിൽ അത്യന്തസൂക്ഷ്മയാണ്. അതിന്റെ അംശമാണ്

കാരണശരീരം. അപ്പോൾ കാരണശരീരത്തെ അവ്യക്തമെന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടുപന്യസിച്ചതു് കട്ടും അസ്ഥാനത്തല്ല; തികച്ചും ഉചിതമായിട്ടുണ്ടു്.

സു:—തദധീനതപാത്മവൽ. 3

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദധീനതപാൽ = പരമാത്മാവിന്റെ അധീനത്തിലാണെന്ന കാരണത്താൽ. അർത്ഥവൽ=ശക്തിസ്വരൂപിണിയെന്ന പേരു് അർത്ഥവത്തുമാണു്.

സാരം:—സാംഖ്യമതക്കാർ പ്രകൃതിയെ സ്വതന്ത്രയായും, ജഗത്തിന്നു കാരണമായും വിശ്വസിച്ചുവരുന്നു. എന്നാൽ വൈദികസിദ്ധാന്തം അങ്ങിനെയല്ല. വേദങ്ങൾ പ്രകൃതിയെ പരമപുരുഷനായ പരമേശ്വരന്റെതന്നെ ഒരു ശക്തിവിശേഷമായും അവിടെയ്ക്കുധീനയാണെന്നുമാണു് സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ശക്തങ്കൽനിന്നു വേറെയല്ല ശക്തി. അതിനാൽ പ്രകൃതിക്കു സ്വതന്ത്രമായ അസ്തിത്വമില്ല. പരമേശ്വരന്റെതന്നെ അംശഭൂതയായ ശക്തിയെന്ന നിലയ്ക്കാണ് പ്രകൃതിക്കു് അസ്തിത്വംതന്നെ ഉണ്ടായതു്. ശക്തനായ പുരുഷൻ തന്റെ ശക്തികൊണ്ടു കാൽക്കൾ ചെല്ലുന്നവെന്നതു സ്വാഭാവികമാണു്. ഈ നിലയ്ക്കു പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻ തന്റെ ശക്തിയാകുന്ന പ്രകൃതിയെക്കൊണ്ടു ജഗൽസൃഷ്ടുപ്രാദിപ്രാപാരങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവെന്നതു സാർവ്വവും, സമുചിതവുമാണു്. ശക്തിഹീനനാണു് പരമേശ്വരനെന്നു ധരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഈ ജഗത്തിന്റെ കർത്താവും, ധർത്താവുമാവുന്നതെങ്ങിനെ? പിന്നെ സർവ്വശക്തനെനുള്ള പേരും എങ്ങിനെ നിലനില്ക്കും? ശ്ലോകാശ്വതരോപനിഷത്തിൽ സൃഷ്ടുമായിപ്പറയു

നം: “തേ ധ്യാനയോഗാനുഗതാ അപശ്യൻ ദേവാത്മശക്തിം സ്വഹൃദൈന്നിഹൃദ്ധാം.” ജ്ഞികൾ ധ്യാനയോഗംകൊണ്ടു്, നിഹൃദ്ധയായ ഈശ്വരശക്തിയെ സാക്ഷാൽക്കരിച്ചു. അതിനാൽ കരോപനീഷത്തിലെ അവ്യക്തശബ്ദംകൊണ്ടു പ്രകൃതിതത്ത്വത്തെ അല്ല ഗ്രഹിക്കേണ്ടതു്.

സു:—ജ്ഞേയത്വപരവചനാച്ച. 4

ശബ്ദാത്മം:—ജ്ഞേയത്വപരവചനാൽ ച=വേദത്തിൽ പ്രകൃതിയെ ജ്ഞേയവസ്തുവായിപ്പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതുകൊണ്ടും അവ്യക്തശബ്ദം പ്രകൃതിവാചകമല്ല.

സാരം:—സാംഖ്യശാസ്ത്രം പ്രകൃതിയെ ജ്ഞേയവസ്തുവായിപ്പറയുന്നു. “ഗുണപുരുഷാന്തരജ്ഞാനാൽ കൈവല്യം” എന്നാണവരുടെ പ്രമാണം. അതായതു ഗുണമയിയായ പ്രകൃതിയുടേയും, പുരുഷന്റേയും വേർതിരിച്ചുള്ള അറിയുകൊണ്ടു മോക്ഷം എന്നു്. പ്രകൃതിയുടെ സ്വരൂപത്തെ നല്ലവണ്ണം അറിയാതെ പുരുഷനെ അതിൽനിന്നു വേർതിരിച്ചറിയാനെന്നിനെ കഴിയും? അതിനാൽ അവരുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ പ്രകൃതിയും ഒരു ജ്ഞേയവസ്തുതന്നെ. എന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ എവിടേയും പ്രകൃതിയെ ജ്ഞേയവസ്തുവായോ, ഉപാസ്യവസ്തുവായോ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ഏകവും, അദിതീയവുമായ നിർമ്മലബ്രഹ്മം മാത്രമാണു് ജ്ഞേയമായും, ഉപാസ്യമായും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. ഇതുകൊണ്ടു് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നതു വേദപ്രസിദ്ധമായ പ്രകൃതിതത്ത്വം സാംഖ്യന്മാരുടെ പ്രധാനത്തിൽനിന്നു വേറെയാണെന്നാണു്.

സു:—വദതീതി ചേന്ന പ്രാജ്ഞോ ഹി പ്രകര
ണാൽ. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:—വദതി ഇതി ചേൽ=ശ്രുതിയും പ്രകൃ
തിയെ ജ്ഞേയവസ്തുവായിപ്പറയുന്നു എന്നാണെങ്കിൽ. ന=
അതു ശരിയല്ല; അങ്ങിനെ പറയുന്നില്ല. ഹി=എന്തു
കൊണ്ടെന്നാൽ. പ്രാജ്ഞഃ=പരമാത്മാവുമാത്രമാണ്
ജ്ഞേയനായിപ്പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതെന്നു്. പ്രകരണാൽ=
പ്രകരണംകൊണ്ടു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ ‘അവ്യക്ത’ശബ്ദത്തി
ന്റെ ചർച്ചാവിഷയകമായ പ്രകരണത്തിന്റെ അവസാന
ത്തിൽ പറയുന്നു:

“അശബ്ദമസ്സർവമരൂപമവ്യയം
തഥാരസം നിത്യമഗന്ധമച്ഛയൽ
അനാദ്യനന്ദം മഹതഃ പരം ധ്രുവം
നിചായ്യ തന്മൃത്യുമുഖാൽ പ്രമുച്യതേ.”

ശബ്ദസ്സർവരൂപരസഗന്ധരഹിതവും, അവിനാശിയും,
നിത്യവും, അനാദിയും, അനന്തവും, മഹത്തിൽനിന്നു
പരവും, നിശ്ചലവുമായ തത്വത്തെ അറിയുമ്പോൾ മൃത്യു
വിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടുന്നു എന്നു്. ഈ മന്ത്രത്തിൽ
ജ്ഞേയവസ്തുവിന്നെന്തെല്ലാം ലക്ഷണങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടു
ണ്ടോ, അതൊക്കെ സാംഖ്യശാസ്ത്രോക്തമായ പ്രധാന
ത്തിന്നുമുണ്ടു്. അതിനാൽ പ്രധാനത്തെയാണിവിടെ
ജ്ഞേയവസ്തുവായിക്കാണിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നു
വെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. കാരണം ഈ പ്രകരണ
ത്തിലെ ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു പരമപുരുഷനായ പരമേശ്വ

രന്റെ വർണ്ണനമാണ് ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. അത് ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ അപ്പുറത്തും, ഇപ്പുറത്തുമുള്ള മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബോധിക്കുകയും ചെയ്യാം. മാത്രമല്ല, പ്രകൃതമന്ത്രത്തിലെ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളും യഥാർത്ഥമായി പ്രകാശിക്കുന്നതു പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരകൽമാത്രവുമാണ്. അതുകൊണ്ടു പ്രകരണത്തിന്റെ താല്പര്യം പരമാത്മാത്രവുമാത്രമാണ് ജ്ഞേയവസ്തുവെന്നും, പരമാത്മജ്ഞാനംകൊണ്ടു മൃത്യുമുഖത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടാമെന്നുള്ളതു് അതിന്റെ പരമഫലവുമാണെന്നതാണ്. അതിനാൽ പ്രകൃതമന്ത്രം പ്രകൃതിവർണ്ണനമല്ല; പരമാത്മവർണ്ണനമാണ്.

സൂ:—ത്രയാണാമേവ ചൈവമുപന്യാസഃ പ്രശ്നശ്ച. 6

ശബ്ദാർത്ഥം:—ത്രയാണാം ഏവ=അഗ്നി, ജീവാത്മാവു്, പരമാത്മാവു് എന്നീ മൂന്നെണ്ണത്തിന്റെ മാത്രം. ഉപന്യാസഃ=ഉപന്യാസമാണ് കരോപനിഷത്തിലുള്ളതു്. പ്രശ്നഃ ച ഏവം ച=ചോദ്യവും അതിനെപ്പറ്റിമാത്രമാണുതാനും.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ നചികേതസ്സ യമനോടു മൂന്നു വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിക്കുന്നുള്ളു. അഗ്നി, ജീവാത്മാവു്, പരമാത്മാവു് ഇവയാണ് പ്രസ്തുത മൂന്നു വിഷയങ്ങൾ. ഇവയെക്കുറിച്ചുള്ള ഉപന്യാസമേ അതിലുള്ളതാനും. പ്രധാനത്തെക്കുറിച്ചോ, പ്രകൃതിയെക്കുറിച്ചോ നചികേതസ്സു ചോദിക്കുകയകട്ടെ യമൻ പറകയാകട്ടെ ചെയ്യുന്നില്ല. പിന്നെ പ്രധാനവർണ്ണനം അതിലെങ്ങിനെ വരും? അതിനാൽ പ്രസ്തുതമന്ത്രം പരമാത്മവർണ്ണനംതന്നെയാണു്.

സു:—മഹദ്വേദം. 7

ശബ്ദാർത്ഥം:—മഹദ്വേദം മഹദ്വേദംശബ്ദംപോലെ ഇതും വേറെ അർത്ഥത്തിലായിക്കൂടാത്തതല്ല.

സാരം:—മഹദ്വേദത്തിന്നു സാമ്യശാസ്ത്രത്തിൽ മഹത്തരമെന്നർത്ഥമാണ്. എന്നാൽ കരോപനിഷത്തിൽ അതേ ശബ്ദത്തെ ആത്മാവെന്നർത്ഥത്തിലപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതുമാതിരി അത്യർത്ഥശബ്ദവും വേറെ അർത്ഥത്തിലായിക്കൂടാത്തതല്ല. ശ്രുതിയിൽ അവിടവിടെ മഹദ്വേദം സാമ്യശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തത്തിന്നു വിരുദ്ധമായ നിലയിൽ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്ക് അത്യർത്ഥശബ്ദവും സാമ്യശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തപ്രകാരം പ്രധാനമെന്ന അർത്ഥത്തിലാവണമെന്നില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല; അങ്ങിനെ വിശ്വസിക്കുന്നതിൽ കഠിനമുണ്ടുണ്ട്.

സു:—ചമസവദേവീശേഷാൽ. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവിശേഷാൽ=പ്രത്യേകവിവരണമില്ലാത്തതുകൊണ്ട്. ചമസവൽ = ചമസശബ്ദംപോലെ, അജാശബ്ദത്തിന്നും സന്ദർഭോചിതമായ അർത്ഥമെടുക്കാം.

സാരം:—ശേഷാൽ=അവിശേഷാൽ=പ്രത്യേകവിവരണമില്ലാത്തതുകൊണ്ട്. ചമസവൽ = ചമസശബ്ദംപോലെ, അജാശബ്ദത്തിന്നും സന്ദർഭോചിതമായ അർത്ഥമെടുക്കാം. അതേ ഉപനിഷത്തിൽത്തന്നെ അതിനെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ജഗത്തിന്റെ കാരണമെന്നാണെന്ന ചർച്ചയുണ്ട് പ്രസ്തുത ഉപനിഷത്തിൽ. തത്വാനുഷംഗപരമായ ജ്യോതിർപരമപുരുഷനായ ഈശ്വരനെയും, ആ ഈശ്വരൻ അഭേദസ്വരൂപേണ നില്ക്കുന്ന ശക്തിയെയും

ധ്യാനത്തിൽക്കൂടെ സാക്ഷാൽക്കരിച്ചു. ആ ശക്തിയാണു് ജഗൽകാരണമെന്നുവർ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ബോധിച്ചു. പ്രസ്തുതശക്തിയാകട്ടെ പരമേശ്വരജ്ഞാനിനു് അല്പംപോലും കണകൊണ്ടും വേറെയൊട്ടല്ലതാനും. അതിനെയാണു് അജാഗൃഹംകൊണ്ടുപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അല്ലാതെ സാംഖ്യന്മാർ പറയുന്ന സ്വതന്ത്രമായ പ്രധാനത്തെ യല്ല അജാഗൃഹംകൊണ്ടും സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതെങ്ങിനെ തീർച്ചപ്പെടുത്താമെന്നാണെങ്കിൽ അതിനാണു് സൂത്രത്തിൽ 'ചമസവൽ' എന്ന ശബ്ദം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ചമസശബ്ദത്തിനു സ്വതവേ സോമപാനം ചെയ്യാനുള്ള പാത്രമെന്നർത്ഥമാണു്. എന്നാൽ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ഇതേ ചമസശബ്ദത്തെത്തന്നെ ശിരസ്സെന്ന അർത്ഥത്തിലുപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇതുപോലെ ശ്വേതാശ്വതരോപനിഷത്തിലെ അജാഗൃഹവും പരമേശ്വരന്റെ അംശവും അദ്ദേഹസ്വരൂപിണിയുമായ ശക്തിയെന്നർത്ഥം ധരിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല.

സൂ:—ജ്യോതിരപക്രമാ തു തഥാ ഹ്യധീയത
ഏകേ. 9

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജ്യോതിരപക്രമാ=ഇവിടെ അജാഗൃഹം തേജസ്സു തുടങ്ങിയ മൂന്നുവിധതത്വങ്ങളുടെ കാരണമായ പരമേശ്വരശക്തിയുടെ വാചകംതന്നെയാണു്. തുഹി=അങ്ങിനെയാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിപ്പറയുന്നതെന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഏകേ=ഒരു ശാഖക്കാർ. തഥാ=അങ്ങിനെ. അധീയതേ=പഠിക്കുന്നു.

സാരം:—മാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഈശ്വരജ്ഞാനിനുണ്ടായ അഗ്നി, വായു, അന്നം അല്ലെങ്കിൽ ഭൂമി എ

ന്നീ മൂന്നു തത്വങ്ങളുടെ ഉല്പത്തിയുടെ വണ്ണമുണ്ടു് യാതൊരു പരമേശ്വരശക്തിയിൽനിന്നാണോ പ്രസ്തുതതത്വങ്ങളുണ്ടായതായി വണ്ണിക്കുന്നതു്, ആ ശക്തിയെയാണു് അജയെന്നു കീർത്തിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു കരുതുന്നതിൽ തെറ്റില്ല. അഗ്നിയിൽ കാണുന്ന ചുവപ്പുവണ്ണം അഗ്നിയുടേയും, വെളുപ്പുവണ്ണം ജലത്തിന്റേയും, കറുപ്പുവണ്ണം ഭൂമിയുടേതുമാണെന്നും മറ്റും മൂന്നു തത്വങ്ങളുടെ വണ്ണവിഷയത്തിൽ ശാസ്ത്രോപനിഷത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഏതാണ്ടിതുപോലെ ശ്വേതാശ്വതരോപനിഷത്തിലും അജാശക്തിയുടെ വണ്ണത്തിൽ വണ്ണരൂപത്തിന്റെ കഥ പറയുന്നുണ്ടു്. ഈവക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും ക്ഷിരാക്ഷരങ്ങളായ തത്വങ്ങളുടെയും രണ്ടിന്റേയും അധിപതിയായ ഈശ്വരന്റേയും വണ്ണമെങ്കൊണ്ടും മറ്റും അജാശബ്ദം പരമേശ്വരശക്തിയുടെ വാചകമാണെന്നു സ്പഷ്ടമാണു്. അല്ലാതെ സാഖ്യന്മാർ സ്വതന്ത്രമെന്നും, തത്വങ്ങളുടെ സമുച്ചയമെന്നും പറയുന്ന പ്രധാനത്തെല്ലാ അജാശബ്ദംകൊണ്ടു വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

സു:—കല്പനോപദേശാച്ച മലപാദിവരവീരോധഃ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—കല്പനോപദേശാൽ മ = അജാശബ്ദത്തിന്നു മൂന്നു രൂപത്തിൽ സ്വരൂപകല്പന ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും. മലപാദിവൽ = മലപാദിശബ്ദംപോലെ. അവിരോധഃ = അർത്ഥകല്പനയ്ക്കു വിരോധമില്ലാത്തതാകുന്നു.

സാരം:—ശാസ്ത്രോപനിഷത്തിൽ മധുരശബ്ദത്തിന്നു സൂക്ഷ്മമെന്നും ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ധേനുശബ്ദത്തിന്നു വാണിയെന്നും, ഭൃലോകത്തിന്നു് അ

ഗിയെന്നും അർത്ഥകല്പനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതുപോലെ ഇവിടെയും അജാശബ്ദത്തിനു പരമേശ്വരശക്തി എന്ന അർത്ഥകല്പനം ചെയ്യുന്നതു തെറ്റല്ല. ജിജ്ഞാസുകളുടെ രചിക്കുന്നുസരിച്ചു രൂപകല്പനം ചെയ്യുന്നതു സമുചിതംതന്നെ. അതിനാൽ അജാശബ്ദത്തിനു പരമേശ്വരശക്തിയെന്ന അർത്ഥകല്പനത്തിൽ യാതൊരു വിരോധവുമില്ല.

സൂ:—ന സംഖ്യോപസംഗ്രഹാദപി നാനാഭാവോ
തീരേകോച്ച. 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംഖ്യോപസംഗ്രഹാൽ അപി=സംഖ്യോഗ്രഹണംകൊണ്ടും. ന=സംഖ്യോക്തതത്വങ്ങളുടെ ഗണന ശരിയല്ല. നാനാഭാവാൽ ച=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വേറെ അനേകഭാവങ്ങളെ വ്യക്തമാക്കുന്നതുകൊണ്ടും. അതിരേകാൽ=അധികരിച്ചു വണ്ണനമുള്ളതുകൊണ്ടും.

സാരം:—“യസ്മിൻ പഞ്ച പഞ്ചജനാഃ ആകാശശ്ച പ്രതിഷ്ഠിതഃ തമേവമന്യ ആത്മാനം വിദ്വാൻ ബ്രഹ്മാമൃതോമൃതം” എന്ന ഒരു മന്ത്രമുണ്ട് ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ. യാതൊന്നിൽ അഞ്ചു പഞ്ചജനങ്ങളും ആകാശവും പ്രതിഷ്ഠിതമായിരിക്കുന്നു, ആ ആത്മാവിനെ വിദ്വാൻ അമൃതസ്വരൂപമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മമായിട്ടറിയുന്നു എന്നാണതിന്റെ അർത്ഥം. ഇവിടെ അഞ്ചു—അഞ്ചു എന്നുള്ള സംഖ്യാവാചകത്തെക്കണ്ടിട്ടു തത്വങ്ങൾ ഇരുപത്തഞ്ചെന്നു കണക്കാക്കുന്നതു ശരിയല്ല. കാരണം ഇവിടെ സംഖ്യാവാചകം പ്രത്യേകഭാവങ്ങളെ വ്യക്തമാക്കാൻ വേണ്ടിയുള്ളതാണ്. ഇതിനു പുറമെ മന്ത്രത്തിൽ അഞ്ചു—അഞ്ചു എന്ന കല്പനയ്ക്കു പുറമേ ആകാശവും ആ

ത്താവും വേറെ പറയപ്പെട്ടിട്ടും ഉണ്ട്. അപ്പോൾ ആകെ ഇരുപത്തേഴായി തത്വങ്ങൾ. ആ നിലയ്ക്കു നോക്കുമ്പോഴും സംഖ്യാക്രമം ശരിയല്ല. അതിനാൽ ഈ മന്ത്രത്തെ മുൻനിർത്തി സാംഖ്യസിദ്ധാന്തപ്രകാരമുള്ള ഇരുപത്തഞ്ചു തത്വങ്ങളുടെ സമവായമായ സ്വതന്ത്രപ്രധാനത്തിന്റെ വർണ്ണനമുണ്ട്, ശ്രുതിയിലെന്ന് പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ശ്ലോകം പരമേശ്വരോപനിഷത്തിലെ അജാശബ്ദത്തിന്നു പരമേശ്വരശക്തിയെന്നും അർത്ഥം കല്പനം ചെയ്തപ്പോലെ ഇവിടെയും പഞ്ച-പഞ്ച എന്ന ശബ്ദത്തിന്നു വിവിധങ്ങളായ പരമേശ്വരശക്തികളെന്നു അർത്ഥമുള്ളു.

സു:—പ്രാണാദയോ വാക്യശേഷാൽ 12

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാക്യശേഷാൽ=വാദവിഷയമായ പുഷ്പോക്തമന്ത്രത്തിലെ വാക്യശേഷംകൊണ്ടു്. പ്രാണാദയഃ=പ്രാണാദികളാണു് പഞ്ച-പഞ്ച സംഖ്യാക്രമവസ്തുക്കളെന്നു തെളിയുന്നും ഉണ്ടു്.

സാരം:—പുഷ്പോക്തമന്ത്രത്തിന്നുശേഷം അതേ പ്രകരണത്തിൽ വരുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടു പഞ്ചപ്രാണങ്ങളും, പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും, പഞ്ചകർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും, മനസ്സു്, ബുദ്ധി എന്നിവയുമാണു് പഞ്ച-പഞ്ചസംഖ്യാശബ്ദത്താൽ നിദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട തത്വങ്ങളെന്നു തെളിയുന്നമുണ്ടു്.

സു:—ജ്യോതിഷൈകേഷാമസത്യന്നേ. 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏകേഷാം=ഒരു ശാഖക്കാക്കു്. അന്നേ=അന്നത്തിന്റെ വർണ്ണനം. അസതി=ഇല്ലാതിരി

കൈ. ജ്യോതിഷം=പുച്ഛവണ്ണിതജ്യോതിശ്ശബ്ദംകൊണ്ടു് എങ്ങിനെ സംഖ്യ പൂണ്ണമായും?

സാരം:—മാല്യംദിനശാഖക്കാരുടെ പാഠപ്രകാരം 'പ്രാണസ്യ പ്രാണം' എന്നു തുടങ്ങുന്ന മന്ത്രത്തിൽ അന്നത്തിന്റെകൂടി വണ്ണനമുള്ളതുകൊണ്ടു പ്രാണൻ, ചക്ഷുസ്സു്, ശ്രോത്രം, മനസ്സു്, അന്നം എന്നിങ്ങിനെ പഞ്ചശബ്ദത്തിന്റെ അഞ്ചു സംഖ്യ പൂണ്ണമായിത്തീരുന്നു. എന്നാൽ കാണപശാഖക്കാരുടെ പാഠപ്രകാരം അതേ മന്ത്രത്തിൽ അന്നത്തിന്റെ വണ്ണനമില്ല. അപ്പോൾ അവരുടെ പാഠപ്രകാരം പരമേശ്വരന്റെ അഞ്ചു കാർമ്മശക്തികളുടെ സംഖ്യ എങ്ങിനെ പൂണ്ണമായുമെന്നു പുച്ഛവണ്ണത്തിന്റെ സമാധാനമാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

മാല്യംദിനശാഖക്കാരുടെ പാഠപ്രകാരം 'പ്രാണസ്യ പ്രാണം'മെന്ന മന്ത്രത്തിൽ 'അന്നസ്യ അന്നം'മെന്നുകൂടിയുണ്ടു്. എന്നാൽ കാണപശാഖക്കാരുടെ പാഠപ്രകാരം 'അന്നസ്യ അന്നം'മെന്നു ശബ്ദമില്ല. അപ്പോൾ മാല്യംദിനശാഖക്കാർക്കു പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞ പരമേശ്വരശക്തി അഞ്ചും, കാണപശാഖക്കാർക്കു നാലുമായിത്തീരും. എങ്കിലും കാണപശാഖക്കാരുടെ പാഠത്തിൽ 'ജ്യോതിഷഃ ജ്യോതിഃ' എന്ന പാഠമുള്ളതുകൊണ്ടു സംഖ്യ അഞ്ചുതന്നെയാക്കിത്തീരുന്നു. പക്ഷേ അന്നത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു ജ്യോതിസ്സാണെന്നു മാത്രമേ ഉള്ളൂ. പിന്നെ പ്രസ്തുത മന്ത്രം ഒരു സാങ്കേതികകല്പനം മാത്രമാണെന്നതിനാൽ

സംഖ്യ ശരിയാക്കേണ്ടതല്ല. എങ്കിലും ഗ്രന്ഥകാരൻ പൂർവ്വപക്ഷത്തെ സമാധാനിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി ഈ സൂത്രം ഉപയോഗിച്ചുവെന്നു ഉള്ളു.

സു:—കാരണതേന ചാകാശാദിഷു യഥാവ്യപദിഷ്ടോക്തേ: 14

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആകാശാദിഷു=ആകാശാദിക്രമത്തിൽ ഉണ്ടായ പദാർത്ഥങ്ങളിൽ. കാരണതേന ച=കാരണസ്വരൂപേണയും. യഥാവ്യപദിഷ്ടോക്തേ: = എല്ലായിടത്തും ഒരുപോലെ വേദാന്തവർണ്ണിതമായ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ പ്രതിപാദനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—വേദവക്യങ്ങളിൽക്കൂടെ ജഗത്തിന്റെ കാരണത്തെ നിരൂപിക്കുന്ന രൂപംകൾ നിശ്ചിതമായ കരകീപ്രായം കിട്ടാൻ വിഷമം. ചിലേടത്തു സത്തിൽനിന്നാണ് പ്രപഞ്ചമുണ്ടായതെന്നും, മറ്റു ചിലേടത്തു അസത്തിൽനിന്നാണ് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നും പറഞ്ഞുകാണാം. അങ്ങിനെതന്നെ ചിലേടത്തു ആകാശമാണ് ആദ്യമുണ്ടായതെന്നും, മറ്റു ചിലേടത്തു ജ്യോതിസ്സാണുദ്യമുണ്ടായതെന്നും, പിന്നെ ചിലേടത്തു പ്രാണനാണെന്നും മറ്റും പറഞ്ഞുകാണാം. ഈ നിലയ്ക്കു ജഗത്തെങ്ങനെയുണ്ടായി എന്നും ഏതു ക്രമത്തിലാണുണ്ടായതെന്നും എന്താണ് ജഗത്തിന്റെ കാരണമെന്നും നിഷ്കൃഷ്ടമായ കരകീപ്രായം ശ്രുതിയിൽനിന്നു കിട്ടുന്നില്ലെന്ന പൂർവ്വപക്ഷത്തിന്നു സമാധാനമാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

വേദാന്തത്തിൽ ജഗത്തിന്റെ കാരണത്തേയും, ഉല്പത്തിയേയും പല പ്രകാരത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എങ്കി

ലും എന്തിനെയൊക്കെ ജഗൽകാരണമായിപ്പറയുന്നുവോ അവയൊക്കെയും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപമായി വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന കാരണത്താൽ ജഗത്തിനു് അനിയേഷ്യവും, ഏകവ്യമായ കാരണം പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരൻതന്നെ. അങ്ങനെതന്നെ ഉല്പത്തിക്രമത്തിലും ന്യായഭംഗമില്ല. ഏകനായ പരമേശ്വരൻതന്നെയാണു് പലതായി ജഗൽസ്വരൂപമായിത്തീരുന്നതെന്ന കാരണത്താൽ ആദ്യം ഏതേതു തത്വങ്ങളുണ്ടായി എന്നു പറഞ്ഞാലും ശരിതന്നെ. ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് അന്യമായി മറൊന്നില്ലെന്നിരിക്കെ ഏതു രൂപത്തിലൊക്കെ കാണപ്പെടുന്നതും ബ്രഹ്മംതന്നെ. അതിനാൽ ഏകമായ ബ്രഹ്മംതന്നെ പല രൂപത്തിൽ വീക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു എന്നു ഉള്ളു. ആയതു് ഏതു രൂപത്തിലാണെന്നു പറഞ്ഞാലും തെറ്റല്ലതാനും. അതിനാൽ ശ്രുത്യഭിപ്രായത്തിൽ ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സൂ:—സമാക്ഷാൽ. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—സമാക്ഷാൽ=മുമ്പും പിമ്പും പറഞ്ഞതായ വാക്യങ്ങളെ പൂർണ്ണമായാകർഷിച്ചു കൂട്ടിയോജിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ജഗൽകാരണം പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമപുരുഷൻതന്നെ.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ 'അസദ്വാ ഇദമഗ്ര ആസീൽ. തതോ വൈ സദജായത.' ആദ്യത്തിൽ ഇതു് അസത്തായിരുന്നു. അതിൽനിന്നാണു് സത്തുണ്ടായതു്, എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. ഇവിടെ 'അസൽ' ശബ്ദം അഭാവത്തിന്റെയോ മിഥ്യാതവത്തിന്റെയോ വാ

ചകമല്ല. ഒന്നാമത്തെ അനുവാകത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ സത്യജ്ഞാനാനന്തലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയതായും പിന്നീടു അതിൽനിന്നു ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുണ്ടായതായും കീർത്തിക്കുന്നുണ്ടു്. അനന്തരം ആറാമത്തെ അനുവാകത്തിൽ 'സോകാമയത' എന്നു പറയുന്നിടത്തു 'സഃ' എന്ന തച്ഛബ്ദംകൊണ്ടു പുഷ്പോക്തബ്രഹ്മത്തെ ആകർഷിക്കുന്നുണ്ടു്. അനന്തരം ആ അനുവാകത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഇവിടെ എന്തുണ്ടോ അതെല്ലാം സത്യമാണെന്നും സത്യം ബ്രഹ്മമാണെന്നും കീർത്തിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇതിനുശേഷം ഈ വിഷയത്തിൽ ഒരു ശ്ലോകത്തെ പറയാമെന്നു പ്രതിജ്ഞയും ചെയ്തുവെച്ചാണു് ഏഴാമത്തെ അനുവാകത്തിൽ വീണ്ടും 'അസദോ ഇമേഗ്ര ആസീൽ' എന്നിങ്ങനെ കീർത്തിക്കുന്നതു്. ഇങ്ങനെ പുഷ്പാപരശബ്ദങ്ങളെ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ഇവിടെ 'അസൽ'ശബ്ദം അഭാവത്തിന്റെയോ മിഥ്യാതപത്തിന്റെയോ വാചകമല്ലെന്നു പ്രസ്താവമാണു്. അതിനാൽ ഇവിടെ 'അസൽ'ശബ്ദത്തിന്നു് അപ്രകടബ്രഹ്മമെന്നും 'സൽ'ശബ്ദത്തിനു പ്രകടബ്രഹ്മമെന്നും അർത്ഥം ധരിക്കാവുന്നതാണു്. ഈ നിലയ്ക്കു് ഇവിടെ അർത്ഥാന്തരകല്പന അനാവശ്യമാണു്.

ഇതുപോലെ മാനോഗ്യാപനിഷത്തിലും ഇതുപോലുള്ള വർണ്ണനമുണ്ടു്. "ആദിത്യോ ബ്രഹ്മേത്യാദേശഃ തസ്യോപവ്യാഖ്യാനമസദേവേമേഗ്ര ആസീൽ." ആദിത്യൻ ബ്രഹ്മമാണു്; ഇതു് ഉപദേശമാണു്; അതിന്റെ വാസ്താവമാണു് ഇതു്; ആദ്യത്തിൽ ഇതു് അസത്തായിരുന്നു. എന്നിങ്ങനെ. ഇവിടെയും തൈത്തിരീയോപനിഷ

ത്തിലേതെന്നപോലെ 'അസൽ'ശബ്ദം അപ്രകടബ്രഹ്മ വാചകമാണ്. പോരെങ്കിൽ ഇതിനുമുമ്പിലെ മന്ത്രത്തിൽ 'തൽ സദാസീൽ' എന്നു പറഞ്ഞു് അതിലെ 'സൽ' എന്ന ശബ്ദത്തെ അവലംബിച്ചുകൊണ്ടാണ് ആ രംഭിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നുകൂടി ധരിക്കണം. അപ്പോൾ അസൽശബ്ദത്തിനു് അപ്രകടബ്രഹ്മമെന്നല്ലാതെ മറ്റെന്താണായ്മ? ഇതിനുപുറമേ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ 'അസൽ'ശബ്ദത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു് 'അവ്യാകൃത'ശബ്ദത്തെത്തന്നെ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവ്യാകൃതശബ്ദം അപ്രകടശബ്ദത്തിന്റെ പര്യായവുമാണ്. ഇങ്ങനെ വിദൂരത്തുള്ള പൂർ്വാപരശബ്ദങ്ങളെ ഏകത്ര അബ്യാഹരിച്ചുപായിക്കുന്നപക്ഷം പല ശ്രുതികളിലും ഭിന്നശബ്ദങ്ങളിൽക്കൂടെ ജഗൽകാരണമായവതരിപ്പിച്ചതു് ഒരേ തത്വത്തെയാണെന്നും അതു പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമപുരുഷനാണെന്നും ബോദ്ധ്യമാവൂ. അതൊഴിച്ചു മറ്റെന്തെങ്കിലും സ്വതന്ത്രവസ്തു ജഗത്തിലില്ലതാനും.

സു:—ജഗദോചിതപാൽ. 16

ശബ്ദാരം:—ജഗദോചിതപാൽ=സൃഷ്ടി അല്ലെങ്കിൽ രചനാത്മകകർമ്മം ജഡമായ ജഗത്തിനെ അധികരിച്ചു ആവാൻ വയ്ക്കു. അതു സ്വതന്ത്രസചേതനശക്തിയെ അവലംബിച്ചു നില്ക്കാനും വയ്ക്കു. അതുകൊണ്ടും ജഗൽകാരണം പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമപുരുഷൻതന്നെ.

സാരം:—കൌഷീതകിബ്രാഹ്മണോപനിഷത്തിൽ അജാതശത്രുവും വലാകിയും തമ്മിൽ നടന്ന സംവാദത്തിന്റെ ഒരു വണ്ണനമുണ്ടു്. അതിൽ വലാകി ആഭി

ത്വബിംബത്തിൽ യാതൊരു പുരുഷനെ കാണുന്നുവോ, അതിനെ ഞാനുപാസിക്കുന്നു എന്നു തുടങ്ങി പതിനാറു പുരുഷസ്വരൂപങ്ങളെ ഉപന്യസിക്കുന്നുണ്ട്. അതിൽ അവസാനത്തേതാണ് വലത്തു കണ്ണിൽ കാണുന്ന പുരുഷസ്വരൂപത്തെ ഞാനുപാസിക്കുന്നു എന്നത്. ഈ ഉപാസനാക്രമങ്ങളൊക്കെ കേട്ട അജാതശത്രു വലാകിയോടു പറയുന്നുണ്ട്, ‘അല്ലേ വലാകീ, നീ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. നീ പറഞ്ഞതൊന്നുമല്ല ബ്രഹ്മം. അതുകൊണ്ടു ഞാനുപദേശിക്കാം. നീ വെളിച്ചപ്പെടുത്തിയ പതിനാറു പുരുഷസ്വരൂപത്തെയും ആർ സൃഷ്ടിച്ചുവോ, അവ ആർക്കുവേണ്ടി കർമ്മം ചെയ്യുന്നുവോ അതാണ് ബ്രഹ്മം. അതിനെ ഉപാസിക്കു’ എന്നു്. ഇതിൽക്കൂടെ പുരുഷശബ്ദവുമായ ജീവാത്മാവും ശരീരവും രണ്ടും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ കർമ്മമായുപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു കർമ്മമെന്നോ കാര്യമെന്നോ ഉള്ള ശബ്ദം സമ്പൂർണ്ണജഗത്തിന്റെ വാചകമാണെന്നു പ്രത്യക്ഷമായി. അതിനാൽ ജഡമായ പ്രകൃതി ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ വയ്യ. പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമപുരുഷൻതന്നെയാണ് ജഗത്തിനു കാരണമെന്നു് ഇതുകൊണ്ടും വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—ജീവമുഖ്യപ്രാണലിംഗാനേതി ചേതൽ
 വ്യംഖ്യാതം. 17

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജീവമുഖ്യപ്രാണലിംഗാൽ = പൂർവ്വസൂത്രത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ച മന്ത്രത്തിലെ വാക്യശേഷംകൊണ്ടു ജീവനേയും മുഖ്യപ്രാണനേയും സൂചിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്

ന=ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമല്ല. ഇതിചേൽ=എന്നാണെങ്കിൽ. തൽ=ആ വിഷയം. വ്യാഖ്യാതം=ഇതിനു മുന്പുതന്നെ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—പൂർവ്വസൂത്രത്തിൽ അദ്ധ്യാഹരിക്കപ്പെട്ട മന്ത്രത്തിലെ വാക്യശേഷം ജീവനേയും മുഖ്യപ്രാണനേയും സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമല്ല, ജീവനോ മുഖ്യപ്രാണനോ പ്രകൃതിയോ ആണ് ജഗൽകാരണമെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. കാരണം, ആ വിഷയം ഇതിനു മുന്പുതന്നെ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടതാണ്. ഒന്നാം പാദത്തിലെ മുപ്പത്തൊന്നാം സൂത്രംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മം സർവ്വകാരണവും സർവ്വാധാരവുമെന്നു സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ പ്രസ്തുത ശങ്കരൻ്റെ വിടെ പ്രസക്തിതന്നെയില്ല. ഈ കാരണത്താൽ സർവ്വകാരണവും സർവ്വാധാരവുമായ ബ്രഹ്മംതന്നെ ജഗൽകാരണം. ജീവാദിതത്വങ്ങളുടെ ധർമ്മത്തെ ബ്രഹ്മത്തിലോ ബ്രഹ്മധർമ്മത്തെ ജീവാദിതത്വങ്ങളിലോ ആരോപിക്കുന്നതിൽ പക്ഷേ തെറ്റില്ല എന്നാൽ ജ്ഞേയത്വം ബ്രഹ്മത്തിനു മാത്രമാണുള്ളതു്. അതിനാൽ സർവ്വജ്ഞേയവും സർവ്വാധാരവും സർവ്വകാരണവുമായ ബ്രഹ്മമാത്രമേ ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്ക്കൂ. ഈ അഭിപ്രായം പറയപ്പെട്ട മുപ്പത്തൊന്നാം സൂത്രത്തിൽക്കൂടെ വ്യക്തമായുപന്യസിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഇവിടെ ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട ശങ്കരനെ അസ്ഥാനത്താണ്. സർവ്വാധാരവും സർവ്വകാരണവുമായ ബ്രഹ്മംതന്നെ ജഗൽകാരണം.

സു:—അന്യാത്മം തു ജൈമിനിഃ പ്രശ്നവ്യാഖ്യാ
നാഭ്യോമപി ചൈവമേകേ. 18

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജൈമിനിഃ=ജൈമിനി എന്ന ആചാ
ര്യൻ. അന്യാത്മം=മറ്റൊരാൾക്കുവേണ്ടിയാണു്
ഈ പ്രകരണത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്റേയും, മുഖ്യപ്രാണ
ന്റേയും വർണ്ണനമെന്നു പറയുന്നു. പ്രശ്നവ്യാഖ്യാനാഭ്യോ=
ചോദ്യോത്തരങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഈ വസ്തുത വ്യക്തമാവുന്നു
ണ്ടു്. ഏവം=ഇങ്ങിനെതന്നെ. ഏകേ ച=ചില ശാഖ
ക്കാരും പറയുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—പ്രകരണത്തിലെ ജീവാത്മാവിന്റേയും, മു
ഖ്യപ്രാണന്റേയും വർണ്ണനം ജഗൽകാരണപ്രതിപാദനവി
ഷയമേ അല്ല; മറ്റൊരാൾക്കുവേണ്ടിയാണെന്നാ
ണു് ജൈമിനി എന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം. സു
ഷുപ്തിയും, ജാഗ്രത്തുമാകുന്ന അവസ്ഥകളിൽക്കൂടെ ജീവാ
ത്മാവിന്റെ ഭാവത്തെ ഉദാഹരിച്ചു ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടി
യുടേയും, പ്രളയത്തിന്റേയും സ്വഭാവത്തെക്കാണിക്കാൻ
വേണ്ടിയാണെന്നു പറയുന്നു. ഈ വസ്തുത അതേ പ്രകര
ണത്തിലെത്തന്നെ ചോദ്യോത്തരങ്ങളെക്കൊണ്ടു വ്യക്ത
മാവുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടു് എന്നാണു് ജൈമിനി പറയുന്ന
തു്. ചില ശാഖക്കാർക്കും ഇതേ അഭിപ്രായമുണ്ടു്. ഉദാ
ഹരണത്തിനു കാണാശാഖക്കാർ ഇതേ അഭിപ്രായത്തെ
യാണു് പറയുന്നതു്. അതിനാൽ ഇവിടെ ജഗൽകാര
ണം ജീവാത്മാവോ, മുഖ്യപ്രാണനോ ആണെന്നു ശങ്ക സ്തു
രിക്കുന്നേ ഇല്ല. ബ്രഹ്മംതന്നെ ജഗൽകാരണം.

സു:—വാക്യാനന്വയാൽ. 19

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാക്യാനന്വയാൽ=പ്രകരണത്തിലെ പൂർവാപരവാക്യങ്ങളുടെ സമന്വയത്തിലും ജീവാത്മാവിന്റേയും മുഖ്യപ്രാണന്റേയും ലക്ഷണകഥനം ജഗൽകാരണത്തെ സമർത്ഥിക്കാനല്ല, മറ്റൊരാവശ്യത്തിനുവേണ്ടിയാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—പ്രകരണത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ജ്ഞേയത്വത്തെ ഉപന്യസിച്ചു അവസാനത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നവന്റെ മഹിമയെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ പൂർവാപരവാക്യങ്ങളെ സമന്വയിക്കുമ്പോൾ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള ജീവാത്മാവിന്റേയും, മുഖ്യപ്രാണന്റേയും വർണ്ണനം പരമാത്മാവായ പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ ജഗൽകാരണഭാവത്തെ വ്യക്തമാക്കാൻവേണ്ടിയാണെന്നു കൂടി വ്യഞ്ജിക്കുന്നുണ്ട്.

സു:—പ്രതിജ്ഞാസിലേർല്ലിംഗമിത്യംശൂരധ്യഃ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ലിംഗം=ഉക്തപ്രകരണത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്റേയും, മുഖ്യപ്രാണന്റേയും ലക്ഷണവർണ്ണനം ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ജഗൽകാരണത്വത്തെ വ്യക്തമാക്കാൻവേണ്ടിയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, പ്രതിജ്ഞാസിലേഃ=അങ്ങിനെ കരുതുമ്പോൾ മാത്രമേ പൂർവ്വകൃതമായ പ്രതിജ്ഞയുടെ സിദ്ധിയുണ്ടാവുന്നുള്ളൂ. ഇതി=എന്നു്. ആശൂരധ്യഃ=ആശൂരന്മാരെന്ന് ആചാര്യൻ പറയുന്നു.

സാരം:—അജാതശത്രുവിനോടു ‘നിനക്കു ബ്രഹ്മത്തെ പറഞ്ഞുതരുന്നൂണ്ടു്’ എന്ന ആദ്യത്തെ പ്രതിജ്ഞ

നിറവേറിയതായിക്കണക്കാക്കണമെങ്കിൽ ഇവിടെ ജീവാത്മാവിന്റേയും, മുഖ്യപ്രാണന്റേയും ലക്ഷണകഥനംകൂടി ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ജഗൽകാരണത്വം വ്യക്തമാക്കാൻവേണ്ടിയാണെന്നു കരുതണം. എങ്കിലേ പ്രതിജ്ഞ നിറവേറിയതായി മാറിക്കാൻ പാറൂ. എന്ന് ആശ്ചര്യമുണ്ടെന്ന ആചാര്യനും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം ജീവാത്മാവോ മുഖ്യപ്രാണനോ പ്രകൃതിയോ അല്ല; ബ്രഹ്മമാണെന്നു.

സു:—ഉൽക്രിമിഷ്യത ഏവംഭാവോദീത്യേഽഡ്യലോമി: 21

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉൽക്രിമിഷ്യതഃ=ശരീരത്തെ വിട്ടു പരലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്ന ജീവാത്മാവു്. ഏവംഭാവോൽ=ഇന്നപ്രകാരത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നു എന്ന് അന്യശ്രുതികളിൽ വണ്ണനമുള്ളതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ ജീവാത്മാവിന്റേയും മുഖ്യപ്രാണന്റേയും വണ്ണനം ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ജഗൽകാരണത്വത്തെ പ്രതിപാദിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമാണു്. ഇതി=എന്നു്. കൗഡുലോമിഃ=കൗഡുലോമി എന്ന ആചാര്യൻ പറയുന്നു.

സാരം:—സൃഷ്ടിപ്ലീഗതനായ ജീവാത്മാവു് എപ്രകാരം എല്ലാ കരണങ്ങളോടുംകൂടി പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുന്നതായി ഈ പ്രകാരണത്തിൽ വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ, ശരീരത്തെ വിട്ടുയരുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ജീവാത്മാവു ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നതായ സമ്പ്രദായത്തെ വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു് മണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ—“ഗതഃ കലഃ പഞ്ചദശ” എന്നിങ്ങനെ. അതുകൊണ്ടു് ഈ പ്ര

കരണത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്റേയും മുഖ്യപ്രാണന്റേയും ലക്ഷണവണ്ണം സമ്പൂർണ്ണജഗൽകാരണത്വവും ബ്രഹ്മത്തിലാണെന്നു കാണിക്കാനാണെന്നാണു് കേവലോപദേശം എന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

ആചാര്യോപദേശമായ വേദാന്തമാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെ ശ്രവണവും, മനനവും സാധിച്ചാൽ വളരെ വേഗത്തിൽ ആത്മതത്വത്തിൽ ഉപസ്ഥിതി വരും. സുദൃശ്യമായ ഉപസ്ഥിതി വന്ന കരാൾക്കു് നിദിദ്യാസത്തിനു വിഷമമില്ല. നിദിദ്യാസംകൊണ്ടു് ആത്മജ്ഞവും, ആത്മബോധവും പരിപക്വമായിത്തീരുമ്പോൾ പഞ്ചകോശങ്ങളാകുന്ന ആവരണങ്ങളും, അവയ്ക്കു് അധാരമായ അഹങ്കാരഗ്രന്ഥിയും ഇല്ലാത്തവയാണെന്ന അനുഭവത്തിൽക്കൂടെ ഇല്ലാത്തവതന്നെയായിത്തീർന്നു് ഉള്ളതായ ആത്മസ്വരൂപത്തെ നിരപാധികമാകുവണ്ണം ദർശിച്ചു കൃതകൃത്യതയെ പ്രാപിക്കുന്നു. കാലംകൊണ്ടു് ജ്ഞാനാതാവായ താനും, ജ്ഞേയമായ ആത്മാവും രണ്ടല്ലാതായിത്തീർന്നു കേവലം ജീവന്യൂക്തനാവുന്നു. അങ്ങിനെ ജീവന്യൂക്താവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കാൻ കഴിഞ്ഞ അത്യന്തസൂക്ഷ്മിയായ മഹാത്മാവു തന്റെ ജീവിതംകൊണ്ടുതന്നെ ഈ ജഗത്തിനെ ശുദ്ധീകരിക്കുന്നു. പാവനമായ ആ ദിവ്യാവസ്ഥയാണു് കാരോ മനുഷ്യന്റേയും ജീവിതലക്ഷ്യം. വിവേകിയായ കരാൾക്കു് ഈ സത്യത്തെ അറിഞ്ഞു് ഇതേ ജന്മത്തിൽത്തന്നെ പ്രായോഗികമാക്കിത്തീർക്കാനും കഴിയുന്നു.

സൂത്രം:—അവസ്ഥിതേരീതി കാശക്രൽസുഃ. 22

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവസ്ഥിതേഃ=പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാ ബ്രഹ്മാണുക്കളും പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു

എന്നുള്ളതുകൊണ്ട് ഉക്തപ്രകരണത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്റെയും മുഖ്യപ്രാണന്റെയും വർണ്ണനം പരമാത്മാവിന്റെ ജഗൽകാരണത്വത്തെ വ്യക്തമാക്കാൻവേണ്ടിയാണ്. ഇതി=എന്നും. കാശക്രൂർസ്തഃ=കാശക്രൂർസ്തനെന്ന ആചാര്യൻ പറയുന്നു.

സാരം:—പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാ ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങളും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുകയും, അവ സ്ഥിതിചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പ്രശ്ലോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഇവിടെ പ്രകൃതവിഷയത്തിൽ മുഖ്യപ്രാണനും ജീവാത്മാവും സൃഷ്ടിപ്പികാലത്തു പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുന്നു എന്നുള്ള വർണ്ണനം പരമാത്മാവിന്റെ ജഗൽകാരണത്വത്തെ വ്യക്തമാക്കാൻ വേണ്ടിത്തന്നെയാണെന്നു കാശക്രൂർസ്തനെന്ന ആചാര്യൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

സു:—പ്രകൃതിശ്ച പ്രതിജ്ഞാദൃഷ്ടാന്താനുപരോധാൽ. 23

ശബ്ദാർത്ഥം:— പ്രതിജ്ഞാദൃഷ്ടാന്താനുപരോധാൽ=ശ്രുതികളിലെ പ്രതിജ്ഞാവാക്യങ്ങളോ, ദൃഷ്ടാന്തവാക്യങ്ങളോ തടസ്ഥമില്ലെന്നതിനാൽ. പ്രകൃതിഃ ച=ഉപാദാനകാരണവും ബ്രഹ്മംതന്നെ

സാരം:—ചോദനോഗ്രോപനിഷത്തിൽ ശേപതകേതുപാഖ്യാനത്തിൽ ശേപതകേതു വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ പിതാവു ചോദിക്കുകയാണ്: “ശേപതകേതോ, നീ ഏതൊന്നിനെ അറിഞ്ഞാൽ കേൾക്കാ

തെതന്നെ കേറുവിയും, വിചാരിക്കാതെതന്നെ വിചാരഫലവും, അറിയാതെതന്നെ അറിഞ്ഞ ഫലവും ഉണ്ടായിത്തീരുമോ, ആ തത്വത്തെക്കുറിച്ചു ചോദിക്കുകയോ ഉപദേശം വാങ്ങുകയോ ചെയ്തുവോ?" അപ്പോൾ ശേഖരകേതു ചോദിക്കുകയാണ്: "പിതാവേ, അങ്ങിനെ യൊരുപദേശമുണ്ടോ? അതെങ്ങനെയാണ്? അതു സാധ്യമാണെന്നു വിഷമംകൂടാതെ കരുതാമെന്നു കൊണ്ടു വ്യക്തമാക്കുന്നു പിതാവു": "ഒരു ചെറിയ മണ്ണിൻകട്ട കൊണ്ടു മണ്ണുമയമായ എല്ലാറ്റിനേയും അറിയാൻ കഴിയുന്നതുപോലെത്തന്നെ." ഈ പിതൃപുത്രസംഭാഷണത്തിൽ ആദ്യത്തെ വാക്യം—അതായതു, ഏതൊന്നിനെ അറിഞ്ഞാൽ കേറുകാതെ കേറുവിയും, വിചാരിക്കാതെ വിചാരഫലവും, അറിയാതെ അറിയും ഉണ്ടാവുമെന്നതു—പ്രതിജ്ഞാവാചകമാണ്. രണ്ടാമത്തെ—ഒരു മണ്ണിൻകഷണംകൊണ്ടു മണ്ണുമയമായ എല്ലാറ്റിനേയും അറിയാൻ കഴിയുന്നപോലെ എന്നതു—ദൃഷ്ടാന്തവാക്യവുമാണ്. ജഗത്തിന്റെ ഉപാദാനകാരണമായി പ്രധാനത്തെയോ മറ്റോതെങ്കിലും പദാർത്ഥത്തെയോ അംഗീകരിക്കുകയും ബ്രഹ്മമല്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നപക്ഷം ദൃഷ്ടാന്തത്തിന്റെ കരംശംകൊണ്ടുതന്നെ പ്രധാനത്തിന്റെ അറിയു പൂർണ്ണമായിത്തീരുകയും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അറിയു അപൂർണ്ണമാവുകയും ചെയ്യും. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അറിയുണ്ടാവാനുപേണ്ടിയാണു് പ്രതിജ്ഞാദൃഷ്ടാന്തവാക്യങ്ങളിൽക്കൂടെ തത്വത്തെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. സ്വപ്നത്തിന്റെ അറിയുകൊണ്ടു് ആഭരണങ്ങളുടേയും, മണ്ണി

ന്റെ അറിവുകൊണ്ടു മൺപാത്രങ്ങളുടേയും, നൂലിന്റെ അറിവുകൊണ്ടു വസ്ത്രങ്ങളുടേയും അറിവിനെ ദൃഷ്ടാന്ത ത്വേന ഉപപാദിച്ചതു ജഗത്തിന്റെ ഉപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മതന്നെ എന്നുള്ള അർത്ഥത്തിലാണ്. ഇങ്ങിനെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഒരിടത്തു മാത്രമല്ലേ ഈ രൂപത്തിലുള്ള പ്രതിപാദനമുള്ളൂ എന്നു വിചാരിക്കേണ്ട. മറ്റു ശ്രുതികളിലുമുണ്ട്. ഉദാഹരണത്തിനു മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിലും ഈ രൂപത്തിൽ പ്രതിജ്ഞാദൃഷ്ടാന്തവാക്യങ്ങളിൽക്കൂടെ ഉൽബോധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ശ്രോതാവിനു ബ്രഹ്മജ്ഞാനമുണ്ടാവാൻ വേണ്ടിയാണ് ഈ രീതിയേയും അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ജഗത്തിനു് ഉപാദാനകാരണം പ്രധാനമാണെന്നു ബോധിക്കുന്നപക്ഷം ശ്രുതികളിലെ പറയപ്പെട്ട പ്രതിജ്ഞാദൃഷ്ടാന്തവാക്യങ്ങളിൽക്കൂടിയുള്ള ഉപദേശങ്ങൾ പ്രയോജനശൂന്യങ്ങളായിത്തീരും. ഉപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മതന്നെയെന്നു ബോധിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ പ്രസ്തുത ഉപദേശങ്ങൾ സാർത്ഥങ്ങളാവുന്നുള്ളൂ. ശ്വേതാശ്വതരോപനിഷത്തിന്റെ ആദിയിൽ അജാ, മായാ, ശക്തി എന്നീ പേരുകളിൽക്കൂടെ അവതരിപ്പിച്ച തത്വം ഒരു സ്വതന്ത്ര ശക്തിയോ തത്വമോ അല്ല. ജഗൽകാരണനായ പരമേശ്വരന്റെതന്നെ ശക്തിവിശേഷമല്ലാതെ മറ്റൊരു പ്രത്യേകപദാർത്ഥമല്ല. പൂർ്വ്വപരവാക്യങ്ങളെ നിരൂപിക്കുമ്പോൾ ഈ സംഗതി ബോദ്ധ്യപ്പെടാനും സാധിക്കും.

‘രാമന്റെ ശക്തി’ എന്നു പറഞ്ഞാൽ ഏപ്രകാരം രാമനും ശക്തിയും രണ്ടല്ലയോ ഇതുപോലെ പരമേശ്വര

ന്റെ ശക്തിയാണു് ജഗൽസൃഷ്ടിക്കു കാരണമെന്നു പറഞ്ഞാൽ പരമേശ്വരനിൽനിന്നു് അത്യന്തമായ മറ്റൊരു പദാർത്ഥമാണു് സൃഷ്ടിധർമ്മത്തെ നടത്തുന്നതെന്നർത്ഥമില്ല. മാത്രമല്ല, പരമേശ്വരൻതന്നെ എന്നു വ്യക്തമാവുകയും ചെയ്യുന്നു. അഗ്നിയുടെ ഉഷ്ണത്വം എപ്രകാരം അഗ്നിയിൽനിന്നു വേറെയല്ലയോ, അതുപോലെ ഇച്ഛ, ക്രിയ, ജ്ഞാനം ഇത്യാദിശബ്ദങ്ങൾ. അവിടുവിടെ പറഞ്ഞാലും അവയൊക്കെയും സർവ്വശക്തനായ പരമപുരുഷന്റെതന്നെ ശക്തിവിശേഷങ്ങളല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല. കാണുക, കേൾക്കുക തുടങ്ങിയ ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങൾ കണ്ണു്, ചെവി തുടങ്ങിയ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾവഴിക്കാണു് നടക്കുന്നതെങ്കിലും അവയുടെയെല്ലാം കർത്താവും ഭോക്താവുമായിട്ടിരിക്കുന്നതു ജീവൻമാത്രമാണല്ലോ. ജീവനു വിഷയവ്യാപാരത്തിനുള്ള ഉപകരണങ്ങൾമാത്രമാണു് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ. ഇതുപോലെ പരമേശ്വരനു് ജഗൽസൃഷ്ടി വ്യാപിതവ്യക്തിയുള്ള ഉപകരണങ്ങൾമാത്രമാണു് ഇച്ഛാദിശക്തികൾ. അതുകൊണ്ടു് അവയെല്ലാം പ്രത്യേകം സ്വതന്ത്രശക്തികളാണെന്നോ അവയാണു് ജഗൽസൃഷ്ടിയെ നടത്തുന്നതെന്നോ, അവ ജഗത്തിനുപാദാനുകാരണമെന്നോ വരുന്നില്ല. സർവ്വതന്ത്രസ്വതന്ത്രനും, സർവ്വശക്തനുമായ പരമപുരുഷൻതന്നെ എല്ലാറ്റിനും പരമകാരണം.

ഭഗവൽഗീതയിലും ഈ തത്വം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. “മയാദ്യക്ഷേണ പ്രകൃതിഃ സ്യതേ സചരാചരം” എന്നാണു് പറഞ്ഞതു്. പരമേശ്വരന്റെ അദ്യക്ഷതയിൻകീഴിലും, നിയന്ത്രണത്തിൻകീഴിലും മാത്രമാണു് ജഡയാ

യ പ്രകൃതി ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. അല്ലാതെ ജഡയായ പ്രകൃതിക്കു ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കാനോ സഹായിക്കാനോ ഉള്ള കഴിവില്ല. പരമേശ്വരന്റെ അല്പമുഖ്യതയില്ലാത്തതുകൊണ്ടു പ്രകൃതി കനംതന്നെ ചെയ്യാൻ ശക്തയാവുന്നില്ല. അതിനാൽ അവിടുത്തെ ആല്പമുഖ്യമാണ് എല്ലാം നടത്തുന്നതെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. ഈ വസ്തുതയിൽ നിന്നു പ്രകൃതി ഭഗവാന്റെതന്നെ അംശമാണെന്നാണ് തെളിയുന്നത്. കൂടാതെ പ്രകൃതിയെത്തന്നെ പരയെന്നും അപരയെന്നും രണ്ടായി തരം തിരിച്ചു കാണിക്കുന്നുണ്ട്. തന്നിൽ നില്ക്കുന്നതായി ഉൽബോധിപ്പിക്കുന്നുമുണ്ട്. എല്ലാറ്റിന്റെയും പരമകാരണം അല്ലെങ്കിൽ മഹാകാരണം താനാണെന്നു വ്യക്തമാക്കുന്നുമുണ്ട്.

ഈവക നിരൂപണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ പരമമായ അഭിപ്രായം ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും പരമപുരുഷനായ പരമേശ്വരൻ മാത്രമാണെന്നാണ്.

സു:—അഭില്യോപദേശോച്ച. 24

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഭില്യോപദേശാൽ ച=ശ്രുതികളിൽ സൃഷ്ടി സങ്കല്പപൂർവ്വകമാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങൾ പരമപുരുഷനായ പരമേശ്വരൻതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ സൃഷ്ടിവിഷയമായ പ്രകരണങ്ങളിൽ പലേടത്തും പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻ “താൻതന്നെ പലതായിത്തീർന്നിരിക്കട്ടെ” എന്നു സങ്കല്പിച്ചതായി പറഞ്ഞുകാണാം. “സോകാമയത ബഹു

സ്യാം പ്രജായേയ”, “തദൈക്കേത ബഹു സ്യാം പ്രജായേയ”, “ഏകോഹം ബഹുധാ സ്യാം” എന്നിങ്ങിനെ. ഏകനും അദിതീയനുമായ പരമപുരുഷൻതന്നെ പലതായിപ്പിരിഞ്ഞിട്ടു. അതാണു് ജഗത്തു് എന്നാണല്ലോ പ്രസ്തുത ഉപദേശങ്ങളിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു്. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണവും പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരനല്ലാതെ മറെറൊന്നാണു്! കൂടാതെ “സർവ്വം ഖലപിദം ബ്രഹ്മതജ്ജലാനിതി ശാന്ത ഉപാസീത.” കാണപ്പെടുന്ന ഈ ജഗത്തെല്ലാം ബ്രഹ്മമയംതന്നെ. ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുതന്നെ മറെറാന്നില്ലെന്നു ബോധിച്ചു ശാന്തനായി ഉപാസിക്കു എന്നും ശ്രുതി ഉപദേശിക്കുന്നു. ഈവക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും മുൻ പറഞ്ഞ കാര്യം പൂർണ്ണമായും വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—സാക്ഷാച്ഛേദയോഗ്ലാനാൽ. 25

ശബ്ദാർത്ഥം:—സാക്ഷാൽ ച=ശ്രുതി പ്രത്യക്ഷമായിത്തന്നെ. ഉഭയാഗ്ലാനാൽ=നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും ബ്രഹ്മംതന്നെയെന്നു പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടും ജഗത്തിന്റെ ഏകകാരണം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സാരം:—ശ്വേതാശ്വതരോപനിഷത്തിൽ ഒരു ഗൃധിയുടെ തലപനിരൂപണത്തിന്റെയും തലപദംനത്തിന്റെയും സ്വരൂപത്തെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിങ്ങിനെയാണു്. കരിക്കൽ ഒരു തപസ്വി ചിന്തിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഈ ജഗത്തെങ്ങിനെയാണുണ്ടായതു്? ആരാണിതിന്റെ കർത്താവു്? ആരാണു് നിയന്താവു്? ജീവിസമുദായമോ, ജീവ

നോ, സ്വഭാവമോ, പഞ്ചഭൂതങ്ങളോ, കാലമോ, കർമ്മമോ ആരാണു്? ഞാൻ ജനിച്ചതാരുടെ പ്രേരണകൊണ്ടാണു്? എനിക്കിഷ്ടമില്ലെങ്കിലും സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നതെന്തുകൊണ്ടാണു്? ജീവിസമുദായമല്ല ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവതന്നെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട പദാർത്ഥങ്ങളുടെ വക്രപ്പിൽ കളങ്ങുന്നു. അപ്പോൾ അവരിൽനിന്നും അതീതമായ ഒരു ശക്തിയാണു് ഈ ജഗത്തിനെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതെന്നു തെളിയുന്നു. കാലം, കർമ്മം, സ്വഭാവം, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ മുതലായവ കേവലം ജഡങ്ങളാണു്. അവയ്ക്കും സ്വതന്ത്രശക്തിയില്ല. അതിനാൽ അവയുമൊന്നുമാവാൻ വയ്യ. പിന്നെ ആരാണീ ജഗത്തിന്റെ കർത്താവു്? ഇതിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ കാരണങ്ങൾ എന്താണു്? എന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുചിന്തിച്ച വ്യക്തമായ ഒരു തീർപ്പും കിട്ടാതെ വിഷണ്ണനായി ധ്യാനത്തിന്നിരുന്ന. ധ്യാനയോഗത്തിൽ എല്ലാ കാരണങ്ങളും ഗുണാതീതനും പരമപുരുഷനുമായ ആത്മാവിൽ കേവലം ലയിക്കുന്നതും, വീണ്ടും അതിൽനിന്നുതന്നെ രണ്ടാമതും ഉണ്ടായി വികസിക്കുന്നതും വ്യക്തമായി കണ്ടു. അപ്പോൾ ബോധ്യമായി, ഈ ജഗത്തിനു് ഏകവും അനിഷേധ്യവുമായ ഏകകാരണം പരമപുരുഷനായ പരമേശ്വരൻ മാത്രമാണെന്നു്. അതോടെ എല്ലാ സംശയങ്ങളും തീർന്നു ശാന്തനാവുകയും ചെയ്തു.

ഈ വണ്ണനത്തിൽനിന്നു ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും പരമപുരുഷനായ പ

രമേശ്വരൻമാത്രമാണെന്നു വ്യക്തമായി തെളിയുന്നു. ഇതുപോലെ മറ്റു ശ്രുതികളിലും അവിടുവിടെ ജഗൽക്കാരണം പരമപുരുഷനാണെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻ മാത്രമാണ്.

സു:—ആത്മകൃതേ: 26

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആത്മകൃതേ:—ശ്രുതിയിൽ ബ്രഹ്മം തന്നത്താൻ ജഗത്തായി പരിണമിക്കുന്നതിന്റെ വണ്ണനമുള്ളതുകൊണ്ടും ജഗൽക്കാരണം പരമേശ്വരൻതന്നെ.

സാരം:—“സദേവ സോമ്യേശമഗ്ര ആസീത്” ജഗത്തായി പ്രകടമാവുന്നതിനുമുമ്പ് ഇതു ബ്രഹ്മമാത്രമായിരുന്നു. ഇത്യാദി ഉപദേശങ്ങൾ ശ്രുതികളിൽ പ്രസിദ്ധങ്ങളും സുലഭങ്ങളുമാണ്. ഇങ്ങിനെയുള്ള വണ്ണനങ്ങളിൽ നിന്നും ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങൾ ബ്രഹ്മംതന്നെ എന്നു വ്യക്തമായിത്തെളിയുന്നു.

സു:—പരിണാമാൽ. 27

ശബ്ദാർത്ഥം:—പരിണാമാൽ=ബ്രഹ്മംതന്നെ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു എന്ന വണ്ണനമുള്ളതുകൊണ്ടും ജഗൽക്കാരണം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ “തൽ സൃഷ്ട്വാ തദേവാനുപ്രാവിശൽ. തദനുപ്രവിശ്യ സച്ഛാസച്ഛാഭവൽ. നിരക്തം ചാനിരക്തം ച. നിലയനം ചാനിലയനം ച. വിജ്ഞാനം ചാവിജ്ഞാനം ച. സത്യം ചാന്യതം ച. സത്യമഭവൽ യദിദം കിഞ്ച തൽ സ

ത്രിമിത്യാചക്ഷതേ” എന്നു പറയുന്നു. അതായത്, പരമാത്മാവു ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ട് കാരോനിലും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം പ്രവേശിച്ചു. പ്രവേശിച്ച പരമാത്മാവുതന്നെ മൂർത്തവും അമൂർത്തവുമായിപ്പരിണമിച്ചു. അനന്തരം വസ്തുക്കളും അവയുടെ പ്രകടനകർത്താവും അപ്രകടനകർത്താവും, ആശ്രയവും അനാശ്രയവും, ജഡവും മൈതന്യവും, സത്യവും മിത്ഥ്യയുമെല്ലാമായിത്തീർന്നു എന്നു്. ഇവിടെ എന്തു കാണുന്നുവോ, അതെല്ലാം സത്യമായ ബ്രഹ്മമാണു്. ഇത്യാദിവണ്ണനങ്ങളെക്കൊണ്ടു പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻമാത്രമാണു് എല്ലാമായി പരിണമിച്ചതെന്നറിയാൻ കഴിയുന്നതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങൾ ബ്രഹ്മമല്ലാതെ മറെറാന്നാണു്? മാത്രമല്ല, പരിണാമവണ്ണനത്തെ നിരൂപിക്കുമ്പോൾ സ്വപ്നത്തിൽനിന്നുപോയി ആഭരണമെന്ന വസ്തു ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു ബോധിക്കുംപോലെ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുപോയി ജഗത്തെന്ന വസ്തുതന്നെ ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയും. അപ്പോൾ പിന്നെ ജഗൽക്കാരണത്തെക്കുറിച്ചു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻതന്നെ.

സു:—യോനിയു ഹി ഗീയതേ 28

ശബ്ദാർത്ഥം:—യോനി: ച=വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ ജഗത്തിന്റെ കാരണമായും—ഉൽപ്പത്തിസ്ഥാനമായും. ഗീയതേ=പറയപ്പെടുന്നുണ്ടല്ലോ. ഹി=ഇതു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

സാരം:—യോനിശബ്ദത്തിനു് ഉപാദാനകാരണമെന്നർത്ഥമാണു്. ഉപനിഷത്തുകളിൽ അനേകം സ്ഥലത്തു പരബ്രഹ്മമാകുന്ന പരമപുരുഷനെ യോനിയെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. “കത്താരമീശം പുരുഷം ബ്രഹ്മയോനിം”, “ഭൂതയോനിം പരിപശ്യന്തി ധീരാഃ” എന്നിങ്ങിനെ. പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരൻ സർവ്വപരാപരജീവകോടികളുടേയും ഉപാദാനകാരണമാണെന്നു ജ്ഞാനികൾ അവരുടെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടു പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണുന്നു. “യഥോണ്ണനാഭിഃ സൃജതേ ഗുഹാണതേ ച” ഇത്യാദിമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും ജഗത്തിന്റെ അനിഷേച്യകാർണമാണു് പരബ്രഹ്മമെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു. എട്ടുകാലി തന്നിൽനിന്നുതന്നെ നൂലെടുത്തു വലകെട്ടി അവസാനം വലയഴിച്ചെടുത്തു നൂലു തന്നിൽത്തന്നെ ലയിപ്പിക്കുംപോലെ പരബ്രഹ്മമുത്തിയായ പരമേശ്വരൻ തന്നിൽനിന്നുതന്നെ ഈ ജഗത്തിനെ പ്രകടമാക്കുകയും തന്നിൽത്തന്നെ ലയിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പറയുമ്പോൾ ജഡചേതനാത്മകമായ ഈ ജഗത്തു മുഴുവൻ പരമേശ്വരന്റെതന്നെ രൂപവിശേഷമല്ലാതെ മറ്റൊന്നാണു്? അതിനാൽ ജഗത്തുമുഴുവൻ ഈശ്വരാത്മകമാണു്. ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തവും, ഉപാദാനവുമായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ ഈശ്വരൻ മാത്രമാണു്. ഈശ്വരൻതന്നെ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചിരിക്കയാണെന്നതിനാൽ കാണുന്നതും കേൾക്കുന്നതുമായ എല്ലാം ഈശ്വരന്റെതന്നെ മഹിമയേറിയ സ്വരൂപവിശേഷമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ലതാനും. ഏതൊന്നിനെ അറിയുമ്പോഴും ഏതൊന്നിനെ കാണുമ്പോഴും അവയെ

ല്ലാം ഈശ്വരന്റെതന്നെ പ്രത്യക്ഷസ്വരൂപമാണെന്നു ബോധിക്കുകയും വേണം. ഈ കാൽ എപ്പോഴും നിലനില്ക്കുന്നുവെങ്കിൽ രാഗഭേദങ്ങൾ വികാരങ്ങളോ, ദുഷ്ടമ്ബവാസനകളോ പൊന്താനിടവരികയില്ല.

സു:—ഏതേന സത്യേ വ്യംഖ്യംതാഃ വ്യംഖ്യംതാഃ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏതേന=ഈ നിരൂപണംകൊണ്ടു്. സത്യേ വ്യാഖ്യാതാഃ=എല്ലാവരുടേയും എല്ലാ രൂപത്തിലുമുള്ള പൂർവ്വപക്ഷങ്ങൾക്കു മുഴുവൻ മറുപടി പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു; വ്യാഖ്യാത്യാഃ=മറുപടി പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു.

സാരം:—ഇപ്രകാരമുള്ള വിവേചനംകൊണ്ടു സാംഖ്യന്മാരുടേയും, നൈയായികന്മാരുടേയും എല്ലാ പൂർവ്വപക്ഷങ്ങൾക്കും മറുപടി പറയുകയും ജഗത്തിന്റെ കാരണം പ്രധാനമോ അല്ലെങ്കിൽ പരമാണുവോ അല്ല പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരൻ മാത്രമാണു് ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തവും ഉപാദാനവുമായ രണ്ടു കാരണവും എന്നു നിസ്സംശയസ്വരൂപണ സിദ്ധാന്തിച്ചു സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നിങ്ങനെ സൂത്രകാരൻതന്നെ ഉൽഘോഷിച്ചുകൊണ്ടാണു് അധ്യായമവസാനിപ്പിക്കുന്നതു്. വ്യാഖ്യാതാഃ എന്ന ശബ്ദം രണ്ടു പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞതു് അധ്യായാവസാനത്തെ സൂചിപ്പിക്കാനാണു്.

ഒന്നാമധ്യായം കഴിഞ്ഞു.

രണ്ടാമധ്യായം

പ്രഥമപാദം

കന്നാമധ്യായത്തിൽ എല്ലാ വേദാന്തവാക്യങ്ങളും കരേ സ്വരത്തിൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണം പരബ്രഹ്മം മാത്രമാണെന്നു നിസ്സംശയരൂപേണ പറഞ്ഞു സ്ഥാപിക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. ശ്രുതികളും അവയിലെ വാക്യങ്ങളും ഭിന്നഭിന്നങ്ങളാണെങ്കിലും ഈ ഒരു കാര്യത്തെ എല്ലാ ശ്രുതികളും ഒരുപോലെ കരേ സ്വരത്തിൽത്തന്നെ ഉൽഘോഷിക്കുന്നു. അതിനെയാണ് കന്നാമധ്യായത്തിൽ എടുത്തു കാണിച്ചത്. ശ്രുതിസമത്വനത്തിനു വിരുദ്ധങ്ങളായ സാംഖ്യനൈയായികമതങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചു സിദ്ധാന്തത്തെ സമർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാൽ ഈ പ്രഥമധ്യായത്തിനു സമന്വയാധ്യായമെന്നു പറയുന്നു. പൂർ്വ്വാധ്യായത്തിൽ എടുത്തു കാണിച്ച ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾക്ക് അന്യോന്യവൈരുദ്ധ്യമില്ലെന്നു കാണിക്കുകയാണ് ഇനി തുടങ്ങാൻപോകുന്ന രണ്ടാമധ്യായത്തിലെ മുഖ്യവിഷയമെന്ന കാരണത്താൽ അതിനു 'അവിരോധി' അധ്യായമെന്നും പറയുന്നു. പൂർ്വ്വാധ്യായത്തിലെ സിദ്ധാന്തത്തിനു വൈരുദ്ധ്യം തടസ്ഥമല്ലെന്നത്സംഖ്യസ്മൃതിയെ മാനിച്ചില്ലെന്ന ആക്ഷേപത്തിനു സമാധാനം പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് ആദ്യംതന്നെ അധ്യായമാരംഭിക്കുന്നതു്.

സു:—സ്മൃത്യനവകാശദോഷപ്രസംഗ ഇതി ചേ
 ന്നാനുസ്മൃത്യനവകാശദോഷപ്രസംഗാൽ. 1

ശബ്ദാർത്ഥം: — സ്മൃത്യനവകാശദോഷപ്രസംഗഃ =
 സാംഖ്യസ്മൃതിയുടെ അവകാശമായ ജഗൽകാരണം 'പ്ര
 ധാന'മാണെന്ന വാദത്തെ അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ലെന്ന ദോ
 ഷമുണ്ടു് കന്നാമധ്യായത്തിനു്. ഇതി ചേൽ ന=എന്നു
 പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,
 അന്യസ്മൃത്യനവകാശദോഷപ്രസംഗാൽ = സാംഖ്യസ്മൃ
 തിയുടെ പ്രധാനവാദത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നപക്ഷം മറ്റാ
 നവധി സ്മൃതികളുടെ അവകാശങ്ങളെ നിഷേധിക്കേ
 ണ്ടിടവരും.

സാരം:—സർവ്വജ്ഞനും ഈശ്വരാവതാരസ്വരൂപിയു
 മായ ഭഗവൻ കപിലവാസുദേവനാൽ രചിതയായ സാം
 ഖ്യസ്മൃതിയെ മാനിക്കേണ്ടതിന്നുപകരം, ജഗൽകാരണ
 സമയ്കത്തിൽ, സാംഖ്യസ്മൃതിയിലെ പ്രധാനവാദ
 ണ്തെ വണ്ഡിക്കയാണു് സമന്വയാധ്യായംകൊണ്ടു ചെല്ല
 തു്. അതു ശരിയായിട്ടില്ല എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ
 സാംഖ്യസ്മൃതിയുടെ അഭിപ്രായത്തെ മാനിക്കുന്നുവെ
 ക്കിൽ മറ്റന്വേകം സ്മൃതികളെ നിഷേധിക്കേണ്ടിടവരും.
 പിന്നെ ഒരു സ്മൃതിയുടെ കർത്താവാരെന്നു നോക്കിയല്ല
 സ്വീകരിക്കലും നിഷേധിക്കലും. ശ്രുതിസിദ്ധാന്തങ്ങൾ
 അനുസരിച്ചാണോ സ്മൃതി നിലക്കൊള്ളുന്നതെന്നു നോ
 ക്കിയാണു്. അങ്ങിനെ നോക്കുമ്പോൾ സാംഖ്യസ്മൃതി
 സിദ്ധാന്തം ശ്രുതികൾക്കു വിരുദ്ധമായും, മറ്റു സ്മൃതി
 കൾ ശ്രുതികളെ അനുസരിച്ചും നില്ക്കുന്നതായിക്കാണാം.

സ്മൃതികൾക്കുവലംബം ശ്രുതികളാണ്. അതിനാൽ ശ്രുതിയും സ്മൃതിയും യോജിക്കാത്തതിടത്തു സ്മൃതിയെയാണ് തള്ളേണ്ടതു്. അതാണ് സാംഖ്യസ്മൃതിയുടെ പ്രധാനവാദത്തെ അംഗീകരിക്കാതിരിക്കുകയും, ഖണ്ഡിക്കുകയും ചെയ്തതു്. സ്മൃതികാരന്മാർക്കു ശ്രുതികളാണ് പ്രമാണമെന്നിരിക്കേ ശ്രുതികളെ മാറിക്കൊണ്ടെ ഏഴുതപ്പെടുന്ന സ്മൃതി ആരുടേതായാലും അംഗീകരിക്കാൻ വയ്യ. ശ്രുതികളോടു യോജിച്ച സ്മൃതികളെ മാറിക്കൊതിരിക്കാനും വയ്യ. അതാണ് മനുസ്മൃതി, വിഷ്ണുപുരാണം, ഭഗവൽഗീത എന്നീ സ്മൃതികളെ അംഗീകരിക്കാനും, സാംഖ്യസ്മൃതിയെ അംഗീകരിക്കാതിരിക്കാനും കാരണം.

സ്യഃ—ഇതരേഷാം ചാനുപലണ്യേ. 2

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരേഷാം=അന്യസ്മൃതികളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ. അനുപലണ്യേ ച=ജഗൽകാരണം പ്രധാനമാണെന്ന അഭിപ്രായം കണ്ടിട്ടില്ലെന്നതും സാംഖ്യസ്മൃതിയുടെ പ്രധാനവാദത്തെ തള്ളിക്കളയാൻ ഒരു കാരണമാണ്.

സാരം:—മനു തുടങ്ങിയ മറ്റു സ്മൃതികാരന്മാരാരും തന്നെ ജഗൽകാരണമായി ഒരു പ്രധാനത്തെ അവതരിപ്പിക്കുകയോ അംഗീകരിക്കുകയോ ചെയ്തുകാണുന്നില്ല. ശ്രുതിഭിപ്രായത്തെ മാറിച്ചുകൊണ്ടു പരമപുരുഷനായ ഈശ്വരനാണ് ജഗൽകാരണമെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നുമുണ്ടു്. അതും ഒരു കാരണമാണ് പ്രധാനവാദത്തെ തള്ളിക്കളയാൻ.

സു:—ഏതേന യോഗഃ പ്രത്യക്തഃ. ഴി

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏതേന=ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ. യോഗഃ =യോഗശാസ്ത്രവും. പ്രത്യക്തഃ=നിരാകരിക്കപ്പെട്ടു.

സാരം:—പതഞ്ജലിപ്രോക്തമായ യോഗശാസ്ത്രം സാംഖ്യത്തിലെ ജഗൽക്കാരണപ്രക്രിയയെ അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്ക് എന്തുകൊണ്ടു സാംഖ്യ പ്രക്രിയയെ അംഗീകരിച്ചുകൂടാ? എന്നു ചോദിക്കുന്നപക്ഷം പതഞ്ജലിയുടെ യോഗശാസ്ത്രത്തേയും അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല; നിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ടുതാനും. യോഗശാസ്ത്രത്തെ പ്രത്യേകമായി എവിടേയും നിഷേധിച്ചുകാണുന്നില്ല. എന്നാണെങ്കിൽ അങ്ങിനെ പ്രത്യേകമായി നിഷേധിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ജഡയായ പ്രകൃതിയെയാണു് യോഗശാസ്ത്രം ജഗത്തിന്റെ കാരണമായവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. സാംഖ്യത്തിലെ പ്രധാനവാദത്തെ ഖണ്ഡിച്ചപ്പോൾത്തന്നെ യോഗത്തേയും ഖണ്ഡിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അതു പ്രത്യേകമായി പറയേണ്ട ആവശ്യമില്ല. പരമപുരുഷനായ ഈ ശ്വരന്റെയും മറ്റൊന്നുംതന്നെ ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ വരുന്ന സമർത്ഥനുംകൊണ്ടുതന്നെ അതല്ലാത്ത സിദ്ധാന്തങ്ങളെയൊക്കെ ഖണ്ഡിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ പ്രധാനപ്രക്രിയാസ്വരൂപമായ സാംഖ്യവാദത്തെ ഖണ്ഡിക്കുകയും, പ്രകൃതിപ്രക്രിയാസ്വരൂപമായ യോഗശാസ്ത്രത്തെ അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നു വരുന്നില്ല. രണ്ടിനേയും ഒരുപോലെ ഖണ്ഡിച്ചിരിക്കുന്നു.

സു:—ന വിലക്ഷണതപാസ്യേ തഥാതപം ച ശ
ബ്ദാൽ. 4

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസ്യ=ഈ ജഗത്തിന്റെ. വിലക്ഷണതപാൽ=വിലക്ഷണതപംകൊണ്ട്. ന=ചേതനബ്രഹ്മം ഇതിനു കാരണമാവാൻ വയ്യ. തഥാതപം=ഇതിന്റെ ജഡതപം. ശബ്ദാൽ ച=പ്രമാണപൂർവ്വം സിദ്ധമാണ്.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ ചേതനബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ സത്യജ്ഞാനാനന്താദിലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടുപന്ത്രസിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ ജഗത്തിനെ ജ്ഞാനരഹിതമായും ജഡമായും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ശ്രുതിപ്രമാണത്തിൽക്കൂടെത്തന്നെ ജഗത്തു പരമേശ്വരനിൽനിന്നു വിലക്ഷണമാണെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണ്. കായ്ത്തിനു കാരണത്തിൽനിന്നുള്ള വൈലക്ഷണ്യം യുക്തിസംഗതമല്ല. അതിനാൽ ചേതനബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരൻ ജഡപ്രപഞ്ചത്തിനു കാരണമാണെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല.

സു:—അഭിമാനീവ്യപദേശസ്തു വിശേഷാനുഗതി
തിഭ്യം. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=അത്രയുമല്ല. വിശേഷാനുഗതിഭ്യം=വിശേഷശബ്ദപ്രയോഗംകൊണ്ട്. അഭിമാനീവ്യപദേശഃ=അഭിമാനീവ്യപദേശവും സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ ജലം, അഗ്നി തുടങ്ങിയ ജഡതത്വങ്ങൾക്കു ചൈതന്യത്തെ ആരോപിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വണ്ണനമുണ്ട്. അതു തത്വങ്ങളിൽ അഭിമാനികളായ ദേവതകളെ അധികരിച്ചുമാണ് ഇതു് അവിടവിടെ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള വിശേഷശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു വ്യക്തമാ

വുന്നുമുണ്ടു്. മരാനോഗ്യാപനീഷത്തിൽ തേജസ്സു്, അപ്പു്, അന്നം ഇവ മൂന്നിന്റെയും ഉൽപ്പത്തിയുടെ വണ്ണത്തിന്നുശേഷം അവയെ ദേവതകളായി പറയുന്നുണ്ടു്. അങ്ങിനെതന്നെ ഐതരോപനീഷത്തിൽ അഗ്നി വാഗ്ത്രപേണ മുഖത്തും, വായു പ്രാണസ്വരൂപേണ നാസികയിലും സ്ഥിതിചെയ്തു ഏന്നിങ്ങിനെ വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ വിശേഷങ്ങളായ വണ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അധിദേവതകളെ ജഡതത്വങ്ങളിൽ ആരോപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. ഈ കാരണത്താൽ ജഗത്തിന്റെ ഉപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു പറയുന്നതിൽ യുക്തിഭംഗമുണ്ടു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആകാശാദി ജഡതത്വങ്ങളും ഈ ജഗത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. അവയാകട്ടേ ചേതനബ്രഹ്മത്തിനു് അത്യന്തവിരുദ്ധങ്ങളായ ധർമ്മങ്ങളോടുകൂടിയവയുമാണു്.

സൂ:—ദൃശ്യതേ തു. 6

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു = എന്നാൽ. ദൃശ്യതേ=കാണുന്നുണ്ടല്ലോ.

സാരം:—മുകളിൽ അവതരിപ്പിച്ച പൂർവ്വപക്ഷത്തിന്നു സൂത്രകാരൻ മറുപടി പറയുന്നു. ഉപാദാനത്തിൽനിന്നു വിരുദ്ധമായ ധർമ്മം കാര്യത്തിലുണ്ടായിരിക്കാൻ വയ്യെന്നു വാദം ശരിയല്ല. മനുഷ്യൻ തുടങ്ങിയ ജീവികൾ ചേതനവ്യക്തികളാണു്. ചേതനവ്യക്തികളായ ജീവികളിൽനിന്നുതന്നെ ജഡങ്ങളായ നഖം രോമം മുതലായവയുണ്ടാവുന്നതായി കാണുന്നുണ്ടു്. അവ ജഡങ്ങളാണെന്നതിന്നു സംശയമില്ല. പുരുഷൻ സചേതനനാണെന്നതും വ്യ

കുതമാണ്. നഖലോമാദിജഡവസ്തുക്കൾക്ക് ഉപാദാന കാരണം പുരുഷനാണെന്നതും പ്രത്യക്ഷമാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു ചേതനാസ്വരൂപത്തിൽനിന്നു ജഡവസ്തുക്കളുണ്ടാവാമെന്നു തെളിയുന്നു. അതിനെത്തന്നെ എടുത്തു കാട്ടി ശ്രുതി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. “യഥാ സതഃ പുരുഷാൽ കേശലോമാനി, തഥാക്ഷരാൽ സംഭവതീഹ വിശപഃ” എന്നിങ്ങിനെ സചേതനനായ പുരുഷങ്കൽനിന്നു ജഡങ്ങളായ നഖലോമങ്ങളുടെ ഉൽപ്പത്തിയെ അംഗീകരിക്കാമെങ്കിൽ അതുപോലെ സചേതനമായ അക്ഷരബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ജഡമായ ഈ ജഗത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിയേയും അംഗീകരിക്കാം. അതിനു യുക്തിഭംഗമോ, അസാംഗത്വമോ ഇല്ല.

സു:—അസദിതി ചേന്ന പ്രതിഷേധമാത്രതപാൽ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസൽ ഇതി ചേൽ=അങ്ങിനെ പറയുന്നതിൽ അസൽകാർത്ഥവാദമുണ്ട് എന്നു വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, പ്രതിഷേധമാത്രതപാൽ=എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും ഇല്ലാത്ത ഒരു വസ്തുവിനെ ബോധിപ്പിക്കാൻമാത്രമാണ് അസൽശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

സാരം:—അവയവരഹിതമായ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു സാവയവമായിരിക്കുന്ന ജഗത്തുണ്ടായി എന്നു പറയുന്നതു് അസൽകാർത്ഥവാദമായിത്തീരും. എങ്ങിനെയെന്നാൽ സാവയവമായ ജഗത്തു സാവയവമായ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നാണുണ്ടാവേണ്ടതു്. എന്നാൽ സാവയവബ്രഹ്മമെന്നതു് അസൽപദാർത്ഥമാണ്. സാവയവജഗത്തെന്നതു്

സൽപദാർത്ഥവുമാണ്. അപ്പോൾ ഇല്ലാത്ത സാവയവ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് ഉള്ള സാവയവജഗത്തുണ്ടായി എന്നാണു് ധരിക്കേണ്ടതു്. അസത്തിൽനിന്നു സത്തുണ്ടായി എന്നതും. അതു സംഭവിക്കാൻ വയു. അസത്തിൽനിന്നു സത്തുണ്ടാവാൻ വയെന്നു വേദംതന്നെ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു നിരവയവബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു സാവയവജഗത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിവാദത്തിന്നു ശ്രുതി പ്രാമാണ്യതയില്ല എന്നു വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കരിക്കല്പം ഇല്ലാത്ത കന്നിൽനിന്നു് ഉള്ളതായ കരു വസ്തു ഉണ്ടാവാൻ വയെന്നു വേദം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളു. കാരണത്തിൽനിന്നു വിലക്ഷണമായ കാൽവസ്തു ഉണ്ടാവാൻ വയെന്നു ശ്രുതി പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ബ്രഹ്മം ഉള്ളതാണു്. അതിനാൽ അസൽവസ്തുവല്ല. ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ജഗത്തുണ്ടായി എന്നു പറഞ്ഞാൽ പിന്നെ എങ്ങിനെ അസൽകാൽവാദമുണ്ടാവും? എന്നാൽ ബ്രഹ്മം നിരവയവും ജഗത്തു സാവയവുമാണു്. അതു കാരണത്തിൽനിന്നു കാരണത്തിനുള്ള വിലക്ഷണതമാണു്. കാരണത്തിൽനിന്നു വിലക്ഷണമായ കാൽമുണ്ടാവാൻ വയെന്നു ശ്രുതി പറയുന്നില്ല. അതിനാൽ നിരവയവബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു സാവയവജഗത്തുണ്ടായി എന്നു പറഞ്ഞാൽ അസൽകാൽവാദം സംഭവിക്കുന്നില്ല. ശ്രുതി പ്രാമാണ്യതയില്ലാതാവുന്നുമില്ല.

സു:—അപീതൌ തപേൽ പ്രസംഗാദസേമഞ്ജസം.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപീതൌ=പ്രളയകാലത്തിൽ. തപേൽ പ്രസംഗാൽ=എല്ലാം ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നതി

നാൽ, സംസാരത്തിന്റെ ജഡത്വം, സുഖദുഃഖത്വം തുടങ്ങിയ എല്ലാ ഭാവങ്ങളും ബ്രഹ്മത്തിനുണ്ടെന്നു പറയേണ്ടിവരും. അസമഞ്ജസം=അതു ശരിയല്ല.

സാരം:—ജഡമായ ജഗത്തിന്റെ ഉപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മമെന്നെ എന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നതുകൊണ്ടു പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാം ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുമ്പോൾ പ്രകൃതിയുടെ ജഡത്വം, ജീവന്മാരുടെ സുഖദുഃഖാദിദോഷങ്ങൾ, കർമ്മവാസനകൾ എന്നിവയെല്ലാം ബ്രഹ്മത്തോടു ചേരുന്നവെന്നും, അവയെല്ലാം ബ്രഹ്മത്തിൽ വികസിക്കുന്നവെന്നും പറയേണ്ടിവരും. അതു ശ്രുതിക്കു ഹിതമല്ല. ബ്രഹ്മത്തെ നിർഗ്ഗണമായും ജഡത്വാദിധർമ്മങ്ങളില്ലാത്തതായുമാണു് ശ്രുതി എപ്പോഴും വർണ്ണിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ മുകളിൽ പറയുന്ന യുക്തി ശരിയല്ല. നിരവയവ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു സാവയവജഗത്തുണ്ടാകാമെന്ന വൈലക്ഷണ്യം അനുവദനീയമല്ല.

സു:—ന തു ദൃഷ്ടാന്തഭാവാൽ. 9

ശബ്ദാർത്ഥം:—ദൃഷ്ടാന്തഭാവാൽ = ദൃഷ്ടാന്തമുള്ളതുകൊണ്ടു്. (കാർത്യവസ്തു കാരണത്തിൽ ലയിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ കാർത്യധർമ്മങ്ങൾ പ്രകാശിക്കില്ലെന്നതിന്നു്) ന തു=തീർച്ചയായും ഈ സംശയം ശരിയല്ല.

സാരം:—കാർത്യവസ്തു കാരണത്തിൽ ലയിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെയും കാർത്യധർമ്മങ്ങൾ പ്രകാശിക്കുമെന്നതിന്നു യാതൊരു നിയമവുമില്ല. ഇല്ലെന്നതിന്നു ധാരാളം ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളുണ്ടുതാനും. കാർത്യവസ്തു ലയിക്കുന്നതോടൊപ്പം അതിന്റെ ധർമ്മങ്ങളും കാരണത്തിൽ ലയി

ക്കുന്നു. അവ വീണ്ടും പ്രകാശിക്കലില്ല. ആഭരണങ്ങൾ അവയുടെ കാരണമായ സ്വർണ്ണത്തിൽ ലയിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ആഭരണധർമ്മങ്ങൾ പ്രകാശിക്കാറില്ല. പാത്രങ്ങൾ അവയുടെ കാരണമായ മണ്ണിൽ ലയിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെയും പാത്രധർമ്മങ്ങൾ പ്രകാശിക്കാറില്ല. ഇതുപോലെ മറ്റുള്ളവയിലും കാണാവുന്നതാണ്. അതിനാൽ ജഗത്തു കാരണമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചാൽ പിന്നെയും പ്രപഞ്ചധർമ്മങ്ങളുണ്ടാവുമെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ഈ കാരണംകൊണ്ടു ജഗത്തിന്റെ ഉപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മമല്ലെന്നു വരുന്നില്ല. പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും ബ്രഹ്മമതന്നെ.

സൂ:—സ്വപക്ഷഭോഷാമൃ. 10

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്വപക്ഷഭോഷാൽ=വാദിയുടെ പക്ഷത്തിൽ പറയപ്പെട്ട ഏല്ലാ ഭോഷങ്ങളും വന്നുചേരുന്ന മുണ്ടു്. ച=ആ കാരണത്താലും പ്രപഞ്ചകാരണം പ്രധാനമല്ല.

സാരം:—അവയവരഹിതവും, അവ്യക്തവും, അഗ്രാഹ്യവുമായ പ്രധാനമാണു് ജഗത്തിന്നു കാരണമെന്നു ധരിക്കുന്നു സാംഖ്യമതാവലംബികൾ. നിരാകാരവും, അവ്യക്തവും, ജഡവുമായ പ്രധാനത്തിൽനിന്നു സാകാരവും, വ്യക്തവും, ദർശനശ്രവണാദിശക്തികളോടുകൂടിയതുമായ ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെ ബോധിക്കുന്നപക്ഷം കാരണത്തിന്നു വിലക്ഷണമായ കായ്ത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെന്ന ഭോഷം നേരിടും. ദർശനശ്രവണാദിശക്തി

കുറവ് കാരണമായ പ്രധാനത്തിലില്ലെന്നിരിക്കേ കാര്യമായ ജഗത്തിലെങ്ങിനെ വന്നുചേരും? അങ്ങിനെ പറയുന്നതുകൊണ്ടു് അസത്തിൽനിന്നു സത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെന്ന സിദ്ധികാര്യമല്ലാത്ത മറ്റൊരു ദോഷവും പറയാം. കൂടാതെ പ്രളയകാലത്തു ജഗത്തു കാരണമായ പ്രധാനത്തിൽ ലയിക്കുമ്പോൾ കാര്യധർമ്മങ്ങളായ ദർശനശ്രവണാദിശക്തികൾ എവിടെ ലയിക്കും എന്ന സംശയവും ബാക്കിയായും. ഇങ്ങിനെ അനേകം ദോഷങ്ങൾ കരേ സമയത്തു വന്നുചേരുന്ന, പ്രധാനത്തെ ജഗൽക്കാരണമായി മാറിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്നതിനാൽ ഒരിക്കലും ജഗൽക്കാരണം ജഡമായ പ്രധാനമാവാൻ വയ്യ.

സു: — തർക്കാപ്രതിഷ്ഠാനുപ്യന്യമാനുമേയമിതി ചേദേവമപ്യനിർമ്മോക്ഷപ്രസംഗഃ. 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—തർക്കാപ്രതിഷ്ഠാനാൽ അപി=വാദ്യപ്രതിവാദങ്ങൾക്കു സ്ഥിരതയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും. അന്യമാ=മറ്റൊരതെങ്കിലും പ്രകാരത്തിൽ. അനുമേയം=അനമാനങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാര്യം തീർച്ചപ്പെടുത്തണം. ഇതി ചേൽ=എന്നാണെങ്കിൽ. ഏവം അപി=അങ്ങിനെയായാലും. അനിർമ്മോക്ഷപ്രസംഗഃ=മോക്ഷാനുഭൂതിയുടെ പ്രസംഗം സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—വാദ്യപ്രതിവാദങ്ങൾക്കുവസാനമില്ല. കരാൾ കരു യുക്തിയെ അവതരിപ്പിക്കുമ്പോൾ മറ്റേ ആൾ അതിനെ ഖണ്ഡിച്ചു്, സ്വാഭാപ്രായത്തെ സ്ഥാപിക്കാൻ ശ്രമിക്കും. ഇങ്ങിനെ രണ്ടാളും അന്യോന്യം അഭിപ്രായങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടു ഇരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു കാര്യം

വെളിവാവാൻ പോകുന്നില്ല; മാത്രമല്ല, രണ്ടാളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും സത്യത്തിൽനിന്നു വളരെയധികം അകന്നു പോയാനേ ഇടയുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ നിൽക്കട്ടെ. അനുമാനംകൊണ്ടു കാൽ തീർച്ചപ്പെടുത്താം. അനുമാനംകൊണ്ടു നോക്കുമ്പോൾ പ്രധാനമാണ് ജഗൽക്കാരണമെന്നു പറയാനേ അർത്ഥമുള്ളൂ, എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ അതും ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അജ്ഞാനനാശമാണ് മോക്ഷകാരണം. അജ്ഞാനം നശിക്കുന്നതാകട്ടെ തത്വജ്ഞാനംകൊണ്ടുമാണ്. വേദോക്ത തത്വങ്ങളുടെ വിചാരംകൊണ്ടുണ്ടാവുന്ന ജ്ഞാനമാണ് തത്വജ്ഞാനം. വേദോക്തതത്വങ്ങളെ നിരസിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വിചാരത്താൽ ആർക്കും ഇതുവരെ തത്വജ്ഞാനമുണ്ടാവുകയോ അജ്ഞാനം നശിക്കുകയോ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. വേദോക്തതത്വമല്ല പ്രധാനം. അതിനാൽ പ്രധാനനിരൂപണംകൊണ്ടു തത്വജ്ഞാനമുണ്ടാവാൻ പോവുന്നില്ല. തത്വജ്ഞാനമുണ്ടാവാതെ അജ്ഞാനം നശിക്കാനോ മോക്ഷാനുഭൂതിയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അപ്പോൾ ആ നിലയിലും സാംഖ്യമതാവലംബികൾക്കു മോക്ഷാനുഭൂതിയില്ലെന്നു പറയേണ്ടിവരും. അതിനാൽ ജഗൽക്കാരണമാണ് പ്രധാനമെന്ന അനുമാനം ശരിയല്ല.

സു:—ഏതേന ശിഷ്ടാപരിഗ്രഹാ അപി വ്യാഖ്യാതാഃ. 12

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏതേന=നിരൂപിക്കപ്പെട്ട സിദ്ധാന്തംകൊണ്ടു. ശിഷ്ടാപരിഗ്രഹാഃ അപി=മാറ്റു മതാവ

ലംബികളുടെ അവതരിപ്പിക്കപ്പെടാത്ത വാദങ്ങളുംകൂടി. വ്യാഖ്യാതാഃ=വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടു; ഖണ്ഡിക്കപ്പെട്ടു.

സാരം:—ഈ പാദത്തിൽ അഞ്ചുമുതൽ പതിനൊന്നുകൂടിയ സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു സാംഖ്യമതാവലംബികളുടെ വാദങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചു വേദോക്തസിദ്ധാന്തങ്ങളെ സ്ഥാപിക്കുവാൻ ചെയ്തതു്. ഇതുകൊണ്ടു സാംഖ്യമതാവലംബികളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ മാത്രമേ ഖണ്ഡിച്ചിട്ടുള്ളൂ എന്നു വരുന്നില്ല. വേദോക്തസിദ്ധാന്തത്തിന്നു വിരുദ്ധമായി ആരുടെയെല്ലാം അഭിപ്രായങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും അവയെല്ലാംതന്നെയും ഇതുകൊണ്ടു ഖണ്ഡിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

സു:—ഭോക്ത്രാപത്തേരവിഭാഗശ്ചേൽ സ്യംല്ലോകവൽ. 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭോക്ത്രാപത്തേഃ = ഭോജ്യഭോക്താക്കൾക്കും, ജഡചൈതന്യങ്ങൾക്കും തമ്മിൽ. അവിഭാഗഃ = വേർതിരിവില്ലായ്മ. ചേൽ = സംഭവിക്കുമെന്നാണെങ്കിൽ, അതു ശരിയല്ല. ലോകവൽ = ലോകത്തിൽ സാധാരണകണ്ടുവരാറുള്ളതുപോലെ. സ്യാൽ = ധരിക്കാൻ സാധിക്കും.

സാരം:—ജഗൽക്കാരണമായി ബ്രഹ്മത്തെ ബോധിക്കുന്നപക്ഷം ബ്രഹ്മത്തിന്നു കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വങ്ങളുണ്ടെന്നു പറയേണ്ടിവരും. ബ്രഹ്മംതന്നെയാണു് ജീവനായിപ്പരിണമിച്ചു പല കർമ്മങ്ങളേയും ചെയ്യുകയും സുഖദുഃഖാകാരങ്ങളായ ഫലങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു്. കൂടാതെ ഭോജ്യങ്ങളായ വിഷയവസ്തുക്കളും ഭോക്താവായ ജീവനും രണ്ടും ബ്രഹ്മാംശങ്ങളാണെന്നു കാരണ

ത്താൽ രണ്ടും തമ്മിൽ ഭേദമില്ലെന്നും വരും. അപ്പോൾ ജഡവസ്തുക്കളേയും സചേതനവസ്തുവേയും തിരിച്ചറിയുക എന്നതും വിഷമമായിത്തീരും എന്നും മറ്റുമുള്ള ശങ്ക ശരിയല്ല. ജീവൻ ബ്രഹ്മാംശമാണെങ്കിലും ജീവന്റെ സുഖദുഃഖങ്ങളോ പുണ്യപാപങ്ങളോ ബ്രഹ്മത്തെ ബാധിക്കുന്നില്ല. ഈ ലോകാനുഭവങ്ങളെ മുൻനിർത്തി നോക്കിയാൽ ഈ കാര്യം വെളിവാവും. പിതാവിന്റെ അംശം തന്നെയാണു് പുത്രൻ. എങ്കിലും പുത്രന്റെ അനുഭവങ്ങൾ പിതാവിനേയോ പിതാവിന്റെ അനുഭവങ്ങൾ പുത്രനേയോ ബാധിക്കുന്നില്ല. അതുപോലെ ജഡങ്ങളായ ഘടപടാദിവസ്തുക്കളും അവയുടെ ഭോക്താവായ ജീവനും തമ്മിൽ കരിക്കലും വേർതിരിയപ്പെടാതിരിക്കുന്നുമില്ല. അതിനാൽ പ്രസ്തുതശങ്കകൾ കേവലം അസ്ഥാനത്താണു്. ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മംതന്നെ എന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നതിൽ ദോഷമില്ല.

സു:—തന്നേന്യത്രപമാരംഭണശബ്ദാദിഭ്യഃ. 14

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആരംഭണശബ്ദാദിഭ്യഃ = ആരംഭണശബ്ദം തുടങ്ങിയ മന്ത്രവണ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടു്. തന്നേന്യത്രപം = ഭഗത്തിന്നു ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുള്ള അഭേദതപം സിദ്ധമാണു്.

സാരം:—മാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു, “നന്മാ സോമൈകേന മൃൽപിണ്ഡേന സർവ്വം മൃന്മയം വിജ്ഞാതം സ്മാൽ. വാചാരംഭണം വികാരോ നാമധേനുസം കൃത്തികേത്യേവ സത്യം” എന്നു്. അതായതു ഹേ സോമ്യ! കരു മൺകട്ടയുടെ അറിയുകൊണ്ടു മണ്ണിൽനിന്നു

ബോധ്യന ഭൂൺമയങ്ങളായ എല്ലാ പദാർത്ഥങ്ങളേയും അ
 റിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. നാമരൂപങ്ങളുടെ വ്യത്യാസം വ്യവഹാ
 രസൗകര്യത്തിനുവേണ്ടിമാത്രമുള്ളതാണു് എന്നു്. ഭൂൺ
 മയങ്ങളായ ഹരോ പദാർത്ഥങ്ങൾക്കും നാമരൂപങ്ങൾ മാ
 റീട്ടുണ്ടെങ്കിലും മണ്ണുമാത്രമാണെന്നുള്ളതാണു് സത്യം.
 ഈ നിലയ്ക്കു കാർഷ്വരൂപമായ ഈ ജഗത്തും കാരണസ്വരൂ
 പമായ ബ്രഹ്മംതന്നെയാണു്. ഈ പ്രതിപാദനംകൊണ്ടു
 ജഗത്തിനു ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് അന്യത്വ സിദ്ധമാവു
 നുണ്ടു്. കൂടാതെ അതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ മാറു
 മന്ത്രവണ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഈ തത്വത്തെ ദൃഢമാക്കി സ
 മർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ ശ്രുതി ജഗത്തിനെ ബ്രഹ്മ
 ത്തിൽനിന്നു് അഭേദമാക്കി സമർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നി
 രുന്നാലും അതു ബ്രഹ്മം ജഗദാകാരമാണെന്ന അർത്ഥത്തി
 ലല്ല. അതും ശ്രുതിതന്നെ സമർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു്. കടകവും
 സ്വപ്നവും ഒന്നാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ സ്വപ്നം കടകാകാ
 രമാണെന്നർത്ഥമില്ല. കടകമാവുന്നതിനു മുമ്പും കടക
 ഭാവം വിട്ടുവോഴും സ്വപ്നം മാത്രമാണു്. സ്വപ്നം കടക
 മായിത്തീരുക അല്ലെങ്കിൽ സ്വപ്നത്തിൽ കടകഭാവത്തെ
 വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുകയെന്നതു സ്വപ്നത്തിന്റെ ശക്തിയാണു്.
 ആ ശക്തി സ്വപ്നത്തിൽത്തന്നെ ലീനയായും, പ്രകടയാ
 യും വിലസുന്നു. ലീനയായിരിക്കുമ്പോൾ സ്വപ്നമാത്ര
 മാണുള്ളതു്. എന്നാൽ പ്രകടയായിത്തീരുമ്പോൾ കട
 കാദിനാമരൂപാകാരേണ വ്യഞ്ജിക്കപ്പെടുന്നു. ഇതുപോ
 ലെ നാമരൂപാതീതമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ തന്റെതന്നെ ശ
 ക്തി ലീനയായിരിക്കുമ്പോൾ സന്മാത്രമായും പ്രകടയായി
 രിക്കുമ്പോൾ നാമരൂപാർത്ഥകജഗത്തായും വിളങ്ങുന്നു. പ്ര

ഉയത്തിലും ശക്തി ലയിച്ചു, കേവലം സന്മാത്രമായി വി
 ഉണ്ടു്. “സദേവ സോമ്യേമേഗ ആസിൽ” ഇത്യാദി
 മന്ത്രവണ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഈ തത്വത്തെ ശ്രുതിതന്നെ
 സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ശക്തനായ പുരുഷന്റെ ശക്തിയും
 പുരുഷനും വേറായല്ല. എങ്കിലും ശക്തി വികസിക്കു
 യ്യാദിമാത്രമാണു് പ്രകടനങ്ങളുണ്ടാവുന്നതു്. ശക്തി
 പ്രകടനങ്ങളും പുരുഷനും വാസ്തവത്തിൽ രണ്ടല്ല; ഒന്നാ
 ണു്. എങ്കിലും ശക്തിപ്രകടനംകൊണ്ടുണ്ടാവുന്ന വിശ്രി
 യകളില്ല അതടങ്ങുന്യാദി ശേഷിക്കുന്നതാണു് പുരുഷ
 ന്റെ യഥാർത്ഥരൂപം. ഇതുപോലെ ബ്രഹ്മശക്തിയുടെ
 പ്രകടഭാവമാണു് ജഗത്തു്. അതു ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു വേ
 റെയല്ല. ജഗത്തും ബ്രഹ്മവും ഒന്നുതന്നെ. എങ്കിലും ബ്ര
 ഹ്മസ്വരൂപം ജഗൽഭാവമല്ല. ജഗത്തടങ്ങുന്യാദി ശേ
 ഷിക്കുന്നതാണു്. ഈ നിലയ്ക്കു ജഗത്തിനെയും ബ്രഹ്മ
 തെയും ഒന്നായി സമർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു് ശ്രുതി. ഇതുപോലെ
 ഭഗവാനും പ്രകൃതിക്കും അനന്യത സിലമാവുന്നുണ്ടു്. ഈ
 പ്രതിപാദനത്തെ കാർമ്മിച്ചുകൊണ്ടാണു് എല്ലായിടത്തും
 ജഗൽബ്രഹ്മഭാവങ്ങളെ വീക്ഷിക്കേണ്ടതു്.

സു:—ഭാവേ ചോപലണ്യേ. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭാവേ ച=കാര്യം കാരണത്തിൽ ശ
 ക്തിസ്വരൂപേണ ലയിച്ചിരിക്കുന്യാദി. ഉപലണ്യേ=
 സത്താസ്വരൂപേണ നിലനില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു ജഗത്തെ
 സ്റ്റേപും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് അഭേദംതന്നെ.

സാരം:—ജഗത്തു ലയിച്ചിരിക്കുന്യാദി ബ്രഹ്മ
 ത്തിൽ ശക്തിസ്വരൂപേണ നിലനില്ക്കുന്നു. അങ്ങിനെ

യല്ലെങ്കിൽ പിന്നീടുണ്ടാവുന്നതെങ്ങനെ? ഇല്ലാത്ത ഒരു വസ്തു എപ്പോഴും ഇല്ലാത്തതുതന്നെ. മുയലിന്റെ കൊമ്പ് ആകാശകസ്യമം ഇത്യാദി വസ്തുക്കൾ എപ്പോഴും ഉള്ളതാവാൻ വയ്യ. എന്നാൽ ജഗത്തങ്ങിയെല്ല. കാരണത്തിൽ ലയിച്ചു് അപ്രകടമായും, ചിലപ്പോൾ പ്രകടമായും ഇരിക്കുന്നുവെന്നുമാത്രം. അപ്രകടമായിരിക്കുന്ന സമയത്തും, ആഭരണശക്തി സ്വർണ്ണത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നതുപോലെ കാരണമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ശക്തിസ്വരൂപേണ ലയിച്ചിരിക്കമാത്രമാണു് ചെയ്യുന്നതു്. അതിനാൽ അപ്പോഴും ജഗത്തുണ്ടു്. പക്ഷേ ശക്തിസ്വരൂപത്തിലാണെന്നുമാത്രം. ഈവക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജഗത്തെപ്പോഴും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് അഭേദമായിത്തന്നെയിരിക്കുന്നു.

സു:—സതപാച്ചാവരസ്യ. 16

ശബ്ദാത്മാ:—അവരസ്യ=കായ്ത്തിന്റെ. സതപാൽ ച=സത്താകഥനംകൊണ്ടും അപ്രകടഭാവത്തിലും ജഗത്തുണ്ടെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു: ‘സദേവ സോമ്യേമേഗ്ര ആസീൽ’ എന്നു്. ഫേ സോമ്യ! ഈ ജഗത്തു പ്രകടമാവുന്നതിന്നു മുന്തു സത്തായിത്തന്നെ ഇരുന്നു എന്നു്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ‘തലേദം തഹ്വവ്യാക്രതമാസീൽ’ എന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. അപ്പോൾ ഇതു് അപ്രകടമായിരുന്നു എന്നു്. പ്രസ്തുതവർണ്ണനങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്ഥൂലമായ ഈ ജഗത്തു് ഈ രൂപത്തിൽ പ്രകടമാവുന്നതിന്നു മുന്തു കാരണമായ ബ്രഹ്മ

ത്തിൽ ശക്തിസ്വരൂപേണ ലയിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും സൃഷ്ടികാലത്തു പ്രകടമായിത്തീരുന്നുവെന്നും സിലമാവുന്നു.

സു:—അസദ്യുപദേശോന്നേതി ചേന്ന ധർമ്മാന്തരേണ വാക്യശേഷാൽ. 17

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസദ്യുപദേശാൽ=സൃഷ്ടിക്കു മുമ്പു ജഗത്തിനെ അസത്തായി ശ്രുതിതന്നെ മറ്റൊരിടത്തു വ്യപദേശിച്ചിരിക്കയാൽ. ന=പറഞ്ഞതു ശരിയല്ല; കായ് വസ്തു പ്രകടമാവുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ കാരണത്തിൽ നില്ക്കുന്നതല്ലെന്നു വരുന്നില്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നാണു ടിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ധർമ്മാന്തരേണ=അസദ്യുപദേശം ധർമ്മാന്തരത്തിൽക്കൂടെ ഉണ്ടായതാണു്. വാക്യശേഷാൽ=അതേ മന്ത്രത്തിന്റെതന്നെ അന്തിമവാക്യംകൊണ്ടു് ഈ വസ്തുത വ്യക്തമാവുകയും ചെയ്യും.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ: “അസദ്യാ ഇദമഗ്ര ആസീൽ. തതോ വൈ സദജായത. തദാത്മാനം സ്വയമകരത. തസ്മാൽ തൽ സുകൃതമുച്യതേ.” എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. അതായതു്, ആദ്യത്തിൽ ഈ ജഗത്തു് അതു തന്നത്താൻ തനിക്കു രൂപത്തെക്കല്പിച്ചു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സുകൃതമെന്നു പറയുന്നു. ഈ മന്ത്രത്തിൽ ജഗത്താദ്യം അസത്തായിരുന്നു എന്നു വണ്ണനത്തിനു് ഉണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നർത്ഥമല്ല. അപ്രകടമായിരുന്നു എന്നു അർത്ഥമുള്ളു. പിന്നീടതിൽനിന്നു സത്തുണ്ടായി എന്നു പറയുമ്പോൾ ഇല്ലാത്തതിൽനിന്നുള്ളതുണ്ടായി എ

നും അർത്ഥമല്ല. അപ്രകടമായ ജഗത്തു പ്രകടമായിത്തീർന്നു എന്നേ അതിന്നർത്ഥമുള്ളൂ. അതിനാൽ ഈ മന്ത്രത്തിലെ 'അസൽ'ശബ്ദത്തെ മുൻനിർത്തി കാര്യം പ്രകടമാവുന്നതിനു മുന്പു കാരണത്തിൽ ഇല്ലെന്നു വ്യവഹരിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. ധർമ്മാന്തരേണയാണിവിടെ അസൽശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇതേ വിഷയത്തെത്തന്നെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തു നിസ്സംശയസ്വരൂപേണ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്; "തലൈക ആഹുരസദേവേമേഗ്ര ആസീദേകമേവാദിതീയം തസ്മാദസതഃ സഞ്ജായത." എന്നിങ്ങനെ. അതായതു്, 'കാരോരുത്തർ പറയുന്നു ഈ ജഗത്തു് ആദ്യത്തിൽ അസത്തായിരുന്നു; കന്നമാത്രമായിരുന്നു; രണ്ടാമതൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല; പിന്നീടു് ആ അസത്തിൽനിന്നു സത്തുണ്ടായി' എന്നു്. ഇത്രത്തോളം കേൾക്കുമ്പോൾതന്നെ കാര്യം മനസ്സിലാവും. എന്നാൽ കരിക്കലും തെറ്റിലാണെന്നുണ്ടാവരുതെന്നു കരുതി വീണ്ടും ശ്രുതി പറകയാണു്: "കതസ്തു സോമൈവം സ്യാദിതി ഹോവാച കഥമസതഃ സഞ്ജായതേതി." ഹേ സോമ്യ! ഇതെങ്ങിനെ സംഭവിക്കും? അസത്തിൽനിന്നു സത്തുണ്ടാവുകയെന്നതു്. ഇല്ലാത്തതിൽനിന്നു് ഉള്ളതുണ്ടാവാൻ വയ്യ. എന്താണിതുകൊണ്ടു കാണിക്കുന്നതു്? അപ്പോൾ അസത്തിൽനിന്നു സത്തുണ്ടായിരുന്നെന്ന് പറഞ്ഞാൽ അപ്രകടമായ ജഗത്തു പ്രകടമായിത്തീർന്നു എന്നേ അർത്ഥമുള്ളൂ. ഈ നിലയ്ക്കു വാക്യശേഷംകൊണ്ടു പ്രകടമാവുന്നതിനു മുന്പു്, ശക്തിസ്വരൂപേണ ജഗത്തു ബ്രഹ്മത്തിലുണ്ടായിരുന്നു എന്നു വരുന്നു.

സു:—യുക്തേ: ശബ്ദാന്തരാച്ച. 18

ശബ്ദാന്തരം:—യുക്തേ: = യുക്തികൊണ്ടും. ശബ്ദാന്തരാൽ ച=മറു ശബ്ദംകൊണ്ടും ഈ കാര്യം വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ഇല്ലാത്ത ഒരു വസ്തു കരിക്കലും ഉള്ളതായിത്തീരാൻ വയ്യ. ചില സമയത്തു് ഒരു വസ്തു ഉള്ളതായിത്തീരുന്നതുകൊണ്ടു് എപ്പോഴും അതു് ഉള്ളതുതന്നെ. പക്ഷേ പ്രകാരാന്തരണയായിരിക്കും നില്ക്കുന്നതെന്നു ഉള്ളു. അല്ലാതെ കേവലം ഇല്ലാത്തതാണൊരു വസ്തുവെങ്കിൽ പിന്നെ അതൊരിക്കലും ഉള്ളതാവാൻ പോവുന്നില്ല. ശശവിഷ്ണുവും, ആകാശകസ്യമം തുടങ്ങിയ ഇല്ലാത്ത വസ്തുക്കൾ കരിക്കലും ഉള്ളതായിത്തീർന്നിട്ടില്ല. എന്നീ രൂപത്തിൽ യുക്തികൊണ്ടും, ബ്രഹ്മദേശബ്രഹ്മകോപതിഷത്തിൽ ഈ ജഗത്തിനെ അപ്യാകൃതം തുടങ്ങിയ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടുപന്യസിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അപ്യാകൃതമെന്നു പറഞ്ഞാൽതന്നെ അപ്രകടമെന്നർത്ഥമാണല്ലോ. അപ്പോൾ ജഗത്തു് ഉല്പത്തിക്കു മുമ്പും അപ്രകടഭാവത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നർത്ഥമാണല്ലോ. ഇങ്ങിനെ യുക്തികൊണ്ടും ശബ്ദംകൊണ്ടും ജഗത്തു സൃഷ്ടിക്കുമുമ്പും ബ്രഹ്മത്തിൽ ശക്തിസ്വരൂപേണ ലയിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയും.

സു:—പടവച്ച. 19

ശബ്ദാന്തരം:—പടവൽ ച=വസ്തുവെന്നുപോലെയും.

സാരം:—വസ്തു പ്രകടമാവാതിരിക്കും കാലത്തോളം പരത്തിയിൽ അപ്രകടമായി ശക്തിരൂപേണ ലയിച്ചിരി

ക്കുന്നു. പ്രകടമായിത്തീരുമ്പോൾ മാത്രമാണ് വസ്തുത നന്നായിപ്പൊടിയിടയാവുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് അതുവരെയും വസ്തുത്തിനു് അസൽഭാവമാണുള്ളതെന്നു വരുന്നില്ല. പ്രകടമാവാതിരിക്കുമ്പോഴും വസ്തുത്തിന്റെ സത്ഭാവമുണ്ടു്. പക്ഷേ ശക്തിസ്വരൂപേണയാണെന്നുമാത്രം. ഇതുപോലെ ജഗത്തും പ്രകടമാവാതിരിക്കും കാലത്തോളം ശക്തിസ്വരൂപേണ നില്ക്കുന്നു എന്നു മാത്രം. ജഗത്തില്ലെന്നു വരുന്നില്ല. അതിനാൽ സൃഷ്ടിക്കുമ്പും ജഗത്തു ശക്തിസ്വരൂപേണ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നു.

സൂ:—യഥാ ച പ്രാണാദി. 20

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രാണാദി=പ്രാണനും സ്ഥൂലേന്ദ്രിയങ്ങളും. യഥാ ച=എങ്ങനെയാണോ അതുപോലെയും ജഗത്തു കാരണമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നു.

സാരം:—മരണസമയത്തു പ്രാണനും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ജീവനോടുകൂടി ഈ ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരിടത്തേയ്ക്കു പോവുന്നു. അതുകൊണ്ടു പ്രാണനും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ഇല്ലാതാവുന്നുണ്ടോ? പ്രകടമായി കാണപ്പെടുന്നില്ലെന്നുമാത്രം. മറ്റൊരു ശരീരത്തിൽക്കൂടെ പ്രകടമായിത്തീരുമ്പോൾ വീണ്ടും ഉള്ളതായി ബോധിക്കുന്നു. പ്രകടമായി കാണപ്പെടാത്ത സമയത്തും ഇല്ലാതാവുന്നില്ല. അതുപോലെ ജഗത്തും ശക്തിസ്വരൂപേണ കാരണമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുമാത്രമാണു് ചെയ്യുന്നതു്. സൃഷ്ടിസമയത്തു വീണ്ടും പ്രകടമായിത്തീരുന്നു.

സു:—ഇതരവ്യപദേശാലിതാകരണാദിദോഷപ്രസക്തി: 21

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരവ്യപദേശാൽ=ബ്രഹ്മംതന്നെ ജീവനായിത്തീരുന്ന എന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ടു്. ഹിതാകരണാദിദോഷപ്രസക്തി: =ബ്രഹ്മത്തിൽ തനിക്കു ഹിതാഹിതങ്ങളെ ചെയ്യുന്നു എന്ന ദോഷത്തിന്റെ പ്രസക്തിയുണ്ടാവുന്നു.

സാരം:—ഒരു പൂർവ്വപക്ഷത്തെ അവതരിപ്പിക്കയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. അതിന്റെ ഉത്തരം അടുത്ത സൂത്രംകൊണ്ടാണു് പറയാൻ പോവുന്നതു്. മാനദേശാപ്രതിഷ്ഠയിലെ 'തത്പരസീ ശേപതകേതോ' എന്നും, 'സേയം ദേവതേമാസ്തിസ്രോ ദേവതാ അനേനൈവ ജീവേനാനുപ്രവിശ്യ നാമരൂപേ വ്യാകരോൽ' എന്നും ബ്രഹ്മദേശാപ്രതിഷ്ഠയിലെ 'അയമാത്മാ ബ്രഹ്മ' എന്നും മറ്റുമുള്ള പ്രതിപാദനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബ്രഹ്മവും ജീവനും രണ്ടല്ലെന്നും ബ്രഹ്മംതന്നെയാണു് ജീവനായിപ്പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു. സാധാരണ സംസാരദോഷയിൽത്തന്നെ 'നീ പുകഷൻ, നീ സ്രീ, നീ ബ്രാഹ്മണൻ' എന്നിത്യാദി കഥനങ്ങളിൽ 'നീ' എന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടു മൂലവസ്തുവിനേയും, പുകഷൻ, സ്രീ, ബ്രാഹ്മണൻ ഇത്യാദി ശബ്ദവിശേഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു തല്ലുമാല പരിണാമത്തെയാണല്ലോ സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്. അപ്പോൾ ഏതോ ഒരു മൂലവസ്തു തത്താകാരണ പരിണമിച്ചതാണു് ജഗത്തെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടല്ലോ. മൂലവസ്തു ബ്രഹ്മമല്ലാതെ മറ്റൊന്നാണു്? അപ്പോൾ ബ്രഹ്മംത

നെയാണു് ജീവനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നതെന്നു വ്യക്തമാണു്. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ജീവനാക്കു് ദുഃഖമുണ്ടാവാൻ പാടില്ലാത്തതാണു്. ബ്രഹ്മം സർവ്വജ്ഞനാണല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കു ഹിതാഹിതങ്ങളായ കാര്യങ്ങളെ തിരിച്ചറിയാതിരിക്കാൻ കാരണമില്ല. തനിക്കു് അഹിതങ്ങളായ പ്രവൃത്തികളെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടാണല്ലോ ദുഃഖം അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നതു്. അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു താൻതന്നെ തനിക്കു ദുഃഖത്തെ വരുത്തി അനുഭവിച്ചു വിഷമിക്കുകയെന്നതാലും പതിവില്ലാത്തതാണു്. സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനുമായ ബ്രഹ്മം ദുർബ്ബലനും ദുഃഖിയുമായി ജനനമരണസപരൂപമായ സംസാരപ്രവാഹത്തിൽ മുഴുകുന്നുവെന്നതു ന്യായമാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്ന സിദ്ധാന്തം ശരിയല്ല.

സൂ:—അധികം തു ഭേദനിദ്ദേശാൽ. 22

ശബ്ദാത്മാ:—തു=എന്നാൽ; ബ്രഹ്മം ജീവനല്ല; പക്ഷേ അതിലും. അധികം=അധികമാണു്. ഭേദനിദ്ദേശാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ ജീവാത്മാവിൽനിന്നു ബ്രഹ്മത്തിന്നു ഭേദം നിദ്ദിഷ്ടമായിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ജനകയാജ്ഞപലകൃപസംവാദത്തിൽ ആദിത്യപന്ത്രാസി ആദിദൈവികജ്യോതിസ്സിനേയും വാണാദിഅല്യാത്മജ്യോതിസ്സിനേയുംപററിപ്പറഞ്ഞതു് അവസാനം അവയുടെയൊക്കെ അഭാവത്തിലും പ്രകാശിക്കുന്ന ആത്മജ്യോതിസ്സിനെ പറയുന്നുണ്ടു്. പിന്നെ ആത്മാവിന്റെ സപരൂപത്തെപ്പറ്റി ചോദിച്ചപ്പോൾ വിജ്ഞാനസപരൂപനായ ജീവനെ

ആത്മസ്വരൂപമായി പ്രഖ്യാപിച്ചു. എങ്കിലും ജാഗ്രദാദി അവസ്ഥകളുടെ നിരൂപണത്തിൽ സൃഷ്ടപൂർവസ്ഥയിൽ ഈ ജീവൻ ബാഹ്യാഭ്യന്തരങ്ങളായ അറിവുകളൊന്നും കൂടാതെ പരബ്രഹ്മത്തിൽ കൂടിച്ചേർന്നു ലയിക്കുന്നു എന്നും പറയുന്നു. പിന്നീടു മരണകാലത്തെ അവസ്ഥാവിശേഷത്തെ നിരൂപിക്കുമ്പോൾ പരബ്രഹ്മത്തിൽ അധിഷ്ഠിതനായ ജീവൻ മരണസമയത്തു് ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരു ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നും പറയുന്നുണ്ട്. ഈ വസ്തുതകളെക്കൊണ്ടു ജീവനും ബ്രഹ്മത്തിനും ഭേദമുണ്ടെന്ന കാര്യം സ്പഷ്ടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇതുപോലെ മാനോഗ്യാപനിയത്തിലും “അനേന ജീവേനാത്മനാനുപ്രവിശ്യ” എന്നു തുടങ്ങിയ മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജീവനും ബ്രഹ്മത്തിനും ഭേദം വ്യക്തമാക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ശേപതാശപതരോപനിയത്തിൽ ഒരു വൃക്ഷത്തിന്റെ രണ്ടു കൊമ്പുകളിൽ അധിവസിക്കുന്ന രണ്ടു പക്ഷികളായിട്ടു ജീവനേയും ഈശ്വരനേയും സ്മരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കരോപനിയത്തിൽ ഹൃദയഗൃഹയിൽ അധിവസിക്കുന്ന രണ്ടു തപങ്ങളായി ജീവേശ്വരന്മാരെ ദ്വിവചനം കൊണ്ടു പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ നോക്കിയാൽ ശ്രുതികളിൽ പലേടത്തും ജീവേശ്വരഭേദത്തെ വ്യക്തമായി പ്രകാശിപ്പിച്ചതായിക്കാണാം. അതിൽനിന്നൊക്കെ മനസ്സിലാവുന്നതു്, ഈ ജഗത്തിന്റെ സ്രഷ്ടാവും പാലകനുമായ ഈശ്വരൻ ജീവനല്ല, എന്നു മാത്രമല്ല, ജീവനേക്കാൾ എത്രയോ അധികം മാഹാത്മ്യവും ശക്തിയുമുള്ള പരമപുരുഷനാണു്, ജീവന്മാരുടെ നിയമകനും സ്വാ

മിയുമാണെന്നാണ്. എന്നാൽ തത്വമസി തുടങ്ങിയ വാക്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജീവനും ബ്രഹ്മത്തിനും അഭേദം കല്പിച്ചുവല്ലോ. അതെങ്ങിനെയെന്നാണെങ്കിൽ ഇതിനുമുമ്പു വർണ്ണിച്ചതുപോലെ കാരണത്തിൽനിന്നു കാര്യത്തിന്നു് അഭേദത്വം പ്രകാശിപ്പിക്കുകമാത്രമേ ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ. കാരണത്തിന്റെതന്നെ ശക്തിവിസ്താരമാണു് കാര്യമെന്നു പറഞ്ഞാൽ തെറ്റില്ല. അതിനാൽ കാര്യകാരണങ്ങൾക്കു് അഭേദത്വം സിദ്ധമാണു്. ഈ നിലയ്ക്കു ജീവനും ബ്രഹ്മവും രണ്ടല്ല, ഒന്നാണു്. എങ്കിലും ഉപാധിഗതഭേദം ഈ നിലയിലും ഉണ്ടുതാനും. ബ്രഹ്മം സർവ്വജ്ഞനാണു്; ജീവൻ അല്പജ്ഞനാണു്. ബ്രഹ്മം സർവ്വശക്തനാണു്; ജീവൻ ദുർബ്ബലനാണു്—ഇത്യാദി. ജീവൻ ഈ ശ്വരനാണെന്നാണു്. ഈശ്വരൻ എല്ലാറ്റിനേറയും നിയമാകുന്നുമാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു ജീവേശ്വരന്മാർക്കു് അത്യന്താഭേദം സിദ്ധമാവാൻ വയ്യല്ലോ. എങ്കിലും കാര്യകാരണസ്വരൂപേണ അഭേദത്വമുണ്ടുതാനും. ഈ ദൃഷ്ടിയിൽക്കൂടെ നോക്കുമ്പോൾ ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നും, ജീവനും ബ്രഹ്മവും രണ്ടല്ല, ഒന്നാണെന്നു പറയുന്നതു തെറ്റല്ലെന്നും ബോദ്ധ്യമാവൂ.

സു:—അശ്വാദിവചു തന്മേപപത്തി: 23

ശബ്ദാർത്ഥം:—അശ്വാദിവൽ പ=ജഡമായ കല്ലു മുതലായവയെന്നപോലെ, അല്പജ്ഞനായ ജീവാത്മാവും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ഭിന്നംതന്നെയാണു്. അതിനാൽ, തന്മേപപത്തി:=ജീവാത്മാവിനും ബ്രഹ്മത്തിനും തമ്മിൽ അത്യന്താഭേദം സിദ്ധമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—സർവ്വജ്ഞാനം, സർവ്വശക്തനുമായ ബ്രഹ്മവും അപരാപ്രകൃതിയുടെ വിസ്താരമായ കല്പം, മണ്ണും, ലോഹം തുടങ്ങിയ ജഡവസ്തുക്കളും എപ്രകാരം ബ്രഹ്മത്തിന്റെ കാര്യങ്ങളാണെന്നിലും അഭേദഭാവത്തോടുകൂടിയവയല്ലയോ, അതുപോലെ പരാപ്രകൃതിയുടെ വിസ്താരമായ ജീവനും ജഡമല്ലെന്നിലും ബ്രഹ്മത്തോടു് അഭേദഭാവം സിദ്ധമാവാൻ വയ്യ.

സു:—ഉപസംഹാരഭേദനാനേതി ചേന്ന ക്ഷീരവലി. 24

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉപസംഹാരഭേദനാൽ = ഘടാദിപദാർത്ഥങ്ങളുണ്ടാക്കാൻ മണ്ണു മുതലായ സാമഗ്രികളെ കാണുന്നതുകൊണ്ടും പ്രപഞ്ചനിർമ്മാണത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിനു് അതുപോലെ യാതൊരു സാമഗ്രികളും കാണാത്തതുകൊണ്ടും. ന=പ്രപഞ്ചകാരണം ബ്രഹ്മമല്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നാണെന്നിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ക്ഷീരവൽ=മറു യാതൊരുപകരണത്തിന്റെയും അപേക്ഷയില്ലാതെത്തന്നെ പാൽ തയിരാവുന്നതല്ലോ. അതുപോലെ ബ്രഹ്മത്തിനും പ്രപഞ്ചനിർമ്മാണത്തിനും മറുപകരണങ്ങളുടെ അപേക്ഷ ആവശ്യമില്ല.

സാരം:—ലോകത്തിൽ ഘടം, വസ്ത്രം തുടങ്ങിയ വസ്തുക്കളുടെ നിർമ്മാണത്തിനു മണ്ണും, വടി, നൂല് തുടങ്ങിയ ഉപകരണങ്ങൾ അത്യാവശ്യമാണ്. അങ്ങിനെതുള്ള ഉപകരണങ്ങളില്ലാതെ അതതു പദാർത്ഥങ്ങളെ നിർമ്മിക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്നതു വ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ ജഗന്നിർമ്മാണവിഷയത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിനു് അങ്ങിനെതുള്ള

യാതൊരുപകരണങ്ങളും ഉള്ളതായി അറിയുന്നില്ല. അതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ കർത്താവു ബ്രഹ്മമാവാൻ വഴിയില്ലെന്ന അഭിപ്രായം ശരിയല്ല. ഏകനും അദിതീയനും സർവ്വശക്തനും സർവ്വത്ര വ്യാപ്തനുമായ ബ്രഹ്മത്തിനു് ഏതു കാര്യത്തിനും താനൊഴിച്ചു മറ്റൊരുപകരണത്തിന്റേയും അപേക്ഷയില്ല. മറ്റൊന്നിന്റേയും അപേക്ഷയില്ലാതെ തന്നത്താൻ എന്തും ചെയ്യാൻ സാധിക്കുന്നു ബ്രഹ്മത്തിനു്. പാൽ എപ്പകാരം മറ്റൊന്നിന്റേയും അപേക്ഷയില്ലാതെ തന്നത്താൻ തെരായിത്തീരുന്നപോ, അതുപോലെ ബ്രഹ്മവും തന്നത്താൻ എല്ലാമായിത്തീരുന്നു. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മംതന്നെ.

സു:—ദേവാദിവപേ ലോകേ. 25

ശബ്ദാർത്ഥം:—ലോകേ=ലോകത്തിൽ. ദേവാദിവൽ അപി=ദേവതകൾ ഉപകരണങ്ങളില്ലാതെത്തന്നെ പല കാര്യങ്ങളും നടത്താറുണ്ടല്ലോ, അതുപോലെ.

സാരം:—സാധാരണ ദേവന്മാരോ അഥവാ യോഗീശ്വരന്മാരോ സിദ്ധന്മാരായ മറ്റു ജ്ഞാനികളോ ഉപകരണങ്ങളില്ലാതെ പല കാര്യങ്ങളും ലോകത്തിൽ നടത്തുന്നതായി കാണാറുണ്ട്. വെറും സങ്കല്പമാത്രംകൊണ്ടു് ഇല്ലാത്ത പല വസ്തുക്കളെയും ഉണ്ടാക്കുകയും ഉള്ള പലതിനെയും ഇല്ലാതാക്കിത്തീർക്കുകയും രൂപാന്തരപ്പെടുത്തുകയുമൊക്കെ ചെയ്തുകാണാറുണ്ട്. അല്പശക്തന്മാരായ ദേവന്മാർക്കും യോഗികൾക്കുംതന്നെ ഇങ്ങിനെ സാധ്യമാണെങ്കിൽ സർവ്വശക്തനായ ഈശ്വരൻ വെറും സങ്കല്പമാത്രംകൊണ്ടു് ജഡചേതനാത്മകമായ ഈ ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിച്ചു, അ

ല്ലെങ്കിൽ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു, എന്നു പറഞ്ഞാലൊന്നാണു് തെറ്റു്? തീർച്ചയായും അതു സംഭവ്യമാണു്. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമെന്നെ.

സു: — കൃത്സ്തപ്രസക്തിന്നിരവയവതപശബ്ദകോപോ വാ. 26

ശബ്ദാർത്ഥം:— കൃത്സ്തപ്രസക്തിഃ = ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു ബോധിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മം മുഴുവൻ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു എന്നോ. വാ=അല്ലെങ്കിൽ. നിരവയവതപശബ്ദകോപഃ=ബ്രഹ്മം നിരവയവമാണെന്ന ശ്രുതിവാക്യത്തിന്നു ഹാനിയോ ഏതെങ്കിലും രണ്ടിലൊരു ദോഷം സംഭവിക്കും. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമല്ലെന്നു ബോധിക്കുന്നതായിരിക്കും നല്ലതു്.

സാരം:— ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്ന സമർത്ഥനയ്ക്കു് ഒരു പൂർവ്വപക്ഷം അവതരിപ്പിക്കുയാണു് ഈ സൂത്രം കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ജഗത്തിന്റെ കാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് രണ്ടു ദോഷങ്ങൾ സംഭവിക്കാറുണ്ടു്. ഒന്നു്, ബ്രഹ്മം നിരവയവമാണെന്നുള്ളതിനാൽ സമ്പൂർണ്ണമായി ജഗത്തായിപ്പരിണമിച്ചു എന്നു പറയേണ്ടിവരും. അപ്പോൾ ജഗത്തിൽനിന്നു വേറെയായി ഒരു ബ്രഹ്മമുണ്ടെന്നുതന്നെ പറയാൻ വയ്യാതാവും. ബ്രഹ്മം സാവയവമായിരുന്നെങ്കിൽ കരംശംകൊണ്ടു ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു എന്നു പറയാം. എന്നാൽ “നിഷ്ക്രിയം നിഷ്ക്ലിപം ശാന്തം നിരവദ്വം നിരഞ്ജനം” എന്നും മറ്റും ബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചു ശ്രുതി കീർത്തിക്കുന്നുമുണ്ടു്.

ആ സ്ഥിതിക്കു സാവയവമെന്നു ബോധിക്കാൻ വയ്യ. എന്നാൽ നിരവയവമായ ബ്രഹ്മം പൂർണ്ണമായും ജഗത്തായി പ്പരിണമിച്ചിരിക്കുകയാണ്. ജഗത്തിൽനിന്നു വേറെയായി ബ്രഹ്മമെന്നൊന്നില്ലെന്നുതന്നെ ബോധിക്കുന്നതുകൊണ്ടെന്നാണ് ഭോഷമെന്നാണെങ്കിൽ, ജഗത്തിൽനിന്നു വേറെയായി ബ്രഹ്മമില്ലെങ്കിൽ വേദാന്തശാസ്ത്രനിട്ടിയുമായ ശ്രവണമനനനിദിദ്ധ്യാസങ്ങൾ കേവലം നിരർത്ഥകങ്ങളാണെന്നു വരും. ഇതാണ് ഒരു ഭോഷം. അല്ല, ഒഴികഴിവിനുവേണ്ടി ബ്രഹ്മം സാവയവമാണെന്നു ബോധിക്കുന്നു എന്നിരിക്കട്ടെ; അപ്പോൾ നിരവയവവാച്യങ്ങളായ ശ്രുതിമന്ത്രങ്ങളെ അനാദരിക്കേണ്ടിയും വരും. ഇതാണ് രണ്ടാമത്തെ ഭോഷം. അതിനാൽ ജഗത്തിന്നു കാരണം ബ്രഹ്മമല്ലെന്നു വിചാരിക്കുന്നതായിരിക്കും ബുദ്ധിപൂർവ്വമായ പ്രവൃത്തി എന്ന പൂർവ്വപക്ഷത്തിന്നു മറുപടി പറയുന്നു അടുത്ത സൂത്രംകൊണ്ട്.

സു:—ശ്രുതേസ്തു ശബ്ദമൂലതപാൽ. 27

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. (പറയപ്പെട്ട ഭോഷങ്ങളുണ്ടാവുന്നില്ല; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ). ശ്രുതേ=ശ്രുതിയിൽനിന്നും (ജഗത്തിന്നു കാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നും, അതേ സമയത്തു നിവൃത്തികാരമായിരിക്കുന്നുവെന്നും സിദ്ധമാവുന്നു). ശബ്ദമൂലതപാൽ=ബ്രഹ്മസ്വരൂപം എങ്ങിനെയെന്നതിന്നു ശ്രുതിതന്നെ പ്രമാണം (അല്ലാതെ ഇഷ്ടം പോലെ ഉഷ്മിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടതല്ല ബ്രഹ്മസ്വരൂപം).

സാരം:—പുറപ്പുറത്തിൽ പുറപ്പുറം അവതരിപ്പിച്ച രണ്ടു ദോഷങ്ങൾ സംഭവിക്കുന്നില്ല. ബ്രഹ്മം എങ്ങിനെയാണെന്നുവെന്നതിനും, ജഗത്തിന്നു നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങൾ എന്താണെന്നുള്ളതിനും പരമപ്രമാണം ശ്രുതിയാണ്. ശ്രുതികൾ അസന്ദിഗ്ദ്ധമായ ഭാഷയിൽ അതിനെ വ്യക്തമാക്കുന്നുമുണ്ട്. ശേഖരശാസ്ത്രരോപനിയന്ത്രം മുണ്ഡകോപനിയന്ത്രം നോക്കിയാൽ വ്യക്തമായറിയുകയും ചെയ്യാം. സാവയവവും, നാമരൂപാത്മകവുമായ ജഗത്തിന്നു നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും ബ്രഹ്മംതന്നെ. അതേസമയത്തു നിർമ്മലവും നിരവയവവുമായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സർവ്വശാസ്ത്രമയവും മനോബുദ്ധീന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു് അവിഷയവുമായ ബ്രഹ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ചേടത്തോളം അതൊരതുടതമോ അസംഭവമോ അല്ലതാനും. അങ്ങിനെതന്നെ ബ്രഹ്മം പൂർണ്ണമായി ജഗത്തായിപ്പരിണമിച്ചിട്ടില്ല. നാലിലൊരംശം കൊണ്ടാണു് കോടാനുകോടി ബ്രഹ്മാണുങ്ങളായിപ്പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ത്രിപാദങ്ങൾ അമൃതങ്ങളായി ജഗത്തിന്നു് അതീതങ്ങളും അവിഷയങ്ങളുമായി നില്ക്കുന്നു. ഇതിനൊക്കെ പ്രമാണങ്ങൾ ശ്രുതികളാണു്. അല്ലാതെ ഇഷ്ടംപോലെ ഉഴഹിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടവയല്ല. അങ്ങിനെതന്നെ ഉപാധോപാധങ്ങളെക്കൊണ്ടോ തക്വ്യാവ്യാനങ്ങളെക്കൊണ്ടോ വാദപ്രതിവാദങ്ങളെക്കൊണ്ടോ ബ്രഹ്മത്തെ അറിയാവുന്നതല്ല. ശ്രുതിപ്രമാണങ്ങളിൽ കൂടെ മാത്രമേ ഒരാൾക്കു ബ്രഹ്മത്തെ അറിയാനും സാധിക്കു. അതിനാൽ ജഗത്തിന്നു നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ

രണ്ടു കാരണങ്ങളും ബ്രഹ്മംതന്നെ. അങ്ങിനെ ബോധി
ക്കുന്നതുകൊണ്ടു യാതൊരു ദോഷവുമില്ലതാനും.

സൂ:—ആത്മനി ചൈവം വിചിത്രാശ്ച ഹി. 28

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=ഇതിനുപുറമെ (ഔക്തികൊണ്ടോ
ലോചിച്ചാലും, പൂർവ്വോക്തവിഷയം ബോധിക്കാൻ കഴി
യും.) ഹി=എങ്ങിനെയെന്നാൽ. ആത്മനി ച=നിർദ്ദികാ
രവും നിരവയവുമായ ജീവാത്മാവിലും. ഏവം=ഇപ്ര
കാരം. വിചിത്രാ=വിചിത്രകളായ സൃഷ്ടികൾ നടക്കു
ന്നുണ്ടല്ലോ.

സാരം:—ശ്രുതിപ്രമാണംകൊണ്ടുമാത്രമാണ് പൂർവ്വ
സൂത്രത്തിൽ സിദ്ധാന്തിച്ചത്. ഔക്തികൊണ്ടും ഈ വി
ഷയം ബോധിക്കാൻ കഴിയുമെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നു ഈ സൂ
ത്രത്തിൽ. നിർദ്ദികാരവും നിരവയവുമായ ജീവാത്മാ
വുതന്നെ തന്റെ സ്വരൂപാവസ്ഥയ്ക്കു മാറ്റം വരാതെ എ
ന്തെല്ലാം വിചിത്രസൃഷ്ടികളാണ് സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ
ചെയ്യുന്നത്! ഇത് കാരോരുത്തർക്കും അനുഭവമാണല്ലോ.
കൂടാതെ യോഗികളും സിദ്ധന്മാരും വെറും സങ്കല്പമാത്രം
കൊണ്ടു എന്തെല്ലാം അതുതസൃഷ്ടികളെച്ചെയ്യുന്നില്ല?
ആ സമയത്തൊന്നും അവരുടെ സ്വരൂപാവസ്ഥയ്ക്കു മാ
റ്റം വരുന്നില്ല. സ്വപ്രകൃതിക്ക് അല്പംപോലും മാറ്റം
വരാതെതന്നെ അനേകം വിചിത്രകല്പനകൾ പലതും
ചെയ്തതായി പുരാണേതിഹാസങ്ങളിൽനിന്നു ധാരാളം
അറിയാൻ കഴിയുന്നു. വിശ്വാമിത്രൻ, വസിഷ്ഠൻ, ഭര
ദവാജൻ, പരാശരൻ തുടങ്ങിയവരുടെ ചരിത്രങ്ങളിൽ ഇ

ങ്ങിനെ യുള്ള അനുഭവങ്ങൾ സുലഭങ്ങളാണ്. വിഷ്ണുപുരാണത്തിൽ ചോദ്യോത്തരസപത്രപേണ ഈ വിഷയം വ്യക്തമായുപന്യസിക്കുന്നുമുണ്ട്. അതിനാൽ യുക്തികൊണ്ടും ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയും. അങ്ങിനെ ബോധിക്കുന്നതുകൊണ്ടു യാതൊരു ദോഷവും വരാൻ പ്രയാസം.

സു:—സപക്ഷദോഷാദ്യ. 29

ശബ്ദാർത്ഥം:—സപക്ഷദോഷാൽ ച=സാംഖ്യമത സിദ്ധാന്തപ്രകാരം പ്രധാനമാണ് ജഗൽകാരണമെന്നു പറയുന്നപക്ഷം പ്രസ്തുത സിദ്ധാന്തത്തിന്നുതന്നെ ദോഷം വരുന്നതുകൊണ്ടും ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മമെന്നു.

സാരം:—സാംഖ്യമതക്കാർ പ്രധാനമാണ് ജഗത്തിന്നു കാരണമെന്നു സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു. പ്രസ്തുത സിദ്ധാന്തം ശ്രുതിക്കു ഹിതമല്ല, വിരുദ്ധമാണ്. വേദപ്രാമാണ്യമില്ലാത്ത ഒരു കാരണകൊണ്ടുതന്നെ അതു ത്യാജ്യമാണ്. പോരേക്കിൽ യുക്തിക്കും വിരുദ്ധമാണ്. പ്രധാനം ജഡവും നിരവയവവുമാണെന്നു സാംഖ്യമതമെന്നു പറയുന്നു. എന്നാൽ ജഗത്താകട്ടെ, സജീവവും സാവയവവുമാണ്. ജഡവും നിരവയവവുമായ പ്രധാനത്തിൽനിന്നു സജീവവും സാവയവവുമായ ജഗത്തുണ്ടായിരുന്നു പറയുന്നതു യുക്തിക്കു യോജിക്കാൻ വയ്യ. ഇങ്ങനെ സാംഖ്യസിദ്ധാന്തം അവരുടെ മതത്തിന്നുതന്നെ ദോഷകരമായിരിക്കുന്നതിനാലും ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നതാണ് എല്ലാംകൊണ്ടും ഹിതകരമായിരിക്കുന്നതു്.

സു:—സർവ്വോപേതാ ച തദ്ദർശനാൽ. 30

ശബ്ദാർത്ഥം:—സർവ്വോപേതാ=ഇതിനു പുറമെ ബ്രഹ്മം എല്ലാ ശക്തികളോടും എല്ലാ മഹിമകളോടും കൂടിച്ചേർന്നതാണ്. അതിനാൽ വൈഭവ്യങ്ങളൊന്നും ബാധകമല്ല. തദ്ദർശനാൽ ച=അങ്ങനെയൊന്നല്ലോ ശ്രുതികളിൽ വർണ്ണിച്ചുകാണുന്നത്. അതുകൊണ്ടും ജഗൽകാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നതു യുക്തംതന്നെ.

സാരം:—പരമാത്മാവു് എല്ലാ ശക്തികളോടും കൂടിച്ചേർന്നവനാണെന്നു ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെയായി അനേകം പ്രകാരത്തിൽ വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്. “സത്യസങ്കല്പാകാശാത്മാ സർവ്വകർമ്മാ സർവ്വകാമഃ സർവ്വഗന്ധഃ സർവ്വരസഃ സർവ്വമിദമദ്വ്യാതേന്ദ്രോഽവാക്യനാരദഃ” എന്നിങ്ങിനെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും “യസ്സുർവ്വജ്ഞഃ സർവ്വവിദ്യസ്യ ജ്ഞാനമയം തപഃ തസ്മാദേതൽ ബ്രഹ്മ നാമരൂപമനം ച ജായതേ” എന്നിങ്ങിനെ മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ഇതുപോലെ മറ്റനേകം ശ്രുതികളിലും വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതും പരമാത്മാവു സർവ്വശക്തിയുക്തനാണെന്നതിന്നുദാഹരണങ്ങളാണ്. ഇപ്രകാരം അനേകവിധിരൂശക്തികളോടുകൂടിയ പരമാത്മാവിൽനിന്നു വിധിരൂമായ ഈ ജഗത്തുണ്ടായിരുന്നു പറയുന്നത് കടുംതന്നെ അയുക്തമല്ല. അതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപദാനകാരണം പരമാത്മാവായ പരബ്രഹ്മംതന്നെ എന്നു ബോധിക്കുന്നതാണ് യുക്തമായിട്ടിരിക്കുന്നത്.

സു:—വികരണതപാനേതി ചേത്തദൃക്തം. 31

ശബ്ദാർത്ഥം:—വികരണതപാൽ = ഇന്ദ്രിയമനോബുദ്ധ്യാദികരണങ്ങളില്ലാത്തതാണ് ബ്രഹ്മമെന്ന കാരണ

ത്താൽ. ന=ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്യ. ഇതി ചേൽ= എന്നാണു് അഭിപ്രായമെങ്കിൽ. തൽ=ഈ ശങ്കയുടെ സമാധാനം. ഉക്തം=മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—ശരീരമനോബുദ്ധീന്ദ്രിയാദികരണങ്ങളില്ല ബ്രഹ്മത്തിനെന്ന കാരണത്താൽ ജഗൽ സാധ്യമല്ലെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. വിചിത്രകളായ അനേകം ശക്തികളോടുകൂടിയതാണു് ബ്രഹ്മമെന്നു സമർത്ഥിച്ചു അടുത്ത മുന്ദിലത്തെ സൂത്രംതന്നെ അതിനു സമാധാനമാണു്. പോരെങ്കിൽ കരചരണാദി അവയവങ്ങളില്ല ബ്രഹ്മത്തിനെങ്കിലും എല്ലാ കാര്യങ്ങളേയും ചെയ്യുന്നുവെന്നതും വരുന്ന പല ശ്രുതിമന്ത്രങ്ങളും ഇതിനുമുമ്പു പലേടത്തും ഉദാഹരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മം നിരവയവമാണെന്നതുകൊണ്ടു ജഗൽകാരണമെന്നു ബോധിക്കുന്നതിൽ യാതൊരാപത്തിയും വരാനില്ല.

സൂ:—ന പ്രയോജനവതപാൽ. 32

ശബ്ദാർത്ഥം:—ന=പരമാത്മാവു ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ വയ്യ; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രയോജനവതപാൽ=ഏതൊരു കാര്യം ചെയ്യുന്നതും കരാവശ്യത്തിനുവേണ്ടിയാണല്ലോ. എന്നാൽ പരമാത്മാവു പൂണ്ണകാമനാകയാൽ എന്തു ചെയ്തിട്ടും ഒന്നും സാധിക്കാനില്ല. പിന്നെ എന്തിനു ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കണം? അതിനാൽ പരമാത്മസൃഷ്ടിയാണു് ജഗത്തെന്നു പറയാൻ വയ്യ.

സാരം:—പരമാത്മാവു പൂണ്ണകാമനാണെന്നു ശ്രുതികളിൽ പ്രസിദ്ധമാണു്. അതിനാൽ തനിക്കൊന്നും സാധിക്കേണ്ടതില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഈ വിചിത്രജഗ

ത്തിന്റെ കർത്താവു പരമാത്മാവാണെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ഒരു പ്രയോജനവുമില്ലാതെ ആരും ഒരു കാര്യവും ചെയ്യുന്നതായി ലോകത്തിൽ കാണുന്നില്ല. എന്തെങ്കിലും ഒരു പ്രയോജനത്തെ കരുതിട്ടു മാത്രമേ ആരും എന്തും ചെയ്യുന്നുള്ളൂ. ആ സ്ഥിതിക്കു യാതൊരു പ്രയോജനവും ആവശ്യമില്ലാത്ത പരമേശ്വരൻ ജഗൽസൃഷ്ടിയെ ചെയ്യാൻ കാരണമില്ല. എന്നാൽ കരുണാമയനായ ഈശ്വരൻ ജീവന്മാരോടുള്ള കാരുണ്യംകൊണ്ടു് അവർക്കു വേണ്ടി ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിച്ചു എന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതും ശരിയല്ല. കാരണം, ജീവകാരുണ്യംകൊണ്ടാണു് ജഗൽസൃഷ്ടിയെച്ചെയ്തതെങ്കിൽ അതുകൊണ്ടു് എല്ലാ ജീവന്മാർക്കും സുഖമല്ലേ ഉണ്ടാവേണ്ടതു്? എല്ലാ ജീവന്മാരും ജഗത്തിൽ ഓടിക്കുകയല്ലാതെ ആരാണു് സുഖിക്കുന്നതു്? അതിനാൽ പരമാത്മാവാണു് ജഗൽകാരണമെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ ന്യായമില്ല.

സു.—ലോകവത്തു ലീലാകൈവല്യം. ദിദി

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ, പരമാത്മാവിന്റെ ജഗൽസൃഷ്ടിയാദിവ്യാപാരം. ലോകവൽ=ലോകത്തിൽ ആപ്തകാമന്മാരായിട്ടുള്ള ആളുകളെന്നുപോലെ. ലീലാകൈവല്യം=കേവലം ലീലാമാത്രമാണു്.

സാരം:—ആപ്തകാമന്മാരും യാതൊന്നിന്റെയും ആവശ്യമില്ലാത്തവരുമായ സിദ്ധപുരുഷന്മാർ ഒരു പ്രയോജനത്തിനും വേണ്ടിയല്ലാതെ കേവലം ലീലാമാത്രമായി ചിലതു ചെയ്യാറുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് അവർക്കു ഗുണമോ ദോഷമോ ഒന്നും ഉണ്ടാവാറും ഇല്ല. ഇതുപോലെ ആപ്തകാ

മനം പൂണ്ണനമായ ഈശ്വരന്റെ ജഗൽസൃഷ്ടിസ്ഥിതി സംഹാരങ്ങളും അവതാരങ്ങളും അവതാരചീലകളും എല്ലാം കേവലം ലീലമാത്രമാണ്. അതുകൊണ്ട് പരമേശ്വരൻ ഗുണമോ ദോഷമോ ഒന്നും ഉണ്ടാവുന്നില്ല. ജഗൽസൃഷ്ടി പ്രാദികളെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ആപ്തകാമനോ പൂണ്ണനോ അല്ലെന്നും വരുന്നില്ല. കേവലം ലീലമാത്രമാണ് ഈശ്വരന്റെ എല്ലാ വ്യാപാരങ്ങളും.

സു:—വൈഷമ്യനെർഘ്വണ്യേ ന സാപേക്ഷതാം
 തഥാ ഹി ശ്ലോതി 34

ശബ്ദാർത്ഥം:—വൈഷമ്യനെർഘ്വണ്യേ = പരമാത്മാവിൽ വിഷമതയുടെയോ നിർദ്വയതപത്തിന്റെയോ. ന = പ്രബന്ധമുണ്ടാവില്ല. സാപേക്ഷതാം = എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ജീവികളുടെ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചാണ് ഈശ്വരന്റെ സൃഷ്ടി. തഥാ ഹി = എന്നാണല്ലോ. ശ്ലോതി = ശ്രുതി കാണിച്ചുതന്നത്.

സാരം:—“പുണ്യോ വൈ പുണ്യേന കർമ്മണാ ഭവതി പാപേന പാപഃ”, “സാധുക്കാരീ സാധുർഭവതി പാപകാരീ പാപോ ഭവതി” ഇത്യാദി അനേകം മന്ത്രങ്ങൾ ശ്രുതികളിലുണ്ട്. അവയിൽനിന്നൊക്കെ മനസ്സിലാവുന്നത് ഓരോ ജീവനും തന്റെ കർമ്മത്തിന്നനുരൂപമായ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നാണ്. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഈശ്വരൻ ഒരാൾക്കു നന്മയോ മറ്റൊരാൾക്കു തിന്മയോ കൊടുക്കുന്നില്ല. ഉത്തമനായ ത്യായാധിപൻ എപ്രകാരമാണോ കർമ്മത്തിന്നനുരൂപമായ ഫലം കൊടുക്കുന്നത്,

അതുപോലെ ഈശ്വരനും അതതു ജീവിക്കനുരൂപമായ ഫലാനുഭവങ്ങളെക്കൊടുക്കുന്നു. കരാറും സുഖിയോ ദുഃഖിയോ ആയിത്തീരുന്നതു് തന്റെതന്നെ കർമ്മംകൊണ്ടാണു്. അതിനു മറുപടിയും ഉത്തരവാദിയല്ല. സ്തുതികളും ഈ അഭിപ്രായത്തെ അനേകം പ്രകാരത്തിൽ പ്രകടമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. “നാദത്തേ കന്യചിത് പാപം ന ചൈവ സുകൃതം വിഭുഃ”, “കർമ്മൈഃ സുകൃതസ്യാഹസ്സാ തപികം നിർമ്മലം ഫലം” എന്നീ രൂപത്തിൽ. ഈ സ്ഥിതിക്കു സൃഷ്ടികർത്താവായ പരമേശ്വരന്റെ സൃഷ്ടിയർമ്മത്തിനു വിഷമതയോ, ദയാഹീനതപമോ സൂചിക്കുന്നില്ല.

സു:—ന കർമ്മാവിഭാഗാദിതി ചേന്നാനാദി തപാൽ. 35

ശബ്ദാർത്ഥം:—കർമ്മാവിഭാഗാൽ=സൃഷ്ടിക്കുമുന്പു കർമ്മവും ബ്രഹ്മവും രണ്ടല്ലാതെ അഭേദമായ തത്വം മാത്രമായിരുന്നതിനാൽ. ന=ജീവന്റെ കർമ്മത്തിന്നനുരൂപമാണു് സൃഷ്ടിയെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ഇതി മേൽ ന=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ, അതു ശരിയല്ല. അനാദി തപാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ ജീവനും ജീവന്റെ കർമ്മങ്ങളും അനാദിയാണു്.

സാരം:—“സദേവ സോച്ചേദമഗ്ര ആസീത്” എന്നിത്യാദി ശ്രുതിമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു സൃഷ്ടിക്കുമുന്പു് ഏകാകാരമായ ചൈതന്യം മാത്രമായിരുന്നു എന്നറിയാൻ കഴിയുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു സൃഷ്ടിക്കുമുന്പു് ജീവന്മാരെന്ന ഒരു

വക്ത്രമോ അവരുടെ കർമ്മമെന്ന ഒരു വിഭാഗമോ ഉണ്ടാവാൻ വയ്യ. 'ധാതാ യഥാപൂർവ്വമകല്പയൽ' എന്നും മറ്റു മുളള മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജീവന്മാരുടെ കർമ്മമല്ല സൃഷ്ടിക്കാസ്സഭമെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുമുണ്ടു്. അതിനാൽ സൃഷ്ടിക്കുമുന്തു ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു വേറെയായി കർമ്മമെന്ന കണുണ്ടെന്നും അതാണു് സൃഷ്ടിയുടെ വൈചിത്ര്യത്തിന്നാസ്സഭമെന്നും പറയുന്നതു ശരിയല്ല എന്ന അഭിപ്രായം സാധുവാകുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രളയകാലത്തു ജഗത്തു പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുകയെന്നതിനു് ഉപ്പു വെള്ളത്തിലെന്നപോലെ ലയിക്കലെന്നേ അർത്ഥമുള്ളു. ലയിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞാൽ കന്നു മറ്റൊന്നിനോടു കൂടിച്ചേരുന്നെന്നല്ലാതെ നശിക്കുന്നു എന്നർത്ഥമില്ല. 'ലീങ്' ശ്ലേഷണേ' എന്ന ധാതുവിൽനിന്നാണു് ലയശബ്ദംതന്നെ ഉണ്ടായതു്. അതിന്നു നശിക്കുന്നു എന്നർത്ഥമില്ല. അപ്പോൾ പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാ ജീവന്മാരും അവരുടെ കർമ്മങ്ങളും പരമാത്മാവിൽ ലയിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞാൽ നശിച്ചു എന്നർത്ഥമില്ല. സൂക്ഷ്മരൂപത്തിൽ അപ്രകടമാം വണ്ണം ഇരിക്കുന്നു എന്നു മാത്രം. സൃഷ്ടികാലത്തു വീണ്ടും അവയെല്ലാം പ്രകടമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. ജലത്തിൽ ലയിച്ചു ഉപ്പു് ഇല്ലാതാവുന്നില്ലല്ലോ. സൂക്ഷ്മരൂപത്തിൽ ജലത്തോടു ചേർന്നിരിക്കു മാത്രമല്ലേ ചെയ്യുന്നുള്ളു? വൃക്ഷം ബീജത്തിലെന്നപോലെയും ഉപ്പു വെള്ളത്തിലെന്നപോലെയും ജീവന്മാരും അവരുടെ കർമ്മങ്ങളും പ്രളയകാലത്തു സൂക്ഷ്മരൂപത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ അധിവസിക്കുന്നു. കല്പാരംഭത്തിൽ വിത്തിൽനിന്നു വൃക്ഷമെന്നപോലെ അവ പ്രകടഭാവത്തിൽ പുറത്തു വരികയും ചെയ്യുന്നു.

അതിനാൽ സൃഷ്ടിക്കാസ്സദം ജീവന്മാരുടെ കർമ്മങ്ങളല്ലെന്നു വരുന്നില്ല. പരമാത്മാവിനു നിർദ്വൈതമുണ്ടെന്നും വരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു സൃഷ്ടിയുടെ വൈചിത്ര്യത്തിനാസ്സദം ജീവന്മാരുടെ കർമ്മവൈചിത്ര്യംതന്നെ. ജീവന്മാരും അവരുടെ കർമ്മങ്ങളും അനാദിയാണുതാനും.

സൂ:—ഉപപദ്യതേ ചാപ്യുപലദ്യതേ ച. 36

ശബ്ദാത്മം:—ഉപപദ്യതേ ച=ജീവനം ജീവന്റെ കർമ്മപരമ്പരകളും അനാദിയാണെന്നു യുക്തികൊണ്ടു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ടെന്നു മാത്രമല്ല. ഉപലദ്യതേ ച=ശ്രുതിസ്മൃതികളിൽനിന്നു പ്രമാണതേപന ഗ്രഹിക്കാനും കഴിയുന്നു.

സാരം:—ജീവാത്മാവും ജീവാത്മാവിന്റെ കർമ്മങ്ങളും അനാദിയാണെന്നു യുക്തികൊണ്ടു തികച്ചും ബോധിക്കാൻ കഴിയും. അല്ല, പ്രളയാരംഭത്തിൽ എല്ലാ ജീവന്മാരും മുക്തന്മാരായി ബ്രഹ്മത്തോടു് ഐക്യം പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു ബോധിക്കുന്നപക്ഷം ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും വിധികളും മുഴുവൻ മിഥ്യയായിത്തീരും. അങ്ങിനെ വരാൻ വയ്യ. കൂടാതെ ജീവനും ജീവന്റെ കർമ്മങ്ങളും അനാദിയാണെന്നു ശ്രുതികളും സ്മൃതികളും അവിടവിടെ വീണ്ടുംവീണ്ടും പറയുകയും ചെയ്യുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു ജീവന്മാരും അവരുടെ കർമ്മങ്ങളും അനാദിയാണെന്നും സൃഷ്ടിയുടെ വൈചിത്ര്യത്തിനാസ്സദം ജീവന്മാരുടെ കർമ്മങ്ങളുടെ വൈചിത്ര്യമാണെന്നും ബോധിക്കുന്നതിൽ യാതൊരനുപപത്തിയുമില്ല.

സു:—സർവ്വധർമ്മോപപത്തേയ. 37

ശബ്ദാർത്ഥം:—ധ=കൂടാതെ. സർവ്വധർമ്മോപപത്തേഃ =ജഗൽകാരണമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ സർവ്വധർമ്മങ്ങളുടെയും സങ്കീർണ്ണതയുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും മുൻപറഞ്ഞതിനു വിരോധമില്ല.

സാരം:—ജഗൽകാരണമായ പരബ്രഹ്മം അല്ലെങ്കിൽ പരമേശ്വരൻ സർവ്വധർമ്മങ്ങൾക്കും ആശ്രയമാണ്. സർവ്വജ്ഞനും, സർവ്വശക്തനും, സർവ്വധർമ്മാപ്തം, സർവ്വാധാരനമാണ്. ഈ കാരണത്താൽ അവിടുന്ന് സഗുണനും, നിർഗുണനും; സാകാരനും, നിരാകാരനും; കർത്താവും, അകർത്താവുമല്ലാമാണ്. അതൊന്നും പരമേശ്വരനെ അപേക്ഷിച്ച് ഒരതുഭൂതവുമല്ല. അതിനാൽ അവിടെയ്ക്കു ഭുഷ്ണരമായിട്ടൊന്നുമില്ല. ഈ വീക്ഷണഗതിയിൽകൂടെ വീക്ഷിക്കുന്നപക്ഷം സർവ്വജ്ഞനായ ഈശ്വരൻ ജഗത്തിനു സർവ്വവിധ കാരണവുമാണെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതിൽ യാതൊരനുപപത്തിയുമില്ലെന്നു വ്യക്തമാണ്.

രണ്ടാമധ്യായത്തിൽ പ്രഥമപാദം കഴിഞ്ഞു.

ദ്വിതീയപാദം.

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലെ പ്രഥമപാദംകൊണ്ടു സാംഖ്യാദിശാസ്ത്രങ്ങളുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ വണ്ഡിച്ചു ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തവും ഉപാദാനവുമായ കാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചു. അനന്തരം അന്യശാസ്ത്രകാരന്മാർ ആരോപിക്കുന്ന ദോഷങ്ങളെ നിരാകരിച്ചു സിദ്ധാന്തത്തെ ബലവത്തരമാക്കാൻവേണ്ടി ഈ ദ്വിതീയപാദം ആരംഭിക്കുന്നു.

സൂ:—രചനാനുപപത്തേശ്ച നാനുമാനം. 1

ശബ്ദാർത്ഥം:—രചനാനുപപത്തേഃ ച=പലപ്രകാരത്തിലുള്ള രചനാസംഭവമില്ലാത്തതുകൊണ്ടും. അനുമാനം=വേദപ്രാമാണ്യതയില്ലാത്ത കേവലം അനുമാനം മാത്രമായ പ്രധാനം. ന=ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—പ്രധാനം അല്ലെങ്കിൽ പ്രകൃതി ജഗത്തിന്നു കാരണമാണെന്നു പറയുന്നതൊരിക്കലും ശരിയാവാൻ വയ്യ. കാരണം അതു ജഡമാണ്. ഏതേതു വസ്തുക്കൾ ഏങ്ങിനെയെല്ലാം ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കണമെന്ന ആലോചനയില്ലാതെ ഒരു വസ്തുവിന്റെ നിർമ്മാണം സാദ്ധ്യമല്ല. ജഡവസ്തുവിനു ബുദ്ധിപൂർവ്വകമായ ആലോചനയുണ്ടാവാൻ വയ്യല്ലോ. വെറും ശീലയിൽ ഒരു ചിത്രം നിർമ്മിക്കണമെങ്കിൽത്തന്നെ എന്തെല്ലാം സാധനങ്ങളോടെക്കൂടിയും എത്രമാത്രം ബുദ്ധിപൂർവ്വകമായി പ്രവർത്തിക്കുകയും വേണം? ആ സ്ഥിതിക്കു പൃഥിവ്യാദിഭൂതങ്ങളോടും ആദിത്യചന്ദ്രാദിഗ്രഹങ്ങളോടും നക്ഷത്രങ്ങളോടും ദേവ

മനുഷ്യപശുപക്ഷ്യാദിജീവികളോടും ഇന്ദ്രിയാദി അല്പ്യാ
 ത്വതത്വങ്ങളോടുംകൂടിയ അത്യന്തതാകാരമായ ഈ ജഗ
 ത്ത്ത് ഒരു വൈജ്ഞാനികനു മനസ്സുകൊണ്ടു സങ്കല്പിക്കാൻ
 കൂടി കഴിയില്ലെന്നിരിക്കേ കേവലം ജഡവസ്തുവായ പ്ര
 ധാനം സൃഷ്ടിച്ചതാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ ആർക്കും വിശ്വ
 സിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ സാംഖ്യന്മാരുടെ സിലാ
 നപ്രകാരമുള്ള പ്രധാനം ഈ ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ
 വയ്യ.

സു:—പ്രവൃത്തേശ്വ. 2

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രവൃത്തേഃ ച=ജഡയായ പ്രകൃതിക്കു
 പ്രവൃത്തിതന്നെ സാല്യമല്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും, ജഗൽകാ
 രണമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—സത്പരജസ്തമസ്സുകളാകുന്ന ഗുണങ്ങളുടെ
 സാമ്യാവസ്ഥയെയാണു് സാംഖ്യന്മാർ പ്രധാനം അല്ലെ
 കിൽ പ്രകൃതിയെന്നു പറയുന്നതു്. അതു കേവലം ജഡ
 മായൊരു കല്പനയല്ലാതെ മറ്റൊന്നാണു്? ജഡമായ ആ
 കല്പിതസ്വരൂപത്തിന്നു് ഒരു ചൈതന്യത്തിന്റെ സഹാ
 യം കൂടാതെ പ്രവർത്തിക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നു പറഞ്ഞാൽ
 ആരാണു് വിശ്വസിക്കുന്നതു്! കല്പു്, മണ്ണു് തുടങ്ങിയ ജ
 ഡവസ്തുക്കൾ ചൈതന്യത്തിന്റെ സഹായംകൂടാതെ യാ
 തൊന്നും പ്രവർത്തിക്കുന്നതായി കാണുന്നില്ല. ഏതെങ്കി
 ലും ഒരു ജഡവസ്തു എന്തെങ്കിലും പ്രവൃത്തി ചെയ്തതായി
 കേൾവിയുമില്ല. അതിനാൽ പ്രധാനം ജഗൽകാരണ
 മാവാൻ വയ്യ.

സു:—പയോംബുവൽ ചേതത്രാപി. 3

ശബ്ദാർത്ഥം:—പയോംബുവൽ=പശുവിന്റെ പാലുപോലെയും നദീജലംപോലെയുമാണ്. ചേൽ=പ്രധാനത്തിന്റെ പ്രവർത്തനമെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ, അതു ശരിയല്ല. തത്ര അപി=അവിടേയും, ചേതനാസംയോഗമുണ്ട്.

സാരം:—പശുവിന്റെ പാൽ ജഡമാണെങ്കിലും കുട്ടിയുടെ രക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി തന്നത്താൻ അകിട്ടിൽക്കൂടെ ഒഴുകിപ്പോകുന്നു. നദീജലം ജഡമാണെങ്കിൽക്കൂടി ലോകക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടി ഭൂരഭൂതം ഒഴുകുന്നു. ഇതുപോലെയാണ് ജഡമാണെങ്കിലും പ്രധാനം പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിയെച്ചെയ്യുന്നതെന്നു പറയുന്നെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നദീജലത്തിന്റെ പ്രവാഹത്തിലും പശുവിൻപാലിന്റെ ഒഴുകലിലും ചൈതന്യസംയോഗമുണ്ട്. പശുവിന്റെ വാത്സല്യവും കുട്ടിയുടെ കുടികലും ഉണ്ടാവുമ്പോഴേ പാൽ ഒഴുകാറുള്ളൂ. അവ രണ്ടും ചേതനാസംയോഗമാണ്. ജലസ്ഥിതമായ ബ്രഹ്മചൈതന്യത്തിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യംകൊണ്ടാണ് ജലം ഒഴുകുന്നതെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ ജലം ആർദ്രവസ്തുവായതിനാൽ കീഴ്പ്പോട്ടു പോവുകയെന്നതതിന്റെ പ്രകൃതിയാണ്; അല്ലാതെ പ്രവൃത്തിയല്ല. ലോകക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടി ഒരു നദിയും മേൽപ്പോട്ടൊഴുകുന്നതു കാണാറില്ല. എന്നാൽ ചേതനാസ്വരൂപിയായ മനുഷ്യനു ജലത്തെ എവിടെ വേണമെങ്കിലും കൊണ്ടുപോവാൻ കഴിയുകയും ചെയ്യും. പ്രവൃത്തിയുടെ സ്വഭാവം അതാണ്.

അതിനാൽ നദീജലംപോലെയോ, പശുക്കീരംപോലെയോ ആണ് പ്രധാനത്തിന്റെ പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിയെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ജഡമായ പ്രധാനത്തിനു പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ സൃഷ്ടികർമ്മം നടത്താൻ സാധ്യമല്ല.

സു:—വൃതിരേകാനവസ്ഥിതേശ്ച അനപേക്ഷതപാൽ. 4

ശബ്ദാർത്ഥം:—വൃതിരേകാനവസ്ഥിതേഃ=സാംഖ്യമതത്തിൽ പ്രധാനത്തോടുകൂടാതെ മറ്റൊന്നും പ്രവൃത്തിയെയോ നിവൃത്തിയെയോ നിയമിക്കുന്നതായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടില്ലാത്തതുകൊണ്ടും. അനപേക്ഷതപാൽ ച=പ്രധാനത്തിനു മറ്റൊന്നിന്റേയും അപേക്ഷയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും ജഗൽക്കാരണമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—സാംഖ്യമതാവലംബികളുടെ സിദ്ധാന്തപ്രകാരം ത്രിഗുണാത്മകമായ പ്രധാനത്തോടുകൂടാതെ പ്രവൃത്തിയെയോ നിവൃത്തിയെയോ നിയമിക്കുന്നതായ മറ്റൊന്നിനെയും പറയുന്നില്ല. പുരുഷൻ കേവലം ഉദാസീനനാണ്. പ്രവർത്തിക്കുകയോ നിവർത്തിക്കുകയോ നിയമിക്കുകയോ ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. പ്രധാനത്തിനു മറ്റൊന്നിന്റെയും അപേക്ഷയുമില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ജഡമായ പ്രധാനം തന്നത്താൻ ജഗൽസൃഷ്ടിയെച്ചെയ്യുന്നുവെന്നതൊരിക്കലും യുക്തിസഹമാവാൻ വയ്യ. എന്നാൽ പ്രധാനത്തിന്റെ സ്വഭാവമാണ് ജഗൽസൃഷ്ടികർമ്മം എന്നു വിചാരിക്കയാണെങ്കിൽ സ്വഭാവം എല്ലാ സമയത്തും ഉണ്ടാവേണ്ടതല്ലേ? പ്രളയകാലത്തു സൃഷ്ടിവ്യവ

ഹാരം നടക്കുന്നില്ലല്ലോ. അപ്പോൾ സ്വഭാവമാണെന്നും പറയാൻ വയ്യ. ആകപ്പാടെ സാംഖ്യന്മാരുടെ പ്രധാനവാദം ഒരു യുക്തിക്കും വിധേയമാവാതെത്തന്നെയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ പ്രധാനം ജഗൽകാരണമാണെന്നും പറയാൻ വയ്യ.

സൂ:—അന്യത്രാഭാവോച്യ ന തൃണാദിവൽ. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്യത്ര=മറ്റൊരിടത്തു്. അഭാവം പ=ഇതുപോലുള്ള പരിണാമം സംഭവിച്ചുകാണാത്തതുകൊണ്ടും. തൃണാദിവൽ=തൃണാദികളെപ്പോലെ പ്രധാനം ജഗത്തായി പരിണമിക്കുന്നുവെന്നു്. ന=സിദ്ധിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—പശു തിന്നുന്ന പുല്ലു പാലായി പരിണമിക്കുംപോലെ പ്രധാനം ജഗത്തായി പരിണമിച്ചതാണെന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതും ശരിയല്ല. വിശിഷ്ടചൈതന്യത്തിന്റെ മേളനത്തോടുകൂടാതെ ഒരു പരിണാമം ഒരിടത്തും സംഭവിക്കുന്നതായിക്കാണുന്നില്ല. ജഡമായിരിക്കുന്ന തൃണത്തിന്നു പാലായി പരിണമിക്കാനുള്ള കഴിവില്ല. പശുവിലുള്ള ചൈതന്യമാണു് തൃണത്തെ ക്ഷീരമാക്കി പരിണമിപ്പിക്കുന്നതു്. അല്ലെങ്കിൽ ആ പുല്ലു പശുവിന്നു കൊടുക്കാതെ മറ്റൊരിടത്തു വെച്ചാലും പാലായിത്തീരേണ്ടതാണു്. പക്ഷേ അങ്ങിനെ സംഭവിച്ചുകാണുന്നില്ല. പശുക്കുട്ടിയോ മൂരിയോ തിന്നുന്ന പുല്ലും പാലായി പരിണമിച്ചു കാണുന്നില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു പശുവിലുള്ള വിശിഷ്ടചൈതന്യംതന്നെയാണു് ജഡമായിരിക്കുന്ന തൃണത്തെ ക്ഷീരമാക്കി പരിണമിപ്പിക്കുന്നതെന്നു ക

രതണം. ജഡമായിരിക്കുന്ന പ്രധാനത്തിന്നു് ഇങ്ങിനെ യാതൊരു ചൈതന്യത്തിന്റെയും ചേർച്ചയില്ലാത്തതിനാൽ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു എന്നു പറയുന്നതും ശരിയല്ല. അതിനാൽ പ്രധാനം ജഗൽകാരണമാണെന്നു് ഒരു പ്രകാരത്തിലും കരുതാൻ വയ്യ.

സു:—അഭ്യുപഗമേപ്യത്ഥാഭാവാൽ. 6

ശബ്ദാത്ഥം:—അഭ്യുപഗമേ അപി=പ്രധാനം എങ്ങിനെയോ ജഗത്തായിപ്പരിണമിച്ചു എന്നു് അന്ധമായി സ്വീകരിച്ചാൽക്കൂടി. അത്ഥാഭാവാൽ=യാതൊരു പ്രയോജനവുമില്ല. അതുകൊണ്ടും പ്രധാനം ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്ക്കുന്നുതന്നെ പറയണം.

സാരം:—ചൈതന്യപ്രേരണകൂടാതെ ഒരിക്കലും ഒരു ജഡവസ്തുവിന്നു പരിണമിക്കാൻ വയ്യ. എന്നിരുന്നാലും പ്രധാനം സ്വഭാവേന ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു എന്നുതന്നെ വിശ്വസിച്ചാലും വിശേഷിച്ചു പ്രയോജനമൊന്നുമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സാംഖ്യമതസിദ്ധാന്തപ്രകാരം തന്നെ പ്രധാനത്തിന്റെ പ്രവൃത്തി പുരുഷന്റെ ഭോഗത്തിന്നും അപവർഗ്ഗത്തിന്നും വേണ്ടിയുള്ളതാണെന്നാണു്. പുരുഷനാകട്ടെ അവരുടെ മതപ്രകാരംതന്നെ അസംഗനം, ചൈതന്യമാത്രനും, നിഷ്ക്രിയനും, നിർവ്വീകാരനും, ഉദാസീനനും, നിർമ്മലനും, നിത്യശുദ്ധബുദ്ധമുക്തസ്വഭാവനുമാണുതാനും. അങ്ങിനെയുള്ള പുരുഷനു പ്രകൃതിയുടെ ഭോഗത്തിന്റെയും പിന്നീടതിൽനിന്നു് അപവർഗ്ഗത്തിന്റെയുമൊക്കെ ആവശ്യമെന്താണു്? പുരുഷനു പ്ര

കൃതിലോകങ്ങളുടെ ഒഴുനമോ അതിൽനിന്നു മുക്തിയോ രണ്ടും ആവശ്യമില്ല. അതിനാൽ സാംഖ്യസിദ്ധാന്തം അവരുടെ സിദ്ധാന്തപ്രകാരംതന്നെ ശരിയല്ല. അതിനാൽ പ്രധാനം സ്വഭാവേന ജഗത്തായി പരിണമിച്ചു എന്നു വിചാരിക്കുന്നതും ആവശ്യമില്ല. ഒരു പ്രകാരത്തിലും പ്രധാനം ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്യ.

സൂ:—പുരുഷാശ്ശുവദിതി ചേതഥാപി. 7

ശബ്ദ:ത്ഥം:—പുരുഷാശ്ശുവൽ = അന്ധപംഗുപുരുഷന്മാരെപ്പോലെയാണു അല്ലെങ്കിൽ ഇരിമ്പും ചുംബകവുമെന്നപോലെയാണു പുരുഷസാമീപ്യംകൊണ്ടു പ്രകൃതിക്കു സൃഷ്ടികൃിയയ്ക്കു ശേഷിയുണ്ടാവുന്നു. ഇതി ചേൽ=എന്നാണു ഭിപ്രായമെങ്കിൽ. തഥാ അപി=അതുകൊണ്ടും സാംഖ്യസിദ്ധാന്തത്തിന്നു നേട്ടമൊന്നുമില്ല.

സാരം:—മുടന്തനായ ഒരാൾക്കു നടക്കാൻ വയ്യ. അന്ധനു കാണാനും വയ്യ. അപ്പോൾ രണ്ടാൾക്കും സഞ്ചാരം സാദ്ധ്യമല്ല. എന്നാൽ അവർ രണ്ടാളും കൂടിച്ചേരുമ്പോൾ സുഗമമായി സഞ്ചരിക്കാൻ കഴിയുന്നു. എങ്ങിനെയെന്നാൽ മുടന്തൻ അന്ധന്റെ ചുമലിലിരുന്ന് അന്ധനു വഴി പറഞ്ഞുകൊടുത്താൽ അന്ധനു മുടന്തനേയും കൊണ്ടു നടക്കാൻ സാധിക്കുന്നു. അപ്പോൾ രണ്ടാൾക്കും കറവിലാതെ സഞ്ചാരകാര്യം സാധിക്കുന്നു. അവർ രണ്ടാളും കൂടിച്ചേർന്നുകൊണ്ടാണിങ്ങനെ സാധിച്ചതു്. ഇതുപോലെ ജഡയായ പ്രകൃതിക്കു സ്വഭാവേന പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിക്കു സാമന്ത്രിമില്ലെങ്കിലും പുരുഷന്റെ സാമീപ്യംകൊ

ണ്ടു പ്രകൃതിക്കു സൃഷ്ടിസാമർത്ഥ്യമുണ്ടായെന്നു വരാംല്ലോ. ജഡമായ ഇരിമ്പു യന്ത്രത്തോടു ഘടിപ്പിക്കപ്പെടുമ്പോൾ ക്രിയാസാമർത്ഥ്യമുള്ളതായി കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. അതുപോലെ പ്രകൃതി ജഡയാണെങ്കിലും പുരുഷസാമീപ്യംകൊണ്ടു പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിക്കു കാരണമായിത്തീർന്നു എന്നു പറയുന്ന പക്ഷം അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അന്ധനും മുടന്തനും ജഡവസ്തുക്കളല്ല. ചേതനാസ്വരൂപനാ രാണം. മുടന്തനു പാദമോകുന്ന കരവയവമില്ലെന്നു ഉള്ളു. ഖാക്കി കരണങ്ങളൊക്കെ സചേതനങ്ങളാണ്. അതുപോലെ അന്ധനും കരിന്റിയത്തിനമാത്രമേ കുറവുള്ളു. അവർ രണ്ടാളും ചൈതന്യസ്വരൂപങ്ങളാണ്. അവർ സഞ്ചരിച്ചു എന്നു വന്നാൽ അതിലസാംഗത്വമില്ല. ചൈതന്യത്തിനേ ക്രിയാസാമർത്ഥ്യമുള്ളു എന്നതാണ് സിദ്ധാന്തം. അന്ധനും പുരുഷന്മാരിൽ ചൈതന്യമാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. അതു് ഇരിമ്പും യന്ത്രവും കൂടിച്ചേരുമ്പോളുണ്ടാവുന്ന ക്രിയാത്മകത്വം അതു രണ്ടുമല്ലാത്ത മൂന്നാമതൊരു ചൈതന്യത്തിന്റെ ചേർച്ചകൊണ്ടാണ്.

ഇരുമ്പു തന്നത്താൻ യന്ത്രത്തിന്നടുക്കലുള്ളു പോവുകയോ യന്ത്രത്തോടു ഘടിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. ചേതനാസ്വരൂപനായ ഒരു പുരുഷനാണ് ഇരുമ്പിനേയും യന്ത്രത്തേയും ഘടിപ്പിക്കുന്നതും പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നതും. എന്നാൽ അതുപോലെ പുരുഷൻ പ്രകൃതിയെക്കൊണ്ടു പ്രവർത്തിപ്പിക്കയാണെന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതും ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സാംഖ്യസിദ്ധാന്തപ്രകാരം പുരുഷൻ ഉദാസീനനാണ്. അപ്പോൾ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുക

എന്ന അവസ്ഥയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. പ്രകൃതി ജഡയായതിനാൽ തന്നത്താൻ പ്രവർത്തിക്കുമില്ല. അതിനാൽ ഈ അഭിപ്രായവും ശരിയല്ല. ഇതുപ്രകാരം വിചാരിക്കുമ്പോഴും ജഡമായ പ്രധാനം ജഗത്തിനു കാരണമാണെന്നു വരുന്നില്ല. നേരേമറിച്ചു ചൈതന്യത്തിനേ ക്രിയാസാമർത്ഥ്യമുള്ളൂ എന്ന സിദ്ധാന്തത്തിനു കൂടുതൽ പുഷ്ടിയുണ്ടാക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നതു്.

സു:—അംഗിതപാനപപത്തേശ്വ. 8

ശബ്ദാത്മാ:—അംഗിതപാനപപത്തേ: ച=അംഗാംഗിഭാവത്തിന്റെ സിദ്ധിയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും പ്രധാനം ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—സാംഖ്യസിദ്ധാന്തപ്രകാരം സത്യാദി മൂന്നു ഗുണങ്ങളുടേയും സാമ്യഭാവത്തിന്റെ പേരാണ് പ്രധാനം അല്ലെങ്കിൽ പ്രകൃതി എന്ന്. എപ്പോഴും പ്രസ്തുത ഗുണങ്ങൾ സാമ്യഭാവത്തിൽത്തന്നെ നില്ക്കുന്നു. ഒരിക്കലും അവയ്ക്കു് ഏറ്റക്കുറച്ചിലാകുന്ന വിഷമഭാവമുണ്ടാവാൻ വയ്യ. കാരണം വിഷമഭാവം സംഭവിച്ചാൽ പ്രകൃതിതന്നെ ഇല്ലാതായിത്തീരമല്ലോ. ഗുണങ്ങളുടെ സാമ്യാവസ്ഥയെയാണല്ലോ പ്രകൃതിയെന്നു പറയുന്നതു്. പ്രകൃതി എപ്പോഴും ഉള്ളതാണെങ്കിൽ ഗുണങ്ങൾക്കൊരിക്കലും വിഷമഭാവം സംഭവിക്കുന്നില്ലെന്നാവണമല്ലോ സിദ്ധാന്തം ഗുണങ്ങൾക്കു വിഷമഭാവം സംഭവിക്കാതെ പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. പിന്നെ പ്രധാനമെങ്ങിനെ പ്രപഞ്ചകാരണമാവും? എന്നാൽ പുരുഷന്റെ പ്രേരണകൊണ്ടു ഗുണങ്ങൾക്കു വിഷമഭാവം സംഭവിച്ചു്,

ജഗൽസൃഷ്ടി നടക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നപക്ഷം പുരുഷൻ ഉദാസീനനാണെന്ന സിദ്ധാന്തത്തിനു ധാന്തി വരും. അതിനുംപുറമേ പുരുഷപ്രേരണകൊണ്ടു ഗുണങ്ങൾക്കേറാക്കുവുണ്ടാവുന്നു എന്നു പറയുന്നപക്ഷം ആ സമ്പ്രദായം ഏല്പോഴും ഉണ്ടാവണമല്ലോ. എന്നാൽ പ്രളയകാലത്തും ജഗൽസൃഷ്ടിയുണ്ടാവേണ്ടതല്ലേ? അങ്ങിനെ സംഭവിക്കുന്നില്ലല്ലോ. പരമേശ്വരന്റെ ഇച്ഛയ്ക്കനുസരിച്ചാണു^o സംഭവിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നപക്ഷം ജഗൽക്കാരണം ബ്രഹ്മമാണെന്ന സിദ്ധാന്തം ശരിയാവുകയും ചെയ്തു. ഏതായാലും പ്രധാനം ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ വയ്യ.

സു:—അന്യഥാനമിതൌ ച ജ്ഞാതശക്തിവിയോഗാൽ. 9

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്യഥാ = ഇനി മറ്റൊരു പ്രകാരത്തിൽ. അനമിതൌ ച=ഗുണങ്ങളുടെ വിഷമാവസ്ഥയെ വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കിലും. ജ്ഞാതശക്തിവിയോഗാൽ=പ്രധാനത്തിൽ ജ്ഞാനശക്തിയില്ലാത്തതിനാൽ ബുദ്ധിപൂർവ്വകമായ സൃഷ്ടി സാദ്ധ്യമല്ല.

സാരം:—ഇനി കാലം തുടങ്ങിയ ഏതെങ്കിലും ശക്തിയുടെ സംഘട്ടനംകൊണ്ടു ഗുണങ്ങൾക്കു വിഷമാവസ്ഥ സംഭവിച്ചു പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിയുണ്ടാവുന്നു എന്നു വിചാരിക്കുന്നപക്ഷവും പ്രധാനത്തിൽ ജ്ഞാനമില്ലാത്തതിനാൽ ബുദ്ധിപൂർവ്വകമായ സൃഷ്ടി സാദ്ധ്യമല്ലെന്നുതന്നെ പറയണം. അനേകജീവകോടികളും നാനാവിചിത്രവസ്തുക്കളുമടങ്ങിയ ഈ ജഗത്തു സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനും

നം സനാതനനുമായ കരീശപരന്നല്ലാതെ മറാക്ട് ചെ യ്യാൻ കഴിയും! അതിനാൽ എങ്ങിനെ വിചാരിക്കുമ്പോ ഴും ജഡമായ പ്രധാനം ജഗത്തിനു കാരണമാവാൻ വയ്യ. സർവ്വശക്തിയുക്തനും സനാതനനും സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശ ക്തനുമായ പരമേശ്വരൻതന്നെ ജഗത്തിനു കാരണം എന്ന് വിചാരിക്കുന്നതാണ് യുക്തമായിട്ടിരിക്കുന്നത്.

സു:—വിപ്രതിഷേധാച്ചാസമഞ്ജസം. 10

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിപ്രതിഷേധാൽ ച=അന്യോന്യവി രുദ്ധങ്ങളായ വർണ്ണനങ്ങളെക്കൊണ്ടും. അസമഞ്ജസം= സാംഖ്യദർശനസിദ്ധാന്തം സമീചീനമല്ല.

സാരം:—സാംഖ്യദർശനത്തിൽ അനേകം വിരുദ്ധ ങ്ങളായ വർണ്ണനങ്ങളുണ്ട്. പുരുഷൻ അസംഗനം നി ഷ്ക്രിയനമാണെന്നാരിക്കൽ പറയും. ഉടനെത്തന്നെ പ്രകൃതിയുടെ ദ്രഷ്ടാവാണെന്നു പറയും. നിത്യശുദ്ധമുക്ത സ്വഭാവനാണ് പുരുഷനെ പറഞ്ഞ ഉടനെത്തന്നെ പുരുഷന്റെ ദർശനാദിഭോഗത്തിനും കൈവല്യത്തിനും വേണ്ടിയാണ് പ്രധാനത്തിന്റെ ജഗൽസൃഷ്ടിയെന്നു പറ യും. ഇങ്ങിനെ അന്യോന്യവിരുദ്ധങ്ങളായ അനേകം വ റ്ണ്ണനങ്ങളുണ്ട്. ഈ ഒരു കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ സാംഖ്യ ദർശനം നിദ്ദോഷമല്ലെന്നു സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്. “അസം ഗോയം പുരുഷ ഇതി. നിഷ്ക്രിയസ്യ തദസംഭവാൽ. ദ്രഷ്ടൃത്വാദിരാത്മനഃ കരണത്വമിന്ദ്രിയാണാം. ഭോ ക്തൃഭാവത്. ന നിത്യശുദ്ധമുക്തസ്വഭാവസ്യ തദ്യോഗ സ്തുജോഗാദൃതേ. പുരുഷസ്യ ദർശനാർത്ഥം കൈവല്യാർത്ഥം

തഥാ പ്രധാനസ്യ. വിവേകാനിശ്ശേഷദുഃഖനിലുത്തൗ കൃതകൃത്യതാ നേതരാനേതരാൽ.” എന്നിങ്ങനെ വിരുദ്ധവർണ്ണനങ്ങളെ എടുത്തുകാണിക്കാൻ അനേകം സൂത്രങ്ങളുണ്ട്. ഈ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ നിസ്സംശയരൂപത്തെ അംഗീകരിക്കാവുന്ന ഒരു ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തമല്ല സാംഖ്യദർശനമെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

പറയപ്പെട്ട പത്തു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു സാംഖ്യമതം ശരിയല്ലെന്നു സമർത്ഥിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇനി ഏതാനും സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു വൈശേഷികമതത്തെ നിരൂപിച്ചു് അതും ശരിയല്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്ന പ്രകരണമാണു് അടുത്ത സൂത്രംകൊണ്ടാരംഭിക്കുന്നതു്.

സു:—മഹദ്ദീഘ്വപോ ഹ്രസ്വപരിമണ്ഡലാഭ്യാം.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഹ്രസ്വപരിമണ്ഡലാഭ്യാം = ദ്യുണുകത്തിൽനിന്നും പരമാണുവിൽനിന്നും. മഹദ്ദീഘ്വൽ = വലിയതായ ത്ര്യണുകത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതുപോലെ. വാ = അല്ലെങ്കിൽ വൈശേഷികമതവും അസംഗതംതന്നെ. അതിനാൽ അതും മാന്ദിക്കത്തക്കതല്ല.

സാരം:—കഴിഞ്ഞ പത്തു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു സാംഖ്യസിദ്ധാന്തത്തെ ഖണ്ഡിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഈ സൂത്രംമുതൽ വൈശേഷികമതത്തിന്റെ ഖണ്ഡനം ആരംഭിക്കുന്നു. വൈശേഷികന്മാരുടെ സിദ്ധാന്തത്തെ അറിഞ്ഞാലല്ലേ ഖണ്ഡനത്തിന്റെ സ്വാരസ്യം മനസ്സിലാവൂ. അതിനുവേണ്ടി ആദ്യം അവരുടെ സിദ്ധാന്തത്തെപ്പറയാം. ഒരു

വസ്തു സജാതീയങ്ങളായ മറ്റു വസ്തുക്കളേയും ഒരു ഗുണം സജാതീയങ്ങളായ മറ്റു ഗുണങ്ങളേയും സൃഷ്ടിക്കും. സമവായി, അസമവായി, നിമിത്തം ഇങ്ങിനെ മൂന്നു കാരണങ്ങൾ കൂടിച്ചേരുമ്പോഴാണ് വസ്തുവിന്റെ ഉൽപത്തിയുണ്ടാവുന്നതു്. വസ്തുനിർമ്മാണത്തിൽ നൂലു സമവായികാരണവും, നൂലിന്റെ പരസ്്പരസംയോഗം അസമവായികാരണവും, അതിനുള്ള ഉപകരണങ്ങളാകുന്ന തരി മുതലായവ നിമിത്തകാരണവുമാണ്. അവ മൂന്നും കൂടിച്ചേരുമ്പോഴാണ് വസ്തുമാകുന്ന വസ്തുവുണ്ടാകുന്നതു്. പരമാണുവിനു നാലു വകഭേദമുണ്ട്. പാൽമീവപരമാണു, ജലീയപരമാണു, തൈജസപരമാണു, വായവീയപരമാണു. ഇവയാണ് പരമാണുക്കളുടെ നാലു വകഭേദങ്ങൾ. പരമാണു നിത്യവും നിരവയവവും എന്നാൽ രൂപാദിഗുണങ്ങളോടുകൂടിയതുമാണ്. പരമാണുവിന്റെ പരിമാണത്തെ പാരിമാണ്ഡല്യമെന്നു പറയുന്നു. പ്രളയകാലത്തു പരമാണുക്കൾ യാതൊരു കർമ്മാരംഭവും ചെയ്യാതെ സ്വസ്ഥമായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ സൃഷ്ടികാലത്തങ്ങിനെ യല്ല. സൃഷ്ടിയുടെ ആരംഭകാലത്തു കായ്സിദ്ധിക്കുവേണ്ടി പരമാണുക്കൾ സ്വയം സമാവായികാരണമായും, അവയന്വോന്വയം കൂടിച്ചേർന്നു് അസമവായികാരണമായും, ഈശ്വരന്റെ ഇച്ഛ നിമിത്തകാരണമായും കൂടിച്ചേർന്നു ജഗത്തുണ്ടാവുന്നു. ആ സമയത്തു—സൃഷ്ടിയുടെ ആരംഭകാലത്തു്—ഈശ്വരന്റെ ഇച്ഛഹേതുവായി ആദ്യത്തെ വായവീയപരമാണുക്കളിൽ കർമ്മാരംഭിക്കുന്നു. രണ്ടു പരമാണുക്കൾ കൂടിച്ചേർന്നു ദ്വ്യണകവും, മൂന്നെണ്ണം കൂടിച്ചേർന്നു ത്ര്യണകവും, നാലെണ്ണം കൂടിച്ചേർന്നു ചതുര

ണകവുമാവുന്നു. ഈ നിലയ്ക്കു പരമാണുക്കൾ വളരെ അസംഖ്യം കൂടിച്ചേർന്നു എത്രയോ വലിയ വായുതത്വമുണ്ടായി ആകാശം മുഴുവൻ നിറയുന്നു. ഇതുപോലെതന്നെ തൈജസപരമാണുക്കളിൽനിന്നു വന്ധിച്ചതായ അഗ്നിതത്വമുണ്ടായി കത്തിജ്വലിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. അങ്ങിനെത്തന്നെ ജലീയപരമാണുക്കൾ കൂടിച്ചേർന്നു വലിയ തിരമാലകളോടുകൂടിയ മഹാസമുദ്രങ്ങളും, പാൽമീവപരമാണുക്കൾ കൂടിച്ചേർന്നു ഏറാവും വിശാലമായ ഈ ഭൂമിതത്വമുണ്ടാവുന്നു. മണ്ണു കല്ലു മുതലായവയെല്ലാം പാൽമീവാണുക്കളുടെ രൂപമാണു് ഭൂമി ഇളക്കമില്ലാതെ ഉറച്ചിരിക്കുന്നു. കാരണത്തിന്റെ ഗുണം കായ്ത്തിലുണ്ടാവുമല്ലോ. നീലവണ്ണത്തിലുള്ള നൂലുകൊണ്ടു നെയ്യു വസ്ത്രം നീലവണ്ണമായിരിക്കുമല്ലോ. അതുപോലെ പാൽമീവപരമാണുക്കളുടെ സ്വൈര്യവും ദൃഢതയുമാണു് ഭൂതത്വത്തിൽ കാണുന്ന അചലതാദിഗുണങ്ങൾ. ഇതുപോലെ പരമാണുക്കളിലുള്ള ശുക്ലാദിവണ്ണങ്ങളും ഗുണങ്ങളുമാണു് തത്വങ്ങളിലും തത്ത്വചേന്ദ്രങ്ങളിലും വണ്ണങ്ങളും ഗുണങ്ങളുമായി കാണുന്നതെന്നും ധരിക്കണം. രണ്ടു പരമാണുക്കൾ കൂടിച്ചേർന്നാണല്ലോ പ്രേണകമായിത്തീരുന്നതു്. പ്രേണകമായിത്തീരുന്നവോൾ അതിലടങ്ങിയ പരമാണുക്കളുടെ അണുതത്വവും ഹ്രസ്വതത്വവും മറ്റൊരു പരിമാണത്തിന്റെ ആരംഭത്തെച്ചെയ്യുന്നു. ആ ആരംഭം വളർന്നുവളർന്നാണു് മഹാഭൂതങ്ങളായിപ്പരിണമിക്കുന്നതു്. ഇതാണു് സൃഷ്ടിയുടെ, അല്ലെങ്കിൽ ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുടെ സ്വരൂപം. സംഹാരകാലത്തു്, അല്ലെങ്കിൽ പ്രളയാരംഭകാലത്തു് ഈശ്വരന്റെ ഇച്ഛാപരമായി

പരമാണുക്കൾ വേർപിരിയാനിടയായിത്തീരുന്നു. അപ്പോൾ ഭൂമ്യാദിഭൂതങ്ങൾതന്നെ ഇല്ലാതായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതാണ് വൈശേഷികന്മാരുടെ ജഗൽസ്ഥിതിയെ സംബന്ധിച്ച സിദ്ധാന്തം. അതിനെ അവർ സത്യമായിക്കരുതുകയും ചെയ്യുന്നു.

പ്രസ്തുത വൈശേഷികസിദ്ധാന്തത്തെ ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ട് ആചാര്യൻ ചോദിക്കുകയാണ്. കാരണത്തിന്റെ ഗുണം കാത്തുനില്ക്കുവാനാണല്ലോ സിദ്ധാന്തം. എന്നാൽ രണ്ടു പരമാണുക്കൾ കൂടിച്ചേർന്നതല്ലേ പ്ര്യണകം? പ്ര്യണകമാകുന്ന കാത്തുനിന്റെ കാരണം പരമാണുവാണ്. എന്നാൽ പരമാണുവിന്റെ ഗുണം പ്ര്യണകത്തിലുണ്ടാവണമല്ലോ. പക്ഷേ പരമാണുവിന്റെ പരിമാണം അല്ലെങ്കിൽ പാരിമാണ്ഡല്യം അല്ലല്ലോ പ്ര്യണകത്തിലുള്ളതു്. അതിനാൽ അവരുടെ സിദ്ധാന്തം തെറ്റാണെന്നു വ്യക്തമായി. ഇതുപോലെത്തന്നെ അവരുടെ മറുഭിപ്രായങ്ങളും അസംഗതങ്ങൾതന്നെ. അതിനാൽ ജഗൽകാരണം അവരാരും പറയുംപോലെയല്ല. സർവ്വജ്ഞാനം സർവ്വശക്തനുമായ പരമേശ്വരൻമാത്രമാണ് ജഗൽകാരണം.

സു:—ഉഭയഥാപി ന കർമ്മാതസ്തുഭോവഃ. 12

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉഭയഥാ അപി=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും. കർമ്മം=പരമാണുക്കളിൽ കർമ്മവ്യാപാരം. ന=സംഭവിക്കാൻ വയ്യ. അതഃ=ഈ കാരണത്താൽ. തദഭോവഃ=പരമാണുസംയോഗത്തിൽനിന്നാണ് ജഗദ്ദൽപത്തിയെന്ന സിദ്ധാന്തം ശരിയല്ല.

സാരം:—പരമാണുവാദികളായ വൈശേഷികന്മാർ സൃഷ്ടിക്കു മുന്പു പ്രളയകാലത്തു പരമാണുക്കൾ നിശ്ചലങ്ങളായിരുന്നുവെന്നു പറയുന്നു. പിന്നീടവ കമ്മോന്ദുവങ്ങളായി ചലിച്ചു കൂടിച്ചേർന്നാണ് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നു പറയുന്നു.

ജഡമായ ഒരു വസ്തു ചലിച്ചു കർമ്മസ്വരൂപമായണമെങ്കിൽ മറ്റേതെങ്കിലും ഒരു ചൈതന്യത്തിന്റേയോ കർമ്മത്തിന്റേയോ വ്യാപ്തി അതിലുണ്ടാവണമെന്നു വ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ അതുളളതായി അവർ പറയുന്നുമില്ല. ജീവന്മാരുടെ അദൃശ്യങ്ങളായ കർമ്മവാസനകളാണ് അവയെ ചലിപ്പിക്കുന്നതെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. കാരണം ജീവന്മാരുടെ കർമ്മവാസനകൾ ജീവന്മാരിൽത്തന്നെ കരുങ്ങിയിരിക്കുകയാണ്. അവ പരമാണുക്കളെ ചലിപ്പിക്കാൻ വരുന്നില്ല. അതിനാൽ മറ്റേതെങ്കിലും ശക്തിതന്നെ വേണം അവയെ ചലിപ്പിക്കാൻ. അങ്ങിനെയൊന്നൊട്ടില്ലതാനും. ആ സ്ഥിതിക്കു സൃഷ്ടിയുടെ ആരംഭകാലത്തു തന്നത്താൻ ചലിച്ചിട്ടോ മറ്റേതെങ്കിലും ശക്തികളുടെ വ്യാപ്തികൊണ്ടു ചലിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടോ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും അവ ജഗൽസൃഷ്ടിക്കു കാരണമാവുന്നില്ല. ഇതിന്നുപുറമെ പരമാണുക്കൾ അദൃശ്യങ്ങളും അചേതനങ്ങളുമാണ്. ഏതെങ്കിലും കരചേതനവസ്തു മറ്റൊരു ചേതനവസ്തുവിന്റെ ഉൽപത്തിക്കു കാരണമായിത്തീരുകയെന്നതൊരിക്കലും സംഗതമല്ല. അതിനാൽ എത്രയോ കോടാനുകോടി ജീവികളും മറ്റനേകം അതുളളതവസ്തുക്കളുമുള്ള ഈ ജഗത്തിന്റെ കാരണം ജഡങ്ങളും അചേതന

ങ്ങളുമായ പരമാണുക്കളാണെന്നു പറയുന്നതൊരിക്കലും ശരിയല്ല.

സു:—സമവായാഭ്യപഗമാച്ച സാമ്യോന്വേദസ്ഥി
തേ: 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—സമവായാഭ്യപഗമാൽ ച=വൈശേഷികമതക്കാർ പരമാണുവാദത്തിൽ സമവായസംബന്ധത്തെ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും പരമാണുകാരണവാദം ശരിപ്പെടുമല്ല. സാമ്യം=ഇതിനുപുറമെ കാര്യത്തിനും കാരണത്തിനും തമ്മിലെന്നപോലെ സമവായത്തിലും സമവായിയിലും ഭേദത്തിന്റെ സാമ്യതയുണ്ട്. ഇതുകൊണ്ടും പരമാണുകാരണവാദം ശരിയാവുന്നില്ല. അനവസ്ഥിതേഃ=പിന്നെ അവയ്ക്ക് അനവസ്ഥിതിഭോഷമുള്ളതിനാൽ പരമാണുക്കളുടെ സംയോഗംകൊണ്ടു ജഗത്തുണ്ടാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—വൈശേഷികമതക്കാർ പദാർത്ഥങ്ങളെ യുതസിദ്ധമെന്നും അയുതസിദ്ധമെന്നും രണ്ടായി തരംതിരിച്ചിരിക്കുന്നു. റായായി വേർതിരിക്കാൻ കഴിയുന്ന പദാർത്ഥങ്ങളെ യുതസിദ്ധങ്ങളെന്നും അങ്ങിനെ ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത കൂടിനില്ക്കുന്ന പദാർത്ഥങ്ങളെ അയുതസിദ്ധങ്ങളെന്നും പറയുന്നു. യുതസിദ്ധവസ്തുക്കളുടെ ചേർച്ചയ്ക്കു സംയോഗസംബന്ധമെന്നും അയുതസിദ്ധവസ്തുക്കളുടെ ചേർച്ചയ്ക്കു സമവായസംബന്ധമെന്നും പറയും. കയറു്, ഘടം തുടങ്ങിയ പദാർത്ഥങ്ങൾ റായായി വേർതിരിക്കാൻ കഴിയുന്നവയാകയാൽ അവ യുതസിദ്ധപദാർത്ഥങ്ങളാണ്.

നൃപ്, വസൂം തുടങ്ങിയവ റോയായി വേർതിരിക്കാൻ കഴിയാത്ത പദാർത്ഥങ്ങളാകയാൽ അവ അയ്യതസിദ്ധപദാർത്ഥങ്ങളുമാണ്. കാരണത്തിൽനിന്നു കാര്യം അത്യന്തഭിന്നമായാൽപ്പോലും അവരുടെ മതത്തിൽ സമവായികാരണവും കാര്യത്തിന്റെ പരമ്പരാസംബന്ധവും സമവായമെന്നു പറയപ്പെടുവരുന്നു. ഈ നിയമത്തെ അനുസരിച്ചു രണ്ടു അണുക്കൾ ചേർന്നുണ്ടായ പ്ര്യണുകമെന്ന കാര്യവസ്തു അതിന്റെ കാരണമായ അണുവിൽനിന്നു ഭിന്നമാണെങ്കിൽക്കൂടി സമവായസംബന്ധസംമുഖേന അതിനോടു സംബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ എപ്രകാരം പ്ര്യണുകപദാർത്ഥം അണുക്കളാകുന്ന കാരണത്തിൽനിന്നു ഭിന്നമാണോ അതുപോലെ സമവായവും സമവായിയിൽനിന്നു ഭിന്നമാണ്. ഭേദഭാവത്തിലാകട്ടെ രണ്ടും തുല്യമാണുതാനും. അതിനാൽ എപ്രകാരം പ്ര്യണുകം സമവായസംബന്ധസംമുഖേന പ്രസ്തുത രണ്ടുണുക്കളോടും സംബന്ധപ്പെട്ടതായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ സമവായവും തന്റെ സമവായിയോടു സമവായസംബന്ധസംമുഖേന സംബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കാൻ കഴിയുന്നതാണ്. ഇങ്ങിനെ നോക്കുമ്പോൾ ഒന്നിനു പിന്നിൽ മറ്റൊന്നെന്ന രൂപത്തിൽ അവസാനമില്ലാത്ത സമവായസംബന്ധകല്പന ചെയ്യേണ്ടിവരും. അപ്പോൾ അനവസ്ഥതാദോഷമുണ്ടു്. അതിനാൽ സമവായസംബന്ധം സിദ്ധമല്ലാത്തതുകൊണ്ടു രണ്ടുണുക്കൾ ചേർന്നു പ്ര്യണുകമാവുന്നപോലെ ജഗത്തുണ്ടാവാൻ വയ്യ.

സു:—നിത്യമേവ ച ഭാവാൽ. 14

ശബ്ദാത്മം:—ച=ഇതിനു പുറമേ. നിത്യം ഏവ= പരമാണുക്കളുടെ പ്രവൃത്തിയോ നിവൃത്തിയോ ആകുന്ന കർമ്മം എപ്പോഴും ഉള്ളതെന്നു ധരിക്കുന്നപക്ഷം സൃഷ്ടിയോ സംഹാരമോ ഏതെങ്കിലും ഒന്നു മാത്രം എപ്പോഴും നടക്കുന്നുവെന്നു പറയണം. ഭാവാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഒരു വസ്തുവിൽ ഒരു സമയത്തു് ഒരു ഭാവമേ ഉണ്ടാവാൻ സാധിക്കൂ എന്നതുകൊണ്ടു്.

സാരം:—പരമാണുവാദികൾ പരമാണുക്കളെ നിത്യങ്ങളെന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു. അപ്പോൾ അവയുടെ സ്വഭാവവും നിത്യമാവണമല്ലോ. എന്നാൽ സൃഷ്ടിയാണവയുടെ സ്വഭാവമെന്നു കരുതുന്നപക്ഷം എപ്പോഴും സൃഷ്ടി നടന്നുകൊണ്ടേ ഇരിക്കും. അല്ല, സംഹാരമാണു് സ്വഭാവമെങ്കിൽ അതു നടന്നുകൊണ്ടേയിരിക്കും. സൃഷ്ടിയും സംഹാരവുമാകുന്ന രണ്ടു ധർമ്മങ്ങളും ഒരേ സമയത്തുണ്ടാവാൻ വയ്യ. കാരണം ഒരു വസ്തുവിൽ ഒരേ സമയത്തു വിരുദ്ധങ്ങളായ രണ്ടു ധർമ്മങ്ങളുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ സൃഷ്ടിയുള്ളപ്പോൾ സൃഷ്ടിമാത്രവും സംഹാരമുള്ളപ്പോൾ സംഹാരമാത്രവും നടക്കാനേ അർത്ഥമുള്ളൂ. പ്രവൃത്തിയും നിവൃത്തിയും രണ്ടുംകൂടി ഒരേ സമയത്തു നടക്കാൻ വയ്യ. എന്നാൽ ജഗത്തിന്റെ സ്വഭാവം അതല്ലതാനും. ഒരേ സമയത്തുതന്നെ സൃഷ്ടിയും സംഹാരവും നടക്കുന്നതായി കാണുന്നുമുണ്ടു്. അതിനാൽ പരമാണുക്കൾ ജഗൽ കാരണമാവാൻ വയ്യ.

സു:—രൂപാദിമതപാച്ച വിപര്യയോ ദർശനാൽ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—രൂപാദിമതപാൽ ച=രൂപം രസം തുടങ്ങിയവ പരമാണുക്കൾക്കുണ്ടെന്നതുകൊണ്ടും, ജഗൽകാരണമാവാൻ വയ്യ. വിപര്യയഃ=കാരണം അവ നിത്യതയ്ക്കു വിപരീതമായ അനിത്യതാഭാവമാണ്. ദർശനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, രസരൂപാദികൾക്കു നിത്യതം കാണാറില്ല; അനിത്യതം ദൃഷ്ടമാണതാനും.

സാരം:—വൈശേഷികന്മാരുടെ പരമാണുക്കൾ നിത്യങ്ങളാണെന്ന കല്പനതന്നെ ശരിയല്ല. അവയ്ക്കു രൂപരസാദികളുണ്ടെന്നും അതേ സമയത്തു് അവ നിത്യങ്ങളാണെന്നുമാണവരുടെ സിദ്ധാന്തം. രൂപാദിഭാവങ്ങളുള്ള ഒരു പദാർത്ഥവും നിത്യമായി നിലനില്ക്കുന്നില്ല. പിന്നെ പരമാണുക്കൾമാത്രം രൂപരസാദിഭാവങ്ങളോടെ നിത്യങ്ങളായി നിലനില്ക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നതു വിശ്വാസയോഗ്യമല്ല. “രൂപാദിമന്തോ നിത്യാശ്ച” എന്നാണവരുടെ സിദ്ധാന്തം. അതുതന്നെ എല്ലാ ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തങ്ങൾക്കും അനുഭവത്തിനും കേവലം വിരുദ്ധമാണ്. ഇങ്ങിനെ പല തരത്തിലുള്ള അനുപപത്തികളും നിറഞ്ഞതാണ് അവരുടെ ശാസ്ത്രവും അതിലെ പരമാണുവാദം പ്രത്യേകിച്ചും.

സു:—ഉഭയഥാ ച ദോഷാൽ 16

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉഭയഥാ ച=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും അതായതു പരമാണുക്കൾ ഗുണങ്ങളുടെ ഏകരൂപിച്ചിലോടുകൂടിയവയാണെന്നോ അഥവാ കേവലം നിഗ്ഗുണങ്ങളാണെന്നോ

നോ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ കരുതിയാലും. ദോഷാൽ=ദോഷമുണ്ടു്. അതിനാൽ പരമാണുവാദം ഒരിക്കലും സിദ്ധമാവാൻ വയ്യ.

സാരം:—ഭൂമ്യാഭിഭൂതങ്ങൾക്കു് ഏറ്റക്കുറച്ചിൽ പ്രത്യക്ഷമായി കാണപ്പെടുന്നു. കായ്ത്തിൽ കാണപ്പെടുന്ന സ്വരൂപങ്ങൾ കാരണത്തിലുണ്ടാവണമല്ലോ. എന്നാൽ പരമാണുക്കളിലും അവയെല്ലാമുണ്ടോ എന്നു സംശയിക്കണം. അതുണ്ടാവാൻ വയ്യല്ലോ.

സൂ:—അപരിഗ്രഹാച്ചാര്യന്തമനപേക്ഷാ. 17

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപരിഗ്രഹാൽ ച=മനു തുടങ്ങിയ ശിഷ്യപുരുഷന്മാർ സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല എന്നുള്ളതുകൊണ്ടും, പരമാണുവാദം. അത്യന്തം=ഏറ്റവും. അനപേക്ഷാ=തള്ളിക്കളയേണ്ട ഒന്നാണു്.

സാരം:—സാംഖ്യശാസ്ത്രകാരന്മാരുടെ പ്രധാനവാദം തുടങ്ങിയവ ഉപേക്ഷണീയങ്ങളാണെങ്കിൽക്കൂടി അവയിൽ ചില അംശങ്ങളെക്കിലും സ്വീകാരയോഗ്യങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്. അവയെ മനു തുടങ്ങിയ ശിഷ്യപുരുഷന്മാർ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ വൈശേഷികന്മാരുടെ പരമാണുവാദമാകട്ടെ ഒരംശമെങ്കിലും സ്വീകരിക്കപ്പെടാവുന്നതല്ല. ശിഷ്യപുരുഷന്മാരാൽ അതിന്റെ ഒരംശത്തെപ്പോലും സ്വീകരിച്ചിട്ടുമില്ല. അതിനാൽ കേവലം തള്ളിക്കളയേണ്ടതാണു് വൈശേഷികമതക്കാരുടെ പരമാണുവാദം.

സു:—സമുദായ ഉഭയഹേതുക്രേവി തദപ്രാപ്തിഃ 18

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉഭയഹേതുക്രേ = പരമാണുഹേതുക്രമാ യിരിക്കുന്ന ബാഹ്യസമുദായവും, സ്കന്ധഹേതുക്രമാകുന്ന ആഭ്യന്തരസമുദായവുമാണ്. സമുദായേ അപി=രണ്ടു സമുദായങ്ങളെയും സ്വീകരിച്ചാലും. തദപ്രാപ്തിഃ=അവർ പറയുംപോലെ ആ സമുദായങ്ങളുടേയോ അതു ഹേതുവാ യി ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുടേയോ സിദ്ധിയുണ്ടാവു ന്നില്ല.

സാരം:—ബൌദ്ധമതത്തിന്റെ അനുയായികളായി ഈഷദീഷൽ വ്യത്യാസങ്ങളോടുകൂടി നാലു മതങ്ങളുണ്ടാ യിട്ടുണ്ട്. വൈഭാഷികം, സൌത്രാന്തികം, യോഗാചാ രം, മാല്യമികം എന്നു പേരുകളിലാണ് അവ അറിയപ്പെട്ടുവരുന്നത്. ഇവയിൽ വൈഭാഷികം സൌത്രാന്തി കം എന്നീ രണ്ടു മതക്കാർ ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങൾക്കു സത്തുള്ളതായി വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും അവരുടെ വിശ്വാസത്തിൽ ഒരു ചെറിയ വ്യത്യാസമുണ്ടുതാനും. വൈഭാഷികന്മാർ പുറമെ കാണപ്പെടുന്ന പദാർത്ഥത്തെ അതേ രൂപത്തിൽ സത്യമായി വിശ്വസിക്കുന്നു. എന്നാൽ സൌത്രാന്തികന്മാർ വ്യാജമാത്രമാണെന്നു് അനുമാനിക്കപ്പെട്ട പദാർത്ഥങ്ങളെ സത്യമായി അംഗീകരിക്കുന്നു. ഇത്രമാത്രമേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. വൈഭാഷികന്മാർക്കു ഘടം തുടങ്ങിയ പദാർത്ഥങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷപ്രമാണവിഷയങ്ങളാണ്. എന്നാൽ സൌത്രാന്തികന്മാർ ഘടാദിരൂപത്തിൽ ഉൽപന്നമായ വ്യാജമാത്രമാണെന്നു് പ്രത്യക്ഷമായി മാനിക്കുന്നത്. അതുവഴിക്കു ഘടാദിവസ്തുക്കളുടെ സത്തയെ

അനുമാനം ചെയ്യുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഇതാണ് വ്യത്യാസം. യോഗാപാരമതക്കാർക്കു നിരാലംബനവിജ്ഞാനം മാത്രമാണ് സത്തയായിട്ടിരിക്കുന്നത്. ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങളൊക്കെ സ്വപ്നദൃഷ്ടപദാർത്ഥങ്ങൾപോലെ മൂന്നു കാലത്തുമില്ലാത്തവയും ഭ്രാന്തിഹേതുക്രമമായി തോന്നപ്പെടുന്ന മിഥ്യാവസ്തുക്കളുമാണ്. മാല്യമികമതക്കാർ എല്ലാ റിനേയും ശൂന്യമായിട്ടാണ് കാണുന്നത്. അവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പദാർത്ഥങ്ങളേ ഇല്ല. തത്തൽസംസ്കാരാകാരമായ ക്ഷണികവിജ്ഞാനമാണ് ദീപശിഖയെന്നപോലെ പദാർത്ഥാകാരേണ കാണപ്പെടുന്നതെന്നാവരുടെ മതം. പ്രതിക്ഷണം ഏറിയും ചുരുങ്ങിയുമിരിക്കുന്ന ദീപശിഖ പോലുള്ള വിജ്ഞാനധാരയുടെ പ്രവാഹവും അടക്കവുമാണ് പദാർത്ഥങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയും നാശവും. എണ്ണ കഴിയുമ്പോൾ ദീപശിഖ കെട്ടടങ്ങുന്നതുപോലെ വിജ്ഞാനത്തിൽനിന്നു സംസ്കാരം വിട്ടുനീങ്ങുമ്പോൾ പദാർത്ഥപ്രതീതി കേവലം ശൂന്യമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. അങ്ങിനെ എല്ലാ പദാർത്ഥങ്ങളുടേയും ഉൽപത്തിലയങ്ങൾക്കു കാരണമായ സംസ്കാരം നിശ്ശേഷം നശിച്ചു സർവ്വശൂന്യമായിത്തീരുന്നതുതന്നെ അവരുടെ അപവൃഗ്ഗം അല്ലെങ്കിൽ മുക്തി.

ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു വൈഭാഷികന്മാരുടേയും സൗത്രാന്തികന്മാരുടേയും മതങ്ങളെ ഖണ്ഡിക്കുകയാണ് ആചാര്യൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. എങ്ങിനെ ഖണ്ഡിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നറിയണമെങ്കിൽ അവരുടെ മതങ്ങളുടെ സ്വഭാവമെന്താണെന്നാലും അറിയണമല്ലോ. അതിനുവേണ്ടി

അവരുടെ മതങ്ങളുടെ സ്വരൂപത്തെ സാമാന്യമായൊന്നു നിരൂപിക്കാം. രണ്ടും തമ്മിൽ വലിയ വ്യത്യാസമില്ലെന്നും സാമാന്യേന ഒരേ സ്വരൂപമാണെന്നും ആദ്യംതന്നെ വ്യക്തമാക്കിയല്ലോ. പ്രസ്തുത രണ്ടു മതകാരന്മാരും തത്വശാസ്ത്രത്തിന്റെ സ്വരൂപം ഏതാണിതിനെയാണെന്ന്. രൂപം, വിഷ്ണുത്വം, വേദം, സംജ്ഞ, സംസ്കാരം ഇങ്ങിനെ അഞ്ചു സ്കന്ധങ്ങളായി തത്വങ്ങളെ വേർതിരിച്ചിരിക്കുന്നു. വേർതിരിക്കപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങൾക്കു പൊതുവെ സ്കന്ധങ്ങളെന്നാണ് പറയുക. പൃഥ്വി, അപ്പ്, തേജസ്സ്, വായു എന്നീ നാലു ഭൂതങ്ങളേയും ഭൗതികങ്ങളായ എല്ലാ വസ്തുക്കളേയും അടക്കി ശരീരം, ഇന്ദ്രിയം, വിഷയം ഇങ്ങിനെ മൂന്നാക്കി വേർതിരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത മൂന്നു വിഭാഗങ്ങളെയാണ് രൂപസ്കന്ധമെന്നു പറയുന്നത്. പാർത്ഥിവപരമാണു രൂപരസഗന്ധസ്സ്പർശണങ്ങളോടുകൂടിച്ചേർന്നു ഘനീഭവിച്ചു കഠിനമായിത്തീർന്നു സമുദായസ്വരൂപേണ ഏകരൂ സംയോജിച്ചതാണ് ഭൂമി. അതുപോലെ ജലീയപരമാണു രൂപരസസ്സ്പർശണങ്ങളോടുകൂടിച്ചേർന്നു ആർദ്രമായി സംഘടിച്ചതാണ് ജലഭൂതം. അതുപോലെ അഗ്നീപരമാണു രൂപസ്സ്പർശണങ്ങളോടുകൂടി ഉഷ്ണസ്വഭാവേന സംഘടിച്ചതാണ് അഗ്നിഭൂതം. വായവീയപരമാണു സ്സ്പർശണത്തോടുകൂടി ഗതിസ്വഭാവേന സംഘടിച്ചതാണ് വായുഭൂതം. പ്രസ്തുത നാലു ഭൂതങ്ങളാണ് പിന്നെ ശരീരേന്ദ്രിയവിഷയങ്ങളായി പരിണമിച്ചത്. അങ്ങിനെയാണ് പ്രപഞ്ചമുണ്ടായത്. ഇങ്ങിനെ നാലു പ്രകാരത്തിലുള്ള ക്ഷണിക

പരമാണുക്കൾ ഭൂതഭൗതികപ്രപഞ്ചത്തിന്നു കാരണമായെന്നാണ് പറയുന്നത്. ഇങ്ങിനെ പരമാണുരേതുകമായ ഭൂതഭൗതികവസ്തുക്കളെയാണ് രൂപസ്കന്ധമെന്നു പറയുന്നത്. അതിനെത്തന്നെയാണ് ബാഹ്യസമുദായമെന്നു പറയുന്നതും. ആഭ്യന്തരവിജ്ഞാനപ്രവാഹത്തെയാണ് വിജ്ഞാനസ്കന്ധമെന്നു പറയുന്നത്. പ്രസ്തുത വിജ്ഞാനധാരയിലുള്ള 'ഞാനെ'ന്ന ഭാവമാണ് ഘടപടാദിവസ്തുസ്വരൂപണ അവിച്ഛിന്നമായി പ്രകാശിക്കുന്നത്. പ്രസ്തുത അഹംസത്തയെയാണ് കർതാവ്യം, ഭോക്താവ്യം, ആത്മാവ്യം എന്നെല്ലാം പറയുന്നത്. ഈ അഹംസത്തരേതവായിട്ടാണ് എല്ലാ ലോകവ്യവഹാരങ്ങളും നടക്കുന്നത്. ഇതിനെയാണ് വിജ്ഞാനസ്കന്ധമെന്നു പറയുന്നത്. സുഖദുഃഖാദികളുടെ അനുഭവത്തെയാണ് വേദനസ്കന്ധമെന്നു പറയുന്നത്. ഉപലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നവയെയാണ്—ധ്വജംകൊണ്ടു ഘൃതത്തേയും വടികൊണ്ടു മനുഷ്യനേയും മറ്റും ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നപോലെയാണ്—സംജ്ഞാസ്കന്ധമെന്നു പറയുന്നത്. രാഗം, ദ്വേഷം, മോഹം, മദം, മാത്സര്യം, ശോകം, വിഷാദം തുടങ്ങിയ ചിത്തധർമ്മങ്ങളെയാണ് സംസ്കാരസ്കന്ധമെന്നും പറയുന്നത്. വിജ്ഞാനസ്കന്ധം ചിത്തംതന്നെയാണ്. അതിനെത്തന്നെയാണ് ആത്മാവെന്നും പറയുന്നത്. ബാക്കിയുള്ള വേദനസ്കന്ധം സംജ്ഞാസ്കന്ധം സംസ്കാരസ്കന്ധം എന്നീ മൂന്നിനേയും ചൈത്ര്യമെന്നും ചൈത്തികമെന്നും പറയും. രൂപസ്കന്ധത്തെ ബാഹ്യസമുദായമെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ബാക്കിയുള്ള നാലു സ്കന്ധങ്ങളും കൂടിച്ചേർന്നത് ആഭ്യന്തരസ

മുദായവുമാണ്. പറയപ്പെട്ട രണ്ടു സമുദായങ്ങളോഴിച്ചു പിന്നെ ഒരു പദായമുണ്ടായില്ല. ആകാശം ആത്മാവു ജീവൻ എന്നിവയൊന്നുമില്ല. പറയപ്പെട്ട രണ്ടു സമുദായങ്ങൾ മുഖേനയാണ് എല്ലാ കാർമ്മ്യങ്ങളും നടക്കുന്നത്. പിന്നെ നിത്യനായ കരാത്താവുണ്ടെന്നു. വിശ്വസിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ഇതാണ് പ്രസ്തുത രണ്ടു മതക്കാരുടേയും തത്വശാസ്ത്രം.

പ്രസ്തുത മതങ്ങളെ വെളിപ്പെടുത്തുകയാണ് ആചാര്യൻ പറയുന്നത്. പറയപ്പെട്ട രണ്ടുവിധ സമുദായങ്ങളേയും പൂർണ്ണമായും ഗീകരിച്ചാൽത്തന്നെ അവയുടെ സത്തുകൂടി സിദ്ധിക്കുന്നില്ല. എന്നിരിക്കെ അവഹേതുവായിട്ട് അനന്തമായ ഈ ജഗത്തുണ്ടായെന്നും, നിലനില്ക്കുന്നുവെന്നും എങ്ങിനെ സിദ്ധിക്കും? കാരണം പറയപ്പെട്ട സമുദായ വർഗ്ഗത്തിൽ ഒന്നുപോലും സചേതനമായിട്ടില്ല; എല്ലാം ജഡങ്ങളാണ്. കേവലം ജഡമായ ഒരു വസ്തുവിന്റെ നിലനിൽപ്പുതന്നെ മരണാനിന്ദയെ അപേക്ഷിച്ചാണ്. പിന്നെ സ്വതന്ത്രമായെങ്ങിനെ പ്രവർത്തിക്കും? അതിനാൽ അങ്ങിനെയുള്ള പദായങ്ങളുടെ സമുദായം അല്ലെങ്കിൽ സംഘാതം ഉണ്ടാവുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞതുതന്നെ അസംഭവമാണ്. പിന്നെ അവരുടെ മതപ്രകാരംതന്നെ പരമാണുക്കൾ ക്ഷണികങ്ങളാണ്. ഒരു ക്ഷണത്തിലുള്ള പരമാണു അടുത്ത ക്ഷണത്തിലില്ലാതാവുന്നു. അങ്ങിനെ ക്ഷണവിധിപരമായ സർവ്വങ്ങളായ പരമാണുക്കൾ കൂടിച്ചേർന്നു ഭൂമിയിലുണ്ടായിത്തീർന്നുവെന്നു പറയുന്നതെങ്ങിനെയാണ്? ഒരിക്കലും അങ്ങിനെ സംഭവിക്കാൻ വയ്യ. അതി

നാൽ വൈഭാഷികമതക്കാരുടേയും സൌത്രാന്തികമതക്കാരുടേയും അഭിപ്രായപ്രകാരമുള്ള ജഗദുൽപ്പത്തികഥനം ഒരു പ്രകാരത്തിലും സ്വീകാരയോഗ്യമല്ല.

സു:—ഇതരേതരപ്രത്യയത്വാദിതി ചേന്നോൽപത്തിമാത്രനിമിത്തത്വാൽ. 19

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരേതരപ്രത്യയത്വാൽ=അവിദ്യാ, സംസ്കാരം, വിജ്ഞാനം എന്നിവയിൽ കാരോന്നം മറോരോന്നിന്നു കാരണമാവുന്നതിനാൽ, അവയുടെ സംഘാതത്താൽ സമുദായത്തിന്റെ സിദ്ധി സംഭവിക്കാൻ വിരോധമില്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഉൽപത്തിമാത്രനിമിത്തത്വാൽ = അവിദ്യാദിതത്വങ്ങൾ ഉത്തരോത്തരതത്വങ്ങളുടെ ഉൽപ്പത്തിമാത്രത്തിന്നേ കാരണമാവുന്നുള്ളൂ. സമുദായത്തിന്റെ സംഘടനയ്ക്കു കാരണമാവുന്നില്ല. അതിനാൽ ഇവഹേതുവായി സമുദായസിദ്ധി സാദ്ധ്യമല്ല.

സാരം:—ബൌദ്ധമതക്കാരുടെ ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ വിജ്ഞാനോൽപാദനത്തിന്നു ചില കാരണങ്ങൾ പറയുന്നുണ്ട്. അതിന്റെ സമ്പ്രദായം ഏതാണ്ടിങ്ങിനെയാണു്:—അവിദ്യാ, സംസ്കാരം, വിജ്ഞാനം, നാമം, രൂപം, ഷഡ്ഘടനം, സ്വർഗ്ഗം, വേദനം, തൃഷ്ണാ, ഉപാദാനം, ഭവം, ജാതി, ജരാ, മരണം, ശോകം, പരിഭവനം, ദുഃഖം, ദുർമ്മനസ്സാ എന്നിവ പൂർവ്വപൂർവ്വങ്ങളിൽനിന്നു് ഉത്തരോത്തരവിജ്ഞാനങ്ങൾ ഉണ്ടാവുന്നു എന്നാണു്. എങ്ങിനെയാണാൽ, ക്ഷണികവസ്തുക്കളിൽ നിത്യതയുടേയും

സ്ഥിരതയുടേയും യാതൊരു ഭ്രമമുണ്ടാവുന്നുവോ, അതിനെയാണ് അവിദ്വയെന്നു പറയുന്നത്. ഈ അവിദ്വയവിഷയങ്ങളിൽ രാഗാദിരൂപത്തിലുള്ള 'സംസ്കാര'ത്തെ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കാൻ കാരണമായിത്തീരുന്നു. പ്രസ്തുത സംസ്കാരം ഗർഭസ്ഥനായ ശിശുവിൽ ആലയ'വിജ്ഞാന'ത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഈ ആലയവിജ്ഞാനത്തിൽനിന്നു പൃഥ്വിയാദി നാലു ഭൂതങ്ങളുണ്ടാവുന്നു. അവ ശരീരത്തിനും മുൻപറയപ്പെട്ട ബാഹ്യാഭ്യന്തരസമുദായങ്ങളുടെ ഉൽപ്പത്തിക്കും കാരണമാവുന്നു. അവ നാമത്തെ ആശ്രയിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ അവയിൽനിന്നു 'നാമ'മുണ്ടാവുന്നു. പ്രസ്തുത നാമം വെളുപ്പ് കറുപ്പ് തുടങ്ങിയ വണ്ണത്തോടുകൂടിയ ശരീരമാകുന്ന 'രൂപ'ത്തെ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്നു. ഗർഭസ്ഥശരീരത്തിന്റെ കലലബുൽബുദാദി അവസ്ഥകളിലും അതിനു നാമവും രൂപവും പറയപ്പെടുവരുന്നു. പൃഥ്വി തുടങ്ങിയ നാലു ഭൂതങ്ങളും, നാമം, രൂപം, ശരീരം, വിജ്ഞാനം, ധാതു എന്നീ അഞ്ചു ഘടകങ്ങളും കൂടി ആകെ ആറു ഘടകങ്ങൾ ഗർഭസ്ഥശരീരത്തിനാശ്രയമാണ്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ സമൂഹത്തിന്നു 'ഷഡ്ഡായതന്മെന്നു പറയപ്പെടുവരുന്നു. നാമരൂപങ്ങളുടേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും പരസ്പരസംബന്ധത്തിന്നു 'സ്വർ'മെന്നു പറയുന്നു. ഈ സ്വർത്തിൽനിന്നു സുഖം ദുഃഖം തുടങ്ങിയ അനുഭവങ്ങളുടെ 'വേദന'മുണ്ടാവുന്നു. വേദനത്തിൽനിന്നു ക്രമേണ തൃപ്തി, ഉപാദാനം, ഭവം, ജാതി, ജരാവസ്ഥ, മൃത്യു, ശോകം, പരിഭവനം, ദുർമ്മതസ്സാ എന്നിവയും ഇപ്രകാരം വഴിക്കുവഴിയായുണ്ടാവുന്നു. അതിന്നുശേഷം പിന്നെയും അവിദ്വയ തുടങ്ങിയ പൂർവ്വോ

കരുണയുടെയും പുനരുത്പാദനമുണ്ടാവുന്നു. ഘടീയന്ത്രമെന്നപോലെ ഇവ അവസാനമില്ലാതെ ചക്രാകാരേണ പുറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതാണ് ബൌദ്ധ ശാസ്ത്രത്തിലെ സിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ ചില വശങ്ങൾ. ഈ സിദ്ധാന്തത്തെ ആസ്പദിച്ചു പുഷ്പോക്തങ്ങളായ ബാഹ്യോക്തരസമുദായങ്ങളുടെ സിദ്ധിയിടുന്നു എന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവിദ്യ തുടങ്ങിയ പുഷ്പോക്തഭാവങ്ങൾ ഉത്തരഭാവങ്ങളുടെ ഉൽപ്പത്തിക്കുമാത്രമേ കാരണമാവുന്നുള്ളൂ. അല്ലാതെ അവയുടെ സംഘാതത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിക്കു കാരണമാവുന്നില്ല. അതിനാൽ സമുദായസിദ്ധി അസംഭവംതന്നെ എന്നു നിസ്സംശയം പായാം.

സു:—ഉത്തരോൽപാദേ ച പുഷ്പനിരോധാൽ. 20

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉത്തരോൽപാദേ = ഉത്തരഭാവത്തിന്റെ ഉൽപ്പാദനസമയത്തിൽ. പുഷ്പനിരോധാൽ ച= അതിനു കാരണമായ പുഷ്പഭാവം നശിക്കുന്നു എന്നതു കൊണ്ടും സമുദായസിദ്ധി സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—ഘടം, വസ്ത്രം തുടങ്ങിയ പദാർത്ഥങ്ങളിൽ ഇതു പ്രത്യക്ഷത്തിൽ അറിയാൻ സാധിക്കുന്നു. ഘടത്തിനു കാരണമായ മണ്ണു ഘടമുണ്ടാവുമ്പോൾ ഘടത്തോടു കൂടിച്ചേർന്നു ലയിച്ചുകഴിയുന്നു അതുപോലെ വസ്ത്രത്തിനു കാരണമായ നൂലും വസ്ത്രമുണ്ടാവുന്നതോടെ വസ്ത്രാകാരമായിപ്പരിണമിക്കുന്നു. കായ്ത്തിന്റെ ഉല്പത്തിക്കുശേഷം കാരണവസ്തുവിന്റെ അസ്തിത്വമില്ലാതായിത്തീരുന്നു. ഈ സമ്പ്രദായം സാധാരണ സ്ഥൂലവസ്തുക്കളിൽ പ്രത്യ

ക്ഷത്തിൽ കണ്ടുവരുന്നു. ബൌദ്ധമതത്തിലാണെങ്കിൽ എല്ലാ വസ്തുക്കളെയും അത്യന്തക്ഷണികമായേ കാണുകക്കുന്നുള്ളൂ. ഉണ്ടാവുന്ന ക്ഷണത്തിൽത്തന്നെ നശിക്കുന്നവയാണു് ഭാവങ്ങളെല്ലാമെന്നാണവരുടെ സിദ്ധാന്തംതന്നെ. ആ സ്ഥിതിക്കു പൂർവ്വഭാവങ്ങൾ ഉത്തരഭാവങ്ങളുടെ ഉൽപ്പാദനത്തിനുതന്നെ കാരണമാവുന്നില്ല. എന്നിരിക്കെ പൂർവ്വഭാവങ്ങളോരോന്നും ഉത്തരഭാവങ്ങളുടെ ഉൽപ്പാദനത്തിനും പിന്നെ സംഘാതസൃഷ്ടിക്കും സമുദായഘടനയ്ക്കുപോലും കാരണമായിത്തീരുന്നുവെന്നെങ്ങിനെ വിശ്വസിക്കാം? അതിനാൽ സമുദായസിദ്ധി സർവ്വമാ അസംഭവംതന്നെ.

സു:—അസതി പ്രതിജ്ഞാപരോധോ യൌഗപദ്യമന്യഥാ. 21

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസതി=കാരണം നിലവിലില്ലാതിരിക്കെ, കാര്യത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിയെ അംഗീകരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്. പ്രതിജ്ഞാപരോധഃ=പ്രതിജ്ഞാഭംഗം സംഭവിക്കുന്നുണ്ടു്. അന്യഥാ=അല്ലെങ്കിൽ. യൌഗപദ്യം=കാര്യകാരണങ്ങൾ രണ്ടിന്റെയും സത്ത കരേ സമയത്തുള്ളതായി അംഗീകരിക്കേണ്ടിവരും.

സാരം:—ബൌദ്ധമതസിദ്ധാന്തപ്രകാരം നാലു കാരണങ്ങളിൽക്കൂടെയാണു് വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിയെ അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അവയെ അധിപതിപ്രത്യയം, സഹകാരിപ്രത്യയം, സമനന്തരപ്രത്യയം, ആലംബനപ്രത്യയം എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു. അവ ക്രമേണ ഇന്ദ്രിയം, പ്രകാശം, മനോയോഗം, വിഷയബോധം ഇവ

യാണു്. ഈ നാലു കാരണങ്ങളിൽക്കൂടെ മാത്രമേ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിയുണ്ടാവുന്നുള്ളൂ. ഇതവരുടെ പ്രതിജ്ഞയാണു്. അതിനാൽ കാരണത്തോടുകൂടാതെ കാര്യത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നപക്ഷം അതവരുടെ പ്രതിജ്ഞയ്ക്കു ഭംഗമാണു്. പ്രതിജ്ഞാഭംഗം കൂടാതെ കഴിയുന്ന മെങ്കിൽ കാര്യകാരണങ്ങൾക്കു രണ്ടിനും ഒരേ സമയത്തു സത്തയുണ്ടാവണം. അതൊട്ടില്ലതാനും. എങ്ങിനെ നോക്കിയാലും അവരുടെ മതം ശരിയോ സ്വീകാരയോ ഗ്രമോ അല്ല.

സു:—പ്രതിസംഖ്യാപ്രതിസംഖ്യാനീരോധപ്രാപ്തി
രവിച്ഛേദാൽ. 22

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രതിസംഖ്യാപ്രതിസംഖ്യാനീരോധപ്രാപ്തിഃ=പ്രതിസംഖ്യാനീരോധമോ അപ്രതിസംഖ്യാനീരോധമോ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുള്ള നീരോധവും സംഭവിക്കുന്നില്ല. അവിച്ഛേദാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ ഭാവപ്രവാഹത്തിനു മുറിവില്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—അതുപോലെ ബൌദ്ധമതസിദ്ധാന്തപ്രകാരം ഒരു വസ്തുവിന്റെ നാശം രണ്ടുപ്രകാരത്തിലാണു്: ഒന്നു്, പ്രതിസംഖ്യാനീരോധം; മറ്റൊന്നു്, അപ്രതിസംഖ്യാനീരോധം ഇങ്ങിനെ. പൂണ്ണബോധത്തോടുകൂടിയ ആത്യന്തികപ്രളയത്തെയാണു് പ്രതിസംഖ്യാനീരോധമെന്നു പറയുന്നതു്. അബോധപൂർവ്വമായ യാദൃച്ഛികപ്രളയത്തെയാണു് അപ്രതിസംഖ്യാനീരോധമെന്നും പറയുന്നതു്. ഇങ്ങിനെ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലല്ലാതെ മൂന്നാമതൊരു

പ്രകാരത്തിൽ ഒരു വസ്തുവിന്റെ നാശത്തെ ബൈബുലശാസ്ത്രം മാനിക്കുന്നില്ല. പ്രസ്തുത രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുള്ള പ്രളയവും എപ്പോഴും സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ ഒരു വസ്തുവിനും അധികസമയം സത്തയില്ല. അതന്നു സരിച്ച് എല്ലാ പദാർത്ഥങ്ങളേയും ക്ഷണനാശിയായിട്ടേ ബൈബുലശാസ്ത്രം മാനിക്കുന്നുമുള്ളൂ. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഏതൊരു പദാർത്ഥവും ഉണ്ടായ നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ അസത്തായിരുന്നു എന്നും അസത്തായ ആ പദാർത്ഥംതന്നെ സത്തായ മറ്റൊരു പദാർത്ഥത്തിന്നു കാരണമായിത്തീരുന്ന എന്നും പറഞ്ഞാൽ എങ്ങിനെയാണു് വിശ്വസിക്കേണ്ടതു്? ബൈബുലസിദ്ധാന്തപ്രകാരം ഭാവങ്ങളുടെ ഉൽപ്പത്തിയെ അംഗീകരിക്കുന്നപക്ഷം നാശത്തെ സ്വീകരിക്കാൻ വയ്യ. നാശത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നപക്ഷം ഉൽപ്പത്തിയെയും മാനിക്കാൻ വയ്യ. ആകപ്പാടെ വിചിത്രമാണു് അവരുടെ വാദം. അതിനാൽ ഒരു പ്രകാരത്തിലും സ്വീകരിക്കാൻ വയ്യാത്തതാണു് അവരുടെ സിദ്ധാന്തമെന്നു പറയാനുള്ളൂ.

സു:—ഉഭയഥാ ച ദോഷാൽ. 23

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉഭയഥാ ച=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലായാലും. ദോഷാൽ=ദോഷം സംഭവിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ, അവരുടെ സിദ്ധാന്തം ശരിയാണെന്നു സമ്മതിക്കാൻ വയ്യ.

സാരം:—ഭ്രാന്തിസ്വരൂപമായ അവിദ്യയുടെ വിലാസംകൊണ്ടു തോന്നപ്പെട്ട ജഗത്തു പുണ്ണജ്ഞാനാനുഭവത്തിൽ അവിദ്യ നശിക്കുമ്പോൾ കേവലം നശിക്കുന്നു.

നാശത്തിനുശേഷം യാതൊന്നും ബാക്കിയായി ശേഷിക്കുന്നില്ല. എന്നു വിചാരിക്കുന്നപക്ഷം അവരുടെ അപ്രതി സംഖ്യാനിരോധത്തിനു വൈരുദ്ധ്യം വരും. അതല്ല, ഭ്രാന്തിമാത്രത്താൽ തോന്നപ്പെട്ട ജഗൽപ്രതീതി പൂർണ്ണ ജ്ഞാനമുണ്ടാവാതെതന്നെ തന്നത്താൻ നശിക്കുന്നു എന്നു കരുതുന്നപക്ഷം ജ്ഞാനവും അതിന്റെ ഉപദേശാദി സാധനങ്ങളും കേവലം ആവശ്യമില്ലാത്തവയായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങിനെ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ ചിന്തിക്കുമ്പോഴും ദോഷമുണ്ടെന്നു കാരണത്താൽ അവരുടെ ലയസിദ്ധാന്തം ഒരു പ്രകാരത്തിലും അംഗീകരിക്കാൻ വയ്യാത്തതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്.

സു:—ആകാശേ ചാ വിശേഷാൽ. 24

ശബ്ദാത്മക:—ആകാശേ ച=ആകാശത്തിന്റെ വിഷയത്തിലും, അവരുടെ സിദ്ധാന്തം ശരിയല്ല. അവിശേഷാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അന്യഭാവങ്ങളെയോ പദാർത്ഥങ്ങളെയോ അപേക്ഷിച്ചു് അതിൽ പ്രത്യേകതയൊന്നുമില്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—പൃഥ്വി തുടങ്ങിയ പദാർത്ഥങ്ങളുടേയും ഭാവങ്ങളുടേയും സത്തയെന്നപോലെ ആകാശത്തേയും എല്ലാവരും എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളും അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അംഗീകരിക്കാൻ അർഹതയുമുണ്ടു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഗന്ധത്തിനു ഭൂമിയും രസത്തിനു ജലവും രൂപത്തിനു് അഗ്നിയും സ്പർശത്തിനു വായുവും ആശ്രയങ്ങളാണു്. അതുപോലെ ശബ്ദത്തിനും ആധാരമാ

യി ഒരു ഭൂതം ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാണ്. അതാണ് ആകാശം. ആകാശം ഹേതുവായിട്ടാണ് ശബ്ദത്തിന്റെ ശ്രവണം സാധിക്കുന്നത്. ആകാശമെന്ന ഭൂതം ഇല്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ ശബ്ദശ്രവണം സാധിക്കുമായിരുന്നില്ലെന്നു പറയണം. കൂടാതെ കാരോ വസ്തുവിനും പ്രത്യേകം നിലനില്ക്കാനുള്ള കഴിവുപ്രദേശവും ആവശ്യമാണ്. വായുമുതൽ നാലു ഭൂതങ്ങളും സമ്പൂർണ്ണജഗത്തും ആകാശത്തെ അവലംബിച്ചാണ് നിൽക്കുന്നത്. ആകാശമില്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ അവയെല്ലാന്നും നിലനില്ക്കാനുള്ള അവകാശം കിട്ടുമായിരുന്നില്ലെന്നുപോലും കരുതണം. ജഗത്തും നാലു മഹാഭൂതങ്ങളും നിലനില്ക്കുന്നു എന്നുള്ളതു കൊണ്ടുതന്നെ ആകാശത്തിന്റെ സത്ത പ്രത്യക്ഷമാണ്. പക്ഷികൾ ആകാശത്താണ് സഞ്ചരിക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ടാണവയ്ക്കു ചുറ്റങ്ങളെന്നും വിഹഗങ്ങളെന്നും പേരുണ്ടായത്. ഇല്ലാത്ത ഒരു വസ്തുവിന്റെ സത്തയെ സത്യമായ ശ്രുതി അംഗീകരിക്കാനും കാരണമില്ല. ശ്രുതി പറയുന്ന പരമാത്മാവിൽനിന്നാകാശമുണ്ടായിരുന്നെന്ന്. “ആത്മന ആകാശഃ സംഭൂതഃ” എന്നിങ്ങനെ. ഇപ്രകാരം യുക്തികൊണ്ടും പ്രമാണംകൊണ്ടും ആകാശത്തിന്റെ സത്ത സിദ്ധമാണ്. മാത്രമല്ല, ആകാശമെന്ന ഒരു വസ്തുവല്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കേണ്ട ആവശ്യങ്ങളൊന്നുമില്ലതാനും. അതിനാൽ ബൈബിളന്മാരുടെ ആകാശമില്ലെന്ന സിദ്ധാന്തം യുക്തിസഹമോ അംഗീകാരയോഗ്യമോ അല്ല.

സു:—അനുസ്മൃതേയ. 25

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനുസ്മൃതേഃ ച=കഴിഞ്ഞതുപോലെ അനുഭവങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും സ്മരിക്കാൻ കഴിയുന്നതു

കൊണ്ടും ആത്മാവു് ക്ഷണികമാണെന്ന സിദ്ധാന്തം അസംഗതമാണു്.

സാരം:—സകലമനുഷ്യർക്കും തന്റെ കഴിഞ്ഞുപോയ അനുഭവങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും കാർമ്മിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്. 'ഞാൻ ഇന്ന ദിവസം ഇന്ന ഗ്രാമത്തിൽവെച്ചു് ഇന്ന വസ്തു കണ്ടു. കുട്ടിക്കാലത്തു ഞാൻ ഇന്നിന്ന കളികൾ കളിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഇരുപതു വർഷത്തിനുമുമ്പു് ഞാൻ ഇന്നാളെ കണ്ടിരുന്നു.' എന്നീ രൂപത്തിൽ കാരോരുത്തരും തന്റെ കഴിഞ്ഞുപോയ അനുഭവങ്ങളെ കാർമ്മിക്കുന്നു. ഇതിനു് അനുസ്മൃതിയെന്നു പറയും. ഈ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ പറയപ്പെട്ട അനുഭവങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്ന ആത്മാവു നിത്യമാണു്; ക്ഷണികമല്ല എന്നു വിശ്വസിക്കാൻ കഴിയും. ആത്മാവു ക്ഷണികമാണെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നപക്ഷം ഈ അനുസ്മരണം സാധ്യമല്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഒരു നിമിഷത്തിലുള്ള ആത്മാവു് അടുത്ത നിമിഷത്തേയ്ക്കില്ല എന്നു വരുന്നപക്ഷം കഴിഞ്ഞുപോയ അനുഭവങ്ങളെ പിന്നെയൊരാണോർമ്മിക്കുന്നതു്! അനേകവർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പുള്ള അനുഭവങ്ങളെക്കൂടിയും അനുസ്മരിക്കുന്നു. ആ കാരണത്താൽത്തന്നെ ആത്മാവു നിത്യമാണെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നു. അതിനാൽ ബൌദ്ധന്മാരുടെ ആത്മാവു ക്ഷണികമാണെന്നു വാദവും ഉപപന്നമോ സ്വീകാരയോഗ്യമോ അല്ല.

സു:—നാസതോദൃഷ്ടതപാൽ. 26

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസതഃ=ഇല്ലാത്ത വസ്തുവിൽനിന്നു കാർമ്മത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തി. ന=സംഭവിക്കാൻ വയ്യ. അ

ദൃഷ്ടതപാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു കാണാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഇനി ബൈബലന്മാരുടെ മറ്റൊരു സിദ്ധാന്തം അസത്തായ കാരണത്തിൽനിന്നാണു് സത്തായ കാര്യമുണ്ടായിത്തീരുന്നതെന്നാണു്. വിതയ്ക്കുന്ന വിത്തു് അപ്പോൾത്തന്നെ നശിക്കുന്നു; വിത്തു നശിച്ചിട്ടാണു് അങ്കുരമുണ്ടാവുന്നതു്. ഉറയൊഴിക്കുന്നതോടെ പാൽ നശിക്കുന്നു; പാൽ നശിച്ചിട്ടാണു് തൈരുണ്ടാവുന്നതു്. എല്ലാ പദാർത്ഥങ്ങളും ഇങ്ങിനെ അസത്തായ കാരണത്തിൽനിന്നാണു് സത്തായ കാര്യമുണ്ടാവുന്നതെന്നാണവരുടെ വാദം. അതിനേയും വണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടു് ആചാര്യൻ പറകയാണു്. മുയലിന്റെ കൊമ്പു് ആകാശകസ്യമം തുടങ്ങിയവ ശബ്ദമാത്രങ്ങളാണു്. അല്ലാതെ പദാർത്ഥങ്ങളല്ല. അങ്ങിനെയുള്ള ശബ്ദമാത്രങ്ങളായ അസദപസ്തുക്കളിൽനിന്നു് കനം ലോകത്തിൽ സംഭവിച്ചുകാണുന്നില്ല. എന്നാൽ അതിനു വിപരീതമായി മണ്ണു്, വെള്ളം തുടങ്ങിയ ഉള്ള പദാർത്ഥങ്ങളിൽനിന്നു പാത്രം ഫിമം തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ ഉണ്ടാവുന്നതായും കാണുന്നുണ്ടു്. ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ കേവലം ഇല്ലാത്തവയും ശബ്ദമാത്രങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടില്ലാത്തവയുമായ വസ്തുക്കളിൽനിന്നു യാതൊരു കാര്യപദാർത്ഥവും ഉണ്ടാവാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നു. വിത്തും പാലും നശിച്ചിട്ടല്ല അങ്കുരവും തൈരുമുണ്ടാവുന്നതു്. വിത്തുതന്നെ അങ്കുരമായും പാലുതന്നെ തൈരായും രൂപാന്തരപ്പെടുക മാത്രമാണു് ചെയ്യുന്നതു്. അതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ കാരണം അസത്ത

ല്ല; സത്താണം. അതു സത്യവുമാണം. അതിനാൽ
 ബൈബലന്മാരുടെ അസത്തിൽനിന്നു സത്തുണ്ടാവുന്നു എ
 ന്ന സിദ്ധാന്തവും ശരിയല്ല.

സൂ:—ഉദാസീനാനാമപി ചൈവം സിദ്ധിഃ. 27

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏവം ച=അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ—
 കർത്താവു കൂടാതെതന്നെ സ്വാഭാവികമായി കാർമ്മുണ്ടാവു
 മെങ്കിൽ. ഉദാസീനാനാം അപി=കാർമ്മുസിദ്ധിക്കുവേണ്ടി
 പ്രവർത്തിക്കാതെ അലസന്മാരായിരിക്കുന്നവർക്കും. സി
 ധിഃ=കാർമ്മുസിദ്ധിയുണ്ടാവാൻ അർഹതയുണ്ടു്.

സാരം:—ചേതനാത്മകമായ ഒരു കർത്താവിന്റെ ആ
 വശ്യമില്ലാതെ ക്ഷണികപദാർത്ഥങ്ങളുടെ സമുദായത്തിൽ
 നിന്നു കാർമ്മത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുണ്ടാവുന്നു എന്ന
 ബൈബലസിദ്ധാന്തത്തെ ചണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടാമാർത്തൻ പറ
 കയാണ്. കാർമ്മങ്ങളുടെ സിദ്ധിക്കു ചേതനാസ്വരൂപനാ
 യ ഒരു കർത്താവിന്റെ ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽ തങ്ങളുടെ കാ
 ൾമ്മുസിദ്ധിക്കുവേണ്ടി യാതൊന്നും പ്രവർത്തിക്കാതെ അലസ
 ന്മാരായിരിക്കുന്ന മൂഢന്മാർക്കും അവരുടെ കാർമ്മുസിദ്ധി
 സ്വാഭാവികമായിട്ടുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാണു്. എ
 ന്നാൽ അങ്ങിനെ സംഭവിച്ചുകാണുന്നില്ല. പ്രവർത്തിക്കു
 ന്നവർക്കു മാത്രമേ ലോകത്തിൽ അനുഭവം സിദ്ധിച്ചുകാ
 ണുന്നുള്ളു. അതിനാൽ ബൈബലന്മാരുടെ കർത്താവില്ലാ
 തെ കാർമ്മുണ്ടാവുന്നു എന്ന സിദ്ധാന്തവും സമീപീന
 മല്ല.

സൂ:—നാഭാവ ഉപലബ്ധ്വേ. 28

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഭാവഃ=പ്രതീതിയുള്ള പദാർത്ഥത്തി
 ന്റെ അഭാവം. ന=സംഭവിക്കുന്നില്ല. ഉപലബ്ധ്വേ=എ

നുകൊണ്ടെന്നാൽ അതിന്റെ ഉപലബ്ധിയുള്ളതുകൊണ്ടു തന്നെ.

സാരം:—ബൗദ്ധമതത്തിന്റെ ക്ഷണികവാദത്തെ വണ്ഡിക്കലായിരുന്നുവല്ലോ ഇതുവരെ ചെയ്തിരുന്നത്. ആ പ്രകരണത്തെ ഉപസംഹരിച്ചു് ഈ സൂത്രംമുതൽ യോഗാചാരമെന്ന വൈജ്ഞാനികന്മാരുടെ മതത്തെ വണ്ഡിക്കാൻ തുടങ്ങുകയാണു്. അവരുടെ അഭിപ്രായപ്രകാരം അറിയപ്പെടുന്ന ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങളെല്ലാം കേവലം ഇല്ലാത്തവയാണു്. സ്വപ്നാനുഭവംപോലെ ബുദ്ധിയുടെ ഒരു പ്രതിഭാസം മാത്രം. അതിനെ വണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടു് ആചാര്യൻ പറയുകയാണു്. അറിവിൽ പെടുന്ന ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങൾക്കു കാർമ്മ്യരൂപത്തിലും കാരണരൂപത്തിലും ഉപലബ്ധിയുള്ളതിനാൽ അവയുടെ അഭാവം സംഭവിക്കുന്നില്ല. നശിച്ചു എന്നു തോന്നുന്ന സമയത്തു് അവ കാരണരൂപേണ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ടു്. ഉണ്ടായി എന്നു തോന്നുന്ന സമയത്തു കാർമ്മ്യരൂപത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കുമാത്രമാണു് ചെയ്യുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് എപ്പോഴും അവ ഉള്ളതായിട്ടാണു് കണക്കാക്കേണ്ടതു്. പിന്നെ അവയുടെ അഭാവത്തെങ്ങനെ മാനിക്കും? സ്വപ്നദൃഷ്ടപദാർത്ഥമോ ആകാശത്തിലെ നീലവർണ്ണമോപോലെ ഇല്ലാത്തവയല്ല ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ. എപ്പോഴും അവയുടെ ഉപലബ്ധിയുണ്ടു്. അതിനാൽ അവയുടെ അഭാവവാദം സംഗതമല്ല.

സു:—വൈധർമ്മ്യം ന സപ്താദിവൽ. 29

ശബ്ദാർത്ഥം:—വൈധർമ്മ്യം ച = വ്യത്യാസമുള്ളതു കൊണ്ടും. ന സപ്താദിവൽ=സപ്താദ്യവസ്ഥകളിലെ വസ്തുക്കളെന്നപോലെ മിത്വയല്ല.

സാരം:—ഉപലബ്ധിമാത്രംകൊണ്ടു പദാർത്ഥത്തിന്റെ സത്തയെ മാനിക്കാമെങ്കിൽ സപ്തപദാർത്ഥങ്ങൾക്കും ഉപലബ്ധിയില്ലേ? എന്നാൽ അവയും മിത്വയല്ലെന്നു പറഞ്ഞുകൂടേ? എന്നു വൈജ്ഞാനികന്റെ പൂർവ്വപക്ഷത്തിന്നു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. സപ്താവസ്ഥയിലെ പദാർത്ഥങ്ങൾ എത്രതന്നെ അനുഭവസ്വരൂപമായി കാണപ്പെട്ടാലും ഉണർത്തിനുശേഷം അവയുടെ ഉപലബ്ധിയില്ല. അതുപോലെ ചിലപ്പോൾ മരുസ്ഥലത്തെ ജലത്തിന്നും ആകാശത്തിലെ വണ്ണങ്ങൾക്കും ഇന്ദ്രജാലവിദ്യയിൽ കാണിക്കപ്പെടുന്ന പദാർത്ഥങ്ങൾക്കുമൊക്കെ ക്ഷണനേരത്തെ ഉപലബ്ധിയുണ്ടെന്നു തോന്നിയാലും അനന്തരക്ഷണത്തിൽ അവയുടെയൊന്നും ഉപലബ്ധിയോ പ്രതീതിപോലുമോ നിലനില്ക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ അറിയപ്പെടുന്ന സ്ഥൂലപദാർത്ഥങ്ങളുടെ സ്ഥിതി അതല്ല. അവ ചിരകാലം നിലനില്ക്കുന്നു. കരേ സമയത്തു പലക്കും ഒരുപോലെ ഉപലബ്ധിയുണ്ടു്. നശിച്ചാലും മറ്റൊരു സ്വരൂപമായിത്തീരുകയല്ലാതെ ഇല്ലാതായിത്തീരുന്നില്ല. ഈവക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജാഗ്രദവസ്ഥയിലെ ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങളുടെ ഉപലബ്ധി സപ്തപദാർത്ഥപോലെയല്ല. അതുകൊണ്ടു

സ്വപ്നപദാർത്ഥംപോലെ അവ മിത്വയാണെന്നു പറയാൻ വയ്യ.

സു:—ന ഭാവോ/നപലണ്യേ. 30

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭാവം=വിജ്ഞാനമതക്കാരുടെ കല്പനപ്രകാരമുള്ള വാസനയുടെ സത്ത. ന=സിദ്ധമാവുന്നില്ല. അനുപലണ്യേ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവരുടെ മതപ്രകാരം ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങളുടെ ഉപലബ്ധിതന്നെയില്ല.

സാരം:—മുമ്പനുഭവിച്ച പദാർത്ഥത്തിന്റെ അനുഭൂതിയിലുള്ള ഭാവം ബുദ്ധിയിൽ ബാക്കിയായി ശേഷിക്കുന്നതാണ് വാസന. പദാർത്ഥങ്ങളുടെ ഉപലബ്ധിതന്നെയില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ അനുഭവമോ വാസനയോ ഉണ്ടാവുന്നതെങ്ങിനെ? വൈജ്ഞാനികന്മാർ പദാർത്ഥങ്ങൾക്കുപലബ്ധിയില്ലെന്നും വാസനയുണ്ടെന്നുമാണ് പറയുന്നത്. അതെങ്ങിനെ ശരിയായും? അതിനാൽ അവരുടെ മതംതന്നെ ശരിയല്ല. ബാഹ്യപദാർത്ഥങ്ങളുടെ സത്തയെ അംഗീകരിക്കുന്നതാണ് യുക്തിസംഗതമായിട്ടിരിക്കുന്നത്.

സു:—ക്ഷണികത്വം. 31

ശബ്ദാർത്ഥം:—ക്ഷണികത്വം ച=ബഹുലമതക്കാരുടെ സിദ്ധാന്തപ്രകാരം വാസനയ്ക്കു ധാരാളതയായിരിക്കുന്നബുദ്ധിയും ക്ഷണികയാണ്. അതുകൊണ്ട് അവരുടെ സിദ്ധാന്തപ്രകാരമുള്ള വാസന സംഭവിക്കാൻ വയ്യ.

സാരം:—വാസനകളുടെ നിലനില്പിന്നു ധാരാളതയായ ബുദ്ധിതന്നെ ക്ഷണികയാണെന്നാണ് വൈജ്ഞാനികന്മാരുടെ സിദ്ധാന്തം. ക്ഷണികയായ ബുദ്ധിയിൽ

സ്ഥിരമായി വാസന നിലനില്ക്കുന്നതെങ്ങിനെ? ബുദ്ധിയില്ലെങ്കിൽ വാസനകൾക്കവലംബമില്ല. അവലംബമില്ലാതെ വാസനകൾ നിലനില്ക്കുമെന്നെങ്ങിനെ വിശ്വസിക്കാം? ആകപ്പാടെ വൈജ്ഞാനികമതവും ഭ്രാന്തിപ്പുണ്ണുമാണ്.

സു:—സർവ്വമാനുപപത്തേശ്വ. 32

ശബ്ദാത്മം:—സർവ്വമാ=എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും. അനുപപത്തേ: ച=സംഗതമായിക്കുന്നുനില്ല എന്നതുകൊണ്ടും വൈജ്ഞാനികമതം സ്വീകരിക്കാവുന്നതല്ല.

സാരം:—വൈജ്ഞാനികമതക്കാരുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ എത്രത്തോളം വിചാരംചെയ്തു നോക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം യുക്തിക്കു വിരുദ്ധമായിട്ടാണ് കാണുന്നത്. അതിനാൽ ബൌദ്ധമതങ്ങളുടെ സർവ്വശാഖകളും ഒരുപോലെ തള്ളപ്പെടേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നത്. ഈ പ്രതിപാദനംകൊണ്ടു സർവ്വശൂന്യമെന്നു വാദിക്കുന്ന മാല്യമികമതത്തെക്കൂടിയും ഖണ്ഡിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ധരിക്കുകയും വേണം.

സു:—നൈകസ്മിന്നസംഭവാൽ. 33

ശബ്ദാത്മം:—ഏകസ്മിൻ=സത്യമായ ഒരു പദാത്മത്തിൽ. ന=പരസ്സരവിരുദ്ധങ്ങളായ അനേകം ധർമ്മങ്ങളുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അസംഭവാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങിനെ സംഭവിക്കാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—വൈജ്ഞാനികം (യോഗചാരം) മാല്യമികം എന്നീ ബൌദ്ധമതശാഖകളുടെ ഖണ്ഡനത്തെ ഉപ

സംഹരിച്ചു ജൈനമതസിദ്ധാന്തങ്ങളെ വണ്ഡിക്കുന്ന പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുകയാണ് ഈ സൂത്രം മുതൽക്കു്. ജൈനന്മാർ 'സപ്തഭംഗി' ന്യായത്തെ പുരസ്കരിച്ചു് കരേ സമയത്തു് ഒരു പദാർത്ഥത്തിന്റെ സത്തയെയും അസത്തയെയും രണ്ടിനെയും അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ടു്. അതിനെ വണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടു് ആചാര്യൻ പറകയാണു്, ഒരു പദാർത്ഥത്തിൽ കരേ സമയത്തു വിരുദ്ധധർമ്മങ്ങളുണ്ടാവാൻ വയ്യെന്നു്. ആദ്യംതന്നെ അവരുടെ സിദ്ധാന്തത്തിന്റെ സ്വരൂപമൊന്നു പറയാം. ജൈനന്മാർ തത്വങ്ങളെ ഏഴു പദാർത്ഥങ്ങളും അഞ്ചു് അസ്തികായങ്ങളുമായിട്ടാണു് വേർതിരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ജീവം, അജീവം, ആസ്രവം, സംവരം, നിജ്ജരം, ബന്ധം, മോക്ഷം ഇവയാണു് ഏഴു പദാർത്ഥങ്ങൾ. ജീവാസ്തികായം, പുൽഗലാസ്തികായം, ധർമ്മാസ്തികായം, അധർമ്മാസ്തികായം, ആകാശാസ്തികായം ഇവയാണു് അഞ്ചു് അസ്തികായങ്ങൾ. പറയപ്പെട്ട പന്ത്രണ്ടു വിഭാഗത്തിൽ ബാഹ്യാഭ്യന്തരങ്ങളായ അല്ലെങ്കിൽ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മങ്ങളായ എല്ലാ തത്വങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. പറയപ്പെട്ട വിഭാഗങ്ങളേയും അവയിലടങ്ങിയ പദാർത്ഥങ്ങളേയും 'സപ്തഭംഗി'ന്യായത്തിൽക്കൂടെയാണ് നിരൂപിക്കുന്നതു്. സപ്തഭംഗീന്യായമെന്നതു് ഇങ്ങിനെയാണ്. 1 "സ്യാദസ്തി 2 സ്യാന്നാസ്തി 3 സ്യാദസ്തി ച നാസ്തി ച 4 സ്യാദവക്തവ്യഃ 5 സ്യാദസ്തി ചാവക്തവ്യശ്ച. 6 സ്യാന്നാസ്തി ചാവക്തവ്യശ്ച 7 സ്യാദസ്തി ച നാസ്തി ചാവക്തവ്യശ്ച" ഇതാണു് സപ്തഭംഗീന്യായം. ഇതിൽക്കൂടെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ ചില പദാർത്ഥങ്ങളെ അസ്തിയെന്നും നാസ്തിയെന്നും (ഉണ്ടെന്നും ഇല്ലെന്നും) കരേ സമയ

ഈ പറയണമെന്നാണ് വരുന്നത്. അതു ശരിയാവാൻ വയ്യ. ഉള്ളത് ഉള്ളതായും ഇല്ലാത്തത് ഇല്ലാത്തതായും തന്നെ ഇരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതാണ് പരമാർത്ഥം. നിത്യപദാർത്ഥം നിത്യവും അനിത്യപദാർത്ഥം അനിത്യവുമാണ്. അതിനു മാറ്റം വരാൻ വയ്യ. എന്നിരിക്കേ പദാർത്ഥങ്ങളുടെ നിത്യാനിത്യത്വങ്ങൾക്കും അസ്തിനാസ്തിത്വങ്ങൾക്കും വ്യവസ്ഥയില്ലാതെ കരേ പദാർത്ഥത്തെ കരേ സമയത്തുതന്നെ എല്ലാമായിക്കൊണ്ടുള്ള വ്യവഹാരവും സിദ്ധാന്തവും സ്വീകാരയോഗ്യമോ യുക്തിസംഗതമോ അല്ല.

സൂ:—ഏവം ചാത്മകാർസ്ത്വം. 34

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആത്മകാർസ്ത്വം ച=ആത്മാവിന്റെ വലിപ്പം ശരീരത്തോടു തുല്യമാണ് എന്ന സിദ്ധാന്തവും. ഏവം=ഇപ്രകാരം അസംഗതവും അർത്ഥശൂന്യവുമാണ്.

സാരം:—ജൈനമതക്കാരുടെ മറ്റൊരു സിദ്ധാന്തം ആത്മാവിന്റെ വലിപ്പം ശരീരത്തോടു തുല്യമാണെന്നുള്ളതാണ്. ഒരു വസ്തുവിൽ വിരുദ്ധധർമ്മത്തിന്റെ ഘടന ഇപ്രകാരം യുക്തിസംഗതമല്ലയോ അതുപോലെ ഈ സിദ്ധാന്തവും യുക്തിസംഗതമാവാൻ വയ്യ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇന്നു മനുഷ്യനായിരിക്കുന്ന ഒരാത്മാവു മനുഷ്യശരീരത്തോളം വലിപ്പമുള്ളതായിട്ടാണല്ലോ അവരുടെ സിദ്ധാന്തപ്രകാരം കണക്കാക്കേണ്ടത്. കർമ്മഗതിവിശേഷത്താൽ ആ ആത്മാവിന് ഒരു ഉറവിന്റെ ജന്മം കിട്ടുന്നു എന്നു വന്നാൽ എങ്ങിനെ ആ ശരീരത്തിലൊതുങ്ങും? അല്ലെങ്കിൽ ആനയുടെ ജന്മം കിട്ടിയെന്നു വിചാരിക്കുക, എന്നാൽ എങ്ങിനെ ആ ശരീരത്തിൽ നിറയും? ഇതിന്നു

പുറമെ മനുഷ്യൻ ജനിക്കുമ്പോൾ വളരെ ചെറിയ കുട്ടിയായിട്ടാണിരിക്കുന്നത്. പിന്നെ ദിവസേന ശരീരം വലുതായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുമുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്ക് എപ്പോഴുള്ള ശരീരത്തോടു തുല്യമാണെന്നാണ് ധരിക്കേണ്ടത്? അല്ലെങ്കിൽ ശരീരത്തോടൊപ്പം ആത്മാവും വളന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു എന്നാണോ ധരിക്കേണ്ടത്? കൂടാതെ ശരീരത്തിന്റെ കയ്യോ കാലോ വല്ല അവയയവും മുറിഞ്ഞുപോയെന്നിരിക്കട്ടെ, എന്നാൽ ആ അവയവത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ആത്മസ്വരൂപം മുറിഞ്ഞുപോവുന്നുണ്ടോ? ഇല്ലെങ്കിൽ പിന്നെ എങ്ങിനെ ശരീരത്തിൽ കരുതും? ആ കല്ലാടെ കരുപ്രകാരത്തിലും വിശ്വസിക്കാൻ കഴിയാത്ത കരബലസിലാന്തമാണ് ശരീരത്തോടു തുല്യമാണ് ആത്മാവിന്റെ വലിപ്പമെന്നുള്ളത്. ഒരിക്കലും യുക്തിസംഗതമോ വിശ്വാസയോഗ്യമോ അല്ല.

സു:—ന ച പശ്ചായാപ്യേവീരോധോ വികാരാദിഭ്യഃ. 35

ശബ്ദാന്തം:—അപി ച=ഇതിന്നു പുറമെ. പശ്ചായാൽ=ശരീരസ്ഥിതിക്കനുസരിച്ച്, ആത്മാവും ആയിത്തീരുന്നു എന്നു വിചാരിച്ചാലും. അവിരോധഃ ന=വൈരുദ്ധ്യത്തിന്നു നിവാരണം കിട്ടുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, വികാരാദിഭ്യഃ=ആത്മാവിന്നു വികാരം തുടങ്ങിയ ദോഷങ്ങളുണ്ടെന്നു പറയേണ്ടിവരും.

സാരം:—ഇതി ശരീരം എപ്പഴപ്പോൾ ഏതേതു രൂപത്തിലായിത്തീരുന്നുവോ, അപ്പഴപ്പോൾ ആത്മാവും

ആ രൂപത്തിലായിത്തീരുന്ന എന്നു പറയുന്നപക്ഷം ഇതിലധികം അബദ്ധമായിത്തീരും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഉണ്ടാവുക, വലുതാവുക, തടിക്കുക, ശോഷിക്കുക തുടങ്ങിയ ശരീരത്തിന്റെ ധർമ്മങ്ങളൊക്കെ ആത്മാവിനുണ്ടെന്നു പറയേണ്ടിവരും. നിരവയവവും നിർദ്വീകാരവുമായ ആത്മാവു സാവയവവും സവികാരവുമാണെന്നും നിത്യശുദ്ധമുക്തസ്വഭാവമായ ആത്മാവു് ഉൽപത്തിസ്ഥിതിലയങ്ങളോടുകൂടിയതാണെന്നും പറയേണ്ടിവരും. അങ്ങിനെ പറയുന്നതു് എല്ലാ സിദ്ധാന്തങ്ങൾക്കും അനുഭവത്തിനും വിരുദ്ധമാണു്. എങ്ങിനെയും ജൈനന്മാരുടെ ഈ സിദ്ധാന്തം മാനിക്കത്തക്കതല്ല.

സൂ:—അന്ത്യാവസ്ഥിതേഷോഭയനിത്യത്വപാദവീശേഷഃ. 36

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ=ഇതിനു പുറമെ. അന്ത്യാവസ്ഥിതേഷഃ=മോക്ഷാവസ്ഥയിൽ ജീവന്റെ പരിമാണത്തിനു നിത്യത്വം കല്പിച്ചിരിക്കയാൽ. ഉഭയനിത്യത്വപാൽ=ആദിമദ്ധ്യാവസ്ഥകളിലുള്ള പരിമാണത്തിനും നിത്യത്വം പറയേണ്ടിവരുന്നതുകൊണ്ടു്. അവിശേഷഃ=മോക്ഷമെന്നതു പ്രത്യേക വിശേഷാനുഭൂതിയായിക്കരുതാൻ വയ്യ.

സാരം:—ജൈനസിദ്ധാന്തത്തിൽ ജീവൻ മോക്ഷം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ എന്തൊരു പരിമാണമാണോ ഉള്ളതു്, അതു നിത്യമാണെന്നു കല്പിച്ചിടുണ്ടു്. അന്ത്യപരിമാണം നിത്യമാണെങ്കിൽ ആദിമദ്ധ്യാവസ്ഥകളിലെ പരിമാണവും നിത്യങ്ങളാണെന്നു പറയേണ്ടിവരും. ഒരു വസ്തുവിനു് ഒരു സമയത്തുമാത്രം നിത്യത്വവും മറ്റു സമയങ്ങളിൽ

ലൊക്കെ അനിത്യതപവും എന്നു വരാൻ വയ്യ. നിത്യമാണെങ്കിൽ എപ്പോഴും നിത്യംതന്നെ. അല്ല, അനിത്യമാണെങ്കിൽ എപ്പോഴും അനിത്യംതന്നെ എന്നും പറയേണ്ടിവരും. അന്ത്യാവസ്ഥയിൽ നിത്യതപം കല്പിച്ചതുകൊണ്ടു മറാവസ്ഥകളിലും നിത്യതപത്തെക്കരുതണം. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ഒരു ജീവൻ സംസാരത്തിലേക്കിറങ്ങിയശേഷം മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കിടയിൽ എത്രയോ ശരീരങ്ങളെ സ്വീകരിക്കേണ്ടിവരുന്നുണ്ട്. അപ്പഴൊക്കെ ആ ശരീരത്തോടു തുല്യമായ വലിപ്പമാണെന്നെങ്ങിനെ പറയാം? ഇതിനുപുറമെ മദ്ധ്യമാവസ്ഥയിൽ ജീവനു സംസാരത്തിലെ സ്ഥിതി നിത്യമാണെങ്കിൽ പിന്നെ മോക്ഷാവസ്ഥയിലെന്താണ് വിശേഷം? ആകപ്പാടെ ജൈനന്മാരുടെ മതം അയ്യക്തിബഹുളവും അർത്ഥശൂന്യവുമാണ്. അതിനാൽ സ്വീകാരയോഗ്യമോ വിശ്വാസ്യമോ അല്ല.

സു:—പത്യരസാമഞ്ജസ്യാൽ. 37

ശബ്ദാർത്ഥം:—പത്യം=പാശുപതമെന്ന മതവും. അസാമഞ്ജസ്യാൽ=യുക്തിവിരുദ്ധമായതിനാൽ സ്വീകാരയോഗ്യമല്ല.

സാരം:—ഇങ്ങിനെ ജൈനമതത്തെ ഖണ്ഡിച്ചു തള്ളിക്കളഞ്ഞശേഷം പാശുപതമെന്ന മതത്തെ ഖണ്ഡിക്കുന്ന പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുന്നു. പാശുപതമതക്കാരുടെ സിദ്ധാന്തവും കല്പനയും അത്യന്തവിചിത്രമാണ്. അവരുടെ സിദ്ധാന്തംതന്നെ വേദവിരുദ്ധമാണ്. കല്പന വിചിത്രവുമാണ്. കഴുത്തിൽ മാല, കയ്യിൽ ക

ജ്ഞം, കാതിൽ കണ്ഡലം, തലയിൽ ജട, സർവാംഗം ജസ്കം, യജ്ഞോപവീതം ഇങ്ങിനെ ആറു ചിഹ്നങ്ങളെ ധരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ ജീവനു മോക്ഷം കിട്ടുന്നു എന്നാണവരുടെ കല്പന. മോക്ഷത്തിനു പ്രത്യേകമായി തത്പജ്ഞാനമോ സാധനാനുഷ്ഠാനമോ വൈരാഗ്യമോ ഒന്നും ആവശ്യമില്ല; പറയപ്പെട്ട ആറു ചിഹ്നങ്ങളുടെ ധാരണം മാത്രം മതി എന്നാണവർ പറയുന്നതു്. ജന്മപർത്തന്തം പ്രസ്തുത മുദ്രകളെ ധരിച്ചു കരാഹം പിന്നീടു സംസാരത്തിൽ ജനിക്കാതിടവരില്ലെന്നവർ പറയുന്നു. ഇനി സിദ്ധാന്തം ഇതിലധികം വിചിത്രമാണു്. പരമേശ്വരൻ ഈ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തകാരണം മാത്രമാണു്; പ്രധാനമാണു് ഉപാദാനകാരണമെന്നാണു് സിദ്ധാന്തം. പറയപ്പെട്ട രണ്ടു കാർത്തുങ്ങളും വേദസമ്മതമോ യുക്തിസംഗതമോ അല്ല. അതിനാൽ പാശുപതമതം സ്വീകാരയോഗ്യമല്ല.

സൂ:—സംബന്ധാനുപപത്തേയ. 38

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംബന്ധാനുപപത്തേ: ച=സംബന്ധത്തിന്റെ അനുപപത്തികൊണ്ടും പ്രസ്തുതമതം സ്വീകാരയോഗ്യമല്ല.

സാരം:—ഈശ്വരനെ ജഗത്തിന്റെ കേവലം നിമിത്തകാരണം മാത്രമായിട്ടാണവർ അംഗീകരിക്കുന്നതു്. പ്രധാനത്തേയാണു് ഉപാദാനകാരണമായിക്കരുതുന്നതു്. എന്നാൽ ഉപാദാനകാരണവും നിമിത്തകാരണവും തമ്മിൽ സംബന്ധമുണ്ടാവുമ്പോഴേ കാർത്തുത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുണ്ടാവുന്നുള്ളു. ജഗത്തിലും അങ്ങിനെയാണു് ക

ണ്ടുവരുന്നതു്. നിമിത്തകാരണമായ കുംഭകാരണം ഉപാദാനകാരണമായ മണ്ണും കൂടിച്ചേരുമ്പോഴേ ഘടമാകുന്ന കാൽത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുണ്ടാവുന്നുള്ളു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഈശ്വരനും പ്രധാനവും കൂടിച്ചേരണം. എങ്കിലേ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെ കരുതാൻ വയ്ക്കൂ. അതെങ്ങിനെ സംഭവിക്കുന്നു എന്നവർ തെളിയിക്കേണ്ടതാണു്. പക്ഷേ അതു ചെയ്തിട്ടില്ല. കുംഭകാരൻ സശരീരനായതുകൊണ്ടു മണ്ണിനെ എടുക്കാനും രൂപപ്പെടുത്താനും മെല്ലാം സാധിക്കും. എന്നാൽ ഈശ്വരൻ അശരീരനും നിർഗ്ഗുണനും നിവൃതികാരണമാകയാൽ എങ്ങിനെ പ്രധാനത്തോടു കൂടിച്ചേരണം; എങ്ങിനെ പ്രപഞ്ചമുണ്ടാവുന്നു എന്നു തെളിയിക്കുകതന്നെ വേണം. എന്നാൽ അതു ചെയ്തിട്ടില്ല. അതിനാൽ വേദവിധിക്കു വിരുദ്ധവും യുക്തിക്കു് അസംഗതവുമാണവരുടെ സിദ്ധാന്തം. അതുകൊണ്ടു സപീകരിക്കാവുന്നതോ വിശ്വസിക്കാവുന്നതോ അല്ല.

സു:—അധിഷ്ഠാനാനുപപത്തേഷ. 39

ശബ്ദാർത്ഥം:—അധിഷ്ഠാനാനുപപത്തേഃ ച=അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ അനുപപത്തികൊണ്ടും പ്രസ്തുതമതം സപീകാരയോഗ്യമല്ല.

സാരം:—കുംഭകാരൻ മണ്ണിന്റെ അധിഷ്ഠാതാവായിരുന്നു ഘടാദിപദാർത്ഥങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുപോലെ ഈശ്വരനും പ്രധാനത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാതാവായിരുന്നു ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയെ നടത്താം. എന്നാൽ നിരാകാരമായ പ്രധാനമെങ്ങിനെ അധിഷ്ഠേയമാവും; ആകാരാദിരഹിതനായ ഈശ്വരനെങ്ങിനെ അധിഷ്ഠാനമാവും? അ

തു് അവർ വ്യക്തമാക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ പാശുപതക്കാരടെ സിദ്ധാന്തം കേവലം യുക്തിവിരുദ്ധവും വേദസിദ്ധാന്തങ്ങൾക്കു വിപരീതവുമാണ്. അതിനാൽ സർവ്വമാ സചികാരയോഗ്യമോ വിശ്വാസയോഗ്യമോ അല്ല.

സു:—കരണവച്ചെന്ന ഭോഗാഭിഭൂഃ. 40

ശബ്ദാർത്ഥം:—കരണവൽ=ഈശ്വരസങ്കല്പംകൊണ്ടു മനോബുദ്ധീന്ദ്രിയാദികരണങ്ങളോടുകൂടിയവനായിത്തീർന്നു. ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഭോഗാഭിഭൂഃ=കർമ്മഫലങ്ങളോടു സംബന്ധം മുതലായവയുണ്ടാവൂ.

സാരം:—ഈശ്വരൻ സർവ്വശക്തനാണ്. അതിനാൽ സങ്കല്പമാത്രംകൊണ്ടു കരണങ്ങളോടുകൂടി സാകാരനായിത്തീർന്നു സാധാരണജഗത്തിൽ പദാർത്ഥസൃഷ്ടിയെ ചെയ്യുംപോലെ പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു എന്നു പറയണമെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കരണങ്ങളോടുകൂടി സാകാരനായിത്തീർന്നാൽ സാധാരണജീവിയെപ്പോലെയായി. അപ്പോൾ ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കു ഫലഭൂക്തിയും വേണ്ടിവരും. അപ്പോൾ ഈശ്വരത്വമില്ലെന്നും പറയേണ്ടിവരും. അതിനാൽ ഈശ്വരനെ കേവലം ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തകാരണംമാത്രമായിക്കരുതുന്നതു യുക്തിസംഗതമല്ല.

സു:—അന്തവതപമസർവ്വജ്ഞതാ വാ. 41

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്തവതപം = പാശുപതമതപ്രകാരം ഈശ്വരൻ അന്തവതപമോ. വാ=അല്ലെങ്കിൽ. അസർവ്വജ്ഞതാ=അസർവ്വജ്ഞതയോ കല്പിക്കേണ്ടിവരും.

സാരം:—എപ്രകാരം ആകാശാദിപഞ്ചഭൂതങ്ങളും മറ്റുള്ളവയും പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടാവുന്നുവോ, അതു പോലെ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പരമാത്മാവിൽനിന്നുതന്നെ ഉണ്ടായി. അവയുടെ ഉൽപത്തിക്കു തമ്മിൽ യാതൊരു ഭേദവുമില്ല. ശ്രുതി സ്സഷ്ടുമായിപ്പറയുന്നു. “ഏതസ്കാൽ ജായതേ പ്രാണോ മനഃ സദ്യേന്ദ്രിയാണി ച. ഖം വായുർജ്യോതിരാപഃ പൃഥിവി വിശ്വപൃഥ്വ ധാരിണീ” എന്നിങ്ങനെ. പ്രാണൻ മനസ്സ് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ആകാശം വായു അഗ്നി ജലം എല്ലാറ്റിനും അവലംബമായ ഭൂമി എന്നിവയും ഈ പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടാവുന്നു എന്നു്. ഇപ്രകാരം ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെക്കൂടി ശ്രുതിയിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കയാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പരമാത്മാവിൽനിന്നുതന്നെയാണുണ്ടാവുന്നതെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സൂ:—ഗൌണ്യസംഭവാൽ. 2

ശബ്ദാത്മം:—അസംഭവാൽ=സംഭവിക്കാൻ വയ്യാത്തതുകൊണ്ടു്. ഗൌണീ=ആ പ്രതിപാദനം ഗൌണത്രപമാണു്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ഒരിടത്തു വാഗിന്ദ്രിയം അഗ്നിയിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതു്. അതുപോലെ മറ്റിന്ദ്രിയങ്ങളും അതതു ഭൂതങ്ങളിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പരമാത്മാവിൽനിന്നാണു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും പ്രാണനുമെല്ലാമുണ്ടാവുന്നതെന്നു സ്സഷ്ടുമായിപ്പറഞ്ഞ ശ്രുതിക്കു് മുൻപറഞ്ഞ പ്രതിപാദനം വിരുദ്ധമല്ലേ? എന്നു് ആശങ്കയുണ്ടാവാം. എന്നാൽ അതു ശരിയല്ല. അഗ്നിയിൽനിന്നാണു് വാഗിന്ദ്രിയമുണ്ടാവുന്നതെന്നു ക

ശങ്ങളിൽ കാണുന്ന അനുപപത്തിയെസ്സംബന്ധിച്ച പൂർവ്വപക്ഷങ്ങൾക്കു മറുപടി പറയാൻ ഈ പ്രകരണം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു. പഞ്ചരാത്രമതത്തിലെ സിലാന്തം ഇങ്ങിയെയാണു്. പരമകാരണവും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപവുമായ വാസുദേവകൽതിനു സങ്കഷ്ണനെന ജീവനും ജീവകൽതിനു പ്രദ്യുമ്നനെന മനസ്സും മനസ്സിൽതിനു് അതിഭൂതനെന അഹങ്കാരവും ഉണ്ടാവുന്നു. ഈ സിലാന്തത്തിൽ ദോഷശങ്കയെ വെച്ചുകൊണ്ടു പൂർവ്വപക്ഷി മോദിക്കുയാണു്. ഭാഗവതപാഞ്ചരാത്രാദികേതിശാസ്ത്രങ്ങളുടെ സിലാന്തപ്രകാരം പരമകല്യാണമൂർത്തിയും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയുമായ ഭഗവാൻ ശ്രീവാസുദേവനാണു് ഈ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങളെന്നാണല്ലോ. അതു വേദസമ്മതവും ഉപപന്നവുംതന്നെ. എന്നാൽ പ്രസ്തുതവാസുദേവകൽതിനു സങ്കഷ്ണനെന ജീവനങ്ങായി എന്നു പറയുന്നുണ്ടല്ലോ. അതെങ്ങിയെ ശരിയാവും? ജീവനു് ഉൽപത്തിതാശങ്ങളില്ല; നിത്യനാണെന്നു ശ്രുതി പറയുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു പ്രസ്തുത പ്രതിപാദനം വേദസമ്മതിക്കു വിരുദ്ധമാണെന്നു പറയേണ്ടിവരില്ലേ? കൂടാതെ അനാദിസംസാരപ്രവാഹത്തിൽ ജ്ഞാനംകൊണ്ടു മുങ്ങിപ്പൊങ്ങി ജനിച്ചും മരിച്ചും കഴിയുന്നു ജീവനെന്നും അതിൽതിന്നു നിലവർത്തിക്കാൻ ഇന്നിന്ന സാധനാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ചെയ്യണമെന്നും വേദങ്ങളിലും ശാസ്ത്രങ്ങളിലും പല പ്രകാരത്തിൽ വിധിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആവക വിധികളും വ്യത്ഥങ്ങളായിത്തീരില്ലേ? അതിനാൽ ജീവൻ ഉണ്ടായി എന്ന സിലാന്തത്തെ എങ്ങി

നെ അംഗീകരിക്കും? ജീവന്റെ ഉൽപത്തിയെ അംഗീകരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലെന്നുതന്നെ പറയണം.

സു:—ന ച കർതൃഃ കരണം. 43

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അങ്ങിനെതന്നെ. കർതൃഃ=കർത്താവായ ജീവനിൽനിന്നു്. കരണം=മനസ്സു് അഹങ്കാരം എന്നിവയുടെ ഉൽപത്തിയും. ന=അസംഭവംതന്നെ.

സാരം:—അതുപോലെ കർത്താവും ചേതനസ്വരൂപനുമായ ജീവകൽനിന്നു ജഡവും കരണസ്വരൂപവുമായ പ്രഭൃതനെന്ന മനസ്സും അനിരൂപനെന്ന അഹങ്കാരവും ഉണ്ടാകുന്നവയല്ല. അതും അസംഭവംതന്നെ. എന്നിരിക്കേ ഭക്തിശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഈ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ എങ്ങിനെ അംഗീകരിക്കും?

സു:—വിജ്ഞാനാദിഭാവേ വാ തപ്രേതിഷേധഃ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=തീർച്ചയായും. വിജ്ഞാനാദിഭാവേ=വിജ്ഞാനം തുടങ്ങിയ ഭഗവാന്റെ ആറുവിധ ഗുണങ്ങളുടെ ഭാവം സങ്കഷ്ണാദികളിലും സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു്. തപ്രേതിഷേധഃ=അവരുടെ ഉൽപത്തിക്കു വേദവൈരുദ്ധ്യമില്ല.

സാരം:—പഞ്ചരാത്രമെന്ന ഭക്തിശാസ്ത്രത്തിൽ വേദാനുസാരണയാണു് എല്ലാ സിദ്ധാന്തങ്ങളുമുള്ളതെങ്കിലും സംശയാത്മകമായ ചില വശങ്ങളെയാണു് രണ്ടു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂർവ്വപക്ഷസ്വരൂപേണ ആവിഷ്കരിച്ചതു്. അതിന്റെ മറുപടിയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. ജീവന്റെയും മനസ്സിന്റെയും അഹങ്കാരത്തി

ന്റെയും ഉൽപത്തിയെയല്ല സങ്കല്പണപ്രദ്യുക്താനിരുദ്ധ
 നാരെക്കൊണ്ടു കാണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ജീവന്റെയും മ
 നസ്സിന്റെയും അഹങ്കാരത്തിന്റെയും അധിഷ്ഠാതാക്കളാ
 ണു് സങ്കല്പണനും പ്രദ്യുക്തനും അനിരുദ്ധനുമെന്നാണു്
 പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. കൂടാതെ ഐശ്വര്യം, വീര്യം,
 യശസ്സ്, സമ്പത്തു്, ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം എന്നീ ഭഗ
 വദ്വിഭൂതികൾ വാസുദേവനിൽ ഉള്ളപോലെത്തന്നെ സ
 കല്പണാദികളിലുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കയാൽ അ
 വർ ഭഗവാനിൽനിന്നു വേറായല്ലെന്നു ധരിക്കാൻ കഴിയു
 ന്നുമുണ്ടു്. അല്ലെങ്കിൽ ഭഗവാന്റെതന്നെ അവതാരകാ
 ലത്തുള്ള ചതുർപ്പുഹമാണു് സങ്കല്പണാദികളെന്നു ധരി
 ച്ചാലും തെറ്റില്ല. കരുണാമയനായ ഈശ്വരൻ ഭക്താ
 നുഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടി ശ്രീരാമാദി അവതാരങ്ങളെ സ്വീ
 കരിക്കുന്നതുപോലെ കാരുണ്യാതിരേകത്താൽ ഭക്താനുഗ്ര
 ഹാർത്ഥം ചതുർപ്പുഹത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നു എന്നും ധരി
 ക്കാം. അതിനാൽ ജീവനുണ്ടായിരുന്നോ കർത്താവിൽ
 നിന്നു കാരണമുണ്ടായി എന്നോ ഉള്ള പ്രതിപാദനമില്ല.
 അതിനാൽ വേദവൈരുദ്ധ്യമില്ല.

സു:—വിപ്രതിഷേധാച്ച. 45

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിപ്രതിഷേധാൽ ച=കൂടാതെ ഈ
 ശാസ്ത്രത്തിൽ ജീവന്റെ ഉൽപത്തിയെ വിശേഷരൂപ
 ത്തിൽ പ്രതിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും വേദവൈ
 രുദ്ധ്യമില്ല.

സാദം:—മാത്രമല്ല, പ്രസ്തുതശാസ്ത്രത്തിൽ ജീവനെ
 യിത്യനും ഭവതന്മാരും ജനനമരണാദിരഹിതനും

യി കീർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും ഈ ശാസ്ത്രം വേദ സിദ്ധാന്തങ്ങൾക്കു വിരുദ്ധമല്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്. ശാസ്ത്രീയമഹർഷി വേദങ്ങളേയും വേദാംഗങ്ങളേയും പഠിക്കാതെയാണു് ഈ ശാസ്ത്രത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തതെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടാണിതിനെ വേദവിരുദ്ധ ശാസ്ത്രമായി ചിലർ പറയുന്നതു്. പക്ഷേ അതു ശരിയല്ല. അങ്ങിനെ പറഞ്ഞതു വേദങ്ങളുടെ നിസ്സാരതയെ കാണിക്കാനല്ല; ഭക്തിശാസ്ത്രത്തിന്റെ മഹിമയെ കാണിക്കാനാണു്. മാനുസ്മൃതിപരിഷത്തിൽ നാരദമഹർഷി സനൽകുമാരമഹർഷിയോടു പറയുന്നുണ്ട്. ഞാൻ സകല വേദശാസ്ത്രപുരാണേതിഹാസങ്ങളും പഠിച്ചു. എനിക്കിനിയും ആത്മജ്ഞാനമുണ്ടായില്ല എന്നു്. അങ്ങിനെ പറയുന്നതു് അവയുടെ തുച്ഛതയെ കാണിക്കാനല്ല; ആത്മജ്ഞാനത്തിന്റെ ഗഹനതയെ കാണിക്കാനാണു്. അതിനാൽ പ്രസ്തുതശാസ്ത്രം വേദസമ്മതമാണു്.

രണ്ടാമധ്യായത്തിൽ ദ്വിതീയപാദം കഴിഞ്ഞു.

തൃതീയപാദം

ശ്രുതിയിൽ ചിലേടത്തു പരമേശ്വരൻ ആദ്യംതന്നെ തേജസ്സിനേയും അനന്തരം ജലത്തേയും പിന്നീടു് അന്നത്തേയും സൃഷ്ടിച്ചു എന്നീ ക്രമത്തിലും, മറ്റു ചിലേടത്തു് ആദ്യം ആകാശത്തെയും പിന്നെ വായു തുടങ്ങിയ ഭൂതങ്ങളെയും സൃഷ്ടിച്ചു എന്നീ ക്രമത്തിലും പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇങ്ങിനെയുള്ള വിരുദ്ധപ്രതിപാദനങ്ങളിലെ വൈരുദ്ധ്യത്തെ നീക്കി ഏകതാനതപത്തെ സമർത്ഥിക്കാൻവേണ്ടി ഈ തൃതീയപാദം ആരംഭിക്കുന്നു.

സു:—ന വീയശ്രോതേഃ. 1

ശബ്ദാർത്ഥം:—വീയൽ=ആകാശം. ന=സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അശ്രോതേഃ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ പറഞ്ഞുകേൾക്കാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ സൃഷ്ടിവിഷയങ്ങളായ പ്രതിപാദനങ്ങളിലെ വൈരുദ്ധ്യത്തെ നീക്കി ഏകതാനതപത്തെ സമർത്ഥിക്കാൻവേണ്ടി തദ്വിഷയകമായ പൂർവ്വപക്ഷത്തെ ആവിഷ്കരിക്കുകയാണു് ഈ സൂത്രംമുതലുള്ള പ്രകരണവിഷയം. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ജഗൽസൃഷ്ടി പ്രകരണത്തിൽ ആദ്യംതന്നെ തേജസ്സിനെയും പിന്നീടു് ജലത്തെയും പിന്നീടു് അന്നത്തെ(ഭൂമിയെ)യും സൃഷ്ടിച്ചുവെന്നും അവയുടെ മേളനത്തിൽക്കൂടെയാണു് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നും പറയുന്നു. ആകാശത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയെക്കുറിച്ചൊന്നും പറയുന്നില്ല. ആസ്ഥിതിക്കു് ആകാശം

സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലെന്നും അതു നിത്യമാണെന്നും ഉൽപത്തിലയങ്ങളില്ല ആകാശത്തിനെന്നും ധരിക്കണം.

സു:—അസ്തി തു. 2

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. അസ്തി=വേറെ ശ്രുതിയിൽ ആകാശത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയെക്കുറിച്ചു പറയുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

സാരം:—എന്നാൽ തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മം സത്യവും ജ്ഞാനസ്വരൂപവും അനന്തവുമാണെന്നിങ്ങിനെ ലക്ഷണങ്ങളെ പ്രതിപാദിച്ചശേഷം ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് ആദ്യമായി ആകാശമുണ്ടായെന്നു പറയുന്നു. അതു ശരിയല്ല. വിരുദ്ധങ്ങളായ ഈ പ്രതിപാദനങ്ങളിൽ ഏതിനെയാണൊരാളുംഗീകരിക്കേണ്ടതു്?

സു:—ഗൌണ്യസംഭവാൽ. 3

ശബ്ദാർത്ഥം:—അസംഭവാൽ=ആകാശത്തിന്റെ ഉൽപത്തി അസംഭവമാകയാൽ. ഗൌണീ=തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിലെ ആകാശസൃഷ്ടികഥനം ഗൌണമായിരിക്കണം.

സാരം:—അവയവരഹിതവും സർവ്വത്തിനും വിഭുവുമായ ആകാശത്തിന്നു് ഉൽപത്തിലയങ്ങൾ സംഭാവ്യമല്ല. അതിനാൽ ആകാശം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലെന്നും അതു നിത്യമാണെന്നും കരുതുന്നതാണു് യുക്തമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിലെ ആകാശത്തിന്റെ ഉൽപത്തിപ്രതിപാദനം ഗൌണമാണെന്നു വിചാരിച്ചാൽ മതി.

സു:—ശബ്ദഃ 4

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശബ്ദാൽ ച=ശബ്ദപ്രമാണംകൊണ്ടും ആകാശം ഉൽപന്നമായിട്ടില്ലെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ “വായുശ്ചാന്തരീക്ഷം ചൈതദമൃതം”—വായുവും ആകാശവും അമൃതമാണു്—എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. അമൃതശബ്ദത്തിന്നു നാശമില്ലാത്തതെന്നർത്ഥമാണല്ലോ. നശിക്കാത്തതാണു് ആകാശമെങ്കിൽ പിന്നെ അതുണ്ടാവേണ്ട ആവശ്യമില്ലല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കു് ആകാശം ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു ധരിക്കുന്നതാണു് യുക്തമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. ഇതിന്നു പുറമേ ആകാശം ഏപ്രകാരം അനന്തമാണോ, അതുപോലെ ബ്രഹ്മം അനന്തമാണെന്നു കരുതണമെന്നു മറ്റൊരിടത്തു ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. “ആകാശശരീരം ബ്രഹ്മം”—ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ശരീരം ആകാശമാണു്—എന്നും ഒരിടത്തു പറയുന്നുണ്ടു്. ഈ ശ്രുതിവാക്യങ്ങളെക്കൊണ്ടൊക്കെ ആകാശത്തിന്റെ അനന്തത വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടും ആകാശം ഉൽപന്നമായെന്നു പറയാൻ വയ്യാതെയാണിരിക്കുന്നതു്.

സു:—സ്യാച്ഛൈകസ്യ ബ്രഹ്മശബ്ദവൽ. 5

ശബ്ദാർത്ഥം:—ബ്രഹ്മശബ്ദവൽ=ബ്രഹ്മശബ്ദംപോലെ. ഏകസ്യ=ഒരു ശബ്ദത്തിന്റെ പ്രയോഗം കാണുന്നുവെങ്കിൽ. സ്യാൽ ച=ഗൌണമാണെന്നും കരുതാം.

സാരം:—പൂർവ്വപക്ഷത്തിന്നു മറുപടി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിലെ ആകാശോൽപ

ത്തികഥനം ഗൌണമാണെന്നു പറഞ്ഞതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആകാശത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെപ്പറഞ്ഞപ്പോലെ വായു, അഗ്നി തുടങ്ങിയ ഭൂതങ്ങളുടേയും ഉൽപത്തിയെ പറയുന്നുണ്ട്. അതിൽ ഒന്നുമാത്രം ഗൌണമാണെന്നും മറെറല്ലാം സത്യമാണെന്നും കരുതുന്നതു ശരിയല്ല. അത്യാവശ്യമില്ലാതെ പറയപ്പെടുന്ന ശബ്ദത്തെയാണ് ഗൌണമെന്നു വേർതിരിക്കുന്നത്. കരുദാഹരണം പറയാം. മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ ഒരിടത്തു് “തപസാ ചീയതേ ബ്രഹ്മ തത്ത്വോന്നമഭിജായതേ” — വിജ്ഞാനമയമായ ബ്രഹ്മം തപസ്സുകൊണ്ടു വൃദ്ധിപ്പെടുകയും, അതിൽനിന്നു് അന്നമുണ്ടാവുകയും ചെയ്യുന്നു—എന്നും പിന്നീടു് “യഃ സർവ്വജ്ഞഃ സർവ്വവിൽ യസ്യ ജ്ഞാനമയം തപഃ തസ്മാദേതൽ ബ്രഹ്മ നാമ രൂപമനം ച ജായതേ” — സർവ്വജ്ഞനും എല്ലാറ്റിനേയും അറിയുന്നവനും ജ്ഞാനമയമായ തപസ്സോടുകൂടിയതുമായ പ്രസ്തുത ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് ഈ ബ്രഹ്മവും നാമവും രൂപവും അന്നവുമുണ്ടാവുന്നു—എന്നും പറയുന്നു. ഈ പ്രകരണത്തിൽ ആദ്യത്തെ ബ്രഹ്മശബ്ദം മുഖ്യായമത്തോടുകൂടിയതും അതിനാൽ അത്യാവശ്യമാണു്. എന്നാൽ രണ്ടാമത്തെ ബ്രഹ്മശബ്ദം അത്യാവശ്യമല്ല. അതിനാൽ അതിനെ ഗൌണമെന്നു പറയാം. ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രയോഗങ്ങളെയാണ് ഗൌണമെന്നു പറയാൻ അർഹതയുള്ളതു്. തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിലെ ആകാശാൽപത്തികഥനം ഈ രൂപത്തിലല്ലായ്കയാൽ അതു ഗൌണമെന്നു പറയാൻ വയ്യ.

സു:—പ്രതിജ്ഞാഹാനിരവ്യതിരേകാപ്തബ്ധ്യേഭ്യഃ 6

ശബ്ദായം:—അവ്യതിരേകാൽ=ബ്രഹ്മകാർത്തൃങ്ങളായ വസ്തുക്കളിൽനിന്നു് ആകാശത്തെ വേർതിരിക്കുന്നില്ല എങ്കിൽ. പ്രതിജ്ഞാഹാനിഃ=കന്നിന്റെ അറിവുകൊണ്ടു് എല്ലാം അറിയപ്പെട്ടതായിത്തീരമെന്ന ജ്ഞാനസംബന്ധിയായ പ്രതിജ്ഞയ്ക്കു ഹാനി സംഭവിക്കില്ല. ശബ്ദേഭ്യഃ=ശ്രുതിയിലെ ശബ്ദങ്ങളിൽനിന്നുതന്നെ ഇതറിയാനും കഴിയുന്നു.

സാരം:—കാരണമായ ബ്രഹ്മം കന്നിന്റെ അറിവുകൊണ്ടുതന്നെ കാർത്തൃപ്രപഞ്ചത്തിൽ എല്ലാറ്റിന്റേയും അറിവുണ്ടായിത്തീരമെന്നു് ഉപനിഷത്തുകളിൽ പ്രതിജ്ഞയുണ്ടു്. എന്നാൽ ആകാശത്തെ ബ്രഹ്മകാർത്തൃമല്ലെന്നു പറഞ്ഞു വേർതിരിക്കുന്നപക്ഷം പ്രസ്തുത പ്രതിജ്ഞയ്ക്കു ഭംഗം വരും. ബ്രഹ്മത്തെ അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ആകാശത്തെ അറിയില്ലെന്നു വരും. അതു ശ്രുത്യഭിപ്രായത്തിനു വിരുദ്ധവും അസംഗതവുമാണു്. സ്വപ്നത്തിന്റെ അറിവുകൊണ്ടു് ആഭരണങ്ങളുടേയും മണ്ണിന്റെ അറിവുകൊണ്ടു പാത്രങ്ങളുടേയും അറിവുണ്ടാവുന്നതുപോലെ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അറിവുകൊണ്ടു പ്രപഞ്ചത്തിൽ എല്ലാറ്റിന്റേയും അറിവുണ്ടാവുന്ന പ്രതിജ്ഞ അർത്ഥവത്തും സത്യവുമാണു്. അതിനാൽ ആകാശവും ബ്രഹ്മകാർത്തൃമല്ലാതെ മറ്റൊന്നാവാൻ വയ്യ. “സർവ്വം ഖലപിദം ബ്രഹ്മ” എന്നീ മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബ്രഹ്മകാർത്തൃമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും തന്നെ ജഗത്തിലില്ലെന്നു സിദ്ധാന്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ആകാശവും ബ്രഹ്മകാർത്തൃതന്നെ.

സു:—യാവദപികാരം തു വിഭാഗോ ലോകവൽ. 7

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=അതിന്നു പുറമേ. ലോകവൽ=ലോകത്തിലെ വ്യവഹാരംപോലെ. യാവദപികാരം=കാൽവസ്തുക്കളെല്ലാംതന്നെ. വിഭാഗഃ=ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശമാണ്.

സാരം:—ദേവദത്തനെന്നാൾക്കു പത്തു മക്കളുണ്ടെന്നിരിക്കട്ടെ. അവരെ മൂണ്ടിക്കൊണ്ടു് ഇവരെല്ലാം ദേവദത്തന്റെ മക്കളാണെന്നു പറയാറുണ്ടു്. അങ്ങിനെ പറഞ്ഞാൽ അവരെല്ലാവരും ദേവദത്തനിൽനിന്നു് ഉൽപത്തിയോടു കൂടിയവരാണോ എന്നു സംശയിക്കുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ ചിലർ വേറെയാണെന്നു ധരിക്കുകയോ ആരും ചെയ്യാറില്ല. അതുപോലെ “സർവ്വം ഖലപിദം ബ്രഹ്മ” എന്നു പറഞ്ഞാൽ പ്രപഞ്ചത്തിലെ എല്ലാ വസ്തുക്കളും ബ്രഹ്മകാൽമാണെന്നർത്ഥമാണല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കു് ആകാശംമാത്രം വേറെയാണെന്നാണെന്നു ധരിക്കുന്നതിന്നു വിശേഷിച്ചു് അർത്ഥമാണുമില്ല. അഗ്നി തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങളെ എടുത്തുപറയുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ആകാശത്തെ പറഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും ‘സർവ്വ’മെന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടു് ആകാശവും ഉൾപ്പെടുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ ആ നിലയ്ക്കും ആകാശവും ബ്രഹ്മകാൽമാണെന്നു.

സു:—ഏതേന മാതരിശ്വാ വ്യാഖ്യാതഃ. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏതേന = ആകാശത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുടെ സമർത്ഥനംകൊണ്ടു്. മാതരിശ്വാ=വായുവും. വ്യാഖ്യാതഃ=പറയപ്പെടുകഴിഞ്ഞു.

സാരം:—മുൻസൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഏതേതു യുക്തികളിൽകൂടെ ആകാശം ബ്രഹ്മകായ്മാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചുവോ, അതേ യുക്തികൊണ്ടുതന്നെ വായുവും ബ്രഹ്മകായ്മാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇനി അതിനെ പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ല.

സു:—അസംഭവസ്തു സതോന്ദ്രപപത്തേഃ 9

ശബ്ദാത്ഥം:—സതഃ=ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെ സമ്യക്ബുദ്ധികൊണ്ടുൽബോധിപ്പിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് അന്യമായി. തു=ഒന്നുതന്നെ. അസംഭവഃ=ഉൽപത്തിയില്ലാത്തതാണെന്ന പ്രതിപാദനം സംഭാവ്യമല്ല. അനുപപത്തേഃ=അങ്ങിനെ സമർത്ഥിക്കുന്നതിന്നു് ഉപപത്തിയോ പ്രമാണമോ അനുഭവമോ ഇല്ല.

സാരം:—നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മത്തെ മാത്രമേ ശ്രുതി‘സൽ’ എന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടുൽബോധിപ്പിക്കുന്നുള്ളു. മറ്റൊല്ലാറ്റിനേയും ജഡചേതനാത്മകമായിട്ടാണു് പറയുന്നതു്. പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാം ലയിക്കുമ്പോൾ ശേഷിക്കുന്നതു ബ്രഹ്മമാത്രമാണെന്നും ശ്രുതി സമർത്ഥിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ബ്രഹ്മമൊഴിച്ചു മറ്റൊല്ലാം ഉണ്ടായവയാണെന്നും നാശമുള്ളവയാണെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു. ബുദ്ധി, അഹങ്കാരം, കാലം, ഗുണം പരമാണു തുടങ്ങിയവയെല്ലാം ഉൽപത്തിവിനാശങ്ങളോടുകൂടിയവയാണെന്നു വ്യക്തമാണു്. അതിനാൽ ഉൽപത്തിലയങ്ങളില്ലാത്ത ഒരേ ഒരു അസ്തു നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മം മാത്രമാണു്. ആകാശദികളെല്ലാം ഉൽപത്തിലയങ്ങളുള്ളവയാണു്.

സു:—തേജോ/തസ്കഥം ഹ്യോഹ. 10

ശബ്ദാർത്ഥം:—തേജഃ=അഗ്നി. അതഃ=വായുവിൽനിന്നുണ്ടായി. തഥാ=എന്നിങ്ങനെ. ആഹ ഹി=വേറേയും പലേടത്തും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതു പ്രസിദ്ധവുമാണ്.

സാരം:—ചാണോഗ്യാപനീഷത്തിൽ അഗ്നി ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുണ്ടായിയെന്നും തൈത്തിരീയോപനീഷത്തിൽ വായുവിൽനിന്നുണ്ടായെന്നും പറയുന്നു. ഇതിൽ ഏതിനെയാണുൾക്കൊണ്ടുതന്നെ സംശയത്തിനു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. വായുവിൽനിന്നാണ് അഗ്നിയുണ്ടായത്. ആ വിഷയം പിന്നെയും പലേടത്തു് ആവർത്തിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുണ്ടായെന്നു പറയുന്നതും ശരിതന്നെ. ബ്രഹ്മം ആദ്യം ആകാശത്തേയും പിന്നീടു് ആകാശത്തിൽനിന്നു വായുവിനേയും വായുവിൽനിന്നുഗ്നിയേയും ഉണ്ടാക്കി എന്നർത്ഥത്തിലാണ് ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുഗ്നിയുണ്ടായിയെന്നു പറയുന്നത്. അങ്ങിനെ ധരിക്കുന്നപക്ഷം ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുണ്ടായെന്നും വായുവിൽനിന്നുണ്ടായെന്നും പറയുന്ന രണ്ടു പ്രതിപാദനങ്ങൾക്കും കരേ അർത്ഥമാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അതിനാൽ ശ്രുതിപ്രതിപാദനത്തിനു വൈരുദ്ധ്യമില്ലതാനും.

സു:—ആപഃ. 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആപഃ=ജലം അഗ്നിയിൽനിന്നുണ്ടായി.

സാരം:—മുൻപറയപ്പെട്ട രണ്ടു ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾക്കും ഐകരൂപ്യം സിദ്ധിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമാണ് അഗ്നിയിൽനിന്നു ജലമുണ്ടായിയെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

സൂത്രം:—പൃഥ്വിവ്യധികാരരൂപശബ്ദാന്തരേഭ്യഃ. 12

ശബ്ദാന്തരം:—പൃഥ്വിവീ=ഭൂമിയെയാണു് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. അധികാരരൂപശബ്ദാന്തരേഭ്യഃ=ഏതു്കൊണ്ടെന്നാൽ വഴിക്കുവഴിയായുള്ള അധികാരംകൊണ്ടും രൂപകഥനംകൊണ്ടും വേറെയും ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾ ഇതേ അർത്ഥത്തിലുള്ളതു്കൊണ്ടും ഈ പരമാർത്ഥം ബോദ്ധ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യാം.

സാരം:—മുൻപറയപ്പെട്ട ശ്രുതിപ്രകരണത്തിൽ ജലത്തിന്റെ ഉൽപത്തിവരെ പറഞ്ഞശേഷം ജലത്തിൽനിന്നു് അന്നമുണ്ടായിയെന്നു പറയുന്നു. അന്നമെന്നു പറയുമ്പോൾ ഗോതമ്പു്, നെല്ല് തുടങ്ങിയ ധാന്യങ്ങളെയാണല്ലോ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു്. എന്നാൽ തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ ജലത്തിന്റെ ഉൽപത്തിവരെ പറഞ്ഞശേഷം ജലത്തിൽനിന്നു ഭൂമിയുണ്ടായി എന്നാണു് പറയുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് എന്താണു് മനസ്സിലാക്കേണ്ടതെന്ന സംശയത്തിന്റെ മറുപടിയായി സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. ഈ പ്രകരണത്തിൽ അന്നശബ്ദത്തിന്നു ഭൂമിയെന്നും അർത്ഥമുണ്ടു്. അതെങ്ങിനെ സിദ്ധിക്കുന്നു എന്നാണെങ്കിൽ ഒന്നാമതു ഭൂതങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയാണു് പ്രകരണവിഷയം. അതിൽ ജലത്തിന്റെ ഉൽപത്തിവരെ പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു പിന്നീടു ഭൂമിയെയാണു് പറയേണ്ടതു്. അതിനാൽ പറയപ്പെട്ടതു ഭൂമിയെയാണെന്നു് ഹികാരം. രണ്ടാമതു് അന്നത്തിന്റെ രൂപം കറുപ്പുവണ്ണമാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതും ഭൂമിയെസ്സംബന്ധിച്ചാണെന്നു ധ

രിക്കാവുന്നതാണ്. മൂന്നാമതു ശ്രുതിയിൽത്തന്നെ വേറെ പലേടത്തും ജലത്തിൽനിന്നു ഭൂമിയുണ്ടായെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അന്നശബ്ദംകൊണ്ടു ഭൂമിയെ ഉൽബോധിപ്പിക്കുന്നുമുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും ഭൂമിയെയാണു് ഇവിടെയും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നു ബോധിക്കാവുന്നതാണ്. ഭൂമിയിൽ വർഷമുണ്ടാവുമ്പോൾ—അതായതു ഭൂമിക്കു ജലസംബന്ധമുണ്ടാവുമ്പോഴാണല്ലോ—ഔഷധികൾ മുളച്ചു് അന്നമായിത്തീരുന്നതു്. അപ്പോൾ അന്നബീജങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ സ്വാഭാവികമായി കലന്നിരിക്കുന്നുവെന്നു വ്യക്തമാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് അന്നത്തിന്റെ മുഖ്യമായ കാരണമാണു് ഭൂമി. കാരണസ്വരൂപത്തെ കാര്യശബ്ദംകൊണ്ടുൽബോധിപ്പിക്കുന്നതു തെറ്റല്ല. അതുകൊണ്ടും പ്രസ്തുതപ്രകരണത്തിൽ അന്നശബ്ദത്തിന്നു ഭൂമിയെന്നർത്ഥമാണെന്നു ധരിക്കാം.

സൂ:—തദഭിദ്ധ്യാനാവേ തു തല്പിംഗാൽ സ: 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദഭിദ്ധ്യാനാൽ ഏവ തു=അതായതു തത്വങ്ങളുടെ ശരിയായ ചിന്തനംകൊണ്ടുതന്നെ. സ:=പരമാർത്ഥമാണു് കാരോ തത്വങ്ങളേയും ഉൽപാദിപ്പിക്കുന്നതെന്നു ബോദ്ധ്യമാവു. തല്പിംഗാൽ=എന്തു്കൊണ്ടെന്നാൽ തത്വങ്ങളിലെ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളും പരമാർത്ഥാവിന്നനുരൂപങ്ങളാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഈ പ്രകരണത്തിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും തത്വങ്ങളെ നിരൂപിക്കാൻ നിദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. നിരൂപിക്കുന്നതു ജഡവസ്തുവിനെപ്പറ്റിയാവാൻ തരമില്ല. അതിനാൽ തത്വകാരണ പ്രതിഫലിച്ച പരബ്രഹ്മമെന്തെന്നു

സ്വയംതപോപരിയാവാന്തേ തരമുള്ളു. തത്വങ്ങളിൽ ഒന്നു മരോന്നിയിൽനിന്നുണ്ടായി എന്ന പ്രതിപാദനത്തിൽ ജഡമായ തത്വം മരോന്നിയിനെ സൃഷ്ടിച്ചു എന്നു തെറ്റിദ്ധരിക്കാതിരിക്കാൻ വേണ്ടി കൂടിയുമാണ് തത്വങ്ങളെ നിരൂപിക്കാനുള്ള നിദ്ദേശം. തത്വംകാരണ പ്രതിഫലിച്ച പരമാത്മാവുതന്നെയാണ് മരോന്നി തത്വത്തെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതു്. അല്ലാതെ ജഡമായ തത്വമല്ല. ആകാശത്തിൽനിന്നു വായുവുണ്ടായി എന്നു പറഞ്ഞാൽ പരമേശ്വരൻതന്നെ ആകാശത്തിൽക്കൂടെ വായുവിനെ സൃഷ്ടിച്ചുവെന്നർത്ഥം. ഈ നിലയ്ക്കുതന്നെ എല്ലാ തത്വങ്ങളുടെയും ഉല്പത്തിക്രമം. അതിനാൽ എല്ലാ തത്വങ്ങളുടേയും മുഖ്യമായ രചനാകർത്താവു പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരൻതന്നെ.

സു:—വിപര്യയേണ തു ക്രമോഽത ഉപപദ്യതേ ച.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. അതഃ=ഈ ഉൽപത്തിക്രമത്തിൽനിന്നു്. ക്രമഃ=പ്രളയത്തിന്റെ ക്രമം. വിപര്യയേണ=വിപരീതമായിട്ടാണ്. ഉപപദ്യതേ=യോജിക്കുന്നതെന്നു ധരിക്കുകയും വേണം. ച=അങ്ങിനെ സ്മൃതികളിലും വർണ്ണനകളുണ്ടല്ലോ.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിൽ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയുടെ ക്രമം എങ്ങിനെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ, അതിന്നു നേരെ വിപരീതമാണ് ലയത്തിന്റെ പ്രകൃതിയെന്നു ധരിക്കുകയും വേണം. അതാണ് യുക്തിസംഗതമായും ഇരിക്കുന്നതു്. പരമാത്മാവിൽനിന്നു് ആകാശം, ആകാശത്തിൽനിന്നു വായു, വായുവിൽനിന്നു് അഗ്നി, അഗ്നി

യിൽനിന്നു ജലം, ജലത്തിൽനിന്നു ഭൂമി—ഇതാണു് സൃഷ്ടിയുടെ ക്രമം. എന്നാൽ ലയകാലത്തു് ഉല്പത്തിയിൽ അപസാനത്തേതായ ഭൂമിയാണു് ആദ്യം ലയിക്കുന്നതു്. ഭൂമി ജലത്തിലും ജലം അഗ്നിയിലും അഗ്നി വായുവിലും വായു ആകാശത്തിലും ആകാശം പരമാത്മാവിലും എന്നീ ക്രമത്തിലാണു് ലയം. ഈ സമ്പ്രദായത്തിൽ സ്മൃതികളിൽ വണ്ണനങ്ങളുണ്ടു്. വിഷ്ണുപുരാണം ആറാംഖണ്ഡം 4-ാമദ്ധ്യായം 14 മുതൽ 38 കൂടിയ ശ്ലോകങ്ങൾ പ്രബലലയത്തിന്റെ വണ്ണനമാണു്. ആയതു പറഞ്ഞ രൂപത്തിലുമാണു്.

സു:—അന്തരാ വിജ്ഞാനമനസീ ക്രമേണ തല്പിംഗാദിതി ചേന്നാവിശേഷാൽ. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിജ്ഞാനമനസീ=ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും. ക്രമേണ=ഉല്പത്തിക്രമത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽക്കൂടെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ. അന്തരാ=പരമാത്മാവിന്റെയും ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുടെയും ഇടയിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതെന്നു പറയണം. തല്പിംഗാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങിനെ വിശ്വസിക്കാവുന്ന പ്രമാണങ്ങൾ ശ്രുതിയിലുണ്ടു്. ഇതിചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. അവിശേഷാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ സാധാരണക്രമത്തിൽനിന്നു വിശേഷമായൊരു വണ്ണനവുമില്ല.

സാരം:—ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുടെ ഉല്പത്തിയുടെയും ലയത്തിന്റെയും ക്രമത്തെ പറഞ്ഞു. എന്നാൽ ഇന്ദ്രിയാദികരണങ്ങൾ പ്രസ്തുതഭൂതങ്ങളിൽനിന്നുണ്ടായോ അഥ

വാ പരമാത്മാവിൽനിന്നു നേരിട്ടുണ്ടായോ എന്നു പറഞ്ഞില്ല. പരമാത്മാവിൽനിന്നാണുണ്ടായതെങ്കിൽ ഭൂതങ്ങളുടെ ഉല്പത്തിക്കു മുമ്പോ പിമ്പോ എപ്പോഴാണുണ്ടായത് എന്ന സംശയത്തെ പരിച്ഛേദിക്കാനാണു് ഈ സൂത്രം അവതരിപ്പിക്കുന്നതു്. മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു, “യഥാ സുഭീഷ്ഠാൽ പാവകാൽ വിസ്ഫുലിംഗാഃ സഹസ്രശഃ പ്രഭവന്തേ സരൂപാഃ, തഥാക്ഷരാൽ വിവിധാഃ സോമ്യ ഭാവാഃ പ്രജായന്തേ തത്ര ചൈവാപിയന്തി.” ജലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അഗ്നികണ്ഡത്തിൽനിന്നു് ആയിരക്കണക്കിൽ തീപ്പൊരികൾ പൊന്തിപ്പറക്കുംപോലെ, ഹേ സോമ്യ! ഉദ്ദീപ്തമായ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തിൽനിന്നു വിവിധനാമരൂപങ്ങളോടുകൂടിയ അനേകമനേകം ഭാവങ്ങൾ പൊന്തി പ്രകാശിക്കുകയും അതിൽത്തന്നെ ലയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു്. ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ എല്ലാ വസ്തുക്കളുടെയും ഉല്പത്തി ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. അനന്തരം പ്രസ്തുതബ്രഹ്മം ദിവ്യവും അമൃത്തവും സർവ്വോപാധിവിനിമുക്തവും സർവ്വത്ര വ്യാപ്തവും മറ്റും മറ്റുമാണെന്നു പറഞ്ഞശേഷം വീണ്ടും പറയുന്നു: “ഏതസ്മാൽ ജായതേ പ്രാണോ മനഃ സർവ്വേന്ദ്രിയാണി ച; ഖം വായുർജ്യോതിരാപഃ പൃഥിവീ വിശ്വസ്യ ധാരിണീ” ഇതേ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുതന്നെ പ്രാണനും മനസ്സും എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുമുണ്ടാവുന്നു. അനന്തരം ആകാശം വായു അഗ്നി ജലം എല്ലാത്തിന്നും ആധാരമായ ഭൂമി എന്നീ ഭൂതങ്ങളുമുണ്ടാവുന്നു എന്നു്. ഇതിൽനിന്നു പ്രാണാദികളും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതെന്നും അവ ഭൂതങ്ങളുടെ ഉല്പത്തിക്കുമുന്പാണുണ്ടാവുന്നതെന്നും വ്യക്തമാ

വുന്നുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു പ്രാണാദികൾ എവിടെനിന്നുണ്ടാവുന്നു, എപ്പോഴുണ്ടാവുന്നു എന്നു ശങ്കുതന്നെ അവകാശമില്ല. ചിലർ ഈ മന്ത്രത്തെ ഉല്പത്തിയുടെ ഒരു വിശേഷക്രമമായിട്ടു ധരിക്കുന്നു. അതു ശരിയല്ല. സാധാരണക്രമത്തെത്തന്നെയായിവിടെ പറഞ്ഞതു്. പ്രാണേന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടിയ മനസ്സുണ്ടായശേഷം ഭൂതങ്ങളുണ്ടാവുന്നു എന്നേ പറഞ്ഞതിന്നർത്ഥമുള്ളു. ഇതു സാധാരണക്രമമാണു്. കല്പാതോദമുള്ള ഉല്പത്തിക്രമം ഒരുപോലെയായിക്കൊള്ളണമെന്നില്ല. അതിനെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങളും ശ്രുതികളിലുണ്ടു്. എങ്കിലും സാധാരണക്രമം ഇതാണു്. അതിനാൽ പ്രാണാദികളുടെ ഉല്പത്തിയെപ്പറ്റി ശങ്കുതന്നെ അവകാശമില്ല.

സു:—ചരാചരവ്യപാശ്രയസ്തു സുന്തദ്വയപദേ ശോ ഭാക്തസ്തുൽഭാവഭാവിതപാൽ. 16

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. ചരാചരവ്യപാശ്രയം=ചരാചരശരീരങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടുള്ള. തദ്വ്യപദേശഃ=ജനനമരണങ്ങളുടെ പ്രതിപാദനം. ഭാക്തഃ സ്ത്യാൽ=ഗൌണമാണു്. തൽഭാവഭാവിതപാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ജീവൻ തത്തൽശരീരങ്ങളെ അഭിമാനിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഇതുവരെയുള്ള കഥനംകൊണ്ടു ജഡചേതനാത്മകമായ ഈ ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങൾ പരമപുരുഷനും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയുമായ പരമേശ്വരനാണെന്നു സിദ്ധമായി. ജീവൻ പരമേശ്വരനിൽ

നിന്നു വേറെയല്ല; അവിടുത്തെതന്നെ അംശമാണെന്നു പ്രസിദ്ധമാണ്. ഈശ്വരൻ ജനനമരണാദിരഹിതനാണ്. ജീവനാകട്ടേ തന്റെ കർമ്മങ്ങൾക്കു വിധേയനായിട്ടു നാനാകാലദേശങ്ങളിൽ നാനായോനികളിൽ ജന്മിതൃതികളെ പ്രാപിക്കുന്നതായി പറയുകയും ചെയ്യുന്നു. അതെങ്ങിനെയെന്നു ശങ്കയുണ്ടാവാം. ആ ശങ്കയെ തീർക്കാൻ വേണ്ടിയാണ് ഈ പ്രകരണത്തെ ആരംഭിക്കുന്നത്. ജീവന്റെ ജന്മിതൃതികളുടെ കല്പനം ഗൗണമാണ്. ജീവൻ ഉണ്ടാവുകയോ നശിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. ശരീരങ്ങളാണ് ഉണ്ടാവുകയും നശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത്. അതിന്നു കാരണമാകട്ടേ ജീവന്റെ ഇച്ഛയുമാണ്. ജീവന്റെ ഇച്ഛയും കർമ്മഭക്തിക്കും അനുരൂപമായിട്ടാണ് ശരീരങ്ങളുണ്ടാവുന്നത്. ഇച്ഛയും കർമ്മഭക്തിയും അവസാനിക്കുമ്പോൾ എല്ലാ ശരീരങ്ങളേയും വിട്ടു ജീവൻ ഈശ്വരനോടു കൂടിച്ചേർന്ന് അഭേദഭാവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. കർമ്മഭക്തി അവസാനിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാ ജീവന്മാരും ഈശ്വരനോടു കൂടിച്ചേരുന്നു. പക്ഷേ അഭേദത്വത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലെന്നു മാത്രം. അതിനാൽ ജീവൻ എപ്പോഴും ഉണ്ടാവുകയോ നശിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. ഉണ്ടാവലും നശിക്കലും ശരീരങ്ങൾക്കാണ്. ജീവന്റെ ജനനമരണങ്ങളുടെ കഥനം തത്ത്വൽഭാവനകളെ ആസ്പദിച്ചു പറയുന്നതാണ്. അതുകൊണ്ടു് അതു ഗൗണമാകുന്നു.

സു:—നാത്മാശ്രുതേന്നിത്യുതപാച്ച താഭ്യഃ 17

ശബ്ദാന്തം:—ആത്മാ=ജീവാത്മാവു്. ന=ഉണ്ടാവുന്നില്ല. അശ്രുതേ=ശ്രുതിയിൽ ജീവാത്മാവിന്റെ ഉൽ

പത്തിയെപ്പറ്റി എവിടെയും പറഞ്ഞിട്ടുമില്ല. ച=കൂടാതെ. താല്പ്രം=ശ്രുതികളിൽനിന്നുതന്നെ. നിത്യതപാൽ=ജീവാത്മാവിന്റെ നിത്യതപത്തെ ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിയുകയും ചെയ്യും.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ എവിടെയും ജീവാത്മാവിന്റെ ഉൽപത്തിയെക്കുറിച്ച് പറയുന്നില്ല. മൂണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ അഗ്നിയെ ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തി പല ഭാവങ്ങളുമുണ്ടാവുന്നുവെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ ശരീരങ്ങളെ അർത്ഥത്തിലാണ് അവിടെ ഭാവശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു കരുതണം. അതിനാൽ ശ്രുതിസിദ്ധാന്തം ജീവാത്മാവ് ഉണ്ടാവുകയോ നശിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ലെന്നാണ്. നശിക്കുന്നില്ലെന്നുള്ളതു വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഉദാഹരണശ്ലോകമുവന്നുവെന്ന് പറയുന്നുണ്ട് ജീവൻ മരിക്കുന്നില്ല, ശരീരമാണ് നശിക്കുന്നതെന്ന്. കറോപനിഷത്തിൽ യമൻ നചികേതസ്സിനോടു പറയുന്നുണ്ട്, ഈ വിജ്ഞാനാത്മാവു നശിക്കുന്നില്ലെന്ന്. അതിനാൽ ജീവൻ ജനിക്കുകയോ മരിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല.

സൂ:—ജ്ഞാനം ഏവ. 18

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ=ജീവൻ നിത്യചൈതന്യസ്വരൂപനാണെന്നതുകൊണ്ട്. ഏവ=തീർച്ചയായും. ജ്ഞഃ=ജ്ഞാനമാണ്.

സാരം:—ജീവാത്മാവ് നിത്യചൈതന്യസ്വരൂപനാണ്. അപ്പഴപ്പോൾ ജനിക്കുകയോ മരിക്കുകയോ ചെയ്യും.

ന്നില്ല. അതിനാൽ ജ്ഞാതാവാണ്. ഇടയ്ക്കു് ഉണ്ടാവുകയും നശിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന വസ്തുവാണെങ്കിൽ ജ്ഞാതാവായവൻ വയ്യ. സിലനായ ഒരു യോഗീശ്വരൻ തന്റെ പൂർവ്വജന്മങ്ങളെ സ്മരിക്കുന്നതായി കാണുന്നു. കാരോ ജീവിയും ജനിച്ച ഉടനെ മരണമടയും പ്രചോദനം കൂടാതെ സ്തുത്യപാനാദികളെച്ചെയ്യുന്നതും പൂർവ്വസ്മൃതിയെ അനുസരിച്ചായിരിക്കണമെന്നും കരുതണം. അതിനാൽ ജീവാത്മാവു ജനനമരണാദിരഹിതനും നിത്യനും എല്ലാറ്റിന്റെയും ജ്ഞാതാവും അതിനാൽ ജ്ഞാനസ്വരൂപനാണെന്നു സിലമാവുന്നു.

സു:—ഉൽക്രാന്തിഗത്യാഗതീനാം. 19

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉൽക്രാന്തിഗത്യാഗതീനാം=കരേ ജീവൻതന്നെ ശരീരത്തെ വിട്ടു പരലോകത്തു പോവലും മടങ്ങി വീണ്ടും ഭൂമിയിൽ വന്നു മരണമട ശരീരത്തിൽ ജനിക്കലുമൊക്കെ ചെയ്യുന്നുവെന്നു ശ്രുതിയിൽ വണ്ണിച്ചിരിക്കയാലും ജീവാത്മാവു നിത്യചൈതന്യസ്വരൂപനാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—മരണാനന്തരം ഒരു ജീവൻ തന്റെ കർമ്മശിഷ്ടത്തിന്നനുരൂപമായി വൃഷ്ടാദിസ്ഥാവരയോനികളിലോ പക്ഷിമൃഗാദിജംഗമയോനികളിലോ അഥവാ കർമ്മസാമ്യതകൊണ്ടു മനുഷ്യയോനിയിലോ, ദേവസിലാദിദിവ്യയോനികളിലോ ജനിക്കുന്നുവെന്നു കരോപനിഷത്തിലും പ്രശ്ലോപനിഷത്തിലും അതുപോലെ മറ്റു പല ശ്രുതികളിലും സ്മൃതികളിലും പറയുന്നു. അതിനാൽ ശരീരനാ

ശത്തിൽ ജീവൻ നശിക്കുകയോ ശരീരോൽപത്തിയിൽ ജീവൻ പുതുതായുണ്ടാവുകയോ ചെയ്യുന്നില്ലെന്നും ജീവാത്മാവു ജനനമരണങ്ങളില്ലാത്ത നിത്യചൈതന്യസ്വരൂപമാണെന്നും സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—സ്വാത്മനാ ചോത്തരയോഃ. 20

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്വാത്മനാ = സ്വസ്വരൂപത്തിൽത്തന്നെ. ഉത്തരയോഃ ച=പരലോകത്തേയ്ക്കുള്ള ഗമാഗമങ്ങൾ സംഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ടും, ജീവാത്മാവു നിത്യനാണെന്നു തെളിയുന്നു.

സാരം:—ശരീരത്തെ വിട്ടു പരലോകത്തേയ്ക്കു പോവലും വീണ്ടും ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കലും കദേ ജീവാത്മാവു തന്നെ പല പ്രാവശ്യം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും ജീവാത്മാവു നിത്യചൈതന്യസ്വരൂപനാണെന്നും, ഉൽപത്തിലയങ്ങൾ ശരീരത്തിനു മാത്രമാണെന്നും സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—നാണരതച്ഛ്രുതേരിതി ചേന്നേതരാധികാരാൽ. 21

ശബ്ദാർത്ഥം:—ന അണഃ=ജീവാത്മാവ് അണവല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, അതച്ഛ്രുതേഃ=ശ്രുതിയിൽ അണവെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ല; മഹത്തു വ്യാപകവുമാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇതി ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഇതരാധികാരാൽ=ശ്രുതിയിൽ മഹാണെന്നും വ്യാപകമെന്നും പറഞ്ഞതു പരമാത്മാവിനെ അധികരിച്ചാണു്.

സാരം:—ഇങ്ങിനെ ശ്രുതിപ്രമാണത്തിൽക്കൂടെ ആത്മാവിന്റെ നിത്യത്വം സമർത്ഥിക്കപ്പെട്ടു. എന്നാൽ ഈ പ്രകരണത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്റെ ഗമനാഗമനശീലം—കരു ദേശത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരു ദേശത്തേയ്ക്കു വരലും പോവലും—പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇതു ശരിയാണെങ്കിൽ ആത്മാവു വിളവും സർവ്വചയാപകവുമല്ല; ഏകദേശസ്ഥിതമാണ്—പരിച്ഛിന്നമാണ്—എന്നു പറയേണ്ടിവരുന്ന ശങ്കയെ നിരാകരിക്കാൻവേണ്ടി ഈ പ്രകരണം ആരംഭിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ “സ വാ ഏഷ മഹാനജ ആത്മാ യോയം വിജ്ഞാനമയഃ പ്രാണേഷു” — ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ വിജ്ഞാനസ്വരൂപേണ വർത്തിക്കുന്ന ആ ഈ ആത്മാവു മഹാനും അജ്യമാണ്—എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ട്. ഈ മന്ത്രത്തെ അധികരിച്ചാണ് ജീവാത്മാവു അനുവല്ലഭനും മഹത്തും അജ്യമാണെന്നും ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നും വ്യവഹരിക്കുന്നത്. പക്ഷേ അതു ശരിയല്ല. ഈ മന്ത്രം പരമാത്മാവിനെ അധികരിച്ച പ്രകരണത്തിലുള്ളതാണ്. അതിനാൽ ഇതിലെ ‘ആത്മ’ശബ്ദത്തിനു ജീവാത്മാവെന്നല്ല, പരമാത്മാവെന്നാണർത്ഥം.

സൂ:—സ്വപശബ്ദാനുമാനാഭ്യം ച. 22

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്വപശബ്ദാനുമാനാഭ്യം ച=ശ്രുതിയിൽ ജീവാത്മാവിനു അനുശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ട അനുമാനംകൊണ്ടും ജീവാത്മാവിന്റെ അനുത്വം സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ “ഏഷോ/ണരാ
 ത്താ ചേതസാ വേദിതവ്യഃ”—അണവും പരിണാമസ്വ
 രൂപവുമായ ഈ ആത്മാവ് (ജീവാത്മാവ്) ചിത്തംകൊ
 ണ്ട് അറിയത്തക്കതാണ്—എന്നും, ശേപതാശ്ചതരോപ
 നിഷത്തിൽ “വാലാഗ്രശതഭാഗസ്യ ശതയാ കല്പിതസ്യ
 ച; ഭാഗോ ജീവസ്സ വിജ്ഞേയഃ”—ഒരു രോമത്തെ നൂ
 റായി പിളർത്തിൽ ഒരു ഭാഗത്തെ എടുത്തു വീണ്ടും നൂറാ
 യി പിളർന്നാൽ കരംശം എത്രയുണ്ടോ അത്രയും സൂക്ഷ്മമാ
 ണ് ജീവനെനന്നറിയേണ്ടതാണ്—എന്നും പറയുന്നു. ഇതു
 കൊണ്ടു ശ്രുതിയിൽ ജീവാത്മാവിനു സ്സഷ്ടുമായിത്തന്നെ
 അണുശബ്ദം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നും ഉപമകൊണ്ടു് അണു
 തപം സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടല്ലോ.
 ഈ യുക്തിയിൽക്കൂടെ ജീവാത്മാവ് അണുവാണെന്നറി
 യാൻ കഴിയുന്നു. ജീവാത്മാവ് അണുവല്ലെങ്കിൽ അത്യ
 ന്തസൂക്ഷ്മമായ ലിംഗശരീരത്തെ എങ്ങിനെ അധിഷ്ഠാ
 നം ചെയ്യും? അതിനാൽ ജീവാത്മാവ് അണുസ്വരൂപ
 മാണെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—അവിരോധശ്ചന്ദനവൽ. 23

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചന്ദനവൽ=കരിടത്തിരിക്കുന്ന ചന്ദ
 നം തന്റെ ഗന്ധഗുണത്താൽ എപ്രകാരം പുറുപാടും
 മുഴുവൻ പ്രസരിക്കുകയും അറിയപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു
 വോ, അതുപോലെ, അണുസ്വരൂപിയായ ജീവാത്മാവ്
 കരിടത്തിരുന്നാലും തന്റെ വിജ്ഞാനഗുണംകൊണ്ടു ശരീ
 രം മുഴുവൻ വ്യാപിക്കുകയും ദേഹത്തിൽ എല്ലായിടത്തുമു
 ള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അ
 തിനാൽ, അവിരോധഃ=യാതൊരു വൈരുദ്ധ്യവുമില്ല.

സാരം:—ജീവാത്മാവു് അണുസ്വരൂപിയാണെന്നിരിക്കെ ശരീരത്തിന്റെ നാനാഭാഗത്തുമുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളെ അപ്പഴപ്പോൾ അറിയുകയും അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പറയുന്നതിൽ വൈരുദ്ധ്യമില്ലെന്നു സംശയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. ഒരു വീട്ടിനകത്തു് ഏതെങ്കിലും ഒരു മൂലയിലിരിക്കുന്ന ചന്ദനം എപ്പകാരം തന്റെ ഗന്ധഗുണംകൊണ്ടു ചുറ്റുപാടും മുഴുവൻ അറിയപ്പെടുകയും പ്രസരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവോ, അതുപോലെ ജീവാത്മാവു് അണുവാണെന്നിരിക്കെ ശരീരത്തിനകത്തു സൂക്ഷ്മമായ ഹൃദയാന്തർഭാഗത്തിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും തന്റെ വിജ്ഞാനഗുണംകൊണ്ടു ശരീരം മുഴുവൻ വ്യാപിക്കുകയും അവിടവിടെയുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളെ അപ്പഴപ്പോൾ അറിയുകയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങിനെ പറയുന്നതിൽ യാതൊരു വൈരുദ്ധ്യവുമില്ല.

സൂ:—അവസ്ഥിതിവൈശേഷ്യോദിതി ചേന്നാ
 ഭൂപഗമാൽ ഹൃദി ഹി. 24

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവസ്ഥിതിവൈശേഷ്യം=സ്ഥിതിവിശേഷംകൊണ്ടു ജീവാത്മാവും ചന്ദനവും തമ്മിൽ യാതൊരു സാമ്യതയുമില്ലാത്തതിനാൽ ചന്ദനത്തിന്റെ ദൃഷ്ടാന്തം നിഷ്പ്രയോജനമാണു്. ഇതി ചേൽ=എന്നഭിപ്രായമുണ്ടെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഹൃദി=ഹൃദയത്തിൽ, ജീവാത്മാവിന്റെ സ്ഥിതിയെ. അഭൂപഗമാൽ=ശ്രുതി അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ചന്ദനം കുരിടത്തിരിക്കുന്നതു പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണാം. അതുപോലെ ശരീരത്തിൽ കുരിടത്തു ജീവാത്മാവിന്റെ സ്ഥിതി പ്രത്യക്ഷമല്ല. അതിനാൽ ചന്ദനത്തിന്റെ ഉദാഹരണം പ്രയോജനശൂന്യമാണ് എന്ന് നന്നാണെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ “ഹൃദ്യേഷ് ആത്മാ” — ഈ ജീവാത്മാവു ഹൃദയത്തിലാണിരിക്കുന്നതു് — “യോയം വിജ്ഞാനമയഃ പ്രാണേഷു ഹൃദ്യന്തജ്ജ്യാതിഃ പൃഥുഷഃ” — ഹൃദയാന്തർഗത്തു പ്രാണങ്ങളിൽ വിജ്ഞാനസംഗ്രഹനായ ഈ ജീവൻ ജ്യോതീരൂപേണ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു—എന്നിങ്ങിനെ ശ്രുതി അംഗീകരിച്ചിരിക്കയാൽ ജീവാത്മാവു ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവെന്നു കരുതാം. ആ സ്ഥിതിക്കു ചന്ദനത്തിന്റെ ദൃഷ്ടാന്തം അനുയോജ്യമാണ്.

സു:—ഗുണാദോ ലോകവൽ. 25

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=അല്ലെങ്കിൽ. ഗുണാൽ=ചൈതന്യാദിഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജീവാത്മാവു്. ലോകവൽ=ലോകസമ്പ്രദായപ്രകാരം ശരീരത്തിൽ കുരിടത്തു് അധിവസിക്കുന്നു എന്നു കരുതാം.

സാരം:—വീട്ടിനകത്തു് ഏതെങ്കിലും ഒരു മൂലയിൽ ഒരു വിളക്കു കത്തിച്ചുവെച്ചാൽ അതിന്റെ ചൈതന്യഗുണംകൊണ്ടു ഗൃഹത്തിനുള്ളിൽ മുഴുവൻ പ്രകാശം പരക്കും. അതു ലോകത്തിൽ സാധാരണ കാണാറുള്ള സംഗതിയാണു്. അതുപോലെ ജീവാത്മാവു ശരീരത്തിൽ കുരിടത്തിരുന്നാലും തന്റെ ചൈതന്യാദിഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശരീ

രത്തെ മുഴുവൻ സചേതനമാക്കിത്തീർന്നു എന്നു കരുതാം.

സു:—വൃതിരേകോ ഗന്ധവൽ. 26

ശബ്ദാത്മം:—ഗന്ധവൽ=ഗന്ധമെന്നപോലെ. വൃതിരേകഃ=ഗുണത്തിന്നു ഗുണിയെ വിട്ടു വ്യാപിക്കാൻ സാധിക്കും. അതുകൊണ്ടു ദോഷമില്ല.

സാരം:—ഇവിടെ ഒരു സംശയമുണ്ടാവാം. ഗുണം ഗുണിയെ വിട്ടു വിദൂരവ്യാപകമായിത്തീരമോ എന്നു്. അതിനു ദോഷമില്ല. പുഷ്പം തുടങ്ങിയ വസ്തുക്കളുടെ സുഗന്ധം പുഷ്പത്തെ വിട്ടു വളരെ വിദൂരം വ്യാപിക്കാറുണ്ടല്ലോ. ഗുണം ഗുണിയെ വിട്ടു വിദൂരത്തിൽ വ്യാപിക്കുമെന്നു് അതുകൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കും. അതുപോലെ ശരീരത്തിൽ ഏകത്ര സ്ഥിതമായിരിക്കുന്ന ജീവാത്മാവിന്റെ ചൈതന്യാദിഗുണം ശരീരത്തിൽ സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമാവുന്നു എന്നു പറയുന്നതിൽ തെറ്റില്ല.

സു:—തഥാ ച ദർശയതി. 27

ശബ്ദാത്മം:—തഥാ ച=അങ്ങിനെതന്നെ. ദർശയതി=ശ്രുതി പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുമുണ്ടു്.

സാരം:—കേവലം യുക്തിമാത്രംകൊണ്ടുതന്നെ പറയപ്പെട്ട കാര്യം വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. പോരെങ്കിൽ ശ്രുതിയിൽ പ്രത്യക്ഷമായി പറയുന്നുമുണ്ടു്. ജീവാത്മാവു ശരീരത്തിൽ കരിടത്തിരുന്നു തന്റെ പ്രഭാവംകൊണ്ടു നഖശിഖാങ്കം സർവ്വത്ര ചൈതന്യഗുണദോരണ വ്യാപിക്കുന്നുവെന്നു ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിലും മാനന്ദോശ്യാപനിഷത്തിലും പറയുന്നുമുണ്ടു്. അതിനാൽ ജീവാത്മാവു്

അനുവാണെന്നും ശരീരത്തിൽ കരിടത്താണിരിക്കുന്നതെന്നും ചൈതന്യാദിഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടാണ് ശരീരത്തിൽ സർവ്വത്ര വ്യാപിക്കുന്നതെന്നും സിദ്ധമാവുന്നു.

സ്മൃ:—പൃഥഗുപദേശാൽ. 28

ശബ്ദാത്മം:—പൃഥക്=പ്രത്യേകമായി. ഉപദേശാൽ=ശ്രുതിയിൽ ഉപദേശമുള്ളതുകൊണ്ട്. ആത്മാവു് ആകൃതികൊണ്ടു് അനുവാണെങ്കിലും പ്രഭാവംകൊണ്ടു് അനന്തവുമാണു്.

സാരം:—ജീവാത്മാവു് അനുവാണെന്നു പറയുന്ന അതേ ശ്രുതിമന്ത്രത്തിൽത്തന്നെ അനന്തമാണെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. ആകൃതികൊണ്ടു ജീവാത്മാവു രോമാഗ്രത്തിന്റെ ആയിരത്തിൽ കരംശമേ ഉള്ളു എന്നു പറയുന്ന മന്ത്രത്തിൽത്തന്നെ അനന്തരം “സ ചാനന്ത്യായ കല്പതേ”—അതേ സമയത്തു് അനന്തവുമാണു്—എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. ഇതിന്നുപുറമേ കറോപനിഷത്തിൽ വ്യക്തമായിത്തന്നെ ജീവാത്മാവിന്റെ വിശേഷണമായിട്ടു ‘മഹാൻ’ എന്ന ശബ്ദം ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ടു്. അതുപോലെ ഗീതയിലും ജീവാത്മാവിന്റെ വണ്ണനാവസരത്തിൽ ഈ ആത്മാവു നിത്യവും സർവ്വവ്യാപിയും സ്ഥിരവും അചലവും സനാതനവുമാണെന്നു പറയുന്നുണ്ടു് എന്നാൽ ഈ വക പ്രമാണങ്ങൾ പരമാത്മാവിന്റെ വിഷയത്തിലാണു് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്, ജീവാത്മാവിന്റെ വിഷയത്തിലല്ല എന്നു പറയാനും നിവൃത്തിയില്ല. ജീവാത്മാവിന്റെ വണ്ണവിഷയത്തിലാണു് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ജീവാത്മാവു് അനുവിൽവെച്ചുണ്ടാവു് അതേ സമയത്തു മഹത്തിൽവെച്ചു മഹത്തുമാണെന്നു ചുരുക്കം.

സു:—തൽഗുണസാരതപാന്തു തദ്വ്യപദേശഃ പ്രാ
ജ്ഞവൽ. 29

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദ്വ്യപദേശഃ=ആ പ്രതിപാദനം. തു=
ആകട്ടെ. പ്രാജ്ഞവൽ=പരമാത്മാവിനെ നന്നപോലെ. തൽ
ഗുണസാരതപാൽ=ബുദ്ധ്യാദിഗുണങ്ങളുടെ പ്രാധാന്യത്തെ
അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയുമാണ്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ജീവാത്മാവിനെ ഇങ്ങിനെ
വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്.

“അംഗുഷ്ഠമാത്രോ രവിതുല്യരൂപഃ
സങ്കല്പാഹങ്കാരസമനപിതോ യഃ
ബുദ്ധേർഗുണേനാത്മഗുണേന ചൈവ
ആരാഗ്രമാത്രോ ഹൃദപരോപി ഭൃഷൂഃ”

പെരുവിരലോളംമാത്രം വലുപ്പമാണെങ്കിലും ആദിത്യതു
ല്യജ്യാതിസ്സോടും സങ്കല്പങ്ങളോടും അഹങ്കാരത്തോടും
കൂടിയും വിളങ്ങുന്നു. ഏറ്റവും മൂച്ചുയുള്ള വാളിന്റെ ത
ലപോലെ അത്യന്തസൂക്ഷ്മമാണെങ്കിലും ബുദ്ധിഗുണം
കൊണ്ടും ശരീരഗുണംകൊണ്ടും സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമായുമിരിക്ക
ുന്നു എന്നു ജ്ഞാനികൾ കണ്ടറിയുന്നു എന്നിങ്ങിനെ. ഈ
സ്ഥിതിക്കു പരമാത്മാവിനെ എപ്രകാരം അംഗുഷ്ഠമാത്ര
പരിമാണമായും ഹൃദയവർത്തിയായും സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമായും
വർണ്ണിക്കുന്നുവോ, ആ അവസ്ഥ ജീവാത്മാവിനും തുല്യമാ
ണെന്നു ധരിക്കണം. ഇതാണ് പ്രകരണാഭിപ്രായം.

സു:—യാവദാത്മഭാവിതപാച്ച ന ദോഷസൂട്ടൾ
നാൽ, 30

ശബ്ദാർത്ഥം:—യാവദാത്മഭാവിതപാൽ ച=ഏതു ജീവാത്മാവിനു സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മകാരണശരീരങ്ങളോടു സംബന്ധമുണ്ടോ അതുവരേയും അതതു ശരീരത്തിന്നനുരൂപനായിട്ട് ഏകദേശസ്ഥിതനാവുന്നു. ന ദോഷഃ=അങ്ങിനെ പറയുന്നതുകൊണ്ടു ദോഷമില്ല. തദ്ദുർന്നാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ ഈ വിഷയം വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ഇവിടെ ഒരു സംശയമുണ്ടാവാം. ജീവാത്മാവു ബുദ്ധ്യാദിഗുണങ്ങളോടുകൂടിയാണു് വ്യാപ്തമായിത്തീരുന്നതെങ്കിൽ പ്രളയകാലത്തു ബുദ്ധ്യാദിഗുണങ്ങളെ വിട്ടു പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുന്നതിനാൽ മോക്ഷമായി. അങ്ങിനെ എല്ലാ ജീവാത്മാക്കൾക്കും പ്രളയകാലത്തു മോക്ഷം സംഭവിക്കുന്നുവെന്നാൽ പിന്നെ കല്പാരംഭത്തിൽ സൃഷ്ടിയുണ്ടാവാൻ കാരണമില്ല. മോക്ഷം പ്രാപിച്ച ജീവാത്മാക്കൾതന്നെ പിന്നെയും ജനിക്കുന്നു എന്നാണെങ്കിൽ മോക്ഷമെന്ന ഒന്നില്ലെന്നും പറയേണ്ടിവരും. അതിനെ അധികരിച്ചു പറകയാണു്. ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നുണ്ടു്, ജീവാത്മാവു് ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരു ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾക്കൂടിയും സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ സംബന്ധം വിട്ടുന്നില്ലെന്നു്. പ്രളയകാലത്തിലും വാസനാബീജങ്ങളോടുകൂടി സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ സംബന്ധത്തെ വിട്ടാതെയാണു് പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ എല്ലാ ജീവാത്മാക്കളും പ്രളയകാലത്തു മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു പുനഃസൃഷ്ടിക്കു വിരോധമില്ല. മോക്ഷം പ്രാപിക്കുന്നതുവരെ ഒരു ജീവാത്മാവും ഏതവസ

രത്തിലും സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ സംബന്ധത്തെ വിട്ടു നീങ്ങി. അതിനാൽ സൃഷ്ടിയിലോ പ്രളയകാലത്തോ ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവോടു ചേരുന്നതല്ലെന്നും ശരീര സംബന്ധത്തെയോ വാസനാബീജങ്ങളേയോ വിട്ടിട്ടില്ലെന്നു കാരണത്താൽ മോക്ഷമാവുന്നില്ല; പുനഃസൃഷ്ടിക്കു ദോഷമില്ല.

സു:—പുണ്യാദിവൽ തപസ്യ സതോഭിവൃക്തി യോഗാൽ. 31

ശബ്ദാർത്ഥം:—പുണ്യാദിവൽ= പൗരൂഷംതുടങ്ങിയ വയെന്നപോലെ. സതഃ=ആദ്യമുണ്ടായിരുന്ന. അസ്യതു=ശരീരാദികളുടേയും. അഭിവൃക്തിയോഗാൽ=സൃഷ്ടികാലത്തു പ്രകടമായിത്തീരാൻ അർത്ഥമുണ്ട്. അതിനാൽ പുനഃസൃഷ്ടിക്കു ദോഷം സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—പ്രളയകാലത്തു ജഗത്തെല്ലാം പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുന്നു. ബുദ്ധി തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങൾക്കുകൂടി പരമാത്മാവിൽനിന്നു വേറെയായി സത്തയില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ബുദ്ധ്യാദിതത്വങ്ങളുടെ സമുദായമായ സൂക്ഷ്മകാരണശരീരങ്ങളോടു ജീവൻ സംബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നുണ്ടെന്നു പറയാം? അല്ല, അപ്പോൾ സംബന്ധമില്ല എന്നുണ്ടെങ്കിൽ പിന്നെ സൃഷ്ടികാലത്തെങ്ങിനെയുണ്ടായിത്തീരും എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടിയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. പ്രളയകാലത്തു ബുദ്ധ്യാദിതത്വങ്ങൾ കാരണസ്വരൂപിയായ പരമാത്മാവിൽ കേവലം ലയിക്കുന്നുവെങ്കിലും ഈശ്വരന്റെ അപ്രമേയമായ മഹിമാവിശേഷം ഹേതുവായിട്ടു് ആ അവസ്ഥയിലും അവയോ

രോനും പ്രത്യേകമായിത്തന്നെ വേർതിരിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നു. അതുപോലെ കാരോ ജീവാത്മാവും തങ്ങളുടെ കർമ്മസംസ്കാരത്തോടുകൂടെത്തന്നെ അച്യുക്തമായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ജീവന്റെ കർമ്മസംസ്കാരത്തിനോ ബുദ്ധ്യാദിതത്വങ്ങൾക്കോ ആ അവസ്ഥയിലും നാശം സംഭവിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ സൃഷ്ടികാലത്തിൽ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരന്റെ സങ്കല്പത്താൽ അവ അതേ പ്രകാരംതന്നെ സൂക്ഷ്മസ്ഥൂലരൂപങ്ങളായി പ്രകാശിക്കുന്നു. ബാല്യത്തിൽ പ്രകാശിക്കാതെ ബീജാകാരണ കരുണി നില്ക്കുന്ന പൗരൂഷം യൗവനം വരുമ്പോൾ പ്രകാശിച്ചു കാണാറുണ്ടല്ലോ. അതുപോലെ വിത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഫലപുഷ്പാദികൾ വൃക്ഷത്തിന്റെ യൗവനാവസ്ഥയിലല്ലേ പ്രകാശിക്കുന്നത്? ആദ്യംതന്നെ അവയില്ലെങ്കിൽ പിന്നീട് പ്രകാശിക്കാൻ വയ്യല്ലോ. ഇതുപോലെ ജീവന്റെ കർമ്മസംസ്കാരങ്ങളും ബുദ്ധ്യാദിതത്വങ്ങളും നശിക്കാതെ സന്ദർഭം വരുമ്പോൾ പ്രകടമായിത്തീരുന്നു. അങ്ങിനെ സംഭവിക്കാവുന്നതാണെന്നു് അനന്മാനംകൊണ്ടും തീർച്ചപ്പെടുത്താവുന്നതാകയാൽ പുനഃസൃഷ്ടിക്കു ദോഷമോ അസാംഗത്യമോ സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സു:—നിത്യോപലബ്ധ്യനുപലബ്ധിപ്രസംഗോന്യതരനിയമോ വാന്യഥാ. 32

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്യഥാ=അന്തഃകരണോപാധിയുടെ സഹായംകൊണ്ടാണു് ജീവനു വിഷയബോധമുണ്ടാവുന്നതെന്നു വരുന്നില്ലെങ്കിൽ. നിത്യോപലബ്ധ്യനുപലബ്ധിപ്രസംഗം=എപ്പോഴും എല്ലാ വിഷയങ്ങളുടേയും ബോധ

മോ, അല്ലെങ്കിൽ കരിക്കലും ഒരു വിഷയത്തിന്റേയും ബോധമില്ലായ്മയോ ആകുന്ന ദോഷം സംഭവിക്കും. വാ= അല്ലെങ്കിൽ. അന്യതരനിയമം=ജീവന്റെ ഗ്രഹണശക്തിക്കോ, വിഷയത്തിന്റെ ഗ്രാഹ്യശക്തിക്കോ അഥവാ രണ്ടിനുമോ അവശ്യം നിയമനം ചെയ്യേണ്ടിയും വന്നേയ്ക്കും.

സാരം:—ജീവാത്മാവു സ്വയം പ്രകാശസ്വരൂപനും വിജ്ഞാനമൂർത്തിയുമാണെന്നിരിക്കെ വസ്തുബോധത്തിനുമനോബുദ്ധികളുടെ അപേക്ഷയെന്തിനു എന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നത്. ജീവാത്മാവു സ്വയംപ്രകാശനും വിജ്ഞാനസ്വരൂപിയുമാണെന്നു. എന്നിരുന്നാലും അന്തഃകരണോപാധിയിൽക്കൂടെയാണു പ്രപഞ്ചപദാർത്ഥങ്ങളെ ഗ്രഹിക്കുന്നത്. ശ്രുതിയും അങ്ങനെ പറയുന്നുണ്ടു്. അങ്ങനെയല്ലാത്തപക്ഷം എപ്പോഴും ഒരു വിഷയത്തിന്റെ ബോധംതന്നെ നിലനില്ക്കാനോ, അല്ലെങ്കിൽ എപ്പോഴും ഒരു വിഷയത്തിന്റേയും ബോധമില്ലാതിരിക്കാനോ ഇടയായേയ്ക്കും. അതു രണ്ടും പ്രപഞ്ചാനുഭവത്തിനും വിഷയഭക്തിക്കും തടസ്ഥങ്ങളാണു്. പിന്നെ ആ തടസ്ഥത്തെ തീക്കാൻ മറ്റൊരുപാധം കല്പിക്കേണ്ടിവരും. അതിനേക്കാൾ ലാഘവം അന്തഃകരണകല്പനതന്നെയാണു്.

സൂ:--കർതാ ശാസ്ത്രാത്മവതപാൽ. 33

ശബ്ദാത്മം:--കർതാ=കർതാവു ജീവാത്മാവാണു്. ശാസ്ത്രാത്മവതപാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ വിധിനിഷേ

ധബോധകമായ ശാസ്ത്രത്തിന്റെ പ്രയോജനം ജീവാത്മാവിനെ അധികരിച്ചാണെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—സാംഖ്യമതത്തിൽ ജഡസ്വരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയെ സ്വതന്ത്രകർത്താവായും പുരുഷനെ അസംഗനായും സിലാന്തിക്കുന്നു. അതു ശരിയാവാൻ വയ്യ. ജഡയായ പ്രകൃതി കർത്താവാവാൻ വയ്യ. അസംഗനായ പുരുഷനും കർത്താവാവാൻ വയ്യ. എന്നാൽ പിന്നെ ആരാണു് കർത്താവു് എന്ന വിഷയത്തെ നിരൂപിക്കാൻ ഈ പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുന്നു. ഈ സൂത്രം മുതൽ ഏതാനും സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രസ്തുതവിഷയത്തെയാണു് നിരൂപിക്കുന്നതു്.

ശ്രുതികളിലും ശാസ്ത്രങ്ങളിലും അവിടവിടെ കാണാവുന്നതുമാണു്, ഇന്നിന്ന പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്താൽ ഇന്നിന്ന നല്ല ഫലങ്ങളുണ്ടാവുമെന്നും ഇന്നിന്ന പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്താൽ ഇന്നിന്ന ചീത്ത ഫലങ്ങളുണ്ടാവുമെന്നുമുള്ള പ്രതിപാദനം. ഇതു ജഡയായ പ്രകൃതിയെ അപേക്ഷിച്ചുള്ള പ്രതിപാദനമല്ലെന്നു വ്യക്തമാണു്. എന്നാൽ പിന്നെ ജീവനെ അപേക്ഷിച്ചുതല്ലാതെ മറ്റാരെ അപേക്ഷിച്ചാണു്? അതിനാൽ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളുടേയും കർത്താവും ഭോക്താവും ജീവാത്മാവുതന്നെയാണു്. ശ്രുതിതന്നെ ഈ കാര്യം തുറന്നുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. വാസ്തവത്തിൽ ജീവാത്മാവു നിഷ്ക്രിയനാണെങ്കിലും അനാദികാലം മുതൽക്കാരംഭിച്ച കാരണശരീരസംബന്ധം ഉള്ളേടത്തോളംകാലം ഇല്ലാത്തതാണെങ്കിലും കർത്തൃത്വവും ഭോക്തൃത്വവും ഉള്ളതായിത്തന്നെ നിലനില്ക്കുന്നു.

സു:—വിഹാരോപദേശാൽ. 34

ശബ്ദാത്മം:—വിഹാരോപദേശാൽ = സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സ്വപ്നം ഇഷ്ടപ്രകാരം വിഹരിക്കുന്നതായി വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ജീവാത്മാവു കർത്താവെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ശാസ്ത്രങ്ങളുടെ വിധിനിഷേധങ്ങൾക്കു പുറമേ സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ ഇരിക്കലും നടക്കലും കളികാനലും മറ്റുമാകുന്ന പല കാര്യങ്ങളും ജീവൻ സ്വപ്നം ഇഷ്ടപ്രകാരം നിർവ്വഹിക്കുന്നതായി ശ്രുതിയിൽ വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ജീവൻ കർത്താവെന്നു വന്നുകൂടുന്നു.

സു:—ഉപാദാനാൽ. 35

ശബ്ദാത്മം:—ഉപാദാനാൽ=ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ ജീവൻ ശരീരത്തിൽ ചുറ്റിപ്പറന്നുവെക്കുന്നവെന്നു വണ്ണനമുള്ളതുകൊണ്ടും ജീവാത്മാവാണു് കർത്താവെന്നു ബോധിക്കണം.

സാരം:—ഇവിടെ ഉപാദാനശബ്ദം ഉപാദാനകാരണത്തിന്റെ വാചകമല്ല. ഗുഹണസ്വരൂപമായ ക്രിയയുടെ ഉൽബോധകമാണു്. സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ ജീവൻ ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടി ശരീരത്തിൽ ചുറ്റിപ്പറന്നുവെക്കുന്നു എന്നു ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടും ജഡയായ പ്രകൃതിയോ ഇന്ദ്രിയങ്ങളോ അല്ല, ചേതനസ്വരൂപനായ ജീവാത്മാവാണു് കർത്താവെന്നു ബോധിക്കാവുന്നതാണു്.

സു:—വ്യപദേശോച്ച ക്രിയായാം ന ചേന്നിദ്ദേശ
വിപയ്യയഃ. 36

ശബ്ദാർത്ഥം:—ക്രിയായാം = പ്രവൃത്തിയിൽ. വ്യപദേശാൽ ച=ജീവാത്മാവിനെ കർത്താവായി ശ്രുതി നിദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും കർത്താവു ജീവാത്മാവാണെന്നു വരുന്നുണ്ട്. ന ചേൽ=എന്നാലും ജീവാത്മാവിനെ കർത്താവായി മാറിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ. നിദ്ദേശവിപയ്യയഃ=ശ്രുതിനിദ്ദേശത്തിന്നു വൈപരീത്യം വന്നുചേരും.

സാരം:—“വിജ്ഞാനം യജ്ഞം തന്നതേ കർമ്മാണി തന്നത്യേവി ച” എന്നിങ്ങനെ തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ വണ്ണനമുണ്ട്. ഈ ജീവാത്മാവു യജ്ഞത്തെയും കർമ്മങ്ങളെയും ചെയ്യുന്നുവെന്നാണല്ലോ അതിന്റെ അർത്ഥം. ഇതുകൊണ്ടും കർത്താവു ജീവാത്മാവാണെന്നു വന്നു കൂടുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ മന്ത്രത്തിലെ വിജ്ഞാനശബ്ദം ബുദ്ധിയുടെ വാചകമാണ്. അല്ലാതെ ജീവാത്മാവിന്റെ വാചകമല്ല. അതിനാൽ ബുദ്ധിയെയാണു് കർത്താവാക്കി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കന്നാമതു പ്രകരണം ജീവാത്മാവിനെ സംബന്ധിച്ചതാണ്. അതിനാൽ വിജ്ഞാനശബ്ദം ജീവാവാചകമാവാനേ വഴിയുള്ളൂ. രണ്ടാമതു ബുദ്ധിവാചകമായിട്ടാണ് കല്പനമെങ്കിൽ വിജ്ഞാനശബ്ദം പ്രഥമാവിഭക്തിയിൽ വരാൻ കാരണമില്ല. തൃതീയാവിഭക്തിയിലാണു് പറയേണ്ടതു്. അങ്ങനെ ചെയ്യാത്തതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ വിജ്ഞാനശബ്ദം ജീവാത്മാവാചകംതന്നെ. അപ്പോൾ ജീവാത്മാവിന്നു കർത്തൃത്വമുണ്ടെന്നും

വന്നു. അതിനാൽ പ്രകൃതിയോ ഉന്ദ്രിയങ്ങളോ അല്ല, ജീവാത്മാവാണു് കർത്താവെന്നു വ്യക്തമായി തെളിയുന്നു.

സു:—ഉപലബ്ധിവദനീയമഃ. 37

ശബ്ദാത്മം:—ഉപലബ്ധിവൽ=സുഖദുഃഖാദിഭോഗങ്ങളുടെ പ്രാപ്തിക്കനുരൂപമായി കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. അനിയമഃ=അല്ലാതെ പ്രത്യേകനിയമമൊന്നുമില്ല.

സാരം:—ഇവിടെ ഒരു സംശയമുണ്ടാവുന്നു: ജീവാത്മാവു സ്വതന്ത്രനായ കർത്താവെന്നു കരുതുന്നപക്ഷം തനിക്കു് അനിഷ്ടഫലങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യാൻ കാരണമില്ലല്ലോ. എന്നാൽ ധാരാളം റുഷ്ടിമ്ങ്ങളെ ചെയ്യുവാൻ ദുഃഖഫലങ്ങളെ അനുഭവിക്കലും കണ്ടുവരുന്നുണ്ടല്ലോ. അതിനെന്താണു് കാരണം എന്ന്. അതിനെക്കുറിച്ചു പറയുന്നു അനേകജന്മങ്ങളിലെ പ്രാരബ്ധത്തിനധീനനാണു് ജീവൻ. അതിനാൽ എത്രയൊക്കെ സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടായാലും പ്രാരബ്ധത്തിന്നു വഴങ്ങാതിരിക്കാൻ വയ്യ പ്രാരബ്ധാനുസാരേണയാണു് കർമ്മാചരണവും ഫലഭൂക്തിയും. എന്നാൽ പുതുതായി ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കു പ്രാരബ്ധം ബാധകമല്ലല്ലോ. അവയെ അനിഷ്ടഫലപ്രദങ്ങളല്ലാത്ത തോതിൽ ആചരിച്ചുകൂടേ? എന്നാണെങ്കിൽ അനേകജന്മങ്ങളിലെ കർമ്മസഞ്ചിതമാണു് ജീവന്റെ സ്വഭാവം. സ്വഭാവത്തിന്നനുസരിച്ചു കർമ്മാചരണമുണ്ടാവൂ. സ്വഭാവം നല്ലതായിത്തീരുമ്പോൾ സൽകർമ്മങ്ങളും സ്വഭാവം ദുഷിക്കുമ്പോൾ ദുഷ്ടകർമ്മങ്ങളും ചെയ്യാനിടയാവുന്നു എന്നു മാത്രം. സല്ലാപങ്ങളുടെ ഫ

ലമായി എപ്പോൾ നല്ല സ്വഭാവം ഉൾപ്പെടാനിടവരുനു വോ, അപ്പോൾ ഉഷ്ണമാചരണം കേവലം നിന്നുപോവുകയും ചെയ്യും.

സു:—ശക്തിവിപര്യയാൽ. 38

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശക്തിവിപര്യയാൽ=പ്രാർണ്ണം അല്ലെങ്കിൽ സ്വഭാവം ശക്തിപ്പെട്ടതായിത്തീരുകയും ഹിതാനുഭവത്തിനു വിപരീതമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുമ്പോഴാണ് അവിഷ്ണുമാരണമുണ്ടാവുന്നതു്.

സാരം:—ജീവാത്മാവിന്റെ കർത്തൃത്വം സ്വഭാവത്തെയും പ്രാർണ്ണത്തെയും ആശ്രയിച്ചാണിരിക്കുന്നതെന്ന് ഇതിനു മുന്പുതന്നെ വ്യക്തമാക്കിയല്ലോ. സ്വഭാവവും പ്രാർണ്ണം ശരീരം ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ അന്തഃകരണം എന്നിവയെ അവലംബിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ശരീരാദികൾ പ്രതികൂലങ്ങളായാൽ ഹിതാചരണം സാധ്യമല്ല. അനുകൂലങ്ങളാവുമ്പോൾ മാത്രമേ ഹിതാചരണം സാധ്യമാവൂ. അവയുടെ ആനുകൂല്യപ്രാതികൂല്യങ്ങളാകട്ടെ ജ്ഞാനരപ്രാർണ്ണത്തെയും സ്വഭാവത്തെയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ജീവാത്മാവിനു് കർത്തൃത്വമുണ്ടെങ്കിലും ഹിതാചരണത്തിനു വേണ്ടത്ര സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ

സു:—സമാദ്ധ്യഭാവം. 39

ശബ്ദാർത്ഥം:—സമാദ്ധ്യഭാവം ച=സമാദ്ധ്യവസ്ഥയുടെ അഭാവം സംഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ജീവാത്മാവിനു

കർമ്മകർത്തൃത്വം സ്വാഭാവികമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു പറയാൻ വയ്യ.

സാരം:—എന്നാൽ കർത്തൃത്വം ജീവാത്മാവിനു സ്വാഭാവികപ്രകൃതിയാണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടേ? എന്നാണെങ്കിൽ പറയാൻ വയ്യ. അന്തഃകരണസംബന്ധംകൊണ്ടുണ്ടായതാണ് കർത്തൃത്വം. അങ്ങിനെയല്ലെങ്കിൽ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും നശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള സമാധ്യവസ്ഥ അനുഭവിക്കാൻ കാരണമില്ല. അതിനാൽ കർത്തൃത്വം സ്വാഭാവികമല്ല.

സൂ:—യഥാ ച തക്ഷോഭേഥാ. 40

ശബ്ദാത്മം:—ച=അല്ലെങ്കിൽ. യഥാ=എപ്രകാരം. തക്ഷാ=ശിഥ്ലി. ഉഭയഥാ=ചിലപ്പോൾ കർമ്മം ചെയ്തും ചിലപ്പോൾ വെറുതെ ഇരുന്നും രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നത്, അതുപോലെ ജീവാത്മാവും രണ്ടു പ്രകാരത്തിലാണ്. അതിനാൽ ജീവാത്മാവിനു കർത്തൃത്വം സ്വാഭാവികമല്ല.

സാരം:—ജീവാത്മാവിനു കർത്തൃത്വം സ്വാഭാവികമല്ല, അന്തഃകരണത്തിന്റെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും ചേർച്ചകൊണ്ടു താൽക്കാലികമായുണ്ടായിത്തീരുന്നതാണെന്നു മുൻസൂത്രത്തിലെ സമർത്ഥനത്തെ കണക്കൂടി ഭ്രൂഹപ്പെടുത്തുകയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. ശിഥ്ലികൾ ചിലപ്പോൾ ആയുധങ്ങളെല്ലാമെടുത്തു പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും, മറ്റു ചിലപ്പോൾ ആയുധങ്ങളെല്ലാം കരിഞ്ഞു വെച്ചു സ്വസ്ഥമായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതെപ്രകാ

രമോ, അതുപോലെ ചിലപ്പോൾ ജീവാത്മാവും അന്തഃകരണാദികളെ അധിഷ്ഠാനം ചെയ്ത കർത്താവാവും മറ്റു ചിലപ്പോൾ അന്തഃകരണാദികളെ വിട്ട് അകർത്താവാവും ഇരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ജീവാത്മാവിനു കർത്തൃത്വം സ്വതഃസിദ്ധമല്ല. ഉപാധിസംബന്ധംകൊണ്ടുണ്ടായിത്തീരുന്നതും അതു താൽക്കാലികമാത്രവുമാണ്. അതല്ല, ജീവാത്മാവിനു കർത്തൃത്വം സ്വതഃസിദ്ധമാണെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നപക്ഷം ഭഗവൽഗീത തുടങ്ങിയ അനേകം ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ നിർവ്വചനങ്ങൾ ശരിയല്ലെന്നു വരും. അതൊരിക്കലും സംഗതമല്ല.

പ്രകൃതഃ ക്രിയമാണാനി
 ഗുണൈഃ കർമ്മാണി സർവ്വശഃ
 അഹങ്കാരവിമുശ്യാത്മാ
 കർത്താഹമിതി മന്വൃതേ.

എന്നീ രൂപത്തിൽ ഭഗവൽഗീതയിൽ അനേകം വാക്യങ്ങളുണ്ട്. ജീവാത്മാവിന്റെ കർത്തൃത്വത്തെ നിഷേധിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രസ്തുതവാക്യങ്ങൾ ശരിയല്ലെന്നു വരാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ജീവാത്മാവു സ്വതഃവേ അകർത്താവാണ്. അന്തഃകരണത്തിന്റെ ചേർച്ചകൊണ്ടാണ് കർത്തൃത്വം ഉണ്ടായിത്തീരുന്നതു്.

സ്യഃ—പരാത്തു തപശ്രുതേഃ. 41

ശബ്ദാർത്ഥം: — തൽ തു=ജീവാത്മാവിന്റെ കർത്തൃത്വമാകട്ടെ. പരാൽ=ഈശ്വരജൽനിന്നുതന്നെയാണുണ്ടാവുന്നതെന്നു്. ശ്രുതേഃ=ശ്രുതിയുണ്ടു്.

സാരം:—ജീവാത്മാവിനു് അന്തഃകരണാദി ഉപാധിസംബന്ധം ഹേതുവായി താല്ക്കാലികമായുണ്ടാവുന്ന കർത്തൃത്വംകൂടിയും ഈശ്വരായത്തമാണു്; സ്വതന്ത്രമല്ല എന്നു ശ്രുതിയുണ്ടു്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ “ആരം ജീവാത്മാവിൽ അധിവസിച്ചു ജീവാത്മാവിനെ നിയന്ത്രിക്കുന്നുവോ, ആ അന്തർത്ഥമിതന്നെ ആത്മാവു്” എന്നും ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ “ഞാൻ ഈ ജീവാത്മാവിനോടു കൂടി പ്രവേശിച്ചിട്ടു നാമരൂപങ്ങളെ പ്രകടമാക്കുന്നു” എന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. കൂടാതെ കേനോപനിഷത്തിൽ യക്ഷദൾനമെന്ന ആഖ്യായികയിൽ അഗ്നി വായു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാർക്കു സ്വന്തധർമ്മത്തെ പ്രവർത്തിക്കാൻ പോലും സ്വതന്ത്രമില്ല; പരമാത്മാവിൽനിന്നു കിട്ടുന്ന ശക്തികൊണ്ടാണു് അവർ സ്വന്തധർമ്മത്തെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നു. അതിനാൽ ജീവന്റെ കർത്തൃത്വം തികച്ചും ഈശ്വരധീനമാണെന്നു സ്സഷ്ടമാവുന്നുണ്ടു്. ഇതിനു പുറമെ ഭഗവൽഗീതയിൽ വളരെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്, “ഈശ്വരഃ സർവ്വഭൂതാനാം ഹൃദ്രേശേഷജ്ജന! തിഷ്ഠതി. ഭ്രാമയൻ സർവ്വഭൂതാനി യന്ത്രാന്ത്രുഡാനി മായയാ” എന്ന വാക്യംകൊണ്ടു്. വിഷ്ണുപുരാണത്തിലും ഇതേ അർത്ഥത്തിലുള്ള വാക്യങ്ങളുണ്ടു്. ഇതിൽനിന്നൊക്കെ തെളിയുന്നതു്, ജീവന്റെ കർത്തൃത്വം ഈശ്വരധീനമാണെന്നതാണു്. എങ്കിലും ആ പരമാർത്ഥം അറിയാതെ മൂഢനായ ജീവൻ തന്നത്താൻ കർത്താവായി അഭിമാനിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ ബദ്ധനാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതാണു് സ്വഭാവം. അതിനാൽ ജീവൻ സ്വതവേ അകർത്താവാ

ണം; അന്തഃകരണാദി ഉപാധികളുടെ സംബന്ധംകൊണ്ടാണു് കർത്തൃത്വമുണ്ടാവുന്നതു്; അതു താല്പ്രാപ്തികം മാത്രമാണു്; അതു് ഈശ്വരാധീനവുമാണു്; സ്വതന്ത്രമല്ല എന്നും താല്പര്യം.

സു:—കൃതപ്രയത്നാപേക്ഷസു വിഹിതപ്രതിഷ്ഠി
 ലാഭവൈയത്ഥ്യാദിഭ്യഃ. 42

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. കൃതപ്രയത്നാപേക്ഷഃ= ഈശ്വരൻ ജീവന്റെ പൂർവ്വകൃതകർമ്മങ്ങളുടെ അവശിഷ്ട സംസ്കാരത്തെ അപേക്ഷിച്ചാണു് പുതിയ കർമ്മങ്ങളിൽ നിയോഗിക്കുന്നതു്. വിഹിതപ്രതിഷ്ഠി=ലാഭവൈയത്ഥ്യാദിഭ്യഃ=വിധിനിഷേധങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു് ഈശ്വരൻ ഉത്തരവാദിയല്ല; ആ വിഷയത്തിൽ തികച്ചും നിർദ്ദോഷിയാണു്.

സാരം:—ജീവന്റെ കർത്തൃത്വം സ്വതന്ത്രമല്ല; ഈശ്വരാധീനമാണു് എന്നു വരുമ്പോൾ ജീവന്റെ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങൾക്കും അവയുടെ സുഖദുഃഖാത്മകങ്ങളായ അനുഭവങ്ങൾക്കും ഈശ്വരനാണുത്തരവാദിയെന്നു വരുമല്ലോ. അപ്പോൾ ചിലരെക്കൊണ്ടു നിഷ്ഠിതകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യിച്ചു് അതിന്റെ ഫലമായ നരകയാതനയെ അനുഭവിപ്പിക്കുന്നതു് ഈശ്വരന്റെ നിർദ്ദയത്വമല്ലേ എന്നു സംശയമുണ്ടാവാം. അതു ശരിയല്ല; ജീവന്റെ ശുഭാശുഭങ്ങൾക്കോ വിധിനിഷേധങ്ങൾക്കോ ഈശ്വരനു് ഉത്തരവാദിത്വമില്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. എങ്ങിനെയാണാൽ, കാരോ ജീവനിലും അടങ്ങിയിരിക്ക

ന്ന പൂർവ്വകർമ്മങ്ങളുടെ അവശിഷ്ടസംസ്കാരമാകുന്ന വാസനയെ അപേക്ഷിച്ചാണ് ഈശ്വരൻ പുതിയ കർമ്മങ്ങളിൽ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത്. അല്ലാതെ സേപച്ഛാപ്രകാരമല്ല. വാസനാബലമായ കർമ്മത്തെ ചെയ്യാതിരിക്കാനോ വാസനാബന്ധമില്ലാത്ത കർമ്മത്തെ ചെയ്യാനോ സാധിക്കില്ല. അതു ഈശ്വരന്റെ നിയന്ത്രണമാണ്. അല്ലാതെ ശുഭാശുഭങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചു ഈശ്വരൻ നോട്ടമില്ല. അതിനു തികച്ചും ഉത്തരവാദി ജീവൻതന്നെയാണ്. ഈ വിഷയത്തെ ഭഗവൽഗീതയിൽ വളരെ സ്പഷ്ടമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്;

“സ്വഭാവജേന കൌന്തേയ!
നിബലഃ സേവന കർമ്മണാ
കർത്തും നേച്ഛസി യന്മോഹാൽ
കരിഷ്യസ്യവശോപി തൽ”

എന്നിങ്ങനെ. അതിനാൽ ഈശ്വരൻ പൂർവ്വാസനകളെ അപേക്ഷിച്ചാണ് ജീവനെ അപ്പഴപ്പോൾ പുതിയ പുതിയ കർമ്മങ്ങളിൽ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത്; അല്ലാതെ സേപച്ഛാനുസാരേണയല്ല; ആർക്കും പുണ്യമോ പാപമോ രണ്ടും ഈശ്വരൻ കൊടുക്കുന്നില്ല; അതിനു തികച്ചും ഉത്തരവാദി ജീവൻതന്നെയാണ് എന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സൂ:—അംശോ നാനാവ്യപദേശാന്യഥാ ചാപി
ദേശകീതവാദിതപമധീയത ഏകേ. 43

ശബ്ദാർത്ഥം:—അംശഃ=ജീവൻ ഈശ്വരന്റെ അംശമാണെന്നു്. നാനാവ്യപദേശാൽ=പലപ്രകാരത്തിലുള്ള

ശ്രുതിനിദ്ദേശങ്ങളെക്കൊണ്ടും. അന്യഥാ ച അപി=മ
 റവപ്രകാരത്തിലും. ഏകേ=മിലർ—അഥവ്യാഖ്യാതം.
 ദാശകിതവാദിതപം=മുക്തവനം കള്ളനം ഏല്ലാം ബ്രഹ്മമാ
 നെന്നും. അധീയതേ=അധ്യയനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും
 തെളിയുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ഒരിടത്തു്—ശ്ലോകാശ്വതരോ
 പനിഷത്തിൽ—ജീവനു നാനാത്വം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അ
 തേ സമയത്തുതന്നെ നിത്യത്വവും ചേതനത്വവുംകൂടി പ
 റഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഈശ്വരനു ജഗത്തിന്റെ കാരണത്വത്തെ
 യും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു ജീവൻ ഈശ്വരന്റെ
 അംശമാണെന്നു തെളിയുന്നു. ഇതുകൊണ്ടു മാത്രമല്ല,
 വേറെ പ്രകാരത്തിലും ജീവൻ ഈശ്വരന്റെ അംശമാ
 നെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടു്. നിഷ്ക്രിയനായ ജീവനെ
 കൊണ്ടു് ഈശ്വരൻ കർമ്മം ചെയ്യിക്കുന്നു എന്നു പറയു
 ന്വോൾ ജീവനും ഈശ്വരനും വേറെയാണോ എന്ന സം
 ശയം ജനിക്കാവുന്നതുകൊണ്ടാണു് ഈ പ്രകാരണം ഇവി
 ടെ പറയേണ്ടിവന്നതു്. അഥവ്യാഖ്യാതരുടെ ബ്രഹ്മസൂ
 ക്തത്തിൽ “ബ്രഹ്മ ദാശാഃ ബ്രഹ്മ ദാസാഃ ബ്രഹ്മൈവേമേ
 കിതവാഃ” എന്നു പറയുമ്പോൾ. അതായതു്, കാണപ്പെടു
 ന്ന മുക്തന്മാരും, ഭൃത്യന്മാരും, കള്ളന്മാരുംകൂടി ബ്രഹ്മമാ
 നു് എന്നു പറയുന്നു. അതുകൊണ്ടും ഈശ്വരന്റെ അം
 ശമാണു് ജീവനെന്നു തെളിയുന്നു. ഭഗവൽഗീതയിൽ
 അനേകം പ്രാവശ്യം ഇക്കാര്യത്തെ എടുത്തുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.
 ഏല്ലാ ഭൂതങ്ങളും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുണ്ടാവുന്നുവെന്നും ബ്ര
 ഹ്മത്തിൽത്തന്നെ ലയിക്കുന്നുവെന്നും ജീവൻ ഈശ്വര

ന്റെതന്നെ അംശമാണെന്നും ഭഗവൽഗീതയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഏതെങ്കിലും ഒരു സാകാരവസ്തുവിൽനിന്നും കരംശം അടത്തി വേറെയാക്കിയാൽ അതിനെ അംശമെന്നു പറയാറുണ്ട്. എന്നാൽ അതുപോലെ അവണ്ഡബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും കരംശം മുറിച്ചെടുത്തതാണ് ജീവനെന്നു അർത്ഥത്തിലല്ല അംശമെന്നു പറയുന്നതു്. അതു സാധ്യമല്ല. കാര്യകാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടാണ് അംശത്വവും ജീവത്വംതന്നെയും സിദ്ധമായതു്. കാര്യകാരണങ്ങളില്ലാതാവുമ്പോൾ അംശത്വം മാത്രമല്ല, ജീവത്വംതന്നെയും ഇല്ലാതാവും. അതിനാൽ ജീവൻ ഈശ്വരന്റെ അംശംതന്നെ.

സു:—മന്ത്രവണ്ണാച്ച. 44

ശബ്ദാർത്ഥം:—മന്ത്രവണ്ണാൽ ച=മന്ത്രശബ്ദംകൊണ്ടും ഈ അഭിപ്രായം സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ചോദനോദ്യോപനിഷത്തിൽ “താവാനസ്യ മഹിമാ തതോ ജ്യായാംശ്വ പൃതഃ പാദോസ്യ സർവ്വഭൂതാനി ത്രിപാസ്യോമൃതം ദിവി” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ട്. പറയപ്പെട്ടേടത്തോളമെല്ലാം ഈശ്വരന്റെ മഹിമയാണ്. ഇനിയും എത്രയോ അധികമുണ്ട്. എല്ലാ ലോകങ്ങളും കൂടിച്ചേർന്നു് ആ ഈശ്വരന്റെ നാലിൽ കരംശം മാത്രമേ ആവുന്നുള്ളൂ. ബാക്കി മൂന്നംശങ്ങളും ലോകാതീതങ്ങളാണ്. എന്നിങ്ങനെയാണ് പ്രസ്തുതമന്ത്രത്തിന്റെ അർത്ഥം. ഇതാണ് മന്ത്രവണ്ണംകൊണ്ടു തെളിയുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞതു്. ഈ മന്ത്രശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ ജീവ

ന്മാരെല്ലാം ഈശ്വരന്റെ അംശമാണെന്നു സ്തബ്ധമായി തെളിയുന്നുമുണ്ട്.

സു:—അപി ച സൂര്യതേ. 45

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപി ച=അത്രയല്ല. സൂര്യതേ=സ്മൃതികളും ഈ വിഷയത്തെ കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—മുൻവിവരിച്ച മന്ത്രശബ്ദംകൊണ്ടു മാത്രമല്ല ഈ കാർത്തും തെളിയുന്നതു്. ഭഗവൽഗീതയിൽ സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻതന്നെ “മമൈവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതനഃ” എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതായതു ജീവലോകത്തിലെ ജീവന്മാരെല്ലാം ഈശ്വരന്റെ അംശമാണെന്നു്. ഇതുപോലെ ഭഗവാൻ ഗീതയിൽ പത്താമധ്യായത്തിലും “വിഷ്വക്സയാഹമിദം കൃൽസ്തമേകാംശേന സ്ഥിതോ ജഗൽ” എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. ഈ ശ്ലോകം തന്റെ കരംശംകൊണ്ടു് ഈ ജഗത്തിനെ മുഴുവൻ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നാണല്ലോ അതിന്റെ താല്പര്യം. ഇതുപോലെ വേറെയും പല സ്മൃതികളിലും ജീവൻ ഈ ശ്ലോകം അംശമാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവിന്റെ അംശംതന്നെ.

സു:—പ്രകാശാദിവന്നൈവം പരഃ. 46

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രകാശാദിവൽ=പ്രകാശം തുടങ്ങിയവ എപ്രകാരം ഏതൊന്നിനെ സ്സ്പർശിച്ചാലും അതിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങൾക്കു് സംബന്ധപ്പെടുന്നില്ലയോ, അതുപോലെ. പരഃ=ഈശ്വരൻ. ഏവം ന=ജീവാത്മാവിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളു് ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല.

സാരം:—ആദിത്യപ്രകാശം, ആകാശം എന്നിവ എല്ലാ വസ്തുക്കളെയും സ്ഥിരീകരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽക്കൂടി എപ്രകാരം അവയുടെ ഗുണദോഷങ്ങളോടു സംബന്ധപ്പെട്ടു നില്ക്കുകയോ, അതുപോലെ ഈശ്വരൻ ജീവനാരെ കർമ്മങ്ങളിൽ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ജീവന്മാരുടെ പുണ്യപാപങ്ങളോടോ, സുഖദുഃഖങ്ങളോടോ യാതൊരു പ്രകാരത്തിലും ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല. അതും ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “സൂര്യോ യഥാ സർവ്വലോകസ്യ ചക്ഷുസ്സൻ ലിപ്യതേ ചാക്ഷുഷൈർബ്രഹ്മണൈഃ; ഏകസ്ഥമാ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ ന ലിപ്യതേ ലോകദുഃഖേന ബാഹ്യഃ”. ആദിത്യൻ എല്ലാ ജീവികളുടേയും ചക്ഷുസ്സാണെങ്കിലും എപ്രകാരം ചക്ഷുസ്സിന്റെ ബാഹ്യദോഷങ്ങളോടു സംബന്ധപ്പെടുന്നില്ലയോ, അതുപോലെ ഏകനും അന്തർയാമിയുമായ ഈശ്വരൻ എല്ലാ ജീവികളുടെയും എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും കാരണമാണെങ്കിലും ജീവികളുടെ സുഖദുഃഖങ്ങളോടു ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല എന്നിരിക്കുന്നു.

സു:—സ്മരന്തി ച 47

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്മരന്തി ച=സ്മൃതികളും ഈ വിഷയത്തെ പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ഭഗവൽഗീതയിൽ “അനാദിത്വം നിർദ്ദിഷ്ടം പരമാത്മായമവ്യയഃ ശരീരസ്ഥോപി കൗന്തേയ ന കരോതി ന ലിപ്യതേ.” അനാദിത്വംകൊണ്ടും നിർദ്ദിഷ്ടംകൊണ്ടും പരമാത്മാവു നാശരഹിതനാണ്. അന്തർയാമിസ്വരൂപേണ ശരീരത്തെ അധിവസിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽക്കൂടി ശരീരംകൊണ്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മ

ങ്ങടക്കു കർത്താവായിത്തീരുകയോ, ശരീരധർമ്മങ്ങളോടു ബന്ധപ്പെടുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. ഇതുപോലെ മഹാഭാരതത്തിലും വേറെ ചിലതിലും പറയുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ജീവന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളോടു ഈശ്വരൻ ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല

സു:—അനുജ്ഞാപരിഹാരം ഹേമസംബന്ധാൽ ജ്യോതിരാദിവൽ. 48

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനുജ്ഞാപരിഹാരം=വിധിനിഷേധങ്ങൾ. ജ്യോതിരാദിവൽ = അഗ്നിമുതലായതെന്നപോലെ. ഹേമസംബന്ധാൽ=ശരീരസംബന്ധംഹേതുവായിട്ട് അനുചിതമല്ല.

സാരം:—എല്ലാ ജീവന്മാരെയും സർവ്വജ്ഞനായ കരേ ഈശ്വരനാണ് കർമ്മങ്ങളിൽ നിയോഗിക്കുന്നതെങ്കിൽ പിന്നെ ശാസ്ത്രങ്ങളിലെ വിധിനിഷേധങ്ങളുടെ ആവശ്യമെന്താണെന്നു സംശയമുണ്ടാവാം. അതിനെ പരിഹരിക്കാൻവേണ്ടി പറയുന്നു. ഭിന്നഭിന്നശരീരങ്ങളുടെ സംയോഗവിധിയാഗങ്ങളോടുകൂടിയ ജീവാത്മാക്കളുടെ സംസ്കാരങ്ങൾ പല പ്രകാരത്തിലാവും. അപ്പോൾ അവരെ അപേക്ഷിച്ചേടത്തോളം വിധിവിശേഷങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്. ശൂശാന്തത്തിലെ അഗ്നി ത്യാജ്യമെന്നും ഹോമകണ്ഡത്തിലെ അഗ്നി സ്വീകാർത്ഥമെന്നും കരുതാറുണ്ടല്ലോ. രണ്ടും അഗ്നിയെന്നെങ്കിലും സംസ്കാരവ്യത്യാസംകൊണ്ടാണല്ലോ പ്രസ്തുതഭിന്നഭാവമുണ്ടാവുന്നതു്. അതുപോലെ ജീവന്മാരുടെ സംസ്കാരവിശേഷത്തെ അപേക്ഷിച്ചു വിധിനിഷേധങ്ങൾ ആവശ്യമാണെന്നു പറയണം.

സു:—അസന്തതേഷ്ചൈവ്യതികരഃ. 49

ശബ്ദാത്മം:—ച=ഇതിനു പുറമേ. അസന്തതേഃ=കാരണശരീരാവരണംകൊണ്ടു വ്യാപകതാനിരോധം സംഭവിച്ചിരിക്കയാൽ. അവ്യതികരഃ=ജീവനാക്കോ ജീവകമ്ങ്ങൾക്കോ മിശ്രതം സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:— കാരണശരീരോപാധിതപംഹേതുവായിട്ട് ഏല്ലാ ജീവനാകും പ്രളയകാലത്തു് ഒന്നായിച്ചേരുന്നവെങ്കിലും അവരുടെ ജീവതപത്തിന്നോ കമ്ങ്ങൾക്കോ മിശ്രതം സംഭവിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ സൃഷ്ടികാലത്തു് കാരോ ജീവനും തങ്ങളുടെ കർമ്മാനുസാരണഭിന്നഭിന്നയോനികളിൽ ജന്മപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുന്നു. ജീവൻ ഈശ്വരങ്കൽനിന്നു ഭേദപ്പെട്ട ഒരു പ്രത്യേകവസ്തുവല്ലെങ്കിൽക്കൂടി ശരീരം അന്തഃകരണം കമ്സംസ്കാരം എന്നിവയുടെ സംബന്ധംഹേതുവായിട്ട് ഈശ്വരനുള്ള വ്യാപ്തിയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ജീവതപമെന്ന അവസ്ഥയുള്ളേടത്തോളം കാലം സർവ്വത്ര വ്യാപ്തിയും അഭേദതപവും സിദ്ധമാവുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് എപ്പോഴും ജീവന്റെ കമ്ങ്ങൾക്കു് അന്യോന്യമിശ്രതം സംഭവിക്കുന്നുമില്ല. ആകാശം സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമാണെങ്കിലും ആകാശധർമ്മമായ ശബ്ദങ്ങൾക്കു സർവ്വത്ര വ്യാപ്തിയോ മിശ്രതപമോ സംഭവിക്കുന്നില്ല. കാരോ ശബ്ദത്തേയും പ്രത്യേകം വേർതിരിച്ചു ശ്രവിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്. അതുപോലെ ജീവകമ്ങ്ങളും അന്യോന്യമിശ്രതയെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് ജീവന്റെ വിഭുതപത്തിന്നോ വ്യാപ്തിക്കോ കുറവും സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സു:—ആഭാസാഃ ഏവ ച. 50

ശബ്ദാത്ഥം:—ച=ഇതിനു പുറമേയുള്ള നിർദ്ദിഷ്ടനങ്ങൾ. ആഭാസാഃ ഏവ=ആഭാസമാത്രങ്ങളാണ്.

സാരം:—ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവിന്റെ അംശമാണെന്നും അതുകാരണത്താൽ നിത്യനും വിഭുവുമാണെന്നും സമത്വിക്കുകയാണ് ഇതുവരെ ചെയ്തത്. ശ്രുതിയുക്തനഭവങ്ങളെക്കൊണ്ടും പ്രസ്തുതസമത്വത്തെ ത്രാസീകരിച്ചു. എന്നാൽ അതിനു വിപരീതമായുള്ള ലോകവ്യവഹാരത്തെ നിരൂപിക്കുകയാണ് ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവിന്റെ അംശമല്ലെന്നും കാരോ ജീവാത്മാവും പ്രത്യേകം സ്വതന്ത്രനാണെന്നുമുള്ള ചിലരുടെ അഭിപ്രായവും, അതിനെ സ്ഥാപിക്കാൻ അവതരിപ്പിക്കുന്ന പ്രമാണങ്ങളും കേവലം ആഭാസമാത്രങ്ങളാണ്; യുക്തിസംഗതമാവാൻ വയ്യ. ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവിന്റെ അംശമാണെന്നുള്ള കഥനമാണ് യുക്തിക്കും പ്രമാണത്തിനും യോജിച്ചിരിക്കുന്നത്. അങ്ങിനെയാവാൽ ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾക്കു വൈരുദ്ധ്യമില്ലാതാവുകയും ചെയ്യും.

സു:—അദൃഷ്ടാനിയമാൽ. 51

ശബ്ദാത്ഥം:—അദൃഷ്ടാനിയമാൽ=അദൃഷ്ടമായ ജനാനന്തരകർമ്മങ്ങൾക്കു യാതൊരു നിയമവുമില്ലാത്ത സ്ഥിതിക്ക് അതിനു വ്യവസ്ഥചെയ്യാൻ സാധ്യമല്ല. അതിനാൽ ഉപാധിയുടെ പേരും പറഞ്ഞു ജീവൻ ഈശ്വരന്റെ അംശമാണെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല.

സാരം:—ജീവന്മാർ ഈശ്വരന്റെ അംശമല്ല, സ്വതന്ത്രന്മാരാണെന്നു കണക്കാക്കിയാലും അല്ലെങ്കിൽ ഘടാകാശമെന്നപോലെ ഉപാധിസംബന്ധംകൊണ്ടു വേർതിരിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നു എന്നു വിചാരിച്ചാലും സ്വസ്വകർമ്മകൃതിക്കു സ്വാതന്ത്ര്യമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതു വ്യവസ്ഥചെയ്യാൻ സാധ്യമല്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ. ഇന്നിന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കു ഇന്നിന്ന ഫലങ്ങളാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്താനും, കർമ്മഫലങ്ങളെ സ്വയം തന്നിലേയ്ക്കു വരുത്താനുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം ജീവന്മാർക്കില്ല. അങ്ങിനെ കണ്ടുവരുന്നുമില്ല. അതിനാൽ കാരോ ജീവനും തന്നെ കർമ്മഫലകൃതിക്കു വ്യവസ്ഥചെയ്യാനും സ്വയം ഭൂജിക്കാനുമുള്ള പ്രാപ്തിയില്ലെന്നു വ്യക്തമാണു്. അതിനൊരധീശശക്തി വേണം എന്നും വരുന്നു. അതിനാൽ ശ്രുതിസിലാന്തത്തിന്നനുസരിച്ചു സർവ്വശക്തനും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയുമായ ഈശ്വരൻ എല്ലാ ജീവന്മാരുടേയും കർമ്മങ്ങളേയും കർമ്മഫലങ്ങളേയും വ്യവസ്ഥചെയ്യുകയും ഭൂജിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്നും പിതൃപുത്രന്മാർക്കെന്നപോലെ അംശാംശിഭാവമാണു് ജീവേശ്വരന്മാർക്കുള്ളതെന്നും ബോധിക്കുന്നതാണു് നല്ലതു്.

സു:—അഭിസന്ധ്യദീപ്യപി ചൈവം. 52

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=ഇതിനു പുറമേ. അഭിസന്ധ്യദീപ്യ അപി=സങ്കല്പാദികളിലും. ഏവം=ഇപ്രകാരം അവ്യവസ്ഥിതി നിലനില്ക്കുന്നു.

സാരം:—ജീവേശ്വരന്മാരുടെ അംശാംശിഭാവം ശരിയല്ല; ഘടാകാശമെന്നപോലെ ഈശ്വരൻതന്നെ ഉപാ

ധിസംബന്ധംകൊണ്ടു് അനേകജീവസ്വരൂപേണ വിളങ്ങുകയാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ കർമ്മങ്ങൾക്കും ഫലഭൂതിക്കും വ്യവസ്ഥചെയ്യാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു പൂർവ്വസൂത്രത്തിൽ വ്യക്തമാക്കിയല്ലോ. അതുപോലെ സങ്കല്പങ്ങളേയും വ്യവസ്ഥചെയ്യാൻ വയ്യാതായിത്തീരും. കാരോ ജീവന്റെയും പ്രത്യേകമുള്ള സങ്കല്പങ്ങൾ കൂടിക്കലർന്നു മിശ്രമാവാതിരിക്കണമല്ലോ. അപ്പോൾ അതിനും കരധീശശക്തിയുടെ നിയന്ത്രണം ആവശ്യമാണെന്നു വരും. ജീവനു സ്വതന്ത്രതയെ കല്പിക്കുന്നതിനു് ഇങ്ങിനെ അനേകവിഷമങ്ങളുള്ളതിനാൽ ശ്രുതിനിദ്ദേശത്തെ മാനിച്ചു ജീവേശ്വരനാക്കു് അംശാംശിഭാവത്തെ ബോധിക്കലാണു് നല്ലതു്.

സു:—പ്രദേശാദിതി ചേന്നാന്തർവാൽ 53

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രദേശാൽ ഇതി ചേൽ=ഉപാധികൾക്കു ദേശഭേദമുള്ളതുകൊണ്ടു് എല്ലാം വ്യവസ്ഥചെയ്യാൻ കഴിയുമെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, അന്തർവാൽ=എല്ലാ ദേശങ്ങളിലും എല്ലാ ഉപാധികളിലും ഈശ്വരനന്തർവാമുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഉപാധികൾക്കു ദേശഭേദമുള്ളതുകൊണ്ടു് എല്ലാ ജീവനാക്കും പ്രത്യേകം സ്വതന്ത്രന്മാരായിരിപ്പാനും കർമ്മങ്ങളേയും സങ്കല്പങ്ങളേയും വ്യവസ്ഥചെയ്യാനും കഴിയുമെന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എല്ലാ ദേശത്തുള്ള എല്ലാ ഉപാധികളിലും ഈശ്വരൻ അന്തർഗ്ഗതനായിരിക്കുന്നു എന്നതുതന്നെ അതിനു കാരണം. ഉപാധി

കളുടെ ദേശഭേദംകൊണ്ടു പരമാത്മാവിന്നു ദേശഭേദമുണ്ടാ
 വുന്നില്ല. ഒരു ഘടത്തെ കരിടത്തുനിന്നു മറ്റൊരിടത്തേ
 യ്ക്കു മാറ്റുമ്പോൾ ഘടാന്തർഗ്ഗതമായ ആകാശം വരികയോ
 പോകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. അതുപോലെ ഉപാധി ഒരു
 ദേശത്തുനിന്നു മറ്റൊരു ദേശത്തേയ്ക്കു നീങ്ങുമ്പോൾ ആ
 ഉപാധിഗതമായ വിഭൂതത്വം വരികയോ പോകയോ ചെ
 യ്യുന്നില്ല. ഉപാധി എവിടെ ഇരിക്കുന്നുവോ, അവിടെ
 യുള്ള വിഭൂതത്വമാണു് അപ്പോൾ അതിൽ പ്രതിഫലിക്കു
 ന്നതു്. ഈ നിലയ്ക്കു് ഏതു ദേശത്തുള്ള ഏതുപാധിയി
 ലും വിഭൂതത്വത്തിന്നു് അന്തർഭാവമുണ്ടു്. അതുപോലെ
 എല്ലാ ഉപാധികളും വിഭൂതത്വത്തിലും അന്തർഗ്ഗതങ്ങളാ
 ണു്. അതിനാൽ ഒരു പ്രകാരത്തിലും ഒരു വിഭാഗവും
 ചെയ്യാൻ സാധ്യമല്ല. അതുകൊണ്ടു ജീവേശ്വരന്മാർക്കു്
 അംശാംശീഭാവമാണുള്ളതെന്നും അതു ഘടാകാശവും മ
 ഹാകാശവുമെന്നപോലെയല്ല, പിതൃ-പുത്രന്മാരെന്നപോ
 ലെയെന്നെന്നും ധരിക്കാനേ വഴിയുള്ളൂ.

ചതുർത്ഥപാദം

ഇതിനുമുമ്പു കഴിഞ്ഞ തൃതീയപാദത്തിൽ പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടേയും അന്തഃകരണത്തിന്റേയും ഉൽപത്തിയെ പറഞ്ഞു. അപ്രധാനമായിട്ടാണെങ്കിലും ജീവന്റെ ഉൽപത്തിയേയും പറഞ്ഞു. പ്രസംഗവശാൽ ജീവാത്മാവിന്റെ സ്വരൂപനിരൂപണവും ചെയ്തു. എന്നാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും പ്രാണന്റേയും ഉൽപത്തിയെ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അതിനാൽ അവയുടെ ഉൽപത്തിയെ പ്രതിപാദിക്കാൻ വേണ്ടിയും, തദ്വിഷയകങ്ങളായ ശ്രുതിവാക്യങ്ങളിലുള്ള അഭിപ്രായവ്യത്യാസങ്ങളെ നിരാകരിക്കാൻവേണ്ടിയും ഈ ചതുർത്ഥപാദത്തെ ആരംഭിക്കുന്നു.

ശ്രുതിയിൽ ചിലേടത്തു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പ്രാണനും പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടായിയെന്നു സ്പഷ്ടമായ ഭാഷയിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ മറ്റു ചിലേടങ്ങളിൽ അഗ്നി, ജലം, ഭൂമി എന്നിവയിൽനിന്നുണ്ടായെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. അതുപോലെ ഒരിടത്തു് ആകാശാഭിഭൂതങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെ പറയുന്നുണ്ടു്. അവിടെ പ്രാണന്റേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും ഉൽപത്തിയെക്കുറിച്ചു പറയുന്നുമില്ല. ഇങ്ങിനെയുള്ള ശ്രുതിവാക്യങ്ങളിൽ സാധാരണജനങ്ങൾക്കു വൈരുദ്ധ്യപ്രതീതിയുണ്ടാവാം. അതിനെ നീക്കാൻവേണ്ടിക്കൂടിയുമാണു് ഈ ചതുർത്ഥപാദം ആരംഭിക്കുന്നതു്.

സു:—തഥാ പ്രാണാഃ. 1

ശബ്ദാർത്ഥം:—തഥാ=അതുപോലെ. പ്രാണാഃ=പ്രാണശബ്ദവാച്യങ്ങളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടായി.

സാരം:—എപ്രകാരം ആകാശാദിപഞ്ചഭൂതങ്ങളും മറ്റുള്ളവയും പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടാവുന്നുവോ, അതുപോലെ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പരമാത്മാവിൽനിന്നുതന്നെ ഉണ്ടായി. അവയുടെ ഉൽപത്തിക്കു തമ്മിൽ യാതൊരു ഭേദവുമില്ല. ശ്രുതി സ്സഷ്ടുമായിപ്പറയുന്നു. “ഏതസ്താൽ ജായതേ പ്രാണോ മനഃ സദ്യേന്ദ്രിയാണി ച. ഖം വായുർജ്യോതിരാപഃ പൃഥിവി വിശ്വപത്വ ധാരിണീ” എന്നിങ്ങനെ. പ്രാണൻ മനസ്സ് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ആകാശം വായു അഗ്നി ജലം എല്ലാറ്റിനും അവലംബമായ ഭൂമി എന്നിവയും ഈ പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടാവുന്നു എന്നു്. ഇപ്രകാരം ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെക്കൂടി ശ്രുതിയിൽ വണ്ണിച്ചിരിക്കയാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പരമാത്മാവിൽനിന്നുതന്നെയാണുണ്ടാവുന്നതെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—ഗൌണ്യസംഭവാൽ. 2

ശബ്ദാത്മം: — അസംഭവാൽ=സംഭവിക്കാൻ വയ്യാത്തതുകൊണ്ടു്. ഗൌണീ=ആ പ്രതിപാദനം ഗൌണരൂപമാണു്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ കരിടത്തു വാഗിന്ദ്രിയം അഗ്നിയിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതു്. അതുപോലെ മറ്റിന്ദ്രിയങ്ങളും അതതു ഭൂതങ്ങളിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പരമാത്മാവിൽനിന്നാണു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും പ്രാണനുമെല്ലാമുണ്ടാവുന്നതെന്നു സ്സഷ്ടുമായിപ്പറഞ്ഞ ശ്രുതിക്കു് മുൻപറഞ്ഞ പ്രതിപാദനം വിരുദ്ധമല്ലേ? എന്നു് ആശങ്കയുണ്ടാവാം. എന്നാൽ അതു ശരിയല്ല. അഗ്നിയിൽനിന്നാണു് വാഗിന്ദ്രിയമുണ്ടാവുന്നതെന്നു ക

മനം ഗൌണമാണ്. അതായത് അപ്രധാനമാണ്. അഗ്നിഹേതുവായിട്ട് — ആഗ്നയപദാർത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ട് — വാഗ്വിയം പോഷിക്കുന്നു എന്നേ അതിനർത്ഥമുള്ളൂ. അന്നത്തിൽനിന്നു മനസ്സും ജലത്തിൽനിന്നു പ്രാണനുമുണ്ടായി എന്നു പറയുന്നത് എപ്രകാരം ഗൌണമാണോ, അതുപോലെ ആദ്യം പറഞ്ഞതും ഗൌണംതന്നെ. പ്രാണനില്ലാതെ ജലം കുടിക്കാൻപോലും സാധ്യമല്ലെന്നിരിക്കെ ജലത്തിൽനിന്നു പ്രാണനെങ്ങനെയുണ്ടാകും? കുടിക്കുന്ന ജലംകൊണ്ടു പ്രാണൻ പോഷിക്കുന്നു എന്നേ അതിനർത്ഥമുള്ളൂ. അതുപോലെ കഴിക്കുന്ന അന്നംകൊണ്ടു മനസ്സും പോഷിക്കുന്നു എന്നേ അർത്ഥമുള്ളൂ. അതിനാൽ ശ്രുതികഥനങ്ങൾക്കു വൈരുദ്ധ്യമില്ല. ശരിയായി ബോധിക്കണമെന്നേ ഉള്ളൂ.

സു:—തൽ പ്രാക് ശ്രുതേശ്വ. 3

ശബ്ദാർത്ഥം:—തൽ പ്രാക് ശ്രുതേഃ ച=ശ്രുതിതന്നെ ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിക്കു മുന്പു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിലും മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിക്കു മുന്പാണു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഇതിൽനിന്നു് ആകാശാദിതത്വങ്ങളിൽനിന്നല്ല ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഉൽപ്പത്തിയെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ അഗ്നി തുടങ്ങിയ ഭൂതങ്ങളിൽനിന്നു വാക്കു തുടങ്ങിയ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെ പ്രതിപാദിച്ച ശ്രുതി കേവലം ഗൌണംമാത്രമാണു്.

സു:—തൽപുർവ്വകതപാദോചഃ. 4

ശബ്ദാത്മം:—വാചഃ=വാഗിന്ദ്രിയത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയുടെ വണ്ണം. തൽപുർവ്വകതപാൽ=മൂന്നു തത്വങ്ങളിലും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു ശേഷമാണെന്നതിനാൽ വാക്കിന്റെ ഉൽപത്തി തേജസ്സിൽനിന്നാണെന്നു കാണിക്കുന്ന ശ്രുതി ഗൌണമാണ്.

സാരം:—ആ പ്രകരണത്തിൽ മൂന്നു തത്വങ്ങളിലും ജീവാത്മാവോടുകൂടി ബ്രഹ്മം പ്രവേശിച്ചു നാമരൂപാത്മക ജഗത്തിന്റെ രചനയെ ചെയ്തു എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തി ബ്രഹ്മത്തിന്റെ പ്രവേശത്തിൽകൂടിയല്ലെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും ഉൽപത്തി ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നാണെന്നും തേജസ്സ് തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങളിൽനിന്നല്ലെന്നും സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ അഗ്നിതത്വത്തിൽനിന്നു വാക്കുണ്ടായിരുന്നു കാണിക്കുന്ന ശ്രുതി ഗൌണമാണ്.

സു:—സപ്തഗതേവ്വിശേഷിതതപാച്ച. 5

ശബ്ദാത്മം:—സപ്ത=ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഏഴാണ്. ഗതേ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഏഴേ അറിയപ്പെടുവരുന്നള്ളു. വിശേഷിതതപാൽ ച=പ്രാണങ്ങൾ ഏഴാണെന്നിങ്ങനെ പ്രാണശബ്ദംകൊണ്ട് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സൂചിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടും ഏഴെന്നുതന്നെ ധരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

സാരം:—ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുതന്നെ ഉണ്ടായവയെന്നും അവ ഭൂതങ്ങൾക്കു മുന്പുണ്ടായിരുന്നു സമത്ഥിച്ചശേഷം ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഏതുയാണെന്നു ശങ്കയെ

പരിഹരിക്കാൻവേണ്ടി ഈ പ്രകരണത്തെ ആരംഭിക്കുന്നു. ശ്രുതിയിൽ കരിടത്തു് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഏഴാണെന്നും മറ്റൊരിടത്തു മനസ്സോടുകൂടി പതിനൊന്നാണെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. ഇതിൽ ഏതിനെയാണു് സ്വീകരിക്കേണ്ടതു്? കണ്ണു്, മൂക്കു്, ചെവി, നാവു്, തപക്കു്, വാക്കു്, മനസ്സു് ഇവയെയാണു് ഏഴിന്ദ്രിയങ്ങളായി കണക്കാക്കുന്നതു്. “സപ്ത പ്രാണാഃ” എന്നു് വിശേഷിപ്പിച്ചു പറഞ്ഞതു കൊണ്ടു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഏഴെന്തെന്നെ ബോധിക്കുന്നതാണു് ശരിയെന്നു വിചാരിക്കണം. ഇതു പൂർവ്വപക്ഷമാണു്. അടുത്ത സൂത്രംകൊണ്ടു് ഇതിന്റെ മറുപടി പറഞ്ഞു സിദ്ധാന്തത്തെ സമയമിക്കാൻ തുടങ്ങുകയാണു്.

സൂ:—ഹസ്തായേസു സ്ഥിതേതോ നൈവം. 6

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. ഹസ്തായഃ=ഹസ്തം, പാദം, പായു, ഉപസ്ഥം എന്നീ നാലുംകൂടി ഇന്ദ്രിയങ്ങളാണു്. അതഃ=ഇതുകൊണ്ടു്. ഏവം സ്ഥിതേ=ഇങ്ങിനെ യുള്ള സ്ഥിതിക്കു് ന=ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഏഴാണെന്നു പറയാൻ പാടില്ല.

സാരം:—മുൻപറയപ്പെട്ട ഏഴിന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടി ഹസ്തം തുടങ്ങിയ മറ്റു നാലിന്ദ്രിയങ്ങളും ശ്രുതിയിൽത്തന്നെ മറ്റു പല സ്ഥലത്തും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മനസ്സോടുകൂടി ആകെ പതിനൊന്നാണെന്നുതന്നെ കരുതണം. മനുഷ്യന്റെ നിത്യജീവിതത്തിൽ കൈ തുടങ്ങിയ നാലിന്ദ്രിയങ്ങൾ പ്രത്യേകം ഉപയോഗപ്പെടു്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുമുണ്ടല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കു് അവയെ എങ്ങിനെ നിഷേധിക്കാം? അതുകൊണ്ടു ചിലേടത്തു

ചില പ്രത്യേക ഉദ്ദേശങ്ങളോടെ ഏഴിന്ദ്രിയങ്ങളെ വണ്ണിച്ചാലും നാലിനെക്കൂടെ കൂട്ടത്തിൽ ധരിക്കേണ്ടതാണ്. ബൃഹദാരണ്യകശ്രുതിയിൽ മനസ്സോടുകൂടി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ പതിനൊന്നാണെന്നു സ്സഷ്ടമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഭഗവൽഗീതയിലും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മനസ്സോടുകൂടി പതിനൊന്നാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ പതിനൊന്നുതന്നെ.

സു:—അണവശ്വ. 7

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അപ്രകാരം. അണവ=സൂക്ഷ്മഭൂതങ്ങൾ അല്ലെങ്കിൽ തന്മാത്രകളും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരങ്കൽനിന്നുണ്ടായി.

സാരം:—ഈ സൂത്രത്തിന്റെ അർത്ഥത്തെ സംബന്ധിച്ച വിചിന്തനാർത്ഥത്തിൽ പ്രബലങ്ങളായ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്. അങ്ങനെയുള്ള ശബ്ദാർത്ഥം ചിലർ പരമാണുക്കളെന്നാണ് പറയുന്നത്. വേറെ ചിലർ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെത്തന്നെയാണ് അണവശബ്ദം കൊണ്ട് ഉപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നു. ഉപനിഷത്തുചട്ടിൽ അണവശബ്ദത്തിനു തന്മാത്രകളെന്നാണ് പറഞ്ഞുവരുന്നത്. അതിനാൽ തന്മാത്രകളും—ശബ്ദാദിവിഷയങ്ങളും അല്ലെങ്കിൽ സൂക്ഷ്മഭൂതങ്ങളും—പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടായതെന്നാണ് സാധാരണ പറഞ്ഞുവരുന്ന അർത്ഥം.

സു:—ശ്രേഷ്ഠശ്വ. 8

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശ്രേഷ്ഠഃ ച=മുഖ്യപ്രാണനും പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടായി.

സാരം:—പ്രാണൻ, അപാനൻ, ഉദാനൻ, സമാനൻ, വ്യാനൻ എന്നീ അഞ്ചു വിഭാഗങ്ങൾ ഏതിനുള്ളതായി പറയപ്പെടുന്നുവോ, അതാണു് മുഖ്യപ്രാണൻ. ആ മുഖ്യപ്രാണനും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ മാതിരി പരമപുരുഷനായ പരമാത്മാവിൽനിന്നുണ്ടായി.

സു:—ന വായുക്രിയേ പൃഥഗുപദേശാൽ. 9

ശബ്ദാർത്ഥം:—വായുക്രിയേ ന=ശ്രുതിയിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട മുഖ്യപ്രാണൻ വായുതത്വമോ അതിന്റെ ക്രിയയോ അല്ല. പൃഥഗുപദേശാൽ=ഏതു്കൊണ്ടെന്നാൽ പ്രത്യേകം വേർതിരിച്ചു പറയുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ എവിടെ മുഖ്യപ്രാണന്റെ ഉൽപത്തിയുടെ വർണ്ണനുമുണ്ടോ, അവിടെ വായുവിന്റെ ഉൽപത്തിയെ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ പ്രാണനെന്നു പറഞ്ഞാൽ വായുതത്വമോ അതിന്റെ ക്രിയാസ്വരൂപമോ അല്ലെന്നും അതിൽനിന്നു വേറെയായ മറ്റൊരു വസ്തുവാണെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—ചക്ഷുരാദിവത്തു തൽസഹശിഷ്ട്യാദിഭ്യഃ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ പ്രാണനും. ചക്ഷുരാദിവൽ=ചക്ഷുസ്സു തുടങ്ങിയ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾപോലെ ജീവാത്മാവിന്റെ ഒരു കരണമാണു്. തൽസഹശിഷ്ട്യാദിഭ്യഃ=പ്രാണേന്ദ്രിയങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സംവാദത്തിൽക്കൂടെ ഈ കാര്യം വ്യക്തമായറിയാൻ കഴിയുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെന്നു പോലെ പ്രാണനും ജഡമാണുതാനും.

സാരം:—ചോദനാഗ്രോപനിഷത്തിൽ മുഖ്യപ്രാണന്റെ പ്രാമാണ്യതയെ കാണിക്കുന്ന ഒരു കഥയുണ്ടു്. ഒരി

ക്കൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പ്രാണനും തമ്മിൽ ഞാനാണു് ശ്രോ
 യുൻ, ഞാനാണു് ശ്രോയുൻ എന്നിങ്ങിനെ തർക്കമുണ്ടായി.
 തർക്കം വളർന്നുവെങ്കിലും ഒരു തീർപ്പുചെയ്യുൻ ആർക്കും കഴി
 ണ്തില്ല. അപ്പോൾ എല്ലാവരുംകൂടി പ്രജാപതിയുടെ
 അടുക്കൽ പോയി ഞങ്ങളിൽ ആരാണു് ശ്രോയുന്നതു പ
 റയണമെന്നുപേക്ഷിച്ചു. നിങ്ങളിൽ ആർ വിട്ടുപോയാൽ
 ഈ ശരീരം ഇല്ലാതായിത്തീരുകമോ അവൻതന്നെ ശ്രോ
 യുന്നതു പ്രജാപതി മറുപടി പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ പരീ
 ക്ഷണത്തിനുവേണ്ടി വാക്കു്, ദൂക്കു് തുടങ്ങിയ കാരോ ഇ
 ന്ദ്രിയവും ശരീരത്തെ വിട്ടുപോകുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെല്ലാം
 ശരീരത്തെ വിട്ടുപോകും ശരീരത്തിന്റെ നിലനില്പിന്നോ
 വ്യവഹാരത്തിന്നോ യാതൊരു തകരാറും കണ്ടില്ല. അ
 വസാനം പ്രാണൻ ശരീരത്തെ വിട്ടാൻ തുടങ്ങി. അ
 പ്പോൾ കാൽമെല്ലാം തകരാനായി. ശരീരം പെട്ടെന്നു
 നശിക്കുമെന്നുള്ള നിലയായി. അപ്പോൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ
 കൈ ഭയപ്പെട്ടു പ്രാണനെ സ്മരിക്കുകയും ശരീരം വിട്ടുപോ
 വരുതെ എന്നുപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നാണു് കഥ.
 ഇതിൽനിന്നു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു പ്രാണൻ
 ശ്രോയുന്നതെന്നും പ്രാണൻ പോയാൽ ശരീരം നിലനി
 ല്ലില്ലെന്നും ശരീരത്തെ നിലനില്ക്കുന്ന കാണങ്ങളിൽ മു
 ഖ്യമായ കരണം പ്രാണനെന്നും തെളിയുന്നു. എ
 ന്നാൽ അതുകൊണ്ടു പ്രാണൻ ജഡമല്ലെന്നോ ജീവനധീ
 നമല്ലെന്നോ വരുന്നുമില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെന്നപോലെ പ്രാ
 ണനും ജഡവും ജീവനധീനവുമാണു്. ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ
 ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിഗ്രഹിക്കാൻ പറയുന്നതുപോലെത്തന്നെ

പ്രാണനെയും നിഗ്രഹിക്കാൻ പറയുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ജീവനധീനവുമാണ്. ചൈതന്യമില്ല; ജഡമാണ് പ്രാണനെ കാരണത്താൽ ജീവാത്മാവെന്നപോലെ സ്വതന്ത്രമല്ല, ജീവാത്മാവിനധീനമാണ്.

സൂ:—അകരണതപാച്ച ന ദോഷസ്തഥാ ഹി ശ്ല യതി. 11

ശബ്ദാർത്ഥം:—അകരണതപാൽ = ഇന്ദ്രിയങ്ങളെന്ന പോലെ വിഷ്വയാപഭോഗത്തിൽ കരണമല്ലെന്നതുകൊണ്ട്. ദോഷഃ ച ന=യാതൊരു ദോഷവുമില്ല. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തഥാ ദശയതി=ശ്രുതി അങ്ങനെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.

സാരം:—എങ്കിലും പ്രാണനെ ഒരു കരണമെന്നു പറയാൻ വയ്യ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കരണമാണെങ്കിൽ ദൃശാദിഇന്ദ്രിയങ്ങളെന്നപോലെ ഏതെങ്കിലും ഒരു വിഷയത്തെ ഗ്രഹിക്കുകയോ അനുഭവിക്കുകയോ ചെയ്യേണ്ടതല്ലേ? അതിനൊന്നും പാറാത്തതാണെന്ന കാരണത്താൽ പ്രാണനെ ഒരു കരണമെന്നു പറയാൻ വയ്യ. എന്നു സംശയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കരണങ്ങളെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തപ്പെട്ട ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു വിഷയഗ്രഹണാദികൾക്കാവശ്യമായ ചലനംപോലും പ്രാണനാണുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നത്. മറ്റു കരണങ്ങളുടെ കരണതപംപോലും പ്രാണൻഹേതുവായിട്ടാണ് നിലനിലുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്ക് എല്ലാറ്റിലുംവെച്ചു മുഖ്യമായ കരണം പ്രാണനാണെന്നു പറയണം. അങ്ങനെയുള്ള പ്രാണൻ കരണമേ അല്ലെന്നുള്ള വ്യവഹാരം ശരിയല്ല.

വിഷയഗ്രഹണമില്ലെന്നതൊരു ദോഷമല്ല. അതുകൊണ്ടു പ്രാണനു കരണത്വമില്ലാതാവുന്നില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ധരിക്കുന്നതും പോഷിപ്പിക്കുന്നതും ജീവനെ ഒരു ശരീരത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരു ശരീരത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോവുന്ന തുമെല്ലാം പ്രാണനാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു വിഷയഗ്രഹണമില്ല എന്ന ഒരു കാരണംകൊണ്ടുമാത്രം പ്രാണനെ കരണമല്ലെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. പ്രാണനും ഒരു കരണംതന്നെ.

സൂ:—പഞ്ചവൃത്തിർനോവൽ വ്യപദിശ്യതേ. 12

ശബ്ദാർത്ഥം:—മനോവൽ=മനസ്സെന്നപോലെ. പഞ്ചവൃത്തിഃ=അഞ്ചു വൃത്തികളുള്ളതാണ്. വ്യപദിശ്യതേ=പ്രാണനെനു ശ്രുതി നിദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—എപ്രകാരം ശ്രോത്രാദിജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ വഴിക്കു മനസ്സിനു് അഞ്ചു വൃത്തികൾ നിദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ പ്രാണനും പ്രാണൻ, അപാനൻ, ഉദാനൻ, സമാനൻ, വ്യാനൻ ഇങ്ങനെ അഞ്ചു വൃത്തികൾ നിദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത പഞ്ചവൃത്തികളിൽക്കൂടെ പ്രാണൻ ജീവാത്മാവിനു് അനേകകാര്യങ്ങളിൽ ഉപകരണമായിത്തീരുന്നതുണ്ട്. പ്രാണവൃത്തികളുടെ വിസ്മൃതമായ നിരൂപണം ശ്രുതികളിൽ പലേടത്തുണ്ടു്. അതിനാൽ പ്രാണനും ജീവാത്മാവിനു കരണമാണെന്നു പറയുന്നതിൽ തെറ്റില്ല.

സൂ:—അണശ്ച. 13

ശബ്ദാർത്ഥം:—അണഃ ച=പ്രാണൻ സൂക്ഷ്മസ്വരൂപിയുമാണ്.

സാരം:—പ്രാണൻ പഞ്ചവൃത്തിസ്വരൂപേണ സ്ഥൂലമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും സൂക്ഷ്മരൂപംകൂടിയാണു്. സൂക്ഷ്മരൂപംകൊണ്ടു സർവ്വത്ര വ്യാപകമാണെന്നുംകൂടി വരണമുണ്ടു്. അങ്ങിനെ വ്യാപകമാണെങ്കിൽ പരിച്ഛിന്നവുമാണു്.

സു:—ജ്യോതിരാദ്യധിഷ്ഠാനം തു തദാമനനാൽ.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജ്യോതിരാദ്യധിഷ്ഠാനം തു=അഗ്നി തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങളുടെ അധിഷ്ഠാനദേവത ബ്രഹ്മരൂപമെന്നയാണു്; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തദാമനനാൽ=ശ്രുതിയിൽ വേറെ സ്ഥലത്തും അതിനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—മാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ അഗ്നി ജലം ഭൂമി എന്നീ മൂന്നു ഭൂതങ്ങളിൽനിന്നാണു് ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു് എന്നാൽ അവയുടെ അധിഷ്ഠാനദേവത ഏതാണെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്താനാണു് ഈ പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുന്നതു്. ശ്രുതിയിൽ ഒരിടത്തു ജഗൽകർത്താവായിരിക്കുന്ന പരമേശ്വരൻ “ഏകനായിരിക്കുന്ന ഞാൻ അനേകനായിത്തീരട്ടേ” എന്നു വിചാരിച്ചുവെന്നും അപ്പോൾ അഗ്നിയുണ്ടായിയെന്നും പിന്നീടു വിചാരമൊക്കെയു എന്നും മറ്റും പറയുന്നുണ്ടു്. ഈ വണ്ണത്തിൽ തേജസ്സു തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങളിൽ വിചാരമൊക്കെയുവെന്നു പറയുന്ന അധിഷ്ഠാനദേവത ബ്രഹ്മരൂപമെന്നയാണു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്—“ഈ ജഗത്തിനെ രചിച്ചിട്ടു് അതിൽ കാരോന്നിന്റെയും ഉള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു്” എന്നു് അതിനാൽ പരമേശ്വരൻതന്നെയാണു് പ്രസ്തുതതത്വങ്ങളെ

ളിൽ അധിഷ്ഠാതൃസ്വരൂപേണ പ്രവേശിച്ചു വിചാരംചെയ്തത്; അല്ലാതെ ജഡത്വമല്ല എന്നു സിലമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—പ്രാണവതാ ശബ്ദാൽ. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രാണവതാ=ബ്രഹ്മം പ്രാണധാരിയായ ജീവനോടുകൂടി പ്രവേശിച്ചു. ശബ്ദാൽ=എന്നിങ്ങിനെ ശ്രുതിവാക്യമുള്ളതിനാൽ അതു ഭോഷമില്ല.

സാരം:—തത്വങ്ങളിലെല്ലാം ബ്രഹ്മമാണ് അധിഷ്ഠാതാവായിട്ടിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ കാരോ ശരീരത്തിലും ബ്രഹ്മംതന്നെയാണു് അധിഷ്ഠാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്, ജീവാത്മാവല്ല എന്നു വരില്ലേ എന്ന സംശയത്തെ മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ടു പറകയാണു്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ അഗ്യാദി മൂന്നു തത്വങ്ങളുമുണ്ടായശേഷം അവയുടെ കർത്താവായ ഈശ്വരൻ ഇനി ഞാൻ ജീവാത്മാവോടുകൂടി ഇവയ്ക്കുള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു നാനാനാമരൂപങ്ങളേയും ഉൽപാദിപ്പിക്കാം എന്നു വിചാരിച്ചു എന്നിങ്ങിനെ പറയുന്നുണ്ട്. ഇതിൽനിന്നു ജീവാത്മാവോടുകൂടിയാണു് പരമാത്മാവു തത്വങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ചതെന്നു സിലമാവുന്നുണ്ട്. ഇതുപോലെ ഐതരേയോപനിഷത്തിലെ കന്നാമല്യായത്തിൽ ജീവാത്മാവിന്നു തന്റെ സമ്പർക്കം കൊടുക്കാൻ വേണ്ടി പരമാത്മാവു സജീവശരീരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചുവെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ശ്ലോകാശ്വതരോപനിഷത്തിലും ജീവേശ്വരന്മാരെ ശരീരവൃക്ഷത്തിലിരിക്കുന്ന രണ്ടു പക്ഷികളായി ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. കരോപനിഷത്തിലും ഹൃദയേഗൃഹയിൽ ജീവാത്മാവും പരമാത്മാവും അധിവസിക്കുന്നതായിപ്പറയുന്നുണ്ട്.

പാപപ്പെട്ട വണ്ണങ്ങളിൽനിന്നു ജീവാത്മാവും പരമാത്മാവും ശരീരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായി തെളിയുന്നു. അതിനാൽ ശരീരത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാതാവു ജീവാത്മാവാണെന്നു കരുതുന്നതിൽ തെറ്റില്ല.

സു:—തസ്യ ച നിത്യതപാൽ. 16

ശബ്ദാർത്ഥം:—തസ്യ=ജീവാത്മാവിന്നു. നിത്യതപാൽ ച=നിത്യതമുള്ളതുകൊണ്ടും ഉൽപത്തിവണ്ണനും ചെയ്യാത്തതു തെറ്റല്ല.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ തപങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിക്കു മുമ്പോ പിൻപോ എവിടെയും ജീവാത്മാവിന്റെ ഉൽപത്തിയെ വണ്ണിച്ചുകാണുന്നില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു പരമാത്മാവു സജീവശരീരത്തെ പ്രാപിച്ചു എന്നൊക്കെപ്പറയുന്നതിനെത്താണർത്ഥമെന്നു ശങ്കയെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിപ്പറകയാണു്. ജീവാത്മാവിന്നു് നിത്യതപം പ്രസിദ്ധമാണു്. അതിനാൽ ഉൽപത്തിയെപ്പറയേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ജീവാത്മാവു പഞ്ചഭൂതങ്ങളെപ്പോലെ പ്രളയകാലത്തു നശിക്കുകയോ സൃഷ്ടികാലത്തുണ്ടാവുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. എങ്കിലും ശരീരത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെ പറഞ്ഞപ്പോൾ ഗൌണമായിട്ടു ജീവാത്മാവിന്റെ ഉൽപത്തിയെ പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ടു്. എങ്കിലും പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിക്കു മുമ്പോ പിമ്പോ എന്നു വ്യക്തമു്കീട്ടുമില്ല. അതു് കരുപ്രകാരത്തിൽ ഉചിതമായിട്ടുമുണ്ടു്. അതിനാൽ ജീവന്റെ ഉൽപത്തിയെ വണ്ണിക്കാത്തതുകൊണ്ടു യാതൊരു ദോഷവുമില്ല.

സു:—ത ഇന്ദ്രിയാണി തദ്വ്യപദേശാൽ അന്യത്ര ശ്രേഷ്ഠാൽ. 17

ശബ്ദാർത്ഥം:—തേ=മനസ്സുകുമുള്ള പതിനൊന്നു പ്രാണങ്ങൾ. ഇന്ദ്രിയാണി=ഇന്ദ്രിയങ്ങളാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ശ്രേഷ്ഠാൽ=മുഖ്യപ്രാണനിൽനിന്നു ഭിന്നങ്ങളാണെന്നു്. അന്യത്ര=വേറെ ശ്രുതിയിൽ. തദ്വ്യപദേശാൽ=അതിന്റെ ഭിന്നതയെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പ്രാണശബ്ദം കൊണ്ടു വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മുഖ്യപ്രാണന്റെ കാർത്തവ്യങ്ങളോ അഥവാ വൃത്തികളോ ആണെന്നു വിചാരിച്ചുകൂടേ? എന്ന ശങ്കയെ ആസ്പദിച്ചു പറയുന്നു. അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വേറെ ശ്രുതിയിൽ മുഖ്യപ്രാണനെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നു വേറെയാക്കി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവിടെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു പ്രാണശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുമില്ല. ഇതുകൊണ്ടു ചക്ഷുരാദി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മുഖ്യപ്രാണനിൽനിന്നു വേറെയാണെന്നു വ്യക്തമായി തെളിയുന്നുണ്ട്. ഗൌണരൂപത്തിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു പ്രാണശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചു എന്നു മാത്രമേ ഉള്ളൂ. അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മുഖ്യപ്രാണന്റെ കാർത്തവ്യങ്ങളോ മുഖ്യപ്രാണൻ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ വർഗ്ഗത്തിൽ പെട്ടതോ ആവുന്നില്ല.

സു:—ഭേദശ്രുതേ. 18

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭേദശ്രുതേ=ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നു മുഖ്യപ്രാണന്റെ ഭേദത്തെ ശ്രുതി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പ്രാണനും വ്യത്യസ്തങ്ങൾതന്നെ.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിലുമാണ് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പ്രാണശബ്ദംകൊണ്ടുപന്ത്രസിച്ചിരിക്കുന്നത്. അവയിൽത്തന്നെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും പ്രാണനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പ്രശ്ലോപനിഷത്തിലും, മുഖ്യപ്രാണന്റെ പ്രാധാന്യത്തെ കാണിക്കാൻവേണ്ടി മുഖ്യപ്രാണൻ മറ്റു തപങ്ങളിൽനിന്നും ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നും വേറെയാണെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ ശ്രുതികൾ മുഖ്യപ്രാണനെ എല്ലാ തപങ്ങളിൽനിന്നും വേർതിരിച്ചു കാണിച്ചിരിക്കയാൽ മുഖ്യപ്രാണൻ ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നു വേർതിരിഞ്ഞ വസ്തുവാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—വൈലക്ഷണ്യം. 19

ശബ്ദാർത്ഥം:—വൈലക്ഷണ്യാൽ ച=ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പ്രാണനും തമ്മിലുള്ള വിലക്ഷണതകൊണ്ടും അവ ഒന്നല്ലെന്നു തെളിയുന്നുണ്ട്.

സാരം:—സുഷുപ്തിയിൽ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും അന്തഃകരണവും കേവലം ലയിക്കുന്നുണ്ട്. അപ്പോഴും മുഖ്യപ്രാണൻ യാതൊരു ക്ഷീണവും കൂടാതെ പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായും കാണുന്നുണ്ട്. നിദ്രയുടെ ശക്തിക്കു പ്രാണനെ ബാധിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നും വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്. ഇതിൽനിന്നു പ്രാണന്റെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും വ്യത്യസ്ത സ്പഷ്ടമായി തെളിയുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ പ്രാണന്റെ കാര്യങ്ങളോ വൃത്തികളോ അല്ല. ശൌണമായി പ്രാണശബ്ദംകൊണ്ടു ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഉപന്ത്രസിച്ചു എന്നേ ഉള്ളൂ.

സു:—സംജ്ഞാമൂർത്തികൃപീസു ത്രിവൃൽകർച്ചത ഉ
പദേശാൽ. 20

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംജ്ഞാമൂർത്തികൃപീ: തു=നാമരൂപപ്ര
പഞ്ചത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയും. ത്രിവൃൽകർച്ചതഃ=മൂന്നു തത്വ
ങ്ങളെ കൂട്ടിയോജിപ്പിച്ച പരമാത്മാവിന്റെതന്നെ പ്രവൃ
ത്തിയാണു്. ഉപദേശാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങി
നെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—അഗ്നി തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചു്
പരമാത്മാവു ജീവാത്മാവോടുകൂടി അവയിൽ പ്രവേശിച്ചു
നാമരൂപാത്മകമായ പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു എന്നുള്ള ശ്രു
തിവാക്യംകൊണ്ടു് നാമരൂപാത്മകപ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ച
തു് ഏതെങ്കിലും ജീവവിശേഷമോ അഥവാ പരമാത്മാവു
തന്നെയോ എന്നു ശങ്കയ്ക്കുവകാശമുള്ളതിനാൽ പരമാ
ത്മാവുതന്നെയാണു് ജഗൽസൃഷ്ടിയെ ചെയ്തതെന്നു സമ
ർത്ഥിക്കുന്നു ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു്.

വിശാലവും അനന്തവുമായ ഈ പ്രപഞ്ചത്തെ സൃ
ഷ്ടിക്കുകയെന്നതു് ഒരു ജീവാത്മാവിന്റെ കഴിവിന്നു വി
ധേയമല്ല. ജീവാത്മാവോടുകൂടി പരമാത്മാവു തത്വങ്ങളു
ടെ ഉള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ ആവ
ശ്യംതന്നെ ജീവനിൽകൂടെ കാര്യങ്ങളെ പ്രവർത്തിക്കുകയും
എല്ലാറ്റിന്റെയും അധീശത്വവും കർത്തൃത്വവും പരമാ
ത്മാവിനാണെന്നു കാണിക്കാനുമാണു്. അല്ലാതെ ജീവാ
ത്മാവിനെ കർത്താവാക്കിക്കാണിക്കാൻ വേണ്ടിവല്ല. ജീവാ
ത്മാവിന്നു തന്റെ വാസനാവിശേഷങ്ങളെ അനുസരിച്ചു
ചെയ്യേണ്ടിവരുന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കാവശ്യമായ ശക്തിയും പ്രേ

രണയുതന്നെ പരമാത്മാവിൽനിന്നാണ് കിട്ടിവരുന്നതു്. അതിനാൽ ശ്രുതിയുടെ ആ ഭാഗത്തെ വണ്ണനംകൊണ്ടുതന്നെ നാമരൂപാത്മകവും ജഡവുമായ ഈ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടി പരമാത്മാവുതന്നെയാണ് നിർവ്വഹിക്കുന്നതെന്നു സിലമാവുന്നുണ്ടു്.

സു:—മാംസാദി ഭജ്യമം യഥാശബ്ദമിതരയോശ്വ.

ശബ്ദാത്മം:—മാംസാദി=മാംസം തുടങ്ങിയവ. ഭജ്യമം=ഭൂമിയുടെ കായ്കങ്ങളായിട്ടു് പറഞ്ഞതുപോലെ. യഥാശബ്ദം=ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ. ഇതരയോഃ ച=മറ്റു രണ്ടു തത്വങ്ങളുടെ കായ്കങ്ങളേയും അറിയേണ്ടതാണു്.

സാരം:—പരമാത്മാവാണു് തേജസ്സു്, അപ്പു്, ഭൂമി എന്നീ മൂന്നു തത്വങ്ങളെ കൂട്ടിയോർജ്ജിപ്പിച്ചു് അവയിൽനിന്നു നാമരൂപാത്മകജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിച്ചതെങ്കിൽ ഏതേതു പദാത്മങ്ങളാണുണ്ടായതെന്നെങ്ങിനെ അറിയാമെന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുന്നു ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു്. അതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ ശ്രുതിയിൽ ഭൂമിയുടെ കായ്കമായി അന്നവും അന്നത്തിൽനിന്നു മാംസം, വിഷ്ണു, മനസ്സു് എന്നിവയും ഉണ്ടാവുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞു. അതുപോലെ മറ്റു രണ്ടു തത്വങ്ങളുടെ കായ്കങ്ങളേയും അവയിൽനിന്നുണ്ടാവുന്ന പദാത്മങ്ങളേയും പൃഷ്ഠമാക്കീട്ടുണ്ടു്. അതുപോലെ ധരിക്കേണ്ടതാണു്.

സു:—വൈശേഷ്യാത്തു തദ്വോസ്തേപോദഃ. 22

ശബ്ദാത്മം—തദ്വോദഃ=ആ പ്രതിപാദനം. തദ്വോദഃ=ആ പ്രതിപാദനം. വൈശേഷ്യാൽ തു=ആധികൃ

ത്തെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതാണെന്ന കാരണത്താൽ
ഭോഷമില്ല.

സാരം:—അഗ്യാദി മൂന്നു തത്വങ്ങളെ കൂട്ടിയോജി
പ്പിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞതിൽ തുല്യമാത്രകളോടുകൂടി യോജി
പ്പിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ ആധികൃത്യനത
യോടുകൂടിയാണ് യോജനമെന്നു ധരിക്കാം. അങ്ങിനെ
യാവുമ്പോൾ ഭിന്നഭിന്ന പദാർത്ഥങ്ങളുണ്ടാവുന്നതു് അ
സംഗതവുമല്ല. ഈ സൂത്രത്തിൽ തദ്ദേശം എന്ന ശബ്ദം
രണ്ടു പ്രാവശ്യം എടുത്തു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് അദ്ധ്യായാ
വസാനത്തെ കാണിക്കാനുമാണു്. ഈ പ്രകരണത്തിൽ
മനസ്സിനെ അന്നത്തിന്റെ കാര്യമായും അന്നമയമായും
അതുപോലെ പ്രാണനെ ജലത്തിന്റെ കാര്യമായും ജലമ
യമായും വാക്കിനെ അഗ്നിയുടെ കാര്യമായും അഗ്നിമയ
മായും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ആ പ്രതിപാദനം ഗൌണ
മാണു്. വാസ്തവത്തിൽ വാക്കു്, പ്രാണൻ, മനസ്സു് എ
ന്നീ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഭൂതകാര്യങ്ങളല്ല. ഭൂതങ്ങളിൽനിന്നു
വേറെയാണു്. ഈ വസ്തുത ഇതിനുമുമ്പു വ്യക്തമാക്കീട്ടു
ണ്ടു്. ഇവിടെ രണ്ടാമദ്ധ്യായം അവസാനിക്കുന്നു.

രണ്ടാമധ്യായത്തിൽ ചതുർത്ഥപാദം കഴിഞ്ഞു.

വേദാന്തദർശനം അഥവാ ബ്രഹ്മസൂത്രം

ഉത്തരാദ്ധ്യം

(ഭാഷാടികാസഹിതം)

മൂന്നാമദ്ധ്യായം

പ്രഥമപാദം

കഴിഞ്ഞ രണ്ടദ്ധ്യായങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജീവാത്മാവിന്റെയും പരമാത്മാവിന്റെയും സ്വരൂപങ്ങളെ വേണ്ടപോലെ നിരൂപിച്ചു. ഇനി ജീവാത്മാവിനു പരമാത്മാവിനോടു കൂടിച്ചേരാനുള്ള ഉപായത്തെയാണു് പ്രകാശിപ്പിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു്. അതാണു് ഈ മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ആരംഭിക്കാൻ പോവുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്നു സാധനാദ്ധ്യായം അല്ലെങ്കിൽ ഉപാസനാദ്ധ്യായമെന്നു പറയും. പരമാത്മപ്രാപ്തിസാധനങ്ങളിൽവെച്ചു് ഏറ്റവും മുമ്പേ ഉണ്ടാവേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു വൈരാഗ്യമാണു്. സംസാരത്തിലെ അനിത്യപദാർത്ഥങ്ങളിൽ പരമാർത്ഥമായ വൈരാഗ്യം ജനിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ മാത്രമേ മനുഷ്യനു് ഈശ്വരപ്രാപ്തിക്കുതക്കുന്ന ശുഭേച്ഛയും പ്രയത്നവും ഉണ്ടാവാൻ പോവുന്നുള്ളൂ. അതിനാൽ വൈരാഗ്യമങ്കരിക്കാൻ പറയുന്ന തോതിൽ ഗർഭവാസജന്മമരണാദിദുഃഖങ്ങളുടെ നിരൂപണം വീണ്ടും

വീണ്ടും ചെയ്യേണ്ടതത്യാവശ്യമാണ്. അതാണ് ഈ പ്രഥമപാദംകൊണ്ടു നിർവ്വഹിക്കാൻ പോവുന്നത്. പ്രളയത്തിനുശേഷം കല്പാരംഭത്തിൽ പരമാത്മാവിൽനിന്നു ജഗത്തങ്ങനെപ്പുണ്ടായി എന്നു വിഷയം കഴിഞ്ഞ രണ്ടു ഭൂയായങ്ങളിൽ വേണ്ടത്ര നിരൂപിച്ചിട്ടുണ്ട്. വർത്തമാന ജഗത്തിൽ ജീവന്റെ ശരീരപരിവർത്തനസ്വരൂപമെങ്ങനെയെന്നു വിഷയം നിരൂപിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ട് അതിനെയാണ് ഈ പാദത്തിൽ നിരൂപിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നത്. ജീവൻ ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു—മരിച്ചശേഷം—മറ്റൊരു ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കാൻ പോവുന്നതിന്റെ സമ്പ്രദായത്തെയാണിവിടെ ആദ്യം നിരൂപിക്കുന്നത്. അതായതു മരണാനന്തരാഗതിയെക്കുറിച്ചാണ് വിചാരം ആരംഭിക്കുന്നതെന്നു താല്പര്യം.

സു:—തദന്തരപ്രതിപത്തൗ രഹതി സംപരിഷ്ഠകതഃ പ്രശ്നനിരൂപണാഭ്യോ—1.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദന്തരപ്രതിപത്തൗ=നിലവിലുള്ള ശരീരത്തെ വിട്ടു—മരിച്ചശേഷം—മറ്റൊരു ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കാൻ പോവുമ്പോൾ. സംപരിഷ്ഠകതഃ=ശരീരബീജങ്ങളാൽ—വാസനകളാൽ—ചുറ്റപ്പെട്ടുകൊണ്ട്. രഹതി=പോവുന്നു പ്രശ്നനിരൂപണാഭ്യോ=ഈ വസ്തുത ചോദ്യോത്തരങ്ങളിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുന്നു.

സാരം:—സ്ഥൂലശരീരത്തിന്റെ വേർപാടാണ് മരണം. മറ്റൊരു സ്ഥൂലശരീരത്തെ പ്രാപിക്കൽ ജന

നവം. സ്ഥൂലശരീരത്തെ വിട്ട—മരിച്ച—ജീവൻ സൂക്ഷ്മശരീരസ്ഥിതനായിട്ടാണ് പോവുന്നത്. മറ്റൊരു സ്ഥൂലശരീരത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിക്ക് ആവശ്യമായ വാസനകളും തത്പങ്ങളുമാകുന്ന സൂക്ഷ്മബീജങ്ങൾ സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവയോടും കൂടിയാണ് പോവുന്നത്. ഈ വസ്തുത ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ ചോദ്യോത്തരങ്ങളിൽക്കൂടാ അറിയാൻ സാധിക്കുന്നതുമാണ്. പുനർജന്മമെന്നൊന്നും ഉണ്ടോ എന്നുപോലും സംശയിക്കുന്നവർ ഈ പ്രകരണത്തെ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും. ഉപാധിഗതമായ ബ്രഹ്മമെന്തന്യാംശത്തെയാണ് ജീവനെന്നു പറയുന്നത്. ഉപാധികൾ ഒന്നല്ല, മൂന്നെണ്ണമുണ്ട്. ഉപാധിസംബന്ധമില്ലെങ്കിൽ ജീവതവും ഇല്ലാതായി. ജാഗ്രത്തും, സ്വപ്നം, സുഷുപ്തി എന്നീ മൂന്നവസ്ഥകളെ കാരോ ജീവനും അനുഭവിക്കുന്നു എന്നു പ്രത്യക്ഷമാണല്ലോ. സ്ഥൂലശരീരോപാധിയെ അവലംബിച്ചു നില്ക്കുന്ന സമയമാണ് ജാഗ്രദവസ്ഥ. സ്വപ്നത്തിൽ ജീവൻ സ്ഥൂലശരീരത്തെ ആശ്രയിച്ചു നില്ക്കുന്നതെന്നു സ്പഷ്ടമാണ്. അപ്പോൾ ദൃഷ്ടമായ സ്ഥൂലശരീരം കൂടാതെ മറ്റൊരുപാധികൂടി വേണമെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. സൂക്ഷ്മശരീരമാണ് സ്വപ്നാവസ്ഥയിലെ ആശ്രയോപാധി. അല്ലെങ്കിൽ സൂക്ഷ്മശരീരത്തെ അവലംബിച്ചു നില്ക്കുന്ന സമയത്തെയാണ് സ്വപ്നാവസ്ഥയെന്നു പറയുന്നത്. അതിനേയും വിട്ടു കാരണശരീരത്തെമാത്രം അവലംബിച്ചു നില്ക്കുന്ന സമയത്തെയാണ് സുഷുപ്താവസ്ഥയെന്നും പറയുന്നത്.

അപ്പോൾ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മകാരണങ്ങളാകുന്ന മൂന്നുപാധി കൾ അല്ലെങ്കിൽ മൂന്നു ശരീരങ്ങൾ കാരോ ജീവനുമുണ്ടെങ്കിലും അവയിൽ മുഖ്യോപാധി സൂക്ഷ്മശരീരമാണ്. അതുളളതോളം കാലം ജീവതം നഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. അജ്ഞാനമാണ് സൂക്ഷ്മശരീരത്തിനു കാരണം. അതാനം കൊണ്ടു അതു നശിക്കു പ്രാരബ്ധകർമ്മമാണ് സ്ഥൂലശരീരത്തിനു കാരണം. പ്രാരബ്ധാവസിതിയിൽ സ്ഥൂലം നശിക്കും സ്ഥൂലശരീരം നശിച്ചാലും സൂക്ഷ്മശരീരത്തിനോ, തദന്തർഗ്ഗതനായ ജീവനോ യാതൊരു മാറ്റവും വരുന്നില്ല. കർമ്മം അവസാനിക്കാത്തതുകൊണ്ടാണ് അജ്ഞാനസ്വഭാവത്തിനവസരം കിട്ടാത്തത്. അജ്ഞാനസ്വഭാവം സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ടാണ്. അജ്ഞാനസ്വഭാവമായ സൂക്ഷ്മശരീരം നശിക്കാത്തതും. കർമ്മം അവസാനിക്കാത്ത സ്ഥിതിക്കു ഫലഭൂതി അകറ്റാൻ വയ്യാത്തതാണ്. അതിനു സ്ഥൂലശരീരം വേണംതാനും. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഒരാൾ മരിക്കുന്നു എന്നതു ജനിക്കാൻ വേണ്ടി മാത്രമാണെന്നു വ്യക്തമാണ്. അജ്ഞാനംകൊണ്ടു സൂക്ഷ്മശരീരം നശിക്കാതിരിക്കുകകാലത്തോളം ഈ സമ്പ്രദായം ആവർത്തിക്കപ്പെടുകമാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നതു്.

ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഈ തത്വത്തെ വെളിവാക്കുന്നൊരു കഥയുണ്ടു്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പ്രസിദ്ധനായൊരു ബ്രഹ്മിണിമാലനാണ് ശേപതകേതു. അദ്ദേഹമൊരിക്കൽ പ്രവാഹണനെന്നു പേരുള്ള പാഞ്ചാലരാജാവിനെ കാണാൻപോയി, രാജാവു ബ്രഹ്മിണിമാല

നോടു കശലപ്രശ്നം ചെയ്ത കൂട്ടത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞുവോ എന്നു ചോദിച്ചു. കഴിഞ്ഞുവെന്നു ബാലൻ മറുപടിയും പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ രാജാവു കട്ടിയുടെ അറിവിനെ കണ്ടു പരിശോധിക്കാൻവേണ്ടി അഞ്ചു ചോദ്യങ്ങളെ ചോദിച്ചു 1) ഇവിടെ മരിച്ചാൽ ആ ജീവൻ പിന്നെ എവിടെയ്ക്കാണ് പോവുന്നത്? 2) പിന്നെ എങ്ങനെയാണ് വീണ്ടും ഇവിടെയ്ക്കു തന്നെ തിരിച്ചുവരുന്നത്? 3) ദേവയാനവും പിതൃയാനവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസമെന്തു? 4) ഈ ലോകത്തെ വിട്ടാൽ എന്തു കൊണ്ടു എല്ലാ ലോകങ്ങളിലും പോകുന്നില്ല? 5) പഞ്ചമാഹുതിയിൽ ഈ ജലം എങ്ങനെ പുരുഷസ്വരൂപമായിത്തീരും? എന്നാണ് പ്രവാഹണന്റെ അഞ്ചു ചോദ്യങ്ങൾ. അതിൽ ഒന്നിനുപോലും മറുപടി പറയാൻ സാധിച്ചില്ല ശോചനീയമായി. അറിയില്ലെന്നു തന്നെ പറയേണ്ടിവന്നു. ഇതൊന്നും അറിവില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞുവെന്നു പറഞ്ഞതിനെന്താണർത്ഥമെന്നായി രാജാവു. ബാലൻ ലജ്ജിതനായി നേരെ പിതാവിന്നടുക്കൽ ചെന്നു വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞു. ഇതൊന്നും എനിക്കും അറിഞ്ഞുകൂടുന്നതായി പിതാവു. പിന്നെ രണ്ടുപേരുംകൂടെ പ്രവാഹണന്റെ അടുക്കൽത്തന്നെ ചെന്നു പ്രസ്തുത ചോദ്യങ്ങളുടെ മറുപടി പറഞ്ഞുതരണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടു. ഇതുവരേയും ഈ തത്വം ബ്രാഹ്മണരാകും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ക്ഷത്രിയർക്കുമാത്രം അറിവുള്ളതാണ്. എങ്കിലും അങ്ങയ്ക്കു പറഞ്ഞുതരാം എന്നു പറഞ്ഞു രാജാവു പ്രസ്തുത ചോദ്യങ്ങളെ

ളുടെ മറുപടി വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നുണ്ട്. ഇതാണ് കഥ. പ്രവാഹണന്റെ ഉപന്യാസത്തിൽ ജീവന്റെ വാസനാബീജങ്ങളോടുകൂടിയ പോക്കം പുനർജനവും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സു:—ത്രയാത്മകതപാത്തു ഭൂയസ്സപാൽ —2.

ശബ്ദാത്മം:—ത്രയാത്മകതപാൽ=ശരീരം മൂന്നു തത്വങ്ങളുടെ സമ്മിശ്രമാണ്. അതിനാൽ ജലത്തിന്റെ കഥനംകൊണ്ടു മറ്റു തത്വങ്ങളുടെയും ഗ്രഹണത്തിനാർത്ഥമുണ്ട്. തു=എന്നാൽ. ഭൂയസ്സപാൽ=വീർച്ചത്തിൽ എല്ലാ റാറിനെയുമ്പേക്ഷിച്ചു ജലത്തിന്റെ അംശത്തിനായി കൃമുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടാണ് ജലത്തിന്റെ പേരിൽ മറ്റു ഉള്ളവയെക്കൂടി വർണ്ണിച്ചത്.

സാരം:—ഭൂമി ജലം അഗ്നി എന്നീ മൂന്നു തത്വങ്ങളെയും കൂട്ടിയോജിപ്പിച്ചശേഷം പരമാത്മാവു നാമരൂപങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു എന്നിങ്ങനെ ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിവർണ്ണനത്തിൽ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ മൂന്നു തത്വങ്ങളുടെ വർണ്ണനംകൊണ്ടു എല്ലാ തത്വങ്ങളെയും ഗ്രഹിക്കാൻ അർത്ഥമുണ്ട്. സൂര്യന്റെ ഗർഭത്തിൽ ആധാനം ചെയ്യുന്ന വീർച്ചത്തിൽ എല്ലാ ഭൗതിക തത്വങ്ങളും അടങ്ങിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ജലം ശത്തിന്റെ ആധിക്യമുള്ളതുകൊണ്ടു ജലത്തെ എടുത്തു പറഞ്ഞു വർണ്ണിക്കുന്നു എന്നേ ഉള്ളൂ. എന്നാൽ ആ പ്രതിപാദനം ശരീരത്തിനു ബീജഭൂതങ്ങളായ എല്ലാ തത്വങ്ങളെയും ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടുള്ളതാണ്. ഒരു ശരീരത്തിൽ

നിന്നു ബീജം മറ്റൊരാൾ ശരീരത്തിലേയ്ക്കു പോവുന്നതു പ്രാണനിൽക്കൂടെയാണ്. അല്ലെങ്കിൽ പ്രാണനാണ് ബീജത്തെ ഒരു ശരീരത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരാൾ ശരീരത്തിലേയ്ക്കു നയിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ പ്രാണനേയും ആ പോമയ—ജലമയ—നായിട്ടു പറയുന്നു. ആ ദൃഷ്ടിയിൽ കൂടെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ ജലത്തെ പുരുഷസ്വരൂപത്തിന്റെ ബീജമാക്കിക്കൊണ്ടുള്ള കഥനം സുസംഗതമാണെന്നു പറയണം. ഇതുകൊണ്ടു ജീവാത്മാവു സൂക്ഷ്മതപങ്ങളോടുകൂടിയാണ് ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരാൾ ശരീരത്തിലേയ്ക്കു പോവുന്നതു് എന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—പ്രാണഗതേശു --3.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രാണഗതേഃ ച=ജീവാത്മാവിന്റെ കൂടെ പ്രാണന്റെ ഗതിയേയും വണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളതുവകാണ്ടും ഈ കാര്യം വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—പ്രശ്ലോപനിഷത്തിൽ ആശ്ചര്യമായൊന്നു പിപ്ലവാദനോടു പ്രാണനെപ്പറ്റി ചിലതൊക്കെ ചോദിക്കുന്നുണ്ടു്. കൂട്ടത്തിൽ ഇതു് ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരാൾ ശരീരത്തിലേയ്ക്കു പോവുന്നതെങ്ങിനെയെന്നു ചോദിക്കുന്നുണ്ടു് അതിനു പിപ്ലവാദന്റെ മറുപടിയിൽ ഉദാനവായു ശരീരത്തെ വിട്ടാൽ ശരീരം കേവലം തണുത്തു വിറങ്ങലിക്കുമെന്നും, ആ സമയത്തു ജീവൻ മനസ്സിൽ ലയിച്ചുകൊണ്ടു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടി ഉദാനവായുവിനാൽ ഈ ശരീരത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരാൾ ശരീരത്തിലേയ്ക്കു നയിക്കപ്പെടുമെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. മാത്രമല്ല,

ആ സമയത്തു ജീവാത്മാവിന്റെ സങ്കല്പമെന്നാണോ, അതിനനുസരിച്ചു യോനിയിലേയ്ക്കു നയിക്കപ്പെടുമെന്നും പറയുന്നുണ്ട്. അങ്ങനെ ജീവാത്മാവിന്റെകൂടെ ഇന്ദ്രിയപ്രാണമനസ്സുകളുടെ ഗമനത്തെ വണ്ണിച്ചതുകൊണ്ടു ജീവാത്മാവ് എല്ലാ തത്വങ്ങളോടുംകൂടിയുണ്ടു് ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരു ശരീരത്തിലേയ്ക്കു പോവുന്നതെന്നു സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്.

കൂടാതെ മാനോഭോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ആദ്യത്തിൽ ശ്രദ്ധയെ ഹവനം ചെയ്യാനാണു് പറഞ്ഞതെങ്കിലും അവിടെ ശ്രദ്ധയുടെ പേരിൽ സങ്കല്പത്തെയാണു് ഹവനം ചെയ്യാൻ പറഞ്ഞതെന്നു സ്സഷ്ടമാണു്. ശ്രദ്ധാപൂർവ്വകമായ സങ്കല്പാഹുതിയുടെ പരിണാമം സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ നിർമ്മാണമാണു്. ആ പ്രഥമപരിണാമം സോമനാണു്. പിന്നെ അതുതന്നെ വഷ്മായും, അന്നമായും, വീർത്തുമായും പരിണമിക്കുന്നു. വീർത്തമാണു് പുരുഷനായി പരിണമിച്ച സ്രീയുടെ ഗർഭാദരത്തിൽനിന്നു പുറത്തു വരുന്നതു്. ഇപ്രകാരം രണ്ടിടത്തും വണ്ണനത്തിന്റെ ആശയം ഒന്നാണു്. പ്രാണന്റെ സംയോഗം എല്ലാറാഠിലുമുണ്ടു്. എന്നിരുന്നാലും ഗതി പ്രാണന്നധീനമാണു്. പ്രാണനെ ജലമയനായി പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ടു്. ഇപ്രകാരം ശ്രുതിയുടെ വണ്ണനം ഏററവും യുക്തിപൂർവ്വകവും, സംഗതവുമായിട്ടിരിക്കുന്നു.

സു:—അഗ്യാദിഗതിശ്രുതേരിതി ചേന്ന
ഭാക്തതപാൽ—4.

ശബ്ദാത്മം:—അഗ്യാദിഗതിശ്രുതേഃ ചേൽ=അഗ്നി മുതലായ തത്വങ്ങളുടെ ഗതിക്കുശേഷമെന്നു വേറെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു് ഈ അഭിപ്രായം ശരിയല്ലെന്നാണെങ്കിൽ. ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല. ഭാക്തതപാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ ആ ശ്രുതി മറ്റൊരു വിഷയമാകയാൽ ഈ കാര്യം അതിൽ ഗൌണമാണെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ആർത്ത ഭാഗനും യാജ്ഞവല്ക്യനുംകൂടിയുള്ള സംവാദത്തിൽ മരണകാലത്തു വാക്കു് അഗ്നിയിലും പ്രാണൻ വായുവിലും ലയിക്കുന്നു എന്നും മറ്റും പറയുന്നുണ്ടു്. എല്ലാ തത്വങ്ങളും അതതിന്റെ കാരണത്തിൽ ലയിക്കുന്നുവെന്നു് അവിടെ വ്യക്തമായിപ്പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ ജീവാത്മാവു് എല്ലാ തത്വങ്ങളോടുംകൂടി ഒരു ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരു ശരീരത്തിലേക്കു പോവുന്നുവെന്ന പ്രതിപാദനം ശരിയല്ല എന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞതു വക്താവും ആചാര്യനുമായ യാജ്ഞവല്ക്യനല്ല, ആർത്തഭാഗനാണു്. യാജ്ഞവല്ക്യൻ അതിനെ സ്വീകരിച്ചതുമില്ല. എന്നുമാത്രമല്ല, യാജ്ഞവല്ക്യന്റെ മറുപടിയിൽ പഞ്ചാഹുതികളെപ്പറ്റി പറയുന്നുമുണ്ടു്. അവസാനം മനുഷ്യൻ സൽകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു പുണ്യവാനും, നീചകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു പാപിയുമായിത്തീരുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞാണു് ആ പ്രകരണം അവസാനിക്കുന്നതു്. ശാന്തോദ്ഗ്യാപനിഷത്തിലെ പ്രകരണങ്ങളിലും ഇങ്ങ

2*

നെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളില്ലാത്തതല്ല. വണ്ണനങ്ങളൊക്കെ ഒരു പോലെത്തന്നെ. ആദ്യം പറഞ്ഞ ശ്രുതിവാക്യം ചോദ്യത്തിലുൾപ്പെട്ടതാകയാൽ ഗൌണമാണ്. അതിന്റെ മറുപടിയാണ് ശരിയായിട്ടിരിക്കുന്നത്.

സു:—പ്രഥമേശ്രവണാദിതി ചേന്ന താ ഏവ ഹ്യപപത്തേ:—5.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചേൽ=എന്നാൽ. പ്രഥമേ=പ്രഥമാഹുതിയുടെ വണ്ണനത്തിൽ. അശ്രവണാൽ=ജലശബ്ദം പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ പഞ്ചമാഹുതിയിൽ ജലപുരുഷശബ്ദപ്രതിപാദനം വിരുദ്ധമല്ലേയെന്നു സംശയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ. ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഉപപത്തേ: =പൂർവ്വാപരവണ്ണനങ്ങളുടെ ഐകരൂപ്യംകൊണ്ടു്. താ: ഏവ=അവയെത്തന്നെയാണു് ശ്രദ്ധാശബ്ദത്തിൽക്കൂടെ പ്രതിപാദിച്ചതു്.

സാരം:—ശ്രദ്ധയെയാണു് പ്രഥമാഹുതിയായിപ്പറഞ്ഞതു്. പിന്നീടുള്ള ആഹുതികളെല്ലാം പ്രഥമാഹുതിയാകുന്ന ശ്രദ്ധയുടെ പരിണാമമാവാനേ വഴിയുള്ളൂ. ആസ്ഥിതിക്കു പഞ്ചമാഹുതിയിലെ ജലം പുരുഷമയനായിത്തീരുന്നവെന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതു വിരുദ്ധംതന്നെയാണു് എന്നാണെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രഥമാഹുതിയുടെ വണ്ണനത്തിൽ ശ്രദ്ധയുടെ പേരിൽ സങ്കല്പത്തിലുള്ള ജലാദിതത്വങ്ങളെത്തന്നെയാണു് പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ജലശബ്ദംകൊണ്ടും അതുതന്നെയാണു് സൂചന. അല്ലാതെ ജലശബ്ദത്തിനും അവിടെ ജലമാത്രമെന്നർത്ഥമല്ല. ജീവാത്മാവിന്റെ

ഗതി അന്തിമസംസ്കാരത്തെ അഥവാ സങ്കല്പത്തെ അനുസരിച്ചാണ്. അതുകൂടെ പ്രാണനിൽക്കൂടിയുമാണ്. പ്രാണൻ ജലമയമാണെന്നു ശ്രുതിയുണ്ട്. അതുകൊണ്ടൊക്കെയാണ് ജലശബ്ദം വാച്യമായത്. തന്നിലുള്ള സൂക്ഷ്മതപങ്ങളോടുകൂടി സങ്കല്പത്തിന്നനുസരിച്ചു ജീവാത്മാവു പ്രാണനിൽക്കൂടെ പോവുന്നുവെന്നു അർത്ഥമുള്ളു. ഇതുതന്നെയാണ് ശ്രദ്ധാശബ്ദംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചത്. അതിനെത്തന്നെയാണ്, ജലശബ്ദംകൊണ്ടും സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. അതിനാൽ പൂർ്വാപരവിരോധം സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സു:—അശ്രുതതപാദിതി ചേന്നേഷ്ടാദികാരിണാം പ്രതീതേ:—6.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചേൽ=എന്നാൽ അശ്രുതതപാൽ=ശ്രുതിയിൽ ജീവാത്മാവിന്റെ ഗതി തപങ്ങളോടുകൂടിയാണെന്നു വണ്ണിച്ചിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ, തപങ്ങളോടുകൂടിയാണ് പോവുന്നതെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല, എന്നു പറയുന്നപക്ഷം. ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല. ഇഷ്ടാദികാരിണാം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ആ പ്രകരണത്തിൽ ജീവന്റെ കർമ്മങ്ങളുടെ നന്മതിന്മകളെ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രതീതേ:=അതുകൊണ്ടു ശ്രദ്ധാശ്രുതകർമ്മപ്രതീതി സ്പഷ്ടമായതിനാൽ വൈരുദ്ധ്യമില്ല.

സാരം:—ശ്രുതിയിലെ പ്രസ്തുതപ്രകരണത്തിൽ ജീവാത്മാവു തപങ്ങളോടുകൂടി പോവുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ അങ്ങനെ സമർത്ഥിക്കുന്നതു ശരിയല്ല എന്നാണെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ

തത്വങ്ങളോടുകൂടി പോവുന്നുവെന്നു വ്യക്തമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും സൽകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഉൽകൃഷ്ടയോനിയേയും ദുഷ്കർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു് നീചയോനിയേയും പ്രാപിക്കുന്നു എന്നിങ്ങനെ ജീവാത്മാവിൽ കർമ്മത്തിന്റെ സൂചനയുള്ളതിനാൽ ഉപഹിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്. മാത്രമല്ല, കർമ്മങ്ങളെ സൂചിപ്പിച്ചതുതന്നെ തത്വങ്ങളോടുകൂടിയുള്ള ഗതിയെ ബോധിക്കാൻവേണ്ടിയാണെന്നും പറയണം. ആ സ്ഥിതിക്കു വൈരുദ്ധ്യമില്ല.

സു:—ഭാക്തം വാനാത്മവിതപാത്ഥമാദർശ്യതി—7.

ഗബ്യാർത്ഥം:—അനാത്മവിതപാൽ വാ=ആത്മജ്ഞാനമില്ലായ്മകൊണ്ടുതന്നെ. ഭാക്തം=അവർക്കു ദേവാനത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ശ്രുതി ഗൌണമാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. തഥാ ദർശ്യതി=ശ്രുതിയിൽനിന്നു് അങ്ങനെ അറിയാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ആഗ്രഹങ്ങളെ ഉള്ളിൽ വെച്ചുകൊണ്ടു് അതാതു ദേവന്മാരെ ഭജിക്കുന്നവർക്കു് ആത്മജ്ഞാനമുണ്ടാവാൻ വയ്യ. ആത്മജ്ഞാനത്തിന്റെ മഹിമയെ കാണിക്കാനും അതില്ലാത്തവരുടെ കുറവിനെ കാണിക്കാനും വേണ്ടിയാണു് ശ്രുതി സകാമഭക്തന്മാർ ദേവലോകത്തു പോവുകയും ദേവോചിതമായ അന്നം ഭജിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതു്. ആ പ്രതിപാദനം ഗൌണമാണുതാനും. ഭൃത്യനു രാജാവിന്റെ ഉച്ഛിഷ്ടഭക്ഷണം കിട്ടുന്നതെപ്രകാരമോ, അതുപോലെ കിട്ടുന്നു എന്നാണു് പറഞ്ഞതും. വാസ്തവത്തിൽ ദേവന്മാർ ഒന്നും

തിന്നുകയോ കുടിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. അമൃതത്തെ കണ്ടിട്ടുതന്നെ തൃപ്തിപ്പെടുന്നു എന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പരമാത്മാവും അന്തർദ്വാരമിയുമായ ഈശ്വരനെ മറന്നു് അന്യദേവന്മാരെ ഫലേച്ഛയോടുകൂടി സേവിക്കുന്നവർ തത്തൽദേവന്മാരുടെ ലോകത്തു പോവുകയും അവർക്കു് അധീനന്മാരായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പശുക്കൾ മനുഷ്യക്കുപ്രകാരമാണോ അധീനങ്ങളായിട്ടിരിക്കുന്നതു്, അതുപോലെ അതതു ദേവന്മാർക്കു് അധീനന്മാരായിരിക്കുന്നു. ആത്മജ്ഞാനത്തിന്റെ മഹിമയെ സ്തുതിക്കാൻവേണ്ടിയാണ് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതും. അതിനാൽ പുണ്യം ചെയ്തവർ സ്വർ്ഗ്വാദിലോകങ്ങളിൽ പോവുകയും ദേവലോകങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ആത്മജ്ഞാനമില്ലാത്ത പുണ്യകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലംപോലും പൂണ്ണങ്ങളല്ലെന്നു കാണിക്കുമാത്രമാണു് ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്.

സു:—കൃതാത്യയേനശയവാൻ ദൃഷ്ടുസ്മൃതിഭ്യാം യഥേതമനേവം ച—8.

ശബ്ദാർത്ഥം:—കൃതാത്യയേ=പുണ്യകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലഭൂക്തി അവസാനിച്ചാൽ. അനുശയവാൻ=അവശിഷ്ടങ്ങളായ മറ്റു സംസ്കാരങ്ങളോടുകൂടി. യഥേതം=പായവഴിയിൽകൂടെത്തന്നെയോ. ച=അഥവാ അനേവം=മറ്റു വഴിയിൽകൂടെയോ വീണ്ടും ഭൂമിയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുവരുന്നു. ദൃഷ്ടുസ്മൃതിഭ്യാം=ശ്രുതിസ്മൃതികളിൽനിന്നു് ഈ സംഗതി അറിയാൻ കഴിയുന്നു.

സാരം:—കരു ജീവൻ ഇവിടെവെച്ചു വെള്ള കർമ്മങ്ങളിൽ സ്വർഗ്ഗലോകത്തുപോയി അനുഭവിക്കേണ്ട ഫലങ്ങളെ അവിടെവെച്ചു അനുഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അവ ശിഷ്ടസംസ്കാരങ്ങളോടുകൂടി വീണ്ടും ഭൂമിയിലേയ്ക്കുതന്നെ മടങ്ങുന്നു. ആയതു പോയ വഴിയിൽക്കൂടെത്തന്നെയോ അഥവാ മറ്റു മാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെയോ ആവാം. ഏതായാലും സുകൃതഫലഭക്തിക്കുശേഷം സ്വർഗ്ഗാദിലോകത്തിൽ നില്ക്കുപില്ല. ഈ സംഗതി ശ്രുതിയിലും സ്മൃതികളിലും വ്യക്തമായി ഉപന്യസിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സു:—ചരണാദിതി ചേനോപലക്ഷണാത്മേതി കാർണ്ണാജിനി:—9.

ശബ്ദാത്മം:—ചരണാൽ=ചരണശബ്ദപ്രയോഗമുള്ളതുകൊണ്ടു ജീവൻ അവശിഷ്ടകർമ്മസംസ്കാരത്തോടുകൂടി സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളിൽനിന്നു മടങ്ങുന്നു എന്നർത്ഥമില്ല. ഇതി ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഉപലക്ഷണാത്മാ ഇതി=ചരണശബ്ദം കർമ്മസംസ്കാരങ്ങളോടുകൂടി എന്നർത്ഥത്തിലാണ് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന്. കാർണ്ണാജിനി:=കാർണ്ണാജിനി എന്ന ആചാര്യൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ കർമ്മസംസ്കാരങ്ങളോടുകൂടി മടങ്ങുന്നു എന്നർത്ഥം ധരിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല.

സാരം:—രമണീയചരണാഃ കപൃയചരണാഃ എന്നും മറ്റുമുള്ള ശ്രുതിശബ്ദങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചു കർമ്മസംസ്കാരത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നും ചരണശബ്ദം കർമ്മസംസ്കാരദ്വാരകമല്ലെന്നും പറയുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല.

എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭക്തശിഷ്യമായ കർമ്മശേഷത്തെ യാണു് ചരണശബ്ദംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ കർമ്മശിഷ്യത്തോടുകൂടിയാണു് ജീവൻ വീണ്ടും ഭൂമിയിലേയ്ക്കു മടങ്ങിവരുന്നതെന്നതെന്നയാണു് വ്യക്തമാവുന്നതെന്നാണു് കാർണ്ണാജിനി എന്ന ആചാര്യൻ്റെ അഭിപ്രായം. അതിനാൽ അങ്ങനെ പറയുന്നതിൽ തൊടിയല്ലെന്നു താല്പര്യം.

സു:—ആനന്ദകൃമിതി ചേന്ന തദപേക്ഷ തപാൽ—10.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആനന്ദകൃം=വിശേഷിച്ചു കാരണമൊന്നും കൂടാതെ കർമ്മശിഷ്യമെന്ന അർത്ഥത്തിനു ചരണശബ്ദമുപയോഗിച്ചു എന്നു പറയുന്നതു് അർത്ഥശൂന്യമാണു്. ഇതി ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തദപേക്ഷതപാൽ=കർമ്മം ആചരണസപരൂപമാണല്ലോ. അതിനാൽ കർമ്മശിഷ്യത്തെ സംബന്ധിച്ചു ചരണശബ്ദം അർത്ഥശൂന്യമല്ല; സാർത്ഥകവും പ്രയോക്തവ്യവുമാണു്.

സാരം:—കുറേ കാരണവും കൂടാതെ കർമ്മശിഷ്യമെന്ന അർത്ഥം കിട്ടാൻവേണ്ടി ചരണശബ്ദം ഉപയോഗിച്ചു എന്നു പറയുന്നതു് അർത്ഥശൂന്യംതന്നെയാണു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പാദമെന്ന അർത്ഥത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന ചരണശബ്ദവും കർമ്മശിഷ്യമെന്ന അർത്ഥവും തമ്മിൽ യാതൊരു സംബന്ധവുമില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു പൂർവ്വാക്തമായ മറുപടി ശരിയല്ല; എന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പൂർവ്വജന്മത്തിൽ

ശുഭാശുഭസേവരൂപേണ ആചരിക്കപ്പെട്ടവയാണല്ലോ കർമ്മങ്ങൾ. അവയിൽ അനുഭവിച്ചതു കഴിച്ചു ബാക്കി യുള്ളതിനെയാണ് കർമ്മശിഷ്യമെന്നു പറയുന്നതു്. ആ ചരണശബ്ദവും കർമ്മശബ്ദവും തമ്മിൽ വളരെ അടുപ്പമുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാണല്ലോ ആ സ്ഥിതിക്കു് ആ എന്ന അക്ഷരത്തെ നീക്കിയുള്ള ചരണശബ്ദം എന്തുകൊണ്ടു കർമ്മദ്വാരകമാവില്ല? തീർച്ചയായും കർമ്മശിഷ്യമെന്ന അർത്ഥം കിട്ടും. അതിനാൽ ചരണശബ്ദം കർമ്മശിഷ്യമെന്ന അർത്ഥദ്വാരകമാണെന്നു വരുന്നതു തികച്ചും ഉപപന്നമാണു്.

സു:—സുകൃതദൃഷ്ട്വതേ ഏവേതി തു ബാദരി:—11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ബാദരി: തു=ബാദരിയെന്നു പ്രസിദ്ധനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യന്മാരുടെ. സുകൃതദൃഷ്ട്വതേ 'ഏവ=സുകൃതദൃഷ്ട്വതങ്ങൾ എന്നുതന്നെയാണ്, ചരണശബ്ദത്തിനർത്ഥം. ഇതി=എന്നു പറയുന്നു.

സാരം:—ബാദരിയെന്നു പ്രസിദ്ധനായ ആചാര്യൻ പറയുന്നതു് ഇവിടെ ഉപലക്ഷണാർത്ഥത്തെ സ്വീകരിക്കേണ്ട ആവശ്യംപോലുമില്ല. രമണീയചരണമെന്നതു സൽക്കർമ്മത്തിന്റെയും കപൃയചരണമെന്നതു ദൃഷ്ട്വർത്ഥത്തിന്റെയും വാചകമാണെന്നാണു്. അതിനാൽ രമണീയചരണന്മാരെന്നതിന്നു സൽക്കർമ്മശിഷ്യത്തോടു കൂടിയവരെന്നും കപൃയചരണന്മാരെന്നതിന്നു ദൃഷ്ട്വർത്ഥശിഷ്യത്തോടു കൂടിയവരെന്നും അർത്ഥമാണു്. അതുകൊണ്ടു്

കാരോ ജീവനും ജനിക്കുന്നതു ജനാന്തരകർമ്മശിഷ്ടത്തോടു കൂടിയാണു് എന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—അനിഷ്ടാദികാരിണാമപി ച ശ്രുതം—12.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=എന്നാൽ. അനിഷ്ടാദികാരിണാം അപി=പാപകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവർക്കും, ചന്ദ്രലോകഗമനം. ശ്രുതം=ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—കൌഷീതകിബ്രാഹ്മണോപനിഷത്തിൽ “യേ വൈ കേ ചാസ്മാല്ലോകാൽ പ്രയന്തി ചന്ദ്രമസമേ വതേ സദ്യേ ഗച്ഛന്തി.” ഈ ലോകത്തിൽനിന്നു പോവുന്നവരെക്കൊക്കെ ചന്ദ്രലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നു. പുണ്യകർമ്മം ചെയ്തവരെന്നോ മറ്റോ യാതൊരു വിശേഷണവും ചേർക്കാതെ എല്ലാവരും ചന്ദ്രലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു പാപികൾക്കും സ്വർഗ്ഗപ്രാപിക്കു തടസ്ഥമില്ലെന്ന അഭിപ്രായം വ്യജ്ഞിക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ ശ്രുതിയിൽത്തന്നെ വേറെ ചില വശങ്ങളിൽ ഇഷ്ടം പൂർത്തം ദാനം മുതലായ പുണ്യകർമ്മങ്ങളെ ആചരിച്ച സുകൃതികൾമാത്രം ധൃമമാർഗ്ഗത്തിൽകൂടെ ചന്ദ്രലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. അന്യോന്യവൈരുദ്ധ്യത്തോടുകൂടിയ ഈ രണ്ടു പ്രതിപാദനങ്ങളെ എങ്ങിനെ സമീകരിക്കും?

സു:—സംയമമന തപനുഭൂയേതരേഷാമാരോ ഹാവരോഹൈശ തൽഗതിദർശനാൽ—13.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. ഇതരേഷാം=പാപികൾക്കു്. സംയമനേ=യമലോകത്തുവെച്ചു്. അനുഭൂയ=

3*

പാപകർമ്മലങ്ങളായ നരകയാതനകളെ അനുഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞശേഷം. ആരോഹാവരോഹൈ=ചന്ദ്രലോകത്തേയ്ക്കുള്ള ഗമനാഗമനങ്ങൾ, സംഭവിക്കുന്നുവെന്നു ധരിക്കണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ തൽഗതിദർശനാൽ=അവരുടെ ഗതി അങ്ങനെയെന്നെന്ന് അന്യശ്രുതികളിൽ കാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—കൌഷീതകീബ്രാഹ്മണോപനിഷത്തിൽ എല്ലാവർക്കും ചന്ദ്രലോകഗമനത്തെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതു സൂക്തീകളെ അപേക്ഷിച്ചാണ് പറഞ്ഞതെന്നു ധരിക്കണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സൂക്തീകളാണ് പിതൃയാനമാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെ ചന്ദ്രലോകത്തേയ്ക്കു പോവുന്നതെന്നും പാപികൾ യമലോകത്തു പോയി അവരുടെ പാപഫലാനുസാരണയുള്ള നരകയാതനകളെ അനുഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞശേഷം പുണ്യാംശമുണ്ടെങ്കിൽ അതിന്റെ ഫലമായി പിന്നെ ചന്ദ്രാദിലോകങ്ങളിലേയ്ക്കു പോവുന്നുവെന്നും ശ്രുതിയുണ്ട്. കറോപനിഷത്തിൽ യമരാജാവു തന്നെ പറയുന്നു.

“ന സാംപരായഃ പ്രതിഭാതി ബാലം
പ്രമാദ്യന്തം വിത്തമോഹേന മൃഡം
അയം ലോകോ നാസ്തി പര ഇതി മാനീ
പുനഃ പുനർവ്യാശമാപദ്യതേ മേ”

സമ്പത്തിന്റെ ലോഭംകൊണ്ടും അഭിമാനംകൊണ്ടും പരലോകത്തെ അറിയാത്ത പ്രമാദംകൊണ്ടു പാപകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്ന മൃഡൻ ദൃഷ്ടമായ ഈ ലോകം മാത്രമേ ഉള്ളൂ; പരലോകമെന്നൊന്നില്ലെന്നു ധരിക്കുന്നു. ഇങ്ങി

നെ അഭിമാനിക്കുന്ന മൃഗമായ മനുഷ്യൻ വീണ്ടും വീണ്ടും എന്റെ വശത്തിൽത്തന്നെ എത്തിച്ചേരുന്ന എന്ന്. ഇതിൽനിന്നും പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തവർ മാത്രമാണ് മരണാനന്തരം ധൃമമാഗ്നിയിൽക്കൂടെ ചന്ദ്രാദിലോകങ്ങളിലേയ്ക്കു പോവുന്നതെന്നും പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തവർ അവയുടെ ഫലഭൂതിക്കു ശേഷമാണ് ഉജ്വലലോകങ്ങളിലേയ്ക്കു പോവുന്നതെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു. കൂടാതെ കൌഷീതകിബ്രാഹ്മണോപനിഷത്തിൽത്തന്നെ ചന്ദ്രാദിലോകങ്ങളിൽനിന്നുള്ള മടങ്ങിവരവിന്റെ വസ്തുതത്തിൽ ഈ സംഗതി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ മുൻപറയപ്പെട്ട ശ്രുതികൾക്ക് അന്യോന്യവൈരുദ്ധ്യമില്ല.

സു:—സ്കരന്തി ച—14.

ശബ്ദാർത്ഥം: —ച=അങ്ങനെയെന്നെ. സ്കരന്തി=സ്മൃതികളിലും ഈ കാര്യം പലപ്രകാരത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ഭഗവൽഗീത പതിനാറാമധ്യായത്തിൽ 7 മുതൽ 15 കൂടിയ ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആസുരധർമ്മികളുടെ സ്വഭാവത്തേയും കർമ്മങ്ങളേയും ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ അവസാനത്തിൽ അങ്ങനെയുള്ള പാപികൾ അവരുടെ പാപഫലമായി പിന്നെ വളരെക്കാലം നീചങ്ങളായ നരകങ്ങളിൽ തപിക്കേണ്ടിവരുന്നവെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ പാപികൾക്കു നരകങ്ങളിൽ പതിക്കേണ്ടിവരുന്നവെന്നും നരകയാതനകളനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നവെന്നും പറയുന്നതു തികച്ചും ഉചിതവും യുക്തവുമാണ്.

സു:—അപി ച സപ്ത—15.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപി ച=അത്രയുംല്ല, ഇതിനുംപുറമെ. സപ്ത=പാപകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലഭൂതിക്ക് ഏഴു നരകങ്ങൾ പ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്.

സാരം:—പാപകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലഭൂതിക്കു രൗരവം തുടങ്ങിയ ഏഴു നരകങ്ങൾ പുരാണങ്ങളിൽ പ്രാധാന്യേന വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ പാപികൾക്കു സ്വർഗ്ഗമനം സുലഭമല്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—തത്രാപി ച തദ്വ്യാപാരാദവീരോധഃ—16.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തത്ര അപി ച=അവിടെയും, നരകങ്ങളിലും. തദ്വ്യാപാരാൽ=യമന്റെ ആജ്ഞയും വ്യാപാരവുമാണ് നടക്കുന്നതെന്നതിനാൽ. അവീരോധഃ=പാപദണ്ഡനത്തിൽ യമനു കല്പിക്കപ്പെട്ട അധികാരവണ്ണനത്തിൽ അസാഹത്യമില്ല.

സാരം:—പറയപ്പെട്ട രൗരവാദിനരകങ്ങളിൽ പാപികളനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്ന യാതനകളെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന ചിത്രഗുപ്തൻ തുടങ്ങിയവരുടെ ആജ്ഞയും പ്രവൃത്തിയും യമന്റെതന്നെ ആജ്ഞയും പ്രവൃത്തിയുമാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ചിത്രഗുപ്തൻ തുടങ്ങിയവർ യമന്റെ ആജ്ഞാവർത്തികളാകയാൽ അവരുടെ എല്ലാ വ്യാപാരങ്ങളും യമന്റെ വ്യാപാരങ്ങൾതന്നെ. അതിനാൽ യമരാജാവിന്റെ അധികാരത്തിൻകീഴിലാണ് പാപികളുടെ ദണ്ഡനമെന്ന വർണ്ണനം തികച്ചും സംഗതമാണ്.

സു:—വിദ്യാകർമ്മണോരിതി ഇ പ്രകൃത
തപാൽ—17.

ശബ്ദാർത്ഥം: — വിദ്യാകർമ്മണോഃ തു = ജ്ഞാനത്തിന്റെയും സൽകർമ്മങ്ങളുടെയും മാത്രമാണ്. പ്രകൃതതപാൽ=പ്രകരണവിഷയമെന്നുള്ളതുകൊണ്ട്. ഇതി=ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു് ഉചിതംതന്നെയാണു്.

സാരം:—ശാന്തോദ്യോഗപരിഷ്കൃതിലും കൌഷീതകി ഉപനിഷത്തിലും ജ്ഞാനത്തിന്റേയും സൽകർമ്മങ്ങളുടേയും ഫലനിർവ്വചനത്തിനുവേണ്ടിയാണു് ദേവയാനവും പിതൃയാനവുമാകുന്ന രണ്ടു മാർഗ്ഗങ്ങളെ വർണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങിയതു്. അല്ലാതെ പാപകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലത്തെ പറയാൻവേണ്ടിയല്ല. ഇതിൽനിന്നു സൽകർമ്മങ്ങൾ ധാരാളം ചെയ്തു സുകൃതിയായ ഒരാളാണു് ശരീരപാതാനന്തരം ഉടനെ ചന്ദ്രലോകത്തേയ്ക്കു പോകുന്നതെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. അല്ലാതെ പാപിയുടെ ഗതിയെ അല്ല പറഞ്ഞതു്. പ്രകരണവിഷയംതന്നെ അതല്ല.

സു:—ന തൃതീയേ തഥോപലബ്ധേ:—18.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തൃതീയേ=പ്രസ്തുതപ്രകരണത്തിൽ മൂന്നാമതൊരു ഗതി. ന=അന്തർവീക്ഷണിപ്പ. തഥാ ഉപലബ്ധേഃ=എങ്കിലും പ്രസ്തുത വർണ്ണനത്തിൽ ഈ കാര്യം വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ശാന്തോദ്യോഗപരിഷ്കൃതിൽ അതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ ദേവയാനവും പിതൃയാനവുമാകുന്ന രണ്ടു ഗതികൾക്കു പുറമേ മൂന്നാമതൊരു ഗതിയെക്കുറിച്ചു പറയുന്നില്ലെങ്കിലും ഇവയ്ക്കു രണ്ടിനും അർഹതയില്ലാത്തവർ വീണ്ടും വീണ്ടും ജനനമരണങ്ങളെമാത്രം പ്രാപിക്കു

ന്നു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അവർക്കു പരലോകഗമനമെന്ന അവസ്ഥയില്ലെന്നും അവരിവിടെത്തന്നെ തുടച്ചുയായി ജന്മമരണങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു നരകയാതനാസ്വരൂപങ്ങളായ യമലോകത്തെത്തന്നെയാണു് സൂചിപ്പിച്ചതു്.

സു:—സൂര്യതേപി ച ലോകേ—19.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സൂര്യതേ അപി=സ്മൃതികളും ഈ വിഷയത്തെ കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ലോകേ ച=ലോകത്തിലും ഈ വിഷയം പ്രസിദ്ധമാണു്.

സാരം:—ഭഗവൽഗീതയിൽ ‘ഉൽപം ഗച്ഛന്തി സതപസ്വാഃ മദ്ധ്യേ തിഷ്ഠന്തി രാജസാഃ ജഘന്യഗുണ വൃത്തിസ്ഥാ അധോ ഗച്ഛന്തി താമസാഃ’ എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. അതായതു് സതപഗുണാഭിവൃദ്ധിയുള്ളവർ ഉൽപലോകത്തേയ്ക്കു പോവുന്നു; രജോഗുണാഭിവൃദ്ധിയുള്ളവർ ഈ മദ്ധ്യമലോകത്തിൽ നില്ക്കുന്നു; തമോഗുണാഭിവൃദ്ധിയുള്ളവർ അധോലോകങ്ങളിലേയ്ക്കു പോവുന്നു എന്നു്. ഇതിൽ മൂന്നാമത്തെ ഗതികൊണ്ടു യമലോകഗമനത്തെയാണു് സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്. ഇതുപോലെ ചേറെ സ്മൃതികളിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പുരാണങ്ങളിലാണെങ്കിൽ ഈ വിഷയത്തെ വളരെ വിസ്തൃതമായ തോതിൽത്തന്നെ കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ ലോകത്തിൽ സർവ്വസാധാരണമായി എല്ലാവരും അറിയുന്നതും വിശ്വസിക്കുന്നതുമായ ഒന്നാണു് യമലോകഗമനവും നരകഭക്തിയുമൊക്കെ.

സു:—ദർശനാച്യ—20.

ശബ്ദാത്മം:—ദർശനാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും അങ്ങിനെ യുള്ള വണ്ണനങ്ങൾ കാണുന്നതുകൊണ്ടും ദൃഷ്ടിമിഥിയാ യാതനകളെ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നവെന്നു വിശ്വസിക്കണം. എന്നാൽ തൃതീയഗതിക്കു യമലോകത്തു പോവുന്നുവെന്നു മിഥിയാ.

സാരം:—“അസൃഷ്ടാ നാമ തേ ലോകാഃ അന്യേന തമസാദ്വൃതാഃ താംസ്തേ പ്രേത്യാഭിഗച്ഛന്തി യേ കേ ചാത്മഹനോ ജനാഃ” അസൃഷ്ടന്മാരുടേതെന്നു പ്രസിദ്ധിയുള്ള ചില ലോകങ്ങളുണ്ട്. അവ തികച്ചും അജ്ഞാനപുണ്ണങ്ങളും ദുഃഖക്ലേശമയങ്ങളും അന്ധകാരജടിലങ്ങളുമാണ്. ആത്മഹത്യഭിദോഷങ്ങളെച്ചെയ്തു പാപി മരണശേഷം അങ്ങനെയുള്ള ലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നു ഈശ്വരാവാസ്യോപനിഷത്തിൽ. ഇങ്ങിനെ ഉപനിഷത്തുകളിൽ പലേടത്തും നരകലോകപ്രാപിത്വപങ്ങളായ വണ്ണനങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും തൃതീയഗതി യമലോകപ്രാപിയല്ലെന്നു വരുന്നു.

സു:—തൃതീയശബ്ദാവരോധഃ സംശോക ജസ്യ—21.

ശബ്ദാത്മം: — സംശോകജസ്യ=സേവജങ്ങളാകുന്ന ജീവിസമുദായത്തിന്നു്. തൃതീയശബ്ദാവരോധഃ=മൂന്നാമത്തേതായ ഉത്ഭിജ്ജവർത്തിൽ സംഗ്രഹമുണ്ട്.

സാരം:—മരണപ്രകരണം ആരംഭിക്കുകയാണു്. അന്യോന്യോപനിഷത്തിൽ ജീവിസമുദായത്തെ അണ്ഡം, ജറായുജം, ഉത്ഭിജ്ജം ഇങ്ങിനെ മൂന്നായി വേർതിരി

ച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ വേദം പലേടത്തും നാലായി വേർതിരിച്ചതിൽ സേപദജമെന്ന ഒരു വർഗ്ഗംകൂടിയുണ്ട്. എന്നാൽ അതിനെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തു് മാനിച്ചിട്ടില്ലെന്നു കാണുന്നു. അതിനെന്താണു് കാരണം എന്ന ശങ്കക്കു് മറുപടിയായാണു് ഈ സൂത്രം.

ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ പ്രസ്തുതപ്രകരണത്തിൽ സേപദജങ്ങളായ ജീവിവർഗ്ഗത്തെ പ്രത്യേകമായി പറഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും വിട്ടിട്ടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ മൂന്നാമത്തെ വർഗ്ഗമായി പറഞ്ഞ ഉത്ഭിജ്ജത്തിൽ സേപദജവർഗ്ഗം ചെടുന്നു. എന്താണതിനു തെളിവെന്നാണെങ്കിൽ ഭൂമിയിൽനിന്നു പൊട്ടിമുളച്ചുണ്ടാവുന്ന വർഗ്ഗത്തെയാണല്ലോ ഉത്ഭിജ്ജമെന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചതു്. ഭൂമിയും ജലവുമാണു് അവയുടെ ജന്മത്തിന്നു ഹേതുവായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. സേപദജങ്ങൾക്കും അങ്ങനെയെന്നയാണു്. ഭൂമിയുടെ അംശമായ ശരീരവും ജലത്തിന്റെ അംശമായ വിയപ്പും ഹേതുവായിട്ടാണല്ലോ സേപദജവർഗ്ഗങ്ങളുണ്ടാവുന്നതു്. അതിനാൽ രണ്ടു വർഗ്ഗങ്ങളുടെയും ഉൽപത്തിക്കു ഹേതു ഭൂജലങ്ങളാണു്. അതിനാൽ രണ്ടു വർഗ്ഗത്തെയും അടക്കി ഉത്ഭിജ്ജമെന്നു പറഞ്ഞു എന്നുമാത്രം. അതുകൊണ്ടു് ഒരു വർഗ്ഗത്തെ വിട്ടതായി കണക്കാക്കാൻ വയ്യ.

സു: - തൽ സാഭാവ്യാപത്തിരപപത്തേ: 22.

ശബ്ദാർത്ഥം: - തൽസാഭാവ്യാപത്തി: = അവസ്തു തുല്യഭാവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു ധരിച്ചാൽ മതി. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഉപപത്തേ: = അതു യുക്തിക്കു യോജിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—മരണാനന്തരം സൃഷ്ടതഫലഭൂതിക്കുവേണ്ടി സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളിലേയ്ക്കു പോയ ജീവൻ അവിടെയുള്ള ഫലഭൂതിക്കുശേഷം മടങ്ങിവരുന്ന സമ്പ്രദായത്തിന്റെ നിരൂപണമാണ് ഇവിടെ പ്രകരണവിഷയം.

ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു, സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു മടങ്ങുന്ന ജീവൻ ആദ്യം ആകാശത്തിലും പിന്നെ ആകാശത്തിൽനിന്നു വായു ധൂമം മേഘം എന്നീ ക്രമത്തിൽ കാരോന്നിലും പരിണമിച്ചു പരിണമിച്ചു കീഴ്പോട്ടു വരുന്നു എന്നു്. ഇവിടെ ജീവൻ ആകാശാദിവസ്തുക്കളായി പരിണമിക്കുന്നുണ്ടോ, അഥവാ അവയ്ക്കു സമാനമായിത്തീരുകയാണോ ചെയ്യുന്നതു് എന്ന ശങ്ക ജനിക്കുന്നു. അതിന്റെ മറുപടിയാണ് ഈ സൂത്രം.

ആകാശം തുടങ്ങിയ അതതു തത്വങ്ങളുടെ രൂപത്തിൽ പരിണമിക്കുന്നു ജീവനെന്ന് പറയുന്നതു യുക്തി സംഗതമല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പറയപ്പെട്ട തത്വങ്ങൾ ജീവന്റെ പരിണാമത്തിനു മുമ്പും പിമ്പും ഉണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു പരിണാമം ഗ്രഹണയോഗ്യമല്ല അതിനാൽ പറയപ്പെട്ട ആകാശാദിതത്വങ്ങളുടെ രൂപത്തിൽ ഇറങ്ങി വരുന്നു എന്നു പറയുന്നതാണു് യുക്തി സഹമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആകാശംപോലെ സൂക്ഷ്മമായിട്ടു് ആകാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നും അതുപോലെ മറ്റു തത്വങ്ങളേയും തത്തദാകാരേണ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നും ധരിച്ചാൽ മതി.

സു:—നാതിചിരേണ വിശേഷാൽ—23.

4*

ശബ്ദാത്മം:—വിശേഷാൽ=ജീവന്റെ മേലോടുള്ള ഗതിക്കും താഴോടുള്ള ഗതിക്കും വ്യത്യാസമുള്ളതിനാൽ. നാതിചിരേണ=ആകാശാദി ഭൂതങ്ങളിൽ അധികം താമസിക്കാതെ വേഗത്തിൽ താഴോട്ടെത്തുന്നു.

സാരം:—ജീവന്റെ മേലോടുള്ള ഗതിപോലെയല്ല താഴോടുള്ള മടങ്ങിവരവ്. കർമ്മഫലങ്ങളുടെ ഭക്തിക്കാണ് മേലോടു പോവുന്നത്. അതിനാൽ പിതൃലോകം തുടങ്ങിയ ഇടയ്ക്കുള്ള ലോകങ്ങളിൽ അർഹതയ്ക്കനുസരിച്ചുള്ള ഫലഭക്തിക്കുവേണ്ടി താമസിച്ചേക്കാം. എന്നാൽ ഉപലോകങ്ങളിലുള്ള ഫലഭക്തികളെല്ലാം കഴിഞ്ഞാണ് തിരിച്ചുപോരുന്നതെന്ന കാരണത്താൽ കീഴോടുള്ള പ്രയാണത്തിൽ എവിടെയും താമസിക്കേണ്ടിവരുന്നില്ല. വളരെ വേഗത്തിൽ എത്തിച്ചേരുന്നു.

സു:— അന്യാധിഷ്ഠിതേഷു പൂർവ്വവദേലാപാൽ. 24

ശബ്ദാത്മം:—പൂർവ്വം = ആദ്യത്തെപ്പോലെത്തന്നെ. അഭിലാപാൽ=ഈ നിർവ്വചനത്തെയും ധരിക്കേണ്ടതുകൊണ്ട് അന്യാധിഷ്ഠിതേഷു=അന്യജീവാത്മാക്കൾ തങ്ങളുടെ കർമ്മഫലഭക്തിക്കുവേണ്ടി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ബീജാദികളിൽ അവയോടൊപ്പമിരുന്നു ഫലഭക്തിയെ ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—ഇവിടെ ഒരു സംശയം ജനിക്കുന്നു: ചന്ദ്രലോകത്തുനിന്നു മടങ്ങി ഭൂലോകത്തെത്തുന്ന ജീവൻ ബീജങ്ങളിൽക്കൂടെ ധാന്യമോ ഫലമോ മറ്റോ ആയി പുകയ്ക്കുന്നില്ലെന്നു എന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നതിനാൽ ധാന്യ

ഫലാദികളാവുന്നുണ്ടോ, അഥവാ ആകാശാദിഭൂതങ്ങളിലെന്നപോലെ അവയിലിരിക്കമാത്രമാണോ ചെയ്യുന്നതു് എന്നു്. അതിന്റെ മറുപടിയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. പൂർവ്വസൂത്രത്തിൽ എപ്രകാരം ചന്ദ്രലോകത്തിൽനിന്നു മടങ്ങുന്ന ജീവാത്മാവു് ആകാശാദിഭൂതങ്ങളിൽക്കൂടെ വരുന്നണ്ടെങ്കിലും എപ്രകാരം തത്തൽഭൂതങ്ങളായി പരിണമിക്കുന്നില്ലെന്നു പറഞ്ഞുവോ, അതുപോലെ ഇവിടെയും ധരിക്കേണ്ടതാണു്. ബീജധാന്യാദികളിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു് അവയിൽക്കൂടെയാണു് പുരുഷനിലെത്തിച്ചേരുന്നതെങ്കിലും ബീജധാന്യാദികളായിത്തീരുന്നില്ല. ആകാശാദിഭൂതങ്ങളെയെന്നപോലെ അവയെ അധിഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്നേ ഉള്ളൂ. ഒരു ഫലത്തിൽ ഇരുന്നതുകൊണ്ടു് ആ ഫലയോനിയിൽ ജനിച്ചുവെന്നർത്ഥമില്ല. അവയെ ഉപാധിയാക്കി സ്വീകരിക്കുന്നു എന്നു മാത്രം.

സു:—അശുദ്ധമിതി ചേന്ന ശബ്ദാൽ—25.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചേൽ=എന്നാൽ. അശുദ്ധം=അന്നപചനക്ഷണാദികാർത്ഥങ്ങൾ പാപകർമ്മങ്ങളാണു്. ഇതിന്നു്=എന്നാണെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല ശബ്ദാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അതു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—ഫലധാന്യബീജാദികളിൽ അങ്ങനെ ജീവന്മാർ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവെങ്കിൽ അവയെ ഇടിക്കുന്നതും വേവിക്കുന്നതും മഹാപാപമാണു്. എത്രയോ ജീവന്മാരെ ഹിംസിച്ചിട്ടാണു് ഒരു ജീവനു ക്ഷിപ്തനെന്നു്

ക്കുന്നതെന്നു വിചാരിക്കയാണെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ധാന്യാദികളിലിരിക്കുമ്പോൾ ജീവനു സുഷുപ്താവസ്ഥയാണ്. അതിനാൽ അവിടെ സുഖദുഃഖാദിജ്ഞാനമില്ല. പിന്നെ ഇടിക്കലും വേവിക്കലുമൊക്കെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ഉപാധികൾക്കല്ലാതെ ജീവനു യാതൊരു ബാധയുമുണ്ടാവുന്നമില്ല. ഫലഭൂതിയുള്ള ഉപാധിയിലെത്തുമ്പോൾ മാത്രമേ സുഖദുഃഖസ്വരൂപമായ വേദന ഉണ്ടാകുന്നുള്ളൂ. അപ്പോഴേ സുഖദുഃഖബാധവുമുള്ളൂ. ധാന്യാദികളിലിരിക്കുമ്പോൾ അതില്ലെന്ന കാരണത്താൽ അന്നപചനാദികൾ പാപമല്ല. ഈ സംഗതി ശ്രുതിവാക്യങ്ങളിൽനിന്നു തെളിയുന്നുമുണ്ട്.

സു:—രേതഃസിഗ്യാഗോഫമ—26.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഥ = അതിനുശേഷം. രേതഃസിഗ്യാഗഃ=വീർച്ഛസേചനം ചെയ്യുന്ന പുരുഷനുമായി സംബന്ധമുണ്ടാവുന്നു.

സാരം:—അതിനുശേഷം ആ ജീവാത്മാവ് അന്നത്തിൽക്കൂടെ പുരുഷന്റെ ഉദരത്തിലെത്തി ക്രമേണ ശുക്ലധാതുവിൽക്കൂടെ സ്രീയുടെ ഗർഭാദരത്തിലെത്തിച്ചേരുന്നു. ഈ പ്രതിപാദനത്തിൽനിന്നു് അതാവസ്ഥകളിലും തത്തദപസ്തുക്കളെ ഉപാധിത്വേന അംഗീകരിക്കുന്നുവെന്നല്ലാതെ അവയായി പരിണമിക്കുന്നില്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—യോനേഃ ശരീരം—27

ശബ്ദാർത്ഥം:—യോനേഃ=സ്രീയോനിയിൽ പ്രവേശിച്ചതിനുശേഷം. ശരീരം=ആ ജീവാത്മാവു്, കർമ്മഫലഭോഗത്തിനനുരൂപമായി ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സാരം:—ഇങ്ങനെ സ്വർഗ്ഗലോകത്തിൽനിന്നു പതിച്ചു ജീവൻ പല ഉപാധികളിൽക്കൂടെ പുരുഷനിലെത്തി ശുക്ലധാതുവിൽക്കൂടെ സ്രീയിലേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു. അവിടെവെച്ചു തന്റെ കർമ്മഫലഭുക്തിക്കനുരൂപമായ ശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സ്വർഗ്ഗലോകം വിട്ടു ശേഷം പല ഉപാധികളേയും സ്വീകരിക്കുന്നുവെങ്കിലും അവയിലൊന്നും താദാത്മ്യമുണ്ടാവുന്നില്ലെന്നും താദാത്മ്യമുള്ള അധിഷ്ഠാനജീവൻ വേറെയാണെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു.

മൂന്നാമധ്യായത്തിൽ പ്രഥമപാദം കഴിഞ്ഞു.

ദ്വിതീയപാദം

പൂർവ്വപാദത്തിൽ ജീവന്റെ ശരീരാന്തരപ്രാപ്തിയേയും അതിനാസ്സദമായ പഞ്ചാഗ്നിവിദ്യയേയും ഉപന്യസിച്ചു. അതിൽക്കൂടെ കാരോ ജീവനും അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്ന ജനനമരണസ്വരൂപമായ ടുഃഖത്തിന്റെ സമഗ്രമായ രൂപത്തെയും വിവരിച്ചു. അതിന്റെയെല്ലാം ആവശ്യം വൈരാഗ്യത്തിന്റെ വളർച്ചയും ബ്രഹ്മജിജ്ഞാസയുടെ ഉയർച്ചയുമാണ്. സംസാരത്തിന്റെ ടുഃഖാത്മകതയെ അറിയുമ്പോൾ മാത്രമേ കരാൾക്കു് അതിൽ വെറുപ്പുണ്ടാവൂ. സംസാരത്തിൽ വെറുപ്പു് അല്ലെങ്കിൽ വൈരാഗ്യം വളരുമ്പോൾമാത്രമാണ് ബ്രഹ്മജിജ്ഞാസയും അതിനു റുഢതയുണ്ടാവുന്നതു്. അതിനുവേണ്ടി തന്നെയാണ് പൂർവ്വപാദത്തിൽ ഇത്രയും വിവരിച്ചതു്. ഇനി ഈ പാദത്തിൽ ഇപ്പോൾ നിലവിലുള്ള ശരീരത്തെയും അതുവഴിക്കനുഭവിക്കുന്ന അവസ്ഥാരൂപത്തെയും അതിലെ അനുഭവങ്ങളെയും വിവരിക്കാൻ തുടങ്ങുകയാണ്.

സു:—സന്ധ്യേ സൃഷ്ടിരാഹ ഫി—1.

ശബ്ദാത്മം:—സന്ധ്യേ=സ്വപ്നാവസ്ഥയിലും ജാഗ്രത്തിലെന്നപോലെ. സൃഷ്ടിഃ=സംസാരപദാത്മങ്ങളുടെ രചനയെ ചെയ്യുന്നു. ഫി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ആഹ=ശ്രുതി അങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

സാരം:—അവസ്ഥാരൂപനിരൂപണത്തിൽക്കൂടെ പ്രകൃതവിഷയമാരംഭിക്കുന്നു. അതിൽ സ്വപ്നാവസ്ഥ

യെയാണു് ആദ്യംതന്നെ നിരൂപിക്കുന്നതു്. ബൃഹദാര
 ണ്യകോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു, സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ
 ജീവാത്മാവു് ഈ ലോകത്തെയും പരലോകത്തെയും കാ
 ണുന്നുവെന്നു്. മാത്രമല്ല, ഇഹപരലോകങ്ങളിലെ സു
 വദുഃഖാത്മകങ്ങളായ അനുഭവങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും
 ചെയ്യുന്നു. ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ ഈ ലോകത്തെ കാണുക
 യും അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തെ
 കേവലം അചേതനമാക്കി വിട്ടു വാസനാമയമായ പൃ
 തിയ ശരീരത്തെ ഉണ്ടാക്കി അതിൽക്കൂടെയാണു് ജീവാ
 ത്മാവു സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ ഇഹപരലോകങ്ങളെ കാണു
 കയും അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു്. പിന്നീടു സത്യ
 മല്ലെന്നു ബോധ്യപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലും അപ്പോൾ സത്യ
 മായിത്തീരുന്ന വാഹനങ്ങളേയും വാഹകരേയും നദിക
 ലേയും പർവ്വതങ്ങളേയും നഗരങ്ങളേയും ഗ്രാമങ്ങളേയും
 എല്ലാം സൃഷ്ടിക്കുന്നുണ്ടു് ജീവൻ. പ്രശ്ലോപനിഷത്തിലും
 ഈ വിഷയത്തിന്റെ വണ്ണമുണ്ടു്. ഇതിൽനിന്നു സ്വ
 പ്നാവസ്ഥയിലും ജീവാത്മാവു സംസാരപദാർത്ഥങ്ങളുടെ
 സൃഷ്ടിയെ ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—നിർമ്മാതാരം ചൈകേ പുത്രാദയശ്ച—2.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അങ്ങനെയെന്നെ. ഏകേ=ഒരു
 ശാഖക്കാർ. നിർമ്മാതാരം=ജീവനെ കാര്യവസ്തുക്കളുടെ
 സൃഷ്ടികർത്താവായി വിശ്വസിക്കുകപോലും ചെയ്യുന്നു.
 പുത്രാദയഃ ച=പുത്രപൗത്രാദികൾ കാര്യവസ്തുക്കളാണെന്നു
 നും അവ ജീവന്റെ സൃഷ്ടിയാണെന്നും അവർ പറ
 യുന്നു.

സാരം:—കരോപനീയത്തിൽ ഉറങ്ങുന്നവരിൽ അഭിമതപദാർത്ഥങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടു ജീവൻ ഉണർന്നിരിക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നു. ഇതിനെ ആസ്പദിച്ചുകൊണ്ടു ചിലർ ജീവാത്മാവു് എല്ലാ കാമ്യപദാർത്ഥങ്ങളുടെയും സൃഷ്ടികർത്താവെന്നു പറയുന്നു. പുത്രപൌത്രാദികൾ പോലും കാമ്യവസ്തുക്കളാണെന്നും അവയും ജീവന്റെ സൃഷ്ടിയാണെന്നും അവർ പറയുന്നു. ഇതുകൊണ്ടും സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സൃഷ്ടിയുണ്ടെന്നു തെളിയുന്നു.

സു:—**മായാമാത്രം തു കാർത്സന്യേനാനഭി
വ്യക്തസ്വരൂപതാൽ _3.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—**തു=എന്നാൽ.** കാർത്സന്യേന = പൂണ്ണമായും. അനഭിവ്യക്തസ്വരൂപതാൽ = വ്യക്തമല്ലാത്തതുകൊണ്ടു്. **മായാമാത്രം=സ്വപ്നസൃഷ്ടി** മായാമാത്രമാണു്.

സാരം:—ആദ്യത്തെ രണ്ടു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂർവ്വപക്ഷസ്വരൂപേണ സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സൃഷ്ടിയെ സമർത്ഥിച്ചു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു സിദ്ധാന്തത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. സ്വപ്നസൃഷ്ടിയുടെ വണ്ണനത്തിൽ ആദ്യത്തെ ശ്രുതി അതു സത്യമല്ലെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. അതിന്നു പുറമെ സ്വപ്നസൃഷ്ടിപദാർത്ഥങ്ങൾ വ്യക്തമായും പൂണ്ണമായും കാണപ്പെടുന്നില്ലെന്നതും അവ സത്യമല്ലെന്നതിന്നു മറ്റൊരു തെളിവാണു്. ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ കണ്ടതും കേട്ടതുമായ വിഷയങ്ങളെ ആവർത്തിച്ചുനോക്കുകയാണു് സ്വപ്നത്തിൽ ചെയ്യുന്നതെന്നു പ്രശ്ലോപനീയത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ ചിലപ്പോൾ

ജാഗ്രത്തിൽ കാണാത്തതും കേൾക്കാത്തതുമായ വിഷയവും സ്വപ്നത്തിൽ അനുഭവിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. ചിലപ്പോൾ വിചിത്രരൂപത്തിലാണ് അനുഭവം. ചിലപ്പോൾ കേവലം അസംഭാവ്യങ്ങളായ അനുഭവങ്ങളും ഉണ്ടാവാറുണ്ട്. ഈവക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടൊക്കെ നോക്കുമ്പോൾ സ്വപ്നസൃഷ്ടി പരമാർത്ഥമല്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്. അതിനുംപുറമെ ഏറ്റവും വലിയ ഒരു തെളിവുണ്ട് സ്വപ്നം സത്യമല്ലെന്നതിനും. സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ ചെയ്ത കർമ്മങ്ങൾക്കു ഫലങ്ങളനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നില്ല. ജാഗ്രത്തിൽ അങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നില്ല. ചെയ്ത കർമ്മങ്ങൾക്കു ഫലം അനുഭവിയ്ക്കേ തീരൂ എന്നാണ് ജാഗ്രത്തിലെ നിയമം. എന്നാൽ ആ നിയമം ബാധകമാവുന്നില്ല സ്വപ്നത്തിനും. സ്വപ്നം അസത്യമാണെന്നതിനും ഏറ്റവും വലിയ തെളിവാണു് അതു്. അതിനാൽ സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സൃഷ്ടി നടക്കുന്നുവെന്നു തോന്നാമെങ്കിലും അതു സത്യമല്ല. പിന്നെ പുത്രപൗത്രാദികളും കാമ്യവിഷയങ്ങളാണെന്നുള്ള സമർത്ഥ ശരിയല്ല. ഒന്നാമതു് അതു സ്വപ്നാവസ്ഥയിലെ വിഷയമല്ല; രണ്ടാമതു ജീവസൃഷ്ടിപ്രകരണത്തിലല്ല അതു ശ്രുതിയിലും വണ്ണിച്ചതു്. അതിനാൽ ആ വിഷയം ഇവിടെ ചിന്തിക്കേണ്ടതുമില്ല.

സു:—സൂചകശ്ച ഹി ശ്രുതേരാചക്ഷതേ ച
 തദപിദഃ—4.

ശബ്ദാർത്ഥം: —സൂചകഃ ച=സ്വപ്നം ഭാവിയിലുണ്ടാവാൻപോവുന്ന അനുഭവങ്ങളുടെ സൂചകവുമാണു്. ഹി

5*

=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ശ്രുതേഃ=ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ച=കൂടാതെ. തദപിദഃ=സ്വപ്നശാസ്ത്രങ്ങളെ അറിയുന്നവർ. ആചക്ഷതേ=അങ്ങനെ പറയുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—സ്വപ്നാവസ്ഥയേയും അതിലെ ദൃശ്യങ്ങളേയും വിവരിച്ചു അവയുടെ മീത്യാത്വത്തെ പൂർവ്വസൂത്രംകൊണ്ടു സമർത്ഥിച്ചുവല്ലോ. എന്നാൽ അതിന്റെതന്നെ ദൃശ്യതയ്ക്കുവേണ്ടി ഒരു പൂർവ്വപക്ഷം അവതരിപ്പിക്കുകയാണ്. സ്വപ്നത്തെ കേവലം മിത്വമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭാവിയിലനുഭവിക്കാൻ പോകുന്ന അനുഭവങ്ങളുടെ സൂചകങ്ങളാണ് സ്വപ്നദൃശ്യങ്ങളെന്നു ശ്രുതികളിൽ പറയുന്നുണ്ട്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ “യദാ കർമ്മസു കാമ്യേഷു സ്രീയം സ്വപ്നേഷു പശ്യതി. സമുദ്ധിം തത്ര ജാനീയാൽ തസ്മിൻ സ്വപ്നദർശനേ” എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. സ്വപ്നത്തിൽ സ്രീദർശനമുണ്ടായാൽ അനുഭവങ്ങളുടെ സമുദ്ധിയെ കാണിക്കുന്നു എന്നും. ഐതരേയോപനിഷത്തിൽ ധാരാളം പല്ലുള്ള കറുത്ത പുരുഷനെ സ്വപ്നത്തിൽ ദർശിക്കുന്നതു മൃത്യുസൂചകമാണെന്നു പറയുന്നു. ഇങ്ങനെ പലേടത്തും പറയുന്നുണ്ട്. കൂടാതെ സ്വപ്നശാസ്ത്രപ്രവീണന്മാർ സ്വപ്നദർശനങ്ങൾക്കു പ്രത്യേകം ഫലനിദേശം ചെയ്തുവരുന്നുമുണ്ട്. അതിനാലും സ്വപ്നദർശനങ്ങൾ കേവലം മിത്വമുകളോ അർത്ഥശൂന്യങ്ങളോ ആണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. ഭാവിശുഭാശുഭങ്ങളെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു സ്വപ്നദർശനങ്ങളെന്ന കാരണത്താൽ അവ കേവലം ജീവസൃഷ്ടികളല്ല; ജീ

വന്റെ കർമ്മഫലാനുഭവങ്ങളെ സൂചിപ്പിക്കാൻ ഈശ്വരന്റെ ഇച്ഛയായിത്തന്നെ നടക്കുന്നവയാണെന്നും പറയണം. അതിനാൽ സ്വപ്നദർശനങ്ങൾ കേവലം ജീവസൃഷ്ടികളോ മിഥ്യകളോ അല്ലെന്നു താൽപര്യം.

**സു:—പരാഭിദ്ധ്യാനാതു തിരോഹിതം തതോ
ഹ്യസ്യ ബന്ധവിപര്യയൗ 5**

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=ജീവനം° ഈശ്വരനോടു തുല്യങ്ങളായ ഗുണമഹിമകളെല്ലാമുണ്ടെങ്കിലും. തിരോഹിതം=അതു മറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്°. പരാഭിദ്ധ്യാനാൽ=പരമേശ്വരനെ നിരന്തരാനുസന്ധാനംചെയ്യുന്ന പക്ഷം അതു പ്രകാശിക്കും. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തതഃ=ആ പരമാത്മാവിൽനിന്നാണല്ലോ. അസ്യ=ജീവനം°. ബന്ധവിപര്യയൗ=ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾ സംഭവിക്കുന്നതു°.

സാരം:—ജീവൻ പരമേശ്വരന്റെ അംശംതന്നെയാണു്. അതിനാൽ ഈശ്വരന്റെ എല്ലാവിധ ഗുണമഹിമകളും ജീവനുമുണ്ടു് എന്നിരുന്നാലും അതു മറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അനാദിസംസാരവാസനാവരണത്താൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ട ഈശ്വരീയശക്തി നിരന്തരമായ ഈശ്വരോപാസനംകൊണ്ടുമാത്രമേ പ്രകാശിക്കൂ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾ ഈശ്വരങ്കൽനിന്നാണല്ലോ ജീവനു കിട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ജീവൻ ഈശ്വരാംശമാണെങ്കിൽക്കൂടി സൃഷ്ട്യാദികാര്യങ്ങൾക്കു കഴിവില്ലെന്നർത്ഥം.

സു:—ദേഹയോഗാദാ സോപി 6

ശബ്ദാത്മം:—സഃ അപി=ജീവനം ഈശ്വരത്വത്തിന്റെ തീരോഭാവവും. ഹേതോഗാൽ വാ=ശരീരസംബന്ധംഹേതുവായിട്ടുണ്ടായതാണ്.

സാരം:—ജീവാത്മാവു വാസ്തവത്തിൽ പരമാത്മാവിൽനിന്നു വേറെയല്ല; പരമാത്മാവിന്റെ എല്ലാവിധ ഗുണമഹിമകളും ജീവാത്മാവിനുണ്ടു്. എന്നിരുന്നാലും അങ്ങനെ തനിക്കുള്ളതായി ജീവാത്മാവു് അറിയുകപോലും ചെയ്യുന്നില്ല. അതിന്റെ മുഖ്യകാരണം ശരീരത്തോടുള്ള ചേർച്ചയും താദാത്മ്യഭാവവുമാണു്. ഈ ശരീരബന്ധം ജീവാത്മാവിനു് അനാദികാലംമുതൽക്കാരംഭിച്ചതും കർമ്മവാസനാനിമിത്തവും ജനനമരണസ്വരൂപവുമാണു്.

സു:—തദഭാവോ നാഡീഷ്യ തക്രൂ.തേരാത്മനി ച_7.

ശബ്ദാത്മം:—തദഭാവഃ=സ്വപ്നാവസ്ഥയുടെ അഭാവത്തിൽ സൃഷ്ടിയിൽ. നാഡീഷ്യ=നാഡികളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. തക്രൂ.തേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നു. ആത്മനി ച=ആത്മാവിലാണു് എന്നും പറയുന്നു.

സാരം:—സ്വപ്നാവസ്ഥയുടെ നിരൂപണമായിരുന്നു ഇതുവരേതെ പ്രകരണവിഷയം. പൂർവ്വസൂത്രത്തോടുകൂടി അതവസാനിച്ചു. സൃഷ്ടിയുടെ നിരൂപണമാണു് ഈ സൂത്രംമുതൽക്കാരംഭിക്കുന്നതു്. സൃഷ്ടിയിൽ പരമാത്മാവിനോടു കൂടിച്ചേരുന്നവെന്നും അതിനാൽ സമാധിയോടു തുല്യമാണു് സൃഷ്ടിയെന്നും ഒരു തെറ്ററിയാരണ

യുണ്ടു്. അതിനെ മുൻനിർത്തിത്തന്നെയാണു് ഇവിടെ വിചാരം ആരംഭിക്കുന്നതു്.

സ്വപ്നാവസ്ഥയുടെ ഉപഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്ന ജീവാത്മാവു് അവയോടു വിട്ടും ചേന്നും പല പ്രാവശ്യം കഴിഞ്ഞു സ്വപ്നാവസ്ഥാസുഖദുഃഖങ്ങളെക്കൊണ്ടു തപ്തനായി ഉള്ളിലേയ്ക്കു വലിയുന്നു. അപ്പോൾ ഇന്ദ്രജാലമെന്നപോലെ കാണപ്പെട്ടിരുന്ന സ്വപ്നദർശനങ്ങളെല്ലാം കാണാതാവുകയും ചെയ്യുന്നു. പുറമേയുള്ള സ്ഥൂലപ്രപഞ്ചത്തിന്നോ തൻറെ ശരീരത്തിന്നോ ഹാനിയൊന്നും വന്നിട്ടില്ലെങ്കിലും അവയുടെയൊന്നും യാതൊരുവിധപ്രതീതിയോ അനുഭവമോ ഇല്ലാതാവുന്നു. ഈ അവസ്ഥയാണു് സുഷുപ്തി. ഹൃദയത്തിൽനിന്നു് ആയിരം നാഡികൾ പുറപ്പെട്ടു ദേഹം മുഴുവൻ വ്യാപിക്കുന്നുവെന്നും അവയിലാണു് ജീവാത്മാവു സുഷുപ്തിയിൽ ശയിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നു ബ്രഹ്മസാരണ്യകശ്രുതിയിൽ. ഏതാണ്ടു തുപോലെത്തന്നെ, എന്നാൽ ആ സമയത്തു യാതൊരുപാപവും ജീവാത്മാവിനെ സ്पर्ശിക്കുന്നില്ലെന്ന വിശേഷതയോടുകൂടി, ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും പറയുന്നു. കൂടാതെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽത്തന്നെ മരൊരാടിത്തു ജീവൻ സുഷുപ്തിയിൽ പരമാത്മാവിനോടു കൂടിച്ചേരുന്നുവെന്നും അതുകൊണ്ടാണു് അകത്തും പുറത്തുമുള്ള യാതൊരനുഭവവുമില്ലാതെ സുഖിയായിട്ടിരിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നു. കൂടാതെ പരമാത്മാവിൻറെ ചേർച്ചകൊണ്ടാണു് ജീവനു സുഷുപ്തിയിൽ ബാഹ്യപ്രപഞ്ചത്തെ അറിയാതെയും വാസനാമയമായ സൂക്ഷ്മപ്രപഞ്ചത്തെ

അനുഭവിക്കാതെയും സുഖിയായിട്ടിരിക്കാൻ കഴിയുന്നതെന്നും മറ്റൊരിടത്തു പറയുന്നു.

പറയപ്പെട്ട എല്ലാ വണ്ണങ്ങളെയും സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിക്കുന്നപക്ഷം പരമാത്മാവിന്റെ ആവാസസ്ഥലവും നാഡികളുടെ മൂലസ്ഥാനവും ഹൃദയമാണെന്നും അവിടെയാണ് ജീവൻ സുഷുപ്തിയിൽ ശയിക്കുന്നതെന്നും അറിയാൻ കഴിയുന്നു. ഇങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കുന്നപക്ഷം പ്രസ്തുതവണ്ണങ്ങളിൽ പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ തോന്നപ്പെടാവുന്ന വൈരുധ്യം ഇല്ലെന്നും ബോധ്യമാവും. സ്ഥാനത്തിന്റെ ഏകതകൊണ്ടു ഹൃദയത്തിലെന്നും പരമാത്മാവിലെന്നും നാഡികളിലെന്നും ശബ്ദവ്യത്യാസത്തോടെ പറഞ്ഞുപോയതാണ്; മൂന്നും കരേ സ്ഥാനത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നവയാണെന്നും വ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ പരമാത്മാവിനോടു ചേരുന്നവെന്ന ശബ്ദവണ്ണനം കണ്ടു സുഷുപ്തി മോക്ഷസഹായിയായ സമാധിയാണെന്നു ധരിക്കുന്നപക്ഷം അതൊരു വമ്പിച്ച തെറ്റിദ്ധാരണതന്നെയാണ്. കേവലം തമോമയിയായ സുഖപ്രതീതിയെക്കൊടുക്കുന്ന വെറും അജ്ഞാനാവസ്ഥയാണ് സുഷുപ്തി. അതിനാൽ ശരീരരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി സുഷുപ്തി ആവശ്യമാണെന്നു പറയാമെന്നല്ലാതെ ശ്രേഷ്ഠസുഖാനുഭൂതിക്കുവേണ്ടിയെന്നോ മോക്ഷാനുഭൂതിക്കുവേണ്ടിയെന്നോ സുഷുപ്തിയെ കണക്കാക്കാൻ വയ്യ. സുഷുപ്തിയും സമാധിയും അത്യന്തവിരുദ്ധങ്ങളായ രണ്ടനുഭവങ്ങൾതന്നെ.

സു: _അതഃ പ്രബോധോ/സ്താൽ_ 8.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ=ഈ കാരണത്താൽ. അസ്കാൽ=അവിടെനിന്നു്. പ്രബോധഃ=ജീവാത്മാവുണന്നു വരുന്നു.

സാരം:—കരു വസ്തു ഏതൊന്നിൽ ലയിച്ചുവോ, അതിൽനിന്നുതന്നെ ഉദിച്ചു വരികയെന്ന നിയമാനുസാരേണ പരമാത്മാവിൽനിന്നു് അല്ലെങ്കിൽ ഹൃദയത്തിൽനിന്നുതന്നെ ഉണന്നുവരികയും ചെയ്യുന്നു. അതും പരമാത്മാവിന്റെ പ്രേരണകൊണ്ടുതന്നെയാണു്. പ്രാരബ്ധാനുസാരേണ എത്ര സമയം സൃഷ്ടിസ്തുവത്തെ അനുഭവിക്കാൻ അർഹതയുണ്ടോ, അത്രയും സമയം അതിനെ അനുഭവിച്ചശേഷം പരമാത്മാവിന്റെ പ്രേരണയ്ക്കനുസരിച്ചു ജാഗ്രത്തിലേയ്ക്കു് ഉണന്നുവരികയും ചെയ്യുന്നു. സൃഷ്ടിയിൽ എല്ലാം അടങ്ങുന്നുവെങ്കിലും ജാഗ്രത്സ്വപ്നങ്ങളുടെ ബീജങ്ങളും അജ്ഞാനാവരണവുമുണ്ടെന്നു വിസ്മരിക്കരുതു്.

സു:—സ ഏവ തു കർമ്മാനുസ്മൃതിശബ്ദവിധിഭ്യഃ—9.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=തീർച്ചയായും. സഃ ഏവ=ആ ജീവാത്മാവുതന്നെയാണു് ഉണന്നു വരുന്നതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കർമ്മാനുസ്മൃതിശബ്ദവിധിഭ്യഃ=കർമ്മം, കാർമ്മ, ശ്രുതിയിലെ വണ്ണനം, വേദവിധി എന്നിവകൊണ്ടു് അതു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—ഉറങ്ങിയ ജീവാത്മാവുതന്നെയാണോ ഉണന്നുവരുന്നതു്, അഥവാ ശരീരത്തിൽത്തന്നെ ഉള്ള മറ്റൊരു ജീവനാണോ ഉണന്നുവരുന്നതു് എന്നു ശങ്കയ്ക്കു

മറുപടി പറകയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ഉറങ്ങാൻപോയ ജീവാത്മാവുതന്നെയാണ് ഉണർവരുന്നതെന്നതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. പല തെളിവുകളും അതിനുണ്ടു്. ഉറക്കിനു മുമ്പു ചെയ്ത പൂർത്തിയാക്കാതിരുന്ന കർമ്മത്തെ ഉണർന്നു ഉടനെ കാർമ്മിക്കുകയും അതിനെ പൂർത്തിയാക്കാൻ ബദ്ധപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതു സാധാരണമായി കണ്ടുവരുന്ന സംഗതിയാണ്. കൂടാതെ അഭിമാനത്തിനും മാറുമില്ല. ഏതു വീട്ടിലെ എന്തു പേരോടുകൂടിയ ആളാണു് താനെന്നായിരുന്നവോ മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന അഭിമാനം, അതേ അഭിമാനംതന്നെയാണ് ഉണർവരുന്ന എല്ലാ ജീവാത്മാക്കൾക്കും കണ്ടുവരുന്നതു്. എന്തെല്ലാം കാർമ്മകൾ മുമ്പുണ്ടായിരുന്നവോ, അവയെല്ലാം ഉണർന്നു ശേഷവും അതേപ്പോലെ എല്ലാവർക്കും ഉള്ളതായിക്കാണുന്നുണ്ടു്. പണ്ഡിതനായ ഒരാൾ ഉണർവു വരുമ്പോൾ മൂഢനായോ മൂഢൻ പണ്ഡിതനായോ മാറിക്കാണുന്നില്ല. പോരേങ്കിൽ ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനീഷത്തിൽ ഈ വിഷയം വ്യക്തമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പിന്നെ ഉറക്കിനു മുമ്പു ചെയ്ത കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലം ഉണർന്നശേഷം അനുഭവിക്കുന്നതായും കാണുന്നുണ്ടു്. കർമ്മഫലം കർത്താവിനെയല്ലാതെ മറ്റൊരാളെ ആശ്രയിക്കാൻ വയ്യ. ഈവക എല്ലാ കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും സൃഷ്ടിയിലേയ്ക്കുപോയ ജീവാത്മാവുതന്നെയാണ് ഉണർവരുന്നതെന്നു വ്യക്തമാണു്. അതിനാൽ ശങ്കയ്ക്കുവകാശമില്ല.

സു:—മുശേലംസമ്പത്തി: പരിശേഷാൽ—10.

ശബ്ദാർത്ഥം:—മുശേലം=മോഹാലസ്യത്തിൽ. അർദ്ധം സമ്പത്തി: =പക്ഷതിസൃഷ്ടിയാണെന്നു കരുതണം. പരിശേഷാൽ=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ വേറെ അവസ്ഥയില്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ജാഗ്രദാദി മൂന്നവസ്ഥകളുടേയും സ്വപ്നപങ്ങളും ലക്ഷണങ്ങളും സാമാന്യമായി ഇവിടെപ്പറഞ്ഞു. പ്രസ്തുത മൂന്നവസ്ഥകളിലും പെടാത്തതാണ് മോഹാലസ്യം. നാലാമതായി കരവസ്ഥയുണ്ടെന്നു പറയാനും വയ്യ. ആ സ്ഥിതിക്കു മോഹാലസ്യം എന്തവസ്ഥയാണെന്നു ശങ്കു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ബാഹ്യവീര്യഗ്രഹണമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു ജാഗ്രത്തോ, മനസ്സിൽ വിഷയദശനമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു സ്വപ്നമോ അല്ല. സൃഷ്ടിയിലെ സുഖാനുഭൂതിയില്ലാത്തതിനാൽ സൃഷ്ടിയാണെന്നും പറഞ്ഞുകൂടാ. എങ്കിലും കന്നമറിഞ്ഞില്ലെന്ന അജ്ഞാനാവരണമുണ്ടു്. അതുകൂടെ സൃഷ്ടിയുടെ ലക്ഷണവുമാണു്. അതിനാൽ അർദ്ധസൃഷ്ടിവസ്ഥയാണു് മോഹാലസ്യമെന്നാണു് പറയേണ്ടതു്.

സു:—ന സ്ഥാനതോപി പരസ്യോഭയലിംഗം സർവ്വത്ര ഹി—11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്ഥാനത: അപി=സ്ഥാനവിശേഷംകൊണ്ടും. പരസ്യം=പരമാത്മാവിനു്. ന=യാതൊരുദോഷങ്ങളും ബാധകമാവുന്നില്ല. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. സർവ്വത്ര=ശ്രുതിയിൽ എല്ലായിടത്തും. ഉഭയ

ലിംഗം=എല്ലാവിധദോഷങ്ങളുമകന്നവനും എല്ലാവിധ ദിവ്യഗുണങ്ങളും ചേർന്നവനുമെന്നു രണ്ടു ഭാവങ്ങളെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ഏകദൈവത്തിയാണു് പരമാത്മാവെന്നു പറയുന്നുവല്ലോ. അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ ഏകദൈവത്തിന്റെ ദോഷങ്ങൾ പരമാത്മാവിനെ ബാധിക്കില്ലേ എന്നു ശങ്കയെ പരിഹരിക്കുവാനി സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. കരോപനിഷത്തിൽ ഏകദൈവതിലാണു് ആത്മാവു് അധിവസിക്കുന്നതെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ജീവന്റെ എല്ലാ വിധഭാവങ്ങളും ഏകദൈവത്തിൽനിന്നാണു് പൊന്തിവരുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് അവയെല്ലാം ആത്മാവിനെ ബാധിക്കില്ലേ എന്നു സംശയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തു്കൊണ്ടെന്നാൽ ആത്മാവു് എല്ലാവിധ ദോഷങ്ങളിൽനിന്നും അകന്നതും എല്ലാവിധദിവ്യഗുണങ്ങളും ചേർന്നതുമെന്നു ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ഒരു ദോഷവും ആത്മാവോടു ചേരാനു വയ്യ. അഗ്നിയിൽ എപ്രകാരം എല്ലാം ദഹിക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ ആത്മജ്യോതിസ്സിലും എല്ലാ ദോഷങ്ങളും ദഹിക്കുന്നു.

സു:—ന ഭദോദിതി ചേന്ന പ്രത്യേകമതദ്വചനാൽ—12.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചേൽ=എന്നാൽ. ഭദോൽ=ബ്രഹ്മത്തെ സഗുണമെന്നും നിഗുണമെന്നും രണ്ടായിപ്പറഞ്ഞുവരുന്നതുകൊണ്ടു്. ന=അവ രണ്ടും ഒന്നാവാൻ കാരണമില്ല. ഇതി ന=എന്നൊന്നെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. പ്ര

ത്യേകം അതദ്വൈതം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ രണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടി ഒരേ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണു് ശ്രുതിയിൽ വർണ്ണിക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—സഗുണസാകാരബ്രഹ്മത്തിന്റേയും നിർഗുണനിരാകാരബ്രഹ്മത്തിന്റേയും ലക്ഷണങ്ങളും ധർമ്മങ്ങളും വ്യത്യസ്തങ്ങളാകയാൽ അവ രണ്ടും ഒന്നാവാൻ വഴിയില്ല, രണ്ടുവാനേ വഴിയുള്ളൂ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വിരുദ്ധങ്ങളായ രണ്ടു ധർമ്മങ്ങൾ ഒരേ സമയത്തു് ഒരു വസ്തുവിലുണ്ടായിത്തീരുകയെന്നതു സംഭാവ്യമല്ല. രണ്ടു ബ്രഹ്മത്തെപ്പറ്റിത്തന്നെയായിരിക്കണം ശ്രുതി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മം രണ്ടുണ്ടു് എന്നു സംശയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഒരേ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണു് ശ്രുതികൾ സഗുണസാകാരമായും നിർഗുണനിരാകാരമായും വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ബൃഹദാരണ്യകം, മാണ്ഡൂക്യം, മുണ്ഡകം, ശോപതാശപതരം എന്നീ ഉപനിഷത്തുകളിലെല്ലാം ബ്രഹ്മത്തെ സഗുണമായും നിർഗുണമായും വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ അതെല്ലാം ഒരേ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ ബ്രഹ്മം അദ്വൈതമാണെന്നും, അദ്വൈതമാണു് സത്യമെന്നും സിദ്ധാന്തിക്കുന്ന ശ്രുതികൾ എങ്ങനെ രണ്ടു ബ്രഹ്മത്തെ വർണ്ണിക്കും? അതിനാൽ അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ടില്ല. ഒരേ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അവ്യത്യാസങ്ങളെയാണു് സഗുണസാകാരമായും നിർഗുണനിരാകാരമായും വർണ്ണിച്ചതു്. വസ്തുവിന്നു മാറ്റമില്ല; അവത്തിന്നേ മാറ്റമുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു സഗുണബ്രഹ്മവും നിർഗുണബ്രഹ്മവും ഒന്നുതന്നെ; രണ്ടല്ല.

സു:—അപി ചൈവമേകേ—13

ശബ്ദാത്മം:—അപി ച=അത്രയല്ല. ഏകേ=ഒരു ശാഖക്കാർ. ഏവം=ഈ വാസ്തവത്തെ കൂടുതൽ വ്യക്തമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ നില്ക്കുന്ന പരബ്രഹ്മത്തെ സത്യജ്ഞാനാനന്താദീലക്ഷണങ്ങളോടു കൂടി ഉപന്യസിച്ചു വർണ്ണിച്ചശേഷം ആ ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്നു ജഗത്തുണ്ടായിരുന്നെന്നും അഥവാ ബ്രഹ്മത്തെ ജഗത്തായി പരിണമിച്ചുവെന്നും പറയുന്നു. അനന്തരം ആ നിവൃത്തിശേഷബ്രഹ്മത്തിൽത്തന്നെ എല്ലാം നില്ക്കുന്നതായും സാധകന് അവിടെ എത്തുമ്പോൾമാത്രമേ നീളയത അനുഭവപ്പെടുവെന്നും പറയുന്നു. കൂടാതെ എല്ലാത്തിന്റെയും രസവും ആനന്ദവും ബ്രഹ്മമാണെന്നും അവസാനം എല്ലാം ബ്രഹ്മത്തിലാണ് ലയിക്കുന്നതെന്നും സ്ഥാപിക്കുന്നു. എല്ലാത്തിന്റെയും നിയന്താവു ബ്രഹ്മമാണെന്നും ബ്രഹ്മത്തെ ഭയപ്പെട്ടാണ് ആദിത്യൻ തുടങ്ങിയ ശക്തികൾ സ്വസ്വകർമ്മങ്ങളെ തെറ്റുകൂടാതെ നിർവ്വഹിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള തൈത്തിരീയശാഖാമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രത്യേകമായും സഗുണനില്ക്കുന്നബ്രഹ്മം ഒന്നാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—അത്രപവദേവ ഹി തൽപ്രധാന ത്വാൽ—14

ശബ്ദാത്മം:—ഹി=എന്നാൽ. അത്രപവൽ ഏവ=നില്ക്കുന്നബ്രഹ്മംപോലെത്തന്നെ. തൽപ്രധാനത്വാൽ=പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന ഒന്നാണ് സഗുണബ്രഹ്മം.

സാരം:--കരേ ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെ സഗുണമായും നിഗുണമായും ശ്രുതി വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഏതിനാണു് പ്രാധാന്യം? സപാഭാവികമായിട്ടുള്ളതു നിഗുണഭാവവും വന്നുചേർന്നതു സഗുണഭാവവുമാകയാൽ നിഗുണബ്രഹ്മത്തിനാണു് പ്രാധാന്യമെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കരേ ശ്രുതിയിൽ കരേ പ്രകാരത്തിലുള്ള രണ്ടു വണ്ണങ്ങളിൽ ഒന്നു പ്രധാനമെന്നും മറേറതു് അപ്രധാനമെന്നും പറയുന്നതിനർത്ഥമില്ല. രണ്ടും തുല്യപ്രാധാന്യമുള്ളവയെന്നു തന്നെ പറയണം. തുല്യപ്രാധാന്യതയോടെയാണല്ലോ രണ്ടിനെയും വണ്ണിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ രണ്ടും തുല്യം തന്നെ. ബ്രഹ്മം സഗുണനിഗുണങ്ങളായ രണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയതാണെന്നുമാത്രമേ രണ്ടു വണ്ണങ്ങളിടക്കത്തമുള്ളൂ.

സു:--പ്രകാശവച്ചാവൈയത്ത്യാൽ--15.

ശബ്ദാത്ഥം:--ച=അതുപോലെ. പ്രകാശവൽ=പ്രകാശമെന്നപോലെ. അവൈയത്ത്യാൽ=രണ്ടിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിന്റെ ലക്ഷണമോ വണ്ണനമോ ആയ വേദവാക്യം പ്രയോജനമില്ലാത്തതല്ല.

സാരം:--അഗ്നിയും മിന്നലും രണ്ടു രൂപങ്ങളാണു്. ഒന്നു പ്രകടവും മറേറതു് അപ്രകടവുമാണു്. അവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നു വ്യർത്ഥമാണെന്നു പറയാൻ വയ്യ. രണ്ടും സാർത്ഥങ്ങളാണെന്നു. അതുപോലെ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സഗുണനിഗുണങ്ങളായ രണ്ടു ഭാവങ്ങളും ഒരുപോലെ സാർത്ഥങ്ങളാണു്; നിരർത്ഥങ്ങളല്ല. അങ്ങിനെ വിശ്വ

സിക്കുവോഹമാത്രമേ അവയുടെ ഉപാസനം മുതലായ വേണ്ടത്ര സഫലങ്ങളായിത്തീരൂ. രണ്ടു സ്വരൂപങ്ങളിൽ കന്നു പ്രധാനമെന്നും മറേതു ഗൗണമെന്നും ധരിക്കുന്നപക്ഷം അതിന്റെ സാർവ്വകത ചുരുങ്ങുകയോ അല്ലെങ്കിൽ അനുഭവപ്പെടാതിരിക്കുകയോ ചെയ്യും. ശ്രുതിയിൽ രണ്ടു രൂപത്തിലുള്ള വണ്ണങ്ങളുമുണ്ട്. ശ്രുതിവാക്യം ഒരിക്കലും മിഥ്യയാവാൻ വയ്യ. അവ സ്വാഭാവികമായും പ്രമാണങ്ങളാണ്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സവിശേഷനീറ്റിശേഷങ്ങളാകുന്ന രണ്ടു ഭാവങ്ങളും തുല്യപ്രാധാന്യത്തോടുകൂടി മാറിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണ്.

സു:—ആഹ ച തന്മാത്രം—16.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തന്മാത്രം=ശ്രുതി ഈ പരമാത്മതത്വത്തെ കേവലമാത്രം അല്ലെങ്കിൽ അനന്തമാത്രം എന്നും. ആഹ ച=മാത്രം പ്രകാശിക്കുന്നതല്ലാതെ സഗുണവാചകത്തിന്റെ പ്രയോഗം ചെയ്തിട്ടില്ല.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ “സത്യം ജ്ഞാനമനന്തം ബ്രഹ്മ” ബ്രഹ്മം സത്യവും ജ്ഞാനവും അനന്തവുമാണ് എന്നിങ്ങിനെ വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവിടെ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഗുണഭാവങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഒരു വാചകവും പറഞ്ഞുകാണുന്നില്ലല്ലോ. അതിനാൽ ബ്രഹ്മം രണ്ടുവിധ ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയതാണെന്ന് എന്തിനു വിചാരിക്കണം?

സു:—ദർശതീ പാഥോ അപി സൂര്യതേ—17.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഥ=ആ മന്ത്രത്തിനുശേഷം. ദർശതീ=അതേ ശ്രുതിതന്നെ അനേകപ്രകാരത്തിൽ സഗു

ണലക്ഷണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ച=കൂടാതെ. സ്മര്യതേ അപി=സ്മൃതികളിലും സഗുണമയങ്ങളായ വണ്ണനങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ട്.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽത്തന്നെ പൂർവ്വാക്തമന്ത്രത്തിനുശേഷം ബ്രഹ്മം എല്ലാവരുടെയും ഹൃദയത്തിൽനിന്നുമാണെന്നും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു എല്ലാ ജഗത്തുമുണ്ടാവുന്നു എന്നും മറ്റും മറ്റുമായി അനേകപ്രകാരത്തിൽ സഗുണലക്ഷണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ ഭഗവൽഗീത തുടങ്ങിയ സ്മൃതിയിലും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സഗുണനിർമ്മൂലങ്ങളായ ഭാവങ്ങളുടെ വണ്ണനങ്ങളുണ്ട്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മം സഗുണനിർമ്മൂലഭാവങ്ങളാകുന്ന രണ്ടുവിധ ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയതാണെന്നാണു ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ ഒട്ടാകെത്തന്നെയും അഭിപ്രായം.

സു:—അത ഏവ ചോപമാ സൃഷ്ടകാദിവൽ _18.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=പിന്നെ. അതഃ ഏവ=പരമാത്മാവിനു പറയപ്പെട്ട രണ്ടു സ്വരൂപങ്ങളും സ്വാഭാവികങ്ങളാണു എന്നു കാണിക്കാൻവേണ്ടിത്തന്നെ. സൃഷ്ടകാദിവൽ=ആദിത്യന്റെ പ്രതിബിംബമെന്നപോലെ എന്നും മറ്റും. ഉപമാ=ഉപമിക്കാൻ ഇടയായതു്.

സാരം:—“എല്ലാ ജീവികളുടെയും ആത്മാവു പരബ്രഹ്മപരമേശ്വരനാണു്. ഒരേ ബ്രഹ്മമാണെങ്കിലും വേറെവേറെയാണെന്നു തെറ്റിദ്ധരിക്കത്തക്ക നിലയിൽ പ്രത്യേകം കാരോ പ്രാണിയിലും അന്തർത്ഥാമിസ്വരൂപേ

ണ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ ജലത്തിൽ പ്രതിബിംബിച്ച ചന്ദ്രബിംബം ഒന്നാണെങ്കിലും അനേകമായി കാണപ്പെടുംപോലെ ഒന്നാണെങ്കിലും അനേകമായി കാണപ്പെടുന്നു.” ബ്രഹ്മബിന്ദൂപനിയന്തിലെ ഒരു മന്ത്രത്തിന്റെ താൽപര്യമാണിത്. ഈ ദൃഷ്ടാന്തത്തിൽ നിന്നു ബ്രഹ്മം സഗുണനിർഗുണഭാവങ്ങളാകുന്ന രണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും സഗുണബ്രഹ്മമെന്നും നിർഗുണബ്രഹ്മമെന്നും രണ്ടു വസ്തുവായിട്ടിരിക്കലില്ല. ഓരോ ജീവാത്മാവിന്റെയും ശുദ്ധ്യശുദ്ധികൾക്കനുസരിച്ച് അനുഭവവ്യത്യാസത്തോടുകൂടുംവണ്ണം ഒരേ ബ്രഹ്മംതന്നെ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ അനുഭവിക്കപ്പെടുന്നുവെന്നുമാത്രം. ചന്ദ്രബിംബം ഒന്നാണെങ്കിൽകൂടി പ്രതിഫലിക്കുന്ന ജലാശയത്തിന്റെ ശുദ്ധികൾക്കനുസരിച്ചു വ്യത്യാസപ്പെടുകാണാറുണ്ടല്ലോ. അതുപോലെ ബ്രഹ്മവും പ്രതിഫലനോപാധിയുടെ വ്യത്യാസത്തിനനുസരിച്ചാണു് വ്യത്യസ്തപ്പെട്ടു പ്രതിഫലിക്കുന്നതു്. “അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷു വിഭക്തമിവ ച സ്ഥിതം” എന്ന ഗീതാവക്യംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അപരിച്ഛിന്നതയെയും എന്നാൽ പ്രതിഫലനോപാധികളുടെ പരിച്ഛേദത്തിനനുസരിച്ചു പരിച്ഛിന്നമെന്നപോലെ വിളങ്ങുന്നുവെന്ന അർത്ഥമയെയും വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ അപരിച്ഛിന്നവും സത്താമാത്രവുമായ ബ്രഹ്മം പ്രതിഫലനോപാധികളുടെ ഭാവത്തിനനുസരിച്ചാണു് പരിച്ഛിന്നമെന്നും സഗുണനിർഗുണമെന്നും മൊക്കെ തോന്നപ്പെടാനിടയാവുന്നതെന്നു ചുരുക്കം.

സു:—അംബുവദഗ്രഹണാതു ന തഥാത്പം—19.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. അംബുചൽ=ജലാശയ പ്രതിബിംബിതചന്ദ്രബിംബംപോലെ. അഗ്രഹണാൽ= ബ്രഹ്മത്തെ ഗ്രഹിക്കാതിരിക്കാൻ കാരണം. തഥാത്പം ന=അപ്രകാരമല്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെയാണെന്നു ഗ്രഹിക്കുകയും വേണം.

സാരം:—പൂർവ്വസൂത്രത്തിൽ ജലാശയത്തിലെ ചന്ദ്ര പ്രതിബിംബത്തോടു തുല്യമായി പരമാത്മാവിനെ ഉപമിച്ചുവെങ്കിലും ആ ഉപമാ പൂർണ്ണമല്ല. ഉപമയുടെ ഒരു ശംമാത്രമേ യോജിക്കുള്ളൂ. അതിനാൽ അതു മാത്രമേ സ്വീകരിക്കേണ്ടതുള്ളൂ. ഏകത്വത്തിലെ നാനാത്വഭ്രാന്തിയെ കാണിക്കാനാണ് ചന്ദ്രപ്രതിബിംബവുമായി ഉപമിച്ചത്. അതു ശരിയാണുതാനും. എന്നാൽ മറ്റു ഭാഗങ്ങളൊന്നും ശരിയല്ല. ജലാശയത്തിൽ ചന്ദ്രന്റെ വ്യാപ്തിയില്ല. ചന്ദ്രപ്രതിബിംബംമാത്രമാണുള്ളത്. എന്നാൽ ബ്രഹ്മം അങ്ങനെയല്ല. എല്ലാ ജീവികളിലും സ്വയം പ്രകാശിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പല അപൂർണ്ണതകളും പ്രസ്തുതയുപമയ്ക്കുണ്ട്. എന്നാൽ ഏകത്വത്തിൽ നാനാത്വഭ്രാന്തിയെന്ന അചസ്ഥ വളരെ പൂർണ്ണമാണ്. അതു മാത്രമേ പ്രസ്തുതയുപമകൊണ്ടുദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതിനാൽ അതു മാത്രം ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടാൽ മതി.

സു:—വൃദ്ധിഹ്രാസഭാക്തപന്തഭാവാദൃഭയസാ മഞ്ജസ്യാദേവം—20.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്തർഭാവാൽ=പരമാത്മാവു ശരീരത്തിന്റെ അന്തർഭാഗത്തായതുകൊണ്ട്. വൃദ്ധിഹ്രാസഭാ

ക്രമം=ശരീരത്തെപ്പോലെ ക്ഷയവൃദ്ധികളുണ്ടെന്ന തോന്നലിനെയും നിരാകരിക്കുന്നപക്ഷം ഉഭയസാമഞ്ജസ്യാൽ=പരമാത്മാവിനും ചന്ദ്രപ്രതിബിംബത്തിനും സാമ്യതാഭാവം കിട്ടും. ഏവം=അതിനുവേണ്ടി കൂട്ടിയാണ് അങ്ങനെ ഉപമിച്ചിരിക്കുന്നത്.

സാരം:—ഉപമേയത്തിന്റെ പൂർണ്ണമായ തുല്യത ഉപമാനത്തിനുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അങ്ങനെ സംഭവിച്ചാൽ പിന്നെ ഉപമയല്ല, യാഥാർത്ഥ്യംതന്നെയായിത്തീർന്നു. അതിനാൽ ഉപമേയത്തിന്റെ ചില അംശങ്ങളെമാത്രം അംഗീകരിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതാണ് മിക്കവാറും ഉപമകളെല്ലാംതന്നെയും. ഇവിടെയും അങ്ങനെത്തന്നെയാണ്. ഏകമായ ചന്ദ്രബിംബത്തിനു ജലാശയങ്ങളാകുന്ന പ്രതിഫലനോപാധികളുടെ നാനാത്വംകൊണ്ടും നാനാത്വം വ്യഞ്ജിക്കുന്നു. ഇതു ബ്രഹ്മത്തിന്റെയും അവസ്ഥയാണ്. ഏകമായ ബ്രഹ്മം അനേക ശരീരങ്ങളിൽ പ്രതിഫലിക്കുമ്പോൾ നാനാത്വമുള്ളപോലെ തോന്നപ്പെടുന്നു. ഏകത്വത്തിൽ തോന്നപ്പെടുന്ന നാനാത്വമെന്നുള്ള ഈ ആശയത്തെമാത്രം വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് പരമാത്മാവിനെ ചന്ദ്രപ്രതിബിംബവുമായി ഉപമിച്ചത്. കൂടാതെ ജലാശയത്തിന്റെ അന്തർഗത്തു പ്രതിബിംബിച്ച ചന്ദ്രപ്രതിബിംബം ജലാശയത്തിന്റെ വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങൾക്കനുസരിച്ചു വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല. അതുപോലെ ശരീരാന്തർഗത്തു പ്രതിഫലിച്ച പരമാത്മാവും ശരീരത്തിന്റെ വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങൾക്കനുസരിച്ചു വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല എന്നും സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഇതൊ

ഴിച്ച പ്രസ്തുതയുപമാനത്തിന്നു് ഉപമേയത്തിന്റെ യാതൊരു ധർമ്മംശവും ബാധകമാവുന്നില്ല.

സു:—ദർശനച്ച—21.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ദർശനം=ശ്രുതിയിൽ വേറെ പ്രമാണംകൊണ്ടു് ഈ വസ്തുത സ്പഷ്ടമായി തെളിയുന്നു. ച=അതുകൊണ്ടും പരമാർത്ഥവിന്റെ ശരീരപ്രതിഫലനം ചന്ദ്രപ്രതിബിംബമെന്നപോലെ അവാസ്തവമല്ല.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു: “അഗ്നിയ്ക്കുമൈകോ ഭവനം പ്രവിഷ്ടോ രൂപംരൂപം പ്രതിരൂപോ ബഭൂവ. ഏകസ്ഥമാ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപോ ബഹിഷ്യ” എന്നു്. ബ്രഹ്മാണ്യത്തിലെ സകല പദാർത്ഥങ്ങളിലും വ്യാപ്തമായ കരേയാരു അഗ്നി എപ്രകാരം ഓരോ പദാർത്ഥത്തിലും തത്തദാകാരേണ വിളങ്ങുന്നുവോ, അതുപോലെ സർവ്വജീവകോടികളുടെയും അന്തരാത്മാവായ പരമേശ്വരൻ ഏകനാണെങ്കിലും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമെന്നപോലെ അകത്തു മാത്രമല്ല, പുറത്തുകൂടി വിളങ്ങുന്നു. അഗ്നിയെയെന്നപോലെ വായു ആദ്യത്യൻ തുടങ്ങിയവയോടും പരമാർത്ഥവിനെ ഉപമിച്ച മന്ത്രങ്ങൾ ശ്രുതിയിലുണ്ടു്. പ്രതിബിംബത്തെ അതിക്രമിച്ച ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളാണു് ഇവയെല്ലാം. ശരീരത്തിൽ പരമാർത്ഥവിന്റെ സത്യമായ സ്ഥിതിയെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ വേറെയും ശ്രുതിയിലുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു ജീവികളിലോ പദാർത്ഥങ്ങളിലോ ഉള്ള പരമാർത്ഥവിന്റെ സ്ഥിതി പ്രതിബിംബംപോലെ ആഭാസമാത്രമല്ല, പരമാർത്ഥമാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു. അതിനാൽ

പരമാത്മാവു് അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മം സഗുണവും നിർഗ്ഗുണവും രണ്ടുവിധലക്ഷണങ്ങളുള്ളതുമാണു് എന്നു പറയുന്നതിൽ യുക്തിഭംഗമില്ല. മാത്രമല്ല, അതാണു് ശ്രുതികളുടെ അഭിപ്രായമെന്നും സ്പഷ്ടമാണു്.

സു:—പ്രകൃതൈതാവതപം ഹി പ്രതിഷേധതി തതോ ബ്രവീതി ച ഭൂയഃ—22.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രകൃതൈതാവതപം=പ്രകരണത്തിൽ ബ്രഹ്മലക്ഷണവർണ്ണനത്തിൽ ‘ഇത്രമാത്ര’മെന്ന അവസ്ഥയെ നിരാകരിക്കാൻവേണ്ടി. പ്രതിഷേധതി=‘നേതി’ ‘നേതി’ എന്നിങ്ങനെ ശ്രുതി പ്രതിഷേധിക്കുന്നു. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തതഃ=അതിനുശേഷം. ഭൂയഃ=വീണ്ടും. ബ്രവീതി ച=പറയുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നതു കൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സഗുണനിർഗ്ഗുണങ്ങളായ രണ്ടുവിധസ്വരൂപങ്ങളുടെ ലക്ഷണങ്ങളെയും നിരൂപിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇവിടെ ശ്രുതിയിലെ ‘നേതി, നേതി’യെന്ന വാക്യത്തിന്റെ ആവശ്യമെന്തു്? അതു സഗുണസ്വരൂപത്തെ നിഷേധിക്കലല്ലേ എന്ന സംശയമുണ്ടാവാം. അതല്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കുകയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ മൂത്താമൂത്തസ്വരൂപങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണു് പ്രകരണം ആരംഭിക്കുന്നതു്. അവിടെ ഭജേതികജഗത്തിൽ പൃഥ്വി, ജലം, അഗ്നി എന്നീ മൂന്നിനെയും അവയുടെ കാര്യങ്ങളോടുകൂടി മൂത്തങ്ങളെന്നും വായു, ആകാശം എന്നീ രണ്ടിനേയും അമൂത്തങ്ങളെന്നും പറ

ഞ്ഞു. അതുപോലെ അദ്ധ്യാത്മജഗത്തിലും പ്രാണനെയും ഹൃദയാകാശത്തെയും അമൃതമെന്നും ശരീരത്തെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും മൂർത്തങ്ങളെന്നും പറഞ്ഞു. അവയിൽ മൂർത്തങ്ങൾ നാശസ്വരൂപങ്ങളെന്നും അമൃതങ്ങൾ അമൃതസ്വരൂപങ്ങളെന്നും വ്യക്തമാക്കി. ഇങ്ങനെ ജഡാജഡതത്വങ്ങളുടെ നിരൂപണത്തിൽ ആധിഭൗതികജഗത്തിൽ സൂര്യമണ്ഡലത്തെയും, ആദ്ധ്യാത്മികജഗത്തിൽ നേത്രഗോളത്തെയും മൂർത്തമെന്നു പ്രഖ്യാപിച്ചു. അനന്തരം ആധിദൈവികജഗത്തിൽ സൂര്യമണ്ഡലസ്ഥപുരുഷനെയും, ആദ്ധ്യാത്മികജഗത്തിൽ നേത്രാന്തർഗ്ഗതപുരുഷനെയും അമൃതമായും പറഞ്ഞു ഇങ്ങനെ പരമാത്മാവിന്റെ സഗുണസാകാരവും, നിർഗ്ഗുണനിരാകാരവുമായ രണ്ടുവിധ സ്വരൂപങ്ങളുടെയും വർണ്ണനത്തിനുശേഷമാണ് 'നേതി, നേതി' എന്ന വാക്യം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിന് 'ഇത്രയല്ല, ഇത്രയല്ല എന്നാണർത്ഥം. അല്ലാതെ ഇതല്ലെന്നല്ല. ഇതിലും എത്രയോ അധികമാണ് പരമേശ്വരന്റെ മഹിമയെന്നാണ് ആ വാക്യംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. മഹിമയുടെ അപാരതയെ കാണിക്കാൻ ഇതിലധികം പററിയ വാക്യം മറ്റൊന്നാണുള്ളതു്?

പിന്നീടു പറകയാണ് ആ പരമതത്വത്തിന്റെ പേർ സത്യത്തിന്റെയും സത്യമാണെന്നു്. ഈ ജീവാത്മാവു സത്യമാണു്; എന്നാൽ ജീവാത്മാവിന്റെയും സത്യമാണു് ബ്രഹ്മം. ഇങ്ങനെ പരമേശ്വരന്റെ സാകാരനിരാകാരപ്രകൃതികളെ നിരൂപിച്ചു് ഇതിൽ ജഡമായ

അംശം അവിടുത്തെ അപരാപ്രകൃതിയും ചേതനമായ ജീവൻ പരാപ്രകൃതിയുമാണെന്നും വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ 'നേതി നേതി'യെന്ന ശ്രുതിവാക്യം ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സഗുണഭാവത്തെ പ്രതിഷേധിക്കാൻ വേണ്ടിയല്ല; ബ്രഹ്മമഹിമയുടെ അപാരതയെ കാണിക്കാൻ വേണ്ടിയാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു ചുരുക്കം.

സു:—തദവ്യക്തമാഹ ഹി—23.

ശബ്ദാത്മം:—ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തൽ=ആ സഗുണസ്വരൂപവും. അവ്യക്തം=ഇന്ദ്രിയഗ്രഹണയോഗ്യമല്ലെന്നു്. ആഹ=പറയുന്നു.

സാരം:—ബ്രഹ്മത്തിന്റെ കേവലം നിർമ്മലവും നിരാകാരവുമായ ഭാവം മാത്രമല്ല; സഗുണവും സാകാരവുമായ ഭാവവും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു സുഗമമായി ഗ്രഹിക്കത്തക്കതല്ല എന്നു ശ്രുതി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. സഗുണസാകാരഭാവത്തിന്റെ സാക്ഷാൽക്കാരത്തെയും, നിർമ്മലനിരാകാരഭാവത്തിന്റെ സാക്ഷാൽക്കാരത്തെയും മൂണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. 'യദാ പശ്യഃ പശ്യതേ രശ്മവണ്ണം' എന്നു തുടങ്ങുന്ന മന്ത്രം സഗുണസാക്ഷാൽക്കാരത്തിന്റെയും, 'ന ചക്ഷുഷാ ഗൃഹ്യതേ' എന്നു തുടങ്ങുന്ന മന്ത്രം മുതൽ മൂന്നുനാലു മന്ത്രങ്ങൾ നിർമ്മലസാക്ഷാൽക്കാരത്തിന്റെയും വണ്ണനവുമാണു്. അതിനാൽ മുൻപറഞ്ഞ 'നേതി, നേതി' ശബ്ദം സഗുണഭാവത്തിന്റെ നിഷേധമല്ലെന്നു താല്പര്യം. നിഷേധമാണെങ്കിൽ മൂന്നിൽ കാണുന്നതിനെ ചൂണ്ടിയാണല്ലോ നിഷേധിക്കേണ്ടതു്. അങ്ങനെ കാണാവുന്നതോ ചൂണ്ടാ

വുന്നതോ അല്ല സഗുണഭാവവുമെന്നു സിദ്ധമായല്ലോ. അതിനാൽ ബ്രഹ്മമഹിമയുടെ അപാരതയാണു് ‘നേതി’ ശബ്ദംകൊണ്ടു വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു താല്പര്യം.

**സു:—അപി ച സംരാധനേ പ്രത്യക്ഷാനു
മാനാഭ്യാം—24.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപി ച=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും അ വ്യക്തമാണെങ്കിലും. സംരാധനേ=ആരാധനംകൊണ്ടു പ്രത്യക്ഷദർശനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നു്. പ്രത്യക്ഷാനു മാനാഭ്യാം=ശ്രുതിസ്മൃതിപ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടു തെളിയുന്നു.

സാരം:—സഗുണനിഗൂഢങ്ങളായ രണ്ടു ഭാവങ്ങളും അവ്യക്തങ്ങളും അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു് അഗോചരങ്ങളുമാണെങ്കിൽ പ്രത്യക്ഷദർശനം എപ്പോഴും സാധ്യമല്ലെന്നല്ലേ വരുന്നതെങ്കിൽ അങ്ങനെ വരുന്നില്ല. ജപകീർത്തനപൂജാഭ്യാനാദൃപാസനങ്ങളെക്കൊണ്ടു സഗുണഭാവത്തെയും ജ്ഞാനംകൊണ്ടു നിഗൂഢഭാവത്തെയും സാക്ഷാൽക്കരിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്. ശ്രുതിസ്മൃതികളിൽ അതിനെത്രയോ പ്രമാണങ്ങളുണ്ടു്. അതിനാൽ സാക്ഷാൽക്കാരം സാധ്യമല്ലെന്നു വരുന്നില്ല. പക്ഷേ ലോകത്തിൽ സാധാരണ കാണുന്ന നാമരൂപങ്ങളുടെ ദർശനംപോലെ പ്രയത്നഹീനമല്ല ഭഗവൽദർശനം. പ്രയത്നപൂർവ്വം സാധിക്കേണ്ടതാണെന്നു ചുരുക്കം.

**സു:—പ്രകാശാദിവച്ചാവൈശേഷ്യം
പ്രകാശശ്ച കർമ്മണ്യഭ്യാസാൽ—25.**

ശബ്ദാത്മം:—പ്രകാശാദിവൽ ച=അഗ്നി തുടങ്ങിയ വസ്തുക്കളുടെ പ്രകാശാദിഗുണങ്ങൾപോലെതന്നെ. അ വൈശേഷ്യം=വ്യത്യംസമൊന്നുമില്ലാതെ. കർമ്മണി=കർമ്മ ത്തിൽ. അഭ്യാസാൽ=ശരിയായ അഭ്യാസംകൊണ്ടു്. പ്രകാശഃ ച=പരമാത്മാവും പ്രകാശിക്കുന്നു.

സാരം:—അഗ്നി, മീനൽ തുടങ്ങിയവയുടെ പ്രകാ ശം ചൂട്ട തുടങ്ങിയ ഗുണങ്ങൾ അവ പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാണറിയാനിടവരുന്നത്. പ്ര ക ട മാ യി ത്തീ ര ങ്ങ ങ്ങ ങ്ങ ങ്ങ അറിയപ്പെടുന്ന ഗുണങ്ങൾ അപ്രകടമായിരിക്കുമ്പോഴും ഇല്ലാതിരിക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ അറിയപ്പെടുന്നില്ലെന്നുളള. അതുപോലെ ഈശ്വരൻ്റെ അനന്തകല്യാണഗുണഗണങ്ങളും പ്രകടമായിത്തീരുന്നപോൾ മാത്രമാണു് പ്രകാശിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടു് അപ്രകടമാവുമ്പോൾ ഇല്ലെന്നു വരുന്നില്ല. അറിയപ്പെടുന്നില്ലെന്നു മാത്രം. അഗ്നി പ്രകടമായിത്തീരാൻ പ്രയത്നം ആവശ്യമായിരിക്കുന്നതുപോലെ ഈശ്വരൻ പ്രത്യക്ഷമാകുന്ന പ്രകടതയ്ക്കു പ്രയത്നം ആവശ്യമായിരിക്കുന്നു. ഉപാസനം കൊണ്ടു് എല്ലാവിധമഹീമകളോടുംകൂടി പ്രത്യക്ഷസാക്ഷാൽക്കാരത്തെ സാധിക്കാമെന്നു താല്പര്യം.

സൂ:—അതോ/നന്തേന തഥാ ഹി ലിംഗം—26.

ശബ്ദാത്മം:—അതഃ=മുൻ പറയപ്പെട്ട അനേകലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു്. അനന്തേന=അനന്തദിവ്യകല്യാണമയഗുണസമ്പന്നനാണു് ഈശ്വരൻ. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. തഥാ=അപ്രകാരം. ലിംഗം=എത്രയോ ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടറിയാൻ കഴിയുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—മുൻ പറയപ്പെട്ട അനേകമനേകം കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനുമായ ഈശ്വരൻ സത്യസങ്കല്പതാ, സർവ്വജ്ഞതാ, സർവ്വശക്തിമത്താ, സൗഹൃദം, പതിതപാവനതാ, ആനന്ദം, വിജ്ഞാനം, അസംഗതാ, നിർവ്വീകാരതാ തുടങ്ങി എണ്ണമറ്റ കല്യാണഗുണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടമാണ് എന്നു തെളിയുന്നു. സ്വയം നിശ്ചിന്നനാണെങ്കിലും ഇങ്ങിനെയുള്ള ഗുണങ്ങളെല്ലാമുണ്ടെന്നു ശ്രുതിയിൽനിന്നു തെളിയുന്നു.

സു:—ഉഭയവ്യപദേശാത്പാദീകണ്ഡലവൽ—27.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉഭയവ്യപദേശാൽ=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും പ്രതിപാദനമുള്ളതുകൊണ്ടു്. അഹികണ്ഡലവൽ=സ്പർശത്തിന്റെ ചുരുണ്ടുകിടക്കലും നീണ്ടുകിടക്കലുമെന്നു പോലെ. തു=അതിനെ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

സാരം:—പരമപുരുഷനായ പരബ്രഹ്മവും അവിടുത്തെ ശക്തിയായ പ്രകൃതിയും ഒന്നുതന്നെയോ അഥവാ രണ്ടോ എന്നു നിരൂപിച്ചു സമത്വിക്കലാണ് ഇവിടെ പ്രകരണവിഷയം. ഒരു പാമ്പു ശാന്തനായി ചുരുണ്ടുകിടക്കുന്ന സമയത്തും നീണ്ടുനിവന്നു ഫണം വിടർത്തി ചീറ്റുന്ന സമയത്തും അതിന്റെ പ്രകൃതി തികച്ചും രണ്ടാണെന്നു പറയണം. എങ്കിലും പാമ്പു രണ്ടല്ല, ഒന്നുതന്നെ. എന്നിരുന്നാലും ചുരുണ്ടുകിടക്കുന്ന സമയത്തു് അതിനില്ലാത്ത ചില ശക്തികൾ നീണ്ടുനിവന്നു ഫണം വിടർത്തിയപ്പോൾ ഉള്ളതായി തോന്നാം. എന്നാൽ ആ ശക്തി ചുരുണ്ടുകിടന്നപ്പോഴും ആ പാമ്പിലുണ്ടായിര

നം. പക്ഷേ പ്രകടമായില്ലെന്നുമാത്രം. അതിനാൽ പാ
 ത്വീൽനിന്നു വേറെയല്ല അതിന്റെ ശക്തിയെന്നും ശക്തി
 യുടെ പ്രകടവും അപ്രകടവുമായ ഭാവങ്ങൾകൊണ്ടുമാത്ര
 മാണു വ്യത്യാസം തോന്നപ്പെടുന്നതെന്നും വ്യക്തമാ
 വുന്നു. അതുപോലെ പരമപുരുഷനായ പരബ്രഹ്മം കാര
 ണസ്വരൂപത്തിൽ വർത്തിക്കുമ്പോൾ പരാപരകളായ
 പ്രകൃതികൾ തന്നിൽ ലയിക്കുകയും കാർമ്മസ്വരൂപത്തിൽ
 വർത്തിക്കുമ്പോൾ അവ ഉണർന്നു നാമരൂപാകാരണ പ്രപ
 ഞ്ചമായി വികസിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു താല്പര്യം.
 അതിനാൽ പുരുഷകൽനിന്നു വേറെയല്ല പ്രകൃതി
 അല്ലെങ്കിൽ ശക്തി. ഈ തത്വത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു
 കൊണ്ടു ശ്രുതി കാരണബ്രഹ്മത്തെ നിർദ്ദിശേഷമെന്നും
 കാർമ്മബ്രഹ്മത്തെ സവിശേഷമെന്നും വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സൂ:—പ്രകാശാശ്രയവദാ തേജസ്സപാൽ—28.

ശബ്ദാരം:—വാ = അല്ലെങ്കിൽ. പ്രകാശാശ്രയ
 വൽ=പ്രകാശവും അതിന്റെ ആശ്രയവുമെന്നപോലെ
 അഭേദമാണു്. തേജസ്സപാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ തേജ
 സ്സെന്ന ദൃഷ്ടിയിൽക്കൂടെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ രണ്ടും ഒന്നാ
 ണല്ലോ.

സാരം:—പ്രകാശവും അതിന്നാശ്രയമായ ആദിത്യ
 മണ്ഡലവും എപ്രകാരം ഒന്നാണോ, അതുപോലെ പരമ
 പുരുഷനും അവിടുത്തെ പ്രകൃതിയും ഭിന്നമല്ല. എന്നിര
 ന്നാലും പ്രകാശത്തെയും ആദിത്യമണ്ഡലത്തെയും വേറെ
 വേറെയായി പറയാറുണ്ടു ലോകത്തിൽ. അതുപോലെ
 പുരുഷനെയും പ്രകൃതിയെയും വെച്ചേറെ വർണ്ണിച്ചിട്ടു

മുണ്ടു്. പക്ഷേ തേജസ്സെന്ന നിലയ്ക്കു നോക്കുമ്പോൾ ആദിത്യനും തേജസ്സും രണ്ടല്ലെന്നു വ്യക്തമാണു്. അതുപോലെ ബ്രഹ്മവും പ്രകൃതിയും രണ്ടല്ലതാനും.

സു:—പൂർവ്വവചോ—29.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=അല്ലെങ്കിൽ. പൂർവ്വവൽ=ആദ്യം പറഞ്ഞതുപോലെ രണ്ടിന്റെയും അഭേദത്തെ ഗ്രഹിക്കുന്നതും തെറ്റല്ല.

സാരം:—ഇതേ ഗ്രന്ഥത്തിൽത്തന്നെ രണ്ടാമദ്ധ്യായം മൂന്നാംപാദം നാല്പത്തിമൂന്നാംസൂത്രംകൊണ്ടു പരമാത്മാവിന്നു തന്റെ അംശഭൂതങ്ങളായ ജീവസമുദായങ്ങളിൽനിന്നു് എപ്രകാരം അഭേദം സമത്വമിരിക്കപ്പെടുവോ, അതുപോലെ ഇവിടെയും പുരുഷനും പുരുഷന്റെ ശക്തിയും വേറായല്ലെന്നു ധരിക്കുന്നതും ഉപപന്നം തന്നെ.

സു:—പ്രതിഷേധാച്ച—30.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അതുപോലെ. പ്രതിഷേധാൽ=മറുഭാവമുള്ളവയുടെ പ്രതിഷേധംകൊണ്ടും പ്രകൃതിപുരുഷന്മാർക്കു് അഭേദത്വം സിദ്ധമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—കാണപ്പെടുന്ന ഈ പ്രപഞ്ചം ഉണ്ടാവുന്നതിന്നു മുമ്പു സത്തായ ബ്രഹ്മമാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ എന്നു ശ്രുതി പറയുന്നുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ പ്രകടഭാവത്തിന്നു മുമ്പു ബ്രഹ്മമൊഴിച്ചു മറ്റൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടല്ലോ. പരാപരപ്രകൃതികൾ അപ്പോൾ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചിരുന്നുവെന്നും പിന്നീടു സൃഷ്ടിയുടെ സന്ദർഭം വന്നപ്പോഴാണു്

അവ ഉന്നൻ പ്രത്യേകമെന്നു തോന്നത്തക്കനിലയിൽ വികസിച്ചതെന്നുമാണല്ലോ അതിന്റെ അർത്ഥം. അതു കൊണ്ടും പ്രകൃതിപുരുഷന്മാർക്കു തമ്മിൽ ഭേദമില്ലെന്നും അഭേദമാണുള്ളതെന്നും സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്.

സൂ:—പരമതഃ സേതുന്മാനസംബന്ധഭേദവ്യ
പദേശേഭ്യഃ—31.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ = ജഡചേതനാസ്വരൂപങ്ങളായ പ്രകൃതികളെക്കാൾ. പരം=ശ്രേഷ്ഠമാകുന്നു പരബ്രഹ്മം. സേതുന്മാനസംബന്ധഭേദവ്യപദേശേഭ്യഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ച സേതു, ഉന്നാനം, സംബന്ധം, ഭേദം എന്നിവയുടെ വർണ്ണനകളെക്കൊണ്ടു് ഇതു സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം: — സകലജഗൽസൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾക്കും കാരണഭൂതങ്ങളും ജഡചേതനാസ്വരൂപങ്ങളുമായ ഈശ്വരന്റെ അപരയും പരയുമാകുന്ന പ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങളെ ശേപതാശ്ചതരോപനിഷത്തിൽ ക്ഷരമെന്നും അക്ഷരമെന്നുമുള്ള പേരുകളിൽക്കൂടെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശ്രീമൽഭഗവൽഗീതയിലും ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞനാരെന്നും പ്രകൃതിപുരുഷന്മാരെന്നും ക്ഷരാക്ഷരങ്ങളെന്നും ഉല്ലേഖനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത രണ്ടു പ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങളെക്കൊണ്ടും അവയുടെ വിസ്തൃതസ്വരൂപമായ പ്രപഞ്ചത്തെക്കൊണ്ടും ശ്രേഷ്ഠമാണു് പരബ്രഹ്മമെന്നും അതുകൊണ്ടാണു് പുരുഷോത്തമനെന്നു പേരുണ്ടായതെന്നും പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ ബ്രഹ്മത്തിനു പ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങളിൽനിന്നുള്ള വ്യത്യാസത്തെയും ശ്രേഷ്ഠത

യെയും സമയ്മിക്കാൻ നാലു കാരണങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നു കാണാൻ കഴിയും. 1. സേതു, 2. ഉന്നാനം, 3. സംബന്ധം, 4. ഭേദം. ഇവയാണു് പ്രസ്തുത നാലു കാരണങ്ങൾ.

“അഥ യ ആത്മാ സ സേതുർവ്വീധൃതിഃ.” പിന്നെയൊരു പരമാത്മാവുണ്ടോ അതു് എല്ലാറ്റിനെയും ധരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സേതുവാണു് എന്നിങ്ങനെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും “ഏഷ സേതുർവ്വീധാരണഃ” ഇതു് എല്ലാറ്റിനെയും ധരിക്കുന്ന സേതുവാണു് എന്നു ബൃഹദാരണ്യകത്തിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. രണ്ടാമത്തെ ഹേതു ഉന്നാനത്തിന്റെ വണ്ണമാണല്ലോ. ഉന്നാനശബ്ദത്തിന്നു് എല്ലാറ്റിനെക്കാളും വലിയതെന്നർത്ഥമാണല്ലോ. “ഏതാവാനസ്യ മഹിമാ തതോ ജ്യായാംശ്ചപൃഥുഷഃ. പാദോഽസ്യ സർവ്വാ ഭൂതാനി ത്രിപാദസ്യോമൃതം ദിവീ.” പരമപൃഥുഷനായ പരമാത്മാവു് ഇതിനെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമാണു്. അത്രമാത്രം മഹിമയുണ്ടു്. സമസ്തപ്രാണിവിക്ടുകളും അവിടുത്തെ ഒരു പാദം മാത്രമാണു്. ശേഷിച്ച അമൃതാത്മകങ്ങളായ മൂന്നു പാദങ്ങൾ പരമധാമത്തിലാണു്. എന്നിങ്ങനെ ഛാന്ദോഗ്യത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. മൂന്നാമത്തെ ഹേതു സംബന്ധമാണു്. അതിനെയും പലേടത്തും ശ്രുതി വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ശേപതാശ്ചതരോപനിഷത്തിലെ “സ വിശ്വകൃൽ വിശ്വവിദാത്മയോനിഃ” എന്നു തുടങ്ങുന്ന മന്ത്രം പരമാത്മാവിന്നും പ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങൾക്കും തമ്മിലുള്ള അഭേദസംബന്ധത്തെ വണ്ണിക്കുന്നതാണു്. നാലാമത്തേതു ഭേദസ്വരൂപവണ്ണ

നമാണ്. അതും പലേടത്തുമുണ്ട്. ശേപതാശപതരം, മുണ്ഡകം, ബൃഹദാരണ്യകം എന്നീ ഉപനിഷത്തുകളിൽ ജീവന്റെ പാരതന്ത്ര്യത്തെയും ഈശ്വരന്റെ സർവ്വതന്ത്ര സ്വതന്ത്രതയെയും വർണ്ണിക്കുന്നിടത്തൊക്കെ ഭേദത്തെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

പറയപ്പെട്ട നാലു കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനും സർവ്വാനന്തർയാമിയും സർവ്വാധാരണമായ പരമപുരുഷൻ തന്റെ രണ്ടുവിധപ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങളിൽനിന്നും അത്യന്തവിലക്ഷണനും ശ്രേഷ്ഠനുമെന്നു തെളിയുന്നു. പ്രസ്തുത ശ്രുതികളിൽക്കൂടെ വാക്യപ്പെട്ട പരമാത്മസ്വരൂപം ദിവ്യവും അലൌകികവും നിരപാധികവുമാണ്. അതിനാൽ പ്രസ്തുത പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്നതുകൊണ്ട് ഒരാൾക്കു പരമശാന്തിയും ബന്ധനീവൃത്തിയും സർവ്വമാ അമൃതതപപ്രാപ്തിയും കൈവരുമെന്നും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

സു:—സാമാന്യാതു—32.

ശബ്ദാത്മം:—സാമാന്യാൽ തു=ശ്രുതിയിൽ പ്രകൃതി പുരുഷന്മാരുടെ ഭേദഭേദഭാവങ്ങൾ തുല്യപ്രാധാന്യത്തോടു കൂടി വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ രണ്ടും ഒരുപോലെ മാനുഷർത്ഥംതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മത്തിനും പ്രകൃതിക്കും തമ്മിൽ ഭേദവും അഭേദവുമുണ്ടെന്നു സമത്മിക്കലായിരുന്നു ഇതുവരെ തെളിഞ്ഞ പ്രകൃതം. എന്നാൽ ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പ്രസ്തുത ഭേദഭേദങ്ങളിൽ ഏതിനാണ് പ്രാമാണ്യമെന്നു വ്യക്തമാക്കുകയാണ്. പരബ്രഹ്മപരമാത്മാവിനെ അപേക്ഷി

ച്ഛ് എല്ലാറ്റിന്റെയും ഈശ്വരൻ, അധിപതി, പ്രേരകൻ, ശാസകൻ, അന്തർയ്യാമി എന്നീ അർത്ഥത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന “ഏഷ സർവ്വേശ്വരഃ” “ഏഷ സർവ്വേശ്വരഃ ഏഷ ഭൂതാധിപതിഃ” “ഏഷ ത ആത്മാന്തർയ്യാമ്യമൃതഃ” എന്നിങ്ങനെ യാവചില ശ്രുതിവാക്യങ്ങളുണ്ടോ അവയെല്ലാം ഭേദപ്രതിപാദകങ്ങളാണ്. അതുപോലെ “തത്വമസി” “അയമാത്മാ ബ്രഹ്മ” എന്നിങ്ങനെയുള്ള വാക്യങ്ങൾ അഭേദവാചികളുമാണ്. പ്രസ്തുത രണ്ടുതരം വാക്യങ്ങൾക്കും തുല്യപ്രാമാണ്യതയല്ലാതെ വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവും പ്രകൃതിയും ഒന്നാണെന്നു കാണിക്കുന്ന വണ്ണനകളും രണ്ടാണെന്നു കാണിക്കുന്ന വണ്ണനകളും രണ്ടും ഒരുപോലെ മാനനീയങ്ങൾതന്നെ.

സു:—ബുദ്ധ്യതം: പാദവൽ—33.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പാദവൽ=അവയവരഹിതമായ ബ്രഹ്മത്തിനു നാലു പാദങ്ങളെ കല്പിച്ചതുപോലെത്തന്നെ ബോധാനുഭൂതികളുണ്ടെങ്കിലും ബുദ്ധ്യതം=മനനനിദിദ്ധ്യാസാദ്യപദേശവും.

സാരം:—ഭേദഭേദവണ്ണനങ്ങൾ രണ്ടും തുല്യങ്ങൾതന്നെയാണെങ്കിൽ പിന്നെ എന്തിനാണ് രണ്ടുവിധവണ്ണനങ്ങളെന്നു സംശയമുണ്ടാവാം. അതിനെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്നു ഈ സൂത്രത്തിൽ. ഉപാസകന്മാരുടെ എല്ലാവരുടെയും മാനസികസംസ്കാരം ഒരുപോലെയല്ല. ചിലർ ഭേദരൂപത്തിലുപാസിക്കുമ്പോൾ മറ്റു ചിലർക്ക് അഭേദരൂപേണ ഉപാസിക്കുന്നതായിരിക്കും പ്രീതി, രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുള്ള ഉപാസനങ്ങളുടെയും പരമഫലമായി

പ്രാപിക്കപ്പെടുന്ന ലക്ഷ്യം ഒന്നുതന്നെ. അതിനാൽ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുള്ള ഉപാസനങ്ങളും ഒരുപോലെ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളാണ്. അതീനെക്കാണിക്കാൻവേണ്ടിത്തന്നെയാണോ ഭേദഭേദരൂപേണ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുള്ള വസ്തുനങ്ങളും. അതിനാൽ നിരവധയമായ ബ്രഹ്മത്തെ ബോധിക്കാൻ വേണ്ടി ചതുഷ്യാകേല്പന എപ്രകാരം ഉപയോഗപ്രദമാണോ, അതുപോലെത്തന്നെ ഉപയോഗപ്രദങ്ങളാണ് അഭേദവാക്യങ്ങൾ വഴിക്കുള്ള ശ്രവണമനനനിദിദ്ധ്യ സോപദേശങ്ങളും. ജിജ്ഞാസുകളുടെ സംസ്കാരവ്യത്യാസം അല്ലെങ്കിൽ അധികാരവ്യത്യാസമാണോ അവയ്ക്കു സ്വഭവമെന്നു താല്പര്യം.

**സു:—സ്ഥാനവിശേഷാൽ
പ്രകാശാദിവൽ—34.**

ശബ്ദാത്മം:—പ്രകാശാദിവൽ=പ്രകാശം തുടങ്ങിയവയെന്നപോലെ. സ്ഥാനവിശേഷാൽ=ഉപാധിവ്യത്യാസം ഹേതുവായി നാനാത്വം പ്രകടമായി.

സാരം:—ഇവിടെ ഒരു സംശയം അങ്കുരിച്ചേയ്ക്കാം: അതായതു ബ്രഹ്മവും പരാപരകളാകുന്ന രണ്ടു ബ്രഹ്മപ്രകൃതികളും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമില്ലെങ്കിൽ പരാപ്രകൃതിസ്വരൂപന്മാരായ ജീവന്മാർക്കിടയിൽ എങ്ങനെ നാനാത്വം കല്പിക്കപ്പെട്ടു എന്നോ അതിന്റെ മറുപടിയായി സൂത്രം കൊണ്ടു വ്യക്തമാക്കുന്നതു്. ആദിത്യൻ, ചന്ദ്രൻ, അഗ്നി, നക്ഷത്രം, മിന്നൽ, ദീപം എന്നിവയിൽക്കൂടെ പ്രകാശിക്കുന്ന പ്രകാശം ഒന്നാണെങ്കിലും അനുഭവത്തിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടെന്നതു സ്വഷ്ടമാണു്. എന്നാൽ അതു പ്രകാശ

ത്തിന്റെ വ്യത്യാസംകൊണ്ടോ നാനാത്വംകൊണ്ടോ അല്ലെന്നും ഉപാധികളുടെ നാനാത്വംകൊണ്ടാണെന്നും ബോധിക്കാൻ കഴിയും. അതുപോലെ ജീവചൈതന്യം കന്നാണെങ്കിലും തത്തൽശരീരോപാധികളും അനാദിജന്മവാസനാസഞ്ചയങ്ങളും വ്യത്യസ്തങ്ങളായതുകൊണ്ടാണു് ശ്രുതിയിൽ നാനാത്വത്തെ പ്രകടമാക്കിയിരിക്കുന്നതു്.

സു:—ഉപപത്തേശ്വ—35.

ശബ്ദാത്മം:—ഉപപത്തേഃ ച=ഉപപത്തികൊണ്ടും; കൃചിത്യംകൊണ്ടും ജീവന്മാർക്കു നാനാത്വമില്ലെന്നു പറയുന്നതിൽ അസാംഗത്യമില്ല.

സാരം:—ജഗത്തിന്റെ ഉല്പത്തിക്കു മുമ്പു് ഏകവും അദ്വിതീയവുമായ ചൈതന്യം മാത്രമാണുണ്ടായിരുന്നതെന്നും അതിൽനിന്നാണു് എല്ലാ ജഗത്തുകളുമുണ്ടായതെന്നും ജഗത്തിന്റെ നിമിത്തോപാദാനങ്ങളായ രണ്ടു കാരണങ്ങളും പ്രസ്തുത ചൈതന്യമാണെന്നും ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. അതിന്നുശേഷം “തത്ത്വമസി” തുടങ്ങിയ വാക്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു താൻ ആ പരമാത്മാവിൽനിന്നു വേറെയല്ലെന്നു ബോധിച്ചുപാസിക്കാൻ ഉപദേശിക്കുന്നുമുണ്ടു്. ഭോക്തൃഭോജ്യാദീഘടകങ്ങളുടങ്ങിയ ജഡചേതനാത്മകമായ ഈ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടാവും നിയന്താവും പരിപാലകനും പ്രസ്തുതപരമാത്മാവാണെന്നും വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ടു്. ബന്ധമോക്ഷസ്വരൂപങ്ങളേയും വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ടു്. ജീവസമുദായത്തേയും അവരുടെ കർമ്മസംസ്കാരത്തേയും അനാദിയെന്നു കാണിച്ചു ജീവന്മാരുടെ ഉല്പത്തിയെ നിഷേധിക്കുന്നുമുണ്ടു്. ഈ വക ശ്രുത്യഭിപ്രായങ്ങളെ

ഉള്ള മുൻനിർത്തി നോക്കുമ്പോൾ ജീവനു നാനാത്വമില്ലെന്നും എന്നാൽ വിഭിന്നങ്ങളായ കർമ്മസംസ്കാരവിശേഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു നാനാത്വമുള്ളതായി തോന്നപ്പെടുക മാത്രമേ ചെയ്യുന്നുള്ളൂ എന്നും കരുതണം. പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാ ജീവന്മാരും ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നു. സൃഷ്ടിയുടെ സന്ദർഭം വരുമ്പോൾ വീണ്ടും പ്രത്യേകമായി പ്രകടമാവുകയും ചെയ്യുന്നു. പരാപ്രകൃതിസ്വരൂപന്മാരാണ് ജീവന്മാരെന്ന കാരണത്താൽ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ഭിന്നന്മാരുമാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു ജീവത്വമുള്ളപ്പോഴും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശമാണ്. അതിനാൽ ജീവൻ പരമാത്മാവിൽനിന്നു വേറായല്ലെന്നും എന്നാൽ പരമാത്മാവു ജീവന്മാരുടെ നിയന്താവും ജീവന്മാർ പരമാത്മാവിന്നു നിയമ്യന്മാരുമാണെന്നും ധരിക്കുന്നതാണ് ഉപപന്നമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സു:— തഥാനുപ്രതിഷേധാൽ—36.

ശബ്ദാർത്ഥം:— തഥാ=അങ്ങനെയതന്നെ. അനുപ്രതിഷേധാൽ=പരമാത്മാവിൽനിന്നു ന്യമായി മറ്റൊന്നില്ലെന്ന നിഷേധംകൊണ്ടും ജീവൻ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ഭിന്നനാണ്.

സാരം:—കൂടാതെ ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു ന്യമായി മറ്റൊന്നില്ലെന്ന അനുപ്രതിഷേധം അനേകം പ്രാവശ്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നതായി കാണുന്നുണ്ടു്. അതിൽനിന്നു പരമാത്മാവുതന്നെ തന്റെ പരാപരശക്തികളോടുകൂടി ജഗദാകാരണ വിളങ്ങുകയാണെന്നു ധരിക്കേണ്ടിവരുന്നുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു നാനാ

തപം ഭൃഷ്ടമായാൽക്കൂടി അതു് ഏകതപത്തിൽ തോന്നപ്പെടുന്നതാണെന്ന കാരണത്താൽ നാനാതപമില്ല. പ്രകൃതിസപരൂപങ്ങളെക്കൊണ്ടു നാനാതപം തോന്നാമെങ്കിൽ കരചരണാദ്യവയവങ്ങൾക്കു ശരീരത്തോടൊന്നപോലെ അഭേദമാണുള്ളതു്. ബ്രഹ്മം എപ്പോഴും നിർവ്വീകാരവും അസംഗവും ഭേദരഹിതവും അവണ്യവുമാണെന്നു് .

**സു:—അനേന സർവ്വഗതതപമായാ
മശബ്ദാദിഭ്യഃ—37.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനേന=ഇപ്രകാരം ഭേദഭേദനിരൂപണത്താലും. ആയാമശബ്ദാദിഭ്യഃ=ശ്രുതിയിൽ വ്യാപകതാസൂചകങ്ങളായ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും. സർവ്വഗതതപം=ബ്രഹ്മം സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമാണെന്നും സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ശ്രുതിയിലും ഗീത തുടങ്ങിയ സ്മൃതികളിലും കാണുന്ന ബ്രഹ്മം സർവ്വവ്യാപ്തമാണെന്നു കാണിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും മുമ്പു സൂചിപ്പിച്ച വിവേചനങ്ങളെക്കൊണ്ടും ബ്രഹ്മം സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമാണെന്നും, ബ്രഹ്മത്തിന്നു പുറമേയെന്നു പറയാവുന്നതോതിൽ ഒന്നുമാണെന്നു ഇല്ലെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു. സർവ്വമാ അഭേദമാണു് ബ്രഹ്മമെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നപക്ഷം ഈ സർവ്വത്ര വ്യാപ്തി സംഗതമല്ല. അതിനാൽ ബ്രഹ്മത്തിന്നു സ്വശക്തികളാകുന്ന പരാപരപ്രകൃതികളോടു ഭേദവും അഭേദവും രണ്ടുമുണ്ടെന്നാണു് കണക്കാക്കേണ്ടതു്. ശക്തിയും ശക്തരും ഒന്നുതന്നെ, ഭേദമില്ല. ആ നിലയ്ക്കു പ്രകൃതി ശക്തികൾക്കു് അഭിന്നനിമിത്തോപാദാനകാരണതപം ബ്രഹ്മത്തിന്നുണ്ടു്. എങ്കിലും പ്രകൃതിധർമ്മങ്ങളിൽ സംഗ

മില്ല ബ്രഹ്മത്തിനെനതുകൊണ്ടും നിയന്ത്രപമുണ്ടെന്നു
 ജ്ഞതുകൊണ്ടും പ്രകൃതിശക്തികളിൽനിന്നു വിലക്ഷണവു
 മാണു ബ്രഹ്മം. അതിനാൽ ബ്രഹ്മത്തിന്നു പ്രകൃതിശക്തി
 കളുമായി ഭേദഭേദങ്ങൾ രണ്ടുമുണ്ടെന്നുള്ളതാണു സിദ്ധ
 മാവുന്നതു്.

സൂ:—ഫലമത ഉപപത്തേ:—38.

ശബ്ദാത്മം:—ഫലം=ജീവന്മാരുടെ കർമ്മഫലങ്ങൾ.
 അതേ:—ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നാണുണ്ടാവുന്നതു്. ഉപപത്തേ:—
 എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നതാണു്
 യുക്തിസംഗതമായിട്ടിരിക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഇപ്രകാരം ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെയും ഭേദ
 ഭേദങ്ങളെയും നിരൂപിച്ചു നിണ്ണയിച്ചശേഷം ജീവന്മാ
 രുടെ കർമ്മഫലങ്ങളെ ആരാണു് കൊടുക്കുന്നതെന്നു നി
 രൂപിക്കുകയാണു് തുടങ്ങാൻ പോവുന്ന ഈ പ്രകരണം
 കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്.

സർവ്വശക്തനും ജീവന്മാരുടെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങൾക്കും
 സാക്ഷിയുമായ പരമാത്മാവുതന്നെയാണു് എല്ലാ കർമ്മ
 ഫലങ്ങളെയും വ്യവസ്ഥയോടുകൂടി വീതിച്ചു കൊടുക്കു
 ന്നു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പരമാത്മാവല്ലെന്നു പറ
 യുന്നപക്ഷം ജഡയായ പ്രകൃതിയോ അല്ലശക്തനായ ജീ
 വനോ അങ്ങനെ ചെയ്യുമെന്നു വിചാരിക്കാൻ വയ്യ
 പ്രകൃതി കേവലം ജഡയായതിനാൽ ജീവന്മാരുടെ കാ
 രോ കർമ്മത്തിനും അനുരൂപമായ ഫലത്തെ പ്രമാദം
 കൂടാതെ കൊടുക്കാവുന്ന വിവേകമുണ്ടെങ്കിലും അല്ലജ്ഞ
 നും അല്ലശക്തനുമായതിനാൽ ജീവനും കർമ്മഫലങ്ങളെ

പ്രമാദം കൂടാതെ വിവേചനംചെയ്യാനോ കൊടുക്കാനോ സാധ്യമല്ല. ചിലേടത്തു ചില ദേവന്മാരെ ഫലദാതാക്കളായി കല്പിച്ചുകാണാമെങ്കിലും അവരും പരമാത്മാവിന്റെ കല്പനകളുടെ നിർവാഹകന്മാരായിത്തീരുന്നതല്ലാതെ സ്വതന്ത്രന്മാരോ സ്വയം ഫലദാതാക്കളോ അല്ല. അതിനാൽ സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനുമായ പരമാത്മാവുതന്നെയാണു് ജീവന്മാരുടെ കർമ്മഫലദാതാവായിട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സു:—ശ്രുതപാച്ച—39.

ശബ്ദാന്തം:—ശ്രുതപാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും ജീവന്റെ കർമ്മഫലദാതാവു പരമാത്മാവുതന്നെ.

സാരം:—“നിത്യോനിത്യാനാം ചേതനശ്ചേതനാനാം ഏകോ ബഹുനാം യോ വിദ്യാതി കാമാൻ” (നിത്യങ്ങളിൽവെച്ചു നിത്യനും ചേതനങ്ങളിൽവെച്ചു് അത്യന്തചേതനസ്വരൂപനും ബഹുക്കളിൽ ഏകനുമായ യാതൊരു പരമേശ്വരൻ എല്ലാ അഭീഷ്ടങ്ങളെയും കൊടുക്കുന്നു) എന്നിങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും പല സ്വരൂപത്തിൽ ജീവന്മാർക്കു കർമ്മഫലങ്ങളെ കൊടുക്കുന്നതു സർവ്വശക്തനായ പരമേശ്വരനാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടും ജീവന്മാർക്കു കർമ്മഫലങ്ങളെ വീതിക്കുന്നതു പരമാത്മാവല്ലാതെ മറ്റൊരുമല്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്.

സു:—ധർമ്മം ജൈമിനിരത ഏവ—40

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ ഏവ=ഈ കാരണത്താൽത്തന്നെ. ജൈമിനിഃ=ജൈമിനിയെന്ന ആചാര്യൻ. ധർമ്മം=കർമ്മം സ്വയം ഫലസ്വരൂപമായിത്തീരുന്നവെന്ന നിയമത്തെപ്പറഞ്ഞതു്.

സാരം:—കർമ്മം സ്വയമേവ ഫലദാതാവെന്നും അല്ലാതെ കർമ്മം ചെയ്തതിനുശേഷം ഫലദാതാവായി മറ്റൊരാളെ കല്പിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ലെന്നും ജൈമിനിയെന്ന ആചാര്യൻ പറയുന്നു. വൈദികപ്രമാണങ്ങളെയും ഉദാഹരണങ്ങളെയും അതിനു തെളിവാായി എടുത്തു കാണിക്കുന്നുമുണ്ടു്. കരാറു കൃഷിചെയ്തവെന്നിരിക്കട്ടെ; കൃഷി ശരിയായി ചെയ്തുകഴിഞ്ഞാൽ ധാന്യമുണ്ടായിത്തീരുകയെന്നതു് അതിന്റെ സ്വഭാവമാണു്. അതിനു ഫലദാതാവായി ഒരാളെ കല്പിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ഇതുപോലെ കാരോ കർമ്മവും അതതിന്റെ ഫലദാതൃത്വം നിർവ്വഹിക്കുന്നുണ്ടു്. വേദങ്ങളിൽ ഇന്നിന്ന ഫലങ്ങൾക്കു് ഇന്നിന്ന കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യണമെന്നു വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. വിധിസ്വരൂപങ്ങളായ തത്തൽകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുമ്പോൾ തത്തൽഫലങ്ങളുണ്ടായിത്തീരുകയെന്നതു സ്വാഭാവികമാണു്. അല്ലാതെ കർമ്മഫലങ്ങളുടെ ദാതാവായി കർമ്മങ്ങളിൽനിന്നന്യനായി ഒരാളില്ല എന്നാണു് ജൈമിനിയുടെ അഭിപ്രായം.

**സു:—പുഷ്പം തു ബാദരായണോ ഹേതുവ്യവ
ദേശാൽ—41**

ശബ്ദാത്മം:—തു=എന്നാൽ. ബാദരായണം=വേദ വ്യാസൻ. പൂർവ്വം=ആദ്യം പറഞ്ഞതുപോലെ കർമ്മഫല ദാതാവും ഈശ്വരനാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നു. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ, ഹേതുവ്യപദേശാൽ=ശ്രുതിയിൽ ഈ ശ്വരനെ എല്ലാറ്റിനും കാരണമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നു ജ്ഞതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—എന്നാൽ വ്യാസാചാര്യൻ ജൈമിനിയുടെ കർമ്മങ്ങൾ സ്വയമേവ ഫലദാനം ചെയ്യുന്നുവെന്നു വാദത്തെ വ്യക്തമായി ഖണ്ഡിച്ചിട്ടുണ്ട്. കർമ്മങ്ങൾ ജഡങ്ങളും ക്ഷണികങ്ങളും പരിണാമസ്വരൂപങ്ങളുമാണ്. ക്ഷണികമായ വസ്തു കാലാന്തരത്തിൽ ഫലത്തെത്തന്നുവെന്നുവന്നെങ്ങനെ വിശ്വസിക്കും? മരിച്ചുപോയ ഒരാൾ എന്തെങ്കിലും തരമെന്നു പറഞ്ഞാൽ എപ്രകാരം അസംഭാവ്യമാണോ, അതുപോലെ ചെയ്തു തീരുന്നതോടെ നശിക്കുന്ന ക്ഷണികമായ കർമ്മം കാലാന്തരത്തിൽ ഫലദാനം ചെയ്തെന്നതും അസംഭാവ്യംതന്നെ. കൂടാതെ ചൈതന്യമില്ലാത്ത ജഡമായ ഒന്നിനു വിക്രിയകളുണ്ടാവാൻ വയ്യ. ആ നിലയ്ക്കും ഫലദാനരൂപം കമ്മത്തിനു സാദ്ധ്യമല്ല. അതിനാൽ സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വശക്തനുമായ ഈശ്വരൻതന്നെയാണു് കാരോ കർമ്മത്തിനും നൃക്ക ഫലങ്ങളെ തക്ക സന്ദർഭത്തിൽ അതാതാളുകൾക്കെത്തിച്ചുകൊടുക്കുന്നതു്. എല്ലാറ്റിനും കാരണം ഈശ്വരനാണെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

തൃതീയപാദം

കഴിഞ്ഞ ചേതീയപാദത്തിൽ ജീവന്റെ സ്വപ്ന-സമാധ്യവസ്ഥകളുടെ നിരൂപണത്തിൽക്കൂടെ ഈശ്വരൻ സഗുണതപവും നിർഗുണതപവുമാകുന്ന രണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളുമുള്ള അപ്രമേയപ്രഭാവനാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചു. അനന്തരം തന്റെ പരാപരകളാകുന്ന പ്രകൃതികളിൽനിന്നു ഈശ്വരന്റെ ഭേദഭേദങ്ങളെയും നിരൂപിച്ചു. അവസാനമായി ജീവന്റെ കർമ്മഫലദാതാവു ഈശ്വരനാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇനി ആരംഭിക്കാൻ പോവുന്ന ഈ തൃതീയപാദത്തിൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഐകരൂപ്യത്തെയാണു പ്രതിപാദിക്കാൻ പോവുന്നതു്. വേദാന്തവാക്യങ്ങളിൽ ഒന്നായ ബ്രഹ്മവിദ്യയെ പല രൂപത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവ പലതല്ല; ഒന്നാണെന്നു സമർത്ഥിക്കലാണു് ഈ പാദത്തിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയം.

സു:—സർവ്വവേദാന്തപ്രത്യയം ചോദനാദ്യവിശേഷാൽ _ 1.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സർവ്വവേദാന്തപ്രത്യയം=എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകളിലുമുള്ള ഭിന്നഭിന്നങ്ങളായ ബ്രഹ്മവിദ്യാവസ്ഥകളെല്ലാം ഒന്നാണു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ചോദനാദ്യവിശേഷാൽ=ആജ്ഞാദികളുടെ അഭേദംകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിൽ ഭിന്നങ്ങളെന്നു തോന്നത്തക്കനിലയിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ബ്രഹ്മവിദ്യ പലതല്ല; ഒന്നാണു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ എല്ലാ വസ്തുക്കളിലും

ലേയും വിധിവാക്യങ്ങൾ തുല്യങ്ങളാണ്. കൂടാതെ എല്ലാ വണ്ണനങ്ങളിലേയും ഫലനിദേശവും ഒന്നാണ്. ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുമാണ് ഫലം. എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകളും പ്രസ്തുത കരേ ഫലത്തിനുവേണ്ടിയാണ് വിദ്യാ വണ്ണനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ഫലത്തിലും വിധിയിലും ഐക്യരൂപ്യം സ്പഷ്ടമായിക്കാണുന്നതുകൊണ്ട് അവ പലതാവാനു വയ്യ. അതിനാൽ ഭിന്നങ്ങളെന്നു തോന്നപ്പെടുന്ന വണ്ണനങ്ങളെല്ലാംതന്നെയും കരേ തത്വത്തെ അധികരിച്ചുള്ളതാണ്.

കുറിയത് “കാങ്കാരത്തെ ഉൽഗീമമെന്നു കരുതി ഉപാസിക്കണം” എന്നും, മറ്റൊരിടത്തു “ബ്രഹ്മം സത്യവും ജ്ഞാനവും അനന്തവുമാണ്” എന്നും, വേറെ കുറിയത് “ബ്രഹ്മം സദ്യേശ്വരനും സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വാനന്തര്യമിയും എല്ലാദിനേരയും പരമകാരണവും എല്ലാജീവികളുടേയും ഉല്പത്തിനിധനസ്ഥാനവുമാണ്” എന്നും, പിന്നെയൊരിടത്തു “ബ്രഹ്മം ശബ്ദരഹിതവും സ്വർരഹിതവും രൂപരഹിതവും രസരഹിതവും ഗന്ധരഹിതവും അവിനാശിയും നിത്യവും അനാദിയും അനന്തവും സർവ്വശ്രേഷ്ഠവുമാണെ”ന്നും പറഞ്ഞുകൊണ്ട് എല്ലാ പ്രാകൃതചൈതന്യവസ്തുക്കളിൽനിന്നും അതീതമാണെന്നു പ്രകാശിപ്പിച്ചു പ്രസ്തുതബ്രഹ്മത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി മൃണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. പ്രസ്തുതബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിച്ചവർ പിന്നെ ജനനമരണങ്ങളെ അനുഭവിക്കില്ലെന്നു ഫലനിദേശത്തേയും ചെയ്യുന്നു. എല്ലാ വണ്ണനങ്ങളുടേയും ഉദ്ദേശം ബ്രഹ്മത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കാണിക്കലും

ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയെ സാധിപ്പിക്കലുമാണ്. എല്ലാ വണ്ണങ്ങളുടേയും അന്തിമനിദ്ദേശം ബ്രഹ്മോപാസനമാണ്. അതിനെ പ്രകാരാന്തരേണയാണു് നിദ്ദേശിക്കുന്നതെന്നുമാത്രം. പ്രകാരാന്തരം അധികാരിവ്യത്യാസത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിമാത്രമാണു് ഇങ്ങനെ എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകളുടേയും വിധിയും ലക്ഷ്യവും ഒന്നാണെന്നിരിക്കെ സാധനാവ്യത്യാസം വസ്തുഭേദത്തെയല്ല, അധികാരിഭേദത്തെ മാത്രമാണു് കാണിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യ പലതല്ല; ഒന്നാണു്.

സു:—ഭോനേതി ചേന്നൈകസ്യാപി—2.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭോൽ=വണ്ണങ്ങളുടെ വ്യത്യാസം കൊണ്ടു്. ന=എല്ലാം ഒന്നാണെന്നു പറയാൻ വയ്യ. ഇതി ചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല, എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഏകസ്യ അപി=ഒരേ വസ്തുവിന്റെ ഭിന്നഭിന്നങ്ങളായ വണ്ണങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെയുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ അനുചിതങ്ങളല്ലെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ജഗദുല്പത്തിവണ്ണത്തിൽ പലേടത്തും പല സ്വരൂപത്തിൽ വണ്ണിക്കുന്നതായിക്കുന്നുണ്ടു്. ജഗത്തിന്റെ ഉല്പത്തിക്കു മുന്പു് ഒരു സത്തു മാത്രമുണ്ടായിരുന്നു, ഒന്നായിരിക്കുന്ന ഞാൻ പലതായിത്തീരട്ടേ എന്നു് ആ ചൈതന്യം ഇച്ഛിച്ചതിന്റെ ഫലമായാണു് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നു പറയുന്നു ഒരിടത്തു്. മറ്റൊരിടത്തു് ആദ്യത്തിൽ ഒരാത്മാവു മാത്രമാണുണ്ടാ

യിരുന്നതു്. ഞാൻ ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കാമെന്നു് ആ
 ആത്മാവു് ഇച്ഛിച്ചതിന്റെ ഫലമായിട്ടാണു് പ്രപഞ്ചം
 സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതെന്നു പറയുന്നു. വേദേയോരിടത്തു്
 ആനന്ദമയത്തെ വണ്ണിച്ചിട്ടു് ആനന്ദത്തിൽനിന്നാണു്
 ജഗത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നു. അതു
 പോലെ കരിടത്തു് ആത്മാവിൽനിന്നു് ആകാശാദികൃമ
 ത്തിലാണു് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നു പറയുന്നു. മറ്റൊരി
 ടത്തു രയി, പ്രാണൻ എന്നീ രണ്ടു തത്വങ്ങളിൽക്കൂടെ
 യാണു് ജഗത്തുണ്ടായതെന്നു പറയുന്നു. വേറെ കരിടത്തു
 ജഗത്തൊരിക്കലും ഇല്ലാതിരുന്നിട്ടില്ല, അപ്രകടമാ
 യിരുന്നു എന്നുമാത്രം; പ്രകടമായിത്തീർന്നതിനെയാണു്
 സൃഷ്ടിയെന്നു പറയുന്നതെന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ
 ഭിന്നഭിന്നകാരണങ്ങളിൽനിന്നും ഭിന്നഭിന്നക്രമത്തിലും
 ജഗത്തുണ്ടായിയെന്നുള്ള വണ്ണനങ്ങൾ അനേകമുണ്ടു്,
 ശ്രുതിയിൽ. ഇവയെല്ലാം ഒന്നാണു്; വണ്ണനങ്ങൾക്കു
 വൈരുദ്ധ്യമില്ല. കരേ ജഗദ്ദൃഷ്ടതിക്രമത്തെയാണു് പറ
 ണ്തതെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ വയ്യ. ഇതുപോലെ മറ്റു
 വിഷയങ്ങളുടെ വണ്ണനങ്ങളും ഒന്നാണെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ
 വയ്യ; എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. വണ്ണന
 ങ്ങളിൽ പ്രതിപാദനത്തിന്നു വ്യത്യം തോന്നി
 യാലും എല്ലാറ്റിന്റേയും പ്രമേയം ഒന്നുതന്നെ. ജഗദ്ദൃഷ്ട
 ത്തികഥനമാകുന്ന പ്രസ്തുതവണ്ണനങ്ങളുടെയൊക്കെ അടി
 യിലുള്ള തത്വം ജഗത്തിന്നു കാരണമായി ഒരു ബ്രഹ്മമു
 ണ്ടെന്നുള്ളതു മാത്രമാണു്. അതിനെ സന്തതനും ആ
 ത്മാവെന്നും ആനന്ദമയമെന്നും പ്രജാപതിയെന്നും അ

വ്യാകൃതമെന്നുമുള്ള ഭിന്നശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുമാത്രം. ഇതുപോലെ കരേ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ വണ്ണനത്തിലും ഭിന്നഭിന്നങ്ങളായ പ്രതിപാദനശൈലികളംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതിലൊട്ടുംതന്നെ അന്തഃചിത്യമില്ല. എല്ലാ വണ്ണനങ്ങളുടേയും ഉദ്ദേശവും ഫലവും ഒന്നാകയാൽ അവയെല്ലാം ഒന്നുതന്നെ.

സു:—സപാല്യായസ്യ തഥാത്പേന ഹി സമാചാരോധികാരാച്ച സവവച്ച തന്നിയമഃ—3.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സപാല്യായസ്യ=ശീരോവ്രതപാലനം അല്പയനത്തിന്റെ അംഗമാണ്. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. സമാചാരം=ആഥർവ്വണശാഖക്കാർ പരമ്പരാഗതമായിരിക്കുന്ന ശിഷ്യാചാരത്തിൽ. തഥാത്പേന=അല്പയനത്തിന്റെ അംഗമായി അതിനെ സ്വീകരിക്കുന്നുണ്ട്. ച=അങ്ങനെത്തന്നെ. അധികാരാൽ ച=ശീരോവ്രതപരിപാലനം ചെയ്തവർക്കു മാത്രമേ ബ്രഹ്മവിദ്യാല്പയനാധികാരമുള്ളൂ എന്നതുകൊണ്ടും. സവവൽ=ഹോമത്തിനെന്നുപോലെ. തന്നിയമഃ=ശീരോവ്രതപരിപാലനനിയമം ആഥർവ്വണശാഖക്കാർക്കു മാത്രമുള്ളതാണ്.

സാരം:—ആഥർവ്വവേദശാഖയായ മുണ്ഡകോപനിഷത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ശീരോവ്രതപരിപാലനം ചെയ്യുന്നവർക്കുമാത്രമേ ഈ ബ്രഹ്മവിദ്യ ഉപദേശിക്കാവൂ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ മറുപനിഷത്തുകളിലൊന്നുമങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുമില്ല. അതിനാൽ മുണ്ഡ

കോപനീഷത്തിൽ വണ്ണിച്ച ബ്രഹ്മവിദ്യ മരൊന്നായിരിക്കില്ലേ? എന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രം കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്.

മുണ്ഡകോപനീഷത്തിൽ “തേഷാമേവൈതാം ബ്രഹ്മവിദ്യാം വദേത ശിരോവ്രതം വിധിവൽ യൈസ്തു ചീണ്ണം.” ശിരോവ്രതത്തെ ആരു വിധിയാംവണ്ണം പാലിക്കുന്നുവോ, അവർക്കുമാത്രം ഈ ബ്രഹ്മവിദ്യയെ ഉപദേശിക്കണം. എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അങ്ങനെ പറഞ്ഞതു് അഥർവ്വശാഖക്കാർ ബ്രഹ്മവിദ്യാദ്ധ്യയനത്തിനു ശിരോവ്രതത്തെ പാലിക്കണമെന്നല്ലാതെ വിദ്യാഭേദത്തിനു പ്രസക്തിയില്ല. അഥർവ്വശാഖക്കാർ പരമ്പരാഗതമായ ശിഷ്ടാചാരമെന്ന നിലയിൽ സാധാരണയായി ശിരോവ്രതത്തെ പാലിക്കാറും ഉണ്ട്. അഥർവ്വശാഖാചാരപ്രകാരം ശിരോവ്രതധാരികൾക്കുമാത്രമേ ബ്രഹ്മവിദ്യാദ്ധ്യയനത്തിന്നധികാരമുള്ളൂ. എന്നാൽ അതും ഹോമത്തിന്റെ നിയമമെന്നപോലെ അതാതു ശാഖക്കാരെമാത്രം ബാധിക്കുന്ന നിയമവുമാണ്. അഥർവ്വശാഖയിലാണ് ഈ നിയമം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നു കാരണത്താൽ അഥർവ്വശാഖക്കാരെമാത്രം ബാധിക്കുന്ന നിയമവുമാണ്. മറ്റുള്ളവർ അങ്ങനെ ചെയ്തുകൊള്ളണമെന്നില്ലതാനും. ഇതു് അദ്ധ്യയനാദ്ധ്യാപനങ്ങളെമാത്രം സംബന്ധിക്കുന്ന കാര്യമാകയാൽ വിദ്യാഭേദത്തിന്റെ ശങ്കയ്ക്കുവകാശമില്ല. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യ ഒന്നുതന്നെ. ഭേദശങ്കയ്ക്കുവകാശമില്ല.

സു _ദശ്വതി ച_4.

ശബ്ദാത്മം:—ദശ്വതി ച=ശ്രുതിഈ വിഷയത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുമുണ്ടല്ലോ.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ ‘സദ്യേ വേദോഃ യൽ പഥോമനന്തി’ എല്ലാ വേദങ്ങളും യാതൊരു ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നു. എല്ലാവിധ വണ്ണനങ്ങളുടേയും അടിസ്ഥാനതത്വം ഒന്നാണെന്നു് ഇതുകൊണ്ടു തെളിയുന്നു. ഇതുപോലെ വേറെയും ശ്രുതികളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. സ്മൃതികളിലും പറയാതിരുന്നിട്ടില്ല. ‘വേദൈശ്ച സദ്യേരഹമേവ വേദ്യഃ’ എല്ലാ വേദങ്ങളെക്കൊണ്ടും അറിയപ്പെടേണ്ടവൻ ഞാൻമാത്രമാണു്. എന്നിങ്ങനെ ഭഗവദ്ഗീതയിലും പറയുന്നുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ താല്പര്യത്തെ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ബ്രഹ്മവിദ്യ ഒന്നുമാത്രമാണെന്നു സ്പഷ്ടമാണു്.

സു:—ഉപസംഹാരോത്ഥാഭോദപിധിശേഷി വൽ സമാനേ ച_5.

ശബ്ദാത്മം:—സമാനേ ച=ഒരേ പ്രകാരത്തിലുള്ള വിദ്യാപ്രതിപാദനത്തിലും കർമ്മകാണ്ഡത്തിലെമ്പോലെയും. അത്ഥാഭോൽ=പ്രയോജനവ്യത്യാസമില്ലാത്ത കാരണത്താൽ. ഉപസംഹാരഃ=ഒരിടത്തു വണ്ണിക്കപ്പെട്ട ഗുണങ്ങളുടെ ഉപസംഹാരം മരൊരരിടത്തു ചെയ്യുന്നതു്. വിധിശേഷവൽ, വിധിശേഷമെന്നപോലെ ഉചിതം തന്നെ.

സാരം:—ഒരു പ്രകരണം ഒരിടത്തു പൂണ്ണമാവാതിരിക്കുകയും അതിന്റെ പൂണ്ണാംശം മരൊരരിടത്തു വണ്ണി

ചു കാണുകയും ചെയ്യുന്നതിനാൽ അതൊക്കെ കരേ വ
 ണ്ണനംതന്നെയെന്നോ അഥവാ അപൂർണ്ണമെന്നോ എന്താ
 ണ് ഗ്രഹിക്കേണ്ടതെന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടിയായി
 സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

കർമ്മകാണ്ഡത്തിൽ പ്രയോജനവ്യത്യാസമില്ലാത്ത
 തിനാൽ ഒരു ശാഖയിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട യജ്ഞാദികളുടെ
 വിധിശേഷമായ അഗ്നീഹോത്രാദിയർമ്മങ്ങളെ മറ്റൊരു
 ശാഖയിൽ പറഞ്ഞുപസംഹരിക്കുന്ന സമ്പ്രദായം ധാരാ
 ഉമായി കാണാറുണ്ടല്ലോ. ഇതുപോലെ ഭിന്നഭിന്നപ്രക
 രണങ്ങളിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ബ്രഹ്മവിദ്യയും പ്രയോജ
 നൈക്യംകൊണ്ടു ചിലേടത്തു ധാരാളമായി വർണ്ണിക്കുക
 യും മറ്റു ചിലേടത്തു് ഉപസംഹരിക്കുകയും ചെയ്തിരി
 കുന്നു എന്നേ ഉള്ളൂ. വിദ്യ പലതല്ല, ഒന്നാണെന്നതി
 ന്റെ മറ്റൊരു ബലമായ തെളിവുകൂടിയാണു് ആ സ
 മ്പ്രദായം. പ്രതിപാദനസമ്പ്രദായത്തിന്റെ വ്യത്യാസ
 മോ വർണ്ണനങ്ങളുടെ ഏറ്റക്കുറവുകളോ ഒന്നുതന്നെ വി
 ദ്യയുടെ നാനാത്വത്തെക്കാണിക്കുന്നതല്ലെന്നർത്ഥം.

**സു:—അന്യമാത്വം ശബ്ദാദിതി ചേന്നാ
 വിശേഷാൽ—6.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശബ്ദാൽ=ശബ്ദംകൊണ്ടു്. അന്യമാ
 ത്വം=ഭിന്നത്വം, സ്തുരിക്കുന്നുണ്ടു് എന്നു പറയുന്നു.
 ചേൽ=എങ്കിൽ. ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല. എന്തു
 കൊണ്ടെന്നാൽ. അവിശേഷാൽ=ശബ്ദഭേദമുണ്ടെങ്കിലും
 വിധിസ്വരൂപത്തിനോ ഫലസ്വരൂപത്തിനോ വ്യത്യാ
 സമില്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ അവിടവിടെ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ വർണ്ണനങ്ങളിൽ ചിലേടത്തു ശബ്ദങ്ങൾ കൊണ്ടും മറ്റു ചിലേടത്തു നാമങ്ങൾകൊണ്ടും വേറെ ചിലേടത്തു പ്രകരണങ്ങൾകൊണ്ടും വ്യത്യാസം സ്പഷ്ടമാണ്. എന്നിരുന്നാലും അവയെല്ലാം ഒരേ വിധിയേയും ഒരേ അനുഭവത്തേയുംമാത്രം അവലംബിച്ചു നില്ക്കുന്നവയാകയാൽ എല്ലാംതന്നെയും ഒരേ ഒരു വിദ്യയുടെ വർണ്ണനങ്ങൾമാത്രമാണ്.

ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ എട്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ 'ഭേരവിദ്യ', 'പ്രാജാപത്യവിദ്യ' എന്നീ രണ്ടു വിദ്യകളുടെ വർണ്ണനങ്ങളുണ്ട്. അവ രണ്ടും പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കാനുള്ളവയാകയാൽ പേരുകൊണ്ടോ വർണ്ണനകൊണ്ടോ വ്യത്യാസമുണ്ടെന്നു തോന്നിയാൽപോലും പ്രയോജനത്തിന്റെ ഐക്യരൂപ്യം കൊണ്ട് അവ രണ്ടും രണ്ടല്ല, ഒന്നുതന്നെ. മനുഷ്യശരീരമാകുന്ന ബ്രഹ്മപുരത്തിൽ ഹൃദയരൂപമായ ഗുഹത്തിനുള്ളിലുള്ള അന്തരാകാശത്തിൽ യാതൊരു വസ്തുവുണ്ടോ, അതിനെ അനുസന്ധാനം ചെയ്യണമെന്നാണ് ഭേരവിദ്യയിൽ പറയുന്നത്. 'അപഹതപാത്മാ' എന്നു തുടങ്ങിയ വിശേഷണങ്ങളോടുകൂടിയ ആത്മാവിനെ അറിയാനുള്ള മാർഗ്ഗമാണ് പ്രാജാപത്യവിദ്യയിൽ പറയുന്നത്. പ്രസ്തുതരണ്ടു വർണ്ണനങ്ങളേയും കേൾക്കുമ്പോൾ രണ്ടു വിദ്യകളാണെന്നു തോന്നാമെങ്കിലും രണ്ടിന്റേയും ഫലം ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിയാണെന്നും പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ രണ്ടും രണ്ടല്ല, ഒന്നാണെന്നു വ്യക്തമായി. ഇതുപോലെ മറ്റു

വണ്ണനങ്ങളുടേയും ഐകരൂപ്യത്തെ കണ്ടുകൊള്ളണം. വിദ്യകൾ പലതല്ല, ഒന്നാണു്

സു.—ന വാ പ്രകരണഭേദാൽ പരോവരീയ സ്തപാദിവൽ—7.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=അല്ലെങ്കിൽ. പരോവരീയസ്തപാദിവൽ=പരമവും ഉൽക്കൃഷ്ടവുമായ മറ്റു വിദ്യകളുടെ മാതിരി. പ്രകരണഭേദാൽ ന=പ്രകരണഭേദംകൊണ്ടും പ്രസ്തുതവിദ്യകൾ ഭിന്നങ്ങളാണെന്നു വരുന്നില്ല.

സാരം:—ശാസ്ത്രോപനിഷത്തിലും ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിലും ഉൽഗീമവിദ്യയുടെ വണ്ണനങ്ങളുണ്ടു്. അതിൽ ശാസ്ത്രോപനിഷത്തിലേതു പ്രണവത്തോടു് ഐക്യം വരുത്തിക്കൊണ്ടും അതിന്റെ മഹത്വത്തെ വെളിവാക്കിക്കൊണ്ടുമുള്ള വണ്ണനമാണു്. അതു വളരെ ശ്രേഷ്ഠമാണെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അതിന്റെ ഫലവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുതന്നെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ബൃഹദാരണ്യകത്തിലേതു് അങ്ങനെയല്ല. പ്രാണന്റെ ശ്രേഷ്ഠതയെ സന്വാദിക്കാനും യജ്ഞാദികളിൽ ഉൽഗീമഗാന്ധിന്റെ സ്വപരവിശേഷത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കാനും വേണ്ടിയുള്ളതാണു് ബൃഹദാരണ്യകത്തിലെ ഉൽഗീമവിദ്യാവണ്ണനം. അതുപോലെ അതിന്റെ ഫലത്തിനും വ്യത്യാസമുണ്ടു്. പ്രസ്തുത രണ്ടു വണ്ണനങ്ങളും ഒന്നാണെന്നു സമർത്ഥിക്കാവുന്ന ലക്ഷണം വളരെ കുറവാണു്. വിധിക്കും ഫലത്തിനും വ്യത്യാസമുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു നിസ്സാരമായ സാമ്യത എന്തു കൊണ്ടെങ്കിലും ഉണ്ടെന്നു വന്നാൽത്തന്നെ അത്രമാത്രം

കൊണ്ടു് അവ കന്നാണെന്നു സമർത്ഥിക്കാൻ വയ്യ. എന്നാൽ പൂർവ്വോക്തവിദ്യകൾ അങ്ങനെയല്ല. വിധി കൊണ്ടും അനുഭവംകൊണ്ടും പ്രകടനംകൊണ്ടും സാമ്യതയുണ്ടു്. പ്രകരണവ്യത്യാസം കന്നമാത്രംകൊണ്ടു പറയപ്പെട്ട ഉൽഗാമിവിദ്യകളെന്നപോലെ ഐകരൂപ്യമില്ലെന്നു ഉള്ളു. അതിനാൽ ഹേരവിദ്യയും പ്രാജാപത്യവിദ്യയും ഭന്നിങ്ങളല്ല, കന്നതന്നെ.

സു:—സംജ്ഞാതശ്ചേത്തദക്തമസ്തി തു
തദപി—8.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംജ്ഞാതഃ=പേരുകളുടെ വ്യത്യാസം കൊണ്ടു്. ചേൽ=രണ്ടു വിദ്യകളും കന്നാണെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ വയെന്നാണെങ്കിൽ. തൽ ഉക്തം=അതു് കന്നാമത്തെ സൂത്രംകൊണ്ടുതന്നെ പറയപ്പെട്ടു. അതിനാൽ സംജ്ഞാഭേദംകൊണ്ടു വിദ്യാഭേദം വരുന്നില്ല. തു=എന്നാൽ തൽ അപി=സംജ്ഞാഭേദംകൊണ്ടു വിദ്യാഭേദവും. അസ്തി=ചിലേടത്തു സംഭവിക്കുന്നുണ്ടു്, എന്നാൽ ഇവിടെ അതു പ്രസക്തമല്ല.

സാരം:—ഹേരവിദ്യയെന്നും പ്രാജാപത്യവിദ്യയെന്നുമുള്ള പേരുകളെക്കൊണ്ടുതന്നെ അവ രണ്ടും കന്നല്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടെന്നു പറയുന്നപക്ഷം അതു ശരിയല്ല. പേരുകൊണ്ടു മാത്രമേ പ്രസ്തുത രണ്ടു വിദ്യകൾക്കും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുള്ളു. വിധിയും, വിധാനവും, ഫലവുമെല്ലാം കന്നാണെന്നിരിയ്ക്കെ പേരുകൊണ്ടു മാത്രമുള്ള വ്യത്യാസം ഭേദത്തിന്നാസ്പദമല്ല. കൂടാതെ ഈ പ്രകരണത്തിൽ കന്നാമത്തെ സൂത്രംകൊണ്ടുതന്നെ

നാമവ്യത്യാസംകൊണ്ടു വിദ്യാഭേദമില്ലെന്നു പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. വിധിവിധാനഫലങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചാണു് ഭേദകല്പനം ചെയ്യേണ്ടതു്. അവയെ സംബന്ധിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ ദൈവവിദ്യയും പ്രാജാപത്യവിദ്യയും ഒന്നാണു്. അതിനാൽ നാമവ്യത്യാസംകൊണ്ടു ഭേദമില്ല. നാമഭേദംകൊണ്ടു വിദ്യാഭേദമുള്ള ചില വിദ്യകളെ ഉപനിഷത്തുകളിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷേ അവിടെ നാമത്തിന്നു മാത്രമല്ല, വിധിവിധാനങ്ങൾക്കൊക്കെയും ഭേദമുണ്ടായിരിക്കും. അതുകൊണ്ടാണു് ഭേദം കല്പിക്കപ്പെടുന്നതു്. ഇവിടെ അതു ബാധകമല്ല.

സു:—വ്യാപ്തേശ്ച സമഞ്ജസം—9.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വ്യാപ്തേഃ ച=ബ്രഹ്മം സർവ്വത്ര വ്യാപ്തമാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും. സമഞ്ജസം=ബ്രഹ്മവിദ്യകൾക്കു സമാനത്വം അനുവദനീയമാണു്.

സാരം:—പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരൻ സർവ്വത്ര വ്യാപ്തനും സർവ്വശക്തനും സർവ്വജ്ഞനും സമ്പൂർണ്ണനാണു്. ഈ കാരണത്താൽ ബ്രഹ്മവീഷയകമായ വിദ്യയ്ക്കു നാമവ്യത്യാസമോ പ്രകരണവ്യത്യാസമോ ഉണ്ടായാൽക്കൂടി ലക്ഷ്യം ഒന്നാണെന്നതിനാൽ ഭേദമില്ലെന്നു പറയുന്നതുചിതമാണു്. പരമാത്മാവിന്റെ സ്വരൂപത്തെ നാനാപ്രകാരത്തിൽ വർണ്ണിച്ചു കാണിക്കലാണു് എല്ലാ വിദ്യകളുടേയും ഉദ്ദേശം. അതിൽ അവയെല്ലാം സാമ്യതയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിദ്യകളെല്ലാം ഒന്നാണു്.

സു:—സർവ്വാഭോദന്യത്രേമേ _10.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സർവ്വാഭോദം=സർവാത്മകമായ ബ്രഹ്മ വിദ്യയിൽനിന്നും. അന്യത്രം=അന്യങ്ങളായ വിദ്യകളെ അപേക്ഷിച്ചു്. ഇമേ=പുറപ്പെട്ടുപോകത്തക്കതരമുള്ള കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഉപയോഗങ്ങൾതന്നെ.

സാരം:—സർവാത്മകവും അപരിച്ഛിന്നവുമായ ബ്രഹ്മം ഒന്നിൽനിന്നും ഭിന്നമല്ല. എല്ലാറ്റിനോടും പേർത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു. ഈ കാരണത്താൽ ബ്രഹ്മപ്രതിപാദകങ്ങളായ വിദ്യകളും ഭിന്നങ്ങളല്ല. എല്ലാം ഒന്നുതന്നെ. അതിനാൽ സംജ്ഞാവ്യത്യാസംകൊണ്ടോ പ്രകരണവ്യത്യാസംകൊണ്ടോ വിദ്യാഭേദം സംഭവിക്കുന്നില്ല. എല്ലാ ശബ്ദങ്ങളും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സംജ്ഞകളാണെന്നിരിക്കെ എത്ര ശബ്ദമാണ് ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കു പഠനത്തുകൂടാത്തതു്? അതുപോലെ പ്രകാണങ്ങൾക്കും വർണ്ണങ്ങൾക്കുമെല്ലാം വ്യത്യാസമുണ്ടാവാം. പക്ഷേ അതുകൊണ്ടൊന്നും വിദ്യാഭേദം സംഭവിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയെ വീട്ടു് ഇതരവിദ്യകളെ അപേക്ഷിച്ചേടത്തോളം ഈ നിയമം ബാധകമല്ല. സംജ്ഞയുടേയും പ്രകരണത്തിന്റേയും വർണ്ണത്തിന്റേയുംമെല്ലാം വ്യത്യാസംകൊണ്ടു് അവയ്ക്കു വിദ്യാഭേദമുണ്ടു്. അതിനെക്കാണിക്കാൻവേണ്ടിയാണു് ഇവിടെ സംജ്ഞാദികളെ നിരൂപിച്ചതു്.

സു:—ആനന്ദാദയഃ പ്രധാനസ്യ _11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആനന്ദാദയഃ=ആനന്ദം തുടങ്ങിയവ. പ്രധാനസ്യ=സർവ്വശ്രേഷ്ഠമായ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ധർമ്മങ്ങളാകുന്നു.

സാരം:—ആനന്ദാത്മകത്വം സർവ്വജ്ഞത്വം സർവ്വാത്മഗത്വം തുടങ്ങിയ ബ്രഹ്മധർമ്മങ്ങൾ ശ്രുതിയിൽ എല്ലായിടത്തും ഒരുപോലെ പറഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നതു ന്യൂനതയല്ല. അതുകൊണ്ട് അവ ബ്രഹ്മധർമ്മങ്ങളല്ലെന്നു വരുന്നുമാരില്ല. ഒരിടത്തു ചില ധർമ്മങ്ങളെപ്പറഞ്ഞിരിക്കും. മറ്റൊരിടത്തു ആദ്യം പറഞ്ഞവയെ വിട്ടു വേറെ ചില ധർമ്മങ്ങളെപ്പറഞ്ഞിരിക്കും. ശ്രുതികളെല്ലാം ഒന്നാണെന്ന കാരണത്താൽ എവിടെ പറഞ്ഞാലും അന്യോന്യം ബന്ധപ്പെട്ടവതന്നെ. ചിലേടത്തെ വർണ്ണനങ്ങളുടെ അപൂർണ്ണതയെ മറ്റു ചിലേടത്തെ വർണ്ണനംകൊണ്ടു പൂർണ്ണമാക്കുക കൂടിയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ എല്ലായിടത്തും എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളും പറഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നതു ദോഷമല്ല. ശ്രുതികളെല്ലാം ഒന്നാണെന്നു താല്പര്യം.

സു:—പ്രിയശിരസ്സുപാദ്യപ്രാപ്തിരപചയാപചയേശ ഹി ഭേദേ—12.

ശബ്ദാർത്ഥം:— പ്രിയശിരസ്സുപാദ്യപ്രാപ്തിഃ=‘പ്രിയശിരസ്സുപം’ തുടങ്ങിയ ധർമ്മങ്ങൾ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ മറ്റു പ്രകരണങ്ങളിൽ സംഭവിക്കുന്നില്ല. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഭേദേ=ശിരസ്സു തുടങ്ങിയ അംഗങ്ങളുടെ ഭേദകല്പനകൊണ്ട്. ഉപചയാപചയേശ=ബ്രഹ്മത്തിനു് ഉൽകർഷാപകർഷങ്ങളുണ്ടെന്നു വരും. അതു ശരിയല്ല.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനീഷത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ—പ്രിയം ശിരസ്സും മോദപ്രമോദങ്ങൾ ചിരകകളും ആനന്ദം ആത്മാവും പ്രതിഷ്ഠ വാല്യമാണെന്നിങ്ങനെ—ഒരു പക്ഷിയുടെ രൂപത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ വർണ്ണനം

എല്ലാ പ്രകരണങ്ങൾക്കും ബാധകമല്ലേ എന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടിയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. അതു ശരിയല്ല. നിരപാധികമായ ബ്രഹ്മത്തെ അംഗപ്രത്യംഗ സ്വരൂപമായി ഗ്രഹിച്ചാൽ ബ്രഹ്മത്തിൽ ഉൽകർഷാപകർഷകയുണ്ടായേയ്ക്കും അതു ശരിയല്ല. ഉൽബോധന സൌകര്യത്തിനുവേണ്ടി അവിടെ അംഗകല്പന ചെയ്തുവെന്നുളളു. കല്പിതസ്വരൂപമല്ല, അതിനാസ്സഭവമായ ബ്രഹ്മതത്വമാണു് വസ്തുവിഷയം. അതിനാൽ പ്രിയശീരസ്തപാദി അംഗകല്പനം ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ അന്യപ്രകരണങ്ങൾക്കു ബാധകമല്ല.

സു:—ഇതരേ തപതംസാമാന്യാൽ—13.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. ഇതരേ=ആനന്ദാദി അന്യധർമ്മങ്ങൾ ബ്രഹ്മസ്വരൂപപ്രതിപാദനത്തിനുവേണ്ടി ഉപയോഗിച്ചതാകയാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രതിപാദനവിഷയത്തിൽ എല്ലായിടത്തും അവ ഗ്രഹണയോഗ്യങ്ങളാണു്. അർത്ഥസാമാന്യാൽ=എന്തു്കൊണ്ടെന്നാൽ അവയ്ക്കൊക്കെ എല്ലായിടത്തും ഒരേ അർത്ഥംതന്നെയാണു്.

സാരം:—ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപപ്രതിപാദനത്തിനുവേണ്ടി പ്രിയശീരസ്തപാദി ധർമ്മങ്ങളെയൊഴിച്ചു് ആനന്ദാദിയായ ചില ധർമ്മങ്ങൾ പാഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ, അവ എല്ലായിടത്തും ഒരേ അർത്ഥബോധകങ്ങളാണെന്നു കാരണത്താൽ ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രതിപാദനവിഷയത്തിൽ എല്ലായിടത്തും ഒരപോലെ സ്വീകാർത്ഥങ്ങളാണു്.

സു:—ആധ്യാനായ പ്രയോജനാഭാവാൽ—14.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രയോജനാഭാവം=വേറെ വിശേഷിച്ചു പ്രയോജനമൊന്നുമില്ലാത്തതുകൊണ്ട്. ആധ്യാനായ=ധ്യാനത്തിന്നു് അഥവാ പുനഃ പുനശ്ചിന്തനത്തിന്നു വേണ്ടിയുള്ളതാണെന്നു ധരിക്കണം.

സാരം:—കരോപനിഷത്തിൽ ശരീരത്തെ രഥമായും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ കുതിരകളായും കല്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വർണ്ണനമുണ്ട്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ യമിക്കാനും ശരീരത്തെ നിശ്ചലമാക്കിത്തീർക്കാനും വേണ്ടിയാണ് അങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നു മനസ്സിലാക്കാം. എന്നാൽ ഐതരേയോപനിഷത്തിൽ ശരീരത്തെ പഞ്ചകോശങ്ങളായും അവ ഉള്ളിലുള്ളിലുള്ള കോശങ്ങൾ പുറമെയുള്ളവയ്ക്കു് ആത്മാവായും കൂടുതൽ സൂക്ഷ്മങ്ങളായും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ ആവശ്യമെന്നെന്തെന്ന സംശയത്തെ പരിച്ഛേദിക്കുകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്.

ആദ്യത്തിൽ സത്യം ജ്ഞാനമനന്തമെന്നിങ്ങനെ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ നിർണ്ണയിക്കുകയും അതു് എല്ലാവരുടെയും ഹൃദയോന്തർഗത്തു ബുദ്ധിയാകുന്ന ഗുഹയിൽ പ്രകാശിക്കുന്നുവെന്നു സമർത്ഥിക്കുകയും ധ്യാനംകൊണ്ടു മാത്രമേ പ്രാപിക്കാൻ കഴിയൂവെന്നു പറയുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തിന്റെ അല്ലെങ്കിലും ബോധമില്ലാതെ എങ്ങിനെയാണ് ധ്യാനിക്കുന്നതെന്നു സംശയമുണ്ടാവാം. അതാണ് രൂപകസ്വരൂപേണ പഞ്ചകോശവർണ്ണനം ചെയ്തതിന്റെ ആവശ്യം. പഞ്ചകോശങ്ങളിൽകൂടെ പതുക്കെപ്പതുക്കെ പ്രജ്ഞ ഉള്ളിലേയ്ക്കു നീങ്ങി ഏറ്റവും സൂക്ഷ്മവും അവസാനത്തേതുമായ ആനന്ദമയ

കോശത്തിലെത്തുന്വേദം ആത്മാവിനെ ധ്യാനിക്കാ
റാവും. ധ്യാനംകൊണ്ടു സാക്ഷാൽക്കാരവും, സാക്ഷാൽക്കാ
രംകൊണ്ടു കൈവല്യപ്രാപ്തിയുമുണ്ടാവും. അതിനുവേണ്ടി
മാത്രമാണ് കോശനീരൂപണവണ്ണനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്.

സു:—ആത്മശബ്ദം—15.

ശബ്ദം: — ആത്മശബ്ദം പ = ആത്മശബ്ദ
ത്തിന്റെ പ്രയോഗംകൊണ്ടും ഇതു സിദ്ധമായിത്തീരുന്നു.

സാരം:—മുൻപറഞ്ഞ കാരണങ്ങൾക്കു പുറമേ അന്ന
മയാദികോശങ്ങളിൽകൂടെ പ്രജ്ഞയെ ഉള്ളിലുള്ളിലേയ്ക്കു
നയിച്ചു ആനന്ദമയകോശത്തോടെ വണ്ണനം അവസാ
നിച്ചിരിക്കയാൽ ആനന്ദമയശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാ
ണെന്നും സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—ആത്മഗ്രഹിതീരിതരവദൃത്തരാൽ—16.

ശബ്ദം: — ആത്മഗ്രഹിതീ: = ആത്മശബ്ദംകൊ
ണ്ടുള്ള പരമാത്മഗ്രഹണം. ഇതരവൽ=മറ്റു സ്ഥലങ്ങ
ളിലെന്നപോലെ. ഉത്തരാൽ=ശേഷമുള്ള വണ്ണനംകൊ
ണ്ടും സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ആത്മശബ്ദത്തിനു മിക്കപ്പോഴും ജീവാ
ത്മാവെന്ന അർത്ഥമാണ് ഗ്രഹിച്ചുവരുന്നതെന്നിരിക്കെ
ഇവിടെ ആത്മശബ്ദത്തിനെങ്ങനെയാണു് പരമാത്മാ
വെന്ന അർത്ഥം കിട്ടിയതെന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറയാ
ണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. “ആത്മാ വാ ഇദമേ
കമേവാഗ്ര ആസീത്” എന്നിങ്ങനെ പലേടത്തും ആത്മ
ശബ്ദത്തെ പരമാത്മാവെന്ന അർത്ഥത്തിൽ ഉപയോഗി

ച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതുപോലെ തൈത്തിരീയശ്രുതിയിലും ആനന്ദമയവണ്ണനത്തിനുശേഷം “സോകാമയത ബഹുസ്യാം” എന്നിങ്ങനെ പറയുന്നുണ്ട്. അവിടേയും ബ്രഹ്മതൈയാണം ഗ്രഹിക്കേണ്ടതെന്നു വ്യക്തമാണല്ലോ. മാത്രമല്ല, ആനന്ദമയ ആത്മാവിൽനിന്നു സമസ്തജഗത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയുംകൂടി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അതിനാൽ സംശയാസ്സദമായിത്തീർന്ന ആത്മശബ്ദം പരമാത്മവാചകമാണെന്നു സ്സഷ്ടമാണം. അതുപോലെ ആനന്ദമയശബ്ദവും പരമാത്മവാചകമാണം.

സു:—അനന്ദയാദിതി ചേൽ സ്യാദവധാരണാൽ—17.

ശബ്ദാരം:—അനന്ദയാൽ=പ്രത്യേകശബ്ദത്തിൽ ആത്മശബ്ദത്തിന്റെ അനന്ദമുള്ളതിനാൽ ആനന്ദമയശബ്ദത്തിനു ബ്രഹ്മമെന്ന അർത്ഥം കിട്ടാൻ വയ്യ. ഇതിചേൽ=എന്നാണഭിപ്രായമെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അവധാരണാൽ=മുന്പുതന്നെ നിർദ്ധാരണം ചെയ്തിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ. സ്യാൽ=അതിനാൽ ആനന്ദമയശബ്ദത്തിനു ബ്രഹ്മമെന്നുതന്നെ അർത്ഥം സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിലെ ബ്രഹ്മവല്ലിയിൽ എല്ലാ വാക്യത്തിലും പ്രായേണ ആത്മശബ്ദമുണ്ട്. അവയൊന്നും ബ്രഹ്മവാചകമല്ലെന്നും അവസാനത്തേതായ ആനന്ദമയശബ്ദത്തോടു യോജിച്ച ആത്മശബ്ദമാത്രം ബ്രഹ്മവാചകമായും വരുന്നതെങ്ങനെയെന്നാണെങ്കിൽ പറയാം. അന്നമയാദികോശങ്ങളുടെ അ

നന്ദരാത്മാവായി ഉള്ളിലുള്ള കോശങ്ങളെപ്പറഞ്ഞു. പക്ഷേ അവിടെ ആത്മശബ്ദം ഭൗപചാരികമായി പറയപ്പെടുവെന്നേ ഉള്ളൂ. പുറമേയുള്ള സ്ഥൂലകോശങ്ങളിൽ നിന്നു പ്രജ്ഞ ഉള്ളിലേയ്ക്കു നീങ്ങാൻവേണ്ടിമാത്രം പറഞ്ഞതാണ്. എന്നാൽ ആനന്ദമയകോശത്തെ വണ്ണിച്ച ശേഷം അതിന്റെ അന്തരാത്മാവായി മറ്റൊന്നിനേയും പറയാത്തതിനാൽ അവിടെ പറഞ്ഞ ആത്മശബ്ദം ബ്രഹ്മവാചകമാണെന്നു വ്യക്തമാണ്. പിന്നീടു ആനന്ദമയത്തിൽനിന്നു ജഗത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയെ വണ്ണിച്ചതു് അതിനു തെളിവുമാണ്. ആ നിലയ്ക്കു് അവിടെ ആനന്ദമയശബ്ദത്തിനു ബ്രഹ്മമെന്നുതന്നെയാണർത്ഥം.

സു:—കായ്യാഖ്യാനാദപൂർവ്വം—18.

ശബ്ദാർത്ഥം:—കായ്യാഖ്യാനാൽ=ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നുണ്ടായ കായ്ങ്ങളായ ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുടെ പ്രത്യേക പ്രതിപാദനംഹേതുവായിട്ടു് ഈ പുരുഷൻ. അപൂർവ്വം=പൂർവ്വോക്തബ്രഹ്മമല്ല.

സാരം:—ഇതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നു് ആകാശാദിഭൂതങ്ങൾ വഴിക്കുവഴിയായുണ്ടായെന്നു പറഞ്ഞു് അവസാനം പൃഥ്വിവിയുടേയും അന്നമാകുന്ന കാഷ്ഠികളുടേയും ഉൽപത്തിയെപ്പറഞ്ഞശേഷം ഈ പുരുഷൻ അന്നരസമയനാണെന്നുറപ്പിച്ചു പറയുന്നു. ഏതു പുരുഷനെക്കുറിച്ചാണങ്ങനെ പറഞ്ഞതു്? സത്യം ജ്ഞാനമനന്തം തുടങ്ങിയ ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടി ഉൽബോധിപ്പിച്ച ബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണോ അങ്ങനെ പറഞ്ഞതെന്നു ശങ്കയ്ക്കു മറുപടിയായിസൂത്രം. ഏതു പുരു

ഷനെ സത്യം ജ്ഞാനം അനന്തം എന്നീ ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടുൽബോധിപ്പിച്ചുവോ, ഏതു പുരുഷനിൽനിന്നും ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിയെപ്പറഞ്ഞുവോ, ആ ബ്രഹ്മം അന്നരസമയമല്ല. എല്ലാറ്റിന്റേയും അന്തർയാമിയായിരിക്കുന്ന പുരുഷനാണ്. ഈ പുരുഷനെയല്ല അന്നരസമയനെന്ന് പറഞ്ഞത്.

സു:—സമാന ഏവം ചാഭേദാൽ—19.

ശബ്ദാത്മം:—സമാനേ ച=കരു ശാഖയിലും. ഏവം=ഇപ്രകാരം വിദ്യയുടെ അഭേദത്തെ ധരിക്കേണ്ടതാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അഭേദാൽ=രണ്ടു ദിക്കിലും ഉപാസ്യത്തിനു ഭേദം പറയപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

സാരം:—പതിനൊന്നുമുതൽ പതിനെട്ടുകൂടിയ സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ആനന്ദപ്രകരണത്തിന്റെ വിചാരമായിരുന്നു ചെയ്തവനതു്. ഈ സൂത്രംമുതൽ വീണ്ടും ആദ്യം നിരൂപിച്ചുവന്നിരുന്ന വിദ്യയുടെ അഭേദനിരൂപണം ആരംഭിച്ചിരിക്കുകയാണ്. വാജസനേയീശാഖയിലെ ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിൽ ശാബ്ദീലുവിദ്യയെപ്പറയുന്നുണ്ടു്. ‘സത്യംതന്നെയാണ് ബ്രഹ്മം എന്നു് ഉപാസിക്കണം. തീർച്ചയായും ഈ പുരുഷൻ സങ്കല്പമയനാണ്. സങ്കല്പങ്ങളെക്കൊണ്ടാണ് ഈ ലോകത്തെ നയിക്കുന്നതു്. സങ്കല്പംകൊണ്ടാണ് ഇവിടെനിന്നു പരലോകത്തേയ്ക്കും അവിടെനിന്നു വീണ്ടും ഈ ലോകത്തേയ്ക്കും വരുന്നതു്. മനോമയവും പ്രാണശരീരാത്മകവും തേജോമയവും സത്യസങ്കല്പവും ആകാശമയവുമായ ഈ ആത്മാവിനെ ഉപാസിക്കു് എന്നിങ്ങനെയാണ് ശാബ്ദീ

ലുപിദ്യയുടെ വർണ്ണം. അതേ ശാഖയിലെതന്നെ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ 'പുരുഷൻറെ സത്യമായ സ്വരൂപം തേജസ്സാണു്. മനോമയനാണു്. ധാന്യമെന്ന പോലെ സൂക്ഷ്മപരിണാമസ്വരൂപിയാണു് പുരുഷൻ. ഹൃദയാകാശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പ്രസ്തുതപുരുഷൻ എല്ലാവരുടെയും നേതാവും അധിപതിയും മറ്റുമാണു്. എല്ലാറ്റിനെയും നല്ല നിലയിൽ ശാസിക്കുന്നവനാണു്.' എന്നും പറയുന്നു. ഇതും ഉപാസനാസ്വരൂപമായ വിദ്യാപ്രതിപാദനംതന്നെയാണല്ലോ. ഒരു ശാഖയിൽ തന്നെയുള്ള രണ്ടു വിദ്യാപ്രതിപാദനം ഒന്നോ, അഥവാ രണ്ടോ എന്നാണിവിടെ ചിന്താവിഷയം. അതിനെ സംബന്ധിച്ചു് ആചാര്യൻ പറകയാണു്. ഭിന്നശാഖകളിൽ പ്രതിപാദിച്ച വിദ്യകൾക്കു് എപ്രകാരം അഭേദതപം ബോധിച്ചുവോ, അതുപോലെ കരേ ശാഖയിൽ തന്നെ പ്രതിപാദിച്ച വിദ്യാസ്വരൂപങ്ങൾക്കും അഭേദതപം ബോധിക്കേണ്ടതാണു്, എന്നു്. അതിനാൽ പറയപ്പെട്ട രണ്ടു വിദ്യാസ്വരൂപങ്ങൾ രണ്ടല്ല, ഉപാസ്യവസ്തുവിൻറെ ഏകതപംകൊണ്ടു് അവ രണ്ടും ഒന്നുതന്നെ.

സു:—സംബന്ധാഭേദമന്യത്രാപി—20.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏവം=ഇപ്രകാരം. സംബന്ധാൽ=ഉപാസ്യവസ്തുവിൻറെ ഐകരൂപ്യം ഹേതുവായിട്ടു്. അന്യത്ര അപി=മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലും വിദ്യയുടെ ഏകതപം തന്നെയാണോ ധരിക്കേണ്ടതു്?

സാരം:—ഉപാസ്യത്തിൻറെ ഐകരൂപ്യംകൊണ്ടു് എവിടെയൊക്കെ വിദ്യയുടെ അഭേദത്തെ യും ഭേദത്തെ

യും ധരിക്കണമെന്ന സംശയത്തെ തീർക്കാൻവേണ്ടി ഇവിടെ ഒരു ചൂർവ്വപക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുകയാണ്. ഉപാസ്യത്തിന്റെ ഏകതാനതയോടുകൂടി വേറെയും വിദ്യകൾ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. സത്യമാണ് ബ്രഹ്മമെന്നു പ്രതിപാദിച്ചശേഷം അതേ സത്യത്തെത്തന്നെ ആദിത്യമണ്ഡലവർത്തിയായ പുരുഷനോടും ഭഗവന്മാർത്തിയായ പുരുഷനോടും കൂട്ടിയോ ജിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അനന്തരം ആദിത്യമണ്ഡലവർത്തിയും ഭഗവന്മാർത്തിയുമായ പുരുഷന്റെ രഹസ്യനാമങ്ങൾ അഹരമെന്നും അഹമെന്നുമാണെന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ പ്രകരണത്തിൽ ഉപാസ്യത്തിന്റേ ഐക്യരൂപ്യമുണ്ടെങ്കിലും സ്ഥാനവ്യത്യാസംഹേതുവായിട്ട് ഉപാസനാവ്യത്യാസം പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്കു വിദ്യയ്ക്കു ഭേദമുണ്ടെന്നോ ഇല്ലെന്നോ ധരിക്കേണ്ടതു്?

സു:—ന വാ വിശേഷാൽ—21.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ന വാ=ഇവിടെ വിദ്യയ്ക്കു് അഭേദം ധരിക്കാൻ വയ്യ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. വിശേഷാൽ=രണ്ടു പുരുഷന്റെയും രഹസ്യനാമത്തിന്റെയും സ്ഥാനത്തിന്റെയും ഭേദംകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—പറയപ്പെട്ട രണ്ടുവിധ ഉപാസനാവണ്ണനങ്ങളിൽ സ്ഥാനവും പേരും ഭേദത്തോടുകൂടി കാണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സൂര്യമണ്ഡലവർത്തിയായ സത്യപുരുഷന്റെ പേര് അഹരമെന്നും ഭഗവന്മാർത്തിയുടേതു് അഹമെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം സ്ഥാനത്തിന്റെയും

പേരിന്റെയും ഭേദം ഹേതുവായിട്ട് കരേ ഉപാസനമാണെന്നോ കരേ വിദ്യയാണെന്നോ പറയാൻ വയ്യ. കന്നിന്റെ പേരും ഗുണവും മരൊന്നിൽ ആരോപിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ഇവിടെ വിദ്യാഭേദമുണ്ടെന്നു തന്നെ ധരിക്കണം.

സു:—ദേശ്യതി ച—22.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ദേശ്യതി ച=ശ്രുതി ഈ തത്ത്വത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

സാരം:—ഏവിടെ സ്ഥാനത്തിനും പേരിനും വ്യത്യാസം വരുന്നവോ, അവിടെ കന്നിനു പറഞ്ഞതായ ഗുണം മരൊന്നിലില്ലെന്ന വസ്തുത ശ്രുതിയും വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ ഒരു പ്രകരണത്തിൽനിന്നു് അതു മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കും. എങ്ങനെയെന്നാൽ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഒരിടത്തു് ആധിദൈവികസാമത്തിന്റെ പ്രസംഗത്തിൽ സൂര്യമണ്ഡലസ്ഥിതപുരുഷന്റെയും അനന്തരം ആധ്യാത്മസാമത്തിന്റെ പ്രസംഗത്തിൽ അക്ഷിമണ്ഡലസ്ഥിതപുരുഷന്റെയും വർണ്ണനമുണ്ട്. അവിടെ പ്രസ്തുതരണ്ടു പുരുഷന്മാരുടെയും പേരും രൂപവും കന്നാക്കി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു ശ്രുതി. ഇതിൽനിന്നു പ്രസ്തുത രണ്ടു വിദ്യകളും കന്നാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചതാണു് ശ്രുതിയെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നു. ഇങ്ങനെയല്ലാതെ രണ്ടു പേരിലും രണ്ടു രൂപത്തിലും രണ്ടു വിദ്യകളുവതരിപ്പിക്കപ്പെടുമ്പോൾ അവ രണ്ടും കന്നല്ല, രണ്ടാണെന്നും സ്പഷ്ടമാണു്.

സു:—സംഭൃതിദ്യവ്യാപ്തവി ചാതഃ—23.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ=അങ്ങനെയെന്നെ. അതഃ=പ്രസ്തുത രണ്ടു വിദ്യകളും ഒന്നല്ലെങ്കിൽ. സംഭൃതിദ്യുവ്യാപ്തി=സമസ്തലോകങ്ങളെയും ധരിക്കലും ബ്രഹ്മാണസം മുഴുവൻ വ്യാപിക്കലുമാകുന്ന രണ്ടു ഗുണങ്ങൾ ബ്രഹ്മഗുണങ്ങളാകയാൽ. അപി=മറ്റൊരിടയ്ക്കും ആരോപിക്കത്തക്കവെല്ല.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണുകോപനീഷത്തിൽ ഗാർഗ്ഗിയും യാജ്ഞവൽക്യനും തമ്മിൽ നടന്ന സംവാദത്തെ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിൽ ഗാർഗ്ഗിയുടെ ഒരു ചോദ്യമാണ്. “അല്ലേ യാജ്ഞവൽക്യാ, ദൃലോകത്തിന്നു മുകളിലും ഭൂലോകത്തിന്നു താഴെയും പ്രസ്തുത രണ്ടു ലോകങ്ങളുടെയും മധ്യമായ അന്തരീക്ഷത്തിലും ആരാണോ ഉള്ളതു്; അല്ലെങ്കിൽ ആരു തന്നത്താൻ ദൃലോകവും ഭൂലോകവുമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നുവോ; അദ്ദേഹത്തോടു കൂടാതെ ഏതൊന്നിനെ ഭൂതകാലത്തും വർത്തമാനകാലത്തും ഭാവിയിലും ഉള്ളതായിപ്പറയുന്നു; അതു് ഏതിലെങ്കിലും കാതപ്രോതമാണോ?” എന്നു്. ഇതിന്നു യാജ്ഞവൽക്യൻ “ദൃലോകത്തിന്റെ ഉപരിഭാഗംമുതൽ ഭൂലോകത്തിന്റെ അധോഭാഗംവരെ ഒരു തത്ത്വം ആകാശത്തിൽ കാതവും പ്രോതവുമായിട്ടിരിക്കുന്നു” എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു. വീണ്ടും ഗാർഗ്ഗി ചോദിക്കുകയാണു്: “ആകാശം ഏതൊരു തത്ത്വത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളാമായിട്ടിരിക്കുന്നു”വെന്നു. അതിന്നു യാജ്ഞവൽക്യൻ മറുപടി പറയുകയാണു്: “അല്ലേ ഗാർഗ്ഗി, ആ തത്ത്വത്തെ ബ്രഹ്മജ്ഞനായ പുരുഷൻ അക്ഷരമെന്നു പറയുന്നു. അതു തടി

ചുതോ മെലിഞ്ഞതോ ചെറുതോ വലുതോ ചുവപ്പോ
 മെഴുവുള്ളതോ നിഴലോ തമസ്സോ വായുവോ ആകാശമോ
 സംഗമോ രസമോ ഗന്ധമോ നേത്രമോ ശ്രോത്രമോ
 വാക്കോ മനസ്സോ തേജസ്സോ പ്രാണനോ മുഖമോ അക
 ത്തോ പുറത്തോ മധ്യത്തിലോ അല്ല. അത് കന്നിനെയും
 അനുഭവിക്കുന്നില്ല; കനം അതിനെയും അനുഭവിക്കുന്നില്ല
 ” എന്നും. “സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, ഭൂമി, ദൂലോകം എന്നിവ
 ഇതിന്റെ ശാസനത്തിൻകീഴിലാണ് നിലനില്ക്കുന്നത്.
 ഈ തത്ത്വമാണ് പറയപ്പെട്ട ഗോളങ്ങളെയെല്ലാം ധരിക്കുന്നതു്”
 എന്നുകൂടി യാജ്ഞവൽക്യൻ പറഞ്ഞു. ഈ പ്രസംഗത്തിൽ
 അക്ഷരബ്രഹ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപവിവരണത്തിൽ രണ്ടു
 കാര്യങ്ങൾ വളരെ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഒന്നു്
 അക്ഷരബ്രഹ്മം സർവ്വബ്രഹ്മമാണ്യങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചിരി
 കുന്നുവെന്നും മറെറാന്നു് എല്ലാ ബ്രഹ്മമാണ്യങ്ങളെയും
 ധരിക്കുന്നതു് അക്ഷരബ്രഹ്മമാണെന്നുമാണ് വെളിവാക്കപ്പെട്ട
 രണ്ടു കാര്യങ്ങൾ. പ്രസ്തുത രണ്ടു ധർമ്മങ്ങളും സൂര്യ
 മണ്ഡലവർത്തിയായ പുരുഷനിലും നേത്രാന്തർവർത്തിയായ
 പുരുഷനിലും ആരോപിക്കാൻ വരുന്നതു വ്യക്തമാണ്.
 ഉപാസനാസൗകര്യത്തിനുവേണ്ടി പരിമിതവ്യാപ്തിയോടുകൂടിയ
 പുരുഷസ്വരൂപങ്ങളെ ബ്രഹ്മപ്രതീകങ്ങളായിപ്പറഞ്ഞു
 എന്നേയുള്ളൂ. ഇതുപോലെ മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലും കണ്ടുകൊള്ളുകയും
 വേണം. പ്രതീകത്തിൽ ബ്രഹ്മഗുണങ്ങളെ മുഴുവൻ
 ആരോപിക്കാൻ വരുന്നില്ലെന്നും അതിലൂടെ ബ്രഹ്മത്തെ
 യും ബ്രഹ്മഗുണങ്ങളെയും ഉപാസിക്കാനും പ്രാപിക്കാനും കഴിയും.
 അതിനുവേണ്ടിത്തന്നെയാണു് പ്രതീകകല്പനയും.

**സു: —പുരുഷവിദ്യായാമിവ
ചേതരേഷാമനാത്മാനാൽ—24.**

ശബ്ദാർത്ഥം:— പുരുഷവിദ്യായാം=പുരുഷവിദ്യയിൽ എന്തൊരു ഗുണം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ. ഇവ ച=ആ ഗുണവും ഇതരേഷാം=മറ്റു പുരുഷന്മാർക്കുണ്ടാവാൻ വയ്യാ. അനാത്മാനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെയുള്ള ഗുണങ്ങളുള്ളതായി പറഞ്ഞിട്ടില്ല എന്നതുതന്നെ.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ അക്ഷരബ്രഹ്മത്തെ പുരുഷനെന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടാണ് വർണ്ണിക്കുന്നതു്. ആദ്യംതന്നെ എല്ലാ ലോകങ്ങളുടെയും ഉൽപത്തിയും ലയവും പുരുഷനിലാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചു പുരുഷനെ ദിവ്യവും അമൃതവുമായ ചൈതന്യമായിട്ട് ചിത്രീകരിച്ചു. പിന്നെ എല്ലാറ്റിന്റെയും പ്രാണൻ, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, വേദം, അഗ്നി, ദേവത, മനുഷ്യൻ, അന്നം, സമുദ്രം, പർവ്വതം എന്നിവയെയെല്ലാം പുരുഷൻ സൃഷ്ടിച്ചതായി വെളിപ്പെടുത്തി. അനന്തരം ആ പുരുഷന്റെ മഹിമയെ വർണ്ണിച്ചു: “പുരുഷഏവേദം വിശ്വം കർമ്മം തപോ ബ്രഹ്മ പരാമൃതം. ഏതൽ യോ വേദേ നിഹിതം ഗുഹായാം സോഽവിദ്യാഗ്രന്ഥിം വികിരതീഹ സോമ്യ!” എന്നിങ്ങനെ. ഈ വിശ്വം മുഴുവൻതന്നെയും പുരുഷമയമാണ്. കർമ്മവും തപസ്സും പരമാമൃതസ്വരൂപമായ ബ്രഹ്മവും പുരുഷനാണ്. ഹേ സോമ്യ, തന്റെ ഏദേഗുഹയിലിരിക്കുന്ന ഇപ്രകാരമുള്ള പുരുഷനെ അറിയുന്നവൻ അവിദ്യാഗ്രന്ഥിയെ ഭേദിക്കു

ന്നു എന്നു്. ഇപ്രകാരം ഈ പുരുഷവിദ്യാപ്രകരണത്തിൽ യാതൊരു പുരുഷനു സദ്യോൽപാദകത്വം, പരാൽപാതം, സർവ്വവ്യാപകത്വം, അവിദ്യാനിവാരകത്വം തുടങ്ങിയ ദിവ്യഗുണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുവോ; അവ നേത്രാന്തർത്തിയായ പുരുഷനിലോ സൂര്യമണ്ഡലവന്തിയായ പുരുഷനിലോ സ്ഫുലസൂക്ഷ്മകാരണശരീരാകാരപുരുഷനിലോ അധ്യാഹരിക്കത്തക്കവയല്ല. അന്തര്യാമിയായ പരമാത്മാവിനെ ഉപാസിക്കാൻവേണ്ടി ആ പ്രകരണത്തിൽ പുരുഷതപത്തിൽ ഈ ഗുണങ്ങളെയെല്ലാം കീർത്തിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നുമാത്രം.

സു:—വേദാദ്യത്വമേദോൽ—25.

ശബ്ദാത്മം:—വേദാദി=ബ്രഹ്മത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി വേദനംചെയ്യാൻ പറഞ്ഞ വണ്ണനവും അതുപോലെ യുള്ളവയും മറ്റൊരു വിദ്യയിൽ അധ്യാഹരിക്കത്തക്കവയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അത്മമേദോൽ=പ്രയോജനവ്യത്യാസമുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ ഒരു മന്ത്രത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. “ഹേ സോമ്യ, ഉപനിഷത്തുകളിൽ വണ്ണിച്ചിട്ടുള്ള പ്രണവമാകുന്ന വില്ലിൽ ഉപാസനംകൊണ്ടു മൂർച്ഛിച്ചിട്ടിട്ട ശരത്തെ തൊടുത്തു്, താദാത്മ്യഭാവത്തെ പ്രാപിച്ച ചിത്തംകൊണ്ടു വേണ്ടത്ര വളച്ചു് അർക്കരബ്രഹ്മത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി വേദനംചെയ്യു്” എന്നു്. ഈ രൂപകോക്തി ഉപാസനാസമ്പ്രദായത്തെ എടുപ്പത്തിൽ മനസ്സിലാവാൻവേണ്ടി പറഞ്ഞു എന്നു്

ല്ലാതെ വേധനക്രിയയാണ് ലക്ഷ്യമെന്നർത്ഥത്തിലല്ല. അടുത്ത മന്ത്രത്തിൽത്തന്നെ ആത്മാവിനെ ശരമാക്കാൻ പറയുന്നുമുണ്ട്. അതിൽനിന്നു താദാത്മ്യഭാവമാണ് ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നും ഉപാസനമാണ് അതിനു കാര്യമെന്നും വ്യക്തമാവുന്നുമുണ്ട്. അതിനാൽ രൂപകോക്തി കേവലം ഗ്രഹണസൗകര്യത്തിനുവേണ്ടിയാണെന്നതിനു സംശയമില്ല. അതു മറ്റൊരു വണ്ണത്തിലേയ്ക്കു ബാധകമല്ല.

**സു:—ഹാനൗ തുപായനശബ്ദശേഷതപാൽ
കശാച്ഛന്ദസ്തുപഗാനവത്തദക്തം—26.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഹാനൗ തു=ഹാനിയിലും—ദുഃഖശോകപുണ്യാപാപാദികളുടെ നാശത്തെ വണ്ണിക്കുന്ന ശ്രുതിയിലും. ഉപായനശബ്ദശേഷതപാൽ=ലാഭരൂപമായ ബ്രഹ്മപ്രൊപ്പിയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന വാക്യശേഷമുള്ളതുകൊണ്ട്. കശാച്ഛന്ദസ്തുപഗാനവൽ=കശ, ഛന്ദസ്സ്, സ്തുതി, ഉപഗാനം എന്നിവചേർന്നതാണ്. തൽ ഉക്തം=അതു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സാരം:—കഴിഞ്ഞ ഇരുപതു മുതൽ ഇരുപത്തഞ്ചു കൂടിയ സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭിന്നഭിന്നശ്രുതികളിൽ ഏതേതിനെ മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്കു് അധ്യാഹരിക്കാം; അല്ലെങ്കിൽ അധ്യാഹരിക്കാൻ പാടില്ല എന്ന നിരൂപണമായിരുന്നു ചെയ്തതു്. ഈ സൂത്രമുതൽക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലത്തെ നിരൂപിക്കാൻ തുടങ്ങുകയാണ്. മാനോഗ്യാപനീയത്തിൽ അശപപതിരാജാവു് ഉദ്രാളകാദി ആറു ശിഷ്യന്മാർക്കു വൈശ്വാനരവിദ്യയെ ഉപദേശിച്ചശേഷം

ഈ വിദ്യയെ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു ഹവനംചെയ്യുന്നവൻ തന്റെ പാപത്തെ മുഴുവൻ ഭസ്മമാക്കിത്തീർക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. കരോപനിഷത്തിൽ ഒരിടത്തു പരമാത്മ ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഫലം ഹർഷശോകങ്ങളുടെ നാശമാണെന്നും മറ്റൊരിടത്തു മൃത്യുമുഖത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടലാണെന്നും പറയുന്നുണ്ട്. മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ ആത്മജ്ഞാനത്തിന്റെ ഫലം ഒരിടത്തു അവിദ്യാനാശമാണെന്നും മറ്റൊരിടത്തു ഹൃദയഗ്രന്ഥിയുടെയും സംശയങ്ങളുടെയും കർമ്മങ്ങളുടെയും നാശമാണെന്നും പറയുന്നുണ്ട്. ശേപതാശ്വതരോപനിഷത്തിൽ എല്ലാ പാശങ്ങളുടെയും ശോകത്തിന്റെയും നാശമാണെന്നും പറയുന്നു. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്തുകളിൽ അവിടവിടെ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലം പുണ്യപാപശോകമോഹാദിവികാരങ്ങളുടെ നാശമാണെന്നു പറഞ്ഞതല്ലാതെ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിയെപ്പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യകൊണ്ടു അവിദ്യാനിവൃത്തിയല്ലാതെ പരമപദപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുന്നില്ലായിരിക്കുമോ എന്ന സംശയമുണ്ടാവാം. അതിനെ മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ടു സൂത്രകാരൻ പറയുകയാണ്. അങ്ങനെ അവിദ്യാനാശംമാത്രം ഫലമായി പറഞ്ഞ സ്ഥലങ്ങളിലൊക്കെ വാക്യശേഷമെന്ന നിലയിൽ ഉപലബ്ധിരൂപമായ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തി മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിൽനിന്നു അധ്യാഹരിച്ചു ചേർക്കേണ്ടതാണു എന്നു.

മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും വേറെയും പലേ ഉപനിഷത്തിലും ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലമായി ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിയെപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ

പറഞ്ഞ സ്ഥലങ്ങളിൽനിന്നു വാക്യശേഷസപരൂപേണ അധ്യാഹരിക്കുന്നതു യുക്തമാണ്. പാപനാശം തുടങ്ങിയ ഫലം പറയുന്നിടത്തു ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തി വാക്യശേഷമാണെന്നു ധരിച്ചാൽ മതി. അങ്ങനെ അധ്യാഹരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഫലഭേദമോ വികല്പമോ സംഭവിക്കുന്നുമില്ല. ഏതുപോലെ എന്നാണെങ്കിൽ പറയാം.

കൌഷീതകീശാവക്കാർ കശാശബ്ദത്തിനു വനസ്സതിയെന്നുമാത്രം പറയുമ്പോൾ ശാസ്ത്രീയനശാവക്കാർ വനസ്സതിവർഗ്ഗത്തിൽത്തന്നെ ഇന്നു രൂപത്തിലുള്ളതാണ് കശയെന്നു പറയുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ആ രണ്ടു പ്രതിപാദനവും ഒന്നാണെങ്കിൽക്കൂടി ആദ്യത്തേതു സാമാന്യവും രണ്ടാമത്തേതു വിശേഷവുമാണ്. സാമാന്യത്തിന്റെ വാക്യശേഷമായി വിശേഷത്തെ ധരിക്കാറുണ്ട്. അതുകൊണ്ടാണ് പദാർത്ഥത്തെ സ്പഷ്ടമായറിയുന്നതും. രണ്ടും രണ്ടു ശാവയാണല്ലോ എന്നു പറഞ്ഞു തിരസ്കരിക്കാറില്ല. ഇരുകൂട്ടരും വിശേഷവാക്യത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നു.

അതുപോലെ ഒരു ശാവയിൽ “ഛന്ദോഭിഃ സൂചീത” എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഛന്ദസ്സുകളെക്കൊണ്ടു സൂതിക്കണമെന്നുമാത്രം. ആരെ സൂതിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നാൽ പൈംഗീശാവയിൽ ദേവന്മാരെ ആദ്യം സൂതിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിൽനിന്നു ദേവന്മാരെയും അസുരന്മാരെയുമാണ് ഛന്ദസ്സുകളെക്കൊണ്ടു സൂതിക്കേണ്ടതെന്നും ആദ്യം ദേവന്മാരെ സൂതിക്കണമെന്നും പിന്നീടാണ് അസുരന്മാരെ സൂതിക്കേണ്ടതെന്നു

മൊക്കെ സ്പഷ്ടമാവുന്നു. അതിനാൽ ‘ഛന്ദോഭിഃ സ്തുവീത’ എന്ന മന്ത്രത്തിന്റെ വാക്യശേഷമായി പൈംഗീശാഖയിലെ മന്ത്രത്തെ എല്ലാവരും കണക്കാക്കിവരുന്നു.

അതുപോലെ മറ്റൊരു ശാഖയിൽ “ഷോഡശിനഃ സ്തോത്രമുപാകരോതി.” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ട്. ഷോഡശിസ്തുവനം ചെയ്യാനുള്ള ഉപദേശമാണ്. എപ്പോൾ ചെയ്യണമെന്നൊന്നും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നാൽ തൈത്തിരീയശാഖക്കാർ കർമ്മത്തിനു ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തത്തിൽ സൂര്യോദയത്തിനു മുന്പുള്ള സമയത്തെ പറയുന്നുണ്ട്. അതിനെ എല്ലാവരും വാക്യശേഷമായംഗീകരിച്ച് അതുപോലെ ആചരിച്ചുവരുന്നുണ്ട്.

പിന്നെയൊരു ശാഖയിൽ “ഋതപിജ ഉപഗായന്ത” എന്നൊരു മന്ത്രമുണ്ട്. ഋതപിക്കേൾ ഗാനംചെയ്യണമെന്ന ഉപദേശമാണല്ലോ അതിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതു്. മറ്റൊരു ശാഖയിൽ “നാഡപര്യുരപഗായതി” എന്നുമുണ്ട്. അഡപര്യു ഋതപിക്കുകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഗാനംചെയ്യാൻ പാടില്ലെന്ന ഉപദേശമാണതു്. അതുപൂർവ്വവാക്യത്തിന്റെ വാക്യശേഷമായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടുവരുന്നു. ഇതുപോലെ പാപനാശാദിഫലങ്ങളെ പറഞ്ഞിടത്തും ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തി വാക്യശേഷമായി ഗ്രഹിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ്.

സു:—സാമ്പരായേ

തത്ത്വയാഭാവാത്തമാ ഹ്യന്യേ—27.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സാമ്പരായേ=ജ്ഞാനികൾക്കു പരലോകത്തിൽ. തത്ത്വയാഭാവാൽ=അനുഭവയോഗ്യങ്ങളായ

കർമ്മഫലങ്ങളില്ലാത്തതിനാൽ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി തടയപ്പെടു
ന്നില്ല. തഥാ ഹി=അങ്ങനെയാണല്ലോ. അന്യേ=മാറ്റ
ശാഖക്കാരും പറയുന്നതു്.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലമായി ബ്രഹ്മപദ
പ്രാപ്തിയുണ്ടാവുമെന്നു പറഞ്ഞെങ്കിലും മരണാനന്തരം
പരലോകത്തു പുണ്യഫലങ്ങളായ ഭോഗശിഷ്ടമുണ്ടെങ്കിൽ
അതു കഴിയാതെ എങ്ങനെ കൈവല്യപ്രാപ്തിയുണ്ടാവു
മെന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറകയാണ്. ബൃഹദാ
രണ്യകോപനിഷത്തിൽ ഈ വിഷയം സ്തഷ്ടമായി പറ
യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. “ഉഭേ ഉഹൈവൈഷ ഏതേ തരതി”
എന്നിങ്ങനെ. ജ്ഞാനികൾ പുണ്യപാപാത്മകങ്ങളായ
രണ്ടുവിധകർമ്മങ്ങളെയും അവയുടെ ഫലങ്ങളെയും ഇവി
ടെവെച്ചുതന്നെ അവസാനിപ്പിച്ചാണ് ശരീരത്തെ വി
ട്ടുനീക്കുന്നതെന്നല്ലോ അതിന്റെ താൽപര്യം. ഇതുകൊ
ണ്ടു ജ്ഞാനികൾ ശരീരപാതത്തിന്നു മുൻപുതന്നെ ശുഭാ
ശുഭങ്ങളായ കർമ്മങ്ങളുടെ സംബന്ധത്തെ ഇവിടെവെച്ചു
തന്നെ അവസാനിപ്പിക്കുന്നുവെന്നു വ്യക്തമാണ്. അ
തിനാൽ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കുപുറമെയുള്ള ജ്ഞാനമുണ്ടായ ക
രാഹിണി കർമ്മമോ കർമ്മഫലങ്ങളോ തടസ്സമായിത്തീരു
ന്നില്ല. മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ഈ വിഷയം കൈ
കാര്യംചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. “തദാ വിദവാൻ പുണ്യപാപേ
വിധൂയ നിരഞ്ജനഃ പരമം സാമ്യമുപൈതി” എന്നി
ങ്ങനെ. അപ്പോൾ ജ്ഞാനി പുണ്യപാപാത്മകങ്ങളായ
എല്ലാ കർമ്മങ്ങളെയും വിട്ടു പരിശുദ്ധനായി ബ്രഹ്മ
ത്തോടു പരമസാമ്യതയെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്ന്. അതി

നാൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിക്കു ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു കർമ്മം തടസ്സമല്ല.

സു:—ഹന്ദതഃ ഉഭയമാവീരോധാൽ—28.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഹന്ദതഃ = സങ്കല്പത്തിനനുസരിച്ചു. ഉഭയമാ = രണ്ടുപ്രകാരത്തിലും. അവിരോധാൽ = വിരോധമില്ലാത്തതുകൊണ്ടും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി തടയപ്പെടുന്നില്ല.

സാരം:—ബ്രഹ്മജ്ഞാനംകൊണ്ടു സമസ്തകർമ്മനാശവും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയും ഇവിടെ സാധിക്കുമെങ്കിൽ പിന്നെ ദേവയാനത്തിലൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തോളം ഉയന്നു പുണ്യപാപാത്മകങ്ങളായ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും നിശ്ശേഷം നശിച്ചശേഷം പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുമെന്നതിന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറകയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ജീവൻ സങ്കല്പമയനാണെന്നും സങ്കല്പങ്ങളാണു് അവനെ നയിക്കുന്നതെന്നും ജീവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അവന്റെ സങ്കല്പങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണോ, അവതന്നെയാണു് ശരീരപാതാനന്തരവും അവനെ നയിക്കുന്നതെന്നും പറയുന്നു. ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ഒരാൾക്കു ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയൊഴിച്ചു മറ്റു യാതൊരു സങ്കല്പങ്ങളുമില്ലാത്തതിനാൽ അവന്റെ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി ഒന്നുകൊണ്ടും തടയപ്പെടുന്നില്ല. ബ്രഹ്മജ്ഞാനം പൂർണ്ണമായിട്ടില്ലാത്തവരും സങ്കല്പം അവസാനിച്ചിട്ടില്ലാത്തവരുമാണു് ബ്രഹ്മലോകത്തും മറ്റും പോവുന്നതു്. ജ്ഞാനസമ്പന്നന്മാർക്കു് ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി ഒന്നുകൊണ്ടും തടയപ്പെടുന്നില്ല.

**സു:—ഗതേരത്ഥവതപമുജയമാന്യഥാ ഹി
വീരോധഃ—29**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഗതേഃ=ഗതിബോധകശ്രുതിക്കു്. അത്ഥവതപം=സാർത്ഥകത. ഉജയഥാ=രണ്ടുപ്രകാരത്തിലും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയെ സമർത്ഥിക്കുമ്പോൾമാത്രമേ ഉണ്ടാവൂ. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അന്യഥാ=അങ്ങനെയല്ലാതെ മറ്റൊരുപ്രകാരത്തിൽ സമർത്ഥിച്ചാൽ. വീരോധഃ=ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾക്കു പരസ്സരവൈരുദ്ധ്യം വരും.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ സദ്യോമുക്തിയുടെയും ക്രമമുക്തിയുടെയും വണ്ണങ്ങളുണ്ടു്. അവയെ രണ്ടിനെയും മാറിക്കത്തക്ക നിലയിൽ മുൻപറഞ്ഞപോലുള്ള വ്യവസ്ഥ ചെയ്യപ്പെടാതിരുന്നാൽ ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾക്കു് അന്യോന്യവൈരുദ്ധ്യം വരും. അതിനാൽ സാധകന്റെ സങ്കല്പത്തിനനുസരിച്ചാണു് പരമചൈവ്യപ്രാപ്തിയെന്നു പറയുന്നതാണു് നന്നായിരിക്കുക. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നപക്ഷം ദേവയാനമാഗ്ഗ്ത്തിലൂടെയുള്ള ഗതിയുടെ വണ്ണത്തിനോ സദ്യോമുക്തിസപരത്രപേണയുള്ള വണ്ണത്തിനോ അന്യോന്യവൈരുദ്ധ്യമില്ലതാനും.

**സു:—ഉപപന്നസ്തല്ലക്ഷണാത്ഥോപലണ്ഡേർ
ലോകവൽ—30.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—തല്ലക്ഷണാത്ഥോപലണ്ഡേഃ = ദേവയാനമാഗ്ഗ്ത്തിലൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തെയ്ക്കു പോവുന്ന ജീവനാവശ്യമായ സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ കഥനം. ഉപപന്നഃ=ഉചിതമായിട്ടുണ്ടു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ലോകവൽ=ലോകത്തിലും അതുപോലെ കണ്ടുവരുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ എവിടെ ജീവനു ദേവയാന മാഗ്ഗത്തിലൂടെ ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തിയെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ, അവിടെ അതിനാവശ്യമായ ഉപകരണത്തെയും വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതു സ്വാഭാവികമാണ്. ജീവാത്മാവ് എന്തൊരു സങ്കല്പത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവോ, ആ സങ്കല്പത്തിനനുരൂപമായ ലോകത്തേയ്ക്കു മുഖ്യപ്രാണൻ ഉദാനവായുവോടും ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളോടുംകൂടി ജീവനെ നയിക്കുന്നുവെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ എവിടെയെല്ലാം പോവേണ്ടതായ സങ്കല്പങ്ങളുണ്ടോ, അവയെല്ലാം അനുഭവിച്ചശേഷം എല്ലാവിധ കർമ്മങ്ങളുടെയും സന്യസ്തനാശത്തിൽമാത്രമാണ് ജീവൻ മുക്തനായിത്തീരുന്നത്. എന്നാൽ ഇതു കർമ്മം കേവലം അവസാനിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ക്രമമുക്തിക്കധികാരികളായ ജീവന്മാരുടെ കഥയാണ് പറഞ്ഞത്. അവരാണല്ലോ ദേവയാനത്തിലൂടെ പോവുന്നതും. ലോകത്തിലും ഒരാൾ എവിടെപ്പോണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവോ, അതിനാവശ്യമായ ഉപകരണത്തെക്കരുതുന്നതു സാധാരണ കണ്ടുവരാറുണ്ടല്ലോ. അതുപോലെത്തന്നെയാണ് മോക്ഷയാത്രയുടെയും സ്വഭാവം. പക്ഷേ ജ്ഞാനികളുടെ സദ്യോമുക്തിക്ക് ഈ നിയമം ബാധകവുമല്ല. ശരീരത്തോടുകൂടിയിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ കർമ്മത്തെ മുഴുവൻ നശിപ്പിക്കുകയും ബ്രഹ്മമായിത്തീരുകയും ചെയ്തവരാണ് ജ്ഞാനികൾ. അവർക്ക് ഒന്നിൻറെയും അപേക്ഷയോ സങ്കല്പമോ ഇല്ല. പിതൃയാനത്തെയും ദേവയാനത്തെയും അതിക്രമിച്ചവരാണ് ജ്ഞാനികൾ. ശരീരമുള്ളപ്പോൾത്തന്നെ മുക്തന്മാരായി

ത്തീൻ ജ്ഞാനികൾക്കു ശരീരപാതാനന്തരം മരണവി
ടെയും പോവേണ്ടതില്ലെന്നതാശ്ചര്യവുമല്ല. അതിനാൽ
ജ്ഞാനികളെ അപേക്ഷിച്ചല്ല, ക്രമമുകുതിയിലൂടെ ഉയ
ന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സാധകന്മാരെ അപേക്ഷിച്ചാണ്
പറഞ്ഞതും.

**സു:—അനിയമഃ സദ്വേഷാമവിരോധഃ
ശബ്ദാനുമാനാഭ്യം—31.**

ശബ്ദാന്തം:—അനിയമഃ=ഇന്നിന്ന ഉപാസനകൾ
ചെയ്യുന്നവർ ദേവയാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തു
പോവുകയെന്ന നിയമമില്ല. സദ്വേഷം=എന്നാൽ ബ്ര
ഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്ന എല്ലാവരുടെയും മാർഗ്ഗം അ
താണെന്നു ഹിിക്കാം. ശബ്ദാനുമാനാഭ്യം=എന്തുകൊണ്ടെ
ന്നാൽ ശ്രുതിസ്മൃതികളിലെ ശബ്ദസൂചനകളെക്കൊ
ണ്ടും അനുമാനംകൊണ്ടും. അവിരോധഃ=അവയ്ക്കു വി
രോധമല്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലത്തെപ്പു
റുനാടത്തു ദേവയാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തു വ
ന്നുവെന്നു ചിലേടത്തു പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ പലേ
ടത്തും അങ്ങനെ പറയുന്നുമില്ല. അതിനാൽ ഉപാസ
നാവ്യത്യാസംകൊണ്ടു മാർഗ്ഗവ്യത്യാസമുണ്ടോ എന്ന സം
ശയത്തിനു മറുപടി പറകയാണ്. ഇന്നിന്ന രൂപത്തി
ലുള്ള ഉപാസകന്മാർമാത്രം ദേവയാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ബ്ര
ഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിക്കുകയെന്നും അങ്ങനെയല്ലാത്ത
വർ മറ്റു മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ പ്രാപിക്കുകയെന്നും നിയമ
മൊന്നുമില്ല. എല്ലാവരും ദേവയാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ബ്ര

ഫലോകത്തെത്തന്നതെന്നു വിചാരിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല. ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തിയെപ്പറയുന്ന സ്ഥലങ്ങളിലൊക്കെ ദേവയാനത്തെ കീർത്തിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും അങ്ങനെയരിക്കുന്നതിൽ ശ്രുതിസ്മൃതികൾക്കു വിരോധമില്ലെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയും. ശ്രുതികളിലും സ്മൃതികളിലും ചിലേടത്തുമാത്രമേ ദേവയാനത്തെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളൂ. എന്നാൽ എവിടെയും വിരോധിച്ചിട്ടില്ലെന്നതിനാൽ പ്രായേണ എല്ലാ സാധകന്മാരും ദേവയാനത്തിലൂടെയാണു ബ്രഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതെന്നുമാനിക്കാം. എന്നാൽ ജ്ഞാനികൾ സ്വയം മുക്തന്മാരാകയാൽ അവരെ സ്സാബന്ധിച്ചുടത്തോളം ആ വിഷയം ചിന്തിക്കേണ്ടതുമില്ല. അവർ ബ്രഹ്മലോകത്തെന്നല്ല, എവിടെയും പോവുന്നില്ല. ശരീരം വിട്ടുനത്തോടെ പരമപദത്തിൽ ലയിക്കുന്നു.

**സു:—യാവദധികാരമവസ്ഥിതിരാധി
കാരിണാം—32.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആധികാരിണാം=അധികാരപ്രാപ്തിയുള്ളവർ. യാവദധികാരം=ഏതുവരെ അധികാരമുണ്ടോ ആതുവരെ. അവസ്ഥിതിഃ=ഇച്ഛാനുരൂപമായ സ്ഥിതിയുണ്ടു്.

സാരം:—വ്യാസവസിഷ്ഠാദിഗൃഹീകൾക്കും സാധനമാർഗ്ഗങ്ങളോ, അച്ഛിസ്സു് തുടങ്ങിയ ദേവതകളുടെ ആനുക്രമ്യമോ ആവശ്യമുണ്ടോ? എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുകയാണു്. വ്യാസവസിഷ്ഠാദികൾ ജഗത്തിന്നു മംഗളത്തെച്ചെയ്യാൻവേണ്ടി ഈശ്വരനാൽ സ്വയം നി

യമിക്കപ്പെട്ട അധികാരപുരുഷന്മാരാണ്. അതിനാൽ അവതാരസ്വരൂപികളാണെന്നു പറയണം. അവരുടെ അധികാരകാലം ഏതുവരെയുണ്ടോ, അതുവരെ സ്വച്ഛന്ദമായി വർത്തിക്കുന്നു. ലോകകല്യാണംമാത്രമാണവരുടെ ലക്ഷ്യം. അതിനെ അവർ ചെയ്യുന്നു. സാധാരണ ജീവന്മാരുടെ മാതിരി ജനനമരണങ്ങളോ, അന്യലോകങ്ങളിലേയ്ക്കുള്ള പോക്കുവരവുകളോ കനം അവർക്കില്ല. കർമ്മഫലങ്ങളുടെ ബാധയും അവർക്കില്ല. ഇഷ്ടംപോലെ ശരീരത്തെ സ്വീകരിക്കാനും ഉപേക്ഷിക്കാനുമുള്ള കഴിവും അവർക്കുണ്ട്. എവിടെ വേണമെങ്കിലും ഇഷ്ടംപോലെ പോവാനും കഴിയും. അങ്ങനെയുള്ള ഈശ്വരസ്വരൂപികളായ അവതാരപുരുഷന്മാർക്കു സാധനാനുഷ്ഠാനങ്ങളുടെയോ, ദേവതാനുഗ്രഹത്തിന്റെയോ ആവശ്യവുമില്ല.

സു:—അക്ഷരധിയാം തപവരോധഃ സാമാന്യ തത്ത്വവാദ്യോമേശപസദവത്തദക്തം—33.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അക്ഷരധിയാം തു=പരമാത്മാവിന്റെ നിശ്ചിന്നനിരാകാരലക്ഷണങ്ങൾക്കുകീടി. അവരോധഃ=മാറു സ്ഥലത്തുനിന്നുദ്യാഹാരംചെയ്യുന്നത് ഉചിതമാണ്. സാമാന്യതത്ത്വവാദ്യം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, എല്ലാ വിശേഷങ്ങളും ബ്രഹ്മത്തിനു യോജിക്കുന്നതും തൽഭാവത്തെ ബോധിപ്പിക്കാൻ സഹായകങ്ങളുമാണ്. കൃപസദവൽ=ഏതുപോലെയെന്നാണെങ്കിൽ, ഉപസൽക്കർമ്മത്തിന്റെ മന്ത്രത്തെ അദ്യാഹാരംചെയ്യുംപോലെ. തൽ ഉക്തം=അതു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലപ്രതിപാദകങ്ങളായ ശ്രുതിവാക്യങ്ങളുടെ നിരൂപണം പൂർവ്വസൂത്രത്തോടുകൂടി അവസാനിച്ചു. ബ്രഹ്മത്തെയും ജീവനെയും വർണ്ണിക്കുന്ന വാക്യങ്ങളുടെ നിരൂപണമാണ് ഈ സൂത്രം മുതൽക്കാരംഭിക്കുന്നത്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ യാജ്ഞവൽക്യൻ പറയുകയാണ്: ഹേ! ഗാർഗ്ഗീ! നീ ചോദിച്ച ആ പരമതത്വത്തെ അഭിജ്ഞന്മാർ അക്ഷരമെന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു. എന്നാൽ അതു വലുതോ, ചെറുതോ, തടിച്ചതോ, മെലിഞ്ഞതോ, നാമമോ, രൂപമോ ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളെക്കൊണ്ടു ഗ്രഹിക്കാവുന്നതോ ഒന്നുമല്ല എന്ന്. ഇതു മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ അംഗീരസ്സുമഹർഷിയും പറയുന്നുണ്ട്. ബ്രഹ്മത്തിനു കയ്യും കാലും തുടങ്ങിയ അവയവങ്ങളോ ഭൂഗാഭിന്ദ്രിയങ്ങളോ വർണ്ണഗോത്രങ്ങളോ ഒന്നുമില്ല. പരാവിദ്യകൊണ്ടുമാത്രം അറിയപ്പെടാവുന്നതാണ് എന്ന്. ഇവയെല്ലാം ബ്രഹ്മലക്ഷണങ്ങളാണ് ഇങ്ങനെ ശ്രുതികളിൽ എവിടെയൊക്കെ ബ്രഹ്മലക്ഷണങ്ങളെപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ, അവയെല്ലാം ബ്രഹ്മശബ്ദം പറയുന്നിടത്തൊക്കെ അധ്യാഹരിച്ചു യോജിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സവിശേഷഭാവങ്ങൾക്കു വ്യത്യാസമില്ലാത്തതിനാൽ എല്ലായിടത്തും പറയപ്പെട്ട ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം വേണം. മാത്രമല്ല, ബ്രഹ്മബോധത്തിന് അവ കൂടുതൽ ഉപകരിക്കുകയും ചെയ്യും. അതിനാൽ ഉപസൽക്കർമ്മന്ത്രത്തിന്റെ മാതിരി ബ്രഹ്മലക്ഷണങ്ങളെ അധ്യാഹരിക്കേണ്ടതാണ്. ആ വിഷയവും ശ്രുതിയിൽത്തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സു:—ഇയദാമനനാൽ—34.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇയദാമനനാൽ=ഇയത്താനിരൂപണം
തുല്യമാകയാൽ മൂന്നു മന്ത്രങ്ങളിലെയും വണ്ണാത്മകമായ
വിദ്യാസ്വരൂപം ഒന്നുതന്നെ.

സാരം:—മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും ശേപതാശ്വത
രോപനിഷത്തിലും പറക്കുന്ന പക്ഷിയെ ഉദാഹരിച്ചു
വെയിലും നിഴലുമെന്നപോലെയും എന്നാൽ കരോപ
നിഷത്തിൽ നിഴലും പുകയുമെന്നപോലെയും ജീവേശ്വ
രന്മാരെ മനുഷ്യന്റെ ഹൃദയോന്തർവൃത്തികളായിട്ട് വണ്ണി
ച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത മൂന്നു വണ്ണനങ്ങളും ഒന്നുതന്നെയോ,
അഥവാ മൂന്നോ, എന്നാണിവിടെ ചിന്താവിഷയം.
മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ ക്ഷേത്രവൃക്ഷത്തിന്റെ രണ്ടു കൊ
മ്പുകളിലിരിക്കുന്ന രണ്ടു പക്ഷികളുടെ സ്വരൂപത്തി
ലാണ് ജീവേശ്വരന്മാരെ വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ജീവൻ
കർത്തൃഭോക്തൃബുദ്ധിയോടുകൂടി കർമ്മഫലങ്ങളെ അനുഭ
വിക്കുകയും ഈശ്വരൻ സാക്ഷിരൂപനായിട്ടിരിക്കുന്നുവെ
ന്നും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. കർമ്മങ്ങളുടെയും ഫലങ്ങളുടെ
യും സംബന്ധംഹേതുവായിട്ടു ജീവൻ ദുഃഖിയാണെന്നും
ഭക്തി വളർന്നു് ഈശ്വരോപാസനം ചെയ്തു് ഈശ്വരനെ
നേരിട്ടു കാണുന്നതോടെ ദുഃഖനിവൃത്തനാവുന്നുവെന്നും
പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കാരോപനിഷത്തിലാകട്ടെ ശരീരത്തി
ന്റെ ഉത്തമസ്ഥാനമായ ഹൃദയത്തിൽ ജീവനും ഈശ്വ
രനും അധിവസിക്കുന്നുവെന്നും ധൃപവും നിഴലുമെന്ന
പോലെ ഭിന്നസ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവരാണ് അവരെ
ന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങനെ എവിടെയൊക്കെ ശ്ര

തികളിൽ ജീവേശ്വരനാരെ വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടോ, അവിടെ യൊക്കെ ദ്വൈതത്തിൽ പറയുകയും പരിച്ഛിന്നമായ ഹൃദയസ്ഥാനം അവരുടെ ആവാസകേന്ദ്രമായി കല്പിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കയാൽ താതപികമായി എല്ലാ വണ്ണങ്ങളും ഒന്നാണു്. അതിനാൽ അവ പലതല്ല, ഒന്നാണു്.

സു:—അന്തരാ ഭൂതഗ്രാമവൽ സ്വാത്മനഃ—35.

ശബ്ദാത്മം:—ഭൂതഗ്രാമവൽ=ആകാശാദിഭൂതങ്ങളെ ന്നപോലെ. സ്വാത്മനഃ=സാധകന്റെ ആത്മാവിനും. അന്തരാ=അന്തരാത്മാവാകുന്നു.

സാരം:—പരമാത്മാവിന്റെ സർവ്വാനന്യാമിതപത്തെ സമർത്ഥിക്കുകയാണീസൂത്രംകൊണ്ടു് ചെയ്യുന്നതു്. ജനകമഹാരാജാവിന്റെ സഭയിൽവെച്ചു ചക്രായണപുത്രനായ ഉഷസ്തൻ യാജ്ഞവൽക്യനോടു ചോദിക്കയാണു്. എല്ലാവരുടെയും അന്തര്യായിരുന്ന അപരോക്ഷബ്രഹ്മത്തെ എനിക്കു പറഞ്ഞുതരൂ എന്നു്. നിന്റെ അന്തരാത്മാവുതന്നെ എല്ലാവരുടെയും അന്തര്യായിരുന്നു് അതിനു സാമാന്യമായി യാജ്ഞവൽക്യൻ മറുപടി പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. എങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിനു് തൃപ്തിവന്നില്ലെന്ന കാരണത്താൽ യാജ്ഞവൽക്യൻ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുകൊടുത്തു് അവസാനം പ്രാണനിൽക്കൂടെ എല്ലാവരിലും പ്രാണക്രിയയെച്ചെയ്യുന്നു അന്തര്യായിരുന്ന പരമാത്മാവെന്നു ബോധ്യപ്പെടുത്തി. പിന്നെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജിജ്ഞാസ ശമിച്ചില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ദൃഷ്ടിയിലെ ദൃഷ്ടാവിനെ കാണാനോ, ശ്രോത്രത്തിലെ

ശ്രോതാവിനെ ശ്രവിക്കാനോ, ബുദ്ധിയിലെ ബോദ്ധാവിനെ അറിയാനോ കഴിയില്ലെന്നും അതുതന്നെ നിന്റെയും മറ്റെല്ലാവരുടെയും അന്തര്യമിയെന്നും വ്യക്തമാക്കിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം കന്ദോലജ്ജ്വലിയും ഇതേ ചോദ്യത്തെത്തന്നെ യാജ്ഞവൽക്യനോടു ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ നിന്നിലുള്ള വിശപ്പു ഭാഹു, സുഖം ദുഃഖം, ജനനം മരണം തുടങ്ങിയവയെല്ലാം അതീതവും വിജ്ഞാനസപരൂപവുമായ യാതൊരു ചൈതന്യമുണ്ടോ, അതുതന്നെ നിന്റെയും മറ്റെല്ലാവരുടെയും അന്തര്യമിയും അപരോക്ഷബ്രഹ്മവുമെന്നും പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. പ്രസ്തുത രണ്ടു ചോദ്യോത്തരങ്ങളും ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. ഇവിടെ ഒരു സംശയമുണ്ടാവാം. ജീവാത്മാവിനെയോ, പരമാത്മാവിനെയോ, ആരെയാണ് അന്തര്യമിയെന്നു വർണ്ണിച്ചതെന്ന്. പരമാത്മാവിനെത്തന്നെയാണ് അന്തര്യമിയെന്നു വർണ്ണിച്ചതെന്നെങ്ങനെ തെളിയുമെന്നാണ് സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നത്. ഭൂതസമുദായത്തിൽ ഭൂമിയുടെ അന്തരാത്മാവു ജലവും, ജലത്തിന്റെ അന്തരാത്മാവു അഗ്നിയും, അഗ്നിയുടേതു വായുവും, വായുവിന്റേതു ആകാശവുമാണ്. ആ നിലയ്ക്കു് ആകാശം ഭൂതവർഗ്ഗത്തിൽ എല്ലാവരിന്റെയും അന്തരാത്മാവാണ്. ഇതുപോലെ ജഡപദാർത്ഥങ്ങളുടെയെല്ലാം അന്തരാത്മാവാണ് ജീവൻ. ജീവന്റെ അന്തരാത്മാവു പരമാത്മാവുമാകയാൽ എല്ലാവരിന്റെയും അന്തര്യമിയും അപരോക്ഷബ്രഹ്മവും പരമാത്മാവുതന്നെ.

സു:—അന്യമാഭേദാനുപപത്തിരിതി
ചേനോപദേശാന്തരാൽ—36.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ചേൽ=എന്നാൽ. അന്യമാ=മറ്റൊരാൾ പ്രകാരത്തിലാണെങ്കിൽ. അഭേദാനുപപത്തിഃ=ജീവേശ്വരന്മാർക്ക് അഭേദസിദ്ധിയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. ഇതി ന=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. ഉപദേശാന്തരാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭേദോപദേശംപോലെത്തന്നെ അഭേദോപദേശവും ശ്രുതിയിലുണ്ടെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ജീവനും ഈശ്വരനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ഉപാധികൃതമെന്നല്ലാതെ വാസ്തവമാണെന്നു സങ്കല്പിക്കുന്നപക്ഷം അഭേദഭാവം കിട്ടാൻവയ്യ എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭേദോപദേശംപോലെത്തന്നെ അഭേദോപദേശവും ശ്രുതിയിലുണ്ട്. ജഡമായ ഈ പ്രപഞ്ചവും അതിൽ കർത്താവും ഭോക്താവുമെന്നഭിമാനിക്കുന്ന ജീവനും പരമാത്മാവിൽനിന്നു വേറായല്ലെന്നും പരമാത്മാവുതന്നെയാണെന്നും ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മാനോഭോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഉദാളകൻ പുത്രനായ ശേപതകേതുവിനു മണ്ണു, ലോഹം, സപ്തം എന്നീ പദാർത്ഥങ്ങളെ എടുത്തുദാഹരിച്ചുകൊണ്ടു കാര്യകാരണങ്ങൾ കണക്കാക്കുന്ന സമയ്യിച്ചുപദേശിക്കുന്നുണ്ട്. അതിനുശേഷം കമ്പതു പ്രാവശ്യം പ്രത്യേകം ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളെ എടുത്തുകാണിച്ചുകൊണ്ട് അത്യന്തസൂക്ഷ്മമായ പരമാത്മാവിന്റെതന്നെ രൂപമാണ് ഈ ജഗത്തും ആത്മാവും നിയമമനുപദേശിക്കുന്നുണ്ട്.

കാരണത്തിൽനിന്നു വേറെയല്ല കാര്യമെന്നാണ് സമയം. അതിനാൽ ജീവേശ്വരന്മാരുടെ വ്യത്യസ്ത വാസ്തുവികമാണെന്നു പറഞ്ഞാൽപ്പോലും അദ്ദേഹങ്ങൾക്കു തടസ്സമില്ലെന്നു താല്പര്യം.

സു:—വ്യതിഹാരോ വിശിഷ്ടന്തി ഹിത രവൽ—37.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വ്യതിഹാരഃ = വ്യത്യസ്തവർണ്ണനംകൊണ്ടു് ഉപാധിക്രമഭേദം സിദ്ധമാവുന്നില്ല. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. ഇതരവൽ=എല്ലാ ശ്രുതികളും രണ്ടെന്നപോലെ. വിശിഷ്ടന്തി=വിശേഷത്തോടുകൂടിയാണ് വർണ്ണിക്കുന്നതു്.

സാരം:—ജീവാത്മാവിനെയും പരമാത്മാവിനെയും വർണ്ണിക്കുന്ന ശ്രുതികളിലൊക്കെത്തന്നെയും ഉപാധിക്രമഭേദംകൊണ്ടുള്ള ഭേദത്തെക്കാണിച്ചിട്ടില്ല. സ്വാഭാവികഭേദത്തെ സ്മരിച്ചു മറ്റൊരു പ്രകാരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ സമർത്ഥിക്കുവാൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. ഉപാസനാസൗകര്യത്തിനുവേണ്ടിയാണ് അങ്ങനെ ചെയ്തിരിക്കുന്നതെന്നു പറഞ്ഞാൽ തെറ്റില്ലതാനും.

സു:—സൈവ ഹി സത്യാദയഃ—38.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സാ ഏവ=ജീവാത്മപരമാത്മാക്കൾക്കു തമ്മിൽ ഉപാധിക്രമമായും അല്ലാതെയും ഉള്ള ഭേദങ്ങളുണ്ടായിരിക്കെ അദ്ദേഹവർണ്ണനം അനുപപന്നമാണ്. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. സത്യാദയഃ=സത്യസങ്കല്പാദി ഈശ്വരധർമ്മങ്ങൾ ജീവനിൽ സമർത്ഥിക്കാൻ വയാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ,

സാരം:—ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കൾക്കു ഭേദം വ്യക്തമായിരിക്കെ വ്യതിഹാരവണ്ണനം അഭേദത്തെക്കല്പിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പരമാത്മാവിനെ വണ്ണിക്കുന്നിടത്തെല്ലാം സത്യകാമൻ, സത്യസങ്കല്പൻ, അപഹതപാപ്മാവു്, അജരൻ, അമരൻ, സർവ്വജ്ഞൻ, സർവ്വശക്തൻ, സർവ്വത്തിനും പരമകാഠണം എന്നീ വിശേഷണങ്ങൾ പറഞ്ഞുകാണുന്നുണ്ടു്. പ്രസ്തുതധർമ്മങ്ങൾ ജീവാത്മാവിനുണ്ടെന്നു വിചാരിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കൾക്കു തമ്മിൽ അത്യന്ത അഭേദത്തെക്കല്പിക്കാൻ വയ്യ. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതുപപന്നമാണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ എന്ന പൂർവ്വപക്ഷത്തെ ഈ സൂത്രംകൊണ്ടുനയിച്ചു് അടുത്ത സൂത്രംകൊണ്ടു മറുപടി പറയുന്നു.

**സു:—കാമാദീതരത്രതത്ര
ചായതനാദിഭ്യഃ— ൧൧.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരത്ര=മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലും ബ്രഹ്മവണ്ണനത്തിൽ പറയപ്പെടുന്ന. കാമാദി=സത്യകാമത്വം, സത്യസങ്കല്പത്വം തുടങ്ങിയ ധർമ്മങ്ങൾ. തത്ര ച=നിറുപ്പി ശേഷസ്വരൂപേണ വണ്ണിക്കുന്നേടത്തും അദ്ധ്യാഹരിച്ചു ചേർക്കേണ്ടതാണു്. ആയതനാദിഭ്യഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സർവാധാരത്വം തുടങ്ങിയ ബ്രഹ്മധർമ്മങ്ങൾ എല്ലായിടത്തും കരുപോലെ ബാധകമായിട്ടിരിക്കുന്നു.

സാരം:—പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരനു് അന്യശ്രുതികളിൽ വണ്ണിക്കപ്പെടുന്ന സർവ്വജ്ഞത്വം, സത്യസങ്കല്പത്വം, സർവ്വേശ്വരത്വം തുടങ്ങിയ ധർമ്മങ്ങൾ

നിർദ്ദിശേഷസപത്രപേണ വർണ്ണിക്കുന്നേടത്തും അദ്ധ്യാഹരിച്ചു ചേർക്കേണ്ടതാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നിർദ്ദിശേഷസപത്രപേണ വർണ്ണിക്കുന്ന ശ്രുതികളിലും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സർവാധാരത്വം തുടങ്ങിയ സവിശേഷധർമ്മങ്ങൾ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടു കാണുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ നിർദ്ദിശേഷവർണ്ണനസ്ഥാനങ്ങളിലും സവിശേഷധർമ്മങ്ങളെ അദ്ധ്യാഹരിക്കുന്നതുചിതമാണ്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ യാജ്ഞവൽക്യൻ ഗാർഗ്ഗിയുടെ ചോദ്യത്തിനു മറുപടി പറയുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ആദിത്യചന്ദ്രന്മാർ പ്രകാശിക്കുന്നതും, ആകാശവും ഭൂമിയും ഭൂതങ്ങളെ വഹിക്കുന്നതും പരബ്രഹ്മസപത്രപിയാ പരമേശ്വരന്റെ അനിഷേധ്യമായ ആജ്ഞാമേതുവായിട്ടാണെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. ഇതുപോലെ മുണ്ഡകോപനിഷത്തിലും മറ്റു ചില വിശേഷധർമ്മങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്. ഇങ്ങനെയുള്ള ശ്രുതിവർണ്ണനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ബ്രഹ്മം സവിശേഷവും, നിർദ്ദിശേഷവുമാകുന്ന രണ്ടുവിധധർമ്മങ്ങളോടുകൂടിയതാണെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു. അതിനാൽ സർവ്വജ്ഞത്വം, സത്യസങ്കല്പത്വം തുടങ്ങി എന്തെല്ലാംദിവ്യഗുണങ്ങൾ പരബ്രഹ്മസപത്രപിയാ ഈശ്വരനുള്ളതായി അന്യശ്രുതികളിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടോ; അവയെല്ലാം ബ്രഹ്മത്തിനു സ്വാഭാവികമായിട്ടുള്ളവയാണോ. അല്ലാതെ ഉപാധിസംബന്ധംകൊണ്ടുണ്ടായവയല്ല എന്നും സിദ്ധമാവുന്നു. അതുകൊണ്ട് എവിടെ ഏതേതു ഗുണങ്ങളുടെ വർണ്ണനങ്ങളില്ലയോ; അവിടെ അവ അദ്ധ്യാഹരിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണോ. ഈ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെ ജീവാത്മ

പരമാത്മാക്കൾക്കു സമാനതപമില്ലെന്നും അഭേദതപം കല്പിക്കാൻ വയ്യെന്നുംകൂടി സിദ്ധമാവുന്നുണ്ടു്.

സു:—ആദരാദലോപ:—40

ശർമാർത്ഥം:—ആദരാൽ=അങ്ങനെ പറയുന്നതു പരമേശ്വരനോടു കാണിക്കുന്ന പരമാദരമായതുകൊണ്ടു്. അലോപ:—അതിനാൽ അന്യദ്രവ്യങ്ങളുടെ നിഷേധം സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരന്റെ സർവ്വശ്രേഷ്ഠതയെ കാണിക്കാൻവേണ്ടിയാണു് അങ്ങനെ പറയുന്നതെന്ന കാരണത്താൽ അന്യദ്രവ്യങ്ങളായ ജീവന്മാരോടു് അനാദരമോ, നിഷേധമോ സംഭവിക്കുന്നില്ല. പരമേശ്വരൻ സർവ്വത്തിന്റേയും ഏകദ്രവ്യവും ജ്ഞാതാവുമാണെന്നു പറയുമ്പോൾ മറ്റു ദ്രവ്യങ്ങളും ജ്ഞാതാക്കളുമൊക്കെ ഇല്ലാത്തവരാണെന്നു പറയലല്ലേ എന്ന സംശയം തോന്നാം. അതു ശരിയല്ല. പരമേശ്വരന്റെ സർവ്വോൽകൃഷ്ടതയെ കാണിക്കണമെന്നേ പ്രദിപാനത്തിനുദ്ദേശമുള്ളൂ. അതിനാൽ ജീവന്മാരുടെ നിഷേധത്തെ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. കൂടാതെ ജീവന്മാരുടെ ദ്രഷ്ടൃത്വം, ജ്ഞാതൃത്വം തുടങ്ങിയവയൊക്കെ അന്തര്യമായി ഈശ്വരന്റെ സാന്നിധ്യവിശേഷം ഹേതുവായിട്ടുണ്ടാവുന്നവയാണെന്നു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. പ്രളയകാലത്തു കേവലം ജഡപദാർത്ഥങ്ങളെന്നപോലെ ജീവന്മാരൊക്കെ പ്രത്യേകജ്ഞാനമോ പ്രത്യേകവ്യക്തിത്വമോ ഇല്ലാതെ പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കയാണല്ലോ ചെയ്യുന്നതു്. അതിനാൽ ജീവന്മാരൊന്നും സ്വതന്ത്ര

ന്മാരല്ല, പരതന്ത്രന്മാരാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും അവരെ നിയോഗിക്കലല്ല ഈ വണ്ണനകൊണ്ടു ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. കേവലം പരമേശ്വരന്റെ സർവ്വോൽകൃഷ്ടമായ മഹിമയെക്കാണിക്കാൻ മാത്രമാണ് ഈ വണ്ണനകൊണ്ടു ശ്രുതി സാധിച്ചിരിക്കുന്നത്.

സു:—ഉപസ്ഥിതേതസ്തുഭവനാൽ—41.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉപസ്ഥിതേ=പറയപ്പെട്ട വാക്യത്തിൽ അന്യചേതനകളുടെ നിയോഗം സംഭവിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും. അതേ=അതു ബ്രഹ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ചു മറ്റു ദ്രഷ്ടാവിന്റെ നിയോഗത്തെക്കാണിക്കാൻ വേണ്ടിയാണ്. തദ്ഭവനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആ വാക്യത്തിൽ അവിടവിടെ 'അതഃ' എന്ന ശബ്ദത്തിന്റെ പ്രയോഗമുള്ളതുകൊണ്ടു അതു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ പരമേശ്വരനിൽനിന്നുനായ ദ്രഷ്ടാവിനെ നിയോഗിക്കുന്ന വാക്യത്തിൽ അവിടവിടെ 'അതഃ' എന്ന ശബ്ദത്തെ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നധികമഹിമയോടുകൂടിയ ഒരു ദ്രഷ്ടാവില്ലെന്നാണ് പറഞ്ഞതിന്റെ താല്പര്യമെന്നു ഗ്രഹിക്കാം. അതുകൊണ്ടു പരമാത്മാവിൽനിന്നധികരിച്ച മഹിമ ഗുഹാരാശിക്കില്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കലാണ്; അല്ലാതെ അന്യചേതനകളുടെ നിയോഗമല്ല ആ വാക്യത്തിന്റെ താല്പര്യമെന്നും ധരിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ഈ പരമാത്മാവിൽനിന്നുനായി മറ്റൊരു ദ്രഷ്ടാവില്ലെന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു പരമാത്മാവിൽനിന്നധിക

രിച്ച ദ്രഷ്ടൃത്വപാദിയോഗ്യതകളുള്ള മറ്റൊരാളില്ലെന്ന അർത്ഥമുള്ളൂ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതേ വണ്ണത്തിൽ തന്നെ ജീവാത്മാവിനെ അന്തര്യമായിരുന്ന പരമാത്മാവിന്റെ ശരീരമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതോടെ ജീവാത്മാവ് പരമാത്മാക്കളുടെ ഭേദത്തെയും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അവിടെ അന്യദ്രഷ്ടാക്കളുടെ നിഷേധത്തിന്റെ താല്പര്യം പരമാത്മാവിന്റെ സർവ്വശ്രേഷ്ഠതയെ കാണിക്കലും ആദരത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കലുംമാത്രമാണ്.

**സു:—തന്നിദ്ധാരണാനിയമസ്തദൃഷ്ടോഃ
പൃഥഗ്ഘൃപ്രതിബന്ധഃ ഫലം—42.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—തന്നിദ്ധാരണാനിയമം=ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതിൽ നിശ്ചിതനിയമമില്ല. തദൃഷ്ടോഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആ പ്രകരണത്തിൽ ഈ കാര്യം അവിടവിടെ പറയപ്പെട്ട 'യദി' എന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഫി=കൂടാതെ. പൃഥക്=കാമോപഭോഗസങ്കല്പങ്ങളില്ലാത്തവക്ക്. അപ്രതിബന്ധഃ=സംസാരത്തെ വിട്ടുപോവാൻ തടസ്സമില്ലെന്നും. ഫലം=ഫലത്തെ കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ജീവാത്മാവ് പരമാത്മാക്കളുടെ ഭേദം കേവലം ഉപാധിക്രമമല്ല, സ്വാഭാവികമാണെന്നു സമർത്ഥിക്കുകയാണ് ഇതുവരെയുള്ളത്. ഫലവിഷയങ്ങളായ ശ്രുതികളുടെ വിരോധാഭാസത്തെ നിരാകരിച്ച സിദ്ധാന്തത്തെ സമർത്ഥിക്കാൻവേണ്ടി പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുകയാണ് ഈ സൂത്രം മുതൽക്ക്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ദഹരവിദ്യാപ്രതിപാദനത്തിൽ പ്രജാപതി

യും ഇന്ദ്രനും തമ്മിലുള്ള സംവാദത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലമായി എന്തു ഭോഗങ്ങൾ വേണമെങ്കിലും അനുഭവിക്കാമെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ മറ്റൊരാളുടെയും അങ്ങനെ പറഞ്ഞുകാണുന്നുമില്ല. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലമായി ഭോഗാനുഭവങ്ങൾ അനുഭവിക്കണമെന്നു നിയതമാണോ എന്ന സംശയത്തെ പരിച്ഛേദിക്കുകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്.

ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ മുഖ്യഫലം പരമാത്മദർശനവും കൈവല്യപ്രാപ്തിയുമാണു്. എന്നാൽ ചിലർക്കു് ഇന്ദ്രലോകാദിസ്ഥാനങ്ങളിലുള്ള ഭോഗാനുഭവങ്ങളിൽ ഇച്ഛയുണ്ടാവുന്നുവെങ്കിൽ അതും സാധിക്കുമെന്നുമാത്രം. പക്ഷെ അങ്ങനെയുള്ള ഇച്ഛ കൈവല്യപ്രാപ്തിക്കു തടസ്ഥമാണു്. അതിനാൽ സാധകൻ ഭോഗങ്ങളിൽ ഇച്ഛയില്ലാതിരിക്കുകതന്നെയാണു് വേണ്ടതു്. എന്നാൽ വേഗത്തിൽ കൈവല്യപ്രാപ്തിയുണ്ടാവും. ഇല്ലെങ്കിൽ കാലതാമസം നേരിടും. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലം ഭോഗാനുഭവങ്ങളല്ല, കൈവല്യപ്രാപ്തിയാണു്. അതിനെയാണു് കാംക്ഷിക്കേണ്ടതും. ഈ കാര്യം ഉപരിമന്ത്രങ്ങളിൽ വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ടു്.

സു:—പ്രദാനവദേവ തദക്തം—43.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദക്തം=ആ പ്രതിപാദനം. പ്രദാനവൽ ഏവ=വരദാനത്തെപ്പോലെത്തന്നെയാണു്.

സാരം:—ഭഗവാനോ, ഭഗവൽസ്വരൂപികളായ സിദ്ധന്മാരോ ശ്രദ്ധാലുവായ കരാറുകാർ അവന്റെ ശ്രദ്ധ

യെ വർദ്ധിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി വല്ല വരങ്ങളും കൊടുക്കുന്ന തൈപ്രകാരമോ, അതുപോലെയാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലമായി സ്വർഗ്ഗാദിഫലങ്ങൾ കിട്ടുന്നതു്. വാസ്തവത്തിൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലം ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി മാത്രമാണു്. എന്നാൽ സ്വർഗ്ഗാദിഫലങ്ങളിൽ ആസക്തരായി സകാമകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്ന അജ്ഞരുടെ ശ്രദ്ധയെ ബ്രഹ്മവിദ്യയിലേയ്ക്കു തിരിക്കാനും ഉയർത്താനും വേണ്ടിയാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യകൊണ്ടു സ്വർഗ്ഗാദിഫലങ്ങളെക്കിട്ടുമെന്നു പറഞ്ഞതു്. കർമ്മങ്ങളുടെ പരമഫലം സ്വർഗ്ഗാദിതുല്യഫലങ്ങളാണെന്നു കാണിക്കാൻവേണ്ടിക്കൂടിയുമാണു്.

സു:—ലിംഗഭൂതസ്തുപാത്തലി
ബലീയസ്തുഭവി—44.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ലിംഗഭൂതസ്തുപാൽ=ജനനമരണസ്വരൂപമായ സംസാരത്തിൽനിന്നു് എന്നെന്നേയ്ക്കുമായി വിട്ടു മുക്തരായി ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി പ്രാപിക്കലാകുന്ന ലക്ഷണത്തോടുകൂടിയവയാണു് അധികവണ്ണങ്ങളുമെന്നതിനാൽ. തൽ ബലീയഃ=ആ ഫലം മുഖ്യമാണു്. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. തൽ അപി=അന്യഫലങ്ങളുടെ വണ്ണനവും മുഖ്യഫലത്തിന്റെ മഹത്വവും കാണിക്കാനുള്ളതാണെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽ എവിടെവിടെ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലത്തെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടോ, അവിടെയൊക്കെ ജനനമരണസ്വരൂപമായ സംസാരത്തിൽനിന്നുള്ള നിവൃത്തിയും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ അതാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ മുഖ്യഫലമെന്നു

വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ചില പ്രകരണങ്ങളിൽ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു പുറമെ വേറേയും ചില ഫലങ്ങളെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുടെ പ്രാമുഖ്യത്തെയും മഹത്വത്തെയും കാണിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമാണ്. ഈ കാരണത്താലാണ് മറ്റു ഫലങ്ങളെ എല്ലാ പ്രകരണങ്ങളിലും പറയാതിരിക്കാൻ കാരണം. എന്നാൽ മുഖ്യഫലത്തെയാകട്ടെ എല്ലാ പ്രകരണങ്ങളിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

**സു:—പുറുവകല്പഃ പ്രകരണാൽ സ്യാൽ
ക്രിയാമാനസവൽ—45.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ക്രിയാമാനസവൽ=ശാരീരികവും മാനസികവുമായ കർമ്മങ്ങളിൽ സ്വീകരിച്ച വികല്പംപോലെ. പുറുവകല്പഃ=ബ്രഹ്മവിദ്യക്കു മുമ്പു പറഞ്ഞ അഗ്നീവിദ്യയും. സ്യാൽ=മുക്തിക്കു ഹേതുവായിത്തീരമെന്നു പറയണം. പ്രകരണാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രകരണത്തിൽനിന്നു് അങ്ങനെ സിലമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—ബ്രഹ്മജ്ഞാനം മാത്രമാണ് സംസാരമുക്തിക്കുള്ള കരേ കരു കാരണമെന്നു സമത്വിക്കാൻവേണ്ടി പുറുപക്ഷത്തെ ഉന്നയിക്കുകയാണ്. കറോപനീഷത്തിൽ നചികേതസ്സും യമധർമ്മരാജാവും തമ്മിൽ നടക്കുന്ന സംവാദത്തെ നിരൂപിക്കുമ്പോൾ ശാരീരികകർമ്മമെന്നപോലെ മാനസികകർമ്മങ്ങളും ഫലദാനത്തിൽ സമത്വങ്ങളാണെന്നു തെളിയുന്നുണ്ട്. അധികാരിഭേദത്തിന്നനുസരിച്ചു ശാരീരികകർമ്മംകൊണ്ടു് എന്തൊരു ഫലമാണോ കിട്ടുന്നതു്; മാനസികകർമ്മംകൊണ്ടും അതു കിട്ടുമെന്നോ

ണം വരുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് അഗ്നിഹോത്രാദികർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടും ബ്രഹ്മവിദ്യകൊണ്ടെന്നപോലെ മുക്തിയെ സാധിക്കാമെന്നു വിചാരിക്കണം. കൂടാതെ ആ പ്രകരണത്തിൽ യമരാജാവിനു നമിക്കേതസ്സിനു സപ്തപ്രാപ്തിക്കേതെന്ന അഗ്നിവിദ്യയുടെ രഹസ്യങ്ങളെപ്പറഞ്ഞുകൊടുത്തശേഷം അഗ്നിഹോത്രരൂപമായ ഈ കർമ്മത്തെ മൂന്നു പ്രാവശ്യം ആചരിക്കുന്നവൻ ജന്മമരണരൂപമായ സംസാരത്തെ അതിവർത്തിച്ചു പരമശാന്തിയെ പ്രാപിക്കുമെന്നു സ്മൃതിക്കുന്നുമുണ്ടു്. അതിനാൽ അഗ്നിഹോത്രസ്വരൂപമായ കർമ്മംകൊണ്ടും ബ്രഹ്മവിദ്യകൊണ്ടെന്നപോലെ മുക്തിയെ പ്രാപിക്കാമെന്നു ധരിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ലെന്നു തെളിയുന്നു.

സു:—അതിദേശാച്ച—46.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതിദേശാൽ ച=ജ്ഞാനത്തോടു തുല്യമായി കർമ്മത്തെപ്പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടും കർമ്മംകൊണ്ടു മുക്തിയുണ്ടെന്നു സിദ്ധമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—കുറോപനിഷത്തിൽ “ത്രികർമ്മകൃൽ തരതി ജന്മമൃത്യു” എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. യജ്ഞം, ദാനം, തപസ്സു് എന്നീ മൂന്നു കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവൻ ജന്മമരണസ്വരൂപമായ സംസാരത്തിൽനിന്നു മുക്തനായിത്തീരുന്നു എന്നാണല്ലോ പ്രസ്തുതവാക്യംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ജ്ഞാനംപോലെത്തന്നെ കർമ്മത്തെയും മുക്തികാരണമായി ശ്രുതി അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു വരുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു മുന്യുപറഞ്ഞപോലെ കർമ്മവും ജ്ഞാനത്തെപ്പോലെത്തന്നെ മുക്തിക്കു ഹേതുവാണെന്നു

വരുന്നണ്ടല്ലോ. അതു് എങ്ങനെയെങ്കിലും പറഞ്ഞാപ്പിക്കലെല്ല; ശ്രുതിപ്രാമാണ്യതയോടുകൂടിത്തന്നെയാണെന്നതിനാൽ പ്രാമാണികത്വേന അംഗീകരിക്കാവുന്നതല്ലേ?

സു:—വിദ്യൈവ തു നിർദ്ധാരണാൽ—47.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. നിർദ്ധാരണാൽ=ശ്രുതികൾ നിശ്ചയസ്വരൂപേണ പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ. വിദ്യാഏവ=ബ്രഹ്മവിദ്യമാത്രമേ മുക്തിക്കു കാരണമായിത്തീരൂ.

സാരം:—കഴിഞ്ഞ രണ്ടു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു കർമ്മവും ജ്ഞാനത്തെപ്പോലെ മുക്തിക്കു കാരണമാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചു പൂർവ്വപക്ഷത്തിനു മറുപടി പറയുകയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും കർമ്മംകൊണ്ടു മുക്തിയില്ലെന്നും ജ്ഞാനംകൊണ്ടുമാത്രമേ മുക്തനായിത്തീരൂ എന്നും വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഉദാഹരണത്തിനു ശ്ലോകം:—**തമേവ വിദിത്വാ തിമൃത്യമേതി നാനൃ: പന്ഥാ: വിദ്യതേ അയനായ** എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ ആ പരമാത്മാവീനെ അറിയുമ്പോൾമാത്രമാണു് മനുഷ്യൻ മൃത്യുസ്വരൂപമായ സംസാരത്തെ അതിവർത്തിക്കുന്നതു്. പരമപദമാകുന്ന മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു ബ്രഹ്മജ്ഞാനമൊഴിച്ചു വേറെ യാതൊരു മാർഗ്ഗവുമില്ല. എന്നാണല്ലോ അതിന്റെ താൽപര്യം. ഇതുപോലെ വേറെ ശ്രുതികളിലും പറയുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യമാത്രമാണു് മുക്തിക്കു ഹേതു. കർമ്മംകൊണ്ടു മുക്തനാവാൻ പോവുന്നില്ല എന്നു വ്യക്തമാണു്. കരോപനിഷ

ത്തിൽ യമരാജാവു നചികേതസ്സിനു് അഗ്നിവിദ്യയെ ഉപദേശിച്ചശേഷം അതു ജന്മമൃത്യുസ്വരൂപമായ സംസാരത്തെ ജയിച്ചു പരമശാന്തിയെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതാണെന്നു് അഗ്നിവിദ്യയെ കീർത്തിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അതു സ്വർഗ്ഗലോകത്തിന്റെ സ്മൃതിയും ഗൗണവുമാണു്. സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടിയാണു് അഗ്നിവിദ്യയെ ഉപദേശിച്ചതെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ അതു തെളിയുന്നുണ്ടു്. കൂടാതെ പിന്നീടു ബ്രഹ്മവിദ്യയെ ഉപദേശിച്ചശേഷം അതേ യമരാജാവുതന്നെ കർമ്മംകൊണ്ടു മുക്തിയില്ലെന്നും ജ്ഞാനമാത്രമേ മുക്തിഹേതുവാകൂവെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ ജ്ഞാനമെന്നപോലെ കർമ്മവും മുക്തിക്കു കാരണമാണെന്ന വാദം ശരിയല്ല. അദ്വൈതമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനമാത്രമേ മുക്തിക്കു കാരണമായിത്തീരൂ.

സു:—ദർശനാച്ച—48.

ശബ്ദാത്മം:—ദർശനാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ അവിടവിടെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനംകൊണ്ടുള്ള മുക്തിയുടെ വണ്ണനംകൊണ്ടും ഇതു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—യജ്ഞാദികർമ്മങ്ങളുടെ ഫലമായി സ്വർഗ്ഗാദിലോകാനുഭവങ്ങളെ അനുഭവിച്ചു പുണ്യശേഷം വീണ്ടും ഭൂമിയിലേയ്ക്കുതന്നെ പതിക്കുന്നുവെന്നും, ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടുമാത്രമാണു് മുക്തനായിത്തീരുന്നതെന്നും മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുപോലെ വേറൊരു പല ഉപനിഷത്തുകളിലും പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനാലും, കർമ്മത്തിന്റെ ഫലമായി മുക്തനായിത്തീ

ജനവെന്ന് എവിടെയും പാഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാലും കർമ്മം മുക്തിക്കു ഹേതുവല്ലെന്നു വ്യക്തമാണ്.

സു:—ശ്രുത്യാദിബലീയസ്സപാച്ച ന ബാധഃ—49.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശ്രുത്യാദിബലീയസ്സപാൽ ച=ശ്രുതി സ്മൃതികൾക്കു പരമപ്രാമാണ്യതയുള്ളതുകൊണ്ട്. ന ബാധഃ=പ്രകരണാഭിപ്രായം ശ്രുതിസിദ്ധാന്തത്തിനു ബാധകമാവുന്നില്ല.

സാരം:—ശ്രുതിവാക്യങ്ങളുടെ അർത്ഥത്തെയും ഭാവത്തെയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയാണ് പ്രകരണങ്ങൾ. ആ കാരണത്താൽത്തന്നെ അവ സ്വതന്ത്രങ്ങളല്ല. പ്രകരണാഭിപ്രായങ്ങളെ നിരാകരിക്കാൻ ശ്രുതിസ്മൃതികൾക്കു സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. എന്നാൽ അതേ സമയത്തു ശ്രുതി സിദ്ധാന്തങ്ങളെ ഖണ്ഡിക്കാൻ പ്രകരണങ്ങൾക്കധികാരമില്ലതാനും. അതിനാൽ കർമ്മവും ജ്ഞാനമെന്നപോലെ മുക്തിക്കു ഹേതുവാണെന്നു പ്രകരണം സിദ്ധാന്തിച്ചാലും ശ്രുതിസിദ്ധാന്തം മറിച്ചാകയാൽ ജ്ഞാനമാത്രമാണ് മുക്തിഹേതുവെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—അനുബന്ധാദിഭ്യഃ പ്രജ്ഞാന്തരപൃഥക്തപവൽ ദൃഷ്ടശ്ച തദക്തം—50.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനുബന്ധാദിഭ്യഃ=ഭാവനയെസ്സംബന്ധിച്ച അനുബന്ധങ്ങളുടെ വ്യത്യാസംകൊണ്ട്. പ്രജ്ഞാന്തരപൃഥക്തപവൽ = ഉദ്ദേശവ്യത്യാസത്തിനനുസരിച്ചുള്ള ഉപാസനാവ്യത്യാസംപോലെ. ച=ഇതിനും വ്യത്യാസമുണ്ടാവാം. ദൃഷ്ടഃ=അങ്ങനെ ചില പ്രകരണങ്ങ

ഉൾ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. തദക്തം=എന്നാൽ ഈ വിഷയം മുന്പു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുമാണ്.

സാരം:—കർമ്മം മുക്തിക്കു ഹേതുവല്ലെന്നു സിദ്ധാന്തിച്ചുകഴിഞ്ഞശേഷം ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലഭേദത്തെ നിർണ്ണയിക്കാൻവേണ്ടി ഒരു പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുകയാണ് ഈ സൂത്രംമുതൽ. ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെയൊക്കെ ഫലം ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരവും ജീവന്റെ ദുഃഖനിവൃത്തിയുമാണ് എന്നിരിക്കെ ചിലേടത്തു ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തിയും, മറ്റു ചിലേടത്തു ശരീരത്തിലിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ ജീവന്മുക്തിയും മറ്റും വ്യത്യസ്തങ്ങളായ ഫലങ്ങൾ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനെന്താണ് കാരണമെന്നാണ് ചിന്താവിഷയം.

അഭീഷ്ടഫലത്തോടുകൂടി ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഉപാസനങ്ങളിൽ ഉപാസകന്റെ അഭീഷ്ടവ്യത്യാസത്തിന്നനുസരിച്ച് ഉപാസനത്തിന്നും ഫലത്തിന്നും വ്യത്യാസം സംഭവിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ; അതുപോലെ ഏകഫലസ്വരൂപമാണ് ബ്രഹ്മവിദ്യയെന്നിരുന്നാലും സാധകന്റെ ഭാവനാവ്യത്യാസത്തിന്നനുസരിച്ചു ഭിന്നഫലങ്ങളുണ്ടാവുന്നുവെന്നതു സ്വാഭാവികമാണ്. ഭാവനാവ്യത്യാസമാണ് അതിനു ഹേതു. വിഷയങ്ങളെല്ലാം ദുഃഖസ്വരൂപങ്ങളാണെന്നും അതിനാൽ അവയെ സ്കരിക്കാൻപോലും ഇടയാവരുതെന്നും ഇതേ നിമിഷത്തിൽതന്നെ ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരമുണ്ടാവണമെന്നുമുദ്ദേശിച്ചു തീവ്രവൈരാഗ്യത്തോടും അത്യന്തജിജ്ഞാസയോടുംകൂടി ബ്രഹ്മവിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്ന സാധകന് ഈ ശരീരത്തിൽ

ഇരിക്കേത്തന്നെ ജീവന്യുക്തനായി ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിനെ അനുഭവിക്കാൻ കഴിഞ്ഞേക്കാം. എന്നാൽ അത്രമാത്രം തീവ്രവൈരാഗ്യമില്ലാതെ ബ്രഹ്മലോകത്തോ മറ്റോ പോയി ടുഖമില്ലാത്ത നിലയിൽ വിഷയങ്ങളെ അനുഭവിച്ചു് അവസാനം മോക്ഷത്തെയും പ്രാപിക്കണമെന്നാണു് മറ്റൊരു സാധകന്റെ ഉദ്ദേശമെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്നു ജീവന്യുക്താവസ്ഥയെ അനുഭവിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നു പറയണം. ഒരേ വിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്ന രണ്ടു സാധകന്മാർക്കു ഭിന്നഫലങ്ങളുണ്ടാവാനിടയാവുന്നതു വിദ്യയുടെ വ്യത്യാസംകൊണ്ടല്ല; സാധകന്റെ ഭാവനാവ്യത്യാസംകൊണ്ടാണു്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഇന്ദ്രനും വിരോചനനുംകൂടി ബ്രഹ്മദേവന്റെ അടുക്കലേക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യാശ്രവണത്തിന്നു പോയതായൊരു കഥയുണ്ടു്. ബ്രഹ്മലോകവും മറ്റുമൊക്കുന്ന ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഫലശ്രുതിയെ കേട്ടപ്പോൾ വിരോചനൻ അവയെയാണാഗ്രഹിച്ചതു്. അതേ കാരണത്താൽതന്നെ അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മവിദ്യക്കു ധികാരിയല്ലാതായിത്തീർന്നുവെന്നും പറയുന്നുണ്ടു്. ഇതിൽനിന്നും മനസ്സിലാവുന്നതു ഭാവനയ്ക്കനുസരിച്ച ഫലവ്യത്യാസം വരുന്നുവെന്നാണു്. ഭാവനാവ്യത്യാസം ഫലവ്യത്യാസത്തിന്നു ഹേതുവായിത്തീരുന്നുവെന്നതു തികച്ചും സ്വാഭാവികമാണു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യ അന്യേകഫലസ്വരൂപിണിയല്ല; ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന ഒരേ ഒരു ഫലത്തോടുകൂടിയതാണെന്നു താല്പര്യം.

സു:—ന സാമാന്യാദവ്യപലബ്ബേച്ഛത്യവന്ന
ഹി ലോകാപത്തിഃ—51.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സാമാന്യാൽ അപി=ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ എല്ലാ സ്വരൂപങ്ങളും സാമാന്യമായി മോക്ഷമാത്രഫല ഘേതൃക്കളാണെന്നുകിലും. ന=ഇടയിൽവെച്ചു സംഭവിക്കുന്ന ഫലഭേദങ്ങൾക്കു നിഷേധമില്ലതാനും. മുത്യവൽ=മരണത്തിനുശേഷം എപ്രകാരം ജീവാത്മാവു സ്ഥൂലശരീരവുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നില്ലയോ; അതുപോലെ സൂക്ഷ്മകാരണശരീരങ്ങളുമായി ഒരുപ്രകാരത്തിലും ബന്ധപ്പെടുന്നില്ലെന്നതിനാൽ ലോകാപത്തിഃ ന=ഒരു ലോകത്തിന്റെയും പ്രാപ്തിയുണ്ടാവാനാർത്ഥമില്ല.

സാരം:—മുൻപാഞ്ഞ വിഷയത്തെത്തന്നെ പ്രകാരാന്തരേണ കണ്ടുകൂടി വിവരിച്ചു സമർത്ഥിക്കുകയാണ് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ എല്ലാ സ്വരൂപങ്ങളും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന മുക്തിദാനത്തിൽ തുല്യങ്ങളാണ്. മുക്തിമാത്രമാണ് ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ പരമഫലവും. എന്നാൽ മുക്തിക്കുമുമ്പു പലക്കും ഭിന്നങ്ങളായ ഫലവ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടാവുന്നുവെന്നതു ഭാവനാവ്യത്യാസംകൊണ്ടുമാണ്. ചിലപ്പോൾ ചിലർ ബ്രഹ്മലോകത്തു പോയി ചിരകാലം ദിവ്യഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിച്ചേയ്ക്കാം. വേറെചിലർ പെട്ടെന്ന് ഇവിടെവെച്ചുതന്നെ മുക്തരായേയ്ക്കാം. അങ്ങനെ പല വ്യത്യാസങ്ങളും പലക്കും സംഭവിക്കുന്നതായിക്കണ്ടേയ്ക്കാം. അതൊക്കെ അതാതാളുകളുടെ ഭാവനാവ്യത്യാസംകൊണ്ടുണ്ടായിത്തീരുന്നതാണ്. ഭാവനാവ്യത്യാസംകൊണ്ടു് അങ്ങനെ പ

ലതും സംഭവിക്കാമെന്നതുകൊണ്ടു ശ്രുതി അവയെയൊന്നും നിഷേധിച്ചിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കു് അനേകഫലങ്ങളുണ്ടെന്നു വരുന്നുമില്ല.

അതിനാൽ ആർക്കു മരണത്തിനുമുമ്പു് ഏല്പോഴെങ്കിലും ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരം സാധിച്ചിട്ടുണ്ടോ; ആർ ആത്മതത്വത്തെ കരതലാമലകംപോലെ ശരീകരിയുന്നവോ; ആർക്കു ബ്രഹ്മലോകപര്യന്തമുള്ള ലോകങ്ങളിൽ ഒന്നിലെയും ഒരു വിഷയത്തിലും അല്പമായിട്ടെങ്കിലും ഇച്ഛയോ വാസനയോ ബാക്കിയായിട്ടില്ലയോ; അങ്ങനെയുള്ളവർ ഒരു ലോകത്തേയ്ക്കും പോവാതെ ബ്രഹ്മത്തെതന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു. പ്രാരബ്ധാവസാനത്തിൽ ശരീരഘടകങ്ങൾ അതതിന്റെ കാരണത്തിൽ ലയിക്കുന്നതിനാൽ കർമ്മ സംബന്ധമില്ലാത്ത ജീവാത്മാവു പിന്നീടെവിടേയ്ക്കും പോവാനിടവരാതെ കൈവല്യത്തെതന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു.

**സു:—പരേണ ച ശബ്ദസ്യ താദൃചിദ്യം
ഭൂയസ്തപാത്പനബന്ധഃ—52.**

ശബ്ദാത്മം:—പരേണ ച=പിന്നീടുള്ള മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും. ശബ്ദസ്യ=അവയിലുപയോഗിച്ച ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും. താദൃചിദ്യം=പറയപ്പെട്ട തോതിലുള്ള ഭാവം കിട്ടുന്നുണ്ടു്. ഭൂയസ്തപാത്=അന്യഭാവങ്ങളുടെ ആധിക്യം കൊണ്ടു്. അനുബന്ധഃ=സൂക്ഷ്മകാരണശരീരങ്ങളോടുള്ള സംബന്ധം ബാക്കിയായുന്നു.

സാരം:—മുൻപറഞ്ഞ സിദ്ധാന്തത്തിനെന്താണു് പ്രമാണമെന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറയുകയാണീ സൂത്രം കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ശ്രുതിയിൽ പിന്നീടുള്ള മന്ത്ര

ങ്ങളെക്കൊണ്ടും അവയിൽ ഉപയോഗിച്ച ശബ്ദങ്ങളുടെ ഭാവംകൊണ്ടും മുൻപറയപ്പെട്ട അർത്ഥം വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്. ഉദാഹരണത്തിനു മുമ്പുകോപനിഷത്തിൽനിന്നു ചില മന്ത്രങ്ങളെ ഉദ്ധരിക്കാം.

“വേദാന്തവിജ്ഞാനസുനിശ്ചിതാർത്ഥാഃ
സന്യാസയോഗാൽ യതയഃ ശുദ്ധസത്യാഃ
തേ ബ്രഹ്മലോകേഷു പരാന്തകാലേ
പരാമൃതാഃ പരിമുച്യന്തി സദ്യേ.”

വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിന്റെ ശരിയായ അർത്ഥ്യന്തം കൊണ്ടു വേദാന്താർത്ഥഭൂതമായ ബ്രഹ്മതത്വത്തെ ആർ നിസ്സംശയസ്വരൂപേണ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ; കർമ്മഫല സ്വരൂപങ്ങളായ സമസ്തഭോഗങ്ങളുടേയും ത്യാഗംകൊണ്ടു് ആരുടെ അന്തഃകരണം അത്യന്തപവിത്രമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടോ; അങ്ങനെയുള്ള സാധകന്മാർ മരണാനന്തരം ബ്രഹ്മലോകത്തു പോയി അമൃതസ്വരൂപന്മാരും മുക്തന്മാരായിത്തീരുന്നു. എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം ശരീരപാതത്തിനു മുൻപുതന്നെ ജീവന്മുക്തന്മാരും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തികൈവന്നവരുമായ ജ്ഞാനികളെപ്പറ്റി ഇങ്ങനെയും പറയുന്നു.

“ഗതാഃ കലാഃ പഞ്ചദശ പ്രതിഷ്ഠാ
ദേവാശ്ച സദ്യേ പ്രതിദേവതാസു
കർമ്മാണി വിജ്ഞാനമയശ്ച ആത്മാ
പരോഽവ്യയേ സദ്യേ ഏകീഭവന്തി.”

പ്രാണനോടു കൂടി എല്ലാ കരണങ്ങളും അധിദേവതമാരടക്കം അതതിന്റെ കാരണത്തിൽ ലയിക്കുകയും

എല്ലാവിധ കർമ്മസംസ്കാരങ്ങളോടുംകൂടി ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അങ്ങനെയുള്ള സാധകൻ പിന്നീടു മടങ്ങിവരാത്ത നിലയിൽ അഭേദമായ ഐക്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്ന്. പിന്നീടു നദീസമുദ്രങ്ങളെ എടുത്തുകാട്ടി ഉദാഹരിച്ചുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിൽ അഭേദതേഹ ലയിച്ചു തന്മയമായിത്തീരുന്നുവെന്നു സമർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിൽനിന്നും ആരുടെ മനസ്സിൽ ബ്രഹ്മലോകം തുടങ്ങിയ ലോകങ്ങളിലെ ഭോഗങ്ങളുടെ സങ്കല്പം അല്പമെങ്കിലും ബാക്കിയായിട്ടിരിക്കുന്നുവോ; അങ്ങനെയുള്ളവർ എത്രയൊക്കെ ശുദ്ധാന്തഃകരണന്മാരായാലും അവരുടെ സൂക്ഷ്മകാരണശരീരങ്ങൾ ലയിക്കാൻ തടസ്ഥമായിത്തീരുന്നു പ്രസ്തുതസങ്കല്പമെന്നതിനാൽ അവർ മരണാനന്തരം തത്തൽലോകങ്ങളിൽ പോവേണ്ടിയിരിക്കുന്നുവെന്നും അങ്ങനെ യാതൊരു സങ്കല്പശേഷവുമില്ലാത്തവർ ഇവിടെവെച്ചുതന്നെ മുക്തന്മാരും ബ്രഹ്മത്തിൽ അഭേദവിലയം വന്നവരുമായിത്തീരുന്നുവെന്നുമാണ്.

സു:—ഏക ആത്മനഃ ശരീരേ ഭാവാൽ—53.

ശബ്ദാന്തഃ—ഏകേ=കരു കൂട്ടർ. ആത്മനഃ=ആത്മാവിന്ന്. ശരീരേ=ശരീരത്തിൽ. ഭാവാൽ=ഉണ്ടെന്നുള്ള നിലയോടുകൂടി ശരീരാഭാവത്തിൽ ആത്മാവില്ലെന്നു കരുതണമെന്നു പറയുന്നു.

സാരം:—പൂർവ്വപ്രകരണത്തെ അവസാനിപ്പിച്ചു ശരീരം നശിച്ചാൽ ആത്മാവു ശേഷിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു നിരൂപിക്കുന്നു. ശരീരത്തിലൂടെമാത്രമാണ് ആത്മാവു

റിയപ്പെടുന്നതെന്നതിനാൽ ശരീരമില്ലാത്തപ്പോൾ ആത്മാവുണ്ടെന്നുള്ളതിനു യാതൊരു തെളിവുമില്ലെന്നു പറയുന്നു നാസ്തികന്മാരിൽ ചിലർ. ആ സ്ഥിതിക്കു ശരീരപാതാനന്തരം പരലോകത്തിൽവെച്ചു സ്വർഗ്ഗനരകാദി പുണ്യപാപഫലങ്ങളുടെ ഭൂകതിയും മറ്റും കേവലം അസംഗതമാണെന്നാണവരുടെ പക്ഷം. ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ശരീരത്തിൽ ചൈതന്യം കാണുന്നതിനാൽ ആത്മാവുണ്ടെന്നതു പ്രത്യക്ഷമാണ്. എന്നാൽ മരണാനന്തരം ആത്മാവിനു പ്രത്യക്ഷമില്ലാത്തതിനാൽ ആത്മാവുതന്നെ ഉണ്ടെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ വയ്യ. ആ സ്ഥിതിക്കു മോക്ഷവും സ്വർഗ്ഗാദിഫലങ്ങളുമൊക്കെ ഏങ്ങനെ സംഗതങ്ങളാവുമെന്നാണവരുടെ വാദം. ഇതിന്റെ മറുപടിയുണ്ടാക്കുന്ന സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്.

**സു:—വ്യതിരേകസ്തുൽഭാവോഭാവിതപാന
തുപലബ്ധിവൽ—54.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—വ്യതിരേകം=ശരീരത്തിൽനിന്നു വേറെയാണു് ആത്മാവെന്നതു്. തൽഭാവോഭാവിതപാൽ=ശരീരമുള്ളപ്പോൾത്തന്നെ ആത്മാവിന്റെ അഭാവം കാണുന്നതുകൊണ്ടു പ്രത്യക്ഷമാവുന്നു. ന=അതിനാൽ ആത്മാവു ശരീരമല്ല. തു=എന്നാൽ. ഉപലബ്ധിവൽ=ജ്ഞാതാവെന്ന നിലയിലും ആത്മാവു ശരീരമല്ലെന്നു തെളിയുന്നു

സാരം:—ശരീരംതന്നെയാണു് ആത്മാവു്; ശരീരത്തിൽനിന്നു വേറെയായിട്ടൊരാത്മാവില്ലെന്ന അഭിപ്രായം ശരിയല്ല. ശരീരത്തെയും ശരീരത്തിൽനിന്നു ഭിന്ന

ങ്ങളായ മറ്റു പദാർത്ഥങ്ങളെയും അറിയുന്ന ഒരാൾക്കു് ഉണ്ടെന്നു വ്യക്തമാണു്. ആ ആത്മാവു ശരീരത്തിൽ നിന്നു വേറൊല്ലാതെ ശരീരമാവാൻ വയ്യെന്നുള്ളതു വ്യക്തമാണു്. മരണാനന്തരം ആത്മാവില്ലാതെ ശരീരത്തെമാത്രമായി നമുക്കു കാണാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്. അതു പോലെ ശരീരമില്ലെങ്കിലും ആത്മാവു നിലനില്ക്കുന്നുവെന്നും ബോധിക്കാൻ കഴിയും. സ്ഥൂലശരീരത്തിലല്ലെങ്കിൽ സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൽ നിലനില്ക്കുന്നു. ഏതായാലും ആത്മാവു നശിക്കുന്നില്ലെന്നു തികച്ചും വിശ്വസിക്കാവുന്നതാണു്. അതിനാൽ ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തിൽ നിന്നു വേറൊരായിട്ടൊരാൾക്കുവെല്ലെന്ന പ്രതിപാദനം ഒരിക്കലും ശരിയാവാൻ വയ്യ. ഈ ശരീരത്തിൽനിന്നു വേറൊരായിട്ടൊരാൾക്കുവെല്ലെങ്കിൽ ഈ ശരീരത്തെയും ശരീരത്തിൽനിന്നുവെല്ലെങ്കിലും പദാർത്ഥങ്ങളെയും അറിയുന്നതെങ്ങനെ? അവയെല്ലാം അറിയപ്പെടുന്നുണ്ടല്ലോ. ജഡങ്ങളായ ഘടാദിവസ്തുക്കൾ അവയെയോ മറ്റുള്ളവയെയോ അറിയാത്തതുപോലെ ജഡമായ ശരീരവും ഒന്നിനെയും അറിയുന്നില്ല. അതിനാൽ ജ്ഞാതാവായ ഒരു ആത്മാവു ശരീരത്തിൽനിന്നു വേറൊരായിട്ടുണ്ടെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു. അങ്ങനെ ജ്ഞാതാവെന്ന നിലയിൽ ആത്മാവു ശരീരത്തിൽനിന്നു വേറൊരായി ഗ്രഹിക്കത്തക്കതുമാണു്.

സു:—അംഗാവബദ്ധാസ്തു ന ശാഖാസു ഹി
പ്രതിവേദം—55.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അംഗാവബദ്ധാഃ=ജ്ഞത്തിൽ ഉൽഗാമിമാദികളോടു സംബന്ധപ്പെട്ട ഉപാസനകൾ. ശാ

വാസു ഹി=ഏതേതു ശാഖകളിൽ പറയപ്പെട്ടവയാണോ; അതാതു ശാഖക്കാർക്കുമാത്രം ചെയ്യത്തക്കവയാണു്. ന= എന്ന നിയമമില്ല. തു=എന്നാൽ. പ്രതിവേദം=അതാതു ശാഖക്കാർക്കു ചെയ്യാവുന്നതാണു്. മറ്റുള്ളവരും ചെയ്യാൽ തെറ്റില്ലതാനും.

സാരം:—‘കാമിത്യേതദക്ഷരമുൽഗീഥമുപാസീത്’—കാമെന്ന ഏകാക്ഷരത്തെ ഉൽഗീഥത്തിന്റെ നിലയിൽ ഉപാസിക്കണമെന്ന ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷന്നിദ്ദേശം ഛാന്ദോഗ്യശാഖക്കാർക്കുമാത്രമുള്ളതാണെന്നു വരുന്നില്ല. മറ്റുള്ളവർക്കു പാടില്ലെന്നു നിഷേധമില്ലാത്തതിനാൽ എല്ലാവർക്കും ചെയ്യാമെന്നു താല്പര്യം.

സു:—മന്ത്രാദിവചോവീരോധ:—56.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=അല്ലെങ്കിൽ. മന്ത്രാദിവൽ=മന്ത്രങ്ങളിലെന്നപോലെ. അവീരോധ:—വീരോധമില്ല.

സാരം:—ഒരു ശാഖയിലെ മന്ത്രങ്ങളും മറ്റും യജ്ഞാദികാര്യങ്ങളിൽ മറ്റു ശാഖക്കാർക്കും ഉപയോഗിക്കാമെന്നതിനെ എപ്രകാരം നിഷേധിച്ചിട്ടില്ലയോ; അതുപോലെ യജ്ഞാംഗങ്ങളായ ഉൽഗീഥോപാസനാദികളും അന്യശാഖക്കാർക്കു് ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ലെന്നു നിഷേധമില്ല. അതിനാൽ എല്ലാവർക്കും ഉപയോഗിക്കാമെന്നു താല്പര്യം.

സു:—ഭൂമുഃ ക്രതുവൽ ജ്യായസ്സപം തഥാ ഹി ദർശയതി—57.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ക്രതുവൽ=അംഗോപാംഗങ്ങളോടുകൂടിയ യജ്ഞമെന്നപോലെ. ഭൂമുഃ=പുണ്ണമായ ഉപാസനയ്ക്കു്.

ജ്യായസ്കപം=കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠതയുണ്ട്. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തഥാ=അങ്ങനെയുള്ള അഭിപ്രായത്തെ. ദൾയതി=ശ്രുതി മൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—വൈശ്വാനരവിദ്യയിൽ കാരോ അംഗത്തിന്റെയും ഉപാസനം ചെയ്യാനുള്ള പ്രത്യേകവണ്ണങ്ങളുണ്ട്. അതിൽ കാരോ അംഗത്തെയും പ്രത്യേകം ഉപാസിക്കുന്നതോ, അഥവാ എല്ലാ അംഗങ്ങളുമടങ്ങിയ പൂണ്ണഉപാസനം ചെയ്യുന്നതോ കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠമെന്ന സംശയത്തിനു മറുപടിപറയലാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. എപ്രകാരം യജ്ഞത്തിന്റെ ചില അംഗങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുകയും മറ്റു ചിലവയെ തള്ളിക്കളയുകയും ചെയ്യുന്നതു ശ്രേഷ്ഠമല്ലയോ, അതുപോലെ ഉപാസനവും പൂണ്ണാംഗമായിച്ചെയ്യുന്നതുതന്നെയാണു് ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. വൈശ്വാനരവിദ്യയിലെനല്ല, എവിടെ വണ്ണിക്കപ്പെട്ട ഏതൊരുപാസനവും പൂണ്ണമായിത്തന്നെയാണു് ചെയ്യേണ്ടതു്. ആ സംഗതി വൈശ്വാനരവിദ്യയിൽ വളരെ വ്യക്തമായിത്തന്നെ ശ്രുതി പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അശ്വപതിരാജാവും ആറു് ഋഷിമാരും തമ്മിൽ നടക്കുന്ന സംവാദത്തെ ഈ സംഗതിയെ വെളിവാക്കാൻവേണ്ടിത്തന്നെ പറഞ്ഞതാണു്. അതിനാൽ ഏതൊരുപാസനവും അപൂണ്ണമായിട്ടല്ല, പൂണ്ണമായിട്ടാണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു താൽപര്യം.

സു:—നാനാ ശബ്ദാദിഭേദാൽ—58.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശബ്ദാദിഭേദാൽ=ശബ്ദം തുടങ്ങിയവയുടെ ഭേദംകൊണ്ടു്. നാനാ=കാരോ വിദ്യയും വേറെയാണു്.

സാരം:—പല പ്രകാരത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ച ബ്രഹ്മ വിദ്യാസമ്പ്രദായങ്ങൾ എല്ലാം വേറെ വേറെയോ, അഥവാ ഒന്നോ എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. സദചിദ്യ, ഭൂമവിദ്യ, ദേഹവിദ്യ, ഉപകോസലവിദ്യ, ശാബ്ദീലിവിദ്യ, വൈശ്വാ നരവിദ്യ, ആനന്ദമയവിദ്യ, അക്ഷരവിദ്യ എന്നിങ്ങനെ പല പേരുകളിലും പ്രകാശിപ്പിച്ച ബ്രഹ്മവിദ്യയോരോന്നും പേരുകൊണ്ടും, അനുഷ്ഠാനസമ്പ്രദായംകൊണ്ടും വേറെ വേറെയാണു്. അതിനാൽ അവയെല്ലാം ഒന്നാണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന ഒരേ ഫലത്തോടുകൂടിയവയാണു് എല്ലാ വിദ്യകളുമെന്നിരുന്നാലും ആചാരണസമ്പ്രദായങ്ങളെക്കൊണ്ടൊക്കെ വേറെയാണു്. സാധകന്മാരുടെ അധികാരവ്യത്യാസംകൊണ്ടാണു് വിദ്യയ്ക്കു നാനാത്വം വന്നുപോന്നതു്. ഒരാൾക്കു് അനുയോജ്യമായ വിദ്യ മറ്റൊരാൾക്കു പറവിയതായിരുന്നു വരില്ല. അതുകൊണ്ടാണു് വിദ്യ പലതായിത്തീർന്നതു്. അവയെല്ലാം വ്യത്യസ്തങ്ങൾതന്നെ. എന്നിരുന്നാലും എല്ലാ ററിന്റെയും ഫലം ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിതന്നെ.

സു:—വികല്പോ/വിശിഷ്ടഫലത്വാൽ—59.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവിശിഷ്ടഫലത്വാൽ=എല്ലാ വിദ്യകളുടെയും ഫലം ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന ഒന്നുമാത്രമാകയാൽ. വികല്പം=പ്രത്യേകമായി അനുഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്നതാണു് നല്ലതു്.

സാരം:—പറയപ്പെട്ട എല്ലാ വിദ്യാസമ്പ്രദായങ്ങളെയും ഒന്നിച്ചനുഷ്ഠിക്കണോ അഥവാ കാരോന്നിനെയും പ്ര

ത്യേകം അനുഷ്ഠിക്കണമോ എന്ന സംശയത്തിന്റെ മറുപടിയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. സ്വഗ്ലാദിലോ കപ്രാപ്തീയാകുന്ന ഫലത്തിനുവേണ്ടി പല യാഗങ്ങളും ചെയ്യാൻ പറയുന്നുണ്ടു്. അവയോരോന്നും പേരുകൊണ്ടും അനുഷ്ഠാനസമ്പ്രദായംകൊണ്ടും വേറെ വേറെയാണു്. എങ്കിലും ഫലം എല്ലാറ്റിനും ഒന്നുമാത്രമാണുതാനും. അങ്ങനെയുള്ള എല്ലാ യാഗങ്ങളെയും ഒന്നിച്ചു ചെയ്യാറില്ല. കാരോന്നും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകംതന്നെയാണു് ചെയ്യപ്പെടുന്നതു്. അതുപോലെ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തീയാകുന്ന ഒരേ ഫലത്തോടുകൂടിയ വിദ്യകളും ഒന്നിച്ചല്ല, കാരോന്നും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം അനുഷ്ഠിക്കുകതന്നെയാണു് വേണ്ടതു്. സാധകന്മാരുടെ അധികാരവ്യത്യാസംകൊണ്ടാണു് വിദ്യ അനേകരൂപത്തിലായതെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. അപ്പോൾ ഒരു സാധകൻ തന്റെ രചിക്കുന്നുസരിച്ചു തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന വിദ്യയെയാണു് ചെയ്യേണ്ടതു്. അതു കൊണ്ടുതന്നെ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുണ്ടാവും. അപ്പോൾ പിന്നെ മറ്റു വിദ്യകളുടെ പ്രശ്നംതന്നെ ഉണ്ടാകുന്നില്ലല്ലോ. ഏതായാലും ഒന്നിലധികം വിദ്യകളെ ഒരേസമയത്തനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതില്ല.

**സു:—കാമ്യാസൂ യഥാകാമം സമുച്ഛീയേരൻ
ന വാ പൂർവ്വഹേതപഭവാൽ—60.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—കാമ്യം: തു=കാമ്യങ്ങളായ ഉപാസനങ്ങളുടെ അനുഷ്ഠാനങ്ങളാകട്ടെ. യഥാകാമം=അവരവരുടെ കാമനയ്ക്കനുസരിച്ചു്. സമുച്ഛീയേരൻ=സമുച്ഛയസ്വപത്രപേണ ചെയ്യാം. ന=അങ്ങനെയല്ലാതെ പ്രത്യേ

കുമാര്യം ചെയ്യാം. പൂർവ്വാക്തമേതപഭാവം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയെന്നപോലെ തുല്യമല്ല കാര്യകർമ്മങ്ങൾക്കുള്ളതു്.

സാരം:—കാര്യഫലങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള ഉപാസനങ്ങൾ ഒന്നു വേറെയാണു്. അതു ബ്രഹ്മവിദ്യപോലെയല്ല. ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന ഒരു ഫലത്തോടുകൂടിയതാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ എല്ലാ ഘടകങ്ങളും. അതിനാൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു സ്വരൂപത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ മതി. എന്നാൽ കാര്യഫലങ്ങളുടെ കഥ അതല്ല. അവ പലതാണു്. ഓരോ ഫലപ്രാപ്തിക്കും പ്രത്യേകം ഉപാസനം ചെയ്യേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഒന്നിലധികം ഫലങ്ങളെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർക്കും ഓരോന്നിന്റെയും ഉപാസനത്തെ ഒന്നിച്ചു കൂട്ടായോ, അല്ലെങ്കിൽ പ്രത്യേകമായോ ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എങ്കിലേ അഭീഷ്ടഫലങ്ങൾ മുഴുവൻ നിറവേറാൻ പോവുന്നുള്ളൂ.

സു:—അംഗേഷു യഥാശ്രയഭാവ:— 61

ശബ്ദാർത്ഥം:—അംഗേഷു=ഭിന്നഭിന്നാംഗങ്ങളിൽ. യഥാശ്രയഭാവ:—ഏതൊരുപാസനം ഏതൊരംഗത്തെ ആശ്രയിച്ചതാണോ, ആ അംഗത്തിന്നനുസരിച്ചതായിരിക്കണം ആ ഉപാസനത്തിന്റെയും ഭാവം

സാരം:—കാര്യഫലങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഉപാസനങ്ങൾ സമുച്ചയസ്വരൂപേണ ഒന്നിച്ചു ചെയ്യാമെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. എന്നാൽ അന്യോന്യവൈരുദ്ധ്യമുള്ളവയോ അല്ലെങ്കിൽ സാമ്യതയില്ലാത്തവയോ ആയ ഉപാസനങ്ങളെ എങ്ങനെ സമുച്ചയിക്കും? യജ്ഞ

ത്തിന്റെ അതാതംഗത്തെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഉപാസനങ്ങൾ അതാതംഗത്തിന്റെ ഭാവത്തെയല്ലാതെ മറ്റൊരു ഭാവത്തെ വരുത്താൻ വയ്യല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കെങ്ങനെ ജിന്നോപാസനങ്ങളെ സമുച്ചയസ്വരൂപേണ ഒന്നിച്ചുപാസിക്കാൻ കഴിയും?

സു:—ശിഷ്യേശ്വ — 62.

ശബ്ദാത്ഥം:—ശിഷ്യേ: ച=ശ്രുതിശാസനംകൊണ്ടും മുൻപറഞ്ഞ കാര്യം സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—ഉൽഗീമം തുടങ്ങിയ സ്തോത്രങ്ങളുടെ സമുച്ചയത്തെ വിധാനംചെയ്തിട്ടുണ്ടു് ശ്രുതിയിൽ. അതുപോലെ അതാതംഗങ്ങളോടു ബന്ധപ്പെട്ട ഉപാസനങ്ങളെയും സമുച്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിൽനിന്നു് എല്ലാ ഉപാസനങ്ങളേയും ഒരുപോലെ സമുച്ചയിക്കാൻ വയ്യെന്നും അന്യോന്യസാമ്യതയുള്ള ഉപാസനങ്ങളെ മാത്രമേ സമുച്ചയിക്കാൻ പറ്റൂ എന്നുമാണു് സിദ്ധിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടും കാര്യഫലപ്രാപ്തിക്കാവശ്യങ്ങളായ എല്ലാ ഉപാസനങ്ങളും ഒന്നിച്ചു സമുച്ചയിക്കാൻ പറ്റില്ലെന്നു വരുന്നു.

സു:—സമാഹാരാൽ—63.

ശബ്ദാത്ഥം:—സമാഹാരാൽ=കർമ്മങ്ങളുടെ സമുച്ചയത്തെപ്പറഞ്ഞപോലെ ഉപാസനങ്ങളുടെ സമാഹാരത്തേയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടും എല്ലാ ഉപാസനങ്ങളും ഒന്നിച്ചു സമാഹരിക്കാൻ വയ്യെന്നാണിരിക്കുന്നതു്.

സാരം:—ഉൽഗീമോപാസനത്തിന്റെ പ്രതിപാദനത്തിൽ, സ്തോത്രഗാനം ചെയ്യുന്നാൾ ഹോതാവിന്റെ

കർമ്മത്തിലെ സ്തോത്രസംബന്ധമായ ഭാഗങ്ങളെക്കൂടി സൂക്ഷിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതുപോലെ പ്രണവത്തെയും ഉൽഗീമത്തെയും കന്നാണെന്നു ബോധിച്ചുകൊണ്ടുള്ള മഹത്വത്തെയും കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഈ സമാഹാരംകൊണ്ട് അംഗാശ്രിതമായ ഉപാസനയുടെ സമുച്ചയം സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

സു:—ഗുണസാധാരണ്യശ്രുതേഷു—64.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഗുണസാധാരണ്യശ്രുതേഷു ച-ഗുണങ്ങളുടെ സാധാരണതയെ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ശ്രുതിയിൽനിന്നും ഈ കാര്യം സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—കാങ്കാരത്തിന്റെ സമാനഭാവത്തിലുള്ള ഉച്ചാരണംകൊണ്ടാണ് ഉപാസനം ശ്രേഷ്ഠമായിത്തീരുന്നത്. കാങ്കാരത്തിൽക്കൂടെയാണ് ത്രയീവിദ്യ മുഴുവൻ തന്നെയും പ്രവൃത്തിയായിട്ടിരിക്കുന്നത്. യജ്ഞത്തിൽ ആശ്രാവണം, കഥനം, ഉൽഗാനം എന്നിവയും കാങ്കാരംകൊണ്ടാണ് ചെയ്യപ്പെടുന്നത്. എന്നിങ്ങനെ കർമ്മാഗങ്ങളെക്കൂടിയും സമാനഭാവത്തിൽ സമുച്ചയിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വർണ്ണനം ശ്രുതിയിലുണ്ട്. അതിനാൽ ഉപാസനങ്ങളെ അവയോടു ബന്ധപ്പെട്ട കർമ്മങ്ങളോടു സമുച്ചയിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല.

സു:—ന വാ തൽസഹഭാവശ്രുതേഷു—65.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=എന്നാൽ. തൽസഹഭാവശ്രുതേഷു=അതതുപാസനങ്ങളെ സമുച്ചയം ചെയ്യാൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്ന ശ്രുതിയില്ല. ന=അതിനാൽ ഉപാസനങ്ങളെ സമുച്ചയിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

സാരം:—കഴിഞ്ഞ നാലു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഉന്നയിച്ച പൂർവ്വപക്ഷത്തിന് ഇതു മുതൽ രണ്ടു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു മറുപടി പറഞ്ഞു് ഈ പാദത്തെ അവസാനിപ്പിക്കുകയാണു്. അതാതു് ഉപാസനങ്ങളുടെ അംഗങ്ങളായ കർമ്മങ്ങളെ സമുച്ചയിക്കാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ ഉപാസനങ്ങളെ സമുച്ചയിക്കാൻ ശ്രുതി പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അതിനാൽ കർമ്മങ്ങളെയെന്നപോലെ ഉപാസനങ്ങളെ സമുച്ചയിക്കുന്നതു വിഹിതമല്ലെന്നാണതിന്റെ അർത്ഥം. ഉപാസനങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശങ്ങൾ ഭിന്നങ്ങളാണു്. എന്തുദ്ദേശത്തിൽ എന്തു ഫലത്തിനുവേണ്ടി ഒരു യജ്ഞം ചെയ്യുന്നുവോ, അതിന്റെ അംഗമെന്നറിയപ്പെടുന്ന ഉപാസനം ഭിന്നഫലത്തോടുകൂടിയതായാ. അതുകൊണ്ടു കർമ്മാംഗങ്ങൾക്കെന്നപോലെ ഉപാസനത്തിനു സമുച്ചയം ശരിയല്ല. ചെയ്യാൻ പാടുള്ളതുമല്ല. ഉപാസനങ്ങളുടെ അനുഷ്ഠാനം പ്രത്യേകംതന്നെ ചെയ്യണമെന്നു താൽപര്യം.

സു:—ദർശനാച്ച—66.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ദർശനാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ ഉപാസനങ്ങളുടെ സമുച്ചയത്തെ കാണിക്കാത്തതുകൊണ്ടും ഇതു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—“മന്യു പറഞ്ഞതുപോലെ നിഗൂഢതത്തങ്ങളെ അറിയുന്ന ബ്രഹ്മൻ യജ്ഞത്തിന്റെയും യജമാനന്റെയും ജൃതപിക്കുകളുടെയും രക്ഷയെ ചെയ്യാൻ സംശയരഹിതനായിരിക്കും” എന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ വിദ്യയുടെ മഹിമയെ പ്രകാശിപ്പിച്ചശേഷം

ഉപാസനത്തെ കർമ്മത്തോടു യോജിപ്പിക്കരുതെന്നു കാണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഉപാസനത്തിന്നു സർവ്വത്ര സമാഹാരമുണ്ടെങ്കിൽ ജ്ഞാപിക്കേണ്ട രക്ഷിക്കാൻ ബ്രഹ്മനെ കല്പിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ഓരോ ജ്ഞാപിക്കുന്നും ഉപാസനാസ്വരൂപം അറിഞ്ഞിരിക്കാനും, അവരവരുടെ രക്ഷയെ അവർവർക്കുതന്നെ സാധിക്കാനും ന്യായമുണ്ടു്. അങ്ങനെയില്ലാത്തതുകൊണ്ടാണല്ലോ എല്ലാവരുടേയും രക്ഷാകർത്താവായിട്ടു ബ്രഹ്മനെ കല്പിച്ചതു്. ഇതിൽനിന്നു് ഉപാസനങ്ങൾ കർമ്മങ്ങൾക്കധീനങ്ങളല്ലെന്നു നല്ലപോലെ വെളിവാവുന്നുണ്ടു്. സ്വതന്ത്രങ്ങളാണു് ഉപാസനങ്ങൾ. ആ കാരണത്താൽത്തന്നെ മറ്റൊന്നിനോടു കൂട്ടിയോ ജിപ്പിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവയാണു്.

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ തൃതീയപാദം കഴിഞ്ഞു.

ചതുർത്ഥപാദം

തൃതീയപാദത്തിൽ പരമാത്മപ്രാപ്തിക്കു ഹേതുഭൂതയായ വിദ്യയുടെ വിവരണമാണ് ചെയ്തത്. അനേക സ്വരൂപങ്ങളിലുള്ള വിദ്യകളെല്ലാം ഒന്നോ, അഥവാ പലതോ? വിദ്യകളെ അന്യോന്യം സമുച്ചയിക്കാമോ? എന്നീ പ്രശ്നങ്ങളെയാണ് നിരൂപിച്ചു സിദ്ധാന്തിച്ചത്. അതിൽനിന്നു നിഷ്ക്രിയമായ വിദ്യാബോധം ഒരാൾക്കുണ്ടാവാം. ഇനി തുടങ്ങാൻപോവുന്ന ഈ ചതുർത്ഥപാദത്തിൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സ്വതന്ത്രസാധനമാണോ; അഥവാ അതിനന്യസാധനങ്ങളുടെ അപേക്ഷയുണ്ടോ; ഉണ്ടെങ്കിൽ ഏതെല്ലാം സാധനങ്ങളുടെ അപേക്ഷയാണുള്ളത്? എന്നിങ്ങനെയുള്ള കാര്യങ്ങളെയാണ് നിരൂപിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നത്.

**സു:—പുരുഷാത്മോത്കൃഷ്ടബുദ്ധി
തി ബാദരായണം—1.**

ശബ്ദാത്മം:— പുരുഷാത്മം = പരമപുരുഷാത്മമാകുന്ന പരബ്രഹ്മപ്രാപ്തി. അതും=ബ്രഹ്മജ്ഞാനംകൊണ്ടുണ്ടാവുന്നു. ശബ്ദാത്മം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇതി ബാദരായണം=എന്നാണ് വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സാരം:—“തരതി ശോകമാത്മവിൽ”, “തഥാ വിദ്വാൻ നാമരൂപാദിമുക്തഃ പരാൽ പരം പുരുഷമുഖൈതി ദിവ്യം”, “ബ്രഹ്മവിദാഹ്ലോതി ശം”, “ജ്ഞാതപാദേ വാ മുമുക്ഷുതേ സമുപാശൈഃ” എന്നിങ്ങനെ അനേകവാ

കൃങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശ്രുതി വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ടു് ബ്രഹ്മജ്ഞാനി സംസാരത്തിൽനിന്നു മോചിച്ചു പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനമാത്രമാണു് പരമപുരുഷാർത്ഥമായ മോക്ഷത്തിന്നു ഹേതുവെന്നാണു് വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സു:—ശേഷതപാൽ പുരുഷാർത്ഥവാദോ
യഥാന്വേഷ്യപിതി ജൈമിനി:—2.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അന്വേഷ്യ യഥാ=യജ്ഞത്തിന്റെ അംഗങ്ങളിൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഫലശ്രുതി എപ്രകാരം കർമ്മത്തിന്റെ അർത്ഥവാദം മാത്രമാണോ; അതുപോലെ. ശേഷതപാൽ=കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമായതുകൊണ്ടു്. പുരുഷാർത്ഥവാദം=ബ്രഹ്മവിദ്യ മോക്ഷഹേതുവാണെന്ന പ്രശംസ അർത്ഥവാദം മാത്രമാണു്. ഇതി ജൈമിനി:—എന്നാണു് ജൈമിനിയെന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സാരം:—എല്ലാ കർമ്മങ്ങളുടെയും കർത്താവാനു് ആത്മാവു്. ആത്മാവിന്റെ എല്ലാ അനുഭവങ്ങളും കർമ്മത്തിന്റെ ഫലങ്ങളാണുതാനും. ആ സ്ഥിതിക്കു സ്വപ്രപഞ്ചാനന്തിനുതകുന്ന വിദ്യയും കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യ മോക്ഷഹേതുവാണെന്ന പ്രശംസ അർത്ഥവാദം മാത്രമാണു്. വാസ്തവത്തിൽ മോക്ഷത്തിന്നും ഹേതു കർമ്മംതന്നെയാണു്. എപ്രകാരം കർമ്മാംഗങ്ങൾക്കു ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഫലശ്രുതി കർമ്മത്തിന്റെ അർത്ഥവാദം മാത്രമായി കണക്കാക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ വിദ്യാപ്രശംസയും അർത്ഥവാദമാണു് എന്നാണു് ജൈമിനിയാകുന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സു:—ആചാരശ്നാൽ—3.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആചാരശ്നാൽ = ശ്രേഷ്ഠപുരുഷന്മാരുടെ ആചാരത്തെ നോക്കിയാലും വിദ്യ കർമ്മാഗമാണെന്ന സംഗതി മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയും.

സാരം:—മിഥിലാധിപനായ ജനകരാജാവു വലിയ ജ്ഞാനിയായിരുന്നുവെന്നു തെളിയുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരിക്കൽ വലിയ ദക്ഷിണയോടു കൂടിയ ഒരു യാഗം ചെയ്തുവെന്നും, അതിൽ കുരുപാഞ്ചാലദേശക്കാരായ അനേകം ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളായ ബ്രാഹ്മണരൊത്തുചേർന്നുവെന്നും ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നുണ്ട്. അശ്വപതിയെന്ന രാജാവു തന്റെ അടുക്കൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയെ ഗ്രഹിക്കാൻവേണ്ടി വന്നുചേർന്ന അനേകം ബ്രാഹ്മണരോടു ഒരിക്കൽ പറകയാണ്: എന്റെ രാജ്യത്തിൽ കള്ളനോ, കശുലനോ, മദ്യപാനിയോ, അഗ്നിഹോത്രത്തെ ചെയ്യാത്തവനോ, വിദ്യാശൂന്യനോ, വൃഭിചാരിയോ ആയിട്ടൊരാൾപോലുമില്ല. പിന്നെ കലടാസ്രീകളില്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. എന്നാലും ഞാനിപ്പോഴും യജ്ഞങ്ങളെ ചെയ്യുന്നു. കാരോ ഗൃതപിക്കിനു് എത്ര ദ്രവ്യം ദക്ഷിണയായിക്കൊടുക്കാറുണ്ടോ, അത്രയും ദ്രവ്യം നിങ്ങൾക്കും തരാം എന്ന്. ഇതു ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്ന കഥയാണ്. കൂടാതെ ശേപതകേതുവിന്നു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തു ഉദാളകമഹർഷി മഹാജ്ഞാനിയാണെന്നു പ്രസിദ്ധമാണ്. അദ്ദേഹവും യജ്ഞങ്ങളെ ചെയ്തിരുന്നു. ബ്രഹ്മവാദികളിൽവെച്ച് എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും യോഗ്യനാണ് യാജ്ഞ്യവൽകൃൻ. അദ്ദേഹവും

ഗൃഹസ്ഥനും തികഞ്ഞ കർമ്മിയുമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ ശ്രുതികളിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ള മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ആചാരസമ്പ്രദായങ്ങളെ നോക്കിയാലും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നും, കർമ്മത്തോടുകൂടിമാത്രമേ അതു മോക്ഷകാരണമായിത്തീരുന്നള്ളുവെന്നും വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—തപ്തംതേ:—4.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തപ്തംതേ:—തൽസംബന്ധമായ ശ്രുതിവാക്യത്തിൽനിന്നും ഈ കാര്യം ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിയും.

സാരം:—ശ്രുതിയിലും ഈ വിഷയത്തെ പലേടത്തും വ്യക്തമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. മാനോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഒരിടത്തു പറയുന്നു: “കാങ്കാരമാകുന്ന ഉൽഗീമാക്ഷരത്തിന്റെ താത്ത്വപരമായ അർത്ഥത്തെ അറിയുന്നവരും, അറിയാത്തവരും കർമ്മം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ അറിവോടും, ശ്രദ്ധയോടും, യോഗത്തോടുംകൂടി ചെയ്യുന്ന കർമ്മം വീര്യവത്തായിരിക്കും” എന്നും. ഇതു ബ്രഹ്മവിദ്യയെ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമായി പ്രഖ്യാപിക്കലല്ലാതെ മറ്റൊന്നാണ്? ഇതിൽനിന്നു കർമ്മത്തോടുകൂടാത്ത കേവലജ്ഞാനം മോക്ഷഹേതുവല്ലെന്നു സിദ്ധമാവുന്നുമുണ്ട്.

സു:—സമനപാരംഭണാൽ—5.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സമനപാരംഭണാൽ—ജ്ഞാനവും കർമ്മവും രണ്ടും ജീവന്റെ സംസ്കാരങ്ങളാണ് എന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ടും ഇതു സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—ജീവൻ ശരീരത്തെ വിട്ടു മറ്റൊരു ശരീരത്തിലേയ്ക്കു പോവുമ്പോൾ പ്രാണൻ, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, അ

ന്തഃകരണം കർമ്മജ്ഞാനമയങ്ങളായ സംസ്കാരങ്ങൾ എ
ന്നിവയോടുകൂടിയാണ് പോവുന്നതെന്നു ബൃഹദാരണ്യ
കോപനീഷത്തിൽ പറയുന്നു. കാർമ്മികവും വിദ്യാമയവു
മായ സംസ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടാണ് ജീവിതത്തിലെ എ
ല്ലാ വ്യവഹാരങ്ങളെയും നടത്തുന്നതും. അതുകൊണ്ടും
ജ്ഞാനം കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു സിദ്ധമാവു
ന്നുണ്ട്.

സു:—തദപതോ വിധാനാൽ—6.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദപതഃ=ആത്മജ്ഞാനയുക്തനാണ്.
വിധാനാൽ=കർമ്മവിധാനങ്ങൾക്കധികാരിയെന്നു വിധി
ച്ചതുകൊണ്ടും വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമെന്നു സിദ്ധ
മാവുന്നു.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ പാരമ്പര്യത്തെ വണ്ണി
ക്കുന്നിടത്തു ഛാന്ദോഗ്യോപനീഷത്തിൽ പറയുന്നത്:
“ബ്രഹ്മദേവൻ പ്രജാപതിക്കും, പ്രജാപതി മനുവിന്നും,
മനു പ്രജകൾക്കും ആ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ ഉപദേശിച്ചു.
ബ്രഹ്മചര്യശ്രമത്തിൽ ഗുരുകുലവാസം ചെയ്തു ഗുരശ്രശ്ര
ഷയോടുകൂടി കർത്തവ്യകർമ്മങ്ങളെ തെറ്റുകൂടാതെ ആച
രിച്ചുകൊണ്ടു വേദാധ്യയനകാലം കഴിയുന്നതുവരെ താമ
സിച്ചു പിന്നെ സമാവർത്തനം കഴിഞ്ഞു ഗുരുകുലത്തിൽ
നിന്നു മടങ്ങി കുറച്ചുകാലം തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യണം.
അതിനുശേഷം ഗൃഹത്തിൽ മടങ്ങിവന്നു വിവാഹം ക
ഴിച്ചു ഗൃഹസ്ഥനായി നിയതകർമ്മങ്ങളെ ആചരിച്ചുകൊ
ണ്ടു കഴിയണം. പുത്രന്മാർക്കും ശിഷ്യന്മാർക്കും ധർമ്മോപ
ദേശം ചെയ്യണം. പിന്നെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ മറസ്സിച്ച്

അടക്കി ഗൃഹത്തിൽനിന്നിറങ്ങണം. ഇങ്ങനെയൊക്കെ ജീവിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ അന്ത്യത്തിൽ ബ്രഹ്മപത്നെ പ്രാപിക്കും.” ഇതിൽനിന്നു ജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയാണ് കർമ്മം ചെയ്യേണ്ടതെന്നും കർമ്മത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടാണ് ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുന്നതെന്നും വ്യക്തമാവുന്നു. അതിനാൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം കർമ്മത്തിന്റെ അംഗംതന്നെ എന്നു തെളിയുന്നു.

സു:—നിയമാച്ച—7.

ശബ്ദാർത്ഥം:—നിയമാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ കർമ്മം അവശ്യം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണെന്നു നിയമിച്ചിരിക്കുകയാലും വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു വരുന്നു.

സാരം:—മനുഷ്യൻ ഈ ലോകത്തിൽ “ശാസ്ത്രവിധിതങ്ങളായ ശ്രേഷ്ഠകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തുകൊണ്ടു നൂറുകൊല്ലം ജീവിക്കാനായി ആഗ്രഹിക്കണം. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ അവനു കർമ്മബന്ധമുണ്ടാവുന്നില്ല. മറ്റൊരു പ്രകാരത്തിലും കർമ്മബന്ധത്തെ അകറ്റാൻ കഴിയില്ല.” എന്നിങ്ങനെ ശ്രുതി നിബ്ബന്ധിക്കുന്നു. കർമ്മം ചെയ്യാതെ ജീവിക്കാൻ പാടില്ലെന്നുപോലും ശ്രുതി അനുശാസിക്കുന്നു. ജ്ഞാനത്തെസ്സംബന്ധിച്ചു് അങ്ങനെയുള്ള നിയമങ്ങളോ വിധികളോ ഇല്ല. ആജീവനാന്തം കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടുതന്നെ ജീവിക്കണമെന്നും വിധിയിൽനിന്നു കർമ്മമാണു് ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടിരിക്കുന്നതെന്നും കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാത്രമാണു് ജ്ഞാനമെന്നും സിദ്ധമാവുന്നുണ്ടു്.

**സു:—അധികോപദേശാത്തു ബാദരായണ
സൈവം തദ്ദർശനാൽ—8.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ. അധികോപദേശാൽ=ശ്രുതിയിൽ കർമ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ചു ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ അധികമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്. ബാദരായണസു=വ്യാസമഹർഷിയുടെ അഭിപ്രായം. ഏവം=പ്രഥമസൂത്രത്തിൽ പറഞ്ഞതുപോലെയാണു്. തദ്ദർശനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ വിദ്യയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ അധികമായി പറഞ്ഞുകാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—കഴിഞ്ഞ ഏതാനും സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജൈമിനിയുടെ മതത്തെ അവതരിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞു. കർമ്മാചാര്യന്റെ എല്ലാ സിദ്ധാന്തങ്ങളെയും യുക്തികളെയും പ്രകാശിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇതു മുതൽക്കുള്ള ഏതാനും സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രസ്തുത കർമ്മസിദ്ധാന്തത്തെ വ്യാഖ്യാനിച്ചു സ്വസിദ്ധാന്തത്തെ സമർത്ഥിക്കാൻ തുടങ്ങുകയാണു് ആചാര്യൻ. ജൈമിനി സർവ്വോൽകൃഷ്ടമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമെന്നു സിദ്ധാന്തിച്ചതു ശരിയായില്ല. എന്തെല്ലാം യുക്തികളാണോ അദ്ദേഹം തന്റെ സിദ്ധാന്തത്തെ സമർത്ഥിക്കാൻവേണ്ടി അവതരിപ്പിച്ചതു്, അവയെല്ലാം കേവലം ആഭാസമാത്രങ്ങളാണു്. അവകൊണ്ടൊന്നും ജ്ഞാനസിദ്ധാന്തത്തിന്നു യാതൊരു കുറവോ മറവോ സംഭവിച്ചിട്ടില്ല. എന്നാൽ ജ്ഞാനികൾക്കു കർമ്മത്തെ സ്വർഗ്ഗിക്കാൻതന്നെ പാടില്ലെന്നാലും പറയുന്നില്ല. ലോകസംഗ്രഹാർത്ഥം

പ്രാരബ്ധാനുരൂപേണ ജ്ഞാനികളും ചിലതൊക്കെ ചേർച്ചയുണ്ടാകുമുണ്ടു്. പക്ഷേ അങ്ങനെ ചേർച്ചയുണ്ടാകുന്ന കർമ്മം മുക്തികാരണമാണെന്നു പറയാൻ വയ്യ. ബന്ധത്തിനല്ലാതെ മുക്തിക്കു കേതുവല്ല കർമ്മം. കർമ്മം മുക്തികാരണമാണെന്നു പറയുന്നപക്ഷം ബന്ധകാരണം മറ്റൊന്നെങ്കിലുമാണെന്നു പറയേണ്ടിവരും. അതു ശരിയല്ല. എല്ലാ കർമ്മങ്ങളുടെയും കർത്താവെന്നഭിമാനിക്കുന്ന ജീവൻതന്നെ അജ്ഞാനപ്രതീകമാണെന്നിരിക്കെ പ്രസ്തുതജീവന്റെ ചേർച്ചകളാകുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ ഏതാണു് അജ്ഞാനസ്വരൂപമല്ലാത്തതു്? അജ്ഞാനമയങ്ങളായ കർമ്മങ്ങൾ മുക്തികാരണമാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ ജ്ഞാനമാണു് ബന്ധഹേതുവെന്നു പറയേണ്ടിവരും. അതിനാൽ കർമ്മം ബന്ധകാരണമല്ലാതെ മുക്തികാരണമല്ല. മുക്തിക്കു് കരേകര ഹേതു നിരപാധികവും അദ്വൈതവുമായ ആത്മജ്ഞാനമാണു്. അതു കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ലതാനും. പരമാത്മപ്രാപ്തിരൂപമായ മോക്ഷത്തിനു പരമാത്മതത്ത്വജ്ഞാനമൊഴിച്ചു മറ്റൊന്നും കാരണമല്ല. അതു കർമ്മംകൊണ്ടുണ്ടാവാതെ വയ്യ. ശ്രുതിയിൽ പല പ്രാവശ്യം അതിനെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

“ഇഷ്ടാപൂർത്തം മന്യമാനാ വരിഷ്ഠം
നാനൃൽ ശ്രേയോ വേദയന്തേ പ്രമൃശാഃ
നാകസ്യ പുഷ്ഠേ തേ സുകൃതോന്മൂലതപാ
ഇമം ലോകം ഹീനതരം വാ വിശന്തി.”

‘ഇഷ്ടം പൂർത്തം എന്നീ കർമ്മങ്ങളെ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായറിയുന്ന മൃശന്മാർ അതിൽനിന്നു പരമായ ശ്രേയസ്സിനെ

അറിയുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് പ്രസ്തുതശ്രൗതസ്തോത്ര കർമ്മങ്ങൾതന്നെ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളെന്നു കരുതി അവയിൽത്തന്നെ പിടിച്ചുതുണിനില്ക്കുന്നത്. എന്നാൽ അങ്ങനെയുള്ള കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലമായി സ്വർഗ്ഗലോകത്തെ ശ്രേഷ്ഠഫലങ്ങളെ അനുഭവിക്കാനിടവന്നാലും അതിന്റെ പര്യവസാനത്തിൽ ഈ ലോകത്തിൽ മനുഷ്യനായിട്ടോ അല്ലെങ്കിൽ ഇതിനെക്കാൾ ഹീനമായ മറ്റു വല്ല ലോകങ്ങളിലോ മറ്റു വല്ല യോനികളിലോ വീണ്ടും ജനിക്കാനിടയാവുകയും ചെയ്യുന്നു.' മൂണ്ഡകോപനിഷത്തിലെ കരു മന്ത്രമാണിത്. കർമ്മത്തിന്റെ തുച്ഛതയും കർമ്മമാണ് സർവ്വോൽകൃഷ്ടമെന്നു കരുതുന്നവരുടെ മൂഢതയും വളരെ വ്യക്തമായി പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്നു ഈ മന്ത്രത്തിൽ. കൂടാതെ അതേ ശ്രുതിതന്നെ അടുത്തതായി കർമ്മത്തിന്റെ നിസ്സാരതയും അനർത്ഥകതയും ബോധ്യപ്പെടുത്താനുപാദേശം ചെയ്യാനൊരുങ്ങണമെന്നും അങ്ങനെ ചെയ്യാത്തവൻ തന്റെ ശ്രേയസ്സിൽ വിമുഖനാണെന്നു കൂടി ഉൽബോധിപ്പിക്കുന്നു.

“പരീക്ഷ്യ ലോകാൻ കർമ്മചിതാൻ ബ്രാഹ്മണോ
 നിവ്വേദമായാൽ നാസ്ത്യക്തഃ കൃതേന
 തദപിജ്ഞാനാത്ഥം സ ഗൃഭമേവാഭിഗച്ഛേൽ
 സമിത്പാണിഃ ശ്രോത്രീയം ബ്രഹ്മനിഷ്ഠം”

‘കർമ്മഫലസ്വരൂപങ്ങളായ ലോകങ്ങളെയും അവയിലെ അനുഭവങ്ങളെയും അവയുടെ തുച്ഛതയെയും ബോധിച്ച ശ്രേയോർത്ഥിയും ബ്രഹ്മജിജ്ഞാസുവുമായി

ത്തീൻ സാധകൻ ബന്ധകാരണം കർമ്മമാണെന്നും അതിനാൽ കർമ്മംകൊണ്ടു ബന്ധം വലിക്കലല്ലാതെ മോക്ഷമുണ്ടാവാൻ പോവുന്നില്ലെന്നും കർമ്മവിരുദ്ധമായ ജ്ഞാനംകൊണ്ടുമാത്രമേ മുക്തനും ചരിതാർത്ഥനുമാവാൻ പോവുന്നുള്ളുവെന്നും ധരിക്കണം. ആ ബോധത്തിനു ദൃഢത വന്നുകഴിഞ്ഞാൽ അദ്വൈതമായ പരമജ്ഞാനത്തെ അറിയാൻവേണ്ടി ശ്രോത്രീയനും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനുമായ ആചാര്യനെ സമീപിക്കണം? എന്നിങ്ങനെ. അഭയാർത്ഥിയായിത്തന്നെ ശരണംപ്രാപിച്ച ശിഷ്യൻ ആചാര്യൻ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ ഉപദേശിക്കണമെന്നും ശ്രുതി ശാസിക്കുന്നുണ്ട്. ഇങ്ങനെ പല കാര്യങ്ങളെയും പല പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞ ശ്രുതി അവസാനമായി ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെയും വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. കർമ്മങ്ങളിൽനിന്നും കർമ്മഫലങ്ങളിൽനിന്നും അതീതമാണ് ബ്രഹ്മമെന്ന് അവിടെ വ്യക്തമാക്കുന്നുമുണ്ട്. കൂടാതെ കർമ്മഗ്രന്ഥി പൊട്ടി നിസ്സംശയജ്ഞാനം വികസിച്ചു ഒരാൾക്കുമാത്രമേ ബ്രഹ്മത്തെ അറിയാൻ കഴിയൂ എന്നുകൂടി പറയുന്നുണ്ട്. ഇതുപോലെ അനേകസ്ഥലങ്ങളിൽ ശ്രുതി ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ മഹത്വം കർമ്മത്തെക്കാൾ എത്രയോ അധികമാണെന്നു വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമോ കർമ്മം മോക്ഷകാരണമോ അല്ല. നിരുപാധികവും നിസ്സംശയവും അദ്വൈതവുമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനമാത്രമാണ് ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിസ്വരൂപമായ മോക്ഷത്തിന് ഏകകാരണം.

സു:—തുല്യം തു ദർശനം—9.

ശബ്ദാത്മം:—തു=കൂടാതെ. ദർശനം=ആചരണദർശനം. തുല്യം=തുല്യമാണെന്നതുകൊണ്ടും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു വരുന്നില്ല.

സാരം:—ആചാരസമ്പ്രദായംകൊണ്ടു നോക്കിയാലും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നോ കർമ്മത്തിന്റെ ഫലമാണെന്നോ വരുന്നില്ല. രണ്ടുപ്രകാരത്തിലുള്ള ആചരണസമ്പ്രദായങ്ങൾ ശ്രുതികളിൽ പ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്. കന്നു ജ്ഞാനനിഷ്ഠനാരായ ജനകാദികളെപ്പോലുള്ള ഗൃഹസ്ഥന്മാരുടേതാണ്. അവർ നിസ്സംഗന്മാരും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠന്മാരുമായി ലോകസംഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടിമാത്രം യജ്ഞയാഗാദികർമ്മങ്ങളെച്ചെയ്തുകൊണ്ടും തപോദാനാദികളെ ഉപേക്ഷിക്കാതെയുമുള്ളതാണ്. എങ്കിലും അവരുടെ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠയ്ക്കോ സംസാരത്തിലെ നിസ്സംഗതയ്ക്കോ യാതൊരു കുറവുമില്ലതാനും. മറ്റൊന്നു യാതൊരു കർമ്മത്തോടും സംബന്ധപ്പെടാതെ യദൃച്ഛാലാഭസന്തുഷ്ടന്മാരും ഭിക്ഷാശികളുമായി മുറിവില്ലാത്ത ബ്രഹ്മധ്യാനത്തോടുകൂടി പരിവ്രാജനംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സന്യാസിമാരുടെ സമ്പ്രദായമാണ്. പ്രസ്തുതരണ്ടു സമ്പ്രദായപ്രകാരമുള്ള ആചാരങ്ങളെ നോക്കുമ്പോഴും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു വരുന്നില്ല. അതിനാൽ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ല ബ്രഹ്മവിദ്യ.

സു:—അസാവ്യത്രികീ 10

ശബ്ദാത്മം:—അസാവ്യത്രികീ=ആ ശ്രുതിവാക്യം ഏകദേശീയമാത്രമാണ്; എല്ലായിടത്തേക്കും ബാധിക്കുന്നതല്ല.

സാരം:—‘യദേവ വിദ്യയാ കരോതി’ എന്നിങ്ങനെ ഉദ്ഗീമോപാസനത്തെസ്സംബന്ധിച്ചു മരാനോ ഗ്യോപനീഷത്തിൽ പറയപ്പെട്ട വാക്യം ആ കാര്യത്തെ മാത്രം സംബന്ധിച്ചതാണ്. സാമുദ്രികങ്ങളായ വിധി കളിലേയ്ക്ക് അതു ബാധകമാവുന്നില്ല. അതിനാൽ കേവലം ഏകദേശീയമായ ആ മന്ത്രവാക്യത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. അങ്ങനെ ആവാണം വയ്യ.

സു:—**വിഭാഗഃ ശതവൽ—11.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശതവൽ=ഒരു നൂറു മുദ്രകളെ വിഭജിക്കുന്നതുപോലെ. വിഭാഗഃ=അധികാരിഭേദത്തിനനുസരിച്ചു കർമ്മജ്ഞാനങ്ങളെ വിഭജിച്ചതാണ് ആ മന്ത്രത്തിൽ.

സാരം:—പൂർവ്വപക്ഷത്തിൽ അഞ്ചാമത്തെ സൂത്രത്തിൽ അധ്യാഹരിച്ച ശ്രുതിമന്ത്രതാത്പര്യത്തിനുള്ള മറുപടിയായി സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. അർഹതപ്പെട്ടവർക്ക് അർഹതപ്പെട്ട തോതിൽ വിഭജിച്ചുകൊടുക്കാനായി ഒരു നൂറു മുദ്രകളെ ഏല്പിച്ചുകൊടുത്തു ഒരാൾക്കെന്ന്വന്നാൽ അയാളെങ്ങനെയാണോ അതാതാളുകളുടെ അർഹതയെ നോക്കി വ്യത്യസ്തമായ തോതിൽ വിഭജിക്കുന്നതു്, അതുപോലെയാണ് പ്രസ്തുതശ്രുതിവാക്യത്തിന്റെയും താത്പര്യം. ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്ന ജീവൻ കർമ്മജ്ഞാനങ്ങളാടുകൂടി പോവുന്നുവെന്നു പൊതുവേ പറഞ്ഞതാണ്. ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ ഒരാളുടെ കർമ്മജ്ഞാപിടെ വെച്ചുതന്നെ നഷ്ടപ്പെടുന്നു. വിദ്യാബലംകൊ

ണ്ടുമാത്രമാണ് അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നത്. കേവലം സംസാരിമാത്രനോ, സാധനാഭ്രഷ്ടനോ ആയ കരാളാണെങ്കിൽ കർമ്മജ്ഞാനങ്ങൾ രണ്ടും അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിക്കുന്നു. അവയുടെ തോതിനും വ്യത്യാസമുണ്ടാവും. ഇവിടെ വിദ്യ അല്ലെങ്കിൽ ജ്ഞാനമെന്നതിനു പരമാത്മാവിന്റെ അപരോക്ഷജ്ഞാനമെന്നു മാത്രമല്ല, ശ്രവണമനനനിദിധ്യാസങ്ങളുടെ അഭ്യാസമെന്നുകൂടി അർത്ഥം ധരിക്കേണ്ടതാണ്. അപ്പോൾ ആ നിലയ്ക്കും വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ല.

സു:—അദ്ധ്യയനമാത്രവതഃ—12.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അദ്ധ്യയനമാത്രവതഃ=ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ അനുഷ്ഠാനമില്ലാതെ അദ്ധ്യയനമാത്രമുള്ള ബ്രഹ്മചാരിയെ അപേക്ഷിച്ചാണ് ഈ പ്രതിപാദനം.

സാരം:—അതുപോലെ പൂർവ്വപക്ഷത്തിൽ ആരാമത്തെ സൂത്രത്തിൽ ഗുരുകുലവാസത്തിനുശേഷമുള്ള കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ വിവരിച്ച കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണ് വിദ്യയെന്നു സമർത്ഥിച്ചുവല്ലോ. അതും ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ശ്രവണമാകുന്ന അദ്ധ്യയനമാത്രമുള്ള ബ്രഹ്മചാരിക്കാണ് ആ വക കർമ്മങ്ങളെല്ലാം വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. കാരണം, ശ്രവണം കഴിഞ്ഞയാരാൾക്കു മനനാനി അനുഷ്ഠാനമില്ലാത്തത് അന്തഃകരണത്തിന്റെ അശുദ്ധികൊണ്ടാണ്. അന്തഃകരണശുദ്ധിയുണ്ടാവുമ്പോൾ മനനനിദിധ്യാസങ്ങളാകുന്ന അഭ്യാസങ്ങളെ സ്വയമേവ ചെയ്യും. ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ അനുഷ്ഠാനമുള്ളയാരാൾക്കു യാതൊരു കർമ്മത്തി

ന്റെയും ആവശ്യമില്ല. അതിനാൽ അന്തഃകരണശ്രുതികളാണ് പ്രസ്തുതകർമ്മങ്ങൾ വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു വരുന്നില്ല.

സു:—നാവിശേഷാൽ—13.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവിശേഷാൽ=പ്രസ്തുത ശ്രുതിവാക്യം വിദ്വാന്മാരെ അപേക്ഷിച്ചുള്ളതല്ല; സാധാരണജനങ്ങളെമാത്രം അപേക്ഷിച്ചുള്ളതാണ്. ന=അതിനാൽ പ്രസ്തുതവാക്യത്തിന്നു ജ്ഞാനത്തോടും സംബന്ധം കിട്ടുന്നില്ല.

സാരം:—പൂർവ്വപക്ഷക്കാരൻ അവസാനമായി അവതരിപ്പിച്ച ശ്രുതിപ്രമാണമാണ് “കർമ്മേണേവേഹ കർമ്മാണി”. എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഈശ്വരാസ്യോപനിഷത്തിലെ മന്ത്രം. അതിന്റെ മറുപടിയാണ് ഇതുമുതൽ നാലു സൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പറയുന്നത്. പ്രസ്തുതമന്ത്രത്തിൽ ആയുഷ്ഠാലം മുഴുവൻ ത്യാഗത്തോടുകൂടി കർമ്മം ചെയ്യാൻ പറഞ്ഞതു് എല്ലാ സാധകന്മാരെയും അപേക്ഷിച്ചു പൊതുവെപ്പറഞ്ഞതാണ്. അല്ലാതെ ജ്ഞാനിയോടു വിശേഷരൂപത്തിൽ പറഞ്ഞതല്ല. അതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നോ ബ്രഹ്മവിദ്യ പരമപുരുഷാർത്ഥത്തിന്നു ഹേതുവല്ലെന്നോ സിദ്ധമാവുന്നില്ല.

സു:—സ്തുതയേനമതിയാ—14.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=അല്ലെങ്കിൽ. സ്തുതയേ=ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ സ്തുതിക്കായിക്കൊണ്ടുള്ള. അനമതിഃ=അനുവാദമോത്രമാണ് പ്രസ്തുതമന്ത്രമെന്നും കരുതാം.

സാരം:—എല്ലാ സാധകന്മാരെയും സാമാന്യമായി കർമ്മം ചെയ്യാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചതാണ് പ്രസ്തുതശ്രുതിമന്ത്രമെന്നാണെങ്കിൽ അതിൽ ജ്ഞാനിയും പെട്ടുമല്ലോ. അപ്പോൾ ജ്ഞാനിയോടും കർമ്മം ചെയ്യാനല്ലേ ഉപദേശിക്കുന്നതെന്നാണെങ്കിൽ അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നതിനും തെറ്റില്ല. എന്നാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ സ്തുതിയായിത്തീരും പ്രസ്തുതമന്ത്രം. എങ്ങനെയെന്നാൽ ജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കുശേഷം ലോകസംഗ്രഹാർത്ഥം ആയുഷ്ശാലം മുഴുവൻ കർമ്മം ചെയ്യാലും ആ കർമ്മാചരണം ബന്ധകാരണമായില്ലെന്നാണല്ലോ പറയുന്നത്. ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ പ്രഭാവം കൊണ്ടല്ലേ അജ്ഞാനസ്വരൂപമായ കർമ്മം ബന്ധകാരണമാവാത്തത്. അതു ബ്രഹ്മവിദ്യയെ സ്തുതിക്കൽതന്നെയാണല്ലോ. ആ നിലയ്ക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയെ സ്തുതിക്കാനുള്ള അനുവാദമാണ് പ്രസ്തുതമന്ത്രമെന്നു പറഞ്ഞാലും തെറ്റില്ല. ഏതായാലും ജ്ഞാനം കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു കാണിക്കാനല്ലെന്നു തീർച്ചയാണ്.

സു:—കാമകാരണമെന്തെങ്കിലും—15.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ. ഏകേ=ചിലർ. കാമകാരണം=ഇഷ്ടംപോലെ സ്വതന്ത്രമായും കർമ്മത്തെ ത്യാഗം ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—“കർമ്മേണവേഹ കർമ്മാണി” എന്ന മന്ത്രം എല്ലാവരെയും അപേക്ഷിച്ചുള്ള സാമാന്യവിധിയാണെന്നു പറയുന്നപക്ഷം “പരീക്ഷ്യ ലോകാൻ” “കിം പ്രജയാ കരിഷ്യാമോ” എന്നിങ്ങനെ അനേകമന്ത്രങ്ങൾക്കു വൈരുദ്ധ്യം വരും. അതു ശരിയല്ല. അതിനാൽ പ്രസ്തുത

മന്ത്രത്തെ അപേക്ഷിച്ചേടത്തോളം വന്നുചേരുന്നതിത്രമാത്രമാണ്. ജ്ഞാനികൾ ജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കുശേഷം ചിലർ ലോകസംഗ്രഹാത്മം ആയുഷ്ശാലം മുഴുവൻ എന്തെങ്കിലും ചില കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തുകൊണ്ടും, മറ്റുചിലർ കനം ചെയ്യാതെയും കഴിയുന്നു. അവരെ അപേക്ഷിച്ചു പ്രസ്തുത രണ്ടു സമ്പ്രദായവും തുല്യമാണ്. രണ്ടും അവർക്കു ബന്ധകാരണമാവുന്നില്ല. ജ്ഞാനികൾ വിധിനിഷേധങ്ങൾക്കതീതന്മാരും സ്വതന്ത്രന്മാരുകയാൽ അവർക്കുണ്ടാകുന്നതൊന്നും വിരോധമില്ല. ഒന്നുകൊണ്ടും അവർക്കു ബന്ധമുണ്ടാവുന്നില്ല എന്നാണ്. അല്ലാതെ ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മാഗമാണെന്നോ, ജ്ഞാനം മുക്തിഹേതുവല്ലെന്നോ ഒന്നും ആ മന്ത്രത്തിൽനിന്നു കിട്ടുന്നില്ല.

സു:—ഉപമദ്ദം പ—16.

ശബ്ദാത്മം:—പ=കൂടാതെ. ഉപമദ്ദം=ബ്രഹ്മവിദ്യ കൊണ്ടു കർമ്മങ്ങൾ നിശ്ശേഷം നശിക്കുമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടു മുണ്ടു്.

സാരം:—അദ്വൈതമായ പരമാത്മത്തപത്തെ ശരിക്കറിയുന്വോൾ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും നശിക്കുമെന്നു ശ്രുതികളിലും, സ്മൃതികളിലും അനേകം പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു ജ്ഞാനം കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു് ആർക്കും വിശ്വസിക്കാൻ സാധിക്കില്ല. അതുപോലെ കേവലം ബ്രഹ്മവിദ്യമാത്രം പരമപുരുഷാത്മഹേതുവല്ലെന്നു വാദവും ശരിയല്ല. ബ്രഹ്മവിദ്യമാത്രമാണു് മുക്തിക്കു് ഏകഹേതുവായിട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സു:—ഉൽപരേതസ്സ ച ശബ്ദേ ഹി—17.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉൽപരേതസ്സ ച=വീർത്സംരക്ഷണം ചെയ്ത വരുന്ന ഗൃഹസ്ഥേതരങ്ങളായ മറ്റു മൂന്നാശ്രമങ്ങളിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യാധികാരമുണ്ട്. ഹി=എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ. ശബ്ദേ=ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—എപ്രകാരം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുധികാരമുണ്ടോ; അതുപോലെ മറ്റു മൂന്നാശ്രമങ്ങളിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുധികാരമുണ്ട്. എങ്ങനെയാണെന്ന് ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “തപഃശ്രദ്ധേ യേ ഹൃപവസന്ത്യരണ്യേ ശാന്താ വിദ്വാംസോ ദൈക്ഷിചർത്തം ചരന്തഃ—സൂർ്യുദ്വാദേണ തേ വിരജാഃ പ്രയാന്തി യത്രാമൃതഃ സ പുരുഷോ ഹൃയമാത്മാ”. എന്നു മുണ്ഡകോപനിഷൽമന്ത്രം അതിനെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഈ മന്ത്രത്തിലെ “ഉപവസന്ത്യരണ്യേ” എന്ന ശബ്ദം വാനപ്രസ്ഥന്മാരെയും, “ശാന്താഃ വിദ്വാംസഃ” എന്ന ശബ്ദം ഗൃഹസ്ഥന്മാരെയും, “ദൈക്ഷിചർത്തം ചരന്തഃ” എന്ന ശബ്ദം ബ്രഹ്മചാരികളെയും സന്യാസിമാരെയും അപേക്ഷിച്ചുള്ളവയാണ്. ഇതുപോലെ മറ്റു ശ്രുതികളിലും നാലാശ്രമത്തിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യാധികാരമുണ്ടെന്നു കാണിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങളുണ്ട്. വൈദികങ്ങളായ യജ്ഞവിധാനങ്ങളുടെ അനുഷ്ഠാനങ്ങളില്ലാത്ത സന്യാസിക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുധികാരമുള്ള സ്ഥിതിക്കു കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണ് വിദ്യയെന്നു പറയുന്നതിനെന്താണർത്ഥം? കർമ്മാംഗമായിരുന്നു ബ്രഹ്മവിദ്യയെങ്കിൽ കർമ്മ

ങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ച സന്യാസിക്കു് അതിനധികാരമുണ്ടാവാൻ കാരണമില്ല. അതിനാൽ ഏതു പ്രകാരത്തിലും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ലെന്നു സിദ്ധമാവുന്നുണ്ടു്.

**സു:—പരാമർശം ജൈമിനിരചോദനാ
ചാപവദതി ഹി—18.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജൈമിനിഃ=ജൈമിനീയാകുന്ന ആചാര്യൻ. പരാമർശം=പറയപ്പെട്ട ശ്രുതിമന്ത്രത്തിൽ സന്യാസത്തെ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നല്ലാതെ വിധിച്ചിട്ടില്ലെന്നാണു് പറയുന്നതു്. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അചോദനാ=വിധിസൂചകമായ ക്രിയാപദമില്ല, അതുകൊണ്ടുതന്നെ. ച=കൂടാതെ. അപവദതി=ശ്രുതി സന്യാസത്തെ നിഷേധിക്കുന്നുമുണ്ടു്.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ലെന്നും, നാലാശ്രമത്തിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാരമുണ്ടെന്നുള്ള സിദ്ധാന്തത്തെ മുൻനിർത്തി കർമ്മികളുടെ ഒരു പുരൂപക്ഷത്തെയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടുവതരിപ്പിക്കുന്നതു്. ജൈമിനി ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം സന്യാസാശ്രമത്തിൽ പോവേണ്ട ആവശ്യമില്ലെന്നാണു്. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നു കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ ചെയ്താൽതന്നെ പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കാൻ കഴിയും. പിന്നെയെന്തിനാണു് സന്യാസം? കൂടാതെ പുരൂഷസൂത്രത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിലുവതരിപ്പിച്ച മുണ്ഡകോപനിഷൽ മന്ത്രത്തിലെ “ജൈക്ഷിചർയാം ചരന്തഃ” എന്ന വാക്യം

കൊണ്ടു സന്യാസത്തെ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നല്ലാതെ വിധിച്ചിട്ടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വിധിസ്വരൂപമായ ക്രിയാശബ്ദം പ്രസ്തുത വാക്യത്തിലില്ല. അതിനാൽ വിധിയല്ല. കൂടാതെ ശ്രുതി സന്യാസത്തെ വ്യക്തമായി നിഷേധിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്. അഗ്നിഹോത്രത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നവൻ ദേവന്മാരുടെ ഹന്താവാണെന്നൊരിടത്തു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ആചാര്യനു് അഭീഷ്ടദക്ഷിണയെ കൊടുത്തശേഷം സന്താനപരമ്പരയെ വളർത്തണം; സന്താനവിച്ഛേദം വരുത്തരുതു്. എന്നു മറ്റൊരിടത്തും ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതൊക്കെ സന്യാസാശ്രമത്തിന്റെ നിഷേധമല്ലാതെ മറ്റൊന്നാണു്? അതിനാൽ സന്യാസിക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാരമുണ്ടെന്നും, ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ലെന്നുമുള്ള സമർത്ഥനം ശരിയല്ല. വിഹിതകർമ്മങ്ങളെ ആചരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഗൃഹസ്ഥനാണു് വാസ്തവത്തിൽ മുക്തിക്കധികാരിയെന്നു പോലും പറയണം.

**സ്യഃ—അനുഷ്ഠേയം ബാദരായണഃ
സാമ്യശ്രുതേഃ—19**

ശബ്ദാർത്ഥം:— ബാദരായണഃ = വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ. അനുഷ്ഠേയം=ഗൃഹസ്ഥനെന്നപോലെ മറ്റാശ്രമധർമ്മങ്ങളെയും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണെന്നാണു്. സാമ്യശ്രുതേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, എല്ലാ ആശ്രമങ്ങളെയും, അവയിലെ ധർമ്മങ്ങളെയും തുല്യകർത്തവ്യതയോടുകൂടിയാണു് ശ്രുതി വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ ഒന്നിനു പ്രത്യേകതയില്ല.

സാരം:—പൂർവ്വസൂത്രംകൊണ്ടുവതരിപ്പിച്ച കർമ്മികളുടെ പൂർവ്വപക്ഷത്തിനു മറുപടി പറയുകയാണി സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. പറയപ്പെട്ട മുന്ധകോപനിഷൽ മന്ത്രത്തിൽ നാലാശ്രമങ്ങളെയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതു തുല്യനിലയിലാണു് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും. അതിനാൽ ഗാർഹസ്ത്യത്തിനു പ്രാധാന്യവും സന്യാസത്തിനു് അപ്രാധാന്യവുമുണ്ടെന്നു വരുന്നില്ല. ശ്രുതിയുടെ മറ്റു ഭാഗങ്ങളിൽ എപ്രകാരം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെയും, അതിലെ ധർമ്മങ്ങളെയും ആചരിക്കേണ്ടതായി വിധിച്ചിട്ടുണ്ടോ, അതുപോലെ മറ്റു മൂന്നാശ്രമങ്ങളെയും, അവയിലെ ധർമ്മങ്ങളെയും ആചരിക്കേണ്ടതായിത്തന്നെ വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഗാർഹസ്ത്യത്തിനു പ്രത്യേകത എവിടെയും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. പിന്നെ അഗ്നിയോത്രത്തെ ഉപേക്ഷിക്കരുതെന്നു പറഞ്ഞതു ഗൃഹസ്ഥനോടും വാനപ്രസ്ഥനോടുംമാണു്; അല്ലാതെ സന്യാസിയോടല്ല. അതുപോലെ സന്താനപരമ്പരയ്ക്കു വിഷ്ണുദം വരുത്തരുതെന്നു പറഞ്ഞതും വൈരാഗ്യമില്ലാത്ത ആളോടാണു്. വിരക്തൻ സന്യാസിക്കണമെന്നാണു് ശ്രുതി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. “യദഹരേവ വിരജേൽ, തദഹരേവ പ്രവൃജേൽ”. ഏതു ദിവസം വൈരാഗ്യമുണ്ടാവുന്നുവോ; അന്നുതന്നെ സന്യാസിക്കണമെന്നിങ്ങനെ. അതിനാൽ പൂർവ്വപക്ഷത്തിലെ സിദ്ധാന്തം ശരിയല്ല. സന്യാസിക്കു ബ്രഹ്മവിദ്യയെ വിധിച്ചിരിക്കയാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ലെന്നതന്നെയാണു് വന്നുപേരുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു പൂർവ്വപക്ഷം ശരിയല്ല. ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ല. സന്യാസത്തെ ശ്രുതി തിഷ്ഠിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടല്ല.

സു:—വിധിയാ ധാരണവൽ—20.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വാ=അല്ലെങ്കിൽ. ധാരണവൽ='അധസ്താൽ സമിധ'മെന്നാരംഭിക്കുന്ന മന്ത്രത്തിലെ ധാരണശബ്ദംപോലെ. വിധിഃ=പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിലെ എല്ലാ ആശ്രമങ്ങളെയും അനുവാദമായിട്ടല്ല, വിധിയായിത്തന്നെ കരുതുകയും ചെയ്യാം.

സാരം:—“അധസ്താൽ സമിധം ധാരയന്നന്ദ്രവേദപരി ഹി ദേവേഭ്യോ ധാരയതി” എന്ന മന്ത്രത്തിലെ ധാരയൻ എന്ന ശബ്ദം രണ്ടു ദിക്കിലേയ്ക്കും അന്വയിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സൂക്തസംഗ്രഹത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ സമിധാരണം ചെയ്ത് അനുദ്രവണം ചെയ്യണമെന്നും, എന്നാൽ ദേവന്മാർക്കായിക്കൊണ്ടു മുകളിൽ ധാരണം ചെയ്യണമെന്നുമാണല്ലോ മന്ത്രാർത്ഥം. പ്രസ്തുത മന്ത്രത്തിലെ ധാരയൻ എന്ന ശബ്ദം അപൂർവ്വക്രിയയായതുകൊണ്ട് അനുവാദമായിട്ടല്ല; വിധിയായിട്ടാണല്ലോ കണക്കാക്കി വരുന്നത്. അതുപോലെ പ്രസ്തുത മുണ്ഡകോപനിഷൽ മന്ത്രത്തിലെ നാലാശ്രമങ്ങളുടെ വർണ്ണനയും അനുവാദമായിട്ടല്ല; വിധിയായിട്ടുതന്നെയാണു് കണക്കാക്കേണ്ടതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ മറ്റൊരു ശ്രുതിയിൽ ആശ്രമവിധാനങ്ങളുടെ വിധി സ്പഷ്ടമായി പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. “.....ബ്രഹ്മചര്യം പരിസമാപ്യ ഗൃഹീ ഭവേൽ; ഗൃഹീ ഭൂതപാ വനീ ഭവേൽ, വനീ ഭൂതപാ പ്രവ്രജേൽ. യദി വേതരഥാ ബ്രഹ്മചര്യംദേവ പ്രവ്രജേൽ, ഗൃഹാദോ വനാദോ.....യദഹരേവ വിരജേൽ തദഹരേവ പ്രവ്രജേൽ” എന്നിങ്ങനെ. ഇങ്ങനെ അന്യശ്രുതികളിലും

ആശ്രമവിധികളെപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മുണ്ഡകോപനിഷൽ മന്ത്രത്തിൽ സാങ്കേതികരൂപത്തിൽ മാത്രമേ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. എങ്കിലും അതിനെയും വിധിയായിത്തന്നെ കരുതണം. പിന്നെ കർമ്മത്തെ ഉപേക്ഷിക്കരുതെന്നു പറഞ്ഞതു കർമ്മാസക്തരോടാണു്; വിരക്തന്മാരോടല്ല. അതിനാൽ കർമ്മത്തോടു കൂടാതെ ബ്രഹ്മവിദ്യകൊണ്ടുതന്നെ പരമപുരുഷാത്മം സാധിക്കുമെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

**സു:—സ്തുതിമാത്രമുപാദാനാദിതി
ചേന്നാപുർവ്വതപാൽ—21.**

ശബ്ദാത്മം:—ഉപാദാനാൽ=ഉൽഗീമാദി കർമ്മാംഗ ഭൂതങ്ങളായ ഉപാസനകളിൽ അവയുടെ മഹിമയെക്കാണിക്കുന്ന വാക്യങ്ങൾപോലെ. സ്തുതിമാത്രം=വിദ്യ മോക്ഷദായിയാണെന്നതു് സ്തുതിവാചകം മാത്രമാണു്. ഇതിചേൽ ന=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. അപുർവ്വതപാൽ=ഉപാസനാവണ്ണനങ്ങൾക്കു് അപുർവ്വതപമുണ്ടു്. മറ്റൊരോടത്തു് അവ പറയപ്പെട്ടിട്ടില്ല. എന്നാൽ വിദ്യ പല സ്ഥലത്തും ഒരുപോലെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ അപുർവ്വമല്ല; സ്തുതിയുമാല്ല. അതിനാലും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ല.

സാരം:—ആത്മവിദ്യ കർമ്മാംഗമല്ല. സ്വതന്ത്രയും മോക്ഷദായിയുമാണെന്നു ദൃഢമായി സിദ്ധാന്തിക്കാൻ വേണ്ടി ഒരു പൂർവ്വപക്ഷത്തെയും സിദ്ധാന്തത്തെയുംകൂടി അവതരിപ്പിക്കുകയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു്. യജ്ഞ

വണ്ണനങ്ങളിൽ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗങ്ങളായ ഉൽഗീമം
 തുടങ്ങിയ ഉപാസനങ്ങളെ വണ്ണിക്കുമ്പോൾ അതു പൃഥ്വി
 വ്യാദിരസങ്ങളിൽവെച്ചു സർവ്വോൽകൃഷ്ടവും എട്ടാമത്തെ
 രസവുമാണ് എന്നൊക്കെപ്പറയാറുണ്ട്. അങ്ങനെ പറ
 യുന്നതു് ഉപാസനത്തിന്റെ മഹിമയെക്കാണിക്കാൻ
 വേണ്ടി മാത്രമാണ്. അതിനാൽ പ്രസ്തുത വാക്യങ്ങളെ
 സ്തുതികളെന്നാണ് പറഞ്ഞുപറയുന്നതു്. അതുപോലെ
 ഇവിടെയും ബ്രഹ്മവിദ്യ സ്വതന്ത്രയാണെന്നും മോക്ഷ
 കാരണമാണെന്നുംമൊക്കെപ്പറയുന്നതു സ്തുതി മാത്രമാണ്.
 വിദ്യയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെക്കാണിക്കാൻ അങ്ങനെ പറ
 യുന്നുവെന്നേയുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു വിദ്യയുടെ കർമ്മാംഗത്വം
 നിഷേധിക്കപ്പെടുന്നില്ല. അതിനാൽ കർമ്മത്തിന്റെ
 അംഗംതന്നെ ബ്രഹ്മവിദ്യ. എന്നാണ് പൂർവ്വപക്ഷം.
 ഇനി സിദ്ധാന്തവും പറയാം. ഉപാസനങ്ങളുടെ മഹിമ
 യെക്കാണിക്കുന്ന സ്തുതിവാക്യങ്ങൾപോലെ വിദ്യാവണ്ണ
 നവാക്യങ്ങൾ സ്തുതിമാത്രങ്ങളാണെന്നു പറഞ്ഞതു ശരി
 യല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഉപാസനാസ്തുതിവാക്യങ്ങൾ
 അപൂർവ്വങ്ങളാണ്. അതായതു മറ്റൊരാളുടെയും അവയെ
 നിരൂപിക്കുകയോ, വണ്ണിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടില്ല. അതി
 നാൽ സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ തന്നെയെന്നു സ്സഷ്ടങ്ങളാവുന്നു
 ണ്ടു്. എന്നാൽ വിദ്യയുടെ കഥ അങ്ങനെയല്ല. അ
 നേകസ്ഥലങ്ങളിൽ—ശ്രുതികളിലും സ്മൃതികളിലും—
 വിദ്യയെ വണ്ണിക്കുന്നുണ്ടു്. അവിടെയെല്ലാം തന്നെ വി
 ദ്യയുടെ സർവ്വതന്ത്രസ്വതന്ത്രത്വവും, മോക്ഷദായിത്വവും
 വണ്ണിക്കപ്പെടുന്നുമുണ്ടു്. അതിനാൽ ഉപാസനാവണ്ണന

വാക്യങ്ങൾപോലെ സ്തുതിവാക്യങ്ങളല്ല അവയെന്നും. അതുകൊണ്ടും വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു വരുന്നില്ല. അല്ലെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നുമുണ്ട്.

സു:—ഭാവശബ്ദാച്ച—22.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ. ഭാവശബ്ദാൽ=ഇപ്രകാരം ഉപാസനം ചെയ്യണമെന്നുള്ള വിധിഭാവംകൊണ്ടും മുൻപറഞ്ഞ കാര്യം വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—ഉൽഗീമാദി ഉപാസനാവണ്ണനങ്ങളിലെ വാക്യങ്ങൾ മിക്കവാറും അപൂർവ്വങ്ങളും വിധിവാക്യങ്ങളുമാണ്. അപൂർവ്വങ്ങളാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു മാത്രമല്ല വിധിവാക്യങ്ങളെന്നു പറയുന്നതു്. ‘ഉൽഗീമത്തെ ഉപാസിക്കേണ്ടതാണ്’. ‘സാമത്തെ ഉപാസിക്കേണ്ടതാണ്’. ‘കാങ്കാരത്തെ ഉപാസിക്കേണ്ടതാണ്’. എന്നിങ്ങനെ വിധിസ്വരൂപങ്ങളായ വാക്യങ്ങൾതന്നെ അവയിലുണ്ട്. പ്രസ്തുത വാക്യങ്ങളുടെ സ്വഭാവംകൊണ്ടുതന്നെ അവ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ഉൽഗീമത്തിന്നോ, സാമത്തിന്നോ അല്ല പ്രാധാന്യം; ഉപാസനത്തിനാണെന്നു വരുന്നുമുണ്ട്. എന്നാൽ അതുപോലെയല്ല വിദ്യാവണ്ണനം. അതുകൊണ്ടും വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ലെന്നു സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—പാരിപ്ലവാർത്ഥാ ഇതി ചേന്ന വിശേഷിതത്വാൽ—23.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പാരിപ്ലവാർത്ഥം=ശ്രുതിയിൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ട ആഖ്യായികകൾ പാരിപ്ലവങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയു

ജളവയാണു്. ഇതി ചേൽ ന=എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. വിശേഷിത ത്വം=പാരിപ്ലവത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ഇതിമാസങ്ങളെ വേറെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അവയിൽനിന്നു വ്യത്യസമുണ്ടു് ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രതിപാദകങ്ങളായ ആഖ്യായികകൾക്കെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതികളിലെ വിശിഷ്ട, ഉപനിഷത്തുകളിലെ വിദ്യാവണ്ണനങ്ങളെല്ലാംതന്നെയും ആഖ്യായികാ സ്വരൂപങ്ങളിലാണു്. യമനം നചികേതസ്സും തമ്മിലും, ദേവനം യക്ഷനും തമ്മിലും, മൈത്രേയീയും യാജ്ഞവൽക്യനും തമ്മിലും, പ്രതദ്വനനം ഇന്ദ്രനും തമ്മിലും, ജാനശ്രുതിയും ദൈരകപനും തമ്മിലും, യാജ്ഞവൽക്യനും ജനകനും തമ്മിലും മറ്റും നടക്കുന്ന സംവാദസ്വരൂപങ്ങളായ ആഖ്യായികകളിൽകൂടെയാണു് ബ്രഹ്മവിദ്യാ വണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആഖ്യായികകളെല്ലാം പാരിപ്ലവകർമ്മങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയുള്ളവയുമാണു്. യജ്ഞം നടക്കുമ്പോൾ ക്രിയാരമിതങ്ങളായ രാത്രികാലങ്ങളിൽ വൈദികതത്വങ്ങളുടെ ഉപാഖ്യാനം നടത്തണം. ആ കർമ്മത്തിന്റെ പേരാണു് പാരിപ്ലവമെന്നു്. അതിനുവേണ്ടിയാണു് ഉപനിഷത്തുകളിൽ ഇതിമാസങ്ങളെ കീർത്തിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അല്ലാതെ ബ്രഹ്മവിദ്യാവണ്ണനത്തിനുവേണ്ടിയല്ല. എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പാരിപ്ലവത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ഇതിമാസങ്ങൾ വേറെ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അവയിൽനിന്നു് എത്രയോ വ്യത്യസ്തങ്ങളും വിദ്യാവണ്ണനത്തിനു മാത്രമു

ജ്ജവയുമാണ് മുൻപറയപ്പെട്ട ആഖ്യായികകൾ. അതിനാൽ ആ നിലക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണെന്നു വരുന്നില്ല.

സു:—തഥാചൈകവാക്യതോപബന്ധാൽ_24.

ശബ്ദാത്മം:—തഥാ ച=അപ്രകാരം ഉപനിഷദാഖ്യായികകളെ പാരിപ്ലവകർമ്മങ്ങൾക്കുള്ളവയല്ല; വിദ്യാവിവരണങ്ങളാണെന്നുതന്നെ കരുതണം; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഏകവാക്യതോപബന്ധാൽ=ഒരേ ഒരു ആശയത്തെ മാത്രമാണ് എല്ലാ ആഖ്യായികകളും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ട് ഈ വസ്തുത തെളിയുന്നുമുണ്ട്.

സാരം:—ഉപനിഷത്തുകളിലെ ആഖ്യായികൾ പാരിപ്ലവകർമ്മത്തിനുവേണ്ടിയുള്ളവയായിരുന്നുവെങ്കിൽ അവ പല സ്വരൂപത്തിലുള്ളവയും പല ആശയങ്ങളേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയുമാകുമായിരുന്നു. എന്നാൽ അങ്ങനെയല്ല കണ്ടുവരുന്നത്. ഒരേ ആശയത്തെ മാത്രമാണ് എല്ലാ ആഖ്യായികകളും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത്. ബ്രഹ്മവിദ്യയിൽ അഭിരുചിയും ആത്മതത്വത്തിൽ ശരിയായ അറിയും ഉണ്ടാവത്തക്കനിലയിലാണ് എല്ലാ ആഖ്യായികകളേയും കൈകാര്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. എല്ലാ ആഖ്യായികകളുടേയും സ്വഭാവം ഇതാണെന്നതിനാൽ ആഖ്യായികകളിൽ പ്രായേണ ഏകവാക്യതാത്വം ദൃഷ്ടവ്യമാണ്. ഈ കാരണത്താൽ ഉപനിഷത്തുകളിലെ എല്ലാ ആഖ്യായികകളും വിദ്യയുടെ അംഗങ്ങളെന്നല്ലാതെ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗങ്ങളെന്നു വരുന്നില്ല.

സു:—അത ഏവ ച

അഗ്നീന്ദ്രനാഭ്യന്ദ്രപേക്ഷാ—25.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=അങ്ങിനെതന്നെ. അതഃ ഏവ= ഈ കാരണത്താൽ. അഗ്നീന്ദ്രനാഭ്യന്ദ്രപേക്ഷാ=ബ്രഹ്മ വിദ്യാപ്രകാശകമായ ജ്ഞാനയജ്ഞത്തിൽ അഗ്നി, സ മിത്തു്, ആജ്യം തുടങ്ങിയ പദാർത്ഥങ്ങളുടെ ആവശ്യകത യുമില്ല.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യാസ്വരൂപമായ ജ്ഞാനയജ്ഞം ജ്യേഷ്ഠവസ്തുവിന്റെ സാക്ഷാൽക്കാരത്തിനും പ്രകാശന ത്തിനും ഏറ്റവും പററിയതാണു്. വിദ്യാനുഭൂതി പൂർണ്ണ മായിത്തീരുമ്പോൾ പരമാത്മാവിന്റെ സാക്ഷാൽക്കാര മുണ്ടാവുന്നു. ഈ കാരണത്താൽ വിദ്യാപരങ്ങളായ ജ്ഞാനയജ്ഞങ്ങൾക്കു്, കർമ്മയജ്ഞങ്ങൾക്കെന്നപോലെ അഗ്നി, ചമത, ആജ്യം, ഫവിസ്സു് തുടങ്ങിയ പദാർത്ഥ ങ്ങളുടെ അപേക്ഷയില്ല. പരമാത്മാവസ്തുവിന്റെ ഉൽ ബോധനം മാത്രമാണു് ജ്ഞാനയജ്ഞം. ഭഗവൽഗീത യിൽ പറയുന്നു: “ബ്രഹ്മാപ്തം ബ്രഹ്മഹവിർ ബ്രഹ്മ ഹൈ ബ്രഹ്മണാഹൃതം. ബ്രഹ്മൈവ തേന ഗന്തവ്യം ബ്രഹ്മ കർമ്മസമാധിനാ” എന്നു്. ബ്രഹ്മചിന്തനസ്വരൂ പമായ ജ്ഞാനയജ്ഞത്തിന്നു സ്രുഷു തുടങ്ങിയ വിവിധ ഉപകരണങ്ങളുടെ ആവശ്യമില്ലെന്നാണല്ലോ അതു കാണിക്കുന്നതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സ്രുഷു, സ്രുപം, അഗ്നി, ആജ്യം, സമിത്തു്, ഹോതാവു തുടങ്ങിയ എല്ലാ വസ്തുക്കളും ബ്രഹ്മസ്വരൂപങ്ങളാണെന്നും, അവയ്ക്കു ത യ്മിൽ യാതൊരു ഭേദവുമില്ലെന്നും ബോധിക്കുന്നു ജ്ഞാ

നയജ്ഞത്തിൽ. ആ സ്ഥിതിക്കു ഭിന്നപദാർത്ഥങ്ങളുടെ അപേക്ഷയുണ്ടാവുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ ബ്രഹ്മവിദ്യ പരമപുരുഷാർത്ഥസമ്പാദനത്തിൽ സർവ്വതന്ത്ര സ്വതന്ത്രയാണെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഒരു കാരണവശാലും വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമല്ല.

സ്യ:—സർവ്വാപേക്ഷാ ച യജ്ഞാദി
ശ്രുതേശ്വപവൽ—26.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=ഇതിനുപുറമെ. സർവ്വാപേക്ഷാ=വിദ്യയുടെ പ്രകാശനത്തിനു് എല്ലാ വണ്ണാശ്രമോചിതങ്ങളായ കർമ്മങ്ങളും ആവശ്യമാണു്. യജ്ഞാദിശ്രുതേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ യജ്ഞാദിധർമ്മങ്ങളെ ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കു കാരണമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അശ്വപവൽ=ഏതുപോലെ എന്നാണെങ്കിൽ സവാരിക്കു കതിര ഉപയോഗപ്പെടുന്നു; എന്നാൽ മാളികയുടെ മുകളിൽ കയറാൻ കതിര പററില്ല; അതുപോലെ.

സാരം:—എന്നാൽ യാതൊരു കർമ്മത്തിന്റെയും സംബന്ധമോ, അപേക്ഷയോ ഇല്ലാത്തതാണോ ബ്രഹ്മവിദ്യ? എന്ന സംശയത്തിനു മറുപടി പറയുകയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു് ചെയ്യുന്നതു്. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ ഈശ്വരസ്വരൂപത്തെ വണ്ണിക്കുന്നിടത്തു് ഇവൻ സർവ്വേശ്വരനും, എല്ലാ പ്രാണികളുടേയും നാഥനാണെന്നു പറഞ്ഞശേഷം ഈ പരമേശ്വരനെ ബ്രഹ്മണൻ നിഷ്കാമരൂപേണ ചെയ്യപ്പെടുന്ന സ്വാധ്യായം, യജ്ഞം, ദാനം, തപസ്സു് എന്നിവയിൽക്കൂടെ അറി

യാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഇവനെ അറിയുമ്പോൾ മനുഷ്യൻ മനനശീലനായിത്തീരുന്നു. സന്യാസധർമ്മത്തിൽകൂടെ ഇവനെ അനുഭവിക്കാനും, പ്രാപിക്കാനുംവേണ്ടി ജനങ്ങൾ സന്യാസത്തെ വരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പറയുന്നു. അതുപോലെ കരോപനിഷത്തിൽ ഏതൊരു പരമപദത്തെയാണോ ശ്രുതി വീണ്ടും വീണ്ടും ഉൽബോധിപ്പിക്കുന്നത്; ഏതൊരു പരമലക്ഷ്യത്തെ പ്രാപിക്കാൻ വേണ്ടിയാണോ എല്ലാ തരത്തിലുള്ള തപസ്സും ചെയ്യുന്നത്; ഏതിനെക്കാംക്ഷിച്ചിട്ടാണോ ജനങ്ങൾ ആയുഷ്കാലം മുഴുവൻ ബ്രഹ്മചര്യത്തെപ്പാലിക്കുന്നത്; ആ പരമപദത്തെ ഞാൻ നിന്നു കണ്ടു കണ്ടുപിടിച്ചുവെന്ന് എനും പറയുന്നു. ശ്രുതിയുടെ ഇപ്രകാരമുള്ള പ്രതിപാദനങ്ങളിൽനിന്നു പരമാത്മപ്രാപിക്കു് എല്ലാ വണ്ണാശ്രമോചിതങ്ങളായ കർമ്മങ്ങളുടേയും ആവശ്യമുണ്ടെന്നു വരുന്നു. ഇതിനെത്തന്നെ ഭഗവാൻ ഗീതയിലും സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. “യജ്ഞാനന്ദം കർമ്മ ന ത്യാജ്യം കർമ്മേവ തത്. യജ്ഞാനന്ദം തപശ്ചൈവ പാവനാനി മനീഷിണം” എന്നിങ്ങനെ. യജ്ഞം, ദാനം, തപസ്സ് എന്നീ കർമ്മങ്ങൾ ഒന്നുകൊണ്ടും ഉപേക്ഷിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവയാണെന്നും, അവ വിദ്വാന്മാർക്കുപോലും ശുദ്ധീകാരണമാണെന്നും അതിൽനിന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നു. അതാതാളുകളുടെ അധികാരത്തിനനുസരിച്ചു ശ്രുതിവണ്ണങ്ങളേയും ആശ്രമങ്ങളേയും അവയ്ക്കനുരൂപങ്ങളായ ധർമ്മങ്ങളേയും വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഒരു സാധകനു് എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളും ഉപാദേയങ്ങളാണെന്നു

ന്നു വരുന്നില്ല. എന്നാൽ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ബ്രഹ്മവിദ്യാ പ്രകാശനത്തിനുള്ളവയാണ്. പരമപദപ്രാപ്തിയാകട്ടെ വിദ്യകൊണ്ടുമാത്രം സാധിക്കാവുന്നതുമാണ്. കുതിര സവാരിക്കുതക്കമെങ്കിലും മാളികയിൽ കയറാൻ പറ്റാത്തതുപോലെ, കർമ്മം വിദ്യാപ്രാപ്തിക്കു പറ്റുമെങ്കിലും മോക്ഷത്തിനു കാരണമല്ല.

**സു:—ശമദമോദ്യപേതഃ സ്യോത്തമാപി തു
തദപിയേസ്തദംഗതയാ തേഷാമവ
ശ്യാനുഷ്ടേയതപാൽ—27.**

ശബ്ദാരത്നം:—തമാപി=അന്യകർമ്മങ്ങളുടെ ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽക്കൂടി. ശമദമോദ്യപേതഃ സ്യോൽ=സാധകൻ ശമദമോദി സാധനാസമ്പന്നനായിരിക്കണം. തു=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. തദംഗതയാ=ശമദമോദികൾ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ അംഗങ്ങളായതുകൊണ്ടും. തദപിയേഃ=അവയെ അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നു ശ്രുതി വിധിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടും. തേഷാം=ശമദമോദികളുടെ. അവശ്യാനുഷ്ടേയതപാൽ=അനുഷ്ഠാനം തീർച്ചയായും ചെയ്യണമെന്നു വന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണ്യകശ്രുതിയിൽ ആദ്യംതന്നെ ബ്രഹ്മവേത്താവിന്റെ മഹിമയെ വണ്ണിച്ചിട്ടു പിന്നെ പ്പറകയാണ്. ഈ ബ്രഹ്മജ്ഞന്റെ മഹിമ ശാശ്വതമാണ്. ഒരിക്കലും നശിക്കുന്നില്ല. കർമ്മംകൊണ്ടു് അതു ക്ഷയിക്കുകയോ വർദ്ധിക്കുകയോ രണ്ടും ചെയ്യുന്നില്ല. ഈ മഹിമയെ അറിയേണ്ടതാണ്. ബ്രഹ്മജ്ഞന്റെ മഹിമ

യെ അറിയുന്നവൻ പാപത്തോടു ചേരാനിടവരുന്നില്ല. അതിനെ അറിയുന്ന സാധകൻ ശാന്തനും, ദാന്തനും, ഉപരതനും, തിതിക്ഷുവും, ധ്യാനനിഷ്ഠയുള്ളവനുമായിത്തീർന്നാൽ ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരത്തെ സാധിക്കുന്നു, എന്നാൽ. ഇങ്ങനെ പരമാത്മജ്ഞാനത്തിനുവേണ്ടി പരിശ്രമിക്കുന്ന സാധകനു ശമദമാദി സാധനകൾ കഴിക്കാൻ പാടുള്ളവയല്ലെന്നു ശ്രുതി ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. അതിനാൽ അവ അവശ്യം അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടുകതന്നെ വേണം. അതിനാൽ വണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു ചില സാധകന്മാർക്കു യജ്ഞാദികാര്യങ്ങൾ ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽ പൂടി അവർക്കും ശമം, ദമം, തിതിക്ഷു, ഉപരതി, ധ്യാനാപ്യാസം മുതലായവ കഴിക്കാൻ പാടുള്ളവയല്ല. സൂത്രത്തിലെ 'തഥാപി' എന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടു് അധികപേർക്കും വണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളുടെ പരിപാലനം ആവശ്യമാണെന്നും എന്നാൽ ചിലർക്കു വൈരാഗ്യം ഉപരതി തുടങ്ങിയ അനുഭവങ്ങൾ വിശേഷമായിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അവർക്കു മാത്രം അവ കാര്യമാക്കേണ്ടതില്ല എന്നുമാണു് സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ അങ്ങനെയുള്ളവർക്കും ശമപമാദികൾ കൂടാതെ കഴിയില്ലെന്നാണു് പിന്നീടുള്ള ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടും സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

**സു:—സദ്യാന്നാനുമതിശ്ച പ്രാണാത്യയേ
തദ്ദർശനാൽ—28.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—സദ്യാന്നാനുമതിഃ=ഏല്പാവിധത്തിലുള്ള അന്നത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്നതിനും ശ്രുതി അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ച=എന്നാൽ. പ്രാണാത്യയേ=പ്രാണനാശം വരു

മെന്ന ഘട്ടത്തിൽ മാത്രമാണ്; അല്ലാതെ എല്ലാ സമയത്തുമല്ല. തദ്ദർശനം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ കാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ അവിടവിടെ പ്രാണവിദ്യയുടെ രഹസ്യത്തെ അറിയുന്നവന് എന്തൊരനാവും അഭിഷ്യാമല്ലെന്നു പറഞ്ഞു കാണുന്നുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്കു സാധകന്മാർക്ക് ആഹാരവിഷയത്തിൽ ഭിക്ഷ്യാഭിഷ്യാവിചാരം ആവശ്യമാണോ എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുകയാണീസൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. പ്രാണഹാനി സംഭവിക്കുമെന്നു വരുമ്പോൾ ഭിക്ഷ്യാഭിഷ്യാവിചാരം കൂടാതെ കിട്ടുന്ന ഏതൊരാഹാരംകൊണ്ടും പ്രാണനെ രക്ഷിക്കണമെന്നും, എന്നാൽ സാധാരണയ്ക്കു് ആ നിയമം ബാധകമല്ല എന്നുമാണ് ശ്രുതിയുടെ അഭിപ്രായം. ഈ അഭിപ്രായത്തെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഒരു കഥ കൊണ്ടു വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ടു്. കഥയെ വിവരിക്കാം. പണ്ടൊരിക്കൽ മഴയില്ലാത്തതുകൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ പലേടത്തും സസ്യങ്ങളും ധാന്യങ്ങളുമില്ലാതെ ജനങ്ങൾ വല്ലാതെ ബുദ്ധിമുട്ടാനിടയായി. അക്കാലത്തു് ഇദ്യഗ്രാമമെന്ന സ്ഥലത്തു് ഉഷ്ണിയെന്ന പണ്ഡിത ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ പത്നിയായ ആടിയെന്ന സ്ത്രീയോടു കൂടി താമസിച്ചു വന്നിരുന്നു. ഇദ്യഗ്രാമമെന്നു പറഞ്ഞാൽതന്നെ ദരിദ്രന്മാരായ ആനക്കാരുടെ ഗ്രാമമെന്നാണർത്ഥം. വളരെ ദിവസങ്ങളോളം യാതൊരാഹാരവും കിട്ടാതെ ഉഷ്ണിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നിയും വളരെ പരവശന്മാരും ക്ഷുധാർത്തന്മാരുമായി. ഒരു ദിവസം പ്രഭാതത്തിൽ

ഉഷസ്തി ബ്രാഹ്മണൻ വിശന്നു തളൻ്റെ എന്തെങ്കിലും
 ആഹാരപദാർത്ഥം കിട്ടുമോ എന്നു നോക്കാൻവേണ്ടി
 തെരുവിൽകൂടെ നടക്കുമ്പോൾ സാധുവായ ഒരാളെ
 രൻ തന്റെ ഗൃഹത്തിന്റെ തിണ്ണയിൽ ഇരുന്ന് ഉഴുന്നു
 മണികൾ പെറുക്കിത്തന്നു കണ്ടു. ഉടനെതന്നെ
 ഉഷസ്തി ബ്രാഹ്മണൻ അവിടെയെത്തി. അയാളോടു
 തനിക്കും കുറച്ചു ഉഴുന്നു തന്നാൽകൊള്ളാമെന്നാവശ്യ
 പ്പെട്ടു. കുറച്ചു ഉഴുന്നുമണികൾ മാത്രമേ അയാളുടെ
 കയ്യിലുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അതൊരു പാത്രത്തിലിട്ടു് അ
 യാൾ തിന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയുമാണു്. തന്റെ കയ്യിൽ
 വേറെ ഉഴുന്നില്ലെന്നും ഉള്ളതു താൻ ആഹരിച്ചതിന്റെ
 ഉഷ്ണിയും എച്ചിലുമാണെന്നും അതു മതിയെങ്കിൽ
 തരാമെന്നും പറഞ്ഞു ആനക്കാരൻ. ഉഷ്ണിയുമോ എ
 ച്ചിലോ എന്തെങ്കിലുമാവട്ടെ, തന്റെ പ്രാണൻ പോ
 ളാൻ തുടങ്ങുകയാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഈ ഉഴുന്നെ
 ക്കിലും തരണമെന്നു പറഞ്ഞു ബ്രാഹ്മണൻ. ആനക്കാ
 രൻ തന്റെ ഉഷ്ണിയും എച്ചിലുമായ ഉഴുന്നിനെ കൊടു
 ക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം അയാൾ കുടിച്ചു ബാക്കി
 യുള്ള വെള്ളത്തേയും കൊടുത്തു. പക്ഷെ വെള്ളത്തെ
 ബ്രാഹ്മണൻ സ്വീകരിച്ചില്ല. വെള്ളത്തെ വാങ്ങിയാൽ
 തനിക്കു് ഉഷ്ണിയാഹരണംകൊണ്ടുള്ള ദോഷമുണ്ടാവുമെ
 ന്നു പറഞ്ഞു. എന്നാൽ ആ ദോഷം ഉഴുന്നിനുമില്ലേ
 എന്നു ചോദിച്ചു ആനക്കാരൻ. വെള്ളം വേറെയും കിട്ടാ
 നുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് ഉഷ്ണിയും കഴിക്കേണ്ട ആവശ്യ
 മില്ല. എന്നാൽ അന്നത്തിന്റെ കഥ അതല്ല, ഒന്നും

23*

തന്നെ എവിടേയും കിട്ടാനില്ല. വിശപ്പുകൊണ്ടു പ്രാണൻ പോവുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഉഴുന്നമണികിട ഉച്ഛിഷ്ടമായാലും ദോഷമില്ലെന്നു പറഞ്ഞു ബ്രാഹ്മണൻ ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോവുകയും ചെയ്തു. എന്നാണു് കഥാസപത്രപം. ഇതിൽനിന്നു ക്ഷുത്തുകൊണ്ടു പ്രാണൻ പോവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ അഭക്ഷ്യപിന്നെ ആവശ്യമില്ല എന്നു വ്യക്തമാകുന്നുണ്ടു്. ഈ രഹസ്യത്തെ അറിയുന്നവർക്കു് അഭക്ഷ്യമായിട്ടൊന്നുമില്ലെന്നാണു് ശ്രുതി പറഞ്ഞതിന്റെ താല്പര്യം. എന്നാൽ വേറെ കിട്ടാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ വരികയുംകൂടി വേണം. ആ സംഗതി ജലം സ്വീകരിച്ചില്ലെന്നതുകൊണ്ടും വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

സു:—അബാധാച്ച—29.

ശബ്ദാത്മം:—അബാധാൽ ച=അനുശ്രുതിവാക്യങ്ങൾക്കു വിരോധം സംഭവിക്കാതിരിക്കാൻവേണ്ടിയും ആപൽഘട്ടത്തിലൊഴിച്ചു മറ്റു സന്ദർഭങ്ങളിൽ അഭക്ഷ്യാനത്തെ സ്വീകരിക്കാൻ പാടുള്ളതല്ല.

സാരം:—“ആഹാരശുദ്ധൌ സതപശുദ്ധിഃ”. ആഹാരശുദ്ധികൊണ്ടാണു് അന്തഃകരണശുദ്ധിയുണ്ടാവുന്നതു്. എന്നിങ്ങനെ ഭക്ഷ്യഭക്ഷ്യവിചാരവിഷയകമായ ശാസ്ത്രവാക്യങ്ങൾക്കു വിരോധം വരാതിരിക്കുകയും വേണം. അതിനാൽ ആപൽക്കാലത്തൊഴിച്ചു മറ്റു സന്ദർഭങ്ങളിൽ അഭക്ഷ്യാനത്തെ വജ്ജിക്കുകയും വേണം.

സു:—അപി ച സൂയ്തേ—30.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപി ച=കൂടാതെ, സ്മൃതേ=സ്മൃതിയും ഈ അഭിപ്രായത്തെ ദൃഢപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്.

സാരം:—“ജീവിതാത്യയമാപനോയോന്നമന്തി യതസ്തതഃ. ആകാശമിവ പങ്കേന ന സ പാപേന ലിപ്യതേ”. മരണം സംഭവിക്കുമെന്നു വരുന്ന ഘട്ടത്തിൽ എന്താഹാരം കഴിച്ചാലും, ആകാശത്തിൽ ചളി പാറാത്തതുപോലെ, അയാളിൽ യാതൊരു പാപവും പാറുന്നില്ല. എന്നിങ്ങനെ സ്മൃതിയും ഈ അഭിപ്രായത്തെത്തന്നെ സമർത്ഥിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ പ്രാണവിയോഗം സംഭവിക്കത്തക്ക ആപത്തില്ലാതിരിക്കും കാലത്തോളം അന്നശുദ്ധിയെ പാലിക്കുകയും വേണം.

സു:—ശബ്ദശ്ചാരോക്തോക്തകാരേ—31.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അകാരകാരേ=ഇഷ്ടംപോലെ അഭിഷ്യാനത്തെ ഭജിക്കുന്നതു നിഷേധിക്കുന്ന, ശബ്ദഃ ച=ശ്രുതി പ്രമാണവുമാണ്, അതഃ=അതിനാൽ പ്രാണവിയോഗമാകുന്ന ആപത്തില്ലാതിരിക്കും കാലത്തോളം അഭിഷ്യാനെ ഭജിക്കുകയും അർത്ഥം.

സാരം:—ഇഷ്ടംപോലെ അഭിഷ്യാനത്തെ ഭജിക്കുന്നതിനെ ശ്രുതി നിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ട്. “സ്നേഹോ ഹിരണ്യസ്യസുഖം പിബംശ്ച ഗുരോസ്തല്പമാവസൻ ബ്രഹ്മഹമൈതേ പതന്തി ചതപാരഃ പഞ്ചമശ്ചാചരംസൈരീതി”. സ്വപ്നത്തെ അപഹരിക്കുന്നവൻ, മദ്യത്തെ പാനം ചെയ്യുന്നവൻ, ഗുരുതല്പഗാമി, ബ്രഹ്മഹന്താവു എന്നീ നാലുപേരും അധഃപതിക്കുന്നു. അവരോടു സംസർ്ഗ്ഗം

ചെയ്യുന്ന അഞ്ചാമത്തെവനും അധഃപതിക്കുന്നു. എ
ന്നിങ്ങനെ ശ്രുതിയുണ്ടു്. അതിനാൽ ശ്രുതിയിൽ എ
വിടെയെങ്കിലും ജ്ഞാനിയുടെ വിശേഷതയെക്കാണി
ക്കാൻവേണ്ടി ‘അദ്ദേഹത്തിനു് അഭക്ത്യുമായിട്ടൊന്നു
മില്ല’ എന്നു പറയുന്നുവെങ്കിൽ അതു കേവലം ബ്രഹ്മ
വിദ്യയുടെ സ്തുതി മാത്രമാണു്. അല്ലാതെ ഭക്ത്യാഭക്ത്യ
വിചാരം ആചശ്യമില്ലെന്നുള്ള അർത്ഥത്തിലല്ല. അതി
നാൽ പ്രാണനാശംപോലും സംഭവിക്കാവുന്ന ആപത്തി
ലല്ലാതെ മരോതൊരു സന്ദർഭത്തിലും ഭക്ത്യാഭക്ത്യവിചാ
രം കൂടാതെ അശുഭലഭിക്കണമെന്നെക്കഴിക്കരുതെന്നാണു്
പറഞ്ഞതടത്തോളമുള്ളതിന്റെ നിഷ്കൃഷ്ടമായ താല്പര്യം.

സു:—വിഹിതതപാച്യാശ്രമകർമ്മാപി—32.

ശബ്ദാർത്ഥം—ച=അങ്ങനെയെന്ന, വിഹിതതപാൽ=
ശാസ്ത്രവിഹിതമായതിനാൽ, ആശ്രമകർമ്മ അപി=ആ
ശ്രമകർമ്മവും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണു്.

സാരം.—ഇതുവരെപ്പറഞ്ഞതിൽനിന്നു ജ്ഞാനിയും
ഭക്ത്യാഭക്ത്യവിചാരവും മറ്റും ചെയ്യണമെന്നു സിദ്ധ
മായി. എന്നാൽ ജ്ഞാനിയും കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യേണ്ടതു
ണ്ടോ; ഉണ്ടെങ്കിൽ എങ്ങനെയുള്ള കർമ്മങ്ങളെയാണു്
ചെയ്യേണ്ടതു്? എന്ന സംശയത്തിനു മറുപടി പറയുക
യാണു്. ജ്ഞാനിക്കും ശരീരസന്ധാരണത്തിനുവേണ്ടി
സ്നാനശൌചഭിക്ഷാഹരണാദികളും, ബ്രഹ്മവിദ്യാംഗങ്ങളായ
ശമദമാദികളും എപ്രകാരം കർത്തവ്യങ്ങളായിട്ടിരി
ക്കുന്നുവോ; അതുപോലെ താൻ ഏതാശ്രമത്തിലിരിക്ക
ുന്നുവോ; ആ ആശ്രമധർമ്മങ്ങളെയും യഥാവിധി അനു

ഷിക്കേണ്ടതാണ്. നിയതകർമ്മങ്ങളെ ത്യാഗം ചെയ്യരുത്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതു ത്യാഗമല്ല; മോഹമാണ്. എന്നു ഭഗവാനും ഗീതയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ആശ്രമസ്ഥിതിയുള്ളടത്തോളം കാലം ആശ്രമധർമ്മങ്ങളെ അവശ്യം പാലിക്കുകതന്നെ വേണം.

സു:—സഹകാരിത്വേന ച—33

ശബ്ദാർത്ഥം:—സഹകാരിത്വേന ച=സാധനയ്ക്കു സഹായമാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ടും ലോകസംഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടി ആശ്രമധർമ്മങ്ങളെ പരിപാലിക്കണം.

സാരം:—എപ്രകാരം ശമദമാദികൾ ബ്രഹ്മവിദ്യാനുഷ്ഠാനത്തിനു സഹായകങ്ങളായിരിക്കുന്നുവോ, അതുപോലെ നിഷ്കാമഭാവത്തിൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ശാസ്ത്രവിഹിതങ്ങളായ ആശ്രമധർമ്മങ്ങളും സാധനയ്ക്കു സഹായകങ്ങൾതന്നെയാണ്. അതിനാൽ അവയെ ഉപേക്ഷിക്കല്ല, ആപരിക്കലാണ് ആശാസ്യമായിട്ടിരിക്കുന്നത്.

സു:—സർവ്വമാപി ത ഏവോഭയ ലിംഗാൽ—34

ശബ്ദാർത്ഥം:—തേ അപി=ഭക്തിമാർഗ്ഗസംബന്ധികളായ കർമ്മങ്ങൾ അല്ലെങ്കിൽ ഭാഗവതധർമ്മങ്ങളും. സർവ്വമാ=എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും. ഏവ=ആചരണയോഗ്യങ്ങളാകുന്നു; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ. ഉഭയലിംഗാൽ=ശ്രുതിസ്മൃതികൾ രണ്ടും നിശ്ചയസ്വരൂപേണയുള്ള വർണ്ണനകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശമാദികളും, ആശ്രമധർമ്മങ്ങളും പാലിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചുകഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ

ഭാഗവതധർമ്മങ്ങളുടെ ആചരണം ആവശ്യമുണ്ടോ എന്നു സംശയമുണ്ടാവാം. അതിനു മറുപടി പറയുകയാണ് ആരംഭിക്കപ്പെടുന്ന ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ശ്രുതിസ്മൃതികൾ രണ്ടും ഭാഗവതധർമ്മത്തെ വളരെയധികം ശ്ലാഘിക്കുകയും കീർത്തിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ജപകീർത്തനപൂജാനമസ്തോരസ്തുതിപഠനാദിഭാഗവതധർമ്മങ്ങളെ ഭക്തിയോടുകൂടുംവണ്ണം ആചരിക്കുകയും ഇഷ്ടദേവനിൽ സന്യസ്തശരണാഗതിയടയുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു വളരെ വേഗത്തിൽ അന്തഃകരണം ശുദ്ധിവന്നു് അദ്വൈതമായ പരമതത്വം പ്രകാശിക്കാനിടയാകുന്നതിനാൽ സാധകനു് ഭാഗവതധർമ്മങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കത്തക്കവയല്ലെന്നു മാത്രമല്ല; അവശ്യം ആചരണീയങ്ങളാണതാനും.

സു:—അനഭിലവം ച ദർശയതി—35.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ. അനഭിലവം=പാപനിവൃത്തിയെ. ദർശയതി=ശ്രുതി പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ പാപശാന്തിക്കു് ഈശ്വരപ്രണിധാനത്തോളം പറ്റിയതായ മറ്റൊരാൾ ധർമ്മമില്ലെന്നു സ്തംഭമായിപ്പറയുന്നുണ്ടു്. ഈ ശ്വരന്റെ അപാരവും അപ്രമേയവുമായ മഹിമയെ കുറച്ചൊക്കെ അറിഞ്ഞു് അവിടുത്തെ തൃപ്പാദകേമലങ്ങളിൽ സർച്ചാത്മനാ ശാണംപ്രാപിച്ചു് ഭക്തിശ്രദ്ധകളോടുകൂടുംവണ്ണം ഈശ്വരമഹിമകളുടെ ശ്രവണകീർത്തനങ്ങളെച്ചെയ്യുന്ന ഭക്തന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും വേഗത്തിൽ അ

ടങ്ങുന്നു. അനേകകർമ്മപ്രസക്തവും, വിഷയചിന്തനങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വികാരങ്ങളെക്കൊണ്ടും മലിനവുമായ ചിന്തയും അവയെയൊക്കെ വിട്ടു പ്രശാന്തവും സ്വാധീനവുമായിത്തീരുന്നതുകൊണ്ടു സാധകന്റെ എല്ലാ പാപങ്ങളും നശിക്കുകയും ദോഷങ്ങൾ നീങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള ഭക്തൻ പരിശുദ്ധനും, പരമപുരുഷാത്മമായ മോക്ഷത്തിനു് അധികാരിയുമായിത്തീരുന്നു. ഈവക കാരണങ്ങളാൽ ഭാഗവതധർമ്മങ്ങൾ അവശ്യം അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണു്. ശ്രുതി ഈ വിഷയത്തെ അനേകപ്രാവശ്യം പലവിധത്തിൽ സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സു:—അന്തരാചാപി തു തദ്ദൃഷ്ടേ:—36.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=ഇതിനുപുറമെ. അന്തരാ ച അചി=ആശ്രമധർമ്മങ്ങളെയൊന്നും ശരിക്കു പാലിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിൽകൂടി ഭാഗവതധർമ്മാചരണത്തിൽക്കൂടെയും ഉപാസനത്തിൽക്കൂടെയും ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരവും കൈവല്യപ്രാപ്തിപോലുമുണ്ടാവുന്നു. തദ്ദൃഷ്ടേ: = എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങിനെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്ലോകശ്ലോകരോപനിഷത്തിൽ “സ്വദേശമരണിം കൃതപാ പ്രണവം ചോത്തരാമരണിം; ധ്യാനവിമർമ്മനാഭ്യാസാൽ ദേവം പശ്യേൽ നിഗുഡവൽ.” എന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. സാധകൻ അല്ലെങ്കിൽ ഭക്തൻ തന്റെ ശരീരത്തെ ചുവട്ടിലെ അരണിവൃക്ഷമായും, പ്രണവത്തെ മുകളിലെ അരണിവൃക്ഷമായും കല്പിച്ചു ധ്യാനമാകുന്ന മന്മനാഭ്യാസംകൊണ്ടുതന്നെ തന്നിൽ അത്യന്തസു

കുറ്റമാകുംവണ്ണം അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ആത്മദേവനെ മുഖത്തോടുമുഖം കാണാനിടവരും എന്നും. ആശ്രമധർമ്മങ്ങളെ വഴിക്കുവഴിയായി വേണ്ടപോലെ പാലിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിൽകൂടി ഉപാസനമാത്രംകൊണ്ടുതന്നെ ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരമുണ്ടാവുമെന്നാണല്ലോ ഇതുകൊണ്ടു സ്വപ്നമാവുന്നതും. അനന്തരം ഈശ്വരനെ സ്മരിക്കേണ്ട ക്രമവും ആ ഉപനിഷത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ ഈശ്വരനിൽ സമ്പൂർണ്ണശാണാഗതിയടഞ്ഞിട്ടാണ് പരമാത്മാപാദനം ചെയ്യേണ്ടതെന്നും, ഈശ്വരപ്രസാദത്താൽ ആത്മദർശനത്തിനുള്ള തടസ്സങ്ങൾ നീക്കുമെന്നും, അപ്പോൾ ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരമുണ്ടാവുമെന്നുകൂടിയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങിനെ പലേടത്തും പല പ്രകാരത്തിൽ ശ്രീതി ഭാഗവതധർമ്മത്തെ അവശ്യം അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഭാഗവതധർമ്മങ്ങൾ ഏതു നിലയിലുള്ള സാധകനും പരിത്യാജ്യങ്ങളല്ല; ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കുള്ള തടസ്സങ്ങൾ നീക്കാൻ അവ അവശ്യം അനുഷ്ഠേയങ്ങളാണുതാനും.

സു:—അപി ച സൂത്രേ—37.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അപി ച=ഇതിനും പുറമെ, സൂത്രേ=സ്മൃതിയിലും ഈ വിഷയം ധാരാളം പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ഭഗവൽഗീത തുടങ്ങിയ സ്മൃതികളിൽ വണ്ണാശ്രമങ്ങൾക്ക് ഉചിതങ്ങളായ ധർമ്മങ്ങളെ ആചരിക്കാൻ അധികാരമില്ലാത്ത ചണ്ഡാളാദികൾകൂടി നിഷ്കളങ്കഭക്തിയോടുകൂടി ഭഗവാനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു ഭജി

പരന്നപക്ഷം, ആ ഭക്തി കണകൊണ്ടുതന്നെ അവൻ സിദ്ധനും മുക്തനുമായിത്തീരമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ ഭഗവൽസാക്ഷാൽക്കാരത്തിനും ഈശ്വരപ്രാപ്തിക്കും ഹേതു യോഗമോ, തപസ്സോ, കർമ്മാചരണങ്ങളോ അല്ലെന്നും നിഷ്കളങ്കയായ ഭക്തിമാത്രമാണെന്നും വ്യക്തമായി പറയുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതിനും പുറമെ, ഏതു നിവൃത്തിയിലുള്ള പാപിയും ഭക്തി കണകൊണ്ടുതന്നെ പരിശുദ്ധനായിത്തീരുന്നവെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “കിരാതഹൃണാസ്രപുളിന്ദപുല്ലസഃ ആഭീരകങ്കായവനഃ ഖസാഭവഃ യേന്യേ ച പാപാ യദുപാശ്രയാശ്രയാഃ ശുദ്ധ്യന്തി തസ്മൈ പ്രഭവീണ്ണഭവ നമഃ” എന്നിങ്ങനെയുള്ള ശ്രീമൽഭാഗവതവചനവും എന്നു വേണ്ടു പല സ്തുതികളിലുമുള്ള പ്രതിപാദനങ്ങളും സാധകന്മാർക്ക് ഈശ്വരോപാസനം ഒഴിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത കണാണെന്നു സമർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സു:—വിശേഷാനുഗ്രഹശ്ച—38.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, വിശേഷാനുഗ്രഹഃ=ജനകൊണ്ടു ഭഗവാന്റെ പ്രത്യേകാനുഗ്രഹത്തിന്നു പാത്രമാവുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—മുൻപറഞ്ഞ എല്ലാ കാര്യങ്ങളും ഭാഗവതധർമ്മത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെക്കാണിക്കുന്നവയാണു്. എന്നാൽ അതിനൊക്കെപ്പുറമേ മറ്റൊരു വിശേഷംകൂടിയുണ്ടു് ഭക്തിക്കു്. എന്തെന്നാൽ തപസ്സു്, യോഗം, കർമ്മം തുടങ്ങിയ സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ടൊന്നും കിട്ടാത്ത ഈശ്വരാനുഗ്രഹം വളരെ വേഗത്തിൽ ഭക്തനുണ്ടായി

ത്തിരുനവെന്നതൊരു പ്രത്യേകതയാണു്. ഭക്തന്മാർക്കു് ഞാൻ സുലഭനാണെന്നു ഭഗവാൻതന്നെ ഗീതയിലും ഭാഗവതത്തിലും അനേകപ്രാവശ്യം വ്യക്തമാക്കീട്ടുണ്ടു്.

സു:—അതസ്തുപിതരജ്യായോ ലിംഗാച്ച—39.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ=പറയപ്പെട്ട കാരണങ്ങളെ കൊണ്ടും, ലിംഗാൽ ച=ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ഇതര ജ്യായഃ തു=മറ്റു ധർമ്മങ്ങളെക്കാൾ തീർച്ചയായും ശ്രേഷ്ഠമാണു് ഭക്തിധർമ്മം.

സാരം:—ഇതിനുമുമ്പു പറയപ്പെട്ട കാരണങ്ങളെ കൊണ്ടും മറ്റു ധർമ്മങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു ഭാഗവത ധർമ്മം എത്രയോ കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠമാണെന്നു വ്യക്തമായി. ഇതിനു പുറമെ സ്മൃതിപ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഈ വസ്തുത തെളിയുന്നുണ്ടു്. ഭാഗവതപുരാണത്തിൽ പറയുന്നു. “വിപ്രാൽ ദ്വിഷ്ട്ഗുണയുതാദരവിന്ദനാഭവാദാദരവിന്ദവിമുഖാൽ ശപപചം വരിഷ്ഠം. മന്യേ തദ്പിത മനോവചനേഹിതാർത്ഥപ്രാണം പുനാതി സകലം ന തു ഭൂരിമാനഃ”. പന്ത്രണ്ടുവിധ ഉത്തമഗുണങ്ങൾ തികഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണനാണെങ്കിലും, അദ്ദേഹം ഈശ്വരപാദത്തിൽ നിന്നു വിമുഖനാണെങ്കിൽ തീർച്ചയായും അദ്ദേഹത്തെക്കാൾ എത്രയോ അധികം ശ്രേഷ്ഠനാണു് ചണ്ഡാളൻ. ശരീരവാദമനഃക്കർമ്മങ്ങളെ പൂണ്ണമായും ഈശ്വരകൾ അപ്പിച്ച സൂക്തി ചണ്ഡാളനായാൽപോലും അവൻ തന്നെയും വംശത്തെയും ശുദ്ധീകരിക്കുന്നു. എന്നാൽ വളരെയൊക്കെ മാനുതയുള്ള ബ്രാഹ്മണന്തു സാധിക്കുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ പുരാണങ്ങളിലും സ്മൃതികളിലും അ

വിടവിടെ ഭഗവൽഭക്തിയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ മുക്തകണ്ഠം പുകഴ്ത്തിയിട്ടുണ്ട്. വണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെ യഥാവിധി അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരെക്കാൾ കൂടുതൽ ഭക്തന്മാരെ ശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ നാമം അതിൽനിന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

സു:—തൽഭൂതസ്യ തു നാതൽഭാവോ ജൈമി നേരപി നിയമാതദ്ദ്രുപാലാവേഭ്യഃ—40.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തൽഭൂതസ്യ തു=ഉച്ചാശ്രമത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞൊരാൾക്കുകൂടെ, അതന്മാരവഃ ന=അതിനെ വിട്ട് വീണ്ടും പൂർവ്വാശ്രമത്തിലേക്കിറങ്ങിവരുന്ന വിധിയില്ല. നിയമാതദ്ദ്രുപാലാവേഭ്യഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പിന്നിലേക്കിറങ്ങിവരുന്ന നിയമമോ, വിധിയോ ശാസ്ത്രങ്ങളിലൊന്നും പാഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതുകൊണ്ടും, ശ്രമത്തിലെ ആശ്രമാചരണവിധി ഇങ്ങനെയല്ലാത്തതുകൊണ്ടും, ശിഷ്യാചാരം അങ്ങനെയില്ലാത്തതുകൊണ്ടും തന്നെ, ജൈമിനേഃ അപി=കർമ്മശാസ്ത്രകർത്താവായ ജൈമിനിമഹർഷിക്കും ആശ്രമത്തിൽനിന്നു പിന്നോക്കം തിരിച്ചുപോകുന്നതിഷ്ടമല്ല.

സാരം:—ശ്രവണകീർത്തനാദി ആചരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഉപാസനാസമ്പ്രദായത്തിന്റെ മഹത്വത്തെപ്പറഞ്ഞു. ഇനി ഈ പ്രകരണത്തിൽ ചതുർത്ഥാശ്രമത്തിലെത്തിയൊരാൾക്കു വീണ്ടും തൃതീയാശ്രമത്തിലേക്കിറങ്ങാൻ നിയമമുണ്ടോ എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുകയാണ്. ചതുർത്ഥാശ്രമത്തിലെത്തി സർവ്വസംഗപരിത്യാഗം ചെയ്തു സന്യാസിയായിക്കഴിഞ്ഞൊരാൾക്കു വീണ്ടും ഘൃഹസ്ഥനും വിഷ്ണുവിഷ്ണുമായിക്കഴിയുവാൻ

ശാസ്ത്രം അനുവദിച്ചിട്ടില്ല. ഇതുപോലെ വാനപ്രസ്ഥനായിക്കഴിഞ്ഞാറുകൾ ഗാർഹസ്ത്യത്തിലേക്കിറങ്ങാൻ പാടുള്ളതല്ല. എന്നാൽ പ്രമാദംകൊണ്ടു് അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു കരാളെന്നു വന്നാൽ അയാൾ ആശ്രമഭ്രഷ്ടനാണെന്നു തന്നെ പറയണം. ആശ്രമങ്ങളിൽക്കൂടെ വഴിക്കുവഴിയായി മേല്പോട്ടു കയറാനല്ലാതെ കീഴുപോട്ടിറങ്ങാൻ ശ്രമം വിധിച്ചിട്ടില്ല. “ബ്രഹ്മചര്യം പരിസമാപ്യ ഗൃഹീഭവേൽ. ഗൃഹീ ഭൂതപാ വനീ ഭവേൽ. വനീ ഭൂതപാ പ്രവ്രജേൽ. യദി വേതരഥാ ബ്രഹ്മചര്യംഭവേ പ്രവ്രജേൽ ഗൃഹാദോ വനാദോ”. എന്നാണു് ആശ്രമങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച ശ്രമിയുടെ വിധി. ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽനിന്നു ഗാർഹസ്ത്യത്തിലേക്കും അതിൽനിന്നും വാനപ്രസ്ഥത്തിലേക്കും, വാനപ്രസ്ഥത്തിൽനിന്നു സന്യാസത്തിലേക്കും നീങ്ങാം. അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽനിന്നുതന്നെ സന്യാസത്തിലേക്കു നീങ്ങാം. അതുപോലെ ഗാർഹസ്ത്യത്തിൽനിന്നും വാനപ്രസ്ഥത്തിൽനിന്നും സന്യാസത്തിലേക്കു നീങ്ങാം ഇങ്ങനെയല്ലാതെ സന്യാസാശ്രമത്തിൽനിന്നു വാനപ്രസ്ഥത്തിലെയോ ഗാർഹസ്ത്യത്തിലെയോ മടങ്ങുന്ന സമ്പ്രദായം എവിടെയും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. കൂടാതെ വിധിയോ നിയമമോ ഇല്ലാത്ത ചില സംഗതികൾക്കു ശിഷ്ടാചാരമുണ്ടാവാറുണ്ടു്. ഈ വിഷയത്തിൽ അങ്ങനെയുള്ള ശിഷ്ടാചാരമില്ല. ഈവക കാരണങ്ങളാൽ കർമ്മശാസ്ത്രകർത്താവായ ജൈമിനിമഹർഷിക്കുപോലും ഹിതമല്ല ഉച്ചാശ്രമത്തിൽനിന്നു കീഴുപോട്ടിറങ്ങുന്ന സമ്പ്രദായം. അതിനാൽ ശ്രമനിദ്രേശപ്രകാരമുള്ള ആ

ശ്രമപ്രാപ്തിയെ വിട്ടു വ്യതിക്രമത്തെ ചെയ്യുന്നതു് ഒരു പ്രകാരത്തിലും ശരിയോ ശ്രേയസ്കരമോ അല്ല. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്ന ആശ്രമഭ്രഷ്ടനാക്കു് ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുടികാരമില്ലതാനും.

സു:—ന ചാധികാരികമപി പതനാനുമാനാൽ തദയോഗാൽ—41.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, ആധികാരികം അപി=അധികാരപൂർവ്വകം വിധിക്കപ്പെട്ട പ്രായശ്ചിത്തംകൂടി ആശ്രമഭ്രഷ്ടനു്, ന=വിഹിതമായിത്തീരുന്നില്ല, എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ, പതനാനുമാനാൽ=സ്മൃതികളിൽ ആശ്രമഭംഗത്തെ വലിയ പതനമായിട്ടാണു് കണക്കാക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ടും, തദയോഗാൽ=അങ്ങനെ പതിതനാക്കു് പ്രായശ്ചിത്തവിധിയില്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുംതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മചര്യശ്രമത്തിലിരിക്കുന്ന ഒരു ബ്രഹ്മചാരിക്കു വ്രതഭംഗം വന്നുപോയാൽ അതിനു പ്രായശ്ചിത്തവിധിയുണ്ടു്. അതുപോലെ ഗൃഹസ്ഥനോ വാനപ്രസ്ഥനോ വ്രതഭംഗം വന്നാലും പ്രായശ്ചിത്തവിധിയുണ്ടു്. എന്നാൽ സന്യാസിയോ വാനപ്രസ്ഥനോ വീണ്ടും ഗൃഹസ്ഥനായിത്തീരുന്നവെങ്കിൽ അതു് ആശ്രമമാറ്റമല്ല; ആശ്രമഭംഗമാണു്. അങ്ങനെയുള്ള ആശ്രമഭംഗത്തെ വലിയ പതനമായിട്ടാണു് സ്മൃതി കണക്കാക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് അവക്കു് പ്രായശ്ചിത്തംപോലും വിധിച്ചിട്ടില്ല. ആശ്രമഭ്രഷ്ടൻ പ്രായശ്ചിത്തംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുടികാരിയായിത്തീരുന്നില്ലെന്നു താല്പര്യം. ആശ്രമഭ്രഷ്ടനാക്കു് ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുടികാരമില്ലെന്നു മുൻസൂത്രത്തിൽ

പറഞ്ഞുവല്ലോ. എങ്കിലും പ്രായശ്ചിത്തംകൊണ്ട് അധികാരമുണ്ടാവുമോ എന്ന സംശയത്തിനു മറുപടി പറയണമെന്നു സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്തതു്.

**സു:—ഉപപുവ്വമപി ത്വേകേ ഭാവമശനവൽ
തദക്തം—42.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏകേ ത്വ=ചില ആചാര്യന്മാരാകട്ടെ. ഉപപുവ്വം അപി=ഉപപാതകമാണെങ്കിൽക്കൂടി. അശനവൽ=അഭക്ഷ്യഭക്ഷണത്തിനെന്ന്പോലെ. ഭാവം=പ്രായശ്ചിത്തഭാവത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ട്. തദക്തം=ഈ അഭിപ്രായവ്യത്യാസവും ശാസ്ത്രസമ്മതമാണെന്നവർ പറയുന്നുമുണ്ട്.

സാരം:—എന്നാൽ ചില ആചാര്യന്മാർ ആശ്രമഭൃശ്യാന്മാർ പ്രായശ്ചിത്തത്തെ അംഗീകരിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്. ആശ്രമഭൃശമെന്നതു മറ്റാപാതകമല്ല; ഉപപാതകമാണ്; ആ സ്ഥിതിക്കു ബ്രഹ്മചര്യം ആശ്രമസ്ഥിതിയാൽ പ്രതലം വന്നാലെന്നപോലെയും, അഭക്ഷ്യഭക്ഷണാദികൾക്കെന്നപോലെയും ആശ്രമഭൃശത്തിനും പ്രായശ്ചിത്തം വിധേയമാണെന്നാണവരുടെ അഭിപ്രായം. ഈ അഭിപ്രായത്തിനു ശാസ്ത്രസമ്മതിയുണ്ടെന്നുവർ പറയുന്നുണ്ട്.

**സു:—ബ്രഹ്മിസ്മൃതേയമാപി
സ്മൃതേതരാചാരാച്ച—43.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ത്വ=എന്നാൽ, ഉദയമാ അപി=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുടികാരമില്ല, സ്മൃതേ: =

ധർമ്മശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തപ്രകാരവും, ആചാരം ച=ശിഷ്ടാചാരം വഴിക്കും അതു വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—വാതപ്രസ്ഥസന്യാസങ്ങളാകുന്ന ഉച്ചാശ്രമങ്ങളിൽനിന്നുള്ള പതനം മഹാപാതകമായാലും ഉപപാതകമായാലും, പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്താലും ഇല്ലെങ്കിലും അങ്ങനെയുള്ളവർ ബ്രഹ്മവിദ്യാധികാരമില്ലെന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രവും ശിഷ്ടാചാരവും വെളിവാക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യുന്നത് എന്താവശ്യത്തിനാണോ, അതു പ്രായശ്ചിത്തംകൊണ്ടും നടക്കുന്നില്ലെന്നതും. ആ സ്ഥിതിക്കു പ്രായശ്ചിത്തമുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്ന പ്രശ്നംതന്നെ ആവശ്യമുള്ളതാവുന്നില്ല.

സു:—സപാമിനഃ ഫലശ്രുതേരിത്യാത്രേയഃ—44.

ശബ്ദാർത്ഥം —സപാമിനഃ=ഉൽഗീമോപാസനത്തിൽ യജമാനനാണ് കർത്തൃത്വം, ഇതി ആത്രേയഃ=എന്നു ആത്രേയൻ പറയുന്നു, ഫലശ്രുതേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ ഫലത്തെക്കുറിച്ച് അങ്ങനെയൊന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഉച്ചാശ്രമത്തിൽനിന്നു പതിച്ചുവന്ന ബ്രഹ്മവിദ്യാധികാരമില്ലെന്നു പൂർവ്വപ്രകരണംകൊണ്ടു സമർത്ഥിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഇനി ഉൽഗീമാദി ഉപാസനങ്ങളുടെ കർത്തൃത്വം യജമാനനോ അഥവാ ജ്ഞാപിക്കിനോ എന്നു നിരൂപിക്കുകയാണ് ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. ആത്രേയമഹർഷി ഉൽഗീമാദി ഉപാസനങ്ങളുടെ കർത്തൃത്വം യജമാനനാണെന്നാണ് കരുതുന്നത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഫലകല്പനത്തിൽ യജമാനനായാണ് ശ്രുതി

പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നാണതിനു കാരണം പറയുന്നതു് ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ വർഷസാമത്തെ അറിയുന്ന പൃഥ്വിൻ അഞ്ചു പ്രകാരത്തിൽ വർഷോപാസനത്തെ ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ ഇഷ്ടംപോലെ മഴ പെയ്യിക്കാൻ കഴിവുള്ളവനായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു പറയുന്നു. ബൃഹദാരണ്യകശ്രുതിയിൽ പ്രസ്തോതാവിൽനിന്നു് ഉപാസനങ്ങളെ ഗ്രഹിക്കണമെന്നും, ഉൽഗാതാവു തന്റെ യജമാനന്റെ അഭീഷ്ടങ്ങളെക്കുറിച്ച് ആഗാതം ചെയ്യുന്നുവെന്നും, അതുവഴി യജമാനൻ അഭീഷ്ടങ്ങളെ സാധിക്കുന്നുവെന്നും പറയുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രതിപാദനങ്ങളിൽനിന്നു യജമാനനാണു് ഫലഭോക്താവെന്നു വരുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു് ഉൽഗീമാദി ഉപാസനങ്ങളുടെ കർതുതപവും യജമാനനുതന്നെയെന്നു കരുതണം.

**സു:—ആത്പിജ്യമിത്യേവമിസ്മിസ്മി
ഹി പരിക്രിയതേ—45**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഔഡുലോമിഃ = ഔഡുലോമിയെന്ന ആചാര്യൻ, ആത്പിജ്യം ഇതി=ഋതപിക്കിന്നാണു് ഉപാസനാകർതുതപമെന്നു പറയുന്നു, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, തസ്മൈ=പ്രസ്തുത കർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ, പരിക്രിയതേ=യജമാനനിൽനിന്നു പരിഗ്രഹത്തെ വാങ്ങുന്നു.

സാരം:—ഉൽഗീമാദി ഉപാസനങ്ങളുടെ കർതുതപം ഋതപിക്കിനാണെന്നാണു് ഔഡുലോമിയെന്ന ആചാര്യൻ പറയുന്നതു്. എങ്കിലും ഫലം യജമാനനു വന്നു ചേരുന്നുവെന്നതിൽ അസാംഗത്യമില്ല. എന്തുകൊണ്ടു

നാൽ ഋതപിക്കു യജമാനകൽനീനു ദേഹിണയെ വാങ്ങു നുണ്ടു്. അതൊരുപ്രകാരത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ ഋതപി ക്കിന്റെ കർമ്മത്തെ യജമാനൻ വിലയ്ക്കു വാങ്ങലാണു്. അതിനാൽ ഫലം യജമാനനു വന്നുപേരാം. എന്നാലും കർത്തൃത്വം ഋതപിക്കിനു മാത്രമേ ഉണ്ടാവാനു വഴിയുള്ളൂ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അദ്ദേഹമാണല്ലോ പ്രവർത്തിക്കുന്നതു്.

സു:—ശ്രുതേശ്വ—46

ശബ്ദാർത്ഥം:—ശ്രുതേഃ ച=ശ്രുതിപ്രമാണപ്രകാരം നോക്കിയാലും കൗഡുലോമിയെന്ന ആചാര്യന്റെ മതമാണു് കൂടുതൽ തൃപ്തികരമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സാരം:—ശ്രുതിപ്രമാണങ്ങൾവഴിക്കു നോക്കിയാലും കൗഡുലോമി പറഞ്ഞപ്രകാരം ഉപാസനങ്ങളുടെ കർത്താവു് ഋതപിക്കാണെന്നുതന്നെയാണു് പറയേണ്ടതു്. യജ്ഞത്തിൽ ഋതപിക്കു് എന്തൊരു സങ്കല്പം ചെയ്യുന്നതും യജമാനനുവേണ്ടിയാണെന്നു ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിൽ പറയുന്നു അങ്ങയുടെ ഏതഭീഷ്ടത്തേയും ഞാൻ ആഗ്രഹം ചെയ്യാമെന്നു ഋതപിക്കു യജമാനനോടു പറയുന്നതായി മാനുസ്മൃതിപ്രമാണത്തിലും പറയുന്നു. കൂടാതെ ഉൽഗീമാദി ഉപാസനങ്ങളെ ചെയ്യുന്നതു ഋതപിക്കാണെന്നതു പ്രത്യക്ഷമാണു്. ഈവക കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഫലഭോക്താവു യജമാനനാണെന്നു് ഉപാസനത്തിന്റെ കർത്താവു ഋതപിക്കാണെന്നുതന്നെയാണു് വന്നുപേരുന്നതു്.

സു:—സഹകാര്യന്തരവിധി: പക്ഷേണ

തൃതീയം തദ്വതോ വില്യാദിവൽ—47.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദ്വതഃ=ബ്രഹ്മവിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്ന സാധകൻ, തൃതീയം=മൂന്നാമതായി പറയപ്പെട്ട മൗനം അവശ്യം വിധേയവും വിധിസ്വരൂപവുമാണ്, സഹകാര്യന്തരവിധി:=എന്നാൽ വേറെ പ്രകാരത്തിലുള്ള സഹകാരിസാധനങ്ങളുടെ വിധാനം, വില്യാദിവൽ=മറ്റു സ്ഥലത്തു പറഞ്ഞ വിധിവാക്യംപോലെത്തന്നെ ആചരണീയമാണ്, പക്ഷേണ=ഒരു പക്ഷത്തിൽ ഇതും വിധിതന്നെയാണുതാനും.

സാരം:—പൂർവ്വപ്രകരണംകൊണ്ടു സകാമോപാസനത്തിന്റെ ഫലത്തേയും യജ്ഞത്തിന്റെ കർതുതപത്തേയും നിർണ്ണയിച്ചശേഷം ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിദ്യക്ക് ഏതേതാശ്രമത്തിലുള്ളവർക്കാണ് ധികാരമെന്നു നിർണ്ണയിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ കഹോലനം യാജ്ഞവൽക്യനുംകൂടി ഒരു സംവാദമുണ്ട്. ബ്രഹ്മതത്വത്തിന്റെ സ്വരൂപമെന്താണെന്നു ചോദിക്കുന്നു കഹോലൻ. അതിനു മറുപടി പറഞ്ഞു യാജ്ഞവൽക്യൻ. എല്ലാവരുടേയും അന്തർമിയായ പരതത്വം പരമാത്മാവാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രസ്തുത പരമചൈതന്യം ശോകം, മോഹം, വിശപ്പ്, ദാഹം, ജര, മൃത്യു തുടങ്ങിയ ഉപാധിധർമ്മങ്ങൾക്കെല്ലാം അതീതമാണ്. അതിനാൽ പ്രസ്തുത പരമചൈതന്യം പരമാത്മാവുതന്നെ. ഇപ്രകാരം ഈ പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ പുത്രകാമന,

ധനകാമന, യശഃകാമന, സ്വർഗ്ഗാദിലോകകാമന എന്നി
 വയിൽനിന്നെല്ലാം വിരക്തനായി ഭിക്ഷാനംകൊണ്ടു
 ജീവിതനിയ്ക്കുന്ന ചെറുപ്പൻമാർക്കു മാത്രമേ നീക്കമുണ്ടു
 എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം അതേ പ്രതിപാദനത്തി
 ന്റെതന്നെ അവസാനത്തിൽ വീണ്ടും പറയുന്നു. ബാല്യ
 ത്തിൽ അദ്ധ്യാത്മശാസ്ത്രത്തിൽ വേണ്ടത്ര പാണ്ഡിത്യ
 ത്തെ സമ്പാദിച്ച യൗവ്വനാരംഭം മുതൽക്കുതന്നെ സ്ഥിര
 മായ നിഷ്ഠയോടുകൂടിയിരിക്കണം. പിന്നെ മൌനശീല
 നായ തപസ്വിയായിക്കഴിയണം. പിന്നെ മൌനമൌ
 നങ്ങൾ രണ്ടുമാസംതന്നെ ജ്ഞാനിയായിത്തീരണം. അങ്ങ
 നെയുള്ള ബ്രഹ്മണൻ ബ്രഹ്മജ്ഞനായി ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാ
 പിക്കുന്നു എന്നു്.

ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു സന്യാസാശ്രമത്തിൽ മാത്ര
 മാണു് പരമാത്മപ്രാപ്തിയാകുന്ന ഫലത്തെപ്പാഞ്ഞിരിക്കു
 ന്നതു്. എന്നാൽ പ്രസ്തുത പ്രകരണത്തിൽ പാണ്ഡിത്യ
 വും, ബാല്യകാലം മുതൽക്കുള്ള അനുഷ്ഠാനവും മാത്ര
 മാണു് വിധിവാക്യമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ മൂന്നാ
 മത്തേതായ മുനിത്വവും സഹകാരിഭാവം വഴിക്കു വിധി
 വാക്യംപോലെതന്നെ കർമ്മമെന്നാണു് സൂത്രകാര
 നായ ആചാര്യന്റെ വിവക്ഷ. ദംഭം, മാനം, തുടങ്ങിയ
 വികാരങ്ങളുടെ നിരാസത്തെയാണു് ധ്യാനം അല്ലെ
 ങ്കിൽ തപസ്സുകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചതു്. ബ്രഹ്മതത്വത്തി
 ന്റെ ശാസ്ത്രീയജ്ഞാനത്തെ പാണ്ഡിത്യംകൊണ്ടും, നിര
 ന്തരം ചെയ്യപ്പെടേണ്ട മനനനിദിദ്ധ്യാസങ്ങളെ മൌന
 ശബ്ദംകൊണ്ടും സൂചിപ്പിച്ചു. പറയപ്പെട്ട മൂന്നുധ്യാസ

ങ്ങളുടേയും പരിപകപാവസ്ഥയിൽ മാത്രമാണ് ബ്രഹ്മ സാക്ഷാൽക്കാരമുണ്ടാവുന്നതെന്നാണ് ഈ പ്രകരണത്തിന്റെ താല്പര്യം.

സു:—കൃൽസ്തഭാവത്തു

ഗൃഹിണോപസംഹാരഃ __48.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ, കൃൽസ്തഭാവം=ഗൃഹ സ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രായേണ എല്ലാ ആശ്രമങ്ങളുടേയും ഭാവമുള്ളതുകൊണ്ട്, ഗൃഹിണോ=ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തോടു കൂടി, ഉപസംഹാരഃ=പ്രകരണം ഉപസംഹരിക്കപ്പെട്ടു.

സാരം:—പൂർവ്വപ്രകരണംകൊണ്ട് സന്യാസാശ്രമത്തിൽ മാത്രമാണ് ബ്രഹ്മസാക്ഷാൽക്കാരത്തിനും ബ്രഹ്മ പ്രാപ്തിക്കും അർഹതയുള്ളതെന്നു വരുന്നു. അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ എട്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തോടുകൂടി ബ്രഹ്മവിദ്യാവണ്ണനത്തെ അവസാനിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനെത്തു കാരണമെന്നു സംശയം വരുന്നു. ഗൃഹസ്ഥനു ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാമുണ്ടെന്ന സൂചനയാണല്ലോ പ്രസ്തുത പ്രകരണം കൊണ്ടു ചെയ്തിരിക്കുന്നത്; എന്ന സംശയത്തിനു മറുപടി പാകയാണീസൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്.

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രായേണ നാലാശ്രമങ്ങളുടേയും ഭാവമുണ്ട്. എങ്ങനെയെന്നാൽ പുത്രൻ ബ്രഹ്മചര്യത്തെ ദീക്ഷിക്കുന്നതും വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നതും ഗൃഹസ്ഥനായ ഗൃഹവിന്റെ അടുക്കലാണ്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിന്റെ ഭാവം ഗൃഹസ്ഥനിൽ എപ്പോഴും ഉണ്ടാവാതിരിക്കാൻ വയ്യ. പിന്നെ വാനപ്രസ്ഥസന്യാ

സങ്ങളാകുന്ന ആശ്രമങ്ങളുടെ മൂലമാണ് ഗാർഹസ്ത്യം. അതിനാൽ അവയുടേയും നിത്യസംബന്ധം ഗൃഹസ്ഥനുണ്ട്. ഈ സ്ഥിതിക്ക് ഏതാശ്രമത്തിലെ ഏതൊരു ചർച്ചയും ഗൃഹസ്ഥനു വിഹിതമാണ്. കൂടാതെ ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്ക് എല്ലാ ആശ്രമങ്ങളിലും അധികാരമുണ്ടെന്നാണ് ശ്രുതിയുടെ അഭിപ്രായംതന്നെ. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഗൃഹസ്ഥനു ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാരമുണ്ടെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രകരണം ഗാർഹസ്ത്യത്തോടു കൂടി അവസാനിപ്പിച്ചത്.

എന്നാൽ പൂവ്വപ്രകരണത്തിൽ സന്യാസാശ്രമത്തിൽ മാത്രമേ ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാരമുള്ളുവെന്ന ശങ്ക ജനിപ്പിക്കാതെത്തു കാണമെന്നാണെങ്കിൽ ഏതാശ്രമത്തിലായാലും ബ്രഹ്മവിദ്യാസമ്പാദനത്തിനു പുത്രേഷണതുടങ്ങിയ ബന്ധങ്ങളെ നിശ്ശേഷം അകറ്റുകതന്നെ വേണം. ആ സ്ഥിതിക്ക് സന്യാസാശ്രമത്തിൽ സുഗമതകൂടും സാധനാനുഷ്ഠാനത്തിന്റെ സുഗമതയെ ആശ്രയിച്ചാണ് സന്യാസാശ്രമത്തെ പ്രത്യേകം സൂചിപ്പിച്ചത്. മറ്റാശ്രമങ്ങളിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാരമുണ്ട്.

സു:—മൌനവദിതരേഷാമപ്യപദേശാൽ—49.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരേഷാം അപി=അന്യാശ്രമങ്ങൾക്കുംകൂടി, മൌനവൽ=മനനമെന്നപോലെ, ഉപദേശാൽ=വിദ്യാപദേശമുള്ളതുകൊണ്ട് എല്ലാ ആശ്രമങ്ങളിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കധികാരമുണ്ട്.

സാരം:—പൂർവ്വപ്രകരണത്തിൽ മനനശീലമെന്ന പോലെ ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ മാറ്റ സാധനങ്ങളും എല്ലാ വക്ടമായി ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന കാരണത്താൽ എല്ലാ ആശ്രമത്തിലുള്ളവർക്കും ബ്രഹ്മവിദ്യക്കുടികാരമുണ്ടെന്നാണു് ശ്രുത്യഭിപ്രായമെന്നു സ്സഷ്ടമാവുന്നു.

സു:—അനാവിഷ്ണുവ്വന്നനപയാൽ—50

ശബ്ദാത്മം:— അനാവിഷ്ണുവ്വൻ=ബാലകനെന്നപോലെ ദംഭാഭിമാനാദിഭാവങ്ങളില്ലാതെയോ അഥവാ അവയെ പ്രകാശിപ്പിക്കാതെയോ സഞ്ചരിക്കണം, അനപയാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെയുള്ള ഭാവത്തോടു മാത്രമേ ബ്രഹ്മവിദ്യക്കു സംബന്ധമുള്ളൂ.

സാരം:—മാനം, ദംഭം, രാഗം, ദേഷ്യം തുടങ്ങിയ ഭാവങ്ങളൊന്നുമില്ല ബാലനിൽ. അതുപോലെയായിരിക്കണം ബ്രഹ്മവിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്ന സാധകൻ. എന്നാൽ അശുദ്ധഭക്തിയും, ആചാരഹീനത, അശുചി തുടങ്ങിയ ധർമ്മങ്ങൾക്കുടി ബാലനിലുണ്ടാവാം. പക്ഷേ അവ സ്വീകാർത്ഥങ്ങളല്ലതാനും. ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ സഹകാരിയായി ബാലഭാവത്തെ ശ്രുതി ഉല്ലേഖനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷേ അതിൽ ഉപയോഗഭാവത്തെ മാത്രമേ ശ്രുതി അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ളൂ; വിരോധഭാവത്തെ അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ലെന്നു ധരിക്കുകയും വേണം. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്ന സാധകൻ ബാലനെന്ന പോലെ മാനദംഭാദി ഭാവങ്ങളില്ലാത്തവനായിരിക്കണമെന്നാണു് ശ്രുത്യഭിപ്രായമെന്നു താല്പര്യം.

**സു:—ഐഹികമധ്യപ്രസ്തുതപ്രതിബന്ധ
തദ്ദർശനം—51.**

ശബ്ദാർത്ഥം:— അപ്രസ്തുതപ്രതിബന്ധേ = പ്രതിബന്ധം കഠിനമായിട്ടുണ്ടാവാതിരിക്കുകയും, ഉള്ളതു് അകന്നു പോവുകയും ചെയ്യുന്നപക്ഷം, ഐഹികം=ഇതേ ജന്മത്തിൽതന്നെ ബ്രഹ്മവിദ്യാഭ്യാസി മുക്തനായിത്തീരും, അപി=അങ്ങനെ സംഭവിച്ചില്ലെങ്കിൽ, അടുത്ത ജന്മത്തിൽ മുക്തനായിത്തീരും, തദ്ദർശനം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിസ്മൃതികളിൽ അങ്ങനെ കാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—പൂർവ്വപ്രകരണംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്കു് എല്ലാ ആശ്രമത്തിലുള്ളവർക്കും ഒരുപോലെ അധികാരമുണ്ടെന്നു സമർത്ഥിച്ചശേഷം ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലമായ മുക്തി വർത്തമാനജന്മത്തിൽതന്നെ അനുഭവപ്പെടുമോ? അഥവാ അന്യജന്മത്തിലോ എന്ന സംശയത്തെ നിരൂപിക്കയാണു് ഈ പ്രകരണംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. മുക്തിക്കു തടസ്ഥമായ അജ്ഞാനകാര്യങ്ങളെയും, അജ്ഞാനത്തെയും മുഴുവൻ അകറ്റാൻ കഴിഞ്ഞാൽ അതേ ജന്മത്തിൽതന്നെ സാധകൻ മുക്തനാവും. പ്രതിബന്ധം ബാക്കിയായിത്തീരുന്നപക്ഷം അടുത്ത ജന്മത്തിലായെന്നും വരും. ഏതായാലും അല്പമായിട്ടെങ്കിലും ചെയ്യപ്പെട്ട ആത്മവിചാരവും, സന്യാസിക്കപ്പെട്ട ആത്മജ്ഞാനവും ഒരിക്കലും നിഷ്പ്രയോജനമായിത്തീരുന്നില്ല. അവ വേണ്ടത്ര പ്രവൃദ്ധമായില്ല ഒരു ജന്മത്തിലെങ്കിൽ അടുത്ത ജന്മത്തിലെങ്കിലും അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടു സാധകന്റെ മുക്തിക്കു ഘേതു

വായിത്തീരും എന്നാണു് ശ്രുതിയും സ്മൃതികളും പറയുന്നതു്. അതിനാൽ ആ അഭിപ്രായം തികച്ചും സത്യവുമാണു്.

**സു:—ഏവം മുക്തിഫലാനിയമസ്തദവസ്ഥാവ
ധൃതേസ്തദവസ്ഥാവധൃതേ:—52.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏവം=ഇപ്രകാരം, മുക്തിഫലാനിയമം=മുക്തിയാകുന്ന ഫലം പ്രത്യേകനിയമത്തോടുകൂടാത്തതാണു്, തദവസ്ഥാവധൃതേ:—എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അനുസ്രൂപമായ സാഹചര്യമാണു് മുക്തിഫലേതു എന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലമായ സംസാരമുക്തി അല്ലെങ്കിൽ കൈവല്യപ്രാപ്തി ഇന്നസമയത്തെന്നോ, ഇന്നലോകത്തുവെച്ചെന്നോ, ഇന്നാറുകൊന്നോ ഉള്ള നിയമങ്ങളൊന്നുമില്ല. വാസനകൾ കേവലം നശിച്ചു ചിത്തമടങ്ങി അദ്വൈതമായ പരമജ്ഞാനം പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ മുക്തനായിത്തീരും എന്നാണു് സിദ്ധാന്തം. ആ അവസ്ഥ ആർക്കു് എപ്പോൾ എവിടെവെച്ചു സാധിക്കുന്നുവോ; അപ്പോൾ അവിടെവെച്ചു് അവൻ മുക്തനായിത്തീരും. അദ്ധ്യായാവസാനത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നതാണു് സൂത്രത്തിൽ അവസാനവാക്യത്തിന്റെ ദ്വിതീയാം.

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ചതുർത്ഥപാദം കഴിഞ്ഞു.

നാലാമദ്ധ്യായം

പ്രഥമവാദം

സു:—ആവൃത്തിരസകൃദപദേശാൽ—1.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആവൃത്തിഃ=അദ്ധ്യയനത്തിൽക്കൂടെ അറിഞ്ഞ ഉപാസനാസമ്പ്രദായത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും ആവർത്തിച്ചു ചെയ്യേണ്ടതാണു്, അസകൃൽ ഉപദേശാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അനേകപ്രാവശ്യം ശ്രുതി ഉപദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—“ആത്മാ വാ അരേ ദ്രഷ്ടവ്യഃ ശ്രോതവ്യോ മന്തവ്യോ നിദിദ്ധ്യാസിതവ്യഃ” “ജ്ഞാനപ്രസാദേന വിശുദ്ധസതപസ്കൃതസ്തു തം പശ്യതേ നിഷ്കലം ധ്യായമാനഃ” എന്നിങ്ങനെ ഉപാസനോപദേശപരങ്ങളായ വാക്യങ്ങളെ ശ്രുതി അനേകപ്രാവശ്യമാവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഉപാസനം വീണ്ടും വീണ്ടും ആവർത്തിച്ചു ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നാണു് അതു കാണിക്കുന്നതു്.

സു:—ലിംഗാച്ച—2

ശബ്ദാർത്ഥം:—ലിംഗാൽ ച=സ്മൃതികളുടെ വണ്ണനാസപരൂപമായ പ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഈ കാർത്യം തെളിയിക്കുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—“സദ്യേഷു കാലേഷു മാമനസ്മര” എല്ലാ സമയത്തും എന്നെ സ്മരിക്കേ. എന്നിങ്ങനെയുള്ള വാക്യങ്ങൾ ഭഗവൽഗീതയിൽ അനേകപ്രാവശ്യം പറഞ്ഞി

ട്ടുണ്ട്. അതുപോലെ മനുസ്മൃതികളിലും പലേടത്തും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ അർത്ഥം ഉപാസനം ആവർത്തിച്ചു ചെയ്യണമെന്നുകൂടിയല്ല; എപ്പോഴും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണമെന്നാണല്ലോ. സാധകൻ തത്പാപാസനത്തെ വിട്ടു ചിത്തത്തെ മറ്റൊരു വിഷയത്തിൽ വ്യാപരിപ്പിക്കാനിടവരതെന്നുപോലും ഉപദേശിക്കുന്നു സ്മൃതികൾ. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഉപാസനത്തിന്റെ ആവർത്തനം അനുപേക്ഷണീയമാണെന്നു വരുന്നുണ്ടല്ലോ.

സു:—ആത്മേതി

തുപഗച്ഛന്തി ഗ്രാഹയന്തി ച—3.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആത്മാ=ആത്മം എന്റെ ആത്മാവാകുന്നു, ഇതി തു=എന്നിങ്ങനെ തന്നെ, ഉപഗച്ഛന്തി=ജ്ഞാനികൾ പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്നു, ച=കൂടാതെ, ഗ്രാഹയന്തി=അങ്ങനെതന്നെ മറ്റുള്ളവരെ ഗ്രഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—“ഈ ആത്മാവു ബ്രഹ്മമാണ്; ഈ ആത്മാവിന്നു നാലു പാദങ്ങളുണ്ട്” എന്നിങ്ങനെ മാന്യുകൃപാപനീഷത്തിലും, “എല്ലാറ്റിന്റെയും അന്തർയ്യാമിയായ ഈ പരമതത്വം നിന്റെ ആത്മാവാണ്, ഇതു നിന്റെ ആത്മാവും അന്തർയ്യാമിയും അമൃതവ്യമാകുന്നു” എന്നിങ്ങനെ ബൃഹദാരണ്യകോപനീഷത്തിലും “അതു സത്യമാണ്, അത് ആത്മാവാണ്, അതു നീയാണ്” എന്നിങ്ങനെ ഛാന്ദോഗ്യോപനീഷത്തിലും പറയുന്നു. ഇതുപോലെ മറ്റുപനീഷത്തുകളിലും എത്രയോ പ്രാവശ്യം പറയുന്നുണ്ട്. ഭഗവൽഗീതയിലും ഭഗവാൻ താൻ

സർപ്പാന്തർയാമിയാണെന്നു വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഈ കാരണത്താൽ സാധകൻ ബ്രഹ്മത്തെ തന്റെ അന്തർയാമിയായി കണ്ടുപാടിക്കുന്നതാണ് നല്ലത്. ജ്ഞാനികൾ ചെയ്യുന്നതങ്ങനെയാണ്. അവർ മറ്റുള്ളവരെ ധരിപ്പിക്കുന്നതും അങ്ങനെയാണ്.

സു:—ന പ്രതീകേ ന ഹി സ:—4.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രതീകേ = എന്നാൽ പ്രതീകവസ്തുവിൽ, ന=അങ്ങനെയല്ല ചെയ്യേണ്ടത്, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, സ: ന=അത് ഉപാസകന്റെ ആത്മാവല്ല.

സാരം:—മനസ്സ് ബ്രഹ്മമാണ്; മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മമെന്നുപാടിക്കൂ. ആകാശം ബ്രഹ്മമാണ്; ആകാശത്തെ ബ്രഹ്മമെന്നുപാടിക്കൂ. ആദിത്യൻ ബ്രഹ്മമാണ്; ആദിത്യനെ ബ്രഹ്മമെന്നുപാടിക്കൂ. എന്നിങ്ങനെ ഭിന്നഭിന്ന പദാർത്ഥങ്ങളിൽ ബ്രഹ്മോപാസന ചെയ്യാനായി ഉപനിഷത്തുകളിൽ പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ അവയെല്ലാം പ്രതീകോപാസനങ്ങളാണ്. അവയിൽ ആത്മഭാവനയെ വളർത്തുന്നതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവയൊന്നും ആത്മാവല്ലല്ലോ. വിഗ്രഹങ്ങളിൽ ഈശ്വരോപാസനം ചെയ്യുംപോലെയാണ് പ്രതീകവസ്തുക്കളിൽ ബ്രഹ്മോപാസന ചെയ്യുന്നത്; ഈശ്വരന്റെ എല്ലാ ഗുണങ്ങളെയും മഹിമകളെയും വിഗ്രഹങ്ങളിൽ ആരോപിക്കുന്നതു തെറ്റല്ല. അതുപോലെ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഗുണങ്ങളും ലക്ഷണങ്ങളും പ്രതീകവസ്തുക്കളിലാരോപിക്കാം. എന്നിരുന്നാലും അവ ഉപാസകന്റെ അന്തരാ

ത്മാവായുന്നില്ലെന്ന കഥ വിസ്മരിക്കാൻ വയ്യ. അതിനാൽ അവയിൽ ആത്മബുദ്ധിയുണ്ടാവാൻ പാടില്ലെന്നതും.

സു:—ബ്രഹ്മദൃഷ്ടിതൽക്കഷ്ണാൽ—5

ശബ്ദാത്മം:— ഉൽക്കഷ്ണാൽ = ശ്രേഷ്ഠതഹേതുവായിട്ടു്, ബ്രഹ്മദൃഷ്ടിഃ=പ്രതീകവസ്തുവിൽ ബ്രഹ്മഭാവത്തെ വളർത്തലാണു് നല്ലതു്.

സാരം:—പ്രതീകോപാസനത്തിൽ ബ്രഹ്മത്തെ പ്രതീകവസ്തുവായിട്ടോ; അഥവാ പ്രതീകവസ്തുവിനെ ബ്രഹ്മമായിട്ടോ എങ്ങനെയാണുപാസിക്കേണ്ടതെന്ന സംശയമുണ്ടാവാം. അതിനെ നിരൂപിക്കുകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ആകാശാദി പ്രതീകവസ്തുക്കളെ ബ്രഹ്മമെന്നു ഭാവിച്ചുപാസിക്കലാണു് നല്ലതു്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ബ്രഹ്മം ശ്രേഷ്ഠവും പ്രതീകവസ്തു നികൃഷ്ടവുമാണു്. അതിനാൽ ശ്രേഷ്ഠവസ്തുവിൽ നികൃഷ്ടഭാവനയല്ല; നികൃഷ്ടവസ്തുവിൽ ശ്രേഷ്ഠഭാവനയാണു് ആദരണീയമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. പതിവായി വിഗ്രഹത്തിൽ ഈശ്വരോപാസനയെ ചെയ്യുന്നൊരാൾക്കു് ഒരു ദിവസം തന്റെ പതിവുള്ള വിഗ്രഹം കിട്ടിയില്ലെങ്കിലും കിട്ടിയ ഏതെങ്കിലും വിഗ്രഹത്തിൽ ഈശ്വരനെ ഉപാസിക്കാം. എന്നാൽ തന്റെ ഇഷ്ടദേവൻ വിഗ്രഹമാണെന്നല്ല, വിഗ്രഹം ദേവനാണെന്നാണു് ഭാവിക്കേണ്ടതു്. ഇതുപോലെ പ്രതീകവസ്തുവിൽക്കൂടെയുള്ള ബ്രഹ്മോപാസനത്തിനും, പ്രതീകവസ്തു ബ്രഹ്മമാണെന്നു ഭാവനയാണുണ്ടാവേണ്ടതു്.

അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നപക്ഷം അതു ശരിയായ ബ്രഹ്മോപാസനമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു.

സു:—ആദിത്യാദിമതയശ്ചാംഗ ഉപപത്തേ: 6.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ=അങ്ങനെതന്നെ, അംഗേ=കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമായ ഉൽഗീമം തുടങ്ങിയവയിൽ, ആദിത്യാദിമതയഃ=ആദിത്യൻ തുടങ്ങിയ ദേവതകളുടെ സങ്കല്പങ്ങളും ചെയ്യേണ്ടതാണ്, എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ, ഉപപത്തേഃ=അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് അതാതു കർമ്മങ്ങൾക്കു സമുദ്ധിയായ ഫലാനുഭവങ്ങളുണ്ടാവും.

സാരം:—അങ്ങനെതന്നെ കർമ്മാംഗഭൂതങ്ങളായ ഉൽഗീമാദികളിൽ ആദിത്യാദി ദേവതാസങ്കല്പത്തെച്ചെയ്യേണ്ടതും അത്യാവശ്യമാണ്. അങ്ങനെ ചെയ്യണമെന്നു ശ്രുതി വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കു ഫലസമുദ്ധിയുണ്ടാവും. ഫലാനുഭൂതിക്കു വേണ്ടി ധ്യാനശ്ലോകം ചെയ്യുന്നത്. ആത്മഭാവംകൊണ്ടു ഫലാനുഭൂതിയുണ്ടാവില്ല, ദേവതാഭാവംകൊണ്ടു അതുണ്ടാവൂ. അതിനാൽ അങ്ങനെ ചെയ്യണമെന്നാണ് ശ്രുത്യഭിപ്രായവും.

സു:—ആസീനഃ സംഭവാൽ 7.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആസീനഃ=ഇരുന്നാലാണ്, സംഭവാൽ=നിർവ്വിഘ്നമായി ഉപാസനം ചെയ്യാൻ സാധിക്കുന്നതെന്നതിനാൽ ഇരുന്നതെന്നയാണ് ചെയ്യേണ്ടതു്.

സാരം:—ശ്രവണമനനവിചാരങ്ങളെക്കൊണ്ട് കർമ്മങ്ങൾക്കു ബ്രഹ്മതത്വമാകുന്ന പരമാത്മാവിനെ ഏതു രൂപ

ത്തിൽ അറിയാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ; ആ സ്വരൂപത്തിൽ മുറിവില്ലാതെ ഏകാഗ്രചിത്തംകൊണ്ടു് അനുസ്മരിക്കുന്നതിനാണു് ഉപാസനമെന്നു പറയുന്നതു്. പ്രസ്തുത ഉപാസനം മരൊന്നിനെയും ശ്രദ്ധിക്കാതെ സ്വസ്ഥമായി ഇരുന്നുകൊണ്ടാണു് ചെയ്യേണ്ടതും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ മറ്റു സമയങ്ങളിലൊക്കെ മനസ്സു് കാരോ പ്രകാരത്തിൽ വിക്ഷിപ്തമായിരിക്കും. അതിനാൽ അപ്പഴൊന്നും ഉപാസനം പ്രായോഗികമല്ല. സ്വസ്ഥമായിരുന്നു ചിത്തത്തെ ഏകാഗ്രമാക്കിക്കൊണ്ടുതന്നെയാണുപാസിക്കേണ്ടതു്. ഈ സംഗതി സ്മൃതികളിൽ വിസ്തരിച്ചുപന്യസിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സു:—ഋയാനാച്ച—8.

ശബ്ദാർത്ഥം—ഋയാനാൽ ച=ഋയാനസമ്പ്രദായംകൊണ്ടും ഉപാസനം ഇരുന്നാണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു വെളിവാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ഇഷ്ടദേവതാഋയാനം കരുപ്രകാരത്തിൽ ഉപാസനംതന്നെയാണു്. അതു് ഇരുന്നു് ഏകാഗ്രമായ ചിത്തംകൊണ്ടാണു് ചെയ്യാറുള്ളതെന്നതുകൊണ്ടും ഉപാസനം ഇരുന്നതന്നെയാണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു വരുന്നു.

സു:—അചലതപഃ ചാവേക്ഷ്യ—9.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, അചലതപഃ=ശരീരത്തിന്റെ നിശ്ചലതയെ, അവേക്ഷ്യം=ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടു ശ്രുതി ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതുകൊണ്ടും വ്യക്തമാവുന്നു.

സാരം:—

“ത്രീഭുനതം സ്ഥാപ്യ സമം ശരീരം
ഋദീന്ദ്രിയാണി മനസാ സന്നിവേശ്യ
ബ്രഹ്മോഡുപേന പ്രതരേത വിദ്വാൻ
സ്രോതാംസി സർവ്വാനി ഭയാവഹാനി”

എന്നിങ്ങനെ ശേഷതാശ്ചതരോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു. ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി ധ്യാനാഭ്യാസത്തെ ചെയ്യുന്ന ആറു ശിരസ്സു്, കണ്ണും, ശരീരം ഇവയെ കരേ പടിയിൽ പൊക്കിനിർത്തി ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും മനസ്സിനെയും ഹൃദയത്തിൽ അടക്കി സുദീർഘമായി പ്രണവോച്ചാരണം ചെയ്തുകൊണ്ടു ധ്യാനിക്കണമെന്നാണല്ലോ അതിന്റെ അർത്ഥം ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു ധ്യാനത്തിന്നു ശരീരം നിശ്ചലമായിരിക്കണമെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നു. അതുകൊണ്ടും ഇരുന്നതന്നെയാണു് ധ്യാനം ചെയ്യേണ്ടതെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—സ്കരന്തി ച—10.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, സ്കരന്തി=സ്മൃതികളും ഇതിനെ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

സാരം:—

“സമം കായശിരോഗ്രീവം
ധാരയന്നചലം സ്ഥിരഃ
സംപ്രേക്ഷ്യ നാസികാഗ്രം സ്വപം
ദിശശ്ചാനവലോകയൻ”

എന്നിങ്ങനെ ധ്യാനത്തിനിരിക്കേണ്ട ക്രമത്തെ ഭഗവൽ ഗീത തുടങ്ങിയ സ്മൃതികളിലും പറയുന്നുണ്ടല്ലോ. അതു

കൊണ്ടും നിരന്തരചിന്തനസ്വരൂപമായ ധ്യാനാഭ്യാസം ഇരുന്നതന്നെയാണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു വരുന്നു.

സു:—യത്രൈകാഗ്രതാ തത്രാവിശേഷാൽ—11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവിശേഷാൽ=മനസ്സിനെ ഇന്ന സ്ഥാനത്തു് ഏകാഗ്രമാക്കിത്തീർക്കണമെന്ന നിബ്ബന്ധമില്ലാത്തതിനാൽ, യത്ര=ഏതു സ്ഥാനത്തു്, ഏകാഗ്രതാ=ഏകാഗ്രത സുഗമമായിത്തീരുന്നവോ, തത്ര=അവിടെ ഏകാഗ്രമാക്കിത്തീർക്കുകയും വേണം.

സാരം:—“സമേ ശുചൈഃ.....”എന്നു തുടങ്ങുന്ന മന്ത്രാകൊണ്ടു ശുചിത്വരൂപരോപനിഷത്തിൽ ഒരു പ്രത്യേകസ്ഥലത്തിരിക്കണമെന്ന നിദ്ദേശമില്ല മനസ്സിനു് അനുകൂലമായ പ്രദേശമായിരിക്കണമെന്നേ വിവക്ഷയുള്ളൂ. “ശുചൈഃ ദേശേ.....” എന്നു തുടങ്ങുന്ന ശ്ലോകം കൊണ്ടു ഭഗവൽഗീതയിലും അതുതന്നെയാണു് സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതിനാൽ എവിടെയിരുന്നു ധ്യാനാഭ്യാസം ചെയ്യണമെന്ന ചോദ്യമാവശ്യമില്ല. എവിടെയിരുന്നാൽ മനസ്സു വേഗത്തിൽ പ്രശാന്തവും ഏകാഗ്രവുമായിത്തീരുകമോ അവിടെയിരുന്നു മനസ്സിനെ ഏകാഗ്രമാക്കിത്തീർത്തു ധ്യാനാഭ്യാസത്തെ ചെയ്യണമെന്നേ വിവക്ഷയുള്ളൂ.

സു:—ആ പ്രായണാൽ തത്രാവി ഹി ദൃഷ്ടം—12

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആ പ്രായണാൽ=മരണപശ്ചത്തം ഉപാസനം ചെയ്യേണ്ടതാണു്, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, തത്ര അവി ദൃഷ്ടം=മരണസമയത്തും ഉപാസനം ചെയ്യുന്നതായിക്കാണാറുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഏത്ര കാലമാണു് ഭയാനാഭ്യാസത്തെ ചെയ്യേണ്ടതു്? എന്നാണടുത്ത ചോദ്യം. അതിനും വാസ്തവത്തിൽ നിയമമൊന്നുമില്ല. അതിനാൽ മരണപർവ്വതം ഉപാസിക്കണമെന്നാണു് ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ സിലാന്തം. സാധകന്മാർ അങ്ങനെ ചെയ്യാമുണ്ടു്. സാധകനായിരിക്കും കാലത്തോളം അങ്ങനെ ചെയ്യുകയും വേണം. അല്ലെങ്കിൽ യോഗഭ്രംശം വന്നുപോകാനിടയായെന്നും വരാം. അതും ഭഗവൽഗീതയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ മരണപർവ്വതമുപാസിക്കണമെന്നു ഗീതയിൽ പല പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുപോലെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും പ്രശ്ലോപനിഷത്തിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. “സ ഖലേപവം വർത്തയൻ യാവദായുഷം ബ്രഹ്മലോകമഭിസംപദ്യതേ”. അവൻ ആയുഷ്കാലം മുഴുവൻ ഇങ്ങനെ ചെയ്താൽ അന്ത്യത്തിൽ ബ്രഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിക്കും. എന്നിങ്ങനെ പ്രജാപതിയുടെ വചനമായി ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. പ്രശ്ലോപനിഷത്തിലും ഈ വീഷയം ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുന്നുണ്ടു്. സത്യകാമൻ പിപ്ലവാദമഹർഷിയോടു ചോദിക്കയാണു്. മരണപർവ്വതം പ്രണയത്തെ ഉപാസിക്കുന്നവൻ ഏതു ലോകങ്ങളെയൊക്കെ പ്രാപിക്കുമെന്നു്. അതിനു പിപ്ലവാദൻ മറുപടി പറഞ്ഞു. ഓങ്കാരത്തിന്റെ പ്രഥമദിതീയമാത്രകളുടെ ഉപാസനംകൊണ്ടു് ഈ ലോകത്തെയും സ്വർഗ്ഗലോകത്തെയും പ്രാപിക്കും. തൃതീയമാത്രോപാസനംകൊണ്ടു് തേജോമയമായ ആദിത്യലോകത്തെ പ്രാപിക്കും. അനന്തരം അവിടെവെച്ചു സപ്തം വളയൂരിപ്പോ

വുപോലെ എല്ലാ പാപങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തനായി
 ത്തീരുവോൾ സാമഗാനങ്ങളുടെ അധിവേതയാൽ
 ബ്രഹ്മലോകത്തെക്കൂടി പ്രാപിപ്പിക്കപ്പെടും. അവിടെ
 വെച്ചു് ആ ജീവൻ ജീവഘനസ്വരൂപിയും സർവ്വാന
 ത്യാമിയുമായ ഹിരണ്യഗർഭനെ സാക്ഷാൽക്കരിക്കുകയും
 ചെയ്യും എന്ന്. ഇങ്ങനെ മരണപര്യന്തം ഉപാസനം
 ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു ശ്രുതിസ്മൃതികളിൽ പലപ്രാവ
 ശ്യം പറഞ്ഞതായിക്കാണുന്നതിനാൽ സാധകന്റെ ഉ
 പാസനാകാലം മരണപര്യന്തംതന്നെയെന്നു കണക്കാ
 കണം. ജീവിതകാലത്തു് എപ്പോഴെങ്കിലുമൊരിക്കൽ
 പരമാത്മാവിന്റെ ദർശനം സാധിച്ചൊരാൾ പിന്നെയെ
 പ്പോഴും ആ പരമാത്മാവിൽനിന്നു വേറെയാവുന്നില്ല.
 എന്നാൽ അങ്ങനെയുള്ളൊരാൾക്കൂടി ആജീവനാന്തം
 ഉപാസനം ചെയ്യുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു കേവലം സാധ
 കൻ മാത്രമായൊരാൾ ജീവിതാവസാനംവരെയും ഉപാ
 സനം ചെയ്യണമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അതിനാൽ
 ഉപാസനകാലം മരണപര്യന്തംതന്നെ.

**സു:—തദധിഗമ ഉത്തരപുർവ്വാഘയോരശ്ലേഷ
 വിനാശൌ തൽവ്യപദേശാൽ—13.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദധിഗമേ = പരമാത്മപ്രാപ്തിയിൽ,
 ഉത്തരപുർവ്വാഘയോഃ=പിന്നീടുണ്ടാവുന്നവയും മുന്പുണ്ടാ
 യിരുന്നവയുമായ പാപങ്ങളുടെ, അശ്ലേഷവിനാശൌ=
 ക്രിമേണയുള്ള ക്ഷയവും നാശവും സംഭവിക്കുന്നു, തൽ
 വ്യപദേശാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽ അങ്ങ
 നെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—മഹാനോഗ്യോപനിഷത്തിൽ “യഥാ പുഷ്കരപത്ര ആപോ ന ശ്ലിഷ്യന്ത ഏവമേവംവിദി പാപം കർമ്മ ന ശ്ലിഷ്യതേ”. താമരയില എപ്രകാരം ജലത്തോടു കൂടിച്ചേരുന്നില്ലയോ; അതുപോലെ ആത്മജ്ഞാനസമ്പന്നനായ മഹാത്മാവിൽ പാപം പഠിക്കുമാറി നില്ക്കുന്നില്ല എന്നു പറയുന്നു. ഇതുപോലെ വേറെ ശ്രുതികളിലും അവിടവിടെ പറയുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് ആത്മജ്ഞാനംകൊണ്ടു ജീവന്മാരുടെ മഹാത്മാവിൽ മുന്യുണ്ടായിരുന്നതോ പിന്നീടുണ്ടാവാൻ പോവുന്നതോ ആയ യാതൊരു പാപകർമ്മവും പഠിച്ചേൻ നില്ക്കുന്നില്ലെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു. ജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കുശേഷം പിന്നീടെങ്ങനെയാണു് പാപമുണ്ടാവുന്നതെന്നാണെങ്കിൽ ലോകസംഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടി പിൽക്കാലത്തു ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാവും. അങ്ങനെയുണ്ടായാൽക്കൂടിയും ജ്ഞാനി കേവലം നിഷ്കാമനും നിസ്സംഗനമാണെന്നതിനാൽ ഒരു കർമ്മവും ജ്ഞാനിയിൽ പഠിച്ചേരുന്നില്ല.

സു:—ഇതരസ്യായേവമസംശ്ലേഷഃ
പാതേ തു—14.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരസ്യ അപി = പുണ്യകർമ്മത്തിന്റെയും, ഏവം=ഇപ്രകാരം, അസംശ്ലേഷഃ=സംബന്ധമില്ലായ്മയും നാശമുമാണു് സംഭവിക്കുന്നതെന്നു കരുതണം, എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, പാതേ തു=ശരീരപാതത്തോടെ ജ്ഞാനി ബ്രഹ്മപ്രാപ്തനായിത്തീരുന്നു. അവിടെ കർമ്മം തടസ്സമാവുന്നില്ലെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—പാപകർമ്മങ്ങളുടെ സംബന്ധത്തെപ്പറ്റി യാണുല്ലാ പൂർവ്വസൂത്രത്തിൽ പറഞ്ഞതു്. എന്നാൽ പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ജ്ഞാനിയിൽ പഠിച്ചപ്പോൾ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ടോ എന്നാണെങ്കിൽ അതും സംഭവിക്കുന്നില്ല. എല്ലാ വിധ കർമ്മങ്ങളിൽനിന്നും അതീതനായിത്തീരുന്നു ജീവന്മുക്തനായ ജ്ഞാനി. പുണ്യപാപങ്ങൾ രണ്ടിൽനിന്നും ജ്ഞാനി അതീതനായിത്തീരുന്നുവെന്നു ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു. ശരീരപാതത്തോടെ പ്രാരണ്യകർമ്മംകൂടി വിട്ടുപോകുന്ന ജ്ഞാനി ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു് അധികാരിയായിത്തീരുന്നു. അതിനാൽ ജീവന്മുക്തനായ ജ്ഞാനി പുണ്യപാപാത്മകങ്ങളായ എല്ലാവിധ കർമ്മങ്ങളിൽനിന്നും അതീതനായിത്തീരുന്നു.

സു: — അനാരണ്യകായ്ക്കു് ഏവ തു പുര്യേ
തദവധേ:—15.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തു=എന്നാൽ, അനാരണ്യകായ്ക്കു്=ഫലഭൂതി ആരംഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത പുണ്യപാപാത്മകങ്ങളായ, പുര്യേ=പുറുകർമ്മങ്ങൾ മാത്രമേ നശിക്കുന്നുള്ളവെന്നാണു് പറഞ്ഞതു്. തദവധേ:=ഫലഭൂതി ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രാരണ്യകർമ്മം ശരീരവധിവരെ നിലനില്ക്കുന്നതുമാണു്.

സാരം:—ഇവിടെ ഒരു സംശയമുണ്ടാവാം. ജ്ഞാന സമ്പന്നനായ ജീവന്മുക്തന്റെ പുറുപരങ്ങളായ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും നശിക്കുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞു. എന്നാൽ പിന്നെ ശരീരം നിലനില്ക്കുന്നതെങ്ങനെയാണു്? കർമ്മഫലഭൂതിക്കുവേണ്ടി മാത്രമാണു് ശരീരം നിലനില്ക്കുന്നതെന്നു

പ്രസീലമാണു് എന്നു്. അതിന്റെ മറുപടിയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു പറയുന്നതു്. ജ്ഞാനിയുടെ പൂർ്വ്വ പരങ്ങളായ പുണ്യപാപകർമ്മങ്ങളെല്ലാം നശിക്കുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞതു സഞ്ചിതങ്ങളും ആഗതകങ്ങളുമായ കർമ്മങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടാണു്. അല്ലാതെ പ്രാരബ്ധകർമ്മത്തെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടല്ല ഫലഭൂക്തി തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞവയാണു് പ്രാരബ്ധകർമ്മങ്ങൾ ശരീരമുണ്ടായതും നിലനില്ക്കുന്നതും പ്രാരബ്ധകർമ്മം ഹേതുവായിട്ടാണു്. അതിനാൽ ശരീരപാതംവരെ പ്രാരബ്ധകർമ്മം നിലനില്ക്കുന്നുവെന്നതു സ്വാഭാവികമാത്രമാണു്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഈ വിഷയം പാഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ജ്ഞാനിയുടെയും ശരീരം നിലനില്ക്കാൻ വിരോധമില്ല. ജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കുശേഷം ശരീരം നിലനില്ക്കില്ലെന്നു വന്നാൽ പിന്നെ ജ്ഞാനോപദേഷ്ടാക്കളില്ലാതാവുകയും ചെയ്യുമല്ലോ. പരമ്പരാഗതമായ ഉപദേശസമ്പ്രദായം നിലനിന്നു വരുന്നതുകൊണ്ടു ജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കുശേഷം ശരീരം നിലനില്ക്കുന്നുവെന്നതു സ്പഷ്ടമാണു്. അങ്ങനെ നിലനില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു ജ്ഞാനപ്രാപ്തിയില്ലെന്നും വരുന്നില്ല. ജീവന്യുക്തന്മാരായ ജ്ഞാനികളിലും ശരീരപാതംവരെ പ്രാരബ്ധകർമ്മം നിലനില്ക്കുന്നുവെന്നു താല്പര്യം.

സു:—അഗ്നിഹോത്രാദി തു തൽ-

കായ്യാദയൈവ തദുൾനാൽ—16.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അഗ്നിഹോത്രാദി തു=അഗ്നിഹോത്രാ തുടങ്ങിയ ആശ്രമോചിതങ്ങളായ വിഹിതകർമ്മങ്ങളാക

ട്ടെ, തൽകായ്യായ ഏവ=അവയുടെതന്നെ നിലനില്പിനുവേണ്ടി മാത്രമാണ്, തദ്ദർശനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ജ്ഞാനികൾക്കു യാതൊരു പ്രകാരത്തിലും കർമ്മസംബന്ധമുണ്ടാവുന്നില്ലെങ്കിൽ ആശ്രമകാര്യങ്ങളായ അഗ്നിഹോത്രാദികർമ്മങ്ങൾ അവരും ചെയ്യണമെന്നു വിധിച്ചതെന്തിനാണെന്നു സംശയമുണ്ടാവാം. തത്തൽ കർമ്മങ്ങളുടെ രക്ഷക്കുവേണ്ടിയും ലോകസംഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടിയും മാത്രമാണ് ജ്ഞാനികൾക്ക് അഗ്നിഹോത്രാദികർമ്മങ്ങളെ വിധിച്ചിരിക്കുന്നത്. അല്ലാതെ അവർക്കു തത്തൽകർമ്മങ്ങളിലോ അവയുടെ ഫലങ്ങളിലോ യാതൊരു താല്പര്യവുമില്ല. അവ ജ്ഞാനികളെ യാതൊരു പ്രകാരത്തിലും ബന്ധിക്കുന്നുമില്ല. എന്നിരുന്നാലും അവർ ചെയ്യുന്നു എന്നുള്ളതു ലോകസംഗ്രഹത്തിന് അത്യാവശ്യമാണ്. വലിയവർ എന്തു ചെയ്യുന്നു; എങ്ങനെ ജീവിക്കുന്നു എന്നു നോക്കിയാണല്ലോ മറ്റുള്ളവർ ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ ജ്ഞാനികളും അഗ്നിഹോത്രാദി ആശ്രമകാര്യങ്ങളെ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഈ വസ്തുത ശ്രുതിയിലും ഭഗവൽഗീതാദി സ്മൃതികളിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ സാധാരണ കരാൾ അഗ്നിഹോത്രാദികർമ്മങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചാൽ ഭ്രഷ്ടനാവുന്നതുപോലെ നിസ്സംഗനായ ജ്ഞാനി ഭ്രഷ്ടനാവുന്നില്ല. എങ്കിലും ജ്ഞാനികളും വിവിധകർമ്മങ്ങളെ അവയുടെ രക്ഷക്കുവേണ്ടിയെങ്കിലും ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്.

സു:—അതോ/ന്യാപി ഹ്യേകേഷാമുദയോ:—17

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ=പറയപ്പെട്ട ആശ്രമകർമ്മങ്ങളിൽനിന്നും, അന്യാ അപി=അന്യങ്ങളായ ശാസ്ത്രീയകർമ്മങ്ങളും, ഉഭയോഃ=ജ്ഞാനിക്കും സാധകൻ രണ്ടു കൂട്ടക്കും, ഏകേഷാം ഹി=ചില ശാഖകളുടെ മതപ്രകാരം വിഹിതങ്ങളാണെന്നു പറയുന്നുണ്ടല്ലോ.

സാരം:—ആശ്രമകർമ്മമായ അഗ്നിഹോത്രമൊഴിച്ചു് അന്യങ്ങളായ ശാസ്ത്രീയകർമ്മങ്ങളും ജ്ഞാനിക്കു കർത്തവ്യങ്ങളാണോ എന്ന സംശയത്തിനു മറുപടി പറകയാണ്. ചില ശാഖകളുടെ മതപ്രകാരം അഗ്നിഹോത്രം മാത്രമല്ല; അന്യങ്ങളായ ശാസ്ത്രീയകർമ്മങ്ങളും ജ്ഞാനിക്കു കർത്തവ്യങ്ങളാണെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. “കർവ്വണേവ കർമ്മാണി ജിജീവീഷേച്ഛതം സമാഃ” എന്ന ശ്രുതിവാക്യത്തെയാണ് അവരതിനു പ്രമാണമായിക്കാണിക്കുന്നതു്. വിഹിതങ്ങളായ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളെയും ചെയ്തുകൊണ്ടുതന്നെ പൂണ്ണായുസ്സു മുഴുവൻ ജീവിക്കാൻ ഇച്ഛിക്കണമെന്നാണല്ലോ മന്ത്രാർത്ഥം. അതു ജ്ഞാനിക്കും സാധകനും എല്ലാവർക്കും ബാധകമാണെന്നാണ് ചില ശാഖകളുടെ സിദ്ധാന്തം. “അവിദ്യയാ മുതം തീർത്താ വിദ്യയാമൃതമശ്നതേ” എന്നതു വിഹിതകർമ്മാചരണം ജ്ഞാനികൾക്കും ഒഴിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാണെന്നതിന്റെയും, കർമ്മം കൊണ്ടു മോക്ഷം തടസ്ഥപ്പെടുന്നില്ലെന്നതിന്റെയും പ്രമാണമാണെന്നും അവർ പറയുന്നു. വിഹിതകർമ്മങ്ങളാൽകൊണ്ടു സംസാരത്തെ അല്ലെങ്കിൽ അജ്ഞാനത്തെ ജയിച്ചു ജ്ഞാനംകൊണ്ടു മുക്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു, എന്നാണ് മന്ത്രാർത്ഥമെന്നും പറയുന്നു. ജ്ഞാനി കർമ്മം

ചെയ്താലും ഇല്ലെങ്കിലും ബന്ധമുണ്ടാവുന്നില്ലെന്നതാണ് പരമാർത്ഥം ആ സ്ഥിതിക്കു ചെയ്താലും ഇല്ലെങ്കിലും വിരോധമില്ലതാനും.

സു:—യദേവ വിദ്യയേതി ഹി—18.

ശബ്ദാർത്ഥം:—യൽ ഏവ=യാതൊരു കർമ്മംതന്നെ, വിദ്യയാ=ജ്ഞാനത്തോടുകൂടി, ഇതി ഹി=എന്നിങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ നിർവ്വചനമുള്ളതുകൊണ്ടു ജ്ഞാനം കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാവാൻ സാധ്യതയുണ്ടു്.

സാരം:—യാതൊരു കർമ്മംതന്നെ വിദ്യയോടും ശ്രദ്ധയോടും റഹസ്യജ്ഞാനത്തോടും കൂടിയായാൽ കൂടുതൽ ഫലസമ്പന്നമായിത്തീരുമെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ പറയുന്നതു ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമായ ഉൽഗീഥത്തിന്റെ ഉപാസനക്രമത്തിലാണ്. അതിനാൽ ആ മന്ത്രത്തിനു് ഉപാസനത്തോടല്ലാതെ ആത്മജ്ഞാനത്തോടു വിശേഷിച്ചു സംബന്ധമൊന്നുമില്ല. അതുപോലെ അതിൽ പറഞ്ഞ വിദ്യ ഉപാസനമല്ലാതെ ബ്രഹ്മവിദ്യയുമല്ല. അതിനാൽ ഭേദാർത്ഥമായ ജ്ഞാനിയുടെ പരമാർത്ഥാപാസനവുമായി ഈ മന്ത്രത്തിനു യാതൊരു സംബന്ധവുമില്ല. ഈ കാരണത്താൽ ഉപാസനാവിഷയത്തിൽ പറയപ്പെട്ട വിദ്യ കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാവാമെന്നല്ലാതെ ബ്രഹ്മവിദ്യക്കു കർമ്മവുമായി യാതൊരു സംബന്ധവുമില്ല. കർമ്മത്തിന്റെ അംഗമാണു് വിദ്യയെന്നും, കർമ്മജ്ഞാനങ്ങൾക്കു സമുച്ചയമുണ്ടെന്നും വിലർ പറയാറുണ്ടു്. അതു ശരിയല്ല. ബ്രഹ്മവിദ്യക്കു കർമ്മവുമായി യാതൊരു സംബന്ധവുമില്ല.

സു:—ഭോഗേന തപിതരേ ക്ഷപയിതപാ
സംപദ്യതേ—19.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഇതരേ തു=പ്രാരബ്ധരൂപങ്ങളായ പുണ്യപാപകർമ്മങ്ങളെ, ഭോഗേന=അനുഭവംകൊണ്ടു്, ക്ഷപയിതപാ=നശിപ്പിച്ചിട്ടു്, സംപദ്യതേ പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സാരം:—ജ്ഞാനിയുടെ പ്രാരബ്ധം എപ്പോഴാണവ സാനിക്കുന്നതെന്ന ജിജ്ഞാസയ്ക്കു മറുപടി പറയുകയാണു്. സഞ്ചിതകർമ്മങ്ങൾ ജ്ഞാനംകൊണ്ടു ദഹിച്ചുപോകുന്നുവെന്നിതിനുമുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. വർത്തമാനകാലത്തു ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മം ജ്ഞാനിയെ ബന്ധിക്കുന്നില്ലെന്നതിനാൽ ആഗന്തുകകർമ്മങ്ങളും ജ്ഞാനിക്കു ബാധകമാവുന്നില്ല. പുണ്യപാപാർത്ഥകങ്ങളായ പ്രാരബ്ധകർമ്മങ്ങൾ മാത്രമാണു് പിന്നെ ബാക്കിയുള്ളതു്. അവ അനുഭവിച്ചു തീരുന്നു. അങ്ങനെ കർമ്മസംബന്ധം തീരെയില്ലാതായിത്തീരുമ്പോൾ ജ്ഞാനി എല്ലാ ഉപാധിബന്ധങ്ങളെയും വിട്ടു കൈവലുമാകുന്ന പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രഥമപാദം കഴിഞ്ഞു.

ദ്വിതീയപാദം

സു:—വാങ്മനസി ദർശനാച്ഛബ്ദാച്ച—1.

ശബ്ദാത്ഥം:—വാക്=വാക്ക് അല്ലെങ്കിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, മനസി=മനസ്സിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു, ദർശനാൽ=പ്രത്യക്ഷമായി കാണുന്നതുകൊണ്ടും, ശബ്ദാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ഇതറിയാൻ കഴിയുന്നു.

സാരം:—സാധാരണ ഒരാളുടെയും ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകനായ ജ്ഞാനിയുടെയും ഗതിക്ക് ഏതുവരെ സാമ്യമുണ്ടെന്നു കാണിക്കലാണിവിടെ പ്രകരണവിഷയം. അതിനെക്കാണിക്കാൻവേണ്ടി ആദ്യത്തിൽ സാധാരണക്കാരന്റെ ഗതിയെ നിരൂപിക്കുന്നു. “അസ്യ സോമ്യ! പുരുഷസ്യ പ്രയതോ വാങ്മനസി സംപദ്യതേ മനഃ പ്രാണേ പ്രാണസ്തേജസി തേജഃ പരസ്യാം ദേവതായാം” എന്നു പറയുന്നുണ്ട് ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ. മരിച്ച ശരീരത്തെ വിട്ട പുരുഷന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മനസ്സിലും, മനസ്സു പ്രാണനിലും, പ്രാണൻ തേജസ്സിലും, തേജസ്സു പരദേവതയിലും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്നാണല്ലോ മന്ത്രാത്ഥം. വാക്ക് മനസ്സിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ട് ഇന്ദ്രിയപ്പുത്തികളെന്നല്ല, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾതന്നെ എന്നാണാത്ഥം. മരണം ആസന്നമായ പുരുഷന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെല്ലാമടങ്ങുകയും എന്നാൽ മനസ്സു പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതായും കാണാറുണ്ടല്ലോ. അതിനാൽ സാധാരണ ഒരാൾ മരിക്കുമ്പോൾ

ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ മനസ്സിലും, മനസ്സു പ്രാണനിലും, പ്രാണൻ തേജസ്സിലും, തേജസ്സു പരതപത്തിലും സ്ഥിതിചെയ്തുകൊണ്ടാണ് ശരീരം വിടുന്നതെന്നു താല്പര്യം. ഈ വസ്തുത ശ്രുതിയിൽ വ്യക്തമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണുകയും ചെയ്യാം.

സു:—അത ഏവ ച സർവ്വാണുന—2.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ ഏവ ച=ഈ കാരണത്താൽ തന്നെ, സർവ്വാണി=എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും, അനു=വാഗിന്ദ്രിയത്തോടുകൂടി മനസ്സിലടങ്ങുന്നുവെന്നു ധരിക്കേണ്ടതാണ്.

സാരം:—വാഗിന്ദ്രിയത്തെയാണല്ലോ മനസ്സിൽ അടങ്ങുന്നുവെന്നു മന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞത്. അതുകൊണ്ട് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സിലടങ്ങുന്നുവെന്നുണ്ടെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നുവെന്നുണ്ടെന്നുണ്ടെന്നു പറയാം. ഇവിടെ വാഗിന്ദ്രിയമെന്നു പറഞ്ഞത് കരിന്ദ്രിയത്തെമാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചല്ല; ഇന്ദ്രിയവർഗ്ഗത്തെ ഒട്ടാകെത്തന്നെയും ഉദ്ദേശിച്ചാണ്. മരണം ആസന്നമായൊരാളുടെ വാഗിന്ദ്രിയം മാത്രമല്ല; എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും കർമ്മരഹിതങ്ങളും ലീനങ്ങളുമായിക്കൊണ്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ബോധിക്കാൻ കഴിയും എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സിലടങ്ങുന്നുവെന്നും. കൂടാതെ പ്രശ്ലോപനീഷത്തിൽ “തസ്മാദ്ദൃശാന്തതേജഃ പുനർവമിന്ദ്രിയൈഃ മനസി സംപദ്യമാനൈഃ” എന്നു പറയുന്നു. മരണസമയത്തു ശരീരത്തിന്റെ ചൂടു പോയി തണുപ്പായാൽ ആ ജീവാത്മാവ് ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടി

മനസ്സിലിരുന്ന പുനർജന്മത്തെ പ്രാപിക്കാൻ പോകയാണെന്നറിയണം, എന്നാണല്ലോ മന്ത്രാത്മം. ഇവിടെ ഇന്ദ്രിയശബ്ദത്തെ ബഹുവചനത്തിലാണുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടും എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സിൽ അടങ്ങുന്നുവെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നുണ്ടല്ലോ.

സു:—തന്മനഃ പ്രാണ ഉത്തരാൽ—3.

ശബ്ദാത്മം:—ഉത്തരാൽ=മന്ത്രത്തിലെ ബാക്കി ഭാഗത്തിന്റെ കഥനംകൊണ്ടു്, തൽ മനഃ=ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടിയ ആ മനസ്സു്, പ്രാണേ=പ്രാണനിലും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നുവെന്നു ബോധിക്കാം.

സാരം:—പുഷ്പോക്തശ്രുതിയിലെ അനന്തരവാക്യം കൊണ്ടു് എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുംകൂടിയ മനസ്സു പ്രാണനിലാണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെന്നും ബോധിക്കാം.

സു:—സോഽഖ്യക്ഷേ തദുപഗമാദിഭ്യഃ—4.

ശബ്ദാത്മം:—തദുപഗമാദിഭ്യഃ = ജീവാത്മാവിന്റെ ഗമനാഗമനാദി വർണ്ണനങ്ങളെക്കൊണ്ടു്, സഃ=ഇന്ദ്രിയ മനസ്സുകളോടുകൂടിയ ആ പ്രാണൻ, അഖ്യക്ഷേ=തന്റെ നിയമാകനായ ജീവാത്മാവിലാണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെന്നും ബോധിക്കാം.

സാരം:—ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനീയത്തിൽ മരണസമയത്തു ജീവാത്മാവു നേത്രദോരത്തിൽക്കൂടിയോ അഥവാ ബ്രഹ്മരസ്രത്തിൽക്കൂടിയോ അല്ലെങ്കിൽ ശരീരത്തിലെ മറ്റേതെങ്കിലും ദോരത്തിൽക്കൂടിയോ പുറത്തുകടക്കുന്നു. അതോടെ പ്രാണനും, പിന്നാലെ ഇന്ദ്രിയ

ങ്ങളും പുറത്തു കടക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നു. ഇതിൽനിന്നും ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളോടുകൂടിയ പ്രാണൻ ജീവാത്മാവിലിരുന്നുകൊണ്ടാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നു. പ്രാണൻ തേജസ്സിലാണിരിക്കുന്നതെന്നു മറ്റൊരു മന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞുവെങ്കിലും ജീവാത്മാവോടുകൂടാതെയുള്ള പ്രാണാദികളുടെ ഗമനം അസംഭവംതന്നെയാണെന്നു കരുതണം. അതിനാൽ മറ്റു ശ്രുതികളുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾകൂടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതായിവരുന്നു. അങ്ങനെ എല്ലാം പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളോടുകൂടിയ പ്രാണൻ ജീവാത്മാവിലിരുന്നുകൊണ്ടാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നതെന്നയാണ് ബോധിക്കേണ്ടതായിട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സു:—ഭൂതേഷു തപ്തംതേ:—5.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തപ്തംതേ: = തപിഷ്ഠയകമായ ശ്രുതികളുടെ അഭിപ്രായപ്രകാരം, ഭൂതേഷു = പ്രാണാദികളോടുകൂടിയ ജീവാത്മാവു സൂക്ഷ്മപഞ്ചഭൂതങ്ങളിലിരുന്നാണ് പോവുന്നതെന്നും ധരിക്കണം.

സാരം:—മുൻപു പറഞ്ഞ കരു ശ്രുതിമന്ത്രത്തിൽ ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളോടുകൂടിയ പ്രാണൻ തേജസ്സിലാണിരിക്കുന്നതെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. അവിടെ ജീവാത്മാവിനെക്കൂടി അടക്കിയാണ് പ്രാണനെന്നു പറഞ്ഞതെന്നു ധരിക്കണം. അങ്ങനെയൊന്നിൽ പ്രാണാദികളോടുകൂടിയ ജീവാത്മാവു സൂക്ഷ്മഭൂതങ്ങളിലിരുന്നാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നു. എങ്ങനെയെ

ന്നാൽ തേജസ്സിൽ മറ്റു ഭൂതങ്ങളെല്ലാമടങ്ങുന്നു. അതിനാൽ തേജസ്സിൽ ഇരിക്കുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞാൽ ജീവാത്മാവു് എല്ലാ കരണങ്ങളോടുംകൂടി സൂക്ഷ്മഭൂതങ്ങളിലിരുന്നാണു് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു സിദ്ധമായി.

സു:—നൈകസ്കിൻ ദർശയതോ ഹി—6.

ശബ്ദാത്ഥം:—ഏകസ്കിൻ=തേജസ്സാകുന്ന ഒരു ഭൂതത്തിൽ മാത്രമിരുന്നുവെന്നാണു് പോവുന്നതെന്നു്, ത=വിശ്വപ്രതിബിംബം കഴിയില്ല, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ദർശയതഃ=ശ്രുതിയും സ്മൃതിയും, ജീവാത്മാവു് അഞ്ചു ഭൂതങ്ങളോടുംകൂടിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നുവെന്നു കാണിക്കുന്നു.

സാരം:—പുറംപ്രകരണത്തിൽ തേജസ്സ്തപത്തിലിരുന്നാണു് ജീവൻ ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കു പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെയും മാത്രമുള്ളോടുകൂടിയാണു് ജീവൻ ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നതിന്നു കരുതണം? തേജസ്സ്തപത്തോടുമാത്രം ചേർന്നാണു് പോവുന്നതെന്നു ധരിച്ചാലെന്നാണു് ദോഷം? എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ജലത്തെയോ, ഭൂമിയെയോ പറയുന്ന ഘട്ടത്തിൽ ഒരു ഭൂതത്തിന്റെ കഥനംകൊണ്ടു പഞ്ചഭൂതങ്ങളെയും ഗ്രഹിക്കണമെന്നു് ഇതിന്നുമുമ്പു നിദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതനുസരിച്ചാണു് ഇതുവരെയുള്ള പ്രതിപാദനങ്ങളെല്ലാമുണ്ടായതു്. ആ നിയമം ഇവിടേയ്ക്കും ബാധകമാണു്. കൂടാതെ ജീവന്റെ വോക്കീനെ വിവരിച്ചു അതേ പ്രകരണത്തിൽതന്നെ ഭൂജലാഗ്നികളാകുന്ന

മൂന്നു ഭൂതങ്ങളേയും അവയുടെ മിശ്രണത്തെയും മാത്രമേ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു പഞ്ചഭൂതങ്ങളേയും ഗ്രഹിക്കണമെന്നാണിരിക്കുന്നത്. കൂടാതെ ശ്രുതിയിൽ ജീവാത്മാവിനെ പൃഥ്വിമയൻ, അപോമയൻ, തേജോമയൻ എന്നിത്യാദിവിശേഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതിനാലും ജീവൻ ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളോടും പ്രാണനോടും പഞ്ചഭൂതമാത്രകളോടും കൂടിയാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നത്; അല്ലാതെ കേവലം തേജസ്സ്തപത്തിൽ മാത്രമിരുന്നുകൊണ്ടല്ല എന്നുമാണ് മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്. കരോപനിഷത്തിലും മനുസ്മൃതിയിലും ഈ വിഷയം കൂടുതൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സു:—സമാനാ ചാ സൃത്യപക്രമാദമൃതതപചാനപോഷ്യ—7.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ആ സൃത്യപക്രമാൽ ച=ദേവയാനമാഗ്നിത്തിൽക്കൂടെ ബ്രഹ്മലോകയാത്ര ആരംഭിക്കുന്നതുവരെ സമാനാ=രണ്ടുകൂട്ടരുടെ ഗതിയും തുല്യമാണ്, ച=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, അനുപോഷ്യ=സൂക്ഷ്മശരീരത്തെ സുരക്ഷിതമാക്കിത്തീർത്തിട്ടാണ്, അമൃതതപം=ബ്രഹ്മലോകത്തിൽ അമൃതതപലാഭമുണ്ടാവുന്നത്.

സാരം:—മരണസമയത്തു ജീവന്റെ ഗതിയെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണം സാധാരണ ഒരാളുടെയോ; അഥവാ ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കു പോവുന്ന തപജ്ഞാനിയുടെയോ എന്ന സംശയമുണ്ടാവാം. അതിനു മറുപടി പറയുകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്. ചാക് മനസ്സിലും, മനസ്സു പ്രാണനിലുമായി കൂടിച്ചേർന്നു ഭൂതമാത്രകളോടു

കൂടി ജീവൻ ഈ ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുമ്പോൾ സൂക്ത വിശേഷത്താൽ ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കുള്ള മാറ്റം തുറന്നു കിട്ടുന്നുവെന്നതു തത്വജ്ഞാനിക്കു മാത്രമാണ്. എന്നാൽ അതു സാധിക്കാതിരിക്കും കാലത്തോളം തത്വജ്ഞാനിയുടേയും സാധാരണ ജനങ്ങളുടേയും മരണാനന്തരഗതി കരുപോലെത്തന്നെ. പറയത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല. അതിനാൽ രണ്ടിനെയും വേർതിരിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുമില്ല. എന്നാൽ തത്വജ്ഞാനമുണ്ടായാലും ബ്രഹ്മലോകമാറ്റം എന്തുകൊണ്ടാണ് തുറന്നു കിട്ടാത്തതെന്നാണെങ്കിൽ അവിടെപ്പോയാലും അമൃതതപാനഭൃതിക്കു സൂക്ഷ്മശരീരം സുരക്ഷിതമാവേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ സൂക്ഷ്മശരീരം സുരക്ഷിതമാവാതിരിക്കും കാലത്തോളം ബ്രഹ്മലോകമാറ്റം തുറക്കപ്പെടില്ലെന്നു താല്പര്യം. അങ്ങനെ തുറക്കപ്പെടാതിരിക്കും കാലത്തോളം തത്വജ്ഞാനിയുടേയും സാധാരണക്കാരന്റെയും മരണവും മരണാനന്തരഗതിയുമൊക്കെ കരുപോലെത്തന്നെ. പറയത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നുമില്ല.

സു:—തദാപീതേഃ സംസാരവ്യപദേശാൽ—8.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സംസാരവ്യപദേശാൽ = സാധാരണ ജീവന്മാർ മരണശേഷം വീണ്ടും വീണ്ടും പുനർജന്മത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനാൽ, തൽ=അവരുടെ സൂക്ഷ്മശരീരം, ആ അപീതേ=മുക്തിപ്രാപ്തിവരെ നിലനിൽക്കും. അതിനാൽ പുതിയ സ്ഥൂലശരീരപ്രാപ്തിക്കുമുമ്പു പരമാത്മാവിലുള്ള സ്ഥിതി പ്രളയകാലത്തെപ്പോലെയാണ്.

സാരം:—ഇവിടെ സാധാരണ ജീവന്മാരുടെ മരണാനന്തരഗതിയെയാണല്ലോ പറയുന്നത്. സാധാരണ ജീവന്മാർ മരണാനന്തരം പുനർജന്മത്തെ പ്രാപിക്കുമെന്നതു പ്രസിദ്ധമാണ്. അങ്ങനെ വീണ്ടും വീണ്ടും പുനർജന്മത്തെ പ്രാപിക്കുന്നവരാണ് സാധാരണ ജീവന്മാരെ നതിനാൽ അവരുടെ സൂക്ഷ്മശരീരം മുക്താവസ്ഥ കിട്ടുന്നതുവരെ നിലനില്ക്കുകതന്നെ ചെയ്യും. ആ സ്ഥിതിക്കെങ്ങനെ പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യും? ജ്യോതിസ്സോടുകൂടി പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുമെന്നു പ്രകരണത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാണെങ്കിൽ അതിനു വിരോധമില്ല. പ്രളയകാലത്തു് കാരോ ജീവന്മാരും തങ്ങളുടെ കർമ്മസംസ്കാരത്തോടും സൂക്ഷ്മശരീരത്തോടുംകൂടിയാണല്ലോ കല്പാരംഭംവരെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. അതുപോലെ മരണാനന്തരവും മറ്റൊരു സ്ഥൂലശരീരത്തെ പ്രാപിക്കാനുള്ള അർഹത വരുന്നതുവരെ കർമ്മസംസ്കാരങ്ങളോടും സൂക്ഷ്മശരീരത്തോടുംകൂടി കാരോ ജീവനും പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.

സു:—സൂക്ഷ്മം പ്രമാണതശ്ച തഥോപലബ്ധൈ:—9

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രമാണതഃ ച=ശ്രുതിപ്രമാണംകൊണ്ടും, തഥാ=അങ്ങനെതന്നെ, ഉപലബ്ധൈഃ=പ്രത്യക്ഷപ്രമാണംകൊണ്ടും, സൂക്ഷ്മം=സൂക്ഷ്മഭൂതമാത്രകളോടുകൂടിയാണ് ജീവൻ ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു വ്യക്തമാണ്.

സാരം:—ജീവൻ ഭൂതമാത്രകളോടുകൂടിയാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു പ്രകരണത്തിൽ പറഞ്ഞു

വെങ്കിലും അതു സൂക്ഷ്മഭൂതമാത്രമല്ലോ സ്ഥൂലഭൂതമാത്രമല്ലോ എന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടില്ല എന്നാണെങ്കിൽ അതു സാരമില്ല. ശ്രുതിപ്രമാണംകൊണ്ടും പ്രത്യക്ഷാനുഭവംകൊണ്ടും സൂക്ഷ്മഭൂതമാത്രമല്ലാണെന്നു ബോധ്യമാവാം. എങ്ങനെയെന്നാൽ കരോപനിഷത്തിൽ ജീവന്റെ പരലോകയാത്രയെ പറയുമ്പോൾ—

“ശതം ചൈകാ ഹൃദയസ്യ നാഡ്യ-
സ്താസാം മൂലാനമഭിനിസ്രതൈകാ”
തയോല്പമായനമൃതതപമേതി
വിഷപഗന്യാ ഉൽക്രമണേ ഭവന്തി.

എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അതായതു ഹൃദയത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു ശരീരത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലേയ്ക്കു പോവുന്ന ഞാറി കന്നു നാഡികളുണ്ട്. അവയിൽ കന്നു നേരെ ശിരസ്സിലേയ്ക്കു പോവുന്നു. അതിൽക്കൂടെ മേലോട്ടുവന്നു ശിരസ്സിനെ ഭേദിച്ചു ശരീരത്തെ വിടുന്ന ജീവൻ അമൃതതപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അന്യനാഡികളിൽക്കൂടെ ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്ന ജീവൻ അന്യയോനികളിലേയ്ക്കും പോവുന്നുവെന്നർത്ഥം. ഇതിൽനിന്നു സൂക്ഷ്മങ്ങളായ നാഡികളിൽക്കൂടെയാണു് ജീവൻ ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടല്ലോ. സ്ഥൂലഭൂതമാത്രമല്ലോടു കൂടി സൂക്ഷ്മനാഡികളിൽക്കൂടെ നിഷ്ക്രമിക്കാൻ വയ്യെന്നു സ്പഷ്ടമാണു്. കൂടാതെ മരണസമയത്തു സമീപത്തുള്ളവരാരും ജീവന്റെ നിഷ്ക്രമണത്തെ ദർശിക്കാറുമില്ല. അതുകൊണ്ടും സൂക്ഷ്മഗതിയാണെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നു. ഇങ്ങനെ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും ജീവൻ സൂക്ഷ്മഭൂ

തമാത്രകളോടുകൂടിയാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതെന്ന് വ്യക്തമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—നോപമദ്ദേനാതഃ—10.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ=ആ ഭൂതമാത്രകൾ സൂക്ഷ്മങ്ങളായതുകൊണ്ട്, ഉപമദ്ദേന=ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തെ ദഹിപ്പിച്ചു നശിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, ന=അവയ്ക്കു നാശം സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സാരം:—മരണസമയത്തു ഏതൊരു ജ്യോതികശരീരത്തിലിരുന്നാണോ ജീവൻ ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തെ വിട്ടുപോവുന്നതു്; അതു സൂക്ഷ്മമാണ്. അതിനാൽ മരണാനന്തരം ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തെ ദഹിപ്പിക്കുകയോ നശിപ്പിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു ജീവൻ യാതൊരു ഭോഷവും സംഭവിക്കുന്നില്ല.

സു:—അസ്യൈവ ചോപപത്തേരേഷി ഉഷ്ണാ—11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏഷഃ ഉഷ്ണാ=ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ശരീരത്തിൽ അനുഭവപ്പെട്ടിരുന്ന ചൂടു്, അസ്യ ഏവ=ആ സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ തന്മയമാണ്, ഉപപത്തഃ ച=യുക്തികൊണ്ടും ഇതു തെളിയുന്നു; ജീവൻ പോയിക്കഴിഞ്ഞാൽ ശരീരത്തിൽ ചൂടുണ്ടാവാറില്ലല്ലോ.

സാരം:—മരണകാലത്തു സൂക്ഷ്മശരീരത്തോടുകൂടി ജീവചൈതന്യം ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തെ വിട്ടുപോയിക്കഴിഞ്ഞാൽ ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തിൽ ചൂടുണ്ടാവാറില്ല. എന്നല്ല; തല്ലവണ്ണം തണുക്കാറുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ജീവിതകാലത്തു ശരീരത്തിലനുഭവപ്പെട്ടിരുന്ന ചൂടു സൂക്ഷ്മശരീരത്തിന്റെ തന്മയമാണ് വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—പ്രതിഷേധാദിതി ചേന്ന
ശാരീരാൽ—12.

ശബ്ദാത്മം:—പ്രതിഷേധാൽ ചേൽ=ശ്രുതി പ്രതി
ഷേധിച്ചതുകൊണ്ടാണു് ജ്ഞാനിജീവനു ബ്രഹ്മലോകഗ
മനമില്ലെന്നു പറയുന്നതെങ്കിൽ, ഇതി ന=ആതു ശരി
യല്ല; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ശാരീരാൽ=ആ പ്രതിഷേ
ധവാക്യത്തിൽതന്നെ പ്രാണൻ ജീവനെ വിട്ടുനില്ക്കുന്ന
തിനെയും പ്രതിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—സങ്കല്പങ്ങളും വാസനകളും നശിച്ചു ശരീര
ത്തിൽചെച്ചുതന്നെ ബ്രഹ്മസാക്ഷാൽക്കാരം സാധിച്ച
മഹാത്മാവിനു മരണാനന്തരം ബ്രഹ്മലോകത്തു പോവേ
ണ്ടതില്ലെന്നു ശ്രുതി വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനെ ദൃഢപ്പെ
ടുത്താൻവേണ്ടി ഒരു പുതിയ പ്രകരണം ആരംഭിക്കുകയാ
ണു് ഈ സൂത്രം മുതൽക്കു്. സിദ്ധാന്തത്തെ സ്ഥാപി
ക്കാൻവേണ്ടി പൂർവ്വപക്ഷത്തെ അവതരിപ്പിക്കുകയാണു്,
ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. കാമനാരഹിതനും,
നിഷ്കാമനും, പൂർണ്ണകാമനും, കേവലം മോക്ഷേച്ഛിയുമായ
ഒരാളുടെ പ്രാണൻ മേലോട്ടുൽക്രമിക്കുന്നില്ല. എന്നു
ബ്രഹ്മദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. നിഷ്കാ
മനായ മഹാത്മാവിനു ഗതിയില്ലെന്നു നിഷേധിച്ചിരി
ക്കയാൽ അദ്ദേഹത്തിനു മരണാനന്തരം ബ്രഹ്മലോകത്തു
പോവേണ്ടതില്ലെന്നു വരുന്നുണ്ടു്. പക്ഷെ ഈ പ്രതിപാ
ദനം ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതേ ശ്രുതിമ
ന്ത്രത്തിൽതന്നെ ഖാക്കി ഭാഗംകൊണ്ടു പ്രാണൻ ജീവാ
ത്മാവിനെ വിട്ടുപോവുന്നതിനെയും നിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ആ നിഷേധം ജീവാത്മാവിന്റെ ഗമനത്തെയാണല്ലോ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. അതിനാൽ നിഷ്കാമനായ മഹാത്മാവും, മരണാനന്തരം ബ്രഹ്മലോകത്തു പോവുന്നുവെന്നു അഭിപ്രായത്തിനാണു് പൃഷ്ഠി കിട്ടുന്നതെന്നു പറയണം.

സു:—സ്തഷ്ടോ ഹ്യേകേഷാം—13.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഏകേഷാം=ചില ശാഖക്കാരുടെ ശ്രുതിയിൽ, സ്തഷ്ടഃ=ശരീരത്തിൽനിന്നു പ്രാണോൽക്രമണത്തെ പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ ഈ സംഗതി സ്തഷ്ടമാവുന്നുണ്ടു്, ഹി=അതുകൊണ്ടു ബ്രഹ്മലോകഗമനമില്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—ചില ശാഖക്കാരുടെ ശ്രുതിയിൽ “നതസ്യ പ്രാണാ ഉൽക്രാമന്തി” ആപ്തകാമനായ മഹാത്മാവിന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്നു പ്രാണങ്ങളുൽക്രമണം ചെയ്യുന്നില്ലെന്നു സ്തഷ്ടമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ലയിക്കുന്നു; അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മത്തോടുകൂടിച്ചേർന്നു ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നു എന്നു അർത്ഥത്തിലാണു് ഉൽക്രമിക്കുന്നില്ലെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. ഇതിനു പുറമെ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിലെ അടുത്ത മന്ത്രത്തിൽ “അത്ര ബ്രഹ്മ സ മശ്നതേ” ഇവിടെത്തന്നെ ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നുവെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ പ്രശ്ലോപനിഷത്തിൽ കരു മന്ത്രംകൊണ്ടു് ‘പ്രാണങ്ങളോടും, പഞ്ചഭൂതമാത്രകളോടും, അന്തഃകരണത്തോടും, ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടും കൂടിയ ജീവാത്മാവു യാതൊന്നിൽ പ്രതിഷ്ഠിതനായിരിക്കുന്നുവോ; അവിനാശിയായ ആ പരമാത്മാവിനെ ആരറിയുന്നുവോ; ഹേ സോമ്യ! അവൻ സർവ്വജ്ഞനാണു്. ആ മഹാത്മാവു

സർവ്വരൂപമായ പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുന്നു.' എന്നു പറഞ്ഞ ശ്രുതിമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിസ്സംഗനം ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരം സാധിച്ചവനുമായ മഹാത്മാവിനു ലോകാന്തരഗമനമാവശ്യമില്ലെന്നു തെളിയുന്നു. ഇതിനു ജീവാത്മാവിൽനിന്നു പ്രാണന്റെ ഉൽക്രമണനിയേഷധം ആവശ്യവുമില്ല. അതിനാൽ ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിലെ മന്ത്രവാക്യത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ജ്ഞാനിക്കു ലോകാന്തരഗമനമുണ്ടെന്നു പറയാൻ ന്യായമില്ല.

സു:—സൂയ്തേ ച—14.

ശബ്ദാത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, സൂയ്തേ=സ്മൃതിയിലും ഈ വിഷയം വേണ്ടപോലെ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—നിസ്സംഗനായ ജ്ഞാനി ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നുവെന്നു ഭഗവൽഗീതയിൽ അനേകപ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ജീവിതകാലത്തു പൂർണ്ണമായ സംസാരനിവൃത്തിയും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയും സാധിച്ച മഹാത്മാവിനു പിന്നെ മരണാനന്തരം ബ്രഹ്മഭൂതനായിത്തീരലല്ലാതെ ലോകാന്തരഗമനമില്ലെന്നു സ്സഷ്ടമാവുന്നു.

സു:—താനി പരേ തഥാ ഹൃദഹ—15.

ശബ്ദാത്ഥം:—താനി=പ്രാണൻ, അന്തഃകരണം, സൂക്ഷ്മപഞ്ചഭൂതങ്ങൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം, പരേ=ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നു, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, തഥാ ആഹ=അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—ജീവിതകാലത്തു എപ്പോഴെങ്കിലുമൊരിക്കൽ ബ്രഹ്മഭാവത്തെ പ്രാപിച്ച ജീവന്മാരുടെനായിത്തീർന്നു

മഹാത്മാവു പിന്നീടു എപ്പോഴും ഒരു പ്രകാരത്തിൽ ബ്രഹ്മമായിത്തന്നെയാണിരിക്കുന്നത്. മറ്റുള്ളവരുടെ ദൃഷ്ടി ശരീരവും ലോകജീവിതവുമുണ്ടെന്നു തോന്നിയാൽ കൂടി ജീവന്മുക്തൻ എപ്പോഴും ബ്രഹ്മമായിത്തന്നെയാണിരിക്കുന്നത്. പ്രാരബ്ധശിഷ്ടംകൊണ്ടു ശരീരം നില നില്ക്കുകമാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. പ്രാരബ്ധാവസാനത്തിൽ ശരീരം വീണു പോവുന്നു. അപ്പോൾ എല്ലാ കലകളും അവയുടെ എല്ലാ പ്രകടഭാവങ്ങളും വിട്ടു ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സംഗതി മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ സ്പഷ്ടമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സു:—അവിഭാഗോ വചനാൽ—16.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വചനാൽ=ശ്രുതിവാക്യത്തിന്റെ സ്പഷ്ടതകൊണ്ടു, അവിഭാഗഃ=ഒരു വിഭാഗവും ശേഷിക്കാതിടയാവുന്നില്ലെന്നറിയാൻ കഴിയുന്നുണ്ടു്.

സാരം:—സാധാരണജനങ്ങളുടെ മരണകാലത്തു ജീവാത്മാവു പരമവേതയോടു കൂടിച്ചേരുന്നവെന്നു പിന്നീടു അവരവരുടെ കർമ്മഫലത്തിന്നനുരൂപമായി ഏതെങ്കിലും അന്യയോനിയിൽ ജനിക്കാൻവേണ്ടി അവിടെനിന്നു വിട്ടുപോവുന്നുവെന്നുമൊക്കെ കറോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ പ്രളയകാലത്തെപ്പോലെ പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതനായാൽകൂടി ജീവാത്മാവു വിഭക്തനാണെന്നു വരുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുടെ കഥ അതല്ല. ജ്ഞാനി എല്ലാ തത്വങ്ങളോടുംകൂടി പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കുകതന്നെ ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ പരിശേഷമില്ലാതെ കാരണമായ കേവല

ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു ബ്രഹ്മമായിത്തീരുകതന്നെചെയ്യുന്നു ജ്ഞാനി. ഈ കാര്യവും മുണ്ഡകോപനിഷത്തിൽ വളരെ സ്തഷ്ടമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

സു:—തദോക്തോഗ്രജപലനം തൽപ്രകാശിത
ദോരോ വിദ്യാസാമന്ത്യാൽ തച്ഛേഷഗ
ത്യനുസ്മൃതിയോഗാച്ച ഹാദ്യാനുഗ്രഹീ
തഃ ശതാധികയാ_17.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദോക്തോഗ്രജപലനം_സമൂലശരീരത്തെ വിട്ടുപോകുന്ന സമയത്തു ജീവാത്മാവിന്റെ ആവാസസ്ഥാനമായ ഹൃദയത്തിന്റെ അഗ്രഭാഗത്തു പ്രകാശമുണ്ടാവുന്നു, തൽ പ്രകാശിതപാരഃ=ആ പ്രകാശത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ട നിശ്ചിതപാരത്തോടുകൂടിയവനായ വിദ്വാൻ, വിദ്യാസാമന്ത്യാൽ ച=ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രഭാവം കൊണ്ടും, തച്ഛേഷഗത്യനുസ്മൃതിയോഗാൽ=ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ശേഷംഗമായ ബ്രഹ്മലോകഗമനവിഷയകമായ സംസ്കാരത്തിന്റെ സ്മൃതികൊണ്ടും, ഹാദ്യാനുഗ്രഹീതഃ=ഹൃദയസ്ഥിതനായ പരമേശ്വരന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടും, ശതാധികയാ=നൂററി ഒന്നാമത്തെ നാഡിയായ സൂക്ഷ്മയിൽക്കൂടെ ബഹിർഗ്ഗമിക്കുന്നു.

സാരം:—മരണം ആസന്നമായിക്കഴിഞ്ഞ മനുഷ്യന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പ്രാണനും, അന്തഃകരണവുമെല്ലാം സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൽ അടങ്ങുന്നു. അതിനുശേഷം ഹൃദയത്തിന്റെ അഗ്രഭാഗത്തു പ്രകാശമുണ്ടാവുന്നു എന്നു ശ്രുതിയിൽ പറയുന്നുണ്ട്. നൂററികുന്നു നാഡികൾ ഹൃദയത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു ശരീരത്തിന്റെ നാനാ ഭാഗങ്ങളിലേക്കു

ളിലേക്കായി പോകുന്നു. അതിൽ ഒന്നു മാത്രം നേരെ മേലോട്ടു ബ്രഹ്മരസ്യത്തിലേയ്ക്കു പോവുന്നു. ആ സൃഷ്ടി ന്നാനാഡിയിൽക്കൂടെ നിഷ്ക്രമിക്കുന്ന ജീവൻ അമൃത തപത്തിലേയ്ക്കും, അന്യനാഡികളിൽക്കൂടെ നിഷ്ക്രമി ക്കുന്ന ജീവൻ സംസാരത്തിൽതന്നെ കർമ്മഗതിക്കനുസ രിച്ചു ചുറ്റിത്തിരിയാനും പോവുന്നു. മഹാത്മാവായ പുരുഷന്റെ ശരീരത്യാഗസമയത്തു സൃഷ്ടിസ്താദപാരം തുറ ക്കുകയും ഹൃദയമുഖത്തെ പ്രകാശംകൊണ്ടു് അതു വെളി വാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സുകൃതിയും ജ്ഞാനസമ്പന്നനുമായ ജീവൻ അതുവരെ അഭ്യസിച്ച ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രഭാവംകൊണ്ടും, ബ്രഹ്മവിദ്യാഫലമായ ബ്രഹ്മലോകഗമനാത്മക സംസ്കാരത്തിന്റെ സ്മൃതികൊണ്ടും, സർവ്വോപരി ഹൃദയസ്ഥിതനായ പരമേശ്വരന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടും സൃഷ്ടിസ്താദപാരത്തിൽക്കൂടെ മേലോട്ടുയർന്നു് ആദിത്യ രശ്മിയിൽക്കൂടെ സംസാരമണ്ഡലത്തെ വിട്ടു ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സു:—രശ്മിനസാരീ—18

ശബ്ദാർത്ഥം:—രശ്മിനസാരീ=സൂര്യരശ്മികളെ അവലംബിച്ചുകൊണ്ടു സൂര്യലോകദപാരത്തിൽക്കൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സാരം:—ബ്രഹ്മരസ്യത്തിൽക്കൂടെ സ്ഥൂലശരീരത്തെ വിട്ടു ജീവൻ ആദിത്യരശ്മികളിൽക്കൂടെ ആദിത്യമണ്ഡലത്തിലെത്തുന്നു. വിദ്യാന്മാർക്കു ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കു കടക്കാനുള്ള ദ്വാരമാണു് ആദിത്യലോകം. എന്നാൽ അവിദ്യാന്മാരെ അപേക്ഷിച്ചു് ആ ദ്വാരം അടഞ്ഞു

താണു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യാബലമില്ലാത്തവർ ഏതെങ്കിലും ചില കർമ്മഫലം വഴിക്ക് ആദിത്യലോകത്തെത്തിയാലും വീണ്ടും താഴോട്ടു വരേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ വിദ്യാബലമുള്ളവരുടെ സ്ഥിതി അതല്ല. അവരെ അപേക്ഷിച്ചു് ആദിത്യലോകം ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കുള്ള തുറന്ന കവാടമാണു്. അതിനാൽ വിദ്യാബലമുള്ളവൻ ആദിത്യമണ്ഡലത്തിലെത്തിയാൽ താമസം കൂടാതെ ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കു കടക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സു:—നിശി നേതി ചേന സംബന്ധസ്യ യാവദ്ദോഹഭാവിതപാദുൾയതി ച—19.

ശബ്ദാർത്ഥം:—നിശി=രാത്രിയിൽ. ന ഇതി ചേൽ=ആദിത്യരശ്മികളും മനുഷ്യശരീരത്തിലെ നാഡികളും തമ്മിൽ സംബന്ധമില്ല എന്നാണു് പറയുന്നതെങ്കിൽ. ന=അതു ശരിയല്ല. സംബന്ധസ്യ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആദിത്യരശ്മികളും ശരീരനാഡികളും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധത്തിന്നു്. യാവദ്ദോഹഭാവിതപാൽ=ഏതുവരെ ശരീരനിലനിൽക്കുന്നുവോ അതുവരേയ്ക്കും ഭംഗമില്ലാത്തതുകൊണ്ടുതന്നെ. ദുൾയതി ച=ഈ സംഗതി ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ടു്.

സാരം:—രാത്രിസമയത്തു് ആദിത്യരശ്മികളില്ലാത്തതിനാൽ അപ്പോഴാണു് ഒരു ജ്ഞാനിക്കു ശരീരപാതം സംഭവിക്കുന്നതെങ്കിൽ എങ്ങിനെ സൂര്യരശ്മികളിൽക്കൂടെ ആദിത്യമണ്ഡലത്തിലെത്താനും, ആദിത്യമണ്ഡലത്തെ അതിക്രമിക്കാനും കഴിയുമെന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറയുകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ആദിത്യ

രശ്മികളും ശരീരനാഡികളും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധം എപ്പോഴും ജ്ഞിക്കപ്പെടുന്നില്ല. എപ്പോഴും നാഡികൾ ആദിത്യരശ്മികളോടു സംബന്ധപ്പെട്ടുകൊണ്ടുതന്നെയിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ മരണം പകലോ രാത്രിയോ എപ്പോഴായാലും ഒരു ജ്ഞാനിക്കു് ആദിത്യമണ്ഡലത്തിലെത്താനോ, മണ്ഡലത്തെ ഭേദിക്കാനോ തടസ്സമില്ല. ജ്ഞാനി രാത്രിയിലാണ് ശരീരത്തെ വിട്ടുതന്നതുകൊണ്ടും മുക്തനാവതിരിക്കുന്നില്ല. ആദിത്യരശ്മികൾ വൃഷ്ടിസമഷ്ടികളാകുന്ന രണ്ടു ലോകങ്ങളിലും; അതായതു ശരീരത്തിലും പ്രപഞ്ചത്തിലും ഒരുപോലെ വ്യാപിക്കുന്നു. ആദിത്യമണ്ഡലത്തിൽനിന്നു നാഡികളിലേയ്ക്കും നാഡികളിൽനിന്നു് ആദിത്യമണ്ഡലത്തിലേയ്ക്കും രശ്മികൾ വ്യാപിക്കുന്നുവെന്നു ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷൽശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സു:—അതശ്ചായനേപി ദക്ഷിണേ—20.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ ച=മുൻപറയപ്പെട്ട കാരണം കൊണ്ടുതന്നെ, ദക്ഷിണേ അയനേ അപി=ദക്ഷിണായനത്തിലും ശരീരത്തെ വിട്ടു ജ്ഞാനി ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സാരം:—മുൻസൂത്രത്തിലെ താല്പര്യപ്രകാരം രാത്രിസമയത്തെ മരണം ഒരു ജ്ഞാനിക്കു് എപ്രകാരം ബ്രഹ്മപദപ്രാപിക്കു തടസ്സമാവുന്നില്ലയോ; അതുപോലെ ദക്ഷിണായനകാലവും തടസ്സമല്ല. ദക്ഷിണായനത്തിലാണ് ഒരു ജ്ഞാനി മരിച്ചുതന്നെ കാരണംകൊണ്ടു മുക്തനാവതിരിക്കുന്നില്ല. ബ്രഹ്മവിദ്യാപ്രഭാവംകൊണ്ടു ദക്ഷി

ണായനമോ രാത്രിയോ ആയാലും ജ്ഞാനിക്കു ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി തടയപ്പെടുന്നില്ല. എന്നാൽ ഭീഷ്ണൻ ഉത്തരായണത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ശരശയനത്തിൽ കിടന്നുവെന്നു ഭാരതത്തിൽ പറഞ്ഞതിന്റെ കാരണമെന്താണെന്നാണെങ്കിൽപ്പറയാം. ഭീഷ്ണൻ അഷ്ടവസുകളിൽ ഒരാളായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു മരണാനന്തരം സ്വപ്നത്തിൽ പോവേണ്ടതുണ്ടു്. ദ്വേഷിണായനകാലം ദേവലോകത്തു രാത്രിയാണു്. അതുകൊണ്ടാണു് കുറച്ചുദിവസം പ്രതീക്ഷിച്ചു കിടന്നതു്. അല്ലാതെ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തി തടയപ്പെടുമോ എന്നു ശങ്കിച്ചില്ല.

സു:—യോഗിനഃ പ്രതി ച സ്മയ്തേ സ്മാന്തേ
ചൈതേ—21

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, യോഗിനഃ പ്രതി=യോഗികളെ അപേക്ഷിച്ചാണു്, സ്മയ്തേ=സ്മൃതിയിൽ രണ്ടു മാറ്റങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്, ഏതേ സ്മാന്തേ ച=ഇവ സ്മാന്തങ്ങളുമാണു്.

സാരം:—പൂർവ്വാക്തവിഷയത്തിൽ ഒരു പൂർവ്വപക്ഷത്തെ അവതരിപ്പിച്ചു് അതിനു മറുപടി പറയുകയാണീ സൂത്രംകൊണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. ഭഗവൽഗീതയിൽ ഉത്തരായണത്തിലും പകൽസമയത്തും ശരീരത്തെ വിടുന്ന യോഗി പുനരാവർത്തിരഹിതമായ ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നും, ദ്വേഷിണായനത്തിലും രാത്രീസമയത്തും ശരീരത്തെ വിടുന്ന യോഗി വീണ്ടും സംസാരത്തിൽ ജനിക്കാനിടയായിത്തീരുന്നുവെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു ദ്വേഷിണായനത്തിലോ രാത്രിയോ മരിച്ചാലും

ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു തടസ്ഥമില്ലെന്ന പ്രതിപാദനം എങ്ങനെയാശരിയാവും? എന്നാണു് പൂർവ്വപക്ഷം. അതിന്റെ മറുപടി പറയുകയാണു്. ഗീതയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞതു യോഗികളെ അപേക്ഷിച്ചാണു്; ജ്ഞാനിയെ അപേക്ഷിച്ചല്ല. ജ്ഞാനി എപ്പോഴും മുക്തനാണു്. കാലദേശങ്ങളൊന്നും ജ്ഞാനിയുടെ മുക്തിക്കു തടസ്ഥങ്ങളല്ല. പിന്നെ പുനരാവത്തിയും, അപുനരാവത്തിയുമായ മാർഗ്ഗങ്ങൾ സ്മൃതിയുടെ മാത്രം കല്പനകളാണു്; ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ആ കാരണത്താലും അവയെ കണക്കി വെട്ടുകേണ്ടതില്ല. ഒരു കാൽ ശ്രുതിയിലും സ്മൃതിയിലും വ്യത്യസ്തമായി പറയപ്പെടുന്നുവെങ്കിൽ ശ്രുതിയാണല്ലോ പ്രാമാണികമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആ സ്ഥിതിക്കും ജ്ഞാനിക്കെപ്പോഴും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു തടസ്ഥമില്ലെന്നു താല്പര്യം.

നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ ദ്വിതീയപാദം കഴിഞ്ഞു.

തൃതീയപാദം

സു:—അച്ചിരാദിനാ തൽപ്രഥിതേ:—1.

ശബ്ദാത്മം:—അച്ചിരാദിനാ=അച്ചിസ്സു തുടങ്ങിയ കരേ മാഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെതന്നെ ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു, തൽപ്രഥിതേ:—എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വിഭിന്നനാമങ്ങൾ പറയപ്പെടുന്ന മാഗ്ഗങ്ങളെല്ലാം ജ്ഞാനിയുടെ ഭൃഷ്ടിയിൽ കന്നുമാത്രമാണെന്നു പ്രസിദ്ധിയുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തിക്കു്, അച്ചിസ്സു, ദേവയാനം, ഉത്തരായണമാഗ്ഗമെന്നിങ്ങനെ പല മാഗ്ഗങ്ങളും പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവയൊക്കെ പേരുകൊണ്ടു മാത്രമേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. കരേ മാഗ്ഗത്തെത്തന്നെയാണു് പല പേരുകളെക്കൊണ്ടു പറയുന്നതു്. അതിനാൽ എല്ലാ ജ്ഞാനികളും കരേ മാഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെത്തന്നെയാണു് ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതു്. അതുപോലെ കാരോ മാഗ്ഗത്തിന്റെ വർണ്ണനത്തിലും പറയപ്പെടുന്ന ലോകങ്ങൾക്കും വ്യത്യാസം കാണാം. അതും മാഗ്ഗത്തിന്റെ നാനാത്വം കാണിക്കാൻവേണ്ടിയുള്ളതല്ല. ചുരുക്കി പറഞ്ഞേടത്തേയ്ക്കു് അധികം പറഞ്ഞ ദിക്കിൽനിന്നുല്യാഹരിക്കണമെന്നേ ഉള്ളൂ. അതിനാൽ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു് അനേകമാഗ്ഗങ്ങളില്ല; ഒന്നേയുള്ളൂ. ആ ഒന്നിനെത്തന്നെയാണു് അനേകപേരുകളിൽ പറയുന്നതെന്നു താല്പര്യം.

സു:—വായുമണ്ണാദവിശേഷവിശേഷാഭ്യം—2.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വായുഃ=വായുലോകത്തെ, അണ്ണാൽ=സംവത്സരത്തിനുശേഷം പ്രാപിക്കുമെന്നു കരുതണം, അവിശേഷവിശേഷാഭ്യം=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സാമാന്യനിലയിലും, വിശേഷനിലയിലും വായുവിന്റെ വണ്ണനുകൂലതകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—കുരിടത്തു പറഞ്ഞതായ ലോകങ്ങളെ മറ്റൊരാൾക്കുണ്ടാക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറയുകയാണ്. ജ്ഞാനിയുടെ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിയെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും, ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിലും, കൌഷീതകി ഉപനിഷത്തിലും വണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ വായുലോകത്തെ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ബൃഹദാരണ്യകത്തിൽ പ്രത്യേകമായും, കൌഷീതകത്തിൽ സാമാന്യമായും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ കാരണത്താൽ വായുലോകത്തെ ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലെ വണ്ണനത്തിലേയ്ക്ക് അഭ്യൂഹരിക്കേണ്ടതാണെന്നു വരുന്നുണ്ട്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിൽ ദോഷമില്ല. അതുപോലെ മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലും കാണുകയും വേണം.

സു:—തഡിതോധി വരണം സംബന്ധാൽ—3

ശബ്ദാർത്ഥം:—തഡിതഃ=മിന്നൽപിണരിനും, അധി=മുകുളിലാണും, വരണം=വരണലോകമെന്നു കരുതണം, സംബന്ധാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ വരണൻ ജന്മാധിദേവതയാണ്; ജലസ്ഥാനം മിന്നലിനു തൊട്ടുമുകുളിലുമാണും.

സാരം:— അച്ചിരാദിഗതിവണ്ണനത്തിൽ ഇന്ദ്രൻ വരണൻ പ്രജാപതി എന്നിവരുടെ ലോകങ്ങളെപ്പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അതിനാൽ അവ എവിടെയാണെന്നു കരുതണം? എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുകയാണ്. മിന്നലിന്നു തൊട്ടടുത്താണ് ജലസ്ഥാനം. വരണൻ ജലാധിദേവതയായതുകൊണ്ടു് അതുതന്നെയാണ് വരണലോകമെന്നു കരുതുന്നതിൽ അസാംഗത്യമില്ല. വരണലോകത്തിന്നു മുകളിൽ ഇന്ദ്രലോകവും, അതിന്നു മുകളിൽ പ്രജാപതിലോകവുമാണെന്നും കരുതാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിൽപ്പറഞ്ഞതു ക്രമാനുസാരേണയാണെന്നു വിചാരിക്കണം. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരത്തിൽതന്നെയാണ് ലോകസ്ഥിതിയെന്നു ബോധിക്കുകയും വേണം. ഈ നിലയ്ക്കു നോക്കുമ്പോൾ ജീവന്റെ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിക്കുള്ള മാർഗ്ഗനിർണ്ണയത്തിൽ എല്ലാ ശ്രുതികളും കരേ അഭിപ്രായത്തെയാണ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നും മാർഗ്ഗനിർണ്ണയവിഷയത്തിൽ വൈരുദ്ധ്യമില്ലെന്നും കാണാൻ കഴിയും.

സു:— ആതിവാഹികാസ്തല്ലിംഗാൽ—4.

ശബ്ദാർത്ഥം:— ആതിവാഹികാഃ=സാധകനെ ഒരു സ്ഥാനത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരു സ്ഥാനത്തെത്തിക്കുന്നതു തത്തൽലോകാഭിമാനികളായ ദേവന്മാരാണ്, തല്ലിംഗാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിയിലെ വണ്ണനത്തിൽനിന്നു് അങ്ങനെയുള്ള ലക്ഷണങ്ങളെക്കാണാൻ കഴിയും.

സാരം:— അച്ചിസ്സു്, അഹസ്സു് തുടങ്ങിയ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു തത്തൽലോകാ

ഭീമാനികളായ ദേവന്മാരെയാണു്. അവർ മനുഷ്യാകൃതിയുള്ള പുരുഷന്മാരുമാണു്. അവരുടെ പ്രവൃത്തിതന്നെ ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കുയരുന്ന ജീവന്മാരെ കാരോ സ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നു് അടുത്ത സ്ഥാനങ്ങളിലേക്കെത്തിക്കലാണു്. അതുകൊണ്ടുവരെ ആതിവാഹികന്മാരെന്നു പറയുന്നു. വിദ്യുൽലോകത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ മനുഷ്യാകൃതിയില്ലാത്ത പുരുഷചൈതന്യം ജീവനെ ബ്രഹ്മപദത്തിലെത്തിക്കുന്നു. വിദ്യുല്ലോകാഭിമാനിയായ പുരുഷചൈതന്യത്തെ അമാനവാകൃതിയെന്നു വിശേഷിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു് അതുവരെയുള്ള ദേവന്മാർ മനുഷ്യാകൃതിയുള്ളവരാണെന്നും വ്യഞ്ജിക്കുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ വിദ്യുല്ലോകംവരെയുള്ള ലോകങ്ങളിൽ തത്തൽലോകാഭിമാനികളായ ദേവന്മാർ മനുഷ്യാകൃതിയുള്ളവരും വിദ്യുല്ലോകാഭിമാനിയായ പുരുഷചൈതന്യം മനുഷ്യാകൃതിയില്ലാത്ത ദേവന്മാരെന്നും ശ്രുതിവണ്ണനംകൊണ്ടുമാനിക്കാൻ കഴിയുന്നു.

സു:—ഉഭയവ്യാമോഹാൽ തൽസിലേ:—5.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഉഭയവ്യാമോഹാൽ=രണ്ടുപ്രകാരത്തിലും വ്യാമോഹം സംഭവിക്കുന്നതിനാൽ, തൽസിലേ: = തത്തൽലോകാഭിമാനീദേവതകളെ അംഗീകരിക്കുന്നതാവശ്യമാണു്.

സാരം:—അച്ഛിരാദിലോകങ്ങൾക്കു് അധിദേവതകളെന്നയുടെ ആവശ്യമെന്നാണു്; അവയെ കേവലം ജഡങ്ങളായ ലോകങ്ങളായിമാത്രം കരുതിയാൽ പോരേ? എന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറയുകയാണു് ഈ സൂത്രംകൊ

ണ്ടു ചെയ്യുന്നതു്. അച്ചിരാദി ലോകങ്ങൾക്കു് അഭിമാനിദേവതകളെ കല്പിക്കാത്തപക്ഷം ശ്രുത്യഭിപ്രായത്തിന്നു വൈരുദ്ധ്യം നേരിടും. കൂടാതെ ജീവനു ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിയെന്ന കാര്യം സംഭവിക്കാൻ വയ്യാത്തതായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ഇങ്ങനെ രണ്ടുപ്രകാരത്തിലും വ്യാമോഹം സംഭവിക്കുന്നതിനാൽ അധിദേവതാകല്പന അവശ്യം അംഗീകരിക്കുകതന്നെ വേണമെന്നാണിരിക്കുന്നതു്. ബ്രഹ്മലോകമാഗ്ഗ്ത്തെക്കുറിച്ചു് അജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ജീവനു പ്രസ്തുത ദേവന്മാരുടെ ആനുകൂല്യം ദേവയാനത്തെയും പിതൃയാനത്തെയും തിരിച്ചറിയാൻ പാറിയതായിത്തീരുന്ന. എന്നാൽ അങ്ങനെ ദേവതാനുകൂല്യമില്ലെങ്കിൽ മിക്കപ്പോഴും ജീവനു ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയിൽ മാഗ്ഗഭ്രംശമുണ്ടാവുകതന്നെ ചെയ്യും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സൂക്ഷ്മലോകങ്ങളെക്കുറിച്ചു് അജ്ഞാനാണല്ലോ ജീവൻ. അതുകൊണ്ടു് അച്ചിരാദിശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു തത്തൽ ദേവന്മാരെ അംഗീകരിക്കുന്നതൊരാവശ്യം കൂടിയാണു്. ഈ കാരണത്താൽ മാഗ്ഗ്വണ്ണനത്തിൽ ഏതേതു ലോകങ്ങളെപ്പറയുന്നുവോ; അതാതു ലോകാഭിമാനികളായ ദേവന്മാരെയാണു് അതുകൊണ്ടുദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു ധരിക്കണം.

സു:—വൈദ്യുതേനൈവ തതസ്തപ്തം. തേ:—6.

ശബ്ദാർത്ഥം:—തതഃ=അവിടെനിന്നു മേലോടു ബ്രഹ്മലോകംവരെ, വൈദ്യുതേന ഏവ=വിദ്യുല്ലോകാഭിമാനിയായ അമാനവപുരുഷൻവഴിക്കുതന്നെ എത്തിച്ചേ

രുന്ന, തപ്തംതേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—വിദ്യുല്ലോകാഭിമാനിയായ അമാനവപുരുഷൻതന്നെ ജീവനെ ബ്രഹ്മലോകത്തെത്തിക്കുമെന്ന് പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ ഇന്ദ്രപ്രജാപതിമാരെന്തു ചെയ്യുന്നുവെന്ന ശങ്കയ്ക്കു മറുപടി പറയുകയാണ്. വിദ്യുല്ലോകാഭിമാനീപുരുഷൻ ജീവനെ ബ്രഹ്മലോകംവരെ നയിക്കുന്നുവെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാൽ അങ്ങനെതന്നെയാണ് കരുതേണ്ടതു്. ഇന്ദ്രപ്രജാപതിമാർ ലോകത്തിൽ കൂടെ കടന്നുപോവാൻ മാറ്റം കൊടുക്കുന്നു എന്നു മാത്രം കരുതിയാൽ മതി.

സു:—കായും ബാദരീരസ്യ ഗത്യപപത്തേഃ-7.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ബാദരീഃ=ബാദരീയെന്ന ആചാര്യന്റെ മതപ്രകാരം, കായും=കായ്ബ്രഹ്മമെന്നു പ്രസിദ്ധമായ ഹിരണ്യഗർഭനെയായ് പ്രാപിക്കുന്നതു്. ഗത്യപപത്തേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഗതിയെപ്പറഞ്ഞതിന്റെ ഉപപത്തി അങ്ങനെയായാലേ ഉണ്ടാവുന്നുള്ളു, അസ്യ=കായ്ബ്രഹ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ചു ഗതികഥനം യുക്തിസഹവുമാണ്.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ ജീവന്റെ ലോകാന്തരഗമനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കഥനം പരബ്രഹ്മപ്രാപിക്കുവേണ്ടിയുള്ളതാവാൻ വഴിയില്ലെന്നാണ് ബാദരീയെന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പരബ്രഹ്മം എല്ലായിടത്തും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു പര

ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കെന്തിനാണു് ലോകാന്തരഗമനം? അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യയെ ഉപാസിച്ചവർ പ്രാപിക്കുന്ന ബ്രഹ്മം കേവലപരബ്രഹ്മമായിരിക്കില്ല. കായ്ബ്രഹ്മം അല്ലെങ്കിൽ ഹിരണ്യഗർഭൻ ആയിരിക്കും. അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ ഗമനകഥനം യുക്തവുമാണു്.

സു:—**വിശേഷിതത്വാച്ച—8.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിശേഷിതത്വാൽ ച=വിശേഷണശബ്ദംകൊണ്ടും ഈ സംഗതി തെളിയുന്നുമുണ്ടു്.

സാരം:—“മാനസപുരുഷൻ ഇവനെ ബ്രഹ്മലോകത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോവുന്നു.” എന്നർത്ഥംവരുന്ന ബ്രഹ്മദാരണ്യകശ്രുതിവാക്യത്തിലെ ബ്രഹ്മലോകശബ്ദത്തിന്നു ബഹുവചനം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. പിന്നെ, ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നു എന്നല്ല; ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോവുന്നു എന്നാണു് പറഞ്ഞതു്. അതുകൊണ്ടും ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകൻ കായ്ബ്രഹ്മത്തെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു വരുന്നുണ്ടു്. ലോകങ്ങളുടെ അധിപതിയാണു് ഹിരണ്യഗർഭൻ. ഭോഗഭ്രമികൾ അനേകമുണ്ടുതാനും. അതിനാൽ ഹിരണ്യഗർഭനെ അപേക്ഷിച്ചു ബഹുവചനം സമഞ്ജസമാണു്. എന്നാൽ പരബ്രഹ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ചു് അതു ശരിയല്ലതാനും. അതുകൊണ്ടും കായ്ബ്രഹ്മത്തെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നുണ്ടു്.

സു:—**സാമീപ്യാത്തു തദ്വ്യപദേശഃ—9.**

ശബ്ദാർത്ഥം:—തദ്വ്യപദേശഃ=ആ പ്രതിപാദനം, സാമീപ്യാൽ തു=ബ്രഹ്മസാമീപ്യംകൊണ്ടു ദോഷമുള്ളതായിത്തീരുന്നില്ല.

സാരം:—പരബ്രഹ്മതത്വം എല്ലായിടത്തും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു ഗമനകഥനം തെറ്റാവുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശിഷ്യൻ ആദ്യംതന്നെ ഗുരുസന്നിധിയിൽച്ചെന്നു് എനിക്കു കാൽബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗമുപദേശിക്കണമെന്നല്ല ആവശ്യപ്പെടുന്നതു്. സംസാരത്തിൽനിന്നു മുക്തനായ എന്നെ ബന്ധത്തിൽനിന്നു വിടുത്തി പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കണമെന്നാവശ്യപ്പെടുന്നതു്. അങ്ങനെയുള്ള ശിഷ്യന്റെ അപേക്ഷകൾ ശേഖരശാപതരോപനിഷത്തു തുടങ്ങിയ ശ്രുതികളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകൻ കാൽബ്രഹ്മത്തെയല്ല; കാരണബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതു്. പരബ്രഹ്മം എല്ലായിടത്തും നിറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും വിദ്യോപാസനമില്ലാത്തവർക്കു പ്രാപിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ലല്ലോ. അതുപോലെ പ്രത്യേകമാർഗ്ഗവും ആവശ്യമാണു് ബ്രഹ്മപ്രാപിക്കുന്നേ മാർഗ്ഗകഥനംകൊണ്ടു വന്നുപേരുന്നള്ളൂ. അതു സർവ്വമാ യുക്തിസഹമാണുതാനും.

സു:—കായ്യാത്യയേ തദദ്ധ്യക്ഷേണ സഹാരതഃ പരമഭിധാനാൽ—10.

ശബ്ദാർത്ഥം:—കായ്യാത്യയേ=കായ്ബ്രഹ്മനാശത്തിൽ, തദദ്ധ്യക്ഷേണ സഹ=തൽസ്ഥാനപതിയായ ബ്രഹ്മദേവനോടുകൂടി, അതഃ പരം=ഇതിലും ശ്രേഷ്ഠമായ പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു്, അഭിധാനാൽ=പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു പുനരാവർത്തിയുണ്ടാവുന്നില്ല.

സാരം:—ബ്രഹ്മലോകപത്നമുള്ള ലോകങ്ങളെല്ലാം കൈത്തന്നെയും പുനരാവർത്തിയോടുകൂടിയതാണ്. അതിനാൽ കാര്യബ്രഹ്മത്തെയാണ് സാധകൻ പ്രാപിക്കുന്നതെങ്കിൽ വീണ്ടും ജനിക്കേണ്ടിവരും എന്നുള്ളതുകൊണ്ടാണ് കാര്യബ്രഹ്മത്തെല്ലാ പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നതെങ്കിൽ അതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ദേവയാനമാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെ ശരീരം വിട്ടുപോവുന്ന ജീവൻ പിന്നീടു ജനിക്കുന്നില്ലെന്നും ശ്രുതി പറയുന്നുണ്ട്. ഏതു ലോകത്താണോ ഒരു ജീവൻ ദേവയാനത്തിൽക്കൂടെ എത്തിച്ചേരുന്നതും; ആ ലോകാധ്യക്ഷനോടുകൂടി അതിന്റെ വിലയത്തിൽ അതിലും ശ്രേഷ്ഠമായ സ്ഥാനത്തേയ്ക്കു പോവുന്നുവെന്നു ശ്രുതി പറയുന്നുണ്ട്. ആ സ്ഥിതിക്കു കാര്യബ്രഹ്മപ്രാപ്തനായ ജീവൻ അതിന്റെ വിലയത്തിൽ ബ്രഹ്മദേവനോടുകൂടി പരമപദത്തെ പ്രാപിക്കുകയല്ലാതെ വീണ്ടും സംസാരത്തിൽ ജനിക്കാൻവേണ്ടി മടങ്ങി വരുന്നില്ല. അതിനാൽ ശ്രുതിനിർദ്ദിഷ്ടമായ മാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെ പോവുന്ന ജീവൻ കാര്യബ്രഹ്മത്തെയാണ് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു പറഞ്ഞാൽ ദോഷമില്ല.

സു:—സ്മൃതേശ്ച—11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സ്മൃതേ: ച=സ്മൃതിപ്രമാണംകൊണ്ടും ഈ കാര്യം സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—

“ബ്രഹ്മണാ സഹ തേ സർവ്വേ
സന്ത്യാപ്തേ പ്രതിസംചരേ
പരസ്യാനേ കൃതാത്താനഃ
പ്രവിശന്തി പരം പദം.”

ശുദ്ധാന്തഃകരണനാരായ സാധകന്മാർ ദേവയാനമാഗ്നീ
 ത്തിൽക്കൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തെത്തി പ്രളയകാലംവരെയും
 അവിടെയിരിക്കുകയും, പ്രളയകാലത്തു് എല്ലാ ലോകങ്ങ
 ങ്കും നശിക്കുമ്പോൾ ബ്രഹ്മദേവനോടുകൂടി പരമപദത്തെ
 പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു കൂർമ്മപുരാണത്തിൽ പറ
 യുന്നു. ഇങ്ങനെ സ്മൃതികളിലും ഈ കാർത്യം ചർച്ചചെ
 യ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകൻ
 കാർത്യബ്രഹ്മത്തെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു വിചാരിക്ക
 നതാണു് യുക്തമായിട്ടിരിക്കുന്നതു്.

സു:—പരം ജൈമിനീമുഖ്യതപാൽ—12.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജൈമിനിഃ=ജൈമിനിയെന്ന ആചാ
 ര്യന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, മുഖ്യതപാൽ=ബ്രഹ്മശബ്ദത്തി
 ന്റെ മുഖ്യതഹേതുവായിട്ടു്, പരം=പരബ്രഹ്മത്തെയാ
 ണു്, കാർത്യബ്രഹ്മത്തെയല്ല പദത്തിരിക്കുന്നതെന്നാണു്.

സാരം:—ബ്രഹ്മശബ്ദം പരബ്രഹ്മവാചകമാണു്.
 കാർത്യബ്രഹ്മത്തിനും പറയാറുണ്ടു്. എന്നാൽ അതു ഗൌ
 ണമാണു്. ശബ്ദപ്രാമുഖ്യംകൊണ്ടു് അമാനവപുരുഷൻ
 പ്രാപിക്കുമെന്നു പറഞ്ഞതു പരബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണു്
 എന്നാണു് കരുതേണ്ടതെന്നാണു് ജൈമിനിയെന്ന ആ
 ചാര്യന്റെ അഭിപ്രായവും.

സു:—ദേശ്നാച്ച—13.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ദേശ്നാൽ ച=ശ്രുതിയിൽ അവിടവി
 ടെ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയെക്കാണിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഗതിവാക്യ
 ങ്ങൾ കാണുന്നതിനാലും കാർത്യബ്രഹ്മത്തെയല്ല; കാരണ
 ബ്രഹ്മത്തെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സാരം:—കരോപനീഷത്തിലും, ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലും ഗതിവാക്യങ്ങളുണ്ട്. അതുപോലെ മറ്റു പല ഉപനിഷത്തുകളിലുമുണ്ട്. അവയിൽനിന്നൊക്കെ സിദ്ധമാവുന്നതു ദേവയാനത്തിൽക്കൂടെ പോവുന്ന ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകനായ സാധകൻ കാരണബ്രഹ്മത്തെയാണു്; കാര്യബ്രഹ്മത്തെല്ല പ്രാപിക്കുന്നതെന്നാണു്. അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും പറഞ്ഞുകാണുന്നതുകൊണ്ടും സാധകൻ കാര്യബ്രഹ്മത്തെല്ല പ്രാപിക്കുന്നതെന്നു സിദ്ധമാവുന്നു.

സു:—ന ച കാര്യാ പ്രതിപത്യഭിസന്ധി:—14

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=ഇതിനുപുറമെ, പ്രതിപത്യഭിസന്ധി:=ഉപാസകന്റെ പ്രാപ്തിവിഷയമായ സങ്കല്പവും, കാര്യാ ന=കാര്യബ്രഹ്മത്തിലല്ല.

സാരം:—ഇതിനൊക്കെപ്പുറമെ ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകനായ സാധകന്റെ സങ്കല്പവും കാര്യബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കാനല്ല; പരബ്രഹ്മപ്രാപിക്കേണ്ടതാണു്. അതിനു പറയുന്ന തോതിലുള്ള സാധനങ്ങളെയാണു് സാധകനനുഷ്ഠിക്കുന്നതും. ബ്രഹ്മപ്രാപിക്കുമ്പു മറ്റു വല്ല സ്ഥലത്തും പോവേണ്ടിവരുന്നു സാധകനെന്നു വന്നാൽകൂടിയും അതൊന്നും ലക്ഷ്യമോ പരമമായ പ്രാപ്തിയോ ആവുന്നില്ല. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകൻ പരബ്രഹ്മത്തെത്തന്നെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതു്.

**സു:—അപ്രതികാലംബനാനയതീതി
ബാദരായണ ഉഭയമാ ദോഷാൽ
തൽ കൃതുശ്ച—15.**

ശബ്ദാത്മം:—അപ്രതീകാലംബനാൽ=വാണി തുടങ്ങിയ പ്രതീകങ്ങളെ ആശ്രയിക്കാതെയുള്ള ഉപാസകനെ, നയതി=അച്ചിരാദിവേതാലോകങ്ങളാകുന്ന ദേവമാഗ്നിയിൽക്കൂടെ പരമപദത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോവുന്നു, ഉഭയമാ=കായ്ബ്രഹ്മത്തെയോ, കാരണബ്രഹ്മത്തെയോ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ പറഞ്ഞാലും, അദോഷാൽ=ദോഷമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു, തൽക്രതുഃ ച=സാധകൻ്റെ സങ്കല്പത്തിനനുസരിച്ചു പ്രാപിക്കുന്നു, ഇതിബാദരായണം=എന്നാണു് വ്യാസാചാര്യൻ്റെ അഭിപ്രായം.

സാരം:—വാണി തുടങ്ങിയ പ്രതീകങ്ങൾ മുഖേന ഭിന്നഭിന്നങ്ങളായ ദേവതകളെയും ലോകങ്ങളെയും ഉപാസിക്കാനുള്ള ക്രമങ്ങൾ പലതും ഉപനിഷത്തുകളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. സാധകൻ ഏതു രൂപത്തിലുള്ള ഉപാസനമാണോ ചെയ്യുന്നതു്, അതനുസരിച്ചായിരിക്കും അയാളുടെ ലോകപ്രാപ്തി. കേവലബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തിക്കു സാധകൻതന്നെ ഉദ്ദേശിക്കണം. എങ്കിലേ അതു സാധിക്കാൻ പോവുന്നുള്ളു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അല്പമെങ്കിലും ഭോഗേശ്ശയുള്ളേടത്തോളംകാലം ആർക്കും കേവലപദപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുന്നില്ല. അതിനാൽ ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകൻ കായ്ബ്രഹ്മത്തെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നോ, അതല്ല കാരണബ്രഹ്മത്തെയാണു് പ്രാപിക്കുന്നതെന്നോ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ പറഞ്ഞാലും ദോഷമില്ല. ബ്രഹ്മപതിലോകത്തിൽക്കൂടെയാണു് പരബ്രഹ്മപദത്തിലേയ്ക്കു പോവുന്നതെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ആ സാിതിക്കു

ഭോഗേച്ഛയുള്ളവരെ പ്രജാപതിലോകത്തിൽ വിടുന്നു; അല്ലാത്തവരെ ക്ഷേപലപദത്തിലെത്തിക്കുന്നുവെന്നും ധരിച്ചാൽ മതി. അതിനാൽ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ പറയുന്നതും ദോഷമല്ല. പ്രാപ്തിയാകട്ടെ സാധകന്റെ സങ്കല്പത്തിനനുസരിച്ചാണുതാനും. പക്ഷേ ഒരു കാര്യം തീർച്ചയാണ്: ദേവയാനത്തിൽക്കൂടെ മേലോട്ടുവന്നു അമാനവപുരുഷൻ വീണ്ടും സംസാരഭക്തിക്കുവേണ്ടി താഴോട്ടു വരുന്നില്ല എന്നാണ് വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സു:—വിശേഷം ച ദൾയതി—16.

ശബ്ദാർത്ഥം:—വിശേഷം ച=ഇതിൽനിന്നു വിശേഷകാരണത്തെക്കൂടിയും, ദൾയതി=ശ്രുതി കാണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—വാണുദിപ്രതീകോപാസകന്മാരെ എന്തു കൊണ്ടു ദേവയാനത്തിൽക്കൂടെ പരമപദംവരെ എത്തിക്കുന്നില്ല എന്ന സംശയത്തിന്നു് അതിന്റെ പ്രത്യേക കാരണത്തെയും ശ്രുതി വെളിവാക്കീട്ടുണ്ടു്. പ്രതീകോപാസകന്മാർക്കു് അതാതു പ്രതീകങ്ങളുടെ വ്യാപ്തി ഏതുവരെയുണ്ടോ; അതുവരെ മാത്രമേ പോവാൻ കഴിവുണ്ടാവുന്നുള്ളൂ. പ്രതീകശക്തിയുടെ വ്യാപ്തിക്കുറവാണതിനു കാരണമെന്നു താല്പര്യം. ഇവിടെയാണ് തൃതീയപാദമവസാനിക്കുന്നതു്.

നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ തൃതീയപാദം കഴിഞ്ഞു.

ചതുർത്ഥപാദം

സു:—സമ്പദ്യാവിഭാവഃ സേവന ശബ്ദാൽ—1.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സമ്പദ്യം=പരമപദമാകുന്ന ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിച്ച ജീവൻ, സേവനം=തന്റെ പാരമാർത്ഥിക സ്വരൂപത്തിൽ, ആവിഭാവഃ=ആയിത്തീരുന്നു, ശബ്ദാൽ=എന്താണതിനു തെളിവെന്നാണെങ്കിൽ ശ്രുതി അങ്ങനെ പറയുന്നു എന്നുള്ളതുതന്നെ.

സാരം:—കേവലജ്ഞാനംകൊണ്ടു സർവ്വോപാധിവിനിമുക്തനും നിരപേക്ഷനുമായ സാധകൻ പ്രാബ്ധാവസാനംവരെ ദിവ്യവും അമൃതാത്മകവുമായ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചു അന്ത്യത്തിൽ ശരീരത്തെ വിട്ടാൽ കേവലമായ ബ്രഹ്മപദത്തിലെത്തി തന്റെ പാരമാർത്ഥികസ്വരൂപമാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സംഗതി ശ്രുതിയിൽ പലേടത്തും പലപ്രകാരത്തിൽ നിസ്സംശയസ്വരൂപേണ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സു:—മുക്തഃ പ്രതിജ്ഞാനാൽ—2.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രതിജ്ഞാനാൽ=പ്രതിജ്ഞാനംകൊണ്ടു, മുക്തഃ=മുക്തജീവൻ പിന്നീടൊരിക്കലും സംസാരത്തിലേക്കിറങ്ങേണ്ടതില്ലെന്നു ബോധിക്കാൻ കഴിയുന്നു.

സാരം:—ശ്രുതിയിൽ അവിടവിടെ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നുണ്ടു്: പരമപദത്തെ പ്രാപിച്ച ജീവൻ എന്നെന്നേക്കും മുക്തനായി; പിന്നീടൊരിക്കലും സംസാരത്തിലിറങ്ങേണ്ടിവരില്ലെന്നു്. ഇതിൽനിന്നു സ്വരൂപാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ച ജീവൻ പിന്നീടു യാതൊരുവിധ വി

കാരത്തിനും വിധേയനാവുന്നില്ലെന്നും സ്വയം ദിവ്യനും, പരമാത്മാവുമാവുന്നുവെന്നും അറിയാൻ കഴിയുന്നു. അനാദികാലമായൊഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കർമ്മപ്രവാഹത്തിൽനിന്നു് എന്നെന്നേക്കുമായി പ്രസ്തുത ജീവൻ മുക്തനാവുന്നതിനാൽ പിന്നീടു യാതൊരുവിധ ഉപാധിസംബന്ധത്തിനും ഇടയാവുന്നില്ലെന്നും സ്പഷ്ടമാവുന്നു.

സു:—ആത്മാ പ്രകരണാൽ—3.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രകരണാൽ=പ്രകരണത്തിൽനിന്നു്, ആത്മാ=ആത്മാവു് ശുദ്ധനാവുന്നുവെന്നറിയാൻ കഴിയുന്നു.

സാരം:—മുക്തനും കേവലം പരമാത്മാവുമായിക്കഴിഞ്ഞ ജീവൻ പിന്നെ സംസാരത്തിലേക്കിറങ്ങിവരികയോ തന്റെ അനുഭവങ്ങളെ മറുജീവൻ പരഞ്ഞുകൊടുക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ലല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്കിതെങ്ങനെ അറിഞ്ഞു എന്നാണെങ്കിൽ ശ്രുതിപ്രകരണംകൊണ്ടുതന്നെ. ശ്രുതിയിൽ ഏതു പ്രകരണത്തിലാണോ സാധകനും തത്പജ്ഞനുമായ ജീവന്റെ പരമപദപ്രാപ്തിയെയും മറ്റും വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതു്; അതേ പ്രകരണത്തിൽത്തന്നെ കർമ്മസ്സർഗ്ഗമില്ലാത്തതിനാൽ പിന്നീടു് ഉപാധിസംബന്ധമുണ്ടാവില്ലെന്ന കഥയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. കൂടാതെ ഭഗവൽഗീത തുടങ്ങിയ സ്മൃതികളിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സു:—അവിഭാഗേന ദൃഷ്ടതപാൽ—4.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അവിഭാഗേന=മുക്താത്മാവിനു പരമാത്മാവിൽ ഭേദമില്ലാത്ത സ്ഥിതിയാണുള്ളതെന്നു്, ദൃഷ്ട

തപാൽ=ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞതായിക്കാണുന്നതുകൊണ്ടും ഈ സംഗതി സ്തഷ്ടമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—ശുദ്ധജലം ശുദ്ധജലത്തോടുകൂടിച്ചേർന്നാൽ എങ്ങനെ അഭേദരൂപേണ കന്നായിത്തീരുന്നുവോ; സമുദ്രത്തോടു കൂടിച്ചേർന്നു നദി എപ്രകാരം നാമരൂപങ്ങളെ വിട്ടു സമുദ്രമായിത്തീരുന്നുവോ എന്നിങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ മുക്താത്മാവു പരമാത്മാവിൽ കൂടിച്ചേർന്നു അഭേദമായിത്തീരുന്നു എന്നു കാണിക്കുന്ന അനേക ഉദാഹരണങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും പരമപദത്തെ പ്രാപിച്ച മുക്തനു പിന്നീടു ശരീരബന്ധമുണ്ടാവില്ലെന്നു സ്തഷ്ടമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—ബ്രാഹ്മണം

ജൈമിനിരൂപന്യാസാദിഭ്യ:—5.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജൈമിനി: = ജൈമിനിയായാകുന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം, ബ്രാഹ്മണം = മുക്താത്മാവു ബ്രഹ്മത്തോടു തുല്യമായ രൂപത്തിൽ നില്ക്കുന്നുവെന്നാണ്, ഉപന്യാസാദിഭ്യ: = എന്താണതിനു തെളിവെന്നാണെങ്കിൽ ശ്രുതിയിലെ ചർച്ചകളും നിരൂപണങ്ങളും തന്നെ.

സാരം:—ആചാര്യജൈമിനിയുടെ അഭിപ്രായത്തിലും മുക്തപുരുഷൻ ബ്രഹ്മത്തോടു തുല്യസ്വരൂപനാവുന്നുവെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ബ്രഹ്മംതന്നെ ആയിത്തീരുന്നു എന്നദ്ദേഹം പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അദ്ദൈവമല്ലല്ലോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിദ്ധാന്തം. അതിനാൽ അങ്ങനെ പറയാത്തതു തെറ്റല്ല. സ്തഷ്ടിയിൽ ദിവ്യസ്വരൂപിയായി പ്രകാശിച്ചും പ്രളയത്തിൽ ക്ലേശിക്കാതെയും

ബ്രഹ്മതുല്യനായിക്കഴിയുന്ന ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകനായ മുക്തപുരുഷനെന്നാണ് ആചാര്യജൈമിനി പറയുന്നത്. ശ്രുതിയെയും സ്മൃതിയെയും പ്രമാണമാക്കിക്കൊണ്ടുതന്നെയാണ് അദ്ദേഹം ഈ അഭിപ്രായത്തെ സമർത്ഥിച്ചിരിക്കുന്നതും. ബ്രഹ്മതുല്യത്വമെന്നുപറഞ്ഞാൽ ബ്രഹ്മത്വം തന്നെയാണ്. അതിനാൽ അദ്ദേഹം സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്. പിന്നെ രണ്ടാമതൊന്നില്ലാത്തതിടത്തു പറയാതെ തന്നെ അദ്ദേഹസപര്യവേണയുള്ള അദ്വൈതം സിദ്ധമാവുന്നുമുണ്ടല്ലോ. അതിനാൽ മുൻപറഞ്ഞ അദ്ദേഹാദ്വൈതാവസ്ഥയെത്തന്നെയാണ് ജൈമിനി പ്രകാരാന്തരേണ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നു കരുതണം.

സു:—ചിതിതന്മാത്രേണ

തദാത്മകത്വാദിത്യേശുലോമി:—6.

ശബ്ദാർത്ഥം:— ചിതിതന്മാത്രേണ = പരമപദത്തെ പ്രാപിച്ച മുക്തപുരുഷൻ ചൈതന്യമാത്രനായിത്തീരുന്നു, തദാത്മകത്വാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അതാണ് ജീവന്റെ വാസ്തവീകസ്വരൂപം, ഇതി കൗലുലോമി: = എന്നാണ് കൗലുലോമിയെന്ന ആചാര്യൻ പറയുന്നത്.

സാരം:—പരമപദത്തെ പ്രാപിച്ച മുക്തപുരുഷൻ സ്വയം ബ്രഹ്മംതന്നെ ആയിത്തീരുന്നു. അതാണല്ലോ ജീവന്റെ വാസ്തവീകസ്വരൂപം. ഉപാധിസംബന്ധം കൊണ്ടും, ആവരണംകൊണ്ടും വന്നുചേർന്നതാണ് ജീവത്വം. ഉപാധിവിലയവും, ആവരണനിരസവും സംഭവിക്കുമ്പോൾ അതു നിലനില്ക്കാൻ പോവുന്നുമില്ല. അപ്പോൾ നദി സമുദ്രത്തിലെന്നപോലെ ജീവൻ ബ്രഹ്മ

ത്തോടു കൂടിച്ചേർന്നു ബ്രഹ്മതന്നെ ആയിത്തീരുന്നു. അങ്ങനെ ബ്രഹ്മത്തോടു് അഭേദഭാവം സിദ്ധിക്കുന്നതിനാൽ മുക്തപുരുഷനെ സംബന്ധിച്ചു പുനർജന്മാദികളുടെ പ്രശ്നതന്നെ ഉണ്ടാവുന്നില്ലെന്നാണു് ഔഡുലോമി എന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

**സു:—ഏവമപ്യപന്യാസാൽ
പുവ്വഭാവദവിരോധം ബാദരായണം:—7**

ശബ്ദാത്മം:—ഏവം അപി=പറയപ്പെട്ട ജൈമിനി ഔഡുലോമി എന്നീ ആചാര്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായപ്രകാരവും, ഉപന്യാസാൽ=ശ്രുതിയിൽ ഈ വിഷയത്തെ ഉപന്യസിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രകാരവും, പുവ്വഭവാൽ=മുമ്പു നാലാമത്തെ സൂത്രംകൊണ്ടു സമർത്ഥിച്ച പ്രകാരവും, അവിരോധം=സിദ്ധാന്തത്തിൽ വിരോധമില്ലെന്നാണു്, ബാദരായണം=ബാദരായണാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സാരം:—മുക്താത്മാവിന്റെ സ്വരൂപം പരമാത്മാവിനോടു തുല്യവും, ദിവ്യഗുണസമ്പന്നവുമാണെന്ന ജൈമിനിയുടെ അഭിപ്രായവും, മുക്തപുരുഷൻ ചേതനമാത്രനായിത്തീരുന്നുവെന്ന ഔഡുലോമിയുടെ അഭിപ്രായവും സ്വീകാർത്ഥമാണു്. അവയ്ക്കു ശ്രുതിസ്മൃതികളുടെ അനുവാദമുണ്ടു്. മുമ്പു നാലാമത്തെ സൂത്രത്തിൽ പരമാത്മാവിൽനിന്നു് അഭിന്നസ്വരൂപനായിത്തീരുന്നു മുക്താത്മാവെന്നു പറഞ്ഞതും ശരിയാണു്. പറയപ്പെട്ട മൂന്നു നിലയിലും സംഭവിക്കാം. എന്നാണു് ബാദരായണാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സു:— സങ്കല്പാദേവ തു തപ്തം തേഃ—8.

ശബ്ദാത്മം:—തു=എന്നാൽ, സങ്കല്പാൽ ഏവ=സങ്കല്പംകൊണ്ടുമാത്രം സംഭവിക്കുന്നു എന്നു കരുതണം, തപ്തം തേഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ ശ്രുതിയുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ബ്രഹ്മവിദ്യോപാസകന്റെ പരമപ്രാപ്തിയെക്കുറിച്ചുള്ള നിരൂപണം കഴിഞ്ഞ സൂത്രത്തോടുകൂടി അവസാനിപ്പിച്ചു. ഇനി ദേവതോപാസനയിൽക്കൂടെ ബ്രഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്ന പുരുഷന്റെ അനുഭവങ്ങളെ നിരൂപിക്കുന്ന പുതിയ പ്രകരണമാണ് ഈ സൂത്രംമുതൽക്കാരംഭിക്കുന്നത്. ബ്രഹ്മലോകഭോഗങ്ങൾ എങ്ങനെയാണു് ഉപാസകനു കിട്ടുന്നതെന്ന വിഷയത്തെയാണു് ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു് ആദ്യംതന്നെ നിരൂപിക്കുന്നത്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ “ഈ പുരുഷൻ മനോമയമായ ദിവ്യദൃഷ്ടികൊണ്ടു ബ്രഹ്മലോകഭോഗങ്ങളെക്കാണുകയും അവയിൽ രമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു” എന്നത് വരുന്ന ഒരു മന്ത്രമുണ്ടു് മാനസികങ്ങളായ സങ്കല്പങ്ങൾ വഴിക്കാണു് ഉപാസകൻ ബ്രഹ്മലോകഭോഗങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നതും, അനുഭവിക്കുന്നതുമെന്നു പ്രസ്തുത ശ്രുതിമന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ സിദ്ധമാവുന്നുണ്ടല്ലോ.

സു:— അത ഏവ ചാനന്യാധിപതിഃ—9

ശബ്ദാത്മം:—അതഃ ഏവ ച=ഈ കാരണത്താൽ തന്നെയാണു്, അനന്യാധിപതിഃ=മുക്താത്മാവു് അന്യാധിപത്യമില്ലാത്തവനെനു പറയപ്പെടുന്നതും.

സാരം:—തൈത്തിരീയോപനിഷത്തിൽ “അവൻ സ്വരാജ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു; മനസ്സിന്റെ അധിപതിയായ ഹിരണ്യഗർഭനെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിനാൽ അവൻ ബുദ്ധി, മനസ്സ്, വാക്ക്, നേത്രം, ശ്രോത്രം തുടങ്ങിയ എല്ലാറ്റിന്റെയും അധിപതിയായിത്തീരുന്നു.” എന്നതും വരുന്നോരു മന്ത്രമുണ്ട് ഇതുകൊണ്ടു ദേവതോപാസകൻ മുക്തനായി ബ്രഹ്മലോകത്തെത്തുമ്പോൾ ബ്രഹ്മദേവനൊഴിച്ചു മറ്റാരുംതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിയന്താവാവുന്നില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു സ്വതന്ത്രനായി കഴിഞ്ഞ ആ മുക്തപുരുഷൻ സ്വയം മനസ്സുകൊണ്ടാണു് അഭീഷ്ടങ്ങളായ ഭോഗങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നതെന്നതു യുക്തിക്കും യോജിക്കുന്നതുതന്നെ.

സു:—അഭാവം ബാദരീരാഹ ഹ്യേവം—10.

ശബ്ദാർത്ഥം:— അഭാവം = ശരീരമില്ലെന്നതാണു്, ബാദരീ: = ബാദരീയെന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം, ഹി = എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഏവം ആഹ = അങ്ങനെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

സാരം:—സങ്കല്പമാത്രംകൊണ്ടു ദിവ്യഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കും മുക്തപുരുഷനെന്ന് പറഞ്ഞുവല്ലോ. എന്നാൽ അങ്ങനെയുള്ള ഭോഗഭക്തിക്കു ശരീരത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നുണ്ടോ എന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുകയാണു്. ബ്രഹ്മലോകത്തു സ്ഥൂലശരീരമില്ല. ബ്രഹ്മലോകം സൂക്ഷ്മമാണു്. അവിടെ സ്ഥൂലങ്ങളായ ഒന്നിന്റെയും സ്സരണമുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അതിനാൽ സൂക്ഷ്മമായ മനസ്സുകൊണ്ടുതന്നെയാണു് ബ്രഹ്മലോകത്തെ ദിവ്യ

*

ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതെന്നാണ് ബാദരിയെന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം. കൂടാതെ ശ്രുതിയിൽ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “സ വാ ഏതേന ദൈവേന ചക്ഷുഷാ മനസൈതാൻ കാമാൻ പശ്യൻ രമതേ. യ ഏതേ ബ്രഹ്മലോകേ” എന്നു ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ പറയുന്നു. ‘ആ ഇവൻ മനസ്സാകുന്ന ദിവ്യദൃഷ്ടികൊണ്ടു ബ്രഹ്മലോകഭോഗങ്ങളെ നോക്കിക്കണ്ടു രമിക്കുന്നു’ എന്നാണല്ലോ മന്ത്രംകൊണ്ടു പറഞ്ഞതു്. കൂടാതെ മുക്തപുരുഷൻ ദിവ്യരൂപസമ്പന്നനാണെന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ദിവ്യരൂപമെന്നതു സ്ഥൂലശരീരമാവാൻ വയ്ക്കല്ലോ. സ്ഥൂലശരീരസംബന്ധമില്ലാത്തതിനെയൊണ് ദിവ്യരൂപമെന്നു പറയുന്നതു്. ഈവക തെളിവുകളിൽ കൂടെ യോജ്യവോദി കാല്പബ്രഹ്മത്തിലെത്തിയ മുക്തപുരുഷനു സ്ഥൂലശരീരസംബന്ധമില്ലെന്നു വ്യക്തമാവുന്നു.

സു:—ഭാവം ജൈമിനീർവ്വീകല്പാമനനാൽ—11.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭാവം=കാല്പബ്രഹ്മത്തിലും മുക്തപുരുഷനു സ്ഥൂലശരീരസംബന്ധമുണ്ടെന്നാണ്, ജൈമിനി: =ജൈമിനിയെന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം, വീകല്പാമനനാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സംശയാസ്സദമാകംവണ്ണം ശ്രുതി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ മുക്താത്മാവ് കരു പ്രകാരത്തിലും, മൂന്നു പ്രകാരത്തിലും, അഞ്ചു പ്രകാരത്തിലും, ഏഴു പ്രകാരത്തിലും, പതിനൊന്നു പ്രകാരത്തിലുമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെ അ

നിശ്ചിതമായിപ്പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു മുക്തപുരുഷൻ കായ്ബ്രഹ്മമായ ബ്രഹ്മലോകത്തെത്തിയാലും സ്ഥൂലശരീരസംബന്ധമുണ്ടെന്നാണു് ജൈമിനി പറയുന്നതു്. അങ്ങനെയാണു് ശ്രുതിസിദ്ധാന്തംകൊണ്ടു മനസ്സിലാക്കേണ്ടതെന്നാണദ്ദേഹത്തിൻറെ അഭിപ്രായം.

**സു:—ദോശോഹവദായവിധം
ബാദരായണോക്തഃ—12**

ശബ്ദാർത്ഥം:—അതഃ=പറയപ്പെട്ട രണ്ടഭിപ്രായങ്ങളെക്കൊണ്ടു്, ദോശോഹവൽ=ദോശോഹയജ്ഞമെന്നപോലെ, ഉഭയവിധം=രണ്ടു പ്രകാരത്തിലുമാവാമെന്നാണു്. ബാദരായണഃ=ബാദരായണാചാര്യൻറെ അഭിപ്രായം.

സാരം:—ഇതിന്നുമുമ്പു പറഞ്ഞ രണ്ടാചാര്യന്മാരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളും പ്രമാണയുക്തവും, യുക്തിസഹവുമാണെന്നു. മുക്താത്മാവിന്നു സ്ഥൂലശരീരസംബന്ധം ഉണ്ടായും ഇല്ലാതെയും ഇരിക്കാം. ദോശോഹയജ്ഞത്തെ ശ്രുതിയിൽ ‘സത്ര’മെന്നും ‘അനീഹ’മെന്നും രണ്ടു പേരുകളെക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞുവരുന്നുണ്ടു്. ഒരേ ക്രിയാഭാഗത്തെത്തന്നെയാണു് രണ്ടു ശബ്ദങ്ങളും സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ എന്തിനാണു് രണ്ടു ശബ്ദത്തെപ്പറയുന്നതെന്നാണെങ്കിൽ അനേകകർത്തൃകമാവുമ്പോൾ സത്രമെന്നും, നിയതകർത്തൃകമാവുമ്പോൾ അനീഹമെന്നും പറയുന്നു എന്നുമാത്രം. അങ്ങനെ വ്യത്യസ്തപേരുകൾ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു ശബ്ദത്തിനല്ലാതെ ക്രിയാവിധാനങ്ങൾക്കു മാറ്റമൊന്നുമില്ല. അതുപോലെ മുക്താത്മാവിന്നും ശരീരമുണ്ടായാലും ഇല്ലെങ്കിലും ശാരീരികബാധകളൊന്നുമില്ല. ആ

33*

സ്ഥിതിക്കു രണ്ടുപ്രകാരത്തിലും സംഭവിക്കാം. എന്നാൽ അങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അനുഭവത്തിനു വിശേഷമൊന്നുമില്ല. എന്നാൽ ഈ വിഷയത്തിൽ വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം.

സു:—തന്മപഭാവേ സന്ധ്യവദുപപത്തേ:—13.

ശബ്ദാന്തം:—തന്മപഭാവേ=ശരീരാഭാവത്തിൽ, സന്ധ്യവൽ=സ്വപ്നത്തിലെമ്പോലെ ഭോഗാനുഭവത്തിനു തടസ്ഥമില്ലാത്തതുകൊണ്ട്, ഉപപത്തേ:=അങ്ങനെ പറയുന്നതു യുക്തിവിരുദ്ധമാവുന്നില്ല.

സാരം:—ശരീരമുണ്ടായാലും ഇല്ലെങ്കിലും കരുപോലെയാണെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശരീരമില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ എങ്ങനെ ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുമെന്നാണെങ്കിൽ അതിനു വിഷമമില്ല. സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സ്ഥൂലശരീരസംബന്ധമില്ലാതെതന്നെ മനസ്സുകൊണ്ട് എല്ലാ ഭോഗങ്ങളെയും അനുഭവിക്കാറുണ്ടല്ലോ. അതുപോലെ മുക്താത്മാവിനു സ്ഥൂലശരീരമില്ലാതെതന്നെ ബ്രഹ്മലോകത്തിൽവെച്ചു മനസ്സുകൊണ്ടു ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കാൻ തടസ്ഥമില്ല. അതിനാൽ വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ യുക്തിഭോഗമില്ലെന്നു താല്പര്യം.

സു:—ഭാവേ ജാഗ്രദേൽ—14

ശബ്ദാന്തം:—ഭാവേ=സ്ഥൂലശരീരമുണ്ടെങ്കിൽ, ജാഗ്രദേൽ=ജാഗ്രദവസ്ഥയിലെമ്പോലെ ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യാം.

സാരം:—ജൈമിനി ആചാര്യന്റെ അഭിപ്രായപ്രകാരം ഏതേതു മുക്താത്മാക്കൾക്കു സ്ഥൂലശരീരമുണ്ടാവു

നവോ; അവർ ജാഗ്രവേസ്ഥയിലെമ്പോലെ ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു. സ്ഥൂലശരീരമുണ്ടെങ്കിലും ഇല്ലെങ്കിലും ഭോഗാനുഭൂതിക്കു തടസ്ഥമില്ലെന്നു സ്പഷ്ടമായല്ലോ. അതിനാൽ രണ്ടു പ്രകാരത്തിലായാലും ശരിയാണെന്നു വ്യാസാചാര്യന്റെ അഭിപ്രായം ആരോർമ്മാണെന്നാകാം.

സു:—പ്രദീപവദോവേശസ്തഥാ ഹി ദർശയതി. 15

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രദീപവൽ = ദീപജ്വാലയെന്നപോലെ, ആവേശഃ=എല്ലാ ശരീരത്തിലും മുക്താത്മാവിനു പ്രവേശമുണ്ടാവാൻ തയ്യാറുണ്ട്, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, തഥാ ദർശയതി=അങ്ങനെയാണു് ശ്രുതി കാണിച്ചുതന്നതു്.

സാരം:—ജൈമിനീയാകുന്ന ആചാര്യനു തന്റെ അഭിപ്രായത്തെ സമർത്ഥിക്കാൻ പ്രമാണമായിത്തീർന്ന ശ്രുതിവാക്യത്തിൽ മുക്താത്മാവിനു് അനേകസ്ഥൂലശരീരങ്ങളുമായി സംബന്ധമുണ്ടാവാമെന്നു പറയുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ അങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നതു കേവലം ഭോഗാഭാവമായിട്ടുമാത്രമോ; അഥവാ നിസ്സംഗനായിട്ടോ എന്നു വ്യക്തമാക്കീട്ടില്ല. അതിനെ വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ടു പറയുകയാണു്. ഒരേ അഗ്നിതന്നെ അനേക ദീപപാപാധികളിൽ പ്രകാശിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ; അല്ലെങ്കിൽ ഒരേ വിദ്യുച്ഛക്തിതന്നെ അനേകോപാധികളിൽക്കൂടെ പ്രകാശിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ; അതുപോലെയാണു് ഒരു മുക്താത്മാവു സങ്കല്പമാത്രംകൊണ്ടു് അനേകസ്ഥൂലശരീരോപാധികളിൽ ഒരേ സ്ഥമയത്തു പ്രകാശിച്ചു വിഭിന്ന ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതു്. ദീപത്തിന്റെയോ, ഉപാധിയുടെയോ നശ്വതിനകൾ എപ്രകാരം അഗ്നിയേയും വിദ്യുച്ഛക്തിയേ

യും ബാധിക്കുന്നില്ലയോ; അതുപോലെ ശരീരത്തിന്റെ ഉച്ചനീചതപങ്ങളോ, നന്മതിന്മകളോ അധിഷ്ഠാതാവും നിസ്സംഗനമായ മുക്താത്മാവിനെ ബാധിക്കുന്നുമില്ല.

സു:—സപാപ്യയസമ്പത്യോരന്യതരാപേക്ഷ
മാവിഷ്കൃതം ഹി—16.

ശബ്ദാർത്ഥം:—സപാപ്യയസമ്പത്യോഃ=സൃഷ്ടിയിൽ നിന്നും ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയിൽനിന്നും, അന്യതരാപേക്ഷം=അന്യമായ മറ്റൊരു സ്വരൂപത്തെ അപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടാണ് മുക്താത്മകഥനം, ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ആവിഷ്കൃതം=ശ്രുതി ഈ വിഷയത്തെ സ്സഷ്ടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

സാരം:—നദികൾ തങ്ങളുടെ നാമരൂപങ്ങളെ വിട്ടു സമുദ്രത്തോടു കൂടിച്ചേർന്നു സമുദ്രമായിത്തീരുംപോലെ, ജീവൻ എല്ലാ നാമരൂപങ്ങളെയും വിട്ടു ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നതാണ് മുക്താവസ്ഥയെന്നും എത്രയോ പ്രാവശ്യം ശ്രുതി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. യുക്തിക്കും അതു തികച്ചും യോജിക്കുന്നുമുണ്ട്. പിന്നെയെങ്ങനെയാണ് മുക്താത്മാവ് അനേകശരീരങ്ങളെ പ്രാപിക്കുകയും അവയിൽക്കൂടെയൊക്കെ ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും മറ്റും ചെയ്യുന്നതെന്ന സംശയത്തിന്നു മറുപടി പറയുകയാണ്. ഈ സംശയത്തെപ്പറ്റി പലരും പല അഭിപ്രായങ്ങളും പറയുന്നുണ്ട്. പ്രളയകാലത്തു മുക്താത്മാവിന്റെ അവസ്ഥയാണെന്നു ചിലർ പറയുന്നു. മറ്റു ചിലർ സൃഷ്ടി അവസ്ഥയിലെ അനുഭവമാണെന്നു പറയുന്നു. എന്നാൽ കാര്യമിതാണ് കാര്യബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിച്ച സായുജ്യമുക്തന്മാർ പല ഭോഗങ്ങളെയും ഇച്ഛാനസ്യതം അനുഭവിക്കുന്നുവെന്നു ശ്രുതിതന്നെ പറഞ്ഞി

ട്ടുണ്ട്. അതിനെ അപേക്ഷിച്ചാണ് ഈ വിവരണമെന്നാണ് സൂത്രകാരന്റെ അഭിപ്രായം. അതെല്ലാം യുക്തിക്കു യോജിക്കുന്നുമുണ്ട്.

സു:—ജഗദ്യാപാരവജ്ജം പ്രകരണാദ സന്നിഹിതതപാച—17.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ജഗദ്യാപാരവജ്ജം = മുക്തന്റെ സ്ഥിതി ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ട്യാദിവ്യാപാരങ്ങളോടു യാതൊരു പ്രകാരത്തിലും ബന്ധപ്പെടാതെയുള്ളതാണ്, പ്രകരണാൽ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രുതിപ്രകരണങ്ങളിൽനിന്നും അങ്ങനെ സിദ്ധമാവുന്നുണ്ട്, അസന്നിഹിതതപാൽ ച=സൃഷ്ടിവ്യവഹാരാദികളിൽ മുക്തന്റെ സാന്നിദ്ധ്യമില്ലെന്നതുകൊണ്ടും ഈ കാര്യം സ്പഷ്ടമാവുന്നുണ്ട്.

സാരം:—ശ്രുതികളിൽ അവിടവിടെ ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരവ്യവഹാരങ്ങളെ കീർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. മുക്തിമാർഗ്ഗങ്ങളെയും മുക്തലക്ഷണങ്ങളെക്കൂടിയും പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ഒരിടത്തും സൃഷ്ട്യാദിജഗൽവ്യവഹാരങ്ങളെ മുക്തനുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തിപ്പറഞ്ഞുകാണുന്നില്ല. അതിനാൽ മുക്താത്മാവിനു ജഡപേതനാത്മകമായ ഈ ജഗത്തിന്റെ വ്യവഹാരവുമായി പിന്നീടു യാതൊരു ബന്ധവുമുണ്ടാവുന്നില്ലെന്നു സ്പഷ്ടമാവുന്നുണ്ട്.

സു:—പ്രത്യക്ഷോപദേശാദിതി ചേന്നാ ധികാരികമണ്ഡലസ്ഥോക്തൈ:—18.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രത്യക്ഷോപദേശാൽ ചേൽ=ഇഷ്ടം പോലെ ലോകങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കാൻ കഴിയും മുക്താ

ത്മാവീനെന്ദ്രം പ്രത്യക്ഷമായിപ്പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ ജഗദ്യേ വഹാരവുമായി ബന്ധമില്ലെന്നതു ശരിയല്ലെന്നാണെങ്കിൽ, ഇതി ന=അതു ശരിയല്ല, ആധികാരികമണ്ഡലോക്തഃ=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങനെ ലോകങ്ങളിൽ ഇഷ്ടംപോലെ സഞ്ചരിക്കാമെന്നു പറഞ്ഞിടത്തുതന്നെ അധികാരമണ്ഡലങ്ങളെയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെ.

സാരം:—മുക്താത്മാവു “സ്വരാട്” ആയിത്തീർന്നു സ്വരാജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചവനായിത്തീർന്നു എന്നൊക്കെ ശ്രുതിയിൽപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും ജഗത്തിന്റെ സൃഷ്ട്യഭികാര്യങ്ങളെ സാമന്ത്യമുള്ളവരായിത്തീർന്നു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അതിനാൽ മുക്താത്മാവിനു് ഇച്ഛാനുരൂപഭോഗപ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി അതതു ലോകങ്ങളിൽ ഇഷ്ടംപോലെ സഞ്ചരിക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടെങ്കിലും ജഗൽസൃഷ്ട്യാഭികാര്യങ്ങളെ സ്വേച്ഛപേടെ ചെയ്യാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യമോ സാമന്ത്യമോ ഇല്ല.

സു:—വീകാരാവത്തി ച തഥാ ഹി സ്ഥിതിമാഹ—19.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ച=കൂടാതെ, വീകാരാവത്തി=ജനനമരണാദിവികാരങ്ങളോടു കൂടാതെയും ഇരിക്കേണ്ട. ഹി=എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, തഥാ സ്ഥിതം ആഹ=അങ്ങനെയാണു് മുക്താത്മാവിന്റെ സ്ഥിതിയെ ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്.

സാരം:—അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ സൽക്കർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്ന കർമ്മികളെ അപേക്ഷിച്ചു മുക്തപുരുഷനെന്താണു് വിശേഷം? എന്നു

ണൈകിൽപ്പറയാം. കർമ്മികൾ സൂക്തഫലാനുഭൂതിക്കു വേണ്ടി സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കാറുണ്ടെങ്കിലും സൂക്തഫലാനുഭവത്തിന്റെ അന്ത്യത്തിൽ ഈ ഭൂമിയിലേയ്ക്കു തന്നെ തിരിച്ചുവന്നു പിന്നെയും ജനനമരണാദി വികാരങ്ങളെ അനുഭവിക്കലാണല്ലോ പതിവ്. എന്നാൽ ഒരു മുക്തപുരുഷൻ ഒരിക്കലും അങ്ങനെ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നില്ല. മുക്തപുരുഷൻ എന്തെങ്കിലും ചില അനുഭവങ്ങൾ ഉൾപലോകങ്ങളിൽവെച്ചുനുഭവിക്കാനിടവന്നാലും അതിന്റെ പശ്ചാത്താപത്തിൽ അഭേദമായ ബ്രഹ്മസായുജ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഒരു കർമ്മിക്കാരിൽക്കലും ആ അനുഭവം സംഗതമല്ല. ഈ സംഗതി ശ്രുതിയിൽതന്നെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

സു:—ദർശനശൈലം പ്രത്യക്ഷാനുഭവം—20.

ശബ്ദാർത്ഥം:—പ്രത്യക്ഷാനുഭവം ച=ശ്രുതിയും സ്മൃതിയും രണ്ടും, ഏവം ദർശനം=ഇപ്രകാരം വ്യക്തമാക്കിക്കാണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം:—ശ്രുതിസ്മൃതികളെല്ലാം ഒരുപോലെ മുക്തപുരുഷൻ പിന്നീടു സംസാരത്തിലേക്കിറങ്ങുകയോ, ജനനമരണങ്ങളെ പ്രാപിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ലെന്നു വ്യക്തമാക്കിക്കാണിക്കുന്നതിനാൽ ഈ വിഷയത്തിൽ സംശയത്തിന്നവകാശമില്ലതന്നെ.

സു:—ഭോഗമാത്രസാമ്യലിംഗം—21.

ശബ്ദാർത്ഥം:—ഭോഗമാത്രസാമ്യലിംഗം ച=ഭോഗാനുഭൂതി മാത്രമായ സമാനരൂപലക്ഷണംകൊണ്ടും മുൻപറഞ്ഞ സംഗതി വ്യക്തമാവുന്നു

സാരം:—ബ്രഹ്മദേവൻ ഏപ്രകാരം കല്യാണമയങ്ങളായ ഭോഗാനുഭവങ്ങളെ അനുഭവിച്ചാലും അവയുമായി യാതൊരു പ്രകാരത്തിലും സംബന്ധപ്പെടാതിരിക്കുന്നുവോ; അങ്ങനെയെന്നതാണ് ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തനായ മുക്തപുരുഷന്മാരും ഉപാസനാകാലത്തു് ഇച്ഛിച്ചതായ ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതു്. ശരീരസംബന്ധമില്ലാതെയും സുഖദുഃഖാദിഭാവങ്ങളില്ലാതെയുമാണനുഭവിക്കുന്നതെന്നതിനാൽ ഒരു പ്രകാരത്തിലും അവയുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല. അതിനാൽ മുക്തപുരുഷൻ ബ്രഹ്മലോകത്തുവെച്ചു ചില ഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നുവെന്നല്ലാതെ കർമ്മിയെപ്പോലെ വീണ്ടും സംസാരത്തിലേയ്ക്കു വരികയോ, ജഗൽസൃഷ്ടയാദികാർയ്ക്കുകളിൽ സമത്വമായിത്തീരുകയോ രണ്ടും ചെയ്യുന്നില്ല.

സു:—അനാവൃത്തിഃ ശബ്ദാദനാവൃത്തിഃ

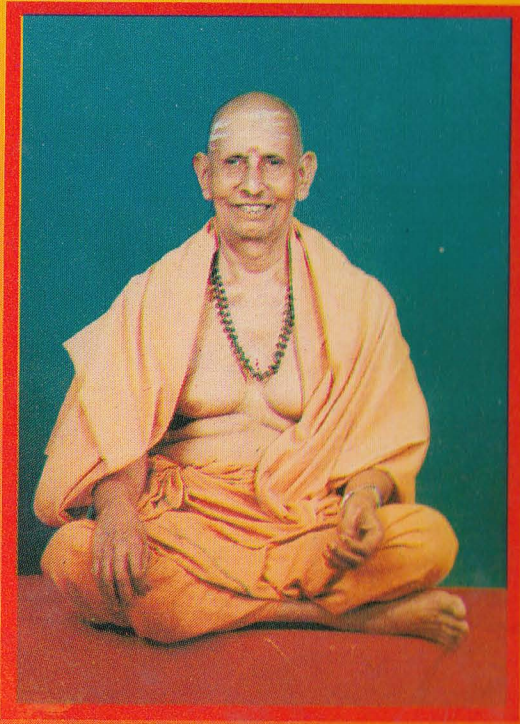
ശബ്ദാൽ—22.

ശബ്ദാർത്ഥം:—അനാവൃത്തിഃ = ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തനായ മുക്തപുരുഷൻ ഒരിക്കലും സംസാരത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിവരുന്നില്ല, ശബ്ദാൽ=ശ്രുതിവാക്യം ഈ കാര്യത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു, അനാവൃത്തിഃ=പുനരാഗമനമില്ല, ശബ്ദാൽ=ശ്രുതിവാക്യം സ്സൃഷ്ടമാക്കുന്നു.

സാരം:—ബ്രഹ്മലോകപ്രാപ്തനായ മുക്തപുരുഷൻ ഒരിക്കലും പിന്നീടു സംസാരത്തിലേക്കിറങ്ങിവരുന്നില്ല. ഇതിനു ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾ പ്രമാണങ്ങളുമാണ്. വാക്യാവർത്തനം ഗ്രന്ഥസമാപ്തിയെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

സമാപ്തം.

—

സ്വാമി ജ്ഞാനാനന്ദസരസ്വതി